

วารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิษณุพรรณ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

วารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิษณุพรรณ เป็นวารสารฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ที่เผยแพร่บทความวิจัย บทความวิชาการ และบทความปริทัศน์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อตีพิมพ์บทความดังกล่าวในสาขาศึกษาศาสตร์ บริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ นิเทศศาสตร์ ส่งเสริมการเกษตร ศิลปะ วัฒนธรรม และสาขาที่เกี่ยวข้อง เพื่อส่งเสริมให้เกิดแนวความคิด ทฤษฎี การพัฒนานวัตกรรม และเป็นเวทีนำเสนอผลงานวิชาการของบุคลากรในมหาวิทยาลัย และบุคคลทั่วไป โดยมีกำหนดออกราย 4 เดือน

ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ธรรมรักษ์ ละอองนวล อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.มาลี ไชยเสนา รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

กองบรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.มาลี ไชยเสนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.จำลอง วงษ์ประเสริฐ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.สงครามชัย ลีทองดี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.ปิยภิญญา โชติวนิช มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รองศาสตราจารย์ตรีเนตร สาระพงษ์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.สมาน อัครภูมิ ข้าราชการเกษียณ
รองศาสตราจารย์ ดร.บุญทวรรณ วิงวอน มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.สมพร ดวนใหญ่ ข้าราชการเกษียณ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุดม ทิพราช มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรทัย เลียงจินดาถาวร มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุดาพร ตั้งควนิช มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

บรรณาธิการ รองศาสตราจารย์ชาญชัย สุกใส

ผู้ช่วยบรรณาธิการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชนันรัตน์ รูปใหญ่

ฝ่ายจัดการ นางสาวปณิดา ธรรมวงศ์

สำนักงาน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

กำหนดเผยแพร่ ปีละ 3 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม และฉบับที่ 3 กันยายน-ธันวาคม

พิมพ์ที่ หจก.วิทยาการพิมพ์ 1973 ถนนผาแดง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี 34000

โทรศัพท์ 045-240691-2 โทรสาร 045-265756

บทความทุกเรื่องได้รับการตรวจสอบความถูกต้องทางวิชาการโดยผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกอย่างน้อย 2 คน ความคิดเห็นในวารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิษณุพรรณ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี เป็นความคิดเห็นของผู้เขียนมิใช่ความคิดเห็นของผู้จัดทำ จึงมิใช่ความรับผิดชอบของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี และบทความในวารสารบัณฑิตวิทยาลัยพิษณุพรรณ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี สงวนสิทธิ์ตามกฎหมายไทย การจะนำไปเผยแพร่ต้องได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากกองบรรณาธิการ

Journal of Graduate School, Pitchayatad, Ubon Ratchathani Rajabhat University

The Journal of Graduate School, Pitchayatad, Ubon Ratchathani Rajabhat University (Humanities and Social Sciences) publishes research articles, academic articles and review articles. Its objectives are to publish articles in the fields of education, business administration, economics, political science, public administration, law, communication, agricultural extension, art, culture and related fields for promoting the concept, techniques, theories, and innovation development and to provide a platform for the presentation of academic outputs among the universities' personnel and people in general. It is issued every 4 months.

Consultants

Assoc. Prof. Thamarak La-ongnual	Ubon Ratchathani Rajabhat University President
Assoc. Prof. Dr. Mali Chaisena	Vice President for Academic Affairs

Editorial Board

Assoc. Prof. Dr. Mali Chaisena	Ubon Ratchathani Rajabhat University
Assoc. Prof. Dr. Jumlong Vongprasert	Ubon Ratchathani Rajabhat University
Assoc. Prof. Dr. Songkramchai Leethongdee	MahaSarakham University
Assoc. Prof. Dr. Piyakanit Chotivanich	Ubon Ratchathani Rajabhat University
Assoc. Prof. Treeneat Sarapong	Ubon Ratchathani University
Assoc. Prof. Dr. Saman Asawapoom	Retired civil servant
Assoc. Prof. Dr. Boonthawan Wingwon	Lampang Rajabhat University
Assoc. Prof. Dr. Sanya Kenaphoom	MahaSarakham Rajabhat University
Asst. Prof. Dr. Udom Tipparach	Ubon Ratchathani University
Assoc. Prof. Dr. Somporn Duanyai	Retired civil servant
Asst. Prof. Dr. Orathai Liengjindathaworn	Ubon Ratchathani Rajabhat University
Asst. Prof. Dr. Sudaporn Tangkawanit	Ubon Ratchathani Rajabhat University

Editor	Assoc. Prof. Chanchai Suksai
Associate Editor	Asst. Chananrath Roobyai
Operating Team	Ms. Panida Thammawong
Editorial Office	Graduate School, Ubon Ratchathani Rajabhat University
Publication Frequency	3 issues per year Issue 1, January-April, Issue 2, May-August and Issue 3, September-December
Place of Publication	Wittaya Printing 1973 Limited Partnership, 336-338 Phadaeng Road, Mueang District, Ubon Ratchathani Province 34000; Tel: 0-4524-0692, Fax: 0-4526-5756

Every article is peer-reviewed for academic correctness by at least two external qualified experts. The opinions in the Journal of Graduate School, Pitchayatad, Ubon Ratchathani Rajabhat University (Humanities and Social Sciences) belong to the authors; not belong to the Publisher. Thus, Graduate School of Ubon Ratchathani Rajabhat University cannot to be held responsible for them. The articles in this journal are protected by the copyright of Thailand. No part of each issue may be reproduced for dissemination without written permission from the publisher.

สารบัญ

เรื่อง

หน้า

แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานอัตลักษณ์วัฒนธรรมกลุ่มหัตถกรรม
เครื่องทองเหลืองบ้านปะอาว ตำบลปะอาว อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี 1

Guidelines for Developing Tourism Potential by the Residents in the Community
Based on the Cultural Identity of the Pa-Ao Bronzeware Handicraft Group,
Pa-Ao Subdistrict, Muang District, Ubon Ratchathani Province

กาญจนา ชินนาค สุภัชญา ธาณี นริศรา สาริบุตร กุลวดี ละม้ายจีน และรัตนภรณ์ แซ่ลี

การสร้างองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเชิงท่องเที่ยว
ในจังหวัดสุรินทร์ด้วยเอดูเคชั่นนัลออนไลน์ทัวร์ริง 15

Creation of Cultural and Local Wisdom Tourism Knowledge
in Surin Province by Using Educational Online Touring

จักรพงษ์ วารี

คุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดจันทบุรี 33

Quality of Work Life of the Teachers in the Primary Schools under
the Office of Chanthaburi Primary Education Service Areas

จันทร์จุฬา พิสุทธิพงษ์บุรณ์ และกิตติ รัตนราชี

การศึกษาคุณาณูประโยคภาษาอังกฤษที่ปรากฏในข่าวธุรกิจหนังสือพิมพ์ออนไลน์ ซีเอ็นเอ็น 43

จุฑามณี ทิพรราช นิตริรัตน์ อุทธชาติ กนกวรรณ วงศ์ทอง และจักรพงษ์ ทองผาย

แรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรภายในองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอรราชสีมาใต้ จังหวัดศรีสะเกษ 59

Motivation Affecting the Performance Efficiency of the Personnel of the Local
Administrative Organizations in Rasisalai District, Sisaket Province

ณัฐวิวัฒน์ย์ แหวนหล่อ นลินี ทองประเสริฐ และอโณทัย ทหาระสาร

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง

หน้า

การพัฒนารูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์
วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องฟังก์ชันตรีโกณมิติ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 73

Development of a Teaching Model to Enhance Ability to Solve Problems
Creatively in Mathematics on the Topic of Trigonometry for the 11th
Grade Students

ทิพสุคนธ์ บุญมาคาร

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานบุคคลกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ
ในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ 89

A Study of Relationship between Human Resource Management and
Effectiveness of Academic Management in the Schools under Sisaket
Provincial Administrative Organization

นันทิดา แก้วสมศรี ประดิษฐ์ ศิลาบุตร สุรศักดิ์ ศรีกระจำง และประกาศิต อานุกภาพแสนยาวกร

โปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 101

A Teacher Development Program in Learning Management for the Schools
under the Office of Mahasarakham Primary Education Service Area 1

ปนิดา บุราณรัมย์ และวิทยา วรพันธุ์

การพัฒนาแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 111

หนองบัวลำภูเขต 2

Development of the Evaluation Form of the Service Mind Desired
Characteristics for the Sixth Grade Students in the Schools under
Nongbualamphu Primary Educational Service Area Office 2

ปริยานุช แร่วงค์คต พัทรินทร์ ชมภูวิเศษ และมณีญา สุราช

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
ความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจของผู้บริหารกับการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 Relationship between Administrators' Decision Making and Teamwork in the Schools under the Secondary Educational Service Area Office 29	121
พวงเพชร โชคทรัพย์ทวี พงษ์ศักดิ์ ทองพันชั่ง อุดมพันธุ์ พิชญ์ประเสริฐ และพิมล วิเศษสังข์	
แนวทางการพัฒนาการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 Guidelines for Developing Conflict Management for the School Administrators in the Medium-Sized Schools under Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office 7	133
พุดิพงษ์ แสงหอย และกฤษณก ดวงชาทม	
การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมภายใต้แนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ Cultural Resource Management Based on the Concepts of the New Public Management	145
เมืองแมน (วัฒนชัย) ศิริญาณ	
การศึกษาผลกระทบจากสถานการณ์ COVID-19 ที่มีต่อการจัดการศึกษา ของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี A Study of Effects of COVID-19 Pandemic Situations on Educational Management of the Faculty of Education, UbonRatchathani Rajabhat University	157
รสวลีย์ อักษรวงศ์ จินฉัตร ปะโคทั้ง ลิริสุตา ทองเฉลิม ณัฐจิตาภรณ์ ชาตรี ธรรณศฤณ อินทนาม และอรรณพร วรรณทอง	
การบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 Administration and Management of School Administrators and Teachers towards the Operation of the Buddhist Way Schools under Sisaket Primary Educational Service Area Office 3	171
ละอองดาว สมเฝ้า อุดมพันธุ์ พิชญ์ประเสริฐ พงษ์ศักดิ์ ทองพันชั่ง และพิมล วิเศษสังข์	

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
อิทธิพลของสมรรถนะทางวิชาชีพที่มีต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานในหน้าที่ของหัวหน้าแผนกครัว (เชฟ) Influence of Professional Competencies Affecting the Success in Performing the Duties of the Chefs	183
วรพล อธิติณศร และวิจิต อยู่อ้น	
มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์ Operational Standards of Child Development Centers under the Local Administrative Organizations in Surin Province	195
ศุกลพิักษณณ์ มลาไวย์ สุรศักดิ์ ศรีกระจำง ประภาศิต อานุภาพแสนยากร และประดิษฐ์ ศิลาบุตร	
โปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 A Teacher Development Program in Learning Management to Enhance Creative Thinking of the Students in the Schools under Khon Kaen Primary Education Service Area Office 5	209
สุพัตรา พลพันธ์ และวิทยา วรพันธุ์	
การพัฒนาและประเมินประสิทธิภาพโปรแกรมแสดงขั้นตอนวิธีการจัดเรียงข้อมูล Development and Evaluation on the Efficiency of the Program Showing the Steps of the Data Sorting Methods.	223
สุวัฒน์ บรรลือ ณิชษฐา อินทะแสง และประยงค์ รุติธนานนท์	
รูปแบบและแนวทางในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าสงวนแห่งชาติดงฟ้าห่วน ตำบลขามใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี A Model and Guidelines in Using Benefits from Dong Fah Huan National Reserved Forest Resources at Kham Yai Subdistrict. Muang District, Ubon Ratchathani Province	235
สุวัฒนา นันทวิเชียร สุทธิพงษ์ สุทธิลักษณ์กุล และประสิทธิ์ กุลบุญญา	

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
รูปแบบการพัฒนาคุณภาพข้อมูลบริการสุขภาพผู้ป่วยนอก ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขตสุขภาพที่ 7 A Model for Developing the Outpatient Health Service Data Quality of Tambon Health Promoting Hospitals in Health Region 7	247
อัญชิษฐา ศิริคำเพ็ง เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร และภักดี โพธิ์สิงห์	
จริยธรรมในการตีพิมพ์บทความ	260
หลักเกณฑ์และคำแนะนำสำหรับผู้เขียนบทความ	261
ขั้นตอนการตีพิมพ์ในวารสาร	267
แบบฟอร์มการส่งบทความเพื่อลงตีพิมพ์	268
ใบสมัครเป็นสมาชิกวารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิษณุพรรณ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความวิจัย	

แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานอัตลักษณ์วัฒนธรรม
กลุ่มหัตถกรรมเครื่องทองเหลืองบ้านปะอ่าว ตำบลปะอ่าว อำเภอเมือง
จังหวัดอุบลราชธานี
Guidelines for Developing Tourism Potential by the Residents in the
Community Based on the Cultural Identity of the Pa-Ao Bronzeware
Handicraft Group, Pa-Ao Subdistrict, Muang District,
Ubon Ratchathani Province

กาญจนา ชินนาค สุภัญญา ธานี นริศรา สาริบุตร กุลวดี ละม้ายจีน และรัตนภรณ์ แซ่ลี

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

E-mail: Kanjana.c@ubru.ac.th

Received: March, 5 2021; Revised: April 5, 2021; Accepted: April 5, 2021

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม กลุ่มหัตถกรรมเครื่องทองเหลืองบ้านปะอ่าว ตำบลปะอ่าว อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ คัดเลือกตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง ได้แก่ กลุ่มนักท่องเที่ยวจำนวน 150 คน และกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวจำนวน 4 กลุ่ม ตัวแทนกลุ่มอาชีพ กลุ่มผู้นำ ตัวแทนภาครัฐและเอกชน วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามออนไลน์ การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และจัดทำกิจกรรมร่วมกับชุมชน โดยใช้แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับแนวคิดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม และแนวคิดเชิงออกแบบ เป็นกรอบในการศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติอย่างง่ายและการพรรณนาเชิงบรรยาย

ผลจากการศึกษาพบว่า

จากการสำรวจประเมินสถานการณ์ด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนของกลุ่มหัตถกรรมเครื่องทองเหลืองบ้านปะอ่าวนั้น มีความพร้อมในด้านทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีความโดดเด่นในด้าน ทางวัฒนธรรมคือ ผลิตภัณฑ์เครื่องทองเหลืองหล่อด้วยกรรมวิธีโบราณที่เหลือแห่งเดียวในประเทศ มีการสืบทอดกันมายาวนานกว่า 5 ชั่วอายุคน และมีการทอผ้าไหมพื้นบ้าน พิพิธภัณฑสถานพื้นบ้าน (ศูนย์วัฒนธรรมเฉลิมราช) ประเพณีวัฒนธรรมวิถีชาวนาอีสาน อย่างไรก็ตามชุมชนแห่งนี้ประสบปัญหาด้านการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวในด้านบุคลากรที่ขาดความเข้าใจในแนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ขาดผู้สืบทอดด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งเป็นจุดขายด้านวัฒนธรรมของชุมชน (การหล่อทองเหลือง การทอผ้าไหมโบราณ) ขาดนักสื่อความหมายด้านการท่องเที่ยว เส้นทางท่องเที่ยวไม่เป็นที่รู้จัก โปรแกรมและกิจกรรมการท่องเที่ยวยังขาดความหลากหลายเป็นที่ดึงดูดใจ เมื่อมีการพัฒนากระบวนการท่องเที่ยวโดยชุมชนผ่านกิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการผ่านกระบวนการกลุ่ม สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงครั้งนี้มีคู่มือการท่องเที่ยวบ้านปะอ่าว สร้างผลิตภัณฑ์ของเหลือของที่ระลึกจำนวน 2 รูปแบบ มีนักสื่อความหมายที่สามารถเล่าเรื่องด้านการท่องเที่ยวจำนวน 10 คน มีโปรแกรมการท่องเที่ยว 3 รูปแบบ (หนึ่งวัน สองวันหนึ่งคืน สามวันสองคืน) รวมทั้งได้พัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมจำนวน 10 ฐานการเรียนรู้ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาสร้างความเข้มแข็งในการท่องเที่ยวโดยชุมชนและขยายผลต่อไปในอนาคต

คำสำคัญ: ศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชน อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม กลุ่มหัตถกรรมเครื่องทองเหลืองบ้านปะอ่าว

Abstract

This study aimed to develop tourism potential by the residents of the community based on the cultural identity of the Pa-Ao Bronzeware Handicraft Group, Pa-Ao Subdistrict, Muang District, Ubon Ratchathani Province. The research was conducted by mean of the qualitative research. The samples were 150 participants: tourists and 4 groups of people involving in tourism: a group of the representatives from professionals, a group of leaders, a group of the representatives from government sectors, and a group of the representatives from private sectors. They were selected by purposive sampling. The data were collected by an online questionnaire, interview, focus group discussion, and conducting workshops with the residents in the communities by using the cultural identity concepts and theories and design thinking concepts to be the framework of the study. The data were analyzed by using simple and descriptive statistics.

The research findings were found as follows.

According to the survey to evaluate the community-based tourism situations of the Pa-Ao Bronzeware Handicraft Group, the findings showed that the residents in the community of the Pa-Ao Bronzeware Handicraft Group were readiness in tourism resources with the cultural outstanding that was the products of the bronzeware casted by the only remaining ancient method in the country that was inherited for a long time for more than 5 generations and there were folk silk weaving, a local museum (Chalermraja Cultural Center), cultures and traditions, and the way of Issan life. However, this community faced with the problems on the development of tourism because the staffs lacked of understanding in the community tourism concepts, tourism interpreters, unknown tourism routes, and tourism programs and activities lacking of diversity that was attractive. When developing the community-based tourism process through training activities through a group process, the changes occurred as in the following details. There was a Ban Pa-Ao travel guide. The products of the bronzeware were created to be two forms of the souvenirs. There were ten interpreters who could tell about tourism. There were three travel programs: one night, two nights, and three nights, and the participatory tourism activities were developed for ten learning stations. These changes led to develop and strengthen community-based tourism and expand the results in the future.

Keywords: Community Tourism Potential, Cultural Identity, Ban Pa Ao Bronzeware Handicraft Group

บทนำ

การท่องเที่ยวมีบทบาทความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจและสังคม เนื่องจากเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญ กระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค เกิดการสร้างงาน ผ่านธุรกิจนำเที่ยว โรงแรม ภัตตาคาร สถานบริการ สินค้าของที่ระลึก รวมทั้งมีการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานของการคมนาคมขนส่ง การค้าและการลงทุน เป็นต้น ทั้งนี้เมื่อประเทศไทยประสบภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ การพัฒนาด้านท่องเที่ยวทำให้เศรษฐกิจฟื้นตัวได้ในเวลาที่รวดเร็วกว่าภาคผลิต

ส่วนอื่น รัฐบาลจึงกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศผ่านกลุ่มอุตสาหกรรมสร้างสรรค์และวัฒนธรรม โดยใช้การท่องเที่ยวเป็นกลไกสำคัญ เนื่องจากประเทศไทยมีแหล่งท่องเที่ยวและบริการที่มีความหลากหลาย เช่น ทรัพยากรธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม และประเพณีที่โดดเด่น เน้นให้การท่องเที่ยวทั้งองค์การภาคธุรกิจและชุมชน สร้างนวัตกรรมหรือความคิดสร้างสรรค์ที่สนับสนุนให้เกิดแหล่งเที่ยวใหม่เพื่อเพิ่มมูลค่า ควบคู่กับการฟื้นฟูสภาพลักษณะ และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่เดิมในท้องถิ่น นำไปสู่การเติบโตของเศรษฐกิจอย่างสมดุลและยั่งยืน ทั้งนี้ คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติได้จัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2564) ในยุทธศาสตร์ที่ 1 เน้นการพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว สินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวทั้งระบบ เสริมสร้างพัฒนาและปรับปรุงมาตรฐานด้านการท่องเที่ยวและบริการให้ครอบคลุมทุกรูปแบบ รวมถึงการเพิ่มขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวเพื่อก้าวสู่การเป็นผู้นำคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว สินค้า และบริการระดับสากล (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา 2560)

ทั้งนี้รูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวในปัจจุบันมีการพัฒนาให้มีความหลากหลายรูปแบบตามความสนใจของนักท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เชิงสุขภาพ เชิงวัฒนธรรม เชิงเกษตร เชิงประวัติศาสตร์ เป็นต้น กล่าวได้ว่ากระแสการท่องเที่ยวได้ปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์โลกสอดคล้องกับการพัฒนามุ่งเน้นการสร้างประโยชน์สูงสุดจากการท่องเที่ยวทั้งผู้บริโภค (นักท่องเที่ยว) และเจ้าของทรัพยากรการท่องเที่ยว (ชุมชน) หนึ่งในนั้นได้แก่ การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-based tourism) ซึ่งให้ความสำคัญกับชุมชนเจ้าบ้าน สร้างการมีส่วนร่วมจากชุมชนในการกำหนดทิศทางและตัดสินใจ ในทุกขั้นตอนตั้งแต่กระบวนการวางแผน การบริหารจัดการทางการท่องเที่ยว จัดการผลประโยชน์โดยชุมชนเอง ส่งเสริมความภาคภูมิใจในตนเอง ยกกระดับคุณภาพชีวิต มีความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม คงเอกลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น ก่อให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างคนต่างวัฒนธรรม เคารพในวัฒนธรรมที่แตกต่างและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เกิดผลตอบแทนที่เป็นธรรมต่อคนในท้องถิ่น และมีการกระจายรายได้สู่สาธารณประโยชน์ของชุมชน (ศูนย์ประสานงานเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน 2555) ก่อให้เกิดความเข้มแข็งต่อเศรษฐกิจฐานราก ซึ่งเป็นนโยบายที่สำคัญของรัฐบาลในการขับเคลื่อนประเทศสู่ความเข้มแข็ง มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนได้ รวมทั้งเกิดความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรเหล่านั้นไว้ให้คงอยู่สืบต่อไป

จังหวัดอุบลราชธานีเป็นหนึ่งในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ที่เป็นเมืองชายแดนติดกับ สปป.ลาวทั้งด้านช่องเม็ก และช่องตาอู มีศักยภาพในการพัฒนาให้เป็นประตู (Gate Way) การค้าและการท่องเที่ยวที่สามารถเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวในเขตอีสานใต้และแหล่งท่องเที่ยวของประเทศเพื่อนบ้านทั้งลาวและกัมพูชา ดังจะเห็นได้จากจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจังหวัดอุบลราชธานีมีจำนวนถึง 1,514,815 คน และสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว 6,409.39 ล้านบาท ในจำนวนนี้มีนักท่องเที่ยวต่างประเทศ 1,653 คน มีอัตราเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.80 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ จังหวัดอุบลราชธานี 2561) แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานีมีความหลากหลายทั้งด้านทรัพยากรธรรมชาติ แม่น้ำโขง น้ำตก แหล่งศึกษารณวิทยาสามพันโบก และแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โบราณสถาน วัดวาอาราม ประเพณีและวิถีชีวิตของชุมชนอีสานที่มีความน่าดึงดูดใจสำหรับนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งชุมชนบ้านปะอาว อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เป็นชุมชนที่เก่าแก่มิปรากฏในตำนานประวัติศาสตร์ของเมืองอุบลราชธานี โดยเฉพาะอย่างยิ่งหัตถกรรมหล่อเครื่องทองเหลืองด้วยฝีมือของชาวบ้าน มีความโดดเด่นเป็นอัตลักษณ์และเหลือเป็นแหล่งสุดท้ายของไทยที่ใช้เทคนิคและกรรมวิธีในการหล่อทองเหลืองแบบวิธีโบราณที่มีมาก่อนประวัติศาสตร์ เรียกว่า “ขี้ผึ้งหาย” หรือ “เผาไล่ขี้ผึ้ง” (Lost Wax) โดยใช้กรรมวิธีปั้นแม่พิมพ์ดินเหนียวขึ้นรูป แล้วนำไปกลึง หรือการเขียนแล้วใช้เส้นขี้ผึ้งพันรอบต้นแบบ อังไฟให้อ่อนตัว ตกแต่ง ปั่นสาย แล้วหุ้มพอกด้วยดินเหนียวอีกครั้งเพื่อรักษาลายนำไปเผาให้ขี้ผึ้งละลายเกิดเป็นช่องว่างแล้วเทน้ำทองเหลืองหลอมละลายเข้าไปแทนที่ แกะพิมพ์และกลึงเป็นผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น ทุกขั้นตอนในการผลิตจะใช้ฝีมือชาวบ้านที่มีการสืบทอดในครอบครัวกันมาช้านานกว่า 5 อายุคน ยาวนานกว่าสองร้อยปี (นริศรา สาริบุตร และคณะ 2560) นอกจากนี้ชุมชนบ้านปะอาวยังมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีความน่าสนใจ เช่น การทอดผ้าไหมลายโบราณ พิพิธภัณฑสถานท้องถิ่นเฉลิมราช ป่าชุมชน ประเพณี

อีตีสบสองคองลีสี่ ภูมิปัญญาพื้นบ้านรวมทั้งวิถีชีวิตชาวนาฮีสาน

อย่างไรก็ตามพบว่า จากการสำรวจบริบทชุมชนบ้านปะอ่าวพบว่า สถานการณ์การท่องเที่ยวของกลุ่มหัตถกรรมท่องเที่ยวของชุมชนบ้านปะอ่าวเริ่มประสบปัญหา เนื่องจากความนิยมเครื่องท่องเที่ยวของน้อยลง เทคนิคและกรรมวิธีการทำหัตถกรรมท่องเที่ยวแบบโบราณมีขั้นตอนและความยุ่งยากในการผลิต รวมทั้งมีข้อจำกัดชุมชนที่ยังขาดความรู้และทักษะในการบริหารการจัดการท่องเที่ยว ขาดผู้สืบทอดภูมิปัญญา ขาดนักสื่อความหมายด้านการท่องเที่ยวกับนักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างชาติ กิจกรรม เส้นทางท่องเที่ยว และรูปแบบผลิตภัณฑ์ยังไม่มี ความน่าสนใจ ในอนาคตงานหัตถกรรมท่องเที่ยวที่ใช้กรรมวิธีการหล่อแบบโบราณเหล่านี้มีความเสี่ยงสูงที่จะสูญหายไป

การวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม กลุ่มหัตถกรรมเครื่องท่องเที่ยวบ้านปะอ่าว ด้วยการเพิ่มทักษะด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้สามารถจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีอยู่ จนเกิดเป็นสินค้าและกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่สามารถสร้างรายได้เสริมสร้างความตระหนักในความสำคัญของภูมิปัญญาวัฒนธรรมท้องถิ่น สิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและยังส่งผลให้ชุมชนเข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม กลุ่มหัตถกรรมเครื่องท่องเที่ยวบ้านปะอ่าว ตำบลปะอ่าว อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ ตัวอย่างได้มาโดยเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) คือ กลุ่มนักท่องเที่ยวที่เคยเดินทางมาท่องเที่ยวชุมชนหัตถกรรมเครื่องท่องเที่ยวบ้านปะอ่าว จำนวน 150 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสอบถามออนไลน์ เก็บข้อมูลภาคสนามจากการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และจัดทำกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการร่วมกับชุมชน โดยตัวแทนจากกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว จำนวน 4 กลุ่ม ได้แก่ ตัวแทนกลุ่มอาชีพ กลุ่มผู้นำชุมชน ตัวแทนภาครัฐและเอกชน ซึ่งเป็นการศึกษาเกี่ยวกับสภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ในส่วนของการพัฒนาผลิตภัณฑ์ โปรแกรมและกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว

แนวคิดที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ แนวคิดด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community – Based Tourism: CBT) เป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดการจัดการโดยชุมชน เพื่อชุมชน ชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของมีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน องค์ประกอบหลักของ CBT มีอยู่ 4 ด้าน คือ ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม องค์กรชุมชน การจัดการ และการเรียนรู้ องค์ประกอบหลักได้แก่ มีสิ่งดึงดูดใจ การเข้าถึงของนักท่องเที่ยว เส้นทาง พาหนะ การขนส่งนักท่องเที่ยวไปยังจุดหมายปลายทาง (ชูสิทธิ์ ชูชาติ 2546; สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ 2556) และต้องมีกระบวนการจัดการด้านการท่องเที่ยว การบริการและสาธารณูปโภค กิจกรรมการท่องเที่ยว การให้ความรู้และสร้างจิตสำนึก มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการท่องเที่ยว มีรายได้จากการท่องเที่ยว รวมทั้งมีการจัดการด้านการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว

ลักษณะการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะเน้นถึงความสำคัญประวัติศาสตร์ โบราณสถาน ศิลปวัฒนธรรม และประเพณี มีการจัดการอย่างยั่งยืนทั้งเชิงเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ใช้วิถีชีวิตของท้องถิ่นในแง่สังคม และวัฒนธรรมของชุมชนเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยว มีการสร้างความรู้และประสบการณ์การท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว ผู้ดูแลแหล่งท่องเที่ยว ผู้ประกอบการท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่น โดยที่ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการ

แหล่งท่องเที่ยวและได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน การจัดการตลาดของการบริการท่องเที่ยวตระหนักถึงการอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม สร้างความพึงพอใจโดยสร้างสรรค์กิจกรรมท่องเที่ยวตรงตามความคาดหวังของนักท่องเที่ยวและมีการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ คำนึงถึงขีดความสามารถรองรับของพื้นที่และความสะอาดภายในพื้นที่และความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว ทั้งนี้องค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวบนฐานเชิงวัฒนธรรมมีดังนี้ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจะเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น มีกระบวนการศึกษาสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ ปฏิบัติงานที่ถูกต้องให้แก่ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ด้านธุรกิจท่องเที่ยวมีการให้บริการทางการท่องเที่ยวอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว ด้านการตลาดเป็นการท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการตลาดท่องเที่ยวคุณภาพ โดยแสวงหานักท่องเที่ยวคุณภาพที่ได้รับรู้และได้ประสบการณ์จากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างพึงพอใจ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาหรือจัดการการท่องเที่ยวอย่างเต็มรูปแบบ และได้รับผลประโยชน์ตอบแทนเพื่อกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น ยกกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนท้องถิ่น และด้านการสร้างจิตสำนึกที่ถูกต้องแก่ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทุกฝ่าย โดยมีการให้ความรู้และสื่อความหมายในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม (ประไพพิมพ์ พานิชสมัย 2560) แนวคิดนี้นำมาใช้เพื่อประเมินและค้นหารวบรวมข้อมูล ทรัพยากรและศักยภาพด้านการท่องเที่ยวชุมชนบ้านปะอาว

แนวคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) เป็นแนวคิดในการพัฒนานวัตกรรมที่ผสมผสานการคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking) และการคิดเชิงธุรกิจ (Business thinking) โดยมีหลักสำคัญ คือการเข้าใจความต้องการและปัญหาของกลุ่มเป้าหมายหรือลูกค้า (Human-Centered) อย่างแท้จริง แล้วการระดมความคิดเพื่อค้นหาทางแก้ไขและการเรียนรู้และลงมือทำเพื่อสร้างคุณค่าและนวัตกรรม โดยมีหลักการสำคัญ 5 ประการคือ Empathize (เข้าใจปัญหา) Define (กำหนดปัญหาให้ชัดเจน) Ideate (ระดมความคิด) Prototype (สร้างต้นแบบ) และ Test (ทดสอบ) ดังนั้นแนวคิดเชิงออกแบบสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านปะอาว โดยนำแนวคิดนี้เห็นถึงกระบวนการที่เชื่อมโยงธุรกิจการท่องเที่ยวที่รวมเอาความคิดสร้างสรรค์ และมุ่งเน้นที่ลูกค้ากลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักท่องเที่ยวเป็นหลัก เพื่อพัฒนาสิ่งใหม่ ๆ และนวัตกรรมอย่างมีระบบ (ธาดา ราชกิจ 2562; ไปรมา อิศรเสนา ณ อยุธยา และชูจิต ตรีรัตนพันธ์ 2560)

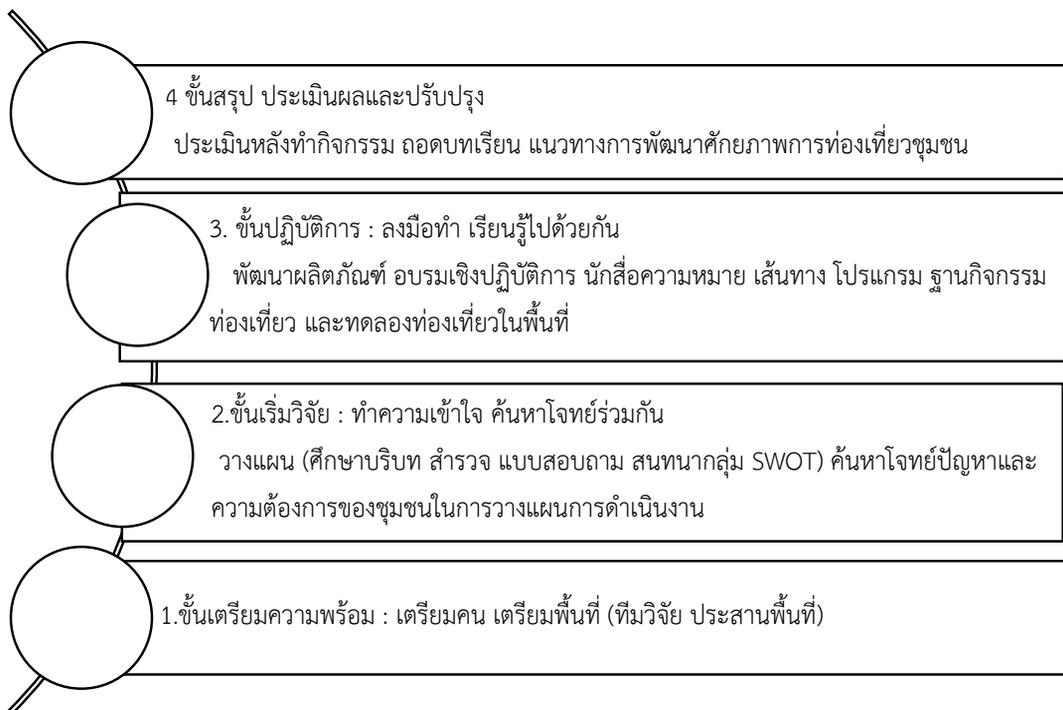
แนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ทั้งนี้อัตลักษณ์เป็นเรื่องของการใช้สัญลักษณ์ (Symbolic Aspect) และมีความเกี่ยวข้องกับมิติภายในของความเป็นตัวบุคคลในด้านของอารมณ์ความรู้สึก ที่ถูกสร้างขึ้นและแสดงความเป็นตัวตน และมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาตามบริบท เวลาและสถานที่ (ธัญพัชร ศรีมารัตน์ 2558) อัตลักษณ์อยู่ภายใต้ตัวจริงวัฒนธรรม ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกประกอบสร้างทางสังคมโดยมีกระบวนการผลิต (Produced) การบริโภค (Consumed) และการควบคุมจัดการ (Regulated) และมีการสร้างความหมายต่างผ่านตัวแทน (นุชนาฏ เชียงชัย 2558) ส่วนอัตลักษณ์ท้องถิ่นคือ สิ่งต่าง ๆ ที่ถูกสร้างขึ้นในแต่ละพื้นที่จนกลายเป็นสิ่งที่สังคมได้สร้างขึ้นเป็นวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่นของแต่ละพื้นที่ เช่น สัญลักษณ์ คำขวัญ ประเพณี การแต่งกาย ภาษา สถานที่ท่องเที่ยว เป็นต้น ดังนั้นอัตลักษณ์จึงเป็นเครื่องมือทางกระบวนการทางสังคมที่ชุมชนนำมาสร้างความรู้ ความเข้าใจทางด้านเศรษฐกิจ การเมืองและวัฒนธรรม อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเกิดจาก การผลิต (Production) ที่มนุษย์สร้างและแลกเปลี่ยนความหมายจากการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมจากสื่อที่มีทั้งความหลากหลายและแตกต่างกัน การใช้หรือบริโภค (Consumption) ทางวัฒนธรรมที่มีการตีความและเป็นการแสดงออกต่อตนเอง เป็นกฎระเบียบ (Regulation) เป็นปฏิบัติการของกฎระเบียบในสังคม (Regulate Social Practice) และใช้ความหมายนั้นในชีวิตประจำวัน มีการนำเสนอภาพตัวแทน (Representation) เป็นการสร้างความหมายผ่านภาษา โดยใช้สัญลักษณ์เพื่อสื่อสารอย่างมีความหมายกับผู้อื่น (Stuart Hall อ่างใน เสริมศักดิ์ ชุนพล 2558)

แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะมีแนวทาง 3 ด้าน ได้แก่ 1) ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว มีความน่าดึงดูดใจ โดดเด่นทั้งวิถีชีวิต ภูมิปัญญา และองค์ความรู้ในงานประเพณีพิธีกรรมสืบทอดกันมาจากรอดิถึงปัจจุบัน และมีกิจกรรมเสริมเพื่อให้เกิดความสนุกสนานและน่าสนใจ 2) ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว

มีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน มีพัฒนาและปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวให้เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว และ 3) การบริหารจัดการ มีการอนุรักษ์ฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวและปรับปรุงสภาพแวดล้อมเป็นอย่างดี ให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับกิจกรรมและการดำเนินงานต่าง ๆ ในรูปของการให้ความรู้และเผยแพร่ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ และชุมชนที่อยู่ (กาญจนา สุคันธสิริกุล 2556) รวมทั้งแนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวในครั้งนี้นี้จะมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นเตรียมการ ขั้นวางแผน ขั้นปฏิบัติการ ขั้นสรุปประเมินผล และขั้นปรับปรุงสะท้อนข้อมูล ถอดบทเรียน (ชัชวาลย์ ทัดศิวิชัย 2552) เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการวางแผนการพัฒนาสกัดความรู้และพัฒนาทักษะของชุมชนในการจัดการทรัพยากรให้เกิดการจัดการระบบบริหารการท่องเที่ยวในชุมชน

กระบวนการที่ใช้ในวิจัย แนวทางการสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวชุมชนปะอ่าว จะใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม (PAR) โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กระบวนการเรียนรู้ในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านปะอ่าว

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์จากแบบสอบถามจากนักท่องเที่ยวโดยใช้สถิติร้อยละอย่างง่ายเกี่ยวกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยว ส่วนข้อมูลจากการศึกษาภาคสนามจากการสัมภาษณ์กึ่งทางการ สนทนากลุ่มและการอบรมเชิงปฏิบัติการ ใช้การสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วม ตีความด้านกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งผู้วิจัยจะนำเสนอข้อมูลในลักษณะอธิบายเชิงพรรณนาเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาจากการสำรวจความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่ใช้แบบสอบถามออนไลน์ การเลือกผู้ตอบอย่างง่ายตามความสมัครใจ จำนวน 150 คน พบว่าพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีรูปแบบการมาเที่ยวแบบไปกลับ รู้แหล่งท่องเที่ยวจากสื่อออนไลน์และคำแนะนำจากบุคคล เนื่องจากเป็นแหล่งศึกษาดูงานที่มีชื่อเสียงของจังหวัดอุบลราชธานี เดินทางด้วยพาหนะส่วนตัวและกับหน่วยงานที่มาศึกษาดูงานมากับเพื่อนเป็นหลัก โดยกำหนดโปรแกรมเองตามความพอใจ กิจกรรมที่ชอบคือ การเรียนรู้วิถีชุมชน ชุมหัตถกรรมพื้นบ้าน ชมธรรมชาติ อาหารที่เลือกคืออาหารพื้นถิ่น และมีความพึงพอใจในการท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก ในด้านแหล่งท่องเที่ยวมีความสวยงามและดึงดูดใจ มีกิจกรรมการท่องเที่ยวมีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเฉพาะตัวและมีความน่าสนใจ (การทำเครื่องทองเหลือง การทอผ้าพื้นบ้าน พิพิธภัณฑสถานท้องถิ่น ป่าชุมชน ลำเซบาย วิถีชาวนาอีสาน) มีสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอและเหมาะสม มีการจัดการความปลอดภัย ด้านบุคลากรการท่องเที่ยวมีการให้ข้อมูลและช่วยเหลือ เอาใจใส่ในการบริการ มีอัตราค่าที่พักและเป็นมิตร มีทักษะและความรู้ในการบริการ และการเดินทางท่องเที่ยวมีความเหมาะสมคุ้มค่าเงินที่ใช้จ่าย และสิ่งที่นักท่องเที่ยวมีส่วนความพึงพอใจในระดับปานกลาง ในด้านผลิตภัณฑ์ของฝาก/ของที่ระลึกที่หลากหลาย บริการอินเทอร์เน็ตสาธารณะ มีห้องสุขาที่สะอาดและเพียงพอ มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับกลุ่มเฉพาะ เช่น รถเข็น ห้องนำผู้พิการ ป้ายสื่อความหมายเกี่ยวกับกิจกรรม และจุดท่องเที่ยวต่าง ๆ ภายในแหล่งอย่างชัดเจน กลมกลืน ทางเดินต่าง ๆ ภายในแหล่งท่องเที่ยว สามารถเข้าถึงได้โดยนักท่องเที่ยวกลุ่มเฉพาะ เช่น ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และจำนวนเจ้าหน้าที่ให้บริการอย่างเพียงพอ

ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ได้แก่ ควรพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ของฝาก/ของที่ระลึกที่หลากหลายเหมาะกับนักท่องเที่ยวที่มีหลายกลุ่ม เพิ่มสื่อออนไลน์ที่สามารถค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับการเดินทางและแหล่งท่องเที่ยว และควรมีการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวที่น่าดึงดูดใจ เพิ่มความรู้และเพิ่มทักษะผู้สื่อสารด้านท่องเที่ยวหรือเจ้าหน้าที่ให้บริการอย่างเพียงพอในการนำชมแหล่งท่องเที่ยว สร้างโปรแกรมท่องเที่ยวได้หลากหลาย เช่น เรียนรู้วิถีเกษตร นาไร่ พิพิธภัณฑสถานพื้นบ้าน และมีการแสดงราคาบริการต่าง ๆ ชัดเจน ทำให้สามารถกำหนดการใช้จ่ายได้ มีราคาหลายประเภทที่เหมาะสม และได้ประโยชน์แก่นักท่องเที่ยวกลุ่มต่าง ๆ เช่น เด็ก ผู้สูงอายุ ผู้พิการ ด้านแหล่งท่องเที่ยวควรปรับปรุงให้มีป้ายบอกทางที่ชัดเจนเพียงพอ มีป้ายสื่อความหมายเกี่ยวกับกิจกรรมและจุดท่องเที่ยวต่าง ๆ ภายในแหล่งอย่างชัดเจน กลมกลืน เพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับกลุ่มเฉพาะ เช่น ทางเดิน รถเข็น ห้องนำผู้พิการ ปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวให้มีความสะอาด และจัดการภูมิทัศน์อย่างเหมาะสม

ซึ่งจากข้อเสนอแนะดังกล่าวผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์และวางแผนในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชน พบว่าผลิตภัณฑ์ด้านการท่องเที่ยว กิจกรรม และการสื่อสารกับนักท่องเที่ยวยังขาดความน่าสนใจ ขาดการส่งเสริม ซึ่งนำมาสู่การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นจุดขายของการท่องเที่ยวโดยชุมชนต้องอาศัยกระบวนการสื่อความหมายของวัฒนธรรมมาถ่ายทอดคุณค่าให้นักท่องเที่ยวได้รับรู้จึงก่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างแท้จริง (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 2558) รูปแบบสัญลักษณ์หรือภาพแทนจากการแปรรูปวัฒนธรรมสู่การกลายเป็นสินค้า สร้างการตีความและสร้างประสบการณ์ใหม่ให้กับนักท่องเที่ยว ทำให้ผู้มาเยือนตระหนักรู้ ชาบซึ้ง และเข้าใจในแหล่งวัฒนธรรมที่มาเยือนให้กลายเป็นสินค้าด้านการท่องเที่ยว ดังนั้นอัตลักษณ์วัฒนธรรมบ้านปะอาวซึ่งเป็นชุมชนที่มีตำนานประวัติศาสตร์อันยาวนานควบคู่กับเมืองอุบลราชธานีผ่านการรับรู้ของชุมชน การสร้างสรรค์ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ่านเรื่องราวหัตถกรรมพื้นบ้านที่โดดเด่นไม่ว่าการหล่อเครื่องทองเหลืองและการทอผ้าไหมลายดั้งเดิม ภาษากินที่แตกต่างกัน อาหารพื้นบ้าน วิถีชีวิตชาวอีสานที่ผูกพันกับศาสนาและความเชื่อต่าง ๆ ที่ได้ถูกนำมาแปรรูปดัดแปลงให้เป็นผลิตภัณฑ์ด้านการท่องเที่ยวจำนวน 2 รูปแบบและกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวบนฐานอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม

โดยให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมและสร้างประสบการณ์ใหม่จากการท่องเที่ยว จำนวน 10 ฐาน ได้แก่ 1) ฐานหัตถกรรม เครื่องทองเหลืองบ้านปะอ่าว 2) ฐานทำผ้ามัดย้อมสีธรรมชาติ (ผ้าเช็ดหน้า) 3) ฐานพิพิธภัณฑ์เฉลิมราช 4) ฐานอนุรักษ์ ฟ่อนกลองตุ้ม 5) ฐานอาหารแปรรูปอาหารไข่เค็ม 6) ฐานแปรรูปผ้าเป็นกระเป๋า 7) ฐานชั้นหมากเบ็ง และพานบายศรีสู่ขวัญ 8) ฐานลูกประคบสมุนไพรและนวด 9) ฐานวงดนตรีพื้นบ้านพินแดนบ้านปะอ่าว และ 10) ฐานอาหารไก่ป่า พริกแกงบ้านปะอ่าว รวมทั้งได้มีโปรแกรมการท่องเที่ยวจำนวน 3 รูปแบบ ที่สามารถสร้างคุณค่าให้แก่ผู้บริโภค และสามารถเพิ่มมูลค่าในผลิตภัณฑ์ซึ่งเป็นการนำเอาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนที่มีอยู่อย่างยาวนาน มาปรับใช้ในปัจจุบัน โดยมีการออกแบบให้มีการใช้ประโยชน์ในปัจจุบัน ผู้วิจัยนำเอาแนวคิดเชิงการออกแบบ (Design Thinking) มาปรับประยุกต์ใช้เป็นกลยุทธ์ในการการยกระดับศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชน กลุ่มหัตถกรรม เครื่องทองเหลืองบ้านปะอ่าว อธิบายได้ตามตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงแนวทางการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวตามแนวคิดเชิงการออกแบบ (Design Thinking)

ความคิดเชิงระบบ (Design Thinking)	การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยว	กิจกรรม/กระบวนการ	ผลที่เกิดกับชุมชน
1. Empathize (เข้าใจปัญหา)	(Human Centered) เข้าใจปัญหาของกลุ่มเป้าหมายหรือลูกค้าในลูกค้า Understand	- ศึกษาทำความเข้าใจบริบท/ลงพื้นที่/กลุ่มอาชีพ/วิสาหกิจ/แหล่งท่องเที่ยว/แหล่งเรียนรู้/ประเพณีฯ เกี่ยวกับการท่องเที่ยว - วิเคราะห์ศักยภาพชุมชน/ ฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวชุมชน - ศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยว	ได้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยว และความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชน
2. Define (กำหนดปัญหาให้ชัดเจน)		- เวทีประชาคม, SWOT - จัดลำดับความสำคัญของปัญหา	รู้ปัญหาและความต้องการ ในด้านการท่องเที่ยวของชุมชน ปะอ่าวอย่างชัดเจน และนำไปวางแผนปฏิบัติการ
3. Ideate (ระดมความคิด) ความเป็นทีม	(Ideation & Brain storming) กระบวนการคิดแก้ปัญหา	- ประชุมกลุ่มย่อย - ระดมสมอง	มีแนวทางการแก้ปัญหา ให้ความรู้และอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับผู้ที่เกี่ยวข้อง
4. Prototype (สร้างต้นแบบ)	(Prototype and Implement) ลงมือ/ทดสอบ Deliver	- อบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน ด้านรูปแบบการจัดการออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว รูปแบบการให้บริการทางการท่องเที่ยว การสร้างเรื่องราวทางการท่องเที่ยว สร้างนักสื่อความหมายการท่องเที่ยว สร้างโปรแกรมการท่องเที่ยวจัดฐานกิจกรรม (ทักษะด้านการบริการ การต้อนรับกลุ่มนำชม กล่าวลา)	ผู้นำชุมชนและตัวแทนกลุ่มอาชีพและผู้ที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวจำนวน 40 คน ได้รับความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน และสามารถทดลองปฏิบัติการจริงได้โดยนำปัญหาจากสถานการณ์ที่ได้มีการทดลองการท่องเที่ยว

ตารางที่ 1 แสดงแนวทางการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวตามแนวคิดเชิงการออกแบบ (Design Thinking)
(ต่อ)

ความคิดเชิงระบบ (Design Thinking)	การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยว	กิจกรรม/กระบวนการ	ผลที่เกิดกับชุมชน
5. Test (ทดสอบ)	(Prototype and Implement) ลงมือ/ทดสอบ Deliver	ทดลองการจัดการท่องเที่ยว (FAMTRIP) ฐานกิจกรรมการท่องเที่ยว จำนวน 10 ฐานและมีการประเมินผล	ชุมชนสามารถจัดกิจกรรมทดลองการจัดการท่องเที่ยว รวมทั้งมีการประเมินผล การปฏิบัติงานนำมาพัฒนาปรับปรุงการท่องเที่ยวในครั้งต่อไป

ตารางที่ 2 ผลการปฏิบัติอย่างมีส่วนร่วมในการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนกลุ่มหัตถกรรมเครื่องทองเหลืองบ้านปะอาว

ประเด็นปัญหา/ความต้องการของชุมชน	กิจกรรม	ผลการดำเนินงาน
1. พัฒนามูลค่าและเพิ่มคุณค่าผลิตภัณฑ์ด้านการท่องเที่ยว	<ul style="list-style-type: none"> - กิจกรรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าท่องเที่ยวเพื่อเป็นสินค้าที่ระลึก (เพิ่มมูลค่าและคุณค่าผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นด้านวัฒนธรรม) - ออกแบบบรรจุภัณฑ์ ป้ายสินค้า ตราผลิตภัณฑ์ - ออกแบบและจัดทำจัดแสดงสินค้า 	<ul style="list-style-type: none"> - มีผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวชุมชนของฝากของที่ระลึกที่มีอัตลักษณ์ชุมชนคือเครื่องทองเหลือง 2 ชนิด พวงกุญแจกับที่เสียบปากกา - มีตราสัญลักษณ์และบรรจุภัณฑ์สำหรับของฝากของที่ระลึก - มีตู้แสดงสินค้าสำหรับกลุ่มทองเหลือง 1 ชั้น
2. พัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานอัตลักษณ์วัฒนธรรม	<ul style="list-style-type: none"> - กิจกรรมสืบสานอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านปะอาว (เครื่องทองเหลืองและการทอผ้า) ให้กับเด็กและเยาวชน โรงเรียนบ้านปะอาว - กิจกรรมจัดทำคู่มือการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนบ้านปะอาว - กิจกรรมพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวและส่งเสริมกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์อย่างมีส่วนร่วมโดยจัดอบรมเชิงปฏิบัติการในด้าน 	<ul style="list-style-type: none"> - เด็กและเยาวชนโรงเรียนบ้านปะอาว จำนวน 80 คน มีความรู้เข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านปะอาวผ่านฐานกิจกรรมต่าง ๆ (การทำเครื่องทองเหลืองโบราณ การทอผ้าไหม) สร้างผู้สื่อสารด้านการท่องเที่ยว - มีคู่มือการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนบ้านปะอาวและมรดกวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศูนย์อนุรักษ์หัตถกรรมหล่อเครื่อง

ตารางที่ 2 ผลการปฏิบัติอย่างมีส่วนร่วมในการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนกลุ่มหัตถกรรมเครื่องทองเหลืองบ้านปะอ่าว (ต่อ)

ประเด็นปัญหา/ความต้องการของชุมชน	กิจกรรม	ผลการดำเนินงาน
	<p>1) พัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนท่องเที่ยวในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน</p> <p>2) การพัฒนาศักยภาพการบริการทางการท่องเที่ยว</p> <p>- ทำความเข้าใจเรื่องราวการท่องเที่ยวโดยชุมชน ร่วมกันคิดเชื่อมโยง “อดีต ปัจจุบันและอนาคต”</p> <p>- ค้นหาศักยภาพชุมชนจุดแข็ง สิ่งที่ชุมชนภาคภูมิใจ ปัญหาและอุปสรรคของชุมชนด้านการท่องเที่ยว</p> <p>- ค้นหาฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวสามารถเชื่อมโยงฐานทรัพยากรชุมชนที่นำมาใช้กับการท่องเที่ยวและการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวของหมู่บ้านท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับวิถีชุมชน</p> <p>- ฝึกปฏิบัติการวิเคราะห์ฐานทรัพยากรชุมชนเพื่อเชื่อมโยงฐานทรัพยากรชุมชนที่นำมาใช้กับการท่องเที่ยวและฝึกปฏิบัติการออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวของหมู่บ้านท่องเที่ยวเพื่อสร้างประสบการณ์ ที่มีคุณค่าแก่นักท่องเที่ยว</p> <p>- สร้างเรื่องราวชุมชนเพื่อเตรียมความพร้อมนักสื่อสารด้านการท่องเที่ยว มีการนำเสนอเรื่องราว ประวัติของชุมชนของกลุ่มอาชีพ</p> <p>- จัดเตรียมฐานกิจกรรมและนิทรรศการด้านการท่องเที่ยวในแต่ละฐาน</p> <p>3) การจัดเส้นทางท่องเที่ยวและการจัดนิทรรศการฐานกิจกรรม</p> <p>มีการระดมสมอง วาดแผนที่ชุมชนแหล่งท่องเที่ยวทั้งด้านวัฒนธรรมและธรรมชาติ วางแผนเส้นทางท่องเที่ยวจุดเด่นที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยว</p>	<p>ทองเหลืองบ้านปะอ่าว</p> <p>- บุคลากรด้านการท่องเที่ยวชุมชนบ้านปะอ่าวและกลุ่มอาชีพ จำนวน 40 คน มีความรู้เข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญของการท่องเที่ยวโดยชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชนในด้านต่าง ๆ กระบวนการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน และแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน</p> <p>มีการค้นหาฐานทรัพยากรชุมชน ทั้งทรัพยากรธรรมชาติและประวัติศาสตร์ ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต จำนวน 5 แหล่ง สามารถค้นหาและกำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับวิถีชุมชน</p> <p>- พัฒนาฐานกิจกรรมท่องเที่ยว จำนวน 10 ฐาน (ฐานเก่า 1 ฐาน และฐานใหม่ 9 ฐาน)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ฐานเครื่องทองเหลืองบ้านปะอ่าว 2) ฐานทำผ้ามัดย้อม (ผ้าเซ็ดหน้า) 3) ฐานพิพิธภัณฑ์เฉลิมราช 4) ฐานอนุรักษ์พืชนกสองตุ้ม 5) ฐานอาหารแปรรูปอาหารไข่เค็ม 6) ฐานแปรรูปผ้าเป็นกระเป๋า 7) ฐานขันหมากเบ็ง และพานบายศรีสู่ขวัญ 8) ฐานลูกประคบสมุนไพรและนวด 9) ฐานวงดนตรีพื้นบ้านพิณแคนบ้านปะอ่าว 10) ฐานอาหารไก่ปิ้งพริกแกงบ้านปะอ่าว <p>- ชุมชนบ้านปะอ่าวมีส่วนร่วมและสามารถพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม</p> <p>- บุคลากรของชุมชนปะอ่าวสามารถสื่อความหมายเชิงปฏิบัติการ ฝึกพูด ต้อนรับ ดูแล นำชม เล่าเรื่อง อำนวยการท่องเที่ยว</p>

ตารางที่ 2 ผลการปฏิบัติอย่างมีส่วนร่วมในการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนกลุ่มหัตถกรรมเครื่องทองเหลืองบ้านปะอ่าว (ต่อ)

ประเด็นปัญหา/ความต้องการของชุมชน	กิจกรรม	ผลการดำเนินงาน
	<p>4) การทดลองการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน (FAMTRIP) โดยตัวแทนจากนักวิชาการ ภาครัฐ ภาคเอกชน นักท่องเที่ยว จำนวน 20 คน</p> <ul style="list-style-type: none"> - ฝึกปฏิบัติการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบมีส่วนร่วม - การประเมินผลการดำเนินโครงการ 	<ul style="list-style-type: none"> - มีโปรแกรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนจำนวน 3 โปรแกรม 1) หนึ่งวัน 2) สองวันหนึ่งคืน และ 3) สามวันสองคืน) - มีการทดลองการท่องเที่ยวโดยชุมชน (FAMTRIP) จำนวน 1 ครั้ง จากตัวแทนภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวจังหวัดอุบลราชธานี และเอกชน โดยมีฐานกิจกรรมจำนวน 10 ฐาน - มีนักท่องเที่ยวได้ทดลองโดยชุมชนเป็นผู้ต้อนรับและสามารถประเมินการให้บริการรูปแบบการจัดกิจกรรมได้ - มีการสรุปผลการประเมินการทดลองการท่องเที่ยวจากภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อการปรับปรุงกิจกรรมการท่องเที่ยวในอนาคต

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมหัตถกรรมเครื่องทองเหลืองบ้านปะอ่าวพบว่า ชุมชนปะอ่าวมีศักยภาพด้านแหล่งท่องเที่ยวบนฐานอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมไม่ว่า ประวัติศาสตร์ชุมชน มีตำนานคำบอกเล่าการตั้งถิ่นฐานศาลเจ้าปู่แสนนาม พิพิธภัณฑสถานบ้านเฉลิมราชและวัดเก่าแก่เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านภูมิปัญญา ด้านทรัพยากรธรรมชาติ มีป่าชุมชนดอนชี บึงใหญ่และลำเซบาย และด้านวิถีชุมชน มีแหล่งหัตถกรรมพื้นบ้านที่มีความสำคัญหนึ่งเดียวในประเทศคือหัตถกรรมเครื่องทองเหลืองที่หล่อด้วยเทคนิคโบราณ กลุ่มหัตถกรรมทอผ้าไหม วิถีชีวิตชาวนาฮีสาน ความศรัทธาในพุทธศาสนาและจารีตฮีตของชุมชน และกระบวนการการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนจะกระบวนการ 4 ขั้นตอนคือ ขั้นเตรียมความพร้อม ขั้นเริ่มวิจัยค้นหาโจทย์เพื่อการวางแผน ขั้นปฏิบัติการ สร้างการมีส่วนร่วมกับชุมชนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์มีการอบรมเชิงปฏิบัติการ สร้างนักสื่อความหมาย จัดเส้นทาง โปรแกรม พัฒนารฐานกิจกรรมท่องเที่ยว และมีทดลองท่องเที่ยวในพื้นที่ ขั้นสรุป มีผลิตภัณฑ์เครื่องทองเหลืองใหม่จำนวน 2 รูปแบบ จัดทำคู่มือการท่องเที่ยว มีการพัฒนาตราผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ ทำตู้จัดแสดงสินค้า พัฒนาบุคลากรนักสื่อความหมายจำนวน 10 คน พัฒนาเส้นทางและโปรแกรมการท่องเที่ยวจำนวน 3 รูปแบบ พัฒนารฐานกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจำนวน 10 ฐาน และมีการทดลองการท่องเที่ยวจำนวน 1 ครั้ง รวมทั้งมีการประชุมถอดบทเรียนเพื่อปรับปรุงจากผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวและมีข้อเสนอแนะให้กับชุมชนเพื่อพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวชุมชน

การศึกษาครั้งนี้มีความสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว การรองรับนักท่องเที่ยว การบริหารจัดการ ด้านแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้อง

กับงานของ กาญจนา สุภัคธีรกุล 2556; กิตติศักดิ์ กลิ่นหมื่นไวย 2561; ประไพพิมพ์ พานิชสมัย 2560 ทั้งนี้ชุมชนบ้านปะอามีการนำเอาอัตลักษณ์บนฐานวัฒนธรรมมาเป็นศักยภาพในการดึงดูดใจในด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยวที่มีความเป็นอัตลักษณ์วัฒนธรรมในด้านภูมิปัญญาหัตถกรรมท้องถิ่น ได้แก่ การหล่อเครื่องทองเหลือง การทอผ้าไหมพื้นบ้าน วิถีชีวิตชาวนาอีสาน ภาษาถิ่นดั้งเดิม การแต่งกายดั้งเดิม ประเพณีจารีตชุมชน ตลอดจนความศรัทธาในพุทธศาสนา และมีการพัฒนาในด้านศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านบุคลากร สร้างนิกาสื่อความหมายท่องเที่ยวผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการ พัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก พัฒนารูปร่างกิจกรรมท่องเที่ยวและโปรแกรมการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับวิถีชุมชนและส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วม รวมทั้งมีการให้ความรู้เกี่ยวกับการรักษาฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวและปรับปรุงสภาพแวดล้อม และสามารถสร้างการมีส่วนร่วมด้านการท่องเที่ยวของชุมชนผ่านกิจกรรมค้นหาโจทย์วิจัย วางแผน และลงมือปฏิบัติการฝึกอบรมคิดค้นหาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว เส้นทาง โปรแกรมและสร้างกิจกรรม และทดลองการท่องเที่ยวร่วมกันทั้งจากกลุ่มตัวแทนในและนอกชุมชน ภาครัฐและเอกชน เป็นการสร้างภาคีเครือข่ายด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ข้อเสนอแนะ

1. ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับจังหวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการพัฒนาเชื่อมเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมขยายเขตต่อไปยังชุมชนพื้นที่ใกล้เคียง เช่น บ้านชีทวน บ้านหนองบ่อ พัฒนาโปรแกรมการท่องเที่ยวใหม่ ๆ รูปแบบการท่องเที่ยวให้มีความดึงดูดใจ เช่น การท่องเที่ยวเชิงอาหารพื้นถิ่น การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (สมุนไพรการนวดแผนไทย) การท่องเที่ยวเชิงศาสนา (สายวัดป่า) ให้กับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความหลากหลาย สายดูงาน สายวิจัย สายคนทำงาน สายธรรมชาติ สายผจญภัย เป็นต้น และมีการพัฒนาสื่อออนไลน์เชิงรุกที่เข้าถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวมากขึ้น

2. ชุมชนควรพัฒนาระบบจัดการบริหารชุมชนการจัดการการท่องเที่ยวในรูปแบบชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) ต้องปรับเปลี่ยนชุดพฤติกรรม ที่มีการเว้นระยะห่างทางสังคมตามมาตรฐานใหม่ของการท่องเที่ยวทั้งในด้านที่พัก กิจกรรมและอาหารบริการนักท่องเที่ยว

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยในครั้งนี้สำเร็จด้วยการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ขอขอบพระคุณสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ที่อำนวยความสะดวกและให้คำแนะนำที่มีประโยชน์ในการทำงาน ขอขอบคุณความร่วมมือเป็นอย่างดีจากหน่วยงานต่าง ๆ อบต.ปะอ่าว โรงเรียนบ้านปะอ่าว รพ.สต.ปะอ่าว เจ้าอาวาสวัดบูรพาปะอ่าวเหนือ กลุ่มหัตถกรรมหล่อเครื่องทองเหลืองบ้านปะอ่าว กลุ่มทอผ้า และกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ท่านพัฒนาการอำเภอเมือง ท่องเที่ยวจังหวัด และพ่อใหญ่แม่ใหญ่ พี่น้องไทบ้าน ผู้ทรงภูมิปัญญาชาวบ้าน ท่านเหล่านี้เปรียบเสมือนครูในชีวิตของการทำงานในชุมชนท้องถิ่นของผู้วิจัย

เอกสารอ้างอิง

- การท่องเที่ยวและกีฬา, กระทรวง. **แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2564)**. กรุงเทพฯ: องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2560.
- กาญจนา สุคันธสิริกุล. **การพัฒนาคุณภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. นครราชสีมา: สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, 2556.
- กิตติศักดิ์ กลิ่นหมื่นไวย. “แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนท่ามะโอ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง,” **ศิลปศาสตร์มหาวิทยาลัยแม่โจ้**. 6, 1 (มกราคม-มิถุนายน 2561): 131-148.
- ชูสิทธิ์ ชูชาติ. **อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว**. พิมพ์ครั้งที่ 4. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, 2546.
- ชัชวาลย์ ทัดศิวัช. “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory action research-PAR): มิติใหม่ของรูปแบบวิจัย เพื่อการพัฒนาชุมชนระดับท้องถิ่น,” **นโยบายสาธารณะที่ตี 4**, 10 (2552): 1-5.
- ธาดา ราชกิจ. **กระบวนการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) เครื่องมือสำคัญของการสร้างความสำเร็จให้องค์กร**. (ออนไลน์) 3 กรกฎาคม 2562 (อ้างเมื่อ 26 พฤษภาคม 2563). จาก <https://th.hrnote.asia/orgdevelopment/190702-design-thinking>
- ธัญพัชร ศรีมารัตน์. **อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมกับกระบวนการกลายเป็นสินค้า: กรณีศึกษา โรงแรม ปิงนครา บูติกโฮเทล แอนด์ สปา เชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2558.
- นริศรา สาริบุตร และคณะ. “การพัฒนาเครื่องประดับจากทองเหลืองตามเอกลักษณ์ท้องถิ่น กรณีศึกษา ศูนย์อนุรักษ์หัตถกรรมทองเหลืองบ้านปะอ่าว ตำบลปะอ่าว จังหวัดอุบลราชธานี,” **วิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา**. 9, 3 ฉบับเสริม (กรกฎาคม 2560): 45-52.
- ประไพพิมพ์ พานิชสมัย. **การออกแบบอัตลักษณ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ชุมชนท่าแพ จังหวัดนครศรีธรรมราช**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2560.
- ไปรมา อิศรเสนา ณ อยุธยา และชูจิต ตริรัตน์พันธ์. **การคิดเชิงออกแบบ: เรียนรู้ด้วยการลงมือทำ**. (ออนไลน์) (2560). จาก <http://resource.tcdc.or.th/ebook/Design.Thinking.Learning.by.Doing.pdf>
- ศูนย์ประสานงานเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน. **การท่องเที่ยวโดยชุมชน**. (ออนไลน์) 2555 อ้างเมื่อ 20 พฤษภาคม 2563). จาก <http://www.thaicommunitybasedtourismnetwork>
- สุดแดน วิสุทธิลักษณ์. **คู่มือการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์**. กรุงเทพฯ: องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2556.
- สถิติแห่งชาติจังหวัดอุบลราชธานี, สำนักงาน. **สถิตินักท่องเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานี**. (ออนไลน์) 2561 (อ้างเมื่อ 18 พฤศจิกายน 2561). จาก <http://ubon.nso.go.th>
- องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน). **เพราะ “วัฒนธรรมไทย” คือสินค้าขึ้นเอกของการท่องเที่ยวสร้างสรรค์**. (ออนไลน์) (อ้างเมื่อ 5 พฤษภาคม 2556). จาก http://www.dasta.or.th/th/sustain/detail_sustain.php?ID=237&SystemModuleKey=Create_Statement#.(2556).
- Stuart, Hall. **Representation: Cultural Representations and Signifying Practices**. London: Sage, 1994.

การสร้างองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเชิงท่องเที่ยว
ในจังหวัดสุรินทร์ ด้วยเอดูเคชันนัลออนไลน์ทัวร์ริง
Creation of Cultural and Local Wisdom Tourism Knowledge
in Surin Province by Using Educational Online Touring

จักรพงษ์ วารี

สาขาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

E-mail: j_waree@yahoo.com

Received: December 6, 2020; Revised: January 12, 2021; Accepted: January 14, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเชิงท่องเที่ยวในจังหวัดสุรินทร์ด้วยเอดูเคชันนัลออนไลน์ทัวร์ริง มีวิธีดำเนินการวิจัยโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ประกอบไปด้วย 1) ประชาชนจังหวัดสุรินทร์ จำนวน 400 คน ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม 2) นักท่องเที่ยวจำนวน 100 คน ได้มาจากการสุ่มแบบตามสะดวก 3) บุคลากรด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดสุรินทร์จำนวน 5 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง และ 4) ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษา จำนวน 5 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง สถิติที่ใช้ ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

การออกแบบด้านมัลติมีเดียปฏิสัมพันธ์และส่วนต่อประสานของเอดูเคชันนัลออนไลน์ทัวร์ริง มีความเหมาะสมมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.32 ในส่วนขององค์ความรู้ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเชิงท่องเที่ยวในจังหวัดสุรินทร์มีจำนวน 3 รายการที่มีความพร้อมและมีแนวโน้มที่จะพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ไปสู่การพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างเด่นชัด คือ 1) สุสานช้างวัดป่าอาเจียง ต.กระโพธิ์ 2) ข้าวหลามท่าศิลา ต.เมืองแก 3) สำโหลสมุนไพร่ ต.โพนครก ขณะที่ระดับความพึงพอใจของประชากรในจังหวัดสุรินทร์ที่มีต่อเอดูเคชันนัลออนไลน์ทัวร์ริงในภาพรวมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยที่ 3.87 ขณะที่ความพึงพอใจต่อองค์ความรู้ที่ได้รับในภาพรวมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.02 นอกจากนี้ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อเอดูเคชันนัลออนไลน์ทัวร์ริงในภาพรวมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.79 ขณะที่ความพึงพอใจต่อองค์ความรู้ที่ได้รับภาพรวมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.02

คำสำคัญ: องค์ความรู้ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น การท่องเที่ยวในจังหวัดสุรินทร์ เอดูเคชันนัลออนไลน์ทัวร์ริง

Abstract

The purpose of this research was to create cultural and local wisdom tourism knowledge in Surin province by using educational online touring. The research methodology was conducted by doing in-depth interview and using a questionnaire. The sample group consisted of 1) 400 residents in Surin province randomized by cluster random sampling, 2) 100 tourists randomized by convenience sampling, 3) 5 tourism staff in Surin province selected by purposive sampling, and

4) 5 experts in education technology elected by purposive sampling. The statistical instruments were descriptive statistics, arithmetic mean, and standard deviation.

The research findings were found as follows.

The design of the interactive multimedia and the interface of the educational online touring was appropriate at a high level with the mean score of 4.32. In the cultural and local wisdom tourism knowledge in Surin province, 3 items were ready and likely to be developed to be learning resources leading to be developed to be tourist attractions clearly. They were 1) the elephant cemetery at Watpajiang Temple, KraPho Subdistrict, 2) Khao Lam Tha Sila, Mueang Kae Subdistrict, and 3) Sato Samun-Pry, Phon Krok Subdistrict. The satisfaction of the residents in Surin province towards the educational online touring in the overall was at a high level with the mean score of 3.87, and the satisfaction of the residents in Surin province towards the knowledge the residents received in the overall was at a high level with the mean score of 4.02. Besides, the satisfaction of the tourists towards the educational online touring in the overall was at a high level with the mean score of 3.79, and the satisfaction of the tourists towards the knowledge in the overall was at a high level with the mean score of 4.02.

Keywords: Cultural and Local Wisdom Knowledge, Tourism in Surin Province, Educational Online Touring

บทนำ

การท่องเที่ยวถือเป็นปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาประเทศมีความสอดคล้องและเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันกับระบบทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรมในแง่ของการกระตุ้นส่งเสริมระบบอุตสาหกรรมสร้างอาชีพ สร้างรายได้ และกระจายความมั่งคั่งไปยังประชาชนอย่างกว้างขวางพร้อมทั้งเป็นส่วนอนุรักษ์ ฟื้นฟูและเผยแพร่องค์ความรู้ทางวัฒนธรรมประเพณีของประเทศ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในประเทศไทยเป็นอุตสาหกรรมบริการที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ ซึ่งทั้งภาครัฐและเอกชนต่างให้ความสนใจในการผลักดันและพัฒนาให้เกิดการเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่องและเป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์ตามรูปแบบการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (นิศา ชัชกุล 2550)

จังหวัดสุรินทร์เป็นหนึ่งในจังหวัดชายแดนของภาคอีสานตอนล่าง หรือ "อีสานใต้" ที่เต็มไปด้วยเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ อารยธรรม และศิลปวัฒนธรรมของหลากหลายชนชาติ โดยเฉพาะวัฒนธรรมขอมโบราณที่หล่อหลอมและผสมผสานเข้ากับวัฒนธรรมไทยถิ่นอีสานจนมีความเป็นเอกลักษณ์และโดดเด่น และยังมีชื่อเสียงด้านการเลี้ยงช้าง จนได้ชื่อว่าเมือง "สุรินทร์ถิ่นช้างใหญ่" (สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสุรินทร์ 2557) นอกจากนี้จังหวัดสุรินทร์ยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวของประเทศไทยมีศักยภาพและสามารถสร้างรายได้ให้กับจังหวัดและประเทศได้อย่างมาก ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสามารถดึงดูดและเชื่อมโยงทางการท่องเที่ยวได้ 3 ลำดับแรก ได้แก่ ตลาดการค้าชายแดนช่องจอม ศูนย์ศึกษา/คชสาร และหมู่บ้านช้างบ้านตากกลาง ขณะที่กิจกรรมการท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดและเชื่อมโยงทางการท่องเที่ยวของจังหวัดสุรินทร์ได้ 3 ลำดับแรก ประกอบด้วย การแสดงช้างโลก งานสงกรานต์ประจำปี และงานข้าวหอมมะลินิพนธ์ (นลินทิพย์ พิมพ์กัลด และภรณ์ หลาวทอง 2561) อย่างไรก็ตามนักท่องเที่ยวทั่วไปมักจะรู้จักจังหวัดสุรินทร์เพียงแค่ว่า เครื่องเงินและผ้าไหม จึงส่งผลให้การท่องเที่ยวในจังหวัดสุรินทร์ถูกจำกัดพื้นที่ตามความนิยมของนักท่องเที่ยว และไม่เกิดการกระจายรายได้ไปในทุกพื้นที่ของ

จังหวัดสุรินทร์

จากข้อมูลของสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสุรินทร์ พบว่าในจังหวัดสุรินทร์มีแหล่งท่องเที่ยวอีกมาก ทั้งการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ธรรมชาติ โบราณสถาน โบราณวัตถุ วิถีชีวิตและการละเล่นที่บ่งบอกถึงความเป็นอัตลักษณ์อันสะท้อนถึงวิถีชีวิตของชาวจังหวัดสุรินทร์ได้เป็นอย่างดี พร้อมทั้งยังสามารถพัฒนาให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแห่งใหม่ ตลอดจนช่วยส่งเสริมและกระตุ้นเศรษฐกิจในชุมชนให้ดีขึ้นได้จากการรับรู้ข่าวสารและเข้ามาเยี่ยมชมสถานที่จากนักท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับสาระสำคัญในแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ.2560-2564 (คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ 2560) ที่มุ่งเน้นการกระจายรายได้และผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวสู่ทุกพื้นที่และทุกภาคส่วน รวมถึงการสร้างศักยภาพและความสามารถในการพัฒนาทางเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยว อีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญและยังเป็นอุปสรรคต่อการท่องเที่ยว คือ ข้อมูลข่าวสารการประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ อาจยังมีน้อยและประชาชนในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวในต่าง ๆ ยังขาดความรู้ความเข้าใจในการเลือกใช้วิธีการและสื่อประชาสัมพันธ์ที่เหมาะสมกับการนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวของตน จึงทำให้ประชาชนทั่วไปไม่ได้รับรู้ข้อมูลการท่องเที่ยวในจังหวัดสุรินทร์เท่าที่ควร หากการส่งเสริมการท่องเที่ยวดำเนินไปโดยไม่มีการวางแผนและการประชาสัมพันธ์ที่อาจทำให้คนท้องถิ่นมีวิธีการที่ไม่ถูกต้องในการใช้มรดกทางวัฒนธรรมมาเป็นผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว เช่น สร้างงานหัตถกรรมหรือผลิตสินค้าที่ระลึกที่มีคุณภาพต่ำและมีราคาถูกเพื่อสนองตอบความต้องการของ นักท่องเที่ยวโดยหวังผลกำไรจนไม่ได้รักษาอัตลักษณ์ของหัตถกรรมพื้นเมืองไว้ (นุชนารถ รัตนสูงค์ชัย 2554)

ดังนั้นการส่งเสริมการท่องเที่ยว ผู้ประกอบการหรือชุมชน สามารถนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวได้ ออนไลน์ทัวร์ริง ซึ่งเป็นรูปแบบการสร้างธุรกิจการท่องเที่ยวแบบใหม่อย่างหนึ่งที่น่าเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้เป็นเครื่องมือในการทำธุรกิจ ทั้งการบริหารจัดการและการประชาสัมพันธ์ อาทิ การแนะนำการท่องเที่ยว การจองตั๋วเครื่องบิน หรือที่พัก ทั้งนี้มีนักวิชาการได้ทำการศึกษาวิจัยการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ส่งเสริมการท่องเที่ยว อาทิ อภิชาติ คำปลิว และคณะ (2561) ที่ได้พัฒนาแอปพลิเคชันแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวในประเทศไทยโดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยีความเป็นจริงเสมือน ซึ่งเป็นเทคโนโลยีที่มีจุดเด่นด้านการแสดงภาพหรือสภาพแวดล้อมเสมือนจริงในลักษณะ 3 มิติ ทำให้ผู้ใช้งานรู้สึกเสมือนอยู่ในสถานที่ท่องเที่ยวจริงและสามารถมีปฏิสัมพันธ์กับสถานที่ท่องเที่ยวได้ ผลการวิจัยพบว่าแอปพลิเคชันที่พัฒนาขึ้นสามารถช่วยสร้างประสบการณ์แปลกใหม่และเสมือนจริงให้แก่ผู้ใช้งาน

นอกจากนี้ข้อมูลจาก กรุงเทพคอมพาส (2563) ชี้ให้เห็นว่าการท่องเที่ยวในยุค New Normal คือ “เที่ยวไทย เที่ยวใกล้ และเที่ยวปลอดภัย” โดยพฤติกรรมการท่องเที่ยวของคนไทยจะเปลี่ยนไป โดยคนไทยมีแนวโน้มที่จะ 1) เลือกเที่ยวในประเทศก่อน แม้ว่าจะสามารถเที่ยว ต่างประเทศได้ก็ตาม จากความเสี่ยงต่อการติดเชื้อในประเทศที่สูงกว่าไทย 2) เที่ยวใกล้ ๆ สั้น ๆ ขับรถไป เนื่องจากการขับรถเป็นวิธีการเดินทางที่ปลอดภัยจากการติดเชื้อได้ ดีกว่า 3) เที่ยวที่ Unseen คนไม่พลุกพล่าน เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวยอดฮิต คนในประเทศอาจเคยไปกันแล้ว และสถานที่ Unseen มีคนไม่มาก ทำให้ปลอดภัย จากการติดเชื้อมากกว่า ดังนั้น การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่โดยเฉพาะแอปพลิเคชันสามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างปลอดภัยในยุค New Normal ได้เป็นอย่างดี

จากข้อมูลที่กล่าว ชี้ให้เห็นว่าเทคโนโลยีสมัยใหม่โดยเฉพาะแอปพลิเคชันสามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมและกระตุ้นการท่องเที่ยวในจังหวัดสุรินทร์ได้ สามารถแก้ปัญหาด้านแหล่งข้อมูลข่าวสาร การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวที่ยังไม่ครอบคลุมในทุกพื้นที่ สามารถสร้างฐานข้อมูลและแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเชิงท่องเที่ยวของจังหวัดสุรินทร์ที่ครอบคลุมแหล่งท่องเที่ยวที่คนทั่วไปยังไม่รู้จักหรือยังไม่เป็นที่นิยมมากพอโดยสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ทุกที่ทุกเวลาพร้อมทั้งสามารถแก้ไขปัญหาการขาดความรู้ความเข้าใจในการเลือกใช้วิธีการและสื่อประชาสัมพันธ์ที่เหมาะสมให้แก่ประชาชนในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดสุรินทร์ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาและพัฒนาองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

เชิงท่องเที่ยวโดยบูรณาการกับเทคโนโลยีที่ทันสมัยภายใต้ชื่อโครงการวิจัย การสร้างองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเชิงท่องเที่ยวในจังหวัดสุรินทร์ด้วยเอดูเคชันนัลออนไลน์ทัวริง เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเชิงท่องเที่ยวในจังหวัดสุรินทร์ในรูปแบบแหล่งเรียนรู้ออนไลน์เชิงท่องเที่ยวและเป็นอีกทางเลือกหนึ่งของนักท่องเที่ยวที่สามารถสัมผัสประสบการณ์การท่องเที่ยวสุรินทร์อย่างปลอดภัยในยุค New Normal ในรูปแบบออนไลน์ผ่านเอดูเคชันนัลออนไลน์ทัวริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเชิงท่องเที่ยวในจังหวัดสุรินทร์ด้วยเอดูเคชันนัลออนไลน์ทัวริง

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเชิงท่องเที่ยวในจังหวัดสุรินทร์ด้วยเอดูเคชันนัลออนไลน์ทัวริงซึ่งผู้วิจัยได้กำหนด ประชากร กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิจัยโดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ประชากร ได้แก่ประชากร จังหวัดสุรินทร์ 1,397,857 คน (สำนักบริหารการทะเบียน 2561)

2. กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ มีกลุ่มตัวอย่าง 4 กลุ่ม ได้แก่ 1) ประชาชนทั่วไป 2) ผู้นำชุมชน 3) บุคลากรด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดสุรินทร์ และ 4) นักท่องเที่ยว ผู้วิจัยใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) ซึ่งเป็นการสุ่มกลุ่มตัวอย่างจากประชากรที่กระจุกกระจายก่อให้เกิดความยุ่งยากในการจัดทำรอบของประชากร หรือเป็นประชากรที่มีการรวมกลุ่มอยู่แล้วตามธรรมชาติ (Gall, Brog and Gall 1996) สุ่มตัวอย่างโดยแบ่งประชากรออกตามพื้นที่และสุ่มตัวอย่างประชากรจากพื้นที่ดังกล่าวตามจำนวนที่ต้องการ แล้วศึกษาทุกหน่วยประชากรในกลุ่มพื้นที่นั้น ดังนี้

2.1 ตัวอย่างที่เป็นประชาชนทั่วไป

ขั้นที่ 1 สุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster sampling) โดยอาศัยการแบ่งกลุ่มตามสัดส่วน ได้แก่ จังหวัด อำเภอบางบาล โดยการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างมาจาก 1 อำเภอโดยใช้ตารางเลข (Random number) กลุ่มตัวอย่างที่ได้ในขั้นนี้ คือ อำเภอบางบาล หมู่บ้านบ้านบางบาลเป็นแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดสุรินทร์ที่มีศักยภาพสามารถดึงดูดและเชื่อมโยงทางการท่องเที่ยวได้ 3 ลำดับแรกประกอบด้วยตลาดการค้าชายแดนช่องจอม ศูนย์ศึกษา และหมู่บ้านข้างบ้านตากกลาง (นลินทิพย์ พิมพ์ก๊อด และภรณ์ หลาวทอง 2561) จากข้อมูลจำนวนประชากรในอำเภอบางบาลจำนวน 92,662 คน (สำนักบริหารการทะเบียน 2561) สามารถกำหนดกลุ่มตามสัดส่วนจำนวนประชากร โดยคำนวณขนาดตัวอย่างตามสูตรของยามานะ (Yamane 1973) ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 400 คน ($\cong 398.280$) จากนั้นนำมาคำนวณเพื่อแบ่งสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างตามจำนวนประชากรของแต่ละตำบลด้วยค่าร้อยละได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2.2 ผู้นำชุมชน ตามสัดส่วนจากจำนวนหมู่บ้านในอำเภอบางบาลมีจำนวนทั้งสิ้น 133 คน ทำการสุ่มโดยคำนวณขนาดตัวอย่างตามสูตรของยามานะ (Yamane 1973) ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 100 คน ($\cong 99.81$)

2.3 บุคลากรในสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสุรินทร์ ที่ปฏิบัติงานด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดสุรินทร์ จำนวน 5 คน ใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

2.4 นักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดสุรินทร์ จำนวน 100 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบตามสะดวก (Convenience Sampling Random) (บุญชม ศรีสะอาด 2545)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถาม เรื่อง รูปแบบการสร้างองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเชิงท่องเที่ยวที่เหมาะสม เป็นแบบสอบถามเพื่อสำรวจความคิดเห็นจากกลุ่มผู้นำชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ ถึงความต้องการรูปแบบและวิธีการสร้างองค์ความรู้เชิงท่องเที่ยว โดยเกณฑ์การประเมินรูปแบบ 3 ด้าน คือ ด้านที่ 1 รูปแบบแพลตฟอร์ม ด้านที่ 2 การใช้งาน ด้านที่ 3 เนื้อหา (Best 1981)

2. แอปพลิเคชันออนไลน์ทัวร์ริง Application เป็นเครื่องมือให้กลุ่มตัวอย่างทดลองใช้เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้ใช้งานที่มีต่อประสิทธิภาพต่อการใช้งานและระดับองค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้รับ

3. แบบประเมินการออกแบบโครงสร้างแอปพลิเคชันออนไลน์ทัวร์ริง เพื่อประเมินค่าความสอดคล้อง (IOC) และประสิทธิภาพของการออกแบบด้านการออกแบบด้านมัลติมีเดียปฏิสัมพันธ์ (Interactive Multimedia) และส่วนต่อประสาน (User Interface Design) ของแอปพลิเคชันออนไลน์ทัวร์ริง

4. แบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการใช้แอปพลิเคชันออนไลน์ทัวร์ริงที่มีต่อ 1) ประสิทธิภาพการใช้งานแอปพลิเคชันออนไลน์ทัวร์ริง และ 2) ระดับองค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้รับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลตามขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูล เพื่อศึกษาข้อมูลจากเอกสารและตำราในการกำหนดกรอบแนวคิดในการจัดทำแอปพลิเคชันออนไลน์ทัวร์ริง

ระยะที่ 2 การเก็บและรวบรวมข้อมูล เพื่อศึกษารูปแบบการสร้างองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเชิงท่องเที่ยวในจังหวัดสุรินทร์ที่เหมาะสม ดังนี้

1. การเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม

1.1 ผู้วิจัยลงพื้นที่เพื่อทำการสำรวจข้อมูลจากผู้นำชุมชนในอำเภอท่าตูมและบุคลากรด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดสุรินทร์ โดยใช้แบบสอบถาม เรื่อง รูปแบบการสร้างองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเชิงท่องเที่ยวที่เหมาะสม

1.2 สืบหาข้อมูลจากการสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึก (Deep interview) จากผู้นำชุมชนหรือประชาชนชาวบ้านเกี่ยวกับองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเชิงท่องเที่ยวในจังหวัดสุรินทร์ที่มีลักษณะเป็นแหล่งเรียนรู้ใหม่หรือที่ยังไม่เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย (Unseen Surin) และทำการบันทึกเทปเพื่อเป็นฐานข้อมูล โดยมีเกณฑ์การพิจารณา Unseen Surin ได้มาจากการสำรวจข้อมูลจากผู้นำชุมชนในอำเภอท่าตูมและบุคลากรด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดสุรินทร์ที่ร่วมกันพิจารณากำหนดเกณฑ์การสร้างองค์ความรู้ใหม่

2. วิเคราะห์ข้อมูล โดยนำข้อมูลจากแบบสอบถามการสัมภาษณ์และข้อเสนอแนะมาทำการวิเคราะห์ด้วยหลักการทางสถิติและการจัดหมวดหมู่ของฐานข้อมูลเพื่อการออกแบบแอปพลิเคชันออนไลน์ทัวร์ริงดังนี้

ตารางที่ 1 องค์ความรู้ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นตามเกณฑ์ด้านคุณลักษณะที่เหมาะสม

แหล่งท่องเที่ยว	คุณลักษณะ	องค์ความรู้
สุสานข้างวัดป่า อาเจียง ต.กระโพ	ความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรม	1. สุสานข้างถูกสร้างคิดโดยมีจุดเริ่มต้นจากการที่ตร.พระครูสมุห์หาญ ปัญญาธโร เจ้าอาวาสวัดป่าอาเจียงได้นิมิตถึงข้างที่เคยเลี้ยงแล้วล้มตาย จากไปร้องไห้มาขออาศัยอยู่ด้วย ด้วยความผูกพันจึงนำโครงกระดูกของข้างเชือกนั้นมาเก็บรักษาไว้ที่วัด จากนั้นนานวันชาวบ้านที่เลี้ยงข้างและมีข้างล้มจึงนำกระดูกของข้างเหล่านั้นมาฝังไว้รวมกันที่วัดป่าอาเจียง พอมากขึ้นจึงกลายเป็นสุสานข้าง
		2. อาเจียง เป็นภาษาทวย แปลว่า ข้าง
		3. เมื่อข้างล้มจะใช้เวลาอย่างน้อยประมาณ 5 ปีเพื่อให้มีการย่อยสลายแล้วจึงนำเอาโครงกระดูกข้างมาเก็บไว้ในสุสานข้าง
		4. ชาวทวยมีความผูกพันกับข้างอย่างมากข้างเปรียบเสมือนสมาชิกในครอบครัว เจ้าของข้างรักและห่วงใยเหมือนลูกเหมือนหลาน เวลาเกิดก็มีพิธีรับขวัญ เวลาล้มหรือตายก็มีพิธีสวดบังสุกุลทำบุญให้ ในทุก ๆ ปี ในวันข้างไทย วันโกฎิตาและวันสำคัญต่าง ๆ เจ้าของข้างจะนำกระดูกมาทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้เหมือนคนปกติ
		5. คนในชุมชน ต.กระโพธิ์ ส่วนใหญ่มีเชื้อสายเป็นชาวทวย มีวิถีชีวิตที่ผูกพันกับข้างมานานคนโบราณจะเข้าป่าเพื่อคล้องข้างป่ามาเป็นข้างบ้านนำมาฝึกมาสอนให้รู้และเข้าใจภาษาคนเพื่อช่วยเหลือคนในชุมชน ทั้งการทำไร่ไถนาหรือลากซุง ปัจจุบันมีกฎหมายมาควบคุมคนเลี้ยงข้างข้างจึงถูกฝึกหัดให้แสดงความสามารถ ทั้งการวาดรูป และฟุตบอลแสดงกายกรรม เดิน ฯลฯ เมื่อข้างแสดงได้ชำนาญแล้วจากจึงไปแสดงโชว์ ณ ศูนย์ศึกษาหรืองานข้างสุนทรนารายได้มาสู่คนเลี้ยงข้างแทนการใช้แรงงาน
		6. สุสานข้างที่วัดป่าอาเจียงแห่งนี้ับเป็นความภูมิใจของชาวสุนทรนารายอีกแห่งหนึ่ง ที่ยังคงมีการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี สิ่งของต่าง ๆ รวมถึงอารยธรรมโบราณของชาติพันธุ์ชาวข้างหรือชาวทวยพื้นเมืองเป็นการอนุรักษ์ บ่งบอกถึงประวัติศาสตร์ถึงชาติพันธุ์ ความเป็นคนชาวทวยเลี้ยงข้างตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน
ข้าวหลามท่าศิลา ต.เมืองแก	อาหารและ โภชนาการ	1. ข้าวหลามเป็นวัฒนธรรมประเพณีที่มีมาอย่างช้านาน เป็นการดัดแปลงการปรุงอาหารโดยการนำข้าวเหนียวกับถั่วดำมาคลุกเคล้าปนกัน แล้วใส่กระบอกไม้ไผ่ไปเผาไฟแทนการหุงต้มด้วยหม้อ และต่อมาก็ได้พัฒนาและดัดแปลงเป็นของหวานอาหารทานเล่น โดยการเพิ่มความหวานจากน้ำตาลอ้อย และทำสีบหอมมาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน

ตารางที่ 1 องค์ความรู้ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นตามเกณฑ์ด้านคุณลักษณะที่เหมาะสม (ต่อ)

แหล่งท่องเที่ยว	คุณลักษณะ	องค์ความรู้
		<p>2. เกล็ดขนมปังที่โดดเด่นของข้าวหลามท่าศิลา นอกจากความเหนียวนุ่มหอมอร่อยแล้วข้าวหลามท่าศิลายังมีความพิเศษตรงที่มีเยื่อของไม้ไผ่บาง ๆ ที่ห่อหุ้มตัวของข้าวหลามอยู่ทำให้มีความหอมของไม้ไผ่อยู่ด้วย และเวลารับประทานก็จะไม่เลอะ เปรอะเปื้อนมือ</p> <p>3. ชาวบ้านในอำเภอท่าตูมส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นเกษตรกรทำนาเป็นหลัก ในการทำนาก็ปลูกทั้งข้าวเจ้าและข้าวเหนียวเมื่อสิ้นสุดฤดูกาลทำนาจึงนำข้าวเหนียวที่ปลูกมาทำเป็นข้าวหลามเพื่อเป็นเฉลิมฉลอง ต่อมาจึงทำข้าวหลามเพื่อค้าขายเป็นรายได้เสริมซึ่งชาวบ้านในชุมชนหลายครัวเรือนก็เลือกทำอาชีพนี้เป็นอาชีพหลัก สร้างรายได้ 2,000-5,000 บาท/วัน</p>
<p>สาโทสมุนไพร ต.โพนครก</p>	<p>อาหารและ โภชนาการ</p>	<p>1. การทำสาโทมีมาอย่างช้านานแล้ว ชาวบ้านสมสะอาดและชุมชนอื่น ๆ ในอำเภอท่าตูมก็นิยมทำสาโทไว้เพื่อเป็นการเฉลิมฉลองหลังจากเสร็จสิ้นฤดูกาลทำนาพร้อมทั้งใช้เป็นเครื่องดื่มชูกำลังและสังสรรค์ในงานประเพณีต่าง ๆ ส่วนการทำสาโทสมุนไพรนั้นก็เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านที่มีมาเนิ่นนานตนและสมาชิกจึงมีแนวคิดฟื้นฟูการทำสาโทสมุนไพรขึ้นมาแทนที่การทำสาโททั่วไปซึ่งปัจจุบันถือเป็นสิ่งผิดกฎหมาย</p> <p>2. เดิมในอดีตการทำสาโทจะใส่สมุนไพรกว่า 30 ชนิด ซึ่งแต่ละชนิดก็จะมีสรรพคุณที่แตกต่างกันแต่ทุกชนิดจะมีสรรพคุณเป็นยารักษาโรคและบำรุงร่างกาย ซึ่งคนโบราณจะมีการให้นิยามของสรรพคุณสมุนไพรชนิดต่าง ๆ เช่น “เครือเคาคำพาฟ่อนพาล่า บักตองแลงพางแกงพาสสามสิบจิบพาศิบพาส” (มีสรรพคุณช่วยให้ผ่อนคลายมีความสุขสนุกสนาน) ปัจจุบันสาโทบ้านสมสะอาดได้ปรับสูตรโดยมาใช้สมุนไพรเพียง 20 ชนิด เนื่องจากสมุนไพรบางชนิดนั้นหาได้ยากหรือสูญพันธุ์ไปแล้วและเพื่อเป็นการลดต้นทุนของแอลกอฮอล์แล้วเพิ่มความหวานเข้าไปเพื่อให้ดื่มง่ายขึ้นเน้นบำรุงร่างกายมากกว่าการเป็นเครื่องดื่มมีนเมา</p> <p>3. สาโทสมุนไพรบ้านสมสะอาด ดื่มบ่อยเป็นยาดีมีมากก็มีนเมา</p> <p>4. การนำวัตถุดิบ ข้าวหอมมะลิ และข้าวเหนียว จากการทำนาปีในชุมชนมาแปรรูปเป็นสาโทถือเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นในการแปรรูปวัตถุดิบให้เกิดความหลากหลายสามารถเก็บรักษาไว้ได้นานทั้งยังเป็นเครื่องดื่มชูกำลังเพิ่มพลังให้ร่างกายหลังจากตรากตรำทำงาน</p>

จากตารางที่ 1 องค์ความรู้ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเชิงท่องเที่ยวในจังหวัดสุรินทร์ ทั้ง 3 ได้แก่ 1) สุสานช้างวัดป่าอาเจียง ต. กระโพธิ์ 2) ข้าวหลามท่าศิลา ต. เมืองแก 3) สาโทสมุนไพรร. โพนครก มีคุณลักษณะที่เหมาะสมสอดคล้องกับแนวคิดของ เรืองรอง บุญยรัตพันธุ์ (2555) เกี่ยวกับคุณลักษณะที่เหมาะสมของวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นกำหนดไว้ 9 ประเภท ได้แก่ 1) ภาษาและวรรณกรรม 2) เกษตรกรรม 3) ความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรม 4) การละเล่น การแสดง ดนตรีและนันทนาการ 5) ศิลปกรรม 6) อาหารและโภชนาการ 7) การแพทย์แผนไทย 8) อุตสาหกรรมและหัตถกรรม 9) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ระยะที่ 3 ออกแบบโครงสร้างเอดูเคชันนัลออนไลน์ทัวริง เพื่อออกแบบเอดูเคชันนัลออนไลน์ทัวริง ตามข้อเสนอแนะของผู้นำชุมชน บุคลากรด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดสุรินทร์ ดังนี้

1. ออกแบบด้านมัลติมีเดียปฏิสัมพันธ์ (Multimedia Interactive)

2. ออกแบบส่วนต่อประสาน (User Interface)

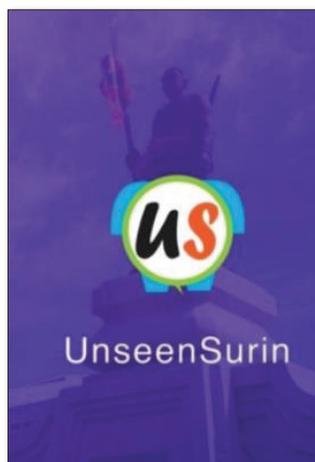
3. นำรูปแบบเอดูเคชันนัลออนไลน์ทัวริง เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบ ด้วยแบบประเมินการออกแบบโครงสร้างเอดูเคชันนัลออนไลน์ทัวริงเพื่อให้ได้ต้นแบบ (Demo) ที่เหมาะสม

ระยะที่ 4 สร้างเอดูเคชันนัลออนไลน์ทัวริง เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลมาดำเนินการสร้างเอดูเคชันนัลออนไลน์ทัวริง ดังนี้

1. การศึกษาองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเชิงท่องเที่ยวในจังหวัดสุรินทร์โดยการลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์เก็บข้อมูลเชิงลึกและบันทึกเทปจากผู้นำชุมชนและประชาชนชาวบ้านจากอำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์

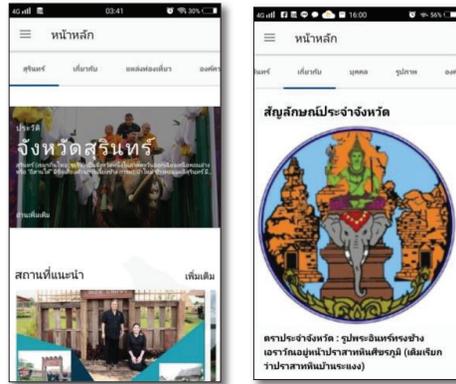
2. การสร้างองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเชิงท่องเที่ยวในลักษณะ Digital Online Contents โดยนำองค์ความรู้ที่ได้มาจัดทำเป็นฐานข้อมูลดิจิทัลออนไลน์

3. การพัฒนาเอดูเคชันนัลออนไลน์ทัวริงองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเชิงท่องเที่ยวในจังหวัดสุรินทร์ โดยการนำข้อมูลจากฐานข้อมูลดิจิทัลออนไลน์มาจัดทำเป็นดิจิทัลคอนเทนต์แล้วนำไปเชื่อมโยงกับฐานข้อมูลของต้นแบบ แอปพลิเคชัน Unseen Surin เพื่อจัดทำเอดูเคชันนัลออนไลน์ทัวริงที่สมบูรณ์ ดังนี้ผู้วิจัยได้นำโครงสร้างการออกแบบด้านมัลติมีเดียปฏิสัมพันธ์ การออกแบบส่วนต่อประสาน ที่ผ่านการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญและนำองค์ความรู้ที่เป็นดิจิทัลคอนเทนต์ซึ่งผ่านเกณฑ์และได้รับการพิจารณาจากผู้นำชุมชนมาจัดทำเอดูเคชันนัลออนไลน์ทัวริงองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเชิงท่องเที่ยวในจังหวัดสุรินทร์ในรูปแบบแอปพลิเคชัน Unseen Surin ได้ผลดังนี้

ภาพที่ 1 หน้าเริ่มต้นของแอปพลิเคชัน Unseen Surin

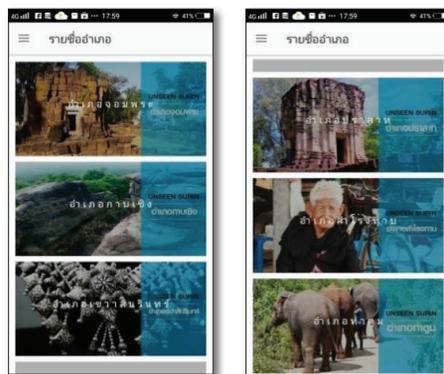
จากภาพที่ 1 เป็นการแสดงหน้าเริ่มต้นก่อนการใช้งานของแอปพลิเคชัน ที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของจังหวัดสุรินทร์ผู้วิจัยใช้ภาพพระยาสุรินทร์ภักดีศรีณรงค์จางวางเป็นภาพพื้นหลังของข้อความ Unseen Surin และตราสัญลักษณ์แสดงถึงศูนย์รวมขององค์ความรู้ในจังหวัดสุรินทร์

ภาพที่ 2 หน้าหลักแอปพลิเคชัน Unseen Surin

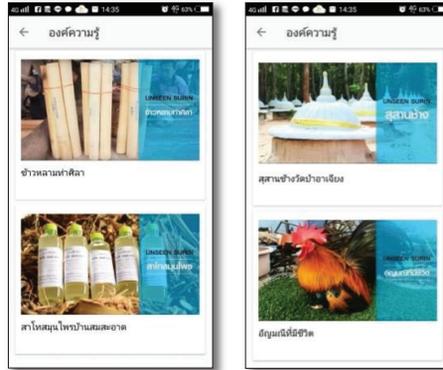
จากภาพที่ 2 เป็นการแสดงส่วนของข้อมูลข่าวสารของจังหวัดสุรินทร์ ประกอบไปด้วยข้อมูลจังหวัดสุรินทร์ บุคคล รูปภาพ สถานที่แนะนำ ข่าวสารและกิจกรรมต่าง ๆ ภายในจังหวัดสุรินทร์

หน้าเริ่มต้นในส่วนขององค์ความรู้ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ มีเมนูย่อยที่สำคัญได้แก่ ข้อมูลจังหวัดสุรินทร์ ข้อมูลอำเภอ การตั้งค่า และเข้าสู่ระบบ โดยในส่วนที่รวบรวมองค์ความรู้ที่สำคัญจะอยู่ในเมนูย่อยเกี่ยวกับอำเภอซึ่งภายในจะประกอบไปด้วยเมนูย่อยของแต่ละอำเภอให้ผู้ใช้งานเลือกใช้เพื่อเข้าไปศึกษาความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ที่สนใจ

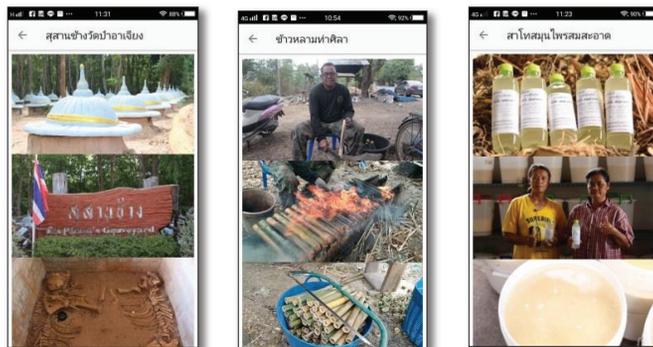
ภาพที่ 3 เมนูข้อมูลอำเภอ

จากภาพที่ 3 เป็นการแสดงหน้าเริ่มต้นในส่วนขององค์ความรู้ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ที่จำแนกเป็นอำเภอต่าง ๆ ทั้ง 17 อำเภอ เพื่อให้ผู้ใช้งานเลือกเข้าไปศึกษาข้อมูลองค์ความรู้จากแต่ละอำเภอได้อย่างง่ายดายเพียงกดเลือกจากแบนเนอร์ที่เป็นสัญลักษณ์ประจำอำเภอต่าง ๆ

ภาพที่ 4 เมนูข้อมูลอำเภอท่าตุม

จากภาพที่ 4 เป็นการแสดงหน้าเริ่มต้นในส่วนขององค์ความรู้ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นในอำเภอท่าตุมซึ่งมีเมนูย่อยขององค์ความรู้ 4 ชนิดได้แก่ ข้าวหลามท่าศิลา สาโทสมุนไพรมะสมอาด สุสานช้างวัดป่าอาเเจียง และอัญมณีที่มีชีวิต (อัญมณีที่มีชีวิตเป็นองค์ความรู้ที่ได้พัฒนาและปรับปรุงเพิ่มเติมเพื่อให้ชิ้นงานมีองค์ความรู้ที่หลากหลาย เช่นเดียวกับองค์ความรู้จากอำเภอต่าง ๆ ซึ่งเป็นข้อมูลเพิ่มเติมนอกเหนือจากการวิจัย)

ภาพที่ 5 การแสดงผลขององค์ความรู้ด้านรูปภาพ

ภาพที่ 6 การแสดงผลขององค์ความรู้ด้านวิดีโอ

ระยะที่ 5 ประเมินและสรุปผล โดย 1) การประเมินผลการออกแบบโครงสร้างเอดูเคชันนัลออนไลน์ ทัวริง เพื่อประเมินประสิทธิภาพของการออกแบบด้านมัลติมีเดียปฏิสัมพันธ์ และส่วนต่อประสาน 2) การศึกษาองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเชิงท่องเที่ยวในจังหวัดสุรินทร์โดยการลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึก จากผู้นำชุมชนและปราชญ์ชาวบ้านในจังหวัดสุรินทร์ 3) การประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการใช้เอดูเคชันนัลออนไลน์ทัวริง เพื่อประเมินระดับความพึงพอใจของผู้ใช้งาน ได้แก่ ผู้ใช้งานที่เป็นประชาชนจังหวัดสุรินทร์ จำนวน 400 คนและนักท่องเที่ยวจำนวน 100 คน ที่มีต่อประสิทธิภาพการใช้งานเอดูเคชันนัลออนไลน์ทัวริง และองค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้รับโดยจำแนกตามอายุ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปและดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การศึกษารูปแบบการสร้างองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเชิงท่องเที่ยวในจังหวัดสุรินทร์ที่เหมาะสมโดยแบบสอบถามและการสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1.1 การศึกษารูปแบบการสร้างองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเชิงท่องเที่ยวที่เหมาะสม โดยแบบสอบถามเพื่อสำรวจความคิดเห็นจากผู้นำชุมชนและบุคลากรด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดสุรินทร์ เป็นข้อคำถามประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale)

1.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (Deep interview) เพื่อสอบถามความคิดเห็นจากผู้นำชุมชนและบุคลากรด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดสุรินทร์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติเชิงพรรณนา

2. การประเมินผลการออกแบบโครงสร้างเอดูเคชันนัลออนไลน์ทัวริง เพื่อประเมินประสิทธิภาพของการออกแบบด้านมัลติมีเดียปฏิสัมพันธ์ (Interactive Multimedia) และส่วนต่อประสาน (User Interface Design) ของเอดูเคชันนัลออนไลน์ทัวริงโดยผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีจำนวน 5 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. การศึกษาองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเชิงท่องเที่ยวในจังหวัดสุรินทร์โดยการลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึก จากผู้นำชุมชนและปราชญ์ชาวบ้านในจังหวัดสุรินทร์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติเชิงพรรณนา

4. การประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการใช้เอดูเคชันนัลออนไลน์ทัวริง เพื่อประเมินระดับความพึงพอใจของผู้ใช้งาน ได้แก่ ผู้ใช้งานที่เป็นประชาชนจังหวัดสุรินทร์ จำนวน 400 คนและนักท่องเที่ยวจำนวน 100 คน ที่มีต่อประสิทธิภาพการใช้งานเอดูเคชันนัลออนไลน์ทัวริง และองค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้รับโดยจำแนกตามอายุ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตารางที่ 2 ระดับความพึงพอใจของประชากรในจังหวัดสุรินทร์ที่มีต่อเอคูเซนน์ออนไลน์ทัวริง

ระดับความพึงพอใจที่มีต่อ เอคูเซนน์ออนไลน์ทัวริง	ประชากรในจังหวัดสุรินทร์													
	ต่ำกว่า 14 ปี (N=34)		15-19 ปี (N=85)		20-29 ปี (N=75)		30-39 ปี (N=80)		40-49 ปี (N=97)		50 ปี ขึ้นไป (N=29)		รวม (N=400)	
	\bar{X}	S	\bar{X}	S	\bar{X}	S	\bar{X}	S	\bar{X}	S	\bar{X}	S	\bar{X}	S
การใช้งาน														
1. เข้าถึงได้ง่ายด้วยอุปกรณ์ที่หลากหลาย	3.94	0.23	3.80	0.68	3.84	0.63	3.66	0.47	4.00	0.00	4.00	0.00	3.85	0.48
2. ข้อมูลมีความสมบูรณ์และเป็นปัจจุบัน	3.44	0.50	3.84	0.66	3.70	0.45	4.30	0.94	3.87	0.33	4.00	0.00	3.89	0.64
3. การจัดหมวดหมู่เป็นสัดส่วนเข้าถึงได้ง่าย	3.14	0.98	3.75	0.70	3.84	0.63	4.26	0.93	3.86	0.34	3.44	0.50	3.82	0.75
4. สะดวกสบายต่อการใช้งาน	3.20	1.03	3.81	0.68	3.16	0.54	4.26	0.93	4.03	0.54	4.00	0.00	3.79	0.80
5. ระบบมีความเสถียรรวดเร็วไม่ติดขัด	3.08	0.96	3.85	0.75	3.13	0.34	4.40	0.49	3.96	0.60	4.55	0.50	3.84	0.78
6. รูปแบบที่ทันสมัยสวยงามน่าใช้	3.70	1.33	3.98	0.87	3.34	0.47	4.36	0.48	3.84	0.36	4.55	0.50	3.92	0.76
7. เอกลักษณะโดดเด่นสะท้อนความเป็น จ. สุรินทร์	3.67	0.47	3.75	0.43	4.00	0.00	4.26	0.93	4.73	0.54	4.00	0.00	4.15	0.66
8. เหมาะสมกับการใช้งานเพื่อส่งเสริมการ ท่องเที่ยว	4.00	0.00	4.05	0.47	3.64	0.76	3.68	0.51	4.15	0.48	4.00	0.00	3.92	0.55
เนื้อหา : บทความ														
1. มีข้อมูลครบถ้วนถูกต้อง	3.50	1.33	3.42	0.66	3.36	0.48	3.66	0.47	4.09	0.43	3.44	0.50	3.63	0.68
2. ภาษาเข้าใจง่ายสื่อความหมายชัดเจน	4.20	0.94	3.40	0.49	3.68	0.46	4.26	0.93	4.17	0.50	4.00	0.00	3.92	0.71
3. สร้างสรรค์และนำเสนอความรู้ใหม่	4.23	0.92	3.30	0.46	3.41	0.49	3.66	0.47	4.09	0.43	3.44	0.50	3.67	0.62
4. มีข้อมูลอ้างอิงตรวจสอบได้	3.50	0.50	3.56	0.49	4.00	0.00	3.66	0.47	4.46	0.59	4.00	0.00	3.91	0.57
5. ถ่ายทอดองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมฯ ได้ อย่างลึกซึ้ง	4.00	0.00	3.65	0.47	3.58	0.91	3.66	0.47	4.50	0.59	5.00	0.00	3.97	0.74
เนื้อหา : รูปภาพ														
1. สวยงามน่าสนใจ	4.35	0.48	3.80	0.79	4.13	0.87	3.12	0.48	3.94	0.22	4.44	0.50	3.85	0.73
2. สื่อความหมายได้อย่างลึกซึ้ง	3.70	0.97	3.84	0.77	4.29	0.45	3.06	0.24	4.03	0.36	4.00	0.00	3.81	0.67
3. นำเสนอภาพถ่ายจากสถานที่จริงหลาย มุมมอง	3.88	0.97	4.04	0.96	4.00	0.00	3.66	0.47	4.21	0.52	3.00	0.00	3.91	0.69
4. ภาพถ่ายสอดคล้องกับองค์ความรู้ที่นำเสนอ	3.64	0.48	3.89	0.78	4.18	0.39	3.06	0.24	3.88	0.55	3.00	0.00	3.69	0.66
5. ถ่ายทอดองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมฯ ได้ อย่างลึกซึ้ง	4.35	0.48	3.56	0.49	3.29	0.45	3.06	0.24	4.74	0.43	4.00	0.00	3.79	0.76
เนื้อหา : วิดีโอ														
1. รูปแบบนำเสนอไม่มีความทันสมัย	3.05	0.23	3.72	0.58	4.18	0.39	3.66	0.47	4.43	0.76	4.00	0.00	3.93	0.67
2. ถ่ายทอดเรื่องราวได้อย่างน่าสนใจ	3.64	0.48	3.78	0.69	4.0	0.00	3.06	0.24	4.64	0.57	4.00	0.00	3.89	0.70
3. ภาพและเสียงสอดคล้องและสัมพันธ์กัน	3.11	0.47	4.41	0.64	3.73	0.50	3.06	0.24	3.94	0.22	3.44	0.50	3.72	0.65
4. ครอบคลุมทุกองค์ประกอบขององค์ความรู้	3.76	0.78	4.02	0.43	3.78	0.57	3.66	0.47	3.74	0.43	5.00	0.00	3.88	0.59
5. ถ่ายทอดองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมฯ ได้ อย่างลึกซึ้ง	4.29	0.57	3.92	0.48	4.02	0.16	3.66	0.47	4.78	0.41	5.00	0.00	4.21	0.61
เฉลี่ยรวม	3.71	0.42	3.79	0.45	3.75	0.13	3.70	0.38	4.18	0.24	4.01	0.06	3.87	0.37

ตารางที่ 3 ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยงที่มีต่อเอดูเคชันนัลออนไลน์ทัวร์ริง

ระดับความพึงพอใจที่มีต่อ เอดูเคชันนัลออนไลน์ทัวร์ริง	นักท่องเที่ยง													
	ต่ำกว่า 14 ปี (N=15)		15-19 ปี (N=17)		20-29 ปี (N=16)		30-39 ปี (N=18)		40-49 ปี (N=19)		50 ปี ขึ้นไป (N=15)		รวม (N=100)	
	\bar{X}	S	\bar{X}	S	\bar{X}	S	\bar{X}	S	\bar{X}	S	\bar{X}	S	\bar{X}	S
การใช้งาน														
1. เข้าถึงได้ง่ายด้วยอุปกรณ์ที่หลากหลาย	4.00	0.00	3.76	0.66	3.43	0.51	3.66	0.48	4.00	0.00	4.00	0.00	3.81	0.44
2. ข้อมูลมีความสมบูรณ์และเป็นปัจจุบัน	3.00	0.00	3.70	0.68	3.43	0.51	4.33	0.97	3.89	0.31	4.00	0.00	3.75	0.68
3. การจัดหมวดหมู่เป็นสัดส่วนเข้าถึงได้ง่าย	2.00	0.00	3.70	0.68	3.43	0.51	4.33	0.97	3.94	0.40	3.13	0.35	3.48	0.92
4. สะดวกสบายต่อการใช้งาน	2.00	0.00	3.94	0.55	3.00	0.00	4.33	0.97	4.10	0.56	4.00	0.00	3.61	0.95
5. ระบบมีความเสถียรรวดเร็วไม่ติดขัด	2.00	0.00	4.11	0.69	3.12	0.34	4.33	0.48	3.94	0.62	4.86	0.35	3.76	1.01
6. รูปแบบที่ทันสมัยสวยงามน่าใช้	2.00	0.00	4.11	0.92	3.62	0.50	4.33	0.48	3.89	0.31	4.86	0.35	3.83	0.99
7. เอกลักษณะโดดเด่นสะท้อนความเป็น จ. สุรินทร์	3.06	0.25	3.82	0.39	4.00	0.00	4.33	0.97	4.84	0.37	4.00	0.00	4.05	0.71
8. เหมาะสมกับการใช้งานเพื่อส่งเสริมการ ท่องเที่ยง	4.00	0.00	4.05	0.24	3.25	0.44	3.66	0.48	4.42	0.50	4.00	0.00	3.91	0.51
เนื้อหา : บทความ														
1. มีข้อมูลครบถ้วนถูกต้อง	2.00	0.00	3.17	0.39	3.56	0.51	3.66	0.48	4.15	0.37	3.13	0.35	3.33	0.76
2. ภาษาเข้าใจง่ายสื่อความหมายชัดเจน	3.13	0.51	3.41	0.50	3.75	0.44	4.33	0.97	4.36	0.49	4.00	0.00	3.86	0.72
3. สร้างสรรค์และนำเสนอความรู้ใหม่	3.13	0.51	3.23	0.43	3.62	0.61	3.66	0.48	4.21	0.41	3.13	0.35	3.53	0.61
4. มีข้อมูลอ้างอิงตรวจสอบได้	3.00	0.00	3.76	0.43	4.00	0.00	3.66	0.48	4.57	0.50	4.00	0.00	3.86	0.58
5. ถ่ายทอดองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมฯ ได้อย่างลึกซึ้ง	4.00	0.00	3.82	0.39	4.12	1.02	3.66	0.48	4.57	0.50	5.00	0.00	4.19	0.69
เนื้อหา : รูปภาพ														
1. สวยงามน่าสนใจ	4.00	0.00	3.82	0.72	4.37	0.88	3.00	0.00	4.10	0.31	4.13	0.35	3.89	0.66
2. สื่อความหมายได้อย่างลึกซึ้ง	3.00	0.00	3.94	0.65	4.56	0.51	3.00	0.00	4.05	0.22	4.00	0.00	3.76	0.66
3. นำเสนอภาพถ่ายจากสถานที่จริงหลาย มุมมอง	3.00	0.00	4.23	0.97	4.00	0.00	3.66	0.48	4.26	0.45	3.00	0.00	3.73	0.70
4. ภาพถ่ายสอดคล้องกับองค์ความรู้ที่นำเสนอ	4.00	0.00	4.17	0.80	4.06	0.25	3.00	0.00	3.94	0.52	3.00	0.00	3.70	0.64
5. ถ่ายทอดองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมฯ ได้ อย่างลึกซึ้ง	4.00	0.00	3.58	0.50	3.56	0.51	3.00	0.00	4.78	0.41	4.00	0.00	3.83	0.66
เนื้อหา : วิดีโอ														
1. รูปแบบนำเสนอมีความทันสมัย	3.00	0.00	3.76	0.43	4.12	0.34	3.66	0.48	4.52	0.77	4.00	0.00	3.87	0.64
2. ถ่ายทอดเรื่องราวได้อย่างน่าสนใจ	4.00	0.00	3.88	0.60	4.00	0.00	3.00	0.00	4.73	0.45	4.00	0.00	3.94	0.61
3. ภาพและเสียงสอดคล้องและสัมพันธ์กัน	3.00	0.00	4.58	0.50	3.43	0.51	3.00	0.00	4.00	0.00	3.13	0.35	3.55	0.67
4. ครอบคลุมทุกองค์ประกอบขององค์ความรู้	3.13	0.51	4.05	0.24	3.43	0.51	3.66	0.48	3.78	0.41	5.00	0.00	3.84	0.69
5. ถ่ายทอดองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมฯ ได้ อย่างลึกซึ้ง	4.00	0.00	3.88	0.48	4.00	0.00	3.66	0.48	4.84	0.37	5.00	0.00	4.23	0.60
เฉลี่ยรวม	3.15	0.07	3.84	0.40	3.73	0.09	3.69	0.37	4.23	0.10	3.97	0.04	3.79	0.40

ตารางที่ 4 ระดับความพึงพอใจของประชากรในจังหวัดสุรินทร์ที่มีต่อองค์ความรู้ที่ได้รับจากเอดูเคชันนัลออนไลน์
ทั่วจริง

ระดับความพึงพอใจที่มีต่อ เอดูเคชันนัลออนไลน์ทั่วจริง	ประชากรในจังหวัดสุรินทร์													
	ต่ำกว่า 14 ปี (N=34)		15-19 ปี (N=85)		20-29 ปี (N=75)		30-39 ปี (N=80)		40-49 ปี (N=97)		50 ปี ขึ้นไป (N=29)		รวม (N=400)	
	\bar{X}	S	\bar{X}	S	\bar{X}	S	\bar{X}	S	\bar{X}	S	\bar{X}	S	\bar{X}	S
1. ท่านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรม และ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์มาก เพียงใด	3.41	0.49	4.00	0.55	4.21	0.57	3.12	0.48	3.73	0.44	3.44	0.50	3.71	0.63
2. ท่านเห็นคุณค่าและความสำคัญวัฒนธรรม และ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์มาก เพียงใด	3.64	0.48	4.02	0.57	5.00	0.00	3.72	0.57	4.10	0.30	4.00	0.00	4.13	0.61
3. ท่านเข้าใจความหลากหลายทางวัฒนธรรม และ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์มาก เพียงใด	4.00	0.00	4.29	0.45	4.24	0.54	4.26	0.93	3.88	0.45	3.55	0.50	4.10	0.62
4. ท่านภาคภูมิใจในวัฒนธรรมและภูมิปัญญา ท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์มากเพียงใด	3.76	0.65	4.25	0.44	4.29	0.45	4.26	0.93	4.67	0.74	3.55	0.50	4.27	0.73
5. ความรู้ที่ได้รับทำให้ท่านสนใจอยาก ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ใน จ. สุรินทร์มากเพียงใด	3.52	0.89	4.07	0.48	4.52	0.55	4.26	0.93	3.05	0.22	4.00	0.00	3.89	0.80
เฉลี่ยรวม	3.67	0.30	4.12	0.35	4.45	0.24	3.92	0.66	3.88	0.32	3.71	0.10	4.02	0.46

ตารางที่ 5 ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อองค์ความรู้ที่ได้รับจากเอดูเคชันนัลออนไลน์ทั่วจริง

ระดับความพึงพอใจที่มีต่อ เอดูเคชันนัลออนไลน์ทั่วจริง	นักท่องเที่ยว													
	ต่ำกว่า 14 ปี (N=15)		15-19 ปี (N=17)		20-29 ปี (N=16)		30-39 ปี (N=18)		40-49 ปี (N=19)		50 ปี ขึ้นไป (N=15)		รวม (N=100)	
	\bar{X}	S	\bar{X}	S	\bar{X}	S	\bar{X}	S	\bar{X}	S	\bar{X}	S	\bar{X}	S
1. ท่านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรม และ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์มาก เพียงใด	3.00	0.00	4.11	0.33	4.50	0.63	3.00	0.00	3.73	0.45	3.13	0.35	3.59	0.68
2. ท่านเห็นคุณค่าและความสำคัญวัฒนธรรม และ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์มาก เพียงใด	4.00	0.00	4.05	0.42	5.00	0.00	3.66	0.48	4.10	0.31	4.00	0.00	4.13	0.50
3. ท่านเข้าใจความหลากหลายทางวัฒนธรรม และ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์มาก เพียงใด	4.00	0.00	4.41	0.50	4.56	0.51	4.33	0.97	4.68	0.74	3.86	0.35	4.33	0.66
4. ท่านภาคภูมิใจในวัฒนธรรมและภูมิปัญญา ท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์มากเพียงใด	4.00	0.00	4.29	0.46	4.56	0.51	4.33	0.97	3.84	0.37	3.86	0.35	4.15	0.59
5. ความรู้ที่ได้รับทำให้ท่านสนใจอยาก ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ใน จ. สุรินทร์มากเพียงใด	3.13	0.51	4.11	0.33	4.37	0.50	4.33	0.97	3.00	0.00	4.00	0.00	3.82	0.75
เฉลี่ยรวม	3.62	0.10	4.20	0.25	4.60	0.24	3.93	0.67	3.87	0.29	3.77	0.07	4.00	0.46

ผลการวิจัย

1. บุคลากรด้านการท่องเที่ยวยอมรับและมีระดับความเห็นต่อรูปแบบการสร้างองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเชิงท่องเที่ยวในจังหวัดสุรินทร์ที่ผู้วิจัยออกแบบที่ระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.50 ขณะที่ผู้นำชุมชนยอมรับและเห็นด้วยที่ระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.27

2. มื้อจกัความรู้จำนวน 3 รายการที่มีความพร้อมและมีแนวโน้มที่จะพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้และมีแนวโน้มนำไปสู่การพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างเด่นชัด คือ 1) สุสานช้างวัดป่าอาเจียง ต. กระโพธิ์ 2) ข้าวหลามท่าศิลา ต. เมืองแก 3) สาโทสมุนไพรร ต. โพนครก

3. ในภาพรวมความเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อการออกแบบด้านมัลติมีเดียปฏิสัมพันธ์และส่วนต่อประสานที่ผู้วิจัยออกแบบมีความเหมาะสมมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.32

4. การประเมินระดับความพึงพอใจของผู้ใช้งานที่มีต่อประสิทธิภาพและองค์ความรู้ที่ได้รับจากการใช้งานเอดูเคชันนัลออนไลน์ทัวริงและ มีดังนี้

4.1 ระดับความพึงพอใจของประชากรในจังหวัดสุรินทร์ที่มีต่อเอดูเคชันนัลออนไลน์ทัวริงในภาพรวมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยที่ 3.87

4.2 ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อเอดูเคชันนัลออนไลน์ทัวริงในภาพรวมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.79

4.3 ระดับความพึงพอใจของประชากรในจังหวัดสุรินทร์ที่มีต่อองค์ความรู้ที่ได้รับจากเอดูเคชันนัลออนไลน์ทัวริงในภาพรวมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.02

4.4 ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อองค์ความรู้ที่ได้รับจากเอดูเคชันนัลออนไลน์ทัวริงในภาพรวมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00

การอภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การสร้างองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเชิงท่องเที่ยวในจังหวัดสุรินทร์ด้วยเอดูเคชันนัลออนไลน์ทัวริง มีข้อสังเกตและประเด็นที่สำคัญโดยผู้วิจัยเลือกที่จะนำข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นและผลการใช้เอดูเคชันนัลออนไลน์ทัวริงมาสรุปและอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเชิงท่องเที่ยวในจังหวัดสุรินทร์ผลจากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนในเขตพื้นที่การวิจัย ณ อำเภอท่าตูมจังหวัดสุรินทร์ จำนวน 100 คน เกี่ยวกับข้อมูลองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเชิงท่องเที่ยวในจังหวัดสุรินทร์ มีจำนวนขององค์ความรู้ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้รับการเสนอโดยผู้นำชุมชนและผ่านการพิจารณาตามเกณฑ์ที่กำหนด พบว่ามี 3 องค์ความรู้ที่มีคุณสมบัติครบตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ 1) สุสานช้างวัดป่าอาเจียง ต. กระโพ 2) ข้าวหลามท่าศิลา ต. เมืองแก 3) สาโทสมุนไพรร ต. โพนครก ทั้งนี้เนื่องจากทั้ง 3 องค์ความรู้มีความโดดเด่นทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สะท้อนความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ตลอดจนยังมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของคนในชุมชนมาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งถือเป็นศักยภาพทางด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สามารถนำไปสู่การส่งเสริมการท่องเที่ยวได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องศักยภาพของท้องถิ่นของ สุทัศน์ ละงู (2551) ได้กล่าวว่า ศักยภาพทางด้านทักษะปฏิบัติ ศักยภาพด้านประเพณีวัฒนธรรม และศักยภาพด้านทรัพยากรธรรมชาติสามารถนำมาพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดความสนใจของบุคคลทั้งภายในและภายนอกประเทศให้เดินทางมาท่องเที่ยว นอกจากนี้ความพร้อมขององค์ความรู้ที่มีการรวมตัวเป็นกลุ่มสมาชิกและได้รับการสนับสนุนจากชุมชนและผู้นำชุมชน

เป็นศักยภาพที่สำคัญอันจะนำมาซึ่งความพร้อมและมีแนวโน้มที่จะพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้และมีแนวโน้มนำไปสู่การพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ เช่น การรวมตัวกันของชุมชนบ้านท่าศิลา ต.เมืองแก เป็นชมรมผู้ขายข้าวหลามท่าศิลาซึ่งมีแนวคิดในการช่วยเหลือสมาชิกและส่งเสริมอาชีพการขายข้าวหลามให้เป็นสินค้าประจำชุมชน แนวคิดการสร้างแหล่งเรียนรู้การทำสาโทสมุนไพรของชุมชนบ้านสมสะอาด ต.โพนครก และการทำสุสานช้าง วัดป่าอาเจียง ต.กระโพ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนและวัดทำให้เกิดแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมที่โดดเด่นซึ่งทั้ง 3 องค์ความรู้หากได้รับการส่งเสริมจากภาครัฐและพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวจะสามารถสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนได้ ซึ่งสอดคล้องกับสาระสำคัญในแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560-2564 (คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ 2560) ที่มุ่งเน้นการกระจายรายได้และผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวสู่ทุกพื้นที่และทุกภาคส่วน รวมถึงการสร้างศักยภาพและความสามารถในการพัฒนาทางเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยว กล่าวโดยสรุปได้ว่าองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ที่ได้รับการส่งเสริมจากภาครัฐหรือได้รับการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวพร้อมทั้งมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้ที่เหมาะสมและใช้สื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัยจะช่วยให้เกิดการกระตุ้นการท่องเที่ยวในชุมชนมากขึ้นทำให้ชาวบ้านและชุมชนมีรายได้และถือเป็นการส่งเสริมระบบเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวของจังหวัดสุรินทร์ให้ดีขึ้นได้จากองค์ความรู้ พลังและศักยภาพของชุมชนเอง

2. การศึกษาประสิทธิภาพและความพึงพอใจของผู้ใช้งานที่มีต่อแอปพลิเคชันออนไลน์ทัวร์ริง จากการดำเนินงานในระยะที่ 5 การประเมินระดับความพึงพอใจของผู้ใช้งาน ได้แก่ ผู้ใช้งานที่เป็นชาวสุรินทร์จำนวน 400 คน และนักท่องเที่ยวจำนวน 100 คน ที่มีต่อประสิทธิภาพการใช้งานแอปพลิเคชันออนไลน์ทัวร์ริงและองค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้รับ พบว่า ทั้งสองกลุ่มมีความพึงพอใจในระดับมากซึ่งบ่งชี้ให้เห็นว่าแอปพลิเคชันทัวร์ริงในรูปแบบแอปพลิเคชัน Unseen Surin มีคุณภาพสามารถใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์ได้ซึ่งมีข้อสังเกตที่น่าสนใจ ดังนี้

2.1 ผลจากการประเมินระดับความพึงพอใจของผู้ใช้งาน ได้แก่ ผู้ใช้งานทั่วไปที่เป็นประชากรจังหวัดสุรินทร์ จำนวน 400 คนและนักท่องเที่ยวจำนวน 100 คน ที่มีต่อประสิทธิภาพการใช้งานแอปพลิเคชันออนไลน์ทัวร์ริงพบว่า ทั้งสองกลุ่มมีความพึงพอใจในระดับมาก ซึ่งบ่งชี้ให้เห็นว่า แอปพลิเคชันทัวร์ริงในรูปแบบแอปพลิเคชัน Unseen Surin มีคุณภาพสามารถใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นและสามารถใช้เป็นสื่อในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดสุรินทร์ได้ ทั้งนี้เมื่อพิจารณาถึงประเด็นความเหมาะสมในการใช้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวและความสามารถในการถ่ายทอดองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมฯ ได้อย่างลึกซึ้งนั้นมีค่าเฉลี่ยในระดับมากของทั้งสองกลุ่มและทุกช่วงอายุซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญว่าองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้นำเสนอผ่านแอปพลิเคชันทัวร์ริงในรูปแบบแอปพลิเคชัน Unseen Surin นั้นสามารถสร้างการรับรู้และความเข้าใจในความแตกต่างทางวัฒนธรรมในชุมชนต่าง ๆ ในจังหวัดสุรินทร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยคุณสมบัติที่สำคัญของสื่อดิจิทัลที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นในรูปแบบ บทความ รูปภาพและวิดีโอที่มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันทำให้ผู้ใช้งานสามารถเข้าใจและรับรู้สารที่ส่งไปได้อย่างลึกซึ้ง ขณะที่รูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์สวยงามและการเชื่อมโยงข้อมูลการท่องเที่ยวกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องช่วยให้ผู้ใช้งานสามารถเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่างหลากหลาย สะดวกสบายผ่านสมาร์ตโฟน ทั้งข้อมูลทั่วไปของจังหวัดสุรินทร์ สินค้าและบริการต่าง ๆ เป็นต้น สอดคล้องกับสุวิทย์ สุวรรณโณ และณัฐธิดา สุวรรณโณ (2555) ได้ศึกษาแอปพลิเคชันระบบสืบค้นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอุทยานนกน้ำทะเลน้อยจังหวัดพัทลุง ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาโมบายแอปพลิเคชันสำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานนกน้ำทะเลน้อยจะเป็นช่องทางที่เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้กับนักท่องเที่ยว ตอบสนองพฤติกรรมการค้นหาข้อมูลของนักท่องเที่ยวในปัจจุบันที่ใช้สมาร์ตโฟนเป็นหลัก ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถวางแผนการท่องเที่ยวและเข้าใจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากขึ้นอันจะนำไปสู่การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในอนาคต

2.2 ผลจากการวิจัยระดับความพึงพอใจของผู้ใช้งานที่มีต่อองค์ความรู้ที่ได้รับจากเอดูเคชันนัลออนไลน์ที่จริงในประเด็น ความรู้ที่ได้รับทำให้ท่านสนใจอยากท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นใน จ. สุรินทร์ มากเพียงใด ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าภาพรวมนักท่องเที่ยวมีความพอใจในระดับมาก ทั้งนี้เพราะว่าผลจากการนำเสนอและถ่ายทอดเรื่องราวที่เป็นองค์ความรู้ใหม่ ๆ นั้นสามารถสร้างความสนใจให้แก่ผู้ใช้งานโดยเฉพาะนักท่องเที่ยวทั่วไปที่อาจยังไม่รู้จักและเข้าใจในเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของจังหวัดสุรินทร์ซึ่งเมื่อได้ศึกษาข้อมูลจากเอดูเคชันนัลออนไลน์ที่จริง ในรูปแบบแอปพลิเคชัน Unseen Surin แล้วทำให้เกิดการรับรู้และเข้าใจในความหลากหลายทางวัฒนธรรมของจังหวัดสุรินทร์และสนใจอยากจะทำท่องเที่ยวซึ่งประเด็นนี้ตอบสนองแนวความคิดการส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดสุรินทร์ได้ สอดคล้องกับพงศธร ตั้งสะสม (2559) ได้ศึกษาการออกแบบสื่อปฏิสัมพันธ์เพื่อการท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ตสำหรับนักท่องเที่ยวจีน พบว่า ผลการประเมินความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งจากการศึกษาดังกล่าวสามารถยืนยัน สมมติฐานที่ว่า การออกแบบสื่อปฏิสัมพันธ์ ประเภทแอปพลิเคชัน สามารถสร้างความพึงพอใจและส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ตได้

2.3 ผลจากการวิจัยระดับความพึงพอใจของผู้ใช้งานที่มีต่อองค์ความรู้ที่ได้รับจากเอดูเคชันนัลออนไลน์ที่จริง พบว่า ประชากรในจังหวัดสุรินทร์มีความพึงพอใจในภาพรวมระดับมาก เมื่อพิจารณาจากประเด็นความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์มากเพียงใด ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ประชากรในจังหวัดสุรินทร์มีความพึงพอใจในประเด็นนี้มากที่สุด ทั้งนี้เพราะว่าการได้นำเสนอและถ่ายทอดเรื่องราวองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นผ่านเอดูเคชันนัลออนไลน์ที่จริง ในรูปแบบแอปพลิเคชัน Unseen Surin นั้นถือเป็นความภาคภูมิใจของคนในชุมชน ทั้งนี้ชุมชนได้อาศัยสื่อใหม่นี้ในการจากการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและการประชาสัมพันธ์ออกไปซึ่งโดยส่วนใหญ่คนในชุมชนที่มีวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมอาจไม่มีความเข้าใจหรือเลือกใช้สื่อได้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ ในขณะที่เดียวกันการได้มีโอกาสสร้างการรับรู้และความเข้าใจในความแตกต่างและหลากหลายทางความคิดและวิถีชีวิตของคนในจังหวัดสุรินทร์นั้นเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง มากกว่าการมุ่งแสวงหาผลกำไรแต่การได้มีโอกาสใช้สื่อใหม่นี้จึง เป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญในการอนุรักษ์ความงามของวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์นี้ไว้ได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับแนวคิดของ นุชนารถ รัตนสูงศักดิ์ชัย (2554) กล่าวว่า หากการส่งเสริมการท่องเที่ยวดำเนินไปโดยไม่มีการวางแผนและการประชาสัมพันธ์ที่ดีอาจทำให้คนท้องถิ่นมีวิถีการที่ไม่ถูกต้องในการใช้มรดกทางวัฒนธรรมมาเป็นผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว เช่น สร้างงานหัตถกรรมหรือผลิตสินค้าที่ระลึกที่มีคุณภาพต่ำและมีราคาถูกเพื่อสนองตอบความต้องการของ นักท่องเที่ยวโดยหวังผลกำไรจนไม่ได้รับการอนุรักษ์เอกลักษณ์ของหัตถกรรมพื้นเมืองไว้

เอกสารอ้างอิง

- กรุงเทพฯ คอมพาส. **เจาะพฤติกรรมท่องเที่ยวใน New Normal : เมื่อโควิดทำให้ชีวิตเปลี่ยน**. กรุงเทพฯ: ธนาคาร กรุงเทพฯ จำกัด (มหาชน), 2563.
- การท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสุรินทร์, สำนักงาน. **สถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดสุรินทร์**. สุรินทร์: สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสุรินทร์, 2557.
- คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ. **แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560-2564**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก, 2560.
- นลินทิพย์ พิมพ์ก๊อต และภรณ์ หลาวทอง. “ศักยภาพสินค้าและบริการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกีฬา และ นันทนาการที่สามารถดึงดูดและเชื่อมโยงทางการท่องเที่ยวได้ของจังหวัดบุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ,” *Veridian E-Journal, Silpakorn University, ฉบับภาษาไทยสาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*. 16, 1 (มกราคม – เมษายน 2561): 505-522.

- นิตยา ชัชกุล. **อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.
- นุชนารถ รัตนสูงค์ชัย. “กลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม Cultural Tourism Development Strategies,” **วารสารมนุษยศาสตร์**. 18, 1 (มกราคม – มิถุนายน 2554):31-50.
- บุญชม ศรีสะอาด. **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น, 2545.
- บริหารการทะเบียน, สำนัก. **รายงานสถิติจำนวนประชากรและบ้านประจำปี พ.ศ.2561**. กรมการปกครอง: กระทรวงมหาดไทย, 2561
- พงศธร ตั้งสะสม. **การออกแบบสื่อปฏิสัมพันธ์เพื่อการท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ตสำหรับนักท่องเที่ยวจีน**. ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2559.
- สุทัศน์ ละงู. **วิถีชีวิตและศักยภาพที่เอื้อต่อการท่องเที่ยว เชียงอนุรักษ์โฮมสเตย์ กรณีศึกษาชุมชนชาวเลบ้านสังก้า อำเภอกะลันดำ จังหวัดกระบี่**. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต, 2551.
- สุวิทย์ สุวรรณโณ และณัฐธิดา สุวรรณโณ. **แอปพลิเคชันระบบสืบค้นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : อุทยานนกน้ำทะเลน้อยจังหวัดพัทลุง**. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2555.
- อภิชาติ คำปลิว และคณะ. **การพัฒนาแอปพลิเคชันแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวในประเทศไทยด้วยเทคโนโลยีความเป็นจริงเสมือน**. การประชุมนำเสนอผลงานวิชาการระดับชาติ UTCC Academic Day. 2 (8 มิถุนายน 2561).
- Best, John W. **Research in Education**. 3rd ed. Englewood cliffs, New Jersey: Prentice Hall, 1981.
- Gall, M. D., W. R. Borg and J. P. Gall. **Educational research: An introduction**. New York: Longman Publishing, 1996.
- Yamane, T. **Statistics An Introductory Analysis**. 3rd ed. New York: Harper and Row, 1973.

คุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดจันทบุรี

Quality of Work Life of the Teachers in the Primary Schools under the Office
of Chanthaburi Primary Education Service Areas

จันทร์จุฬา พิสุทธิพงษ์บุรณ์¹ และกิตติ รัตนราช²

โรงเรียนวัดบางชัน ตำบลบางชัน อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี¹

คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร 10600²

E-mail: sci.dream13@gmail.com

Received: February 27, 2020; Revised: March 23, 2020; Accepted: March 23, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดจันทบุรี และนำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดจันทบุรี

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดจันทบุรี จำนวน 338 คน ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย ปีการศึกษา 2561 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม มาตรฐานส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งมีค่า IOC อยู่ระหว่าง .67 – 1.00 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ .81 สถิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. คุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดจันทบุรี โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านสิ่งแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะและปลอดภัย รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาตามศักยภาพของบุคลากร ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นธรรม

2. แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดจันทบุรี คือ ควรมีความยุติธรรมในการเลื่อนขั้นเงินเดือน จัดหา วัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัย ให้ครูสอนในวิชาที่ถนัด สนับสนุนให้ครูได้วิทยฐานะที่สูงขึ้น จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์แก่องค์กร มีระเบียบ ข้อบังคับที่ชัดเจน ลดภาระงานครู และให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม

คำสำคัญ: คุณภาพชีวิตการทำงานของครู โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี

Abstract

This research aimed to study quality of work life of the teachers in the primary schools under the Office of Chanthaburi Primary Education Service Areas and propose guidelines for developing quality of work life of the teachers in the primary schools under the Office of Chanthaburi Primary Education Service Areas.

The samples used in the research were 338 teachers in the primary schools under the Office of Chanthaburi Primary Educational Service Areas in the 2018 academic year. The research instrument was a 5-rating scale questionnaire with the IOC between .67-1.00 and the validity for the whole questionnaire at .81. The statistical instruments were frequency, percentage, mean, and standard deviation.

The research findings were found as follows.

1. The quality of work life of the teachers in the primary schools in the Office of Chanthaburi Primary Educational Service Areas in the overall was at a high level. When each aspect was considered, the findings showed that the aspect with the highest mean score was the environment with the hygiene and safety, followed by the development based on the personnel's potential. The aspect with the lowest mean score was the fair and suitable payment.

2. The guidelines for developing the quality of work life of the teachers in the primary schools under the Office of Chanthaburi Primary Educational Service Areas were that the promotion for the salary should be fair, the modern equipment and materials should be provided, the teachers should teach the subjects with their expertise, the teachers should be supported to receive the higher promotion, the activities should be arranged to improve the relationship of the organizations, the clear regulations and rules should be set, the teachers' work assignments should be reduced, and the residents in the communities should participate in arranging activities.

Keywords: Quality of Work Life, Primary Schools, the Office of Primary Educational Service Areas in Chanthaburi

บทนำ

คุณภาพชีวิตในการทำงานมีความสำคัญอย่างยิ่งในการทำงานปัจจุบัน เพราะคนเป็นทรัพยากรที่สำคัญ เป็นต้นทุนทางสังคมที่มีคุณค่า ในปัจจุบันคนส่วนใหญ่ต้องเข้าสู่ระบบการทำงาน ต้องทำงานเพื่อให้ชีวิตดำรงอยู่ได้ และตอบสนองความต้องการพื้นฐาน เมื่อคนต้องทำงานในที่ทำงานเป็นส่วนใหญ่ จึงควรมีสภาพที่เหมาะสม ทำให้เกิดความสุขทั้งร่างกายและจิตใจ

คุณภาพชีวิตส่งผลต่อองค์กร 3 ประการ คือ ประการแรก ช่วยเพิ่มผลผลิตขององค์กร ประการที่สอง ช่วยเพิ่มขวัญและกำลังใจของผู้ปฏิบัติงาน ตลอดจนเป็นแรงจูงใจให้แก่พวกเขาในการทำงาน ประการสุดท้าย คุณภาพชีวิตการทำงานจะช่วยปรับปรุงศักยภาพของผู้ปฏิบัติงานด้วย (Huse and Cumming 1985) ในการทำงานจะเน้นไปที่การสร้างความสะดวกสบาย สภาพแวดล้อมการทำงานที่ปลอดภัย โดยเฉพาะพยายามสร้างให้คนมีความสุขกับงาน อันจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ มีความคิดสร้างสรรค์ที่ดี ซึ่งส่งผลไปสู่การมีแรงจูงใจในการทำงานมากขึ้น และช่วยเพิ่มผลผลิตได้มากขึ้นด้วย ในการทำงานจะพบปัญหาต่าง ๆ เป็นต้นว่า ขาดความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ขาดความมั่นคงในหน้าที่การงาน ขาดเวลาส่วนตัว ไม่ได้รับความยุติธรรม ไม่ได้รับการพัฒนาและเรียนรู้ งานหนักเกินไปและขาดความเชื่อมั่นในตัวผู้บังคับบัญชา (อารี เพชรผุด 2547) ปัญหาเหล่านี้ถ้าไม่ได้รับการพิจารณาแก้ไข จะบั่นทอนจิตใจและมีผลถึงระบบการทำงาน ดังนั้น คุณภาพชีวิตการทำงานจึงเป็นเรื่องที่มีผลกระทบโดยตรงต่อลูกจ้างชั่วคราวรายปีเป็นอย่างมาก ซึ่งถ้าหากเกิดสภาพปัญหาคุณภาพชีวิต

การทำงานที่ไม่ได้มาตรฐาน มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพในสภาพ วิกฤตทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน เมื่อเปรียบเทียบด้านค่าตอบแทน สวัสดิการที่ได้รับ และความมั่นคงก้าวหน้าในอาชีพ กับค่าครองชีพที่สูงขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความเจริญก้าวหน้าในการบริหารองค์การอย่างแน่นอน การจัดการศึกษาของสถานศึกษามีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ด้าน ได้แก่ ครู ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา หลักสูตรและกิจกรรมของสถานศึกษา รวมทั้งสภาพแวดล้อมและการบริการ ปัจจัยที่สำคัญที่สุด ในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่ต้องการได้ คือ ครู ซึ่งมีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง 2 ส่วน ได้แก่ คุณภาพของตัวครู และคุณภาพการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้และประเมินผลของครู ครูที่ดีต้องมีความศรัทธาในอาชีพ เมตตาและเอาใจใส่ลูกศิษย์ เป็นแบบอย่างที่ดีของลูกศิษย์ หมั่นพัฒนาตนเอง เข้ากับผู้ปกครองและชุมชนได้ดีและสิ่งสำคัญที่สุดคือ ครูต้องมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนโดยถ่ายทอดความรู้และต่อยอดความรู้ให้ผู้เรียนได้ มีความสามารถในการเรียนรู้และสามารถพัฒนาตนเองตลอดจนการสอนเพื่อให้บรรลุมาตรฐานการจัดการเรียนการสอน หรือการจัดการเรียนรู้ของครูต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาได้ตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ครูมีอาชีพต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล จัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง หมั่นปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมที่ดีงามอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถมีทักษะในการดำรงชีวิต มีบุคลิกลักษณะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์อย่างยั่งยืน พร้อมทั้งเจริญเติบโตท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญา และเป็นที่ยอมรับของสังคมและประเทศชาติในอนาคต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2554)

ดังนั้น ผู้ศึกษาค้นคว้า มีความประสงค์ที่จะศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดจันทบุรี เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้เกิดการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพมากขึ้น สภาพสังคม ผู้ปกครอง ชุมชน มีความต้องการให้โรงเรียนทั่วไปและรวมถึงโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดจันทบุรี จัดการศึกษาเพื่อคุณภาพชีวิต และเพื่อจะได้ทราบว่าคุณภาพชีวิตของ บุคลากรครูที่มีข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลที่ต่างกัน จะมีความคิดเห็นต่างกันหรือไม่ บุคลากรเหล่านี้มีความรู้สึกพึงพอใจในความเป็นอยู่และมีคุณภาพชีวิตเป็นอยู่อย่างไร ในขณะที่ปฏิบัติงานสอนอยู่ในโรงเรียน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดจันทบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและตัวอย่าง

ครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดจันทบุรี ปีการศึกษา 2561 จำนวน 2,779 คน ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์การกำหนดตัวอย่างของ Krejcie and Morgan (1970) ได้ตัวอย่างทั้งสิ้น 338 คน โดยทำการสุ่มแบบง่าย (Simple random sampling) ตามสัดส่วนจำนวนประชากรของแต่ละโรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตรวจสอบรายการและแบบมาตราส่วนประมาณค่า แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา เงินเดือน ลักษณะคำถามเป็นคำถามปลายปิด แบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามคุณภาพการทำงานของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดจันทบุรี ใน 8 ด้าน

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะลักษณะคำถามปลายเปิด ให้ตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 8 ด้าน

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

1. ศึกษากรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวคิด คุณภาพการทำงานของครูจากเอกสาร ตำรา ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพการทำงานของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดจันทบุรี ลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ทั้ง 8 ด้าน จำนวน 40 ข้อ

3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย ทำการตรวจสอบขั้นต้น หลังจากนั้น นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจแล้วไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา

4. นำแบบสอบถามที่ได้ ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อปรับปรุงแก้ไข แล้วหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Index of item Objective Congruence) พบว่ามีค่า IOC ระหว่าง .67 – 1.00 ซึ่งผ่านเกณฑ์ในการพิจารณา ที่กำหนดไว้ว่าต้องมีค่า IOC มากกว่า .50 ขึ้นไป

5. ตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับครูในโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 30 คน ซึ่งไม่ใช่ตัวอย่าง แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้มา

วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น ของแบบสอบถามด้วยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach (1984) ซึ่งได้ค่าเท่ากับ .81

6. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพและปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์แล้ว ไปเก็บข้อมูลที่ตัวอย่างในการวิจัย ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาคุณ ภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดจันทบุรี ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคล จำแนกเป็น เพศ อายุ ระดับการศึกษา และเงินเดือน

สถานภาพส่วนบุคคล		จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ	ชาย	133	39.35
	หญิง	205	60.65
อายุ	ต่ำกว่า 25 ปี	76	22.48
	25-45 ปี	158	46.75
	45 ปี ขึ้นไป	104	30.77

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคล จำแนกเป็น เพศ อายุ ระดับการศึกษา และเงินเดือน (ต่อ)

สถานภาพส่วนบุคคล		จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับการศึกษา	ต่ำกว่าปริญญาตรี	0	0
	ปริญญาตรี	218	64.50
	สูงกว่าปริญญาตรี	120	35.50
เงินเดือน	ต่ำกว่า 15,000 บาท	0	0
	15,000-25,000 บาท	149	44.08
	25,001 บาท ขึ้นไป	189	55.92

จากตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่า ครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดจันทบุรี จำนวน 338 คน จำแนกตามเพศ มีเพศชาย จำนวน 133 คน คิดเป็นร้อยละ 39.35 และเพศหญิง จำนวน 205 คน คิดเป็นร้อยละ 60.65 จำแนกตามอายุ มีอายุต่ำกว่า 25 ปี จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 22.48 อายุ 25-45 ปี จำนวน 158 คน คิดเป็นร้อยละ 46.75 และอายุ 45 ปีขึ้นไป จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 30.77 จำแนกตามระดับการศึกษา มีระดับต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0 ระดับปริญญาตรี จำนวน 218 คน คิดเป็นร้อยละ 64.50 และระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 35.50 จำแนกตามเงินเดือน มีเงินเดือนต่ำกว่า 15,000 บาท จำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0 เงินเดือน 15,000 – 25,000 บาท จำนวน 149 คน คิดเป็นร้อยละ 44.08 และเงินเดือน 25,001 บาท จำนวน 189 คน คิดเป็นร้อยละ 55.92

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดจันทบุรี จำนวน 8 ด้าน

คุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดจันทบุรี	คุณภาพชีวิตการทำงาน		
	\bar{X}	S	แปลผล
1. ด้านค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นธรรม	3.77	.57	ดีมาก
2. ด้านสิ่งแวดล้อมที่ถูกต้องลักษณะและปลอดภัย	4.14	.63	ดีมาก
3. ด้านการพัฒนาตามศักยภาพของบุคลากร	4.00	.60	ดีมาก
4. ด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน	3.92	.59	ดีมาก
5. ด้านบูรณาการทางสังคมภายในองค์กร	3.87	.64	ดีมาก
6. ด้านสิทธิและหน้าที่ของคนภายในองค์กร	3.85	.60	ดีมาก
7. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างงานกับชีวิต	3.85	.60	ดีมาก
8. ด้านชีวิตการทำงานกับสังคม	3.83	.59	ดีมาก
รวม	3.90	.60	ดีมาก

จากตารางที่ 2 จะเห็นได้ว่า คุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดจันทบุรี โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 3.90$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านสิ่งแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะและปลอดภัย ($\bar{X} = 4.14$) รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาตามศักยภาพของบุคลากร ($\bar{X} = 4.00$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นธรรม ($\bar{X} = 3.77$)

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดจันทบุรี

ข้อเสนอแนะ	ความถี่	ร้อยละ
1. ค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นธรรม		
1.1 ครรมีความยุติธรรมในการเลื่อนขั้นเงินเดือน	148	43.79
1.2 เงินเดือนไม่เหมาะสมกับงานที่รับผิดชอบ	71	21.01
1.3 เพิ่มเบี้ยกันดารแก่ครูผู้สอนในโรงเรียนพื้นที่พิเศษ	12	3.55
2. สิ่งแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะและปลอดภัย	123	36.39
2.1 จัดหา วัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัย อย่างเพียงพอ	74	21.89
2.2 พัฒนาสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ โรงเรียนให้มีความปลอดภัย	43	12.72
2.3 บุคลากรมีความสะดวกสบายในการเดินทาง		
3. การพัฒนาตามศักยภาพของบุคลากร		
3.1 ครูได้สอนในวิชาที่ถนัดและเหมาะสม ตรงตามวิชาเอก	120	35.50
3.2 สนับสนุนให้ครูศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น	72	21.30
3.3 สนับสนุนให้ครูได้อบรมเพิ่มเติมความรู้	25	7.40
4. ความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน		
4.1 สนับสนุนให้ครูได้วิทยฐานะที่สูงขึ้น	81	23.96
4.2 ครูได้รับค่าชมเชยจากผู้บริหาร	72	21.30
4.3 ให้รางวัลตอบแทนบุคลากรที่ทุ่มเทให้กับงาน	70	20.71
5. บุรณการทางสังคมภายในองค์กร		
5.1 จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์แก่องค์กร	89	26.33
5.2 ลดความตึงเครียดในหน่วยงาน	64	18.93
5.3 กระตุ้นให้บุคลากรมีความสามัคคีกัน	23	6.80
6. สิทธิและหน้าที่ของคนภายในองค์กร		
6.1 มีระเบียบ ข้อบังคับที่ชัดเจนและเหมาะสมในองค์กร	106	31.36
6.2 บุคลากรมีอิสระในการแสดงความคิดเห็น	45	13.31
6.3 ยอมรับความคิดเห็นของบุคลากร	25	7.40

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดจันทบุรี (ต่อ)

ข้อเสนอแนะ	ความถี่	ร้อยละ
7. ความสัมพันธ์ระหว่างงานกับชีวิต		
7.1 ลดภาระงานครู จัดสรรบุคลากรให้มาช่วยงานครู	132	39.05
7.2 กำหนดช่วงเวลาในการทำงานให้เหมาะสมและชัดเจน	98	28.99
7.3 แบ่งงานตามความรับผิดชอบของครูแต่ละคนอย่างเหมาะสม	82	24.26
8. ชีวิตการทำงานกับสังคม		
8.1 ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ภายในโรงเรียน	95	28.11
8.2 จัดกิจกรรมพัฒนาชุมชนร่วมกับผู้ปกครอง	32	9.47
8.3 เผยแพร่กิจกรรมภายในโรงเรียนแก่ชุมชน	15	4.44

จากตารางที่ 3 จะเห็นได้ว่าข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถาม ทั้งหมด 8 ด้าน ดังนี้ ด้านค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นธรรม มีผู้แสดงความคิดเห็นมากที่สุดคือ ควรมีความยุติธรรมในการเลื่อนขั้นเงินเดือน จำนวน 148 คน ด้านสิ่งแวดล้อมที่ถูกละเลยและปลอดภัย มีผู้แสดงความคิดเห็นมากที่สุดคือ จัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัยอย่างเพียงพอ จำนวน 123 คน ด้านการพัฒนาตามศักยภาพของบุคลากร ผู้แสดงความคิดเห็นมากที่สุดคือ ควรให้ครูสอนในวิชาที่ถนัดและเหมาะสม จำนวน 120 คน ด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน มีผู้แสดงความคิดเห็นมากที่สุดคือ สนับสนุนให้ครูได้วิทยฐานะที่สูงขึ้น จำนวน 81 คน ด้านบูรณาการทางสังคมภายในองค์กร มีผู้แสดงความคิดเห็นมากที่สุดคือ จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์แก่องค์กร จำนวน 89 คน ด้านสิทธิและหน้าที่ของครูภายในองค์กร มีผู้แสดงความคิดเห็นมากที่สุดคือ มีระเบียบ ข้อบังคับที่ชัดเจนและเหมาะสมในองค์กร จำนวน 106 คน ด้านความสัมพันธ์ระหว่างงานกับชีวิต มีผู้แสดงความคิดเห็นมากที่สุดคือ ลดภาระงานครู จัดสรรบุคลากรให้มาช่วยงานครู จำนวน 132 คน ด้านชีวิตการทำงานกับสังคม มีผู้แสดงความคิดเห็นมากที่สุดคือ ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ภายในโรงเรียน จำนวน 95 คน

สรุปผลการวิจัย

1. คุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดจันทบุรี โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 3.90$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านสิ่งแวดล้อมที่ถูกละเลยและปลอดภัย ($\bar{X} = 4.14$) รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาตามศักยภาพของบุคลากร ($\bar{X} = 4.00$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นธรรม ($\bar{X} = 3.77$)

2. แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดจันทบุรี คือ ควรมีความยุติธรรมในการเลื่อนขั้นเงินเดือน จัดหา วัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัย ให้ครูสอนในวิชาที่ถนัด สนับสนุนให้ครูได้วิทยฐานะที่สูงขึ้น จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์แก่องค์กร มีระเบียบ ข้อบังคับที่ชัดเจน ลดภาระงานครู และให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัย เรื่องคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดจันทบุรี มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. คุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดจันทบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะครูมีความรู้สึกพึงพอใจกับคุณภาพชีวิตของตนเอง ที่มีค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นธรรม สิ่งแวดล้อมที่เอื้อสุขลักษณะและปลอดภัย มีการพัฒนาตามศักยภาพของบุคลากร ความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน บุรณาการทางสังคมภายในองค์กร สิทธิและหน้าที่ของคนภายในองค์กร ความสัมพันธ์ระหว่างงานกับชีวิต และชีวิตการทำงานกับสังคม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปณิชา ภัสสิรากุล (2554) ได้ศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครูชำนาญการสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1 พบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากสอดคล้องกับผลการวิจัยของอรรถ ใจทหาญ (2554) ได้ศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอโคกสูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของเพ็ญศรี เวชประพันธ์ (2557) ที่ศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดสงขลา พบว่า คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดสงขลา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของอัมทิพย์ อนิศดา (2558) ที่ศึกษาคุณภาพชีวิตของครูที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต4 พบว่า คุณภาพชีวิตของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก การปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรีเขต 4 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของปิยฉัตร มั่นจิตร (2559) ที่ศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู กลุ่มโรงเรียนเกาะจันทร์ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 พบว่าคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการครู กลุ่มโรงเรียนเกาะจันทร์ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 อยู่ในระดับมาก

2. แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดจันทบุรี ผลปรากฏ ดังนี้ ด้านค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นธรรม ครูอยากให้ความยุติธรรมในการเลื่อนขั้นเงินเดือน ได้ค่าตอบแทนที่เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของฮิวส์และคัมมิงส์ (Huse and Cummings 1985) ที่กล่าวว่า ค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นธรรม เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้บุคคลปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจและเต็มความสามารถ เพื่อให้เกิดกำลังใจในการทำงาน ด้านสิ่งแวดล้อมที่เอื้อสุขลักษณะและปลอดภัย โรงเรียนควรจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้แก่บุคลากร และพัฒนาสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ บริเวณโรงเรียนให้ร่มรื่น น่าอยู่ สอดคล้องกับแนวคิดของ ฮิวส์และคัมมิงส์ ที่กล่าวว่า ผู้ปฏิบัติงานที่ได้ปฏิบัติงานในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม มีความสะอาด ปลอดภัย ก็จะมีผลต่องานที่ปฏิบัติ ด้านการพัฒนาตามศักยภาพของบุคลากร โรงเรียนนำทักษะความรู้ความสามารถในการบริหารทรัพยากรบุคคลมาปรับใช้ในการพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิตและศักยภาพของครู โดยมอบหมายงานให้ครู ได้เหมาะสมกับเวลา บุคคล และลักษณะงาน สอดคล้องกับแนวคิดของฮิวส์และคัมมิงส์ ที่กล่าวว่า การพัฒนาความสามารถของบุคคลนั้น การที่ผู้ปฏิบัติงานได้มีโอกาสพัฒนาขีดความสามารถของตนจากงานที่ทำโดยพิจารณาจากลักษณะงานที่ปฏิบัติ ด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน ควรส่งเสริมให้มีความก้าวหน้าโดยมีการกำหนดเส้นทางเดินของตำแหน่งงาน เพื่อไปสู่วิสัยทัศน์ที่มีความก้าวหน้าขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของฮิวส์และคัมมิงส์ ที่กล่าวว่า ความรู้สึกเชื่อมั่นต่อความมั่นคงในหน้าที่การงาน และโอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในการปฏิบัติหน้าที่ ทั้งในเรื่องรายได้และตำแหน่ง ด้านบุรณาการทางสังคมภายในองค์กร โรงเรียนควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ ความสามัคคี แก่บุคลากรภายในองค์กร

เพื่อลดความตึงเครียดจากภาระงานต่าง ๆ สอดคล้องกับแนวคิดของ ฮิวส์และคัมมิงส์ ที่กล่าวว่าผู้ปฏิบัติได้รับการยอมรับและมีโอกาสสัมพันธ์กับผู้อื่นที่มีความรู้สึกว่าตนเองประสบความสำเร็จและมีคุณค่า ด้านสิทธิและหน้าที่ของคนภายในองค์กร ควรมีข้อบังคับที่ชัดเจนและเหมาะสมในองค์กร บุคลากรสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระและให้ความเสมอภาคในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับแนวคิดของฮิวส์และคัมมิงส์ ที่กล่าวว่า ความยุติธรรมในการบริหารงานนั้น การปฏิบัติต่อบุคลากรอย่างเหมาะสม ผู้ปฏิบัติงานได้รับการเคารพในสิทธิและความเป็นปัจเจกบุคคล ผู้บังคับบัญชายอมรับฟังความคิดเห็น ด้านความสัมพันธ์ระหว่างงานกับชีวิต ควรลดภาระงานอื่น นอกเหนือจากงานสอนให้น้อยลง และควรจัดสรรบุคลากรสายสนับสนุนเพื่อรับผิดชอบงานเหล่านี้โดยตรง สอดคล้องกับแนวคิดของฮิวส์และคัมมิงส์ ที่กล่าวว่า บุคคลมีความสมดุลของช่วงเวลาการทำงานกับช่วงเวลาดำเนินชีวิตโดยรวม มีช่วงเวลาที่ได้คลายเครียดจากภาระหน้าที่ที่รับผิดชอบ ด้านการทำงานกับสังคม โรงเรียนให้โอกาสครู แสดงความรู้ความสามารถแก่สาธารณชนทั้งภายในและภายนอกองค์กร รวมทั้งส่งเสริมกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงนักเรียน ครู และผู้ปกครองเข้าด้วยกัน สอดคล้องกับแนวคิดของฮิวส์และคัมมิงส์ ที่กล่าวว่า ผู้ปฏิบัติได้รับการยอมรับและมีโอกาสสัมพันธ์กับผู้อื่นที่มีความรู้สึกว่าตนเองประสบความสำเร็จและมีคุณค่า

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นธรรม ผู้บริหารควรคำนึงถึงความเหมาะสมระหว่างเงินเดือนกับงานที่ปฏิบัติ รักษาความเป็นธรรมในการเลื่อนขั้นเงินเดือน โดยให้ครูทุกคนมีส่วนร่วมในการพิจารณา และทำอย่างโปร่งใส
2. ด้านสิ่งแวดล้อมที่ถูกต้องลักษณะและปลอดภัย ผู้บริหารควรจัดหาและปรับปรุงวัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติงาน อยู่ในสภาพสมบูรณ์ พร้อมสำหรับปฏิบัติงาน รักษาสภาพแวดล้อมให้มีความสะอาด ร่มรื่น สวยงาม รวมทั้งอาคารสถานที่เพื่อให้เกิดบรรยากาศที่ดีในการทำงาน
3. ด้านการพัฒนาตามศักยภาพของบุคลากร ผู้บริหารควรให้ครูได้สอนในวิชาที่ตนเองถนัดและสนับสนุนในครูได้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น
4. ด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงในการทำงาน ผู้บริหารควรให้คำชมเชยหรือรางวัลจากการปฏิบัติงาน ส่งเสริมให้ครูพัฒนาผลงานทางวิชาการเพื่อความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน
5. ด้านบูรณาการทางสังคมภายในองค์กร ผู้บริหารควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ ความสามัคคีแก่บุคลากรภายในโรงเรียน เพื่อลดความตึงเครียดจากการทำงาน
6. ด้านสิทธิและหน้าที่ของคนภายในองค์กร ผู้บริหารควรกำหนดเป้าหมายในการทำงานให้ชัดเจน มีการแบ่งหน้าที่กันทำงานอย่างเหมาะสมเพื่อไม่ให้เกิดความเหลื่อมล้ำ
7. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างงานกับชีวิต ผู้บริหารควรมอบหมายงานและตำแหน่งหน้าที่ที่เหมาะสมกับความสามารถของครู และมีความสุขกับการใช้ชีวิตส่วนตัวและชีวิตการทำงาน
8. ด้านชีวิตการทำงานกับสังคม ผู้บริหารควรจัดกิจกรรมที่ให้ครู นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรม ประชาสัมพันธ์เผยแพร่ให้ผู้ปกครองและชุมชนทราบถึงผลการปฏิบัติงานของครู และโรงเรียน เพื่อจะได้เป็นที่ยอมรับของชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรจะศึกษาปัจจัยต่าง ๆ เช่น ปัจจัยด้านบริหาร ปัจจัยการดูแลตนเอง ด้านจิตใจและข้อคิดเห็นที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของครูในเขตพื้นที่อื่น ๆ เพื่อจะได้นำข้อมูลมาพัฒนาให้ครูมีคุณภาพการทำงานที่ดีขึ้น

2. ควรมีการศึกษา มาตรฐานวิชาชีพด้านการปฏิบัติตนของครูในสถานศึกษาเพื่อจะได้ทราบถึงการปฏิบัติตนของครูและเป็นแนวทางในการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี เพราะได้รับความกรุณาและความช่วยเหลือเป็นอย่างดีจาก ดร.กิตติ รัตนราชิ อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ผู้บริหารสถานศึกษา ครูหัวหน้ากลุ่มบริหารงานวิชาการและครูผู้สอนของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดจันทบุรี ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการนำเครื่องมือไปทดลองใช้และใช้จริง ตามลำดับ

เอกสารอ้างอิง

- ปณิชา ภัสสิรากุล. คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการชำนาญการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1. วิทยานิพนธ์ศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา, 2554.
- ปิยฉัตร มั่นจิตร. คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู กลุ่มโรงเรียนเกาะจันทร์ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา, 2559.
- เพ็ญศรี เวชประพันธ์. คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2557.
- อรทัย ใจหาญ. การศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู โรงเรียนประถมศึกษาอำเภอโคกสูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา, 2554.
- อารี เพชรมุด. มนุษย์สัมพันธ์ในการทำงาน. กรุงเทพฯ: เนติกุลการพิมพ์, 2547.
- อิมทิพย์ อนิศดา. คุณภาพชีวิตของครูที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต4. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2558.
- Husea, Edgar F. and Thomas G. Cumming. **Organization Development and Change.** New York: WestPublishing, 1985.
- Krejcie, R. V. and D. W. Morgan. "Determining sample size for research activities," **Educational and Psychological Measurement.** 30, 3 (1970): 607-610.

การศึกษาคุณานุประโยคภาษาอังกฤษที่ปรากฏในข่าวธุรกิจหนังสือพิมพ์ออนไลน์ ซีเอ็นเอ็น A Study of English Relative Clauses Appearing in CNN Business News Online

จุฑามณี ทิพราช นิตริรัตน์ อุทธรชาติ กนกวรรณ วงศ์ทอง และจักรพงษ์ ทองผาย

สาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

E-mail: jutatmanee.t@ubru.ac.th

Received: September 14, 2020; Revised: December 6, 2020; Accepted: December 7, 2020

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปริมาณการใช้ตามรูปแบบและหน้าที่ของคุณานุประโยคที่ปรากฏในข่าวธุรกิจหนังสือพิมพ์ออนไลน์ ซีเอ็นเอ็น และ 2) เปรียบเทียบปริมาณการใช้ตามรูปแบบและหน้าที่ของคุณานุประโยคที่ปรากฏในข่าวธุรกิจหนังสือพิมพ์ออนไลน์ ซีเอ็นเอ็น ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ข่าวธุรกิจระหว่างวันที่ 1-30 เมษายน 2563 เลือกข่าวแรกจำนวน 1 ข่าว ในแต่ละวันซึ่งเป็นการเลือกแบบเฉพาะเจาะจงรวมทั้งสิ้นเป็นจำนวน 30 ข่าว เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบบันทึกผลการวิเคราะห์โครงสร้างคุณานุประโยคสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่และร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า

1. ข่าวธุรกิจหนังสือพิมพ์ออนไลน์ ซีเอ็นเอ็นระหว่างวันที่ 1-30 เมษายน 2563 มีจำนวนประโยคทั้งหมด 894 ประโยค พบว่า 153 ประโยค (17%) ที่ประกอบด้วยคุณานุประโยค จำนวน 231 คุณานุประโยค โดยที่ 36 ประโยค (24%) ประกอบด้วยคุณานุประโยคแบบจำกัดความเพียงชนิดเดียว จำนวน 46 คุณานุประโยค (20%) 76 ประโยค (50%) ประกอบด้วยคุณานุประโยคแบบไม่จำกัดความเพียงชนิดเดียว และ 95 คุณานุประโยค (41%) และ 41 ประโยค (17%) ประกอบด้วยคุณานุประโยคทั้ง 2 ชนิด คือ คุณานุประโยคแบบจำกัดความ จำนวน 43 คุณานุประโยค (19%) และคุณานุประโยคแบบไม่จำกัดความ จำนวน 47 คุณานุประโยค (20%)

2. คุณานุประโยคแบบไม่จำกัดความมีการใช้จำนวน 142 คุณานุประโยค (61%) มากกว่าการใช้คุณานุประโยคแบบจำกัดความ จำนวน 89 คุณานุประโยค (39%)

3. การใช้คุณานุประโยคแบบกรรม-ประธานมากที่สุด จำนวน 36 คุณานุประโยค (41%) และใช้คุณานุประโยคแบบอิสรระน้อยที่สุด จำนวน 1 คุณานุประโยค (1%) ในขณะที่คุณานุประโยคแบบไม่จำกัดมีการใช้คุณานุประโยคแบบลดรูปตามโครงสร้างที่ตามหลังกริยาช่วย be มากที่สุด จำนวน 59 คุณานุประโยค (42%) และใช้คุณานุประโยคแบบอิสรระน้อยที่สุด จำนวน 2 คุณานุประโยค (1%)

4. การศึกษาปริมาณการใช้คุณานุประโยคแบบจำกัดความและคุณานุประโยคแบบไม่จำกัดความ จำแนกตามการทำหน้าที่ให้ข้อมูล พบว่า คุณานุประโยคแบบจำกัดความมีการใช้เพื่อให้ข้อมูลใหม่ จำนวน 84 คุณานุประโยค (94%) มากกว่าการใช้เพื่อให้ข้อมูลเก่า จำนวน 5 คุณานุประโยค (6%) และคุณานุประโยคแบบไม่จำกัดความมีการใช้เพื่อให้ข้อมูลใหม่ จำนวน 126 คุณานุประโยค (89%) มากกว่าการใช้เพื่อให้ข้อมูลเก่า จำนวน 16 คุณานุประโยค (11%)

5. การศึกษาปริมาณการใช้คุณานุประโยคแบบจำกัดความ (restrictive relative clause) และคุณานุประโยคแบบไม่จำกัดความ (non-restrictive relative clause) จำแนกตามการใช้เพื่อทำหน้าที่ในการขยายข้อมูล พบว่า คุณานุประโยคแบบจำกัดความ (restrictive relative clause) มีการใช้เพื่อให้ข้อมูลประกอบใจความรอง (rheme) จำนวน 68 คุณานุประโยค (76%) มากกว่าการใช้เพื่อให้ข้อมูลประกอบใจความหลัก (theme)

จำนวน 21 คุณานุกรประโยค (24%) ในขณะที่คุณานุกรประโยคแบบไม่จำกัดความ (non-restrictive relative clause) มีการใช้เพื่อให้ข้อมูลประกอบใจความรอง (rheme) จำนวน 89 คุณานุกรประโยค (63%) มากกว่าการใช้เพื่อให้ข้อมูลประกอบใจความหลัก (theme) จำนวน 53 คุณานุกรประโยค (37%)

คำสำคัญ: คุณานุกรประโยค ไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ ข่าวธุรกิจ

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study quantity of the use of the forms and functions of the adjective clauses appearing in CNN business news online and 2) to compare the quantity of the use of the forms and functions of the adjective clauses appearing in CNN business news online. The data used to do the research were 30 news selected by purposive sampling from the first business news of each day in April 1-30, 2020. The research instrument was a record of the analysis on the structures of the adjective clauses based on the adjective clause structures of Celece-Murcia & Larsen-Freeman and Halliday and Matthiessen. The statistics were frequency and percentage.

The research findings were found as follows.

1. The first CNN business news online in April 1-30, 2020, 30 news, consisted of 894 sentences. 153 out of 894 sentences (17%) combined with 231 adjective clauses: 36 sentences (24%) consisting of 46 restrictive relative clauses (20%), 76 sentences (50%) consisting of 95 non-restrictive relative clauses (41%), and 41 sentences (17%) consisting of 43 restrictive relative clauses (19%) and 47 non-restrictive relative clauses (20%).

2. The non-restrictive relative clauses, 142 clauses (61%), were used more than the restrictive relative clauses, 89 clauses (39%).

3. According to the analysis of the restrictive relative clauses classified by forms, the findings showed that the adjective clauses in the form of object-subject relatives were used the most, 36 clauses (41%) while the adjective clauses in the form of the free relative clauses, 1 clause (1%), were used the least. In addition, the findings of the analysis of the non-restrictive relative clauses classified by forms showed that the adjective clauses in the form of the relative pronoun+be deletion were used the most while the adjective clauses in the form of the free relative clauses were used the least, 2 clauses (1%)

4. According to the analysis of the restrictive relative clauses classified by functions: given information and new information, the findings showed that the restrictive relative clauses with the new information, 84 clauses (94%), were used to provide information more than the given information, 5 clauses (6%). Similarly, the findings of the analysis of the non-restrictive relative clauses classified by functions: given information and new information, showed that the restrictive relative clauses with the new information, 126 clauses (89%), were used to provide information more than the given information, 16 clauses (11%).

5. According to the analysis of the restrictive relative clauses classified by functions of the explanation: the theme and the rheme, the findings showed that the adjective clause aiming to explain the rhemes, 68 clauses (76%) were used more than the adjective clauses aiming to explain the themes, 21 clauses (24%). Similarly, the findings of the analysis of the non-restrictive relative clauses classified by functions of the explanation: the theme and the rheme showed that the adjective clause aiming to explain the rhemes, 89 clauses (63%) were used more than the adjective clauses aiming to explain the themes, 53 clauses (37%).

Keywords: Relative Clauses, English Grammar, Business News

บทนำ

ภาษาอังกฤษเข้ามามีบทบาทสำคัญในการสื่อสาร จึงมีผู้สนใจศึกษาภาษาอังกฤษมากขึ้น ในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ความรู้ด้านโครงสร้างไวยากรณ์มีความสำคัญมาก เนื่องการใช้ภาษาอังกฤษได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ ทั้งทักษะการพูด การฟัง การอ่าน การเขียนนั้น จะต้องใช้ความรู้ด้านไวยากรณ์เป็นหลัก (กาโสมหมาดเต็น และนิสากร จารุมณี 2560) การเข้าใจโครงสร้างประโยคจึงเป็นส่วนสำคัญในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ โดยหน่วยโครงสร้างของประโยคจะประกอบไปด้วย คำ วลี และ ประโยค ในส่วนของคุณานุประโยค (relative clause) ก็เป็นส่วนหนึ่งในโครงสร้างประโยคที่มีหน้าที่ในการขยายค่านามที่เกิดจากการรวมสองประโยคเข้าด้วยกัน โดยคุณานุประโยคมีความสัมพันธ์ทั้งในใจความหลักและใจความรอง

คุณานุประโยคภาษาอังกฤษประกอบด้วย ตัวเชื่อมคุณานุประโยค หรือ ประพันธสรรพนาม (relative pronoun) นำหน้าประโยค ซึ่งประพันธสรรพนามนั้น จะสามารถเชื่อมโยงไปหารูปที่ถูกลักษณะ (antecedent) ในประโยคหลัก ยกตัวอย่างเช่น

The movie which we saw last night wasn't very good.

The movie เป็นรูปที่ถูกลักษณะ (antecedent) และ which เป็นตัวเชื่อมของคุณานุประโยค (relative pronoun) ซึ่งมีความสัมพันธ์กับ The movie ลักษณะของโครงสร้างประโยคที่ประกอบด้วยคุณานุประโยค ดังเช่นในประโยคตัวอย่าง สามารถทำให้ผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองเกิดความสับสน และเป็นปัญหาต่อการเรียนรู้ภาษา กล่าวคือ เกิดความสับสนระหว่างหน่วยสร้างของคุณานุประโยคภาษาอังกฤษ กับหน่วยการสร้างประโยคหลัก (main clause) (พรวิไล อภิญญกุล 2518) การเรียนรู้และทำความเข้าใจโครงสร้างประโยค โดยเฉพาะคุณานุประโยคจึงมีส่วนสำคัญในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ในทั้ง 4 ทักษะ ทั้งการพูด การฟัง การอ่าน การเขียน เพื่อให้การใช้ภาษาอังกฤษได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

มีนักวิจัยหลายท่านศึกษาเกี่ยวกับการใช้และความเข้าใจคุณานุประโยคภาษาอังกฤษของ คิดด์ และบาวิน (Kidd and Bavin 2002) ได้ศึกษาโครงสร้างของคุณานุประโยคภาษาอังกฤษที่เป็นสาเหตุทำให้ผู้เรียนเกิดความสับสนในการเรียนรู้ ผลการศึกษาพบว่า สาเหตุของปัญหาเกิดจากการเลือกใช้ประพันธสรรพนาม (relative pronoun) ตำแหน่งการขยายค่านาม และการละประพันธสรรพนาม

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาคุณานุประโยค ที่ปรากฏในข่าวธุรกิจในหนังสือพิมพ์ออนไลน์ ซี เอ็น เอ็น เนื่องจากเป็นการนำเสนอข่าวโดยใช้ภาษาอังกฤษแบบอเมริกัน ซึ่งเป็นรูปแบบภาษาอังกฤษที่ใช้กันแพร่หลายทั่วโลก อีกทั้งยังเป็นหน่วยงานสื่อมวลชนที่มีความน่าเชื่อถือ และเผยแพร่สื่อภาษาอังกฤษที่มีผู้นิยมเข้าใช้บริการทั่วโลกเป็นจำนวนมาก และเนื่องจากผู้วิจัยเป็นผู้สอนอยู่ในสาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ จึงต้องการศึกษาคุณานุประโยคภาษาอังกฤษในข่าวธุรกิจ เพื่อจะได้นำความรู้ที่ได้จากผลวิจัย มาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุง

และพัฒนาการจัดการเรียนการสอนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษเรื่องคุณานุประโยค ให้สอดคล้องกับบริบทที่ใช้จริง ในด้านธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น อีกทั้งยังสามารถเลือกใช้สื่อการสอนจากเอกสารข่าวจริง (authentic materials) มาปรับใช้เป็นตัวอย่างในการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ข้อมูลข่าวสาร จากบริบทจริง และนำความรู้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยดำเนินการตามวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ

1. เพื่อศึกษาปริมาณการใช้ตามรูปแบบและหน้าที่ของคุณานุประโยคที่ปรากฏในข่าวธุรกิจในหนังสือพิมพ์ออนไลน์ ซีเอ็นเอ็น
2. เพื่อเปรียบเทียบปริมาณการใช้ตามรูปแบบและหน้าที่ของคุณานุประโยคที่ปรากฏในข่าวธุรกิจ ในหนังสือพิมพ์ออนไลน์ ซีเอ็นเอ็น

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ขอบเขตด้านเนื้อหา กลุ่มตัวอย่าง และเวลาที่ใช้ในการศึกษา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหาที่ใช้ในการศึกษา

ข่าวธุรกิจที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ออนไลน์ ซีเอ็นเอ็น ในฉบับวันที่ 1-30 เมษายน 2563

2. ขอบเขตด้านกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

ข่าวธุรกิจที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ออนไลน์ ซีเอ็นเอ็น ในฉบับวันที่ 1-30 เมษายน 2563 เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบแบบเจาะจง โดยเลือกข่าวแรกวันละ 1 ข่าว จำนวน 30 ข่าว

3. ขอบเขตด้านเวลาที่ใช้ในการศึกษา

ระยะเวลาในการศึกษาวิจัย 12 เดือน (1 ตุลาคม 2562 – 30 กันยายน 2563)

ทบทวนวรรณกรรม

1. ความหมายของคุณานุประโยคภาษาอังกฤษ

คุณานุประโยคภาษาอังกฤษ (relative clause หรือ adjective clause) คือ อนุพากย์ไม่อิสระ (dependent clause) หรือ อนุประโยค (subordinate clause) ที่ขึ้นต้นด้วยประพันธสรรพนาม (relative pronoun) ในประโยคที่มีคุณานุประโยคปรกฏอยู่นั้น คุณานุประโยคจะปรกฏอยู่กับอนุพากย์หลัก (main clause) หรือ อนุพากย์อิสระ (independent clause) โดยคุณานุประโยคจะอยู่ในตำแหน่งหลังคำนามที่เป็นรูปที่ถูกแทน (antecedent) ของอนุพากย์หลัก หรือ อนุพากย์อิสระ โดยทำหน้าที่เช่นเดียวกับคำคุณศัพท์ (adjective) คือ ขยายคำนาม (Eckersley and Eckersley 1990) ตัวอย่างประโยค เช่น

The book which is on the table is mine.

จากประโยคตัวอย่างจะเห็นได้ว่า มีคุณานุประโยค (relative clause) ประกอบอยู่ คือ “which is on the table” ซึ่งทำหน้าที่ ขยายคำนามที่เป็นรูปที่ถูกแทน (antecedent) คือ “The book” คุณานุประโยคภาษาอังกฤษ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ คุณานุประโยคแบบจำกัดความ และคุณานุประโยคแบบไม่จำกัดความ (Celece-Murcia and Larsen-Freeman 1999)

1. คุณานุประโยคแบบจำกัดความ (restrictive relative clause) คือ คุณานุประโยคที่เพิ่มความชัดเจน และความสมบูรณ์ให้กับรูปที่ถูกแทน (antecedent) โดยคุณานุประโยคแบบจำกัดความจะให้ข้อมูลที่สำคัญและจำเป็นต่อการระบุตัวรูปที่ถูกแทน คือ คนไหน อันไหน ตัวไหน หรือ สิ่งไหน ตัวอย่างเช่น

(1) My sister is coming to tea.

(2) My sister whom you met yesterday is coming to tea.

เมื่อเปรียบเทียบประโยคที่ (1) และ (2) จะเห็นได้ว่าประโยคที่ (1) ไม่มีคุณานุประโยคประกอบ ในขณะที่ประโยคที่ (2) มีคุณานุประโยคประกอบ คือ “whom you met yesterday” ซึ่งทำให้คำนาม sister ในประโยคที่ (2) มีความชัดเจนมากขึ้น โดยทำให้ทราบว่าเป็นน้องสาวคนไหน (พรวิไล อภิญญา 2518)

2. คุณานุประโยคแบบไม่จำกัดความ (non-restrictive clause) คือ คุณานุประโยคที่ให้ข้อมูลเพิ่มเติมของรูปที่ถูกแทน (antecedent) ซึ่งข้อมูลเหล่านี้มักเป็นข้อมูลที่ไม่สำคัญและไม่จำเป็นในการระบุว่า รูปที่ถูกแทนคือ อันไหน หรือ สิ่งไหน โดยคุณานุประโยคแบบไม่จำกัดความจะมีเครื่องหมายจุลภาคคร่อมเสมอ ตัวอย่างเช่น

(3) John’s father has just returned

(4) John’s father, who has been to Paris, has just returned.

หากเปรียบเทียบประโยคที่ (3) และ (4) ข้างต้น จะพบว่า ประโยคที่ (3) ไม่มีคุณานุประโยคประกอบ ส่วนประโยคที่ (4) มีคุณานุประโยคแบบไม่จำกัดความประกอบอยู่ คือ “who has been to Paris” ซึ่งรูปที่แทน father ในประโยค (4) มีความชัดเจนอยู่แล้วว่าเป็นพ่อของ John ดังนั้น การใช้คุณานุประโยค “who has been to Paris” ประกอบท จึงเป็นการให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับพ่อของ John เท่านั้น (พรวิไล อภิญญา 2518)

การลดรูปคุณานุประโยค คือ การทำให้คุณานุประโยคประโยคมีความกระชับและสั้นขึ้น แต่ยังคงมีความหมายคงเดิม โดยการลดรูปคุณานุประโยคสามารถทำได้ทั้ง คุณานุประโยคแบบจำกัดความและคุณานุประโยคแบบไม่จำกัดความ

ตัวอย่างการลดรูปคุณานุประโยคแบบจำกัดความ ที่มีการลดรูปประธานสรรพนาม who หรือ that ในโครงสร้างที่ตามหลังกริยาช่วย be

(5) The man who is talking to John is from Korea.

(6) The man talking to John is from Korea.

จากตัวอย่างประโยค (5) จะเห็นได้ว่าประโยค คุณานุประโยคแบบจำกัดความประกอบอยู่ คือ “who is talking to John” จะมีประธานสรรพนาม who ตามด้วยโครงสร้างหน่วยกริยาที่อยู่ในรูป present continuous ซึ่งประธานสรรพนาม who และ กริยาช่วย is จะถูกละไป ดังที่ได้แสดงในประโยคที่ (6)

ตัวอย่างการลดรูปคุณานุประโยคแบบไม่จำกัดความ ที่มีการลดรูปประธานสรรพนาม who หรือ which ที่ทำหน้าที่เป็นประธานของกริยาช่วย be

(7) Paris, which is the capital of France, is an exciting city.

(8) Paris, the capital of France, is an exciting city.

เมื่อเปรียบเทียบประโยคที่ (7) และ (8) จะเห็นได้ว่า ประโยคที่ (7) คุณานุประโยคประกอบ คือ “which is the capital of France” ส่วนในประโยคที่ (8) มีคุณานุประโยคที่มีการละ which และ กริยาช่วย be

2. ประเภทของคุณานุประโยค

เซลซี เมอร์เฟีย และ ลาร์เซน ฟรีแมน (Celece-Murcia and Larsen-Freeman 1999) จำแนกประเภทของคุณานุประโยคเป็น 2 ประเภท ได้แก่ คุณานุประโยคแบบจำกัดความ (restrictive relative clause) และ คุณานุประโยคแบบไม่จำกัดความ) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 คุณานุประโยคแบบจำกัดความ แบ่งออกเป็น 7 ประเภท คือ

2.1.1 คุณานุประโยคแบบ ประธาน-ประธาน (subject-subject relatives) คือ คุณานุประโยคที่มีรูปที่ถูกแทนทำหน้าที่เป็นประธานในอนุพากย์หลัก และมีประธานสรรพนามทำหน้าที่เป็นประธานของอนุพากย์ซ้อน เช่น

(9) Professor who looked up at him from the teacher's desk is professor Lupin.

2.1.2 คุณาณุประโยคแบบ กรรม-ประธาน (object-subject relatives) คือ คุณาณุประโยคที่มีรูปที่ถูกแทนทำหน้าที่เป็นกรรมในอนุพากย์หลัก และมีประพันธสรรพนามทำหน้าที่เป็นประธานของอนุพากย์ซ้อน เช่น

(10) He and Hermione sat down on either side of Ron who had saved them seats.

2.1.3 คุณาณุประโยคแบบ ประธาน-กรรม (subject-object relatives) คือ คุณาณุประโยคที่มีรูปที่ถูกแทนทำหน้าที่เป็นประธานในอนุพากย์หลัก และมีประพันธสรรพนามทำหน้าที่เป็นกรรมของอนุพากย์ซ้อน เช่น

(11) The man whom you met is the Dark Art teacher.

2.1.4 คุณาณุประโยคแบบ กรรม-กรรม (object-object relatives) คือ คุณาณุประโยคที่มีรูปที่ถูกแทนทำหน้าที่เป็นกรรมในอนุพากย์หลัก และมีประพันธสรรพนามทำหน้าที่เป็นกรรมของอนุพากย์ซ้อน เช่น

(12) I already read the Handbook of Do-it-Yourself Broomcare that Harry mentioned.

2.1.5 คุณาณุประโยคลดรูปตามโครงสร้างที่ตามหลังกริยาช่วย Be (relative pronoun + Be deletion) เช่น

(13) Percy in his seventh and final year at Hogwart was looking particularly smug.

จากตัวอย่าง คุณาณุประโยคมีการลดรูปของประพันธสรรพนาม who และ กริยาช่วย be คือ was ดังนั้นประโยคที่สมบูรณ์ คือ Percy who was in his seventh and final year at Hogwart was looking particularly smug.

2.1.6 คุณาณุประโยคลดรูปตามโครงสร้างหน่วยกริยาในรูปกรรมวาจก (passive voice verbs In reduce relative clauses) เช่น

(14) Uncle Vernon's small eyes swiveled around to Harry rooted to the spot.

จากตัวอย่าง คุณาณุประโยคมีการลดรูปของประพันธสรรพนาม who และกริยาช่วย be คือ was ตามโครงสร้างของกรรมวาจก ดังนั้นประโยคที่สมบูรณ์ คือ Uncle Vernon's small eyes swiveled around to Harry who was rooted to the spot.

2.1.7 คุณาณุประโยคแบบอิสระ (free relative clauses) คือ คุณาณุประโยคที่แทนที่โครงสร้างค่านามหลักและประพันธสรรพนามด้วยกริยาวิเศษณ์สันธาน what , who , where , when , why , และ how ดังนี้

Prep + which [+ thing]	what
Prep + which [+ person]	who
Prep + which [+ place]	where
Prep + which [+ time]	when
Prep + which [+ reason]	why
Prep + which [+ manner / way]	how

เช่น

(15) Harry moved his eyes along the table to where Snape sat.

จากตัวอย่าง คุณาณุประโยคมีการลดรูปของค่านามหลัก (head noun) "the place" ที่นำหน้ากริยาวิเศษณ์สันธาน "where" ดังนั้นประโยคที่สมบูรณ์ คือ Harry moved his eyes along the table to the place where Snape sat.

2.2 คุณาณุประโยคแบบไม่จำกัดความ (non-restrictive relative clause) แบ่งออกเป็น 6 ประเภท

2.2.1 คุณานุกรประโยคแบบ ประธาน-ประธาน (subject-subject relatives) คือ คุณานุกรประโยคที่มีรูปที่ถูกแทนทำหน้าที่เป็นประธานในอนุพากย์หลัก และมีประพันธสรรพนามทำหน้าที่เป็นประธานของอนุพากย์ซ้อน เช่น

(16) Hermione, who disapproved of copying, pursed her lips but didn't say thing.

2.2.2 คุณานุกรประโยคแบบ กรรม-ประธาน (object-subject relatives) คือ คุณานุกรประโยคที่มีรูปที่ถูกแทนทำหน้าที่เป็นกรรมในอนุพากย์หลัก และมีประพันธสรรพนามทำหน้าที่เป็นประธานของอนุพากย์ซ้อน เช่น

(17) Ahead they could see Malfoy, who was walking with Crabbe and Goyle, and kept looking back, laughing derisively.

2.2.3 คุณานุกรประโยคแบบ ประธาน-กรรม (subject-object relatives) คือ คุณานุกรประโยคที่มีรูปที่ถูกแทนทำหน้าที่เป็นประธานในอนุพากย์หลัก และมีประพันธสรรพนามทำหน้าที่เป็นกรรมของอนุพากย์ซ้อน เช่น

(18) The professor, whom I respect, recently received tenure.

2.2.4 คุณานุกรประโยคแบบ กรรม-กรรม (object-object relatives) คือ คุณานุกรประโยคที่มีรูปที่ถูกแทนทำหน้าที่เป็นกรรมในอนุพากย์หลัก และมีประพันธสรรพนามทำหน้าที่เป็นกรรมของอนุพากย์ซ้อน เช่น

(19) Harry tried to look innocent, all too aware of his sweaty face and his muddy hands, which he quickly hid in his pockets.

2.2.5 คุณานุกรประโยคลดรูปตามโครงสร้างที่ตามหลังกริยาช่วย Be (relative pronoun + Be deletion) เช่น

(20) Harry, smiling to Hermione, stands in front of the class.

จากตัวอย่าง คุณานุกรประโยคมีการลดรูปประพันธสรรพนาม who และ กริยาช่วย be คือ is ดังนั้นประโยคที่สมบูรณ์ คือ Harry, who is smiling to Hermione, stands in front of the class.

2.2.6 คุณานุกรประโยคลดรูปตามโครงสร้างหน่วยกริยาในรูปกรรมวาจก (passive voice verbs in reduce relative clauses) เช่น

(21) The Gryffindor Quidditch team, spattered with mud from head to foot, was gathered around his bed.

จากตัวอย่าง คุณานุกรประโยคมีการลดรูปของประพันธสรรพนาม who และ กริยาช่วย be คือ was ตามโครงสร้างของกรรมวาจก ดังนั้น ประโยคที่สมบูรณ์ คือ The Gryffindor Quidditch team, who was spattered with mud from head to foot, was gathered around his bed.

2.2.7 คุณานุกรประโยคแบบอิสระ (free relative clauses) คือ คุณานุกรประโยคที่แทนที่โครงสร้างค่านามหลักและประพันธสรรพนามด้วยกริยาวิเศษณ์สันธาน what , who , where , when , why , และ how ดังนี้

Prep + which [+ thing]	what
Prep + which [+ person]	who
Prep + which [+ place]	where
Prep + which [+ time]	when
Prep + which [+ reason]	why
Prep + which [+ manner / way]	how

เช่น

(22) The athlete, of which the hat is red, is the winner.

จากตัวอย่าง ความหมายของประโยคข้างต้น คือ นักกีฬาซึ่งมีหมวกสีแดงเป็นผู้ชนะ ในประโยคข้างต้นนี้ “of which” จะทำหน้าที่เชื่อม 2 ประโยคเข้าด้วยกัน คือ

The athlete’s hat is red. The athlete is the winner.

เมื่อทั้ง 2 ประโยคเชื่อมกันด้วย “of which” จะได้โครงสร้างดังประโยคตัวอย่างข้างต้น หน้าที่ของคณานุกรมประโยคภาษาอังกฤษ

นอกจากคณานุกรมประโยคภาษาอังกฤษจะมีการแบ่งตามรูปแบบข้างต้นแล้ว ยังมีนักวิชาการได้ศึกษาในเชิงลึกและจำแนกประเภทการใช้คณานุกรมประโยคตามหน้าที่การใช้ เช่น Halliday and Matthiessen (2004) ได้ให้แนวคิดทฤษฎีไวยากรณ์เชิงหน้าที่ในตัวบท (text) โดยกำหนด วิธีการวิเคราะห์ภาษาเชิงหน้าที่ในตัวบท ไว้ดังนี้

1. การเน้นข้อมูล (information focus) โดยหน่วยทางข้อมูล (information unit) มอง เป็นโครงสร้างที่ประกอบด้วย 2 หน้าที่ คือ ข้อมูลเก่า (given) กับข้อมูลใหม่ (new) ข้อมูลใหม่ คือส่วนที่ยังไม่ได้กล่าวถึงในข้อความที่ผ่านมา ข้อมูลเก่า คือ ส่วนอื่นที่ไม่ใช่ข้อมูลใหม่ โดยปกติ หน่วยทางข้อมูลจะมีทั้งข้อมูลเก่าและข้อมูลใหม่ แต่บางกรณี เช่น เมื่อเริ่มต้นปริศนาจะไม่มีข้อมูลเก่า ดังนั้น ข้อมูลใหม่เป็นตัวบังคับที่มี (obligatory) ส่วนข้อมูลเก่าอาจไม่มีก็ได้ (optional) Halliday ยกตัวอย่างของทำนองเสียง (intonation) ในภาษาอังกฤษ ว่าบอกถึง tonal group ที่ชี้ถึงสถานะข้อมูลว่าเป็นข้อมูลเก่าหรือใหม่ได้

2. ระบบใจความหลักและใจความรอง (textual metafunction: theme and rheme) โดย Halliday and Matthiessen (2004) ได้ให้คำจำกัดความของหน้าที่ในตัวบทไว้ ว่าหน้าที่ในตัวบทเป็นระบบของความหมายที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารที่มาจากประสบการณ์ และเรียงร้อยถ้อยคำให้ต่อเนื่องเป็นตัวบท โดยการศึกษาเกี่ยวกับความต่อเนื่องของตัวบทจะใช้ แนวความคิดใจความหลัก (theme) และใจความรอง (rheme) มาใช้ในการวิเคราะห์ ซึ่งแนวความคิดดังกล่าวเป็นการมองสถานะของหน่วยภาษาภายในข้อความ ซึ่งในใจความหลัก จะเป็นส่วนที่ปรากฏตอนต้นของประโยค

นอกจากนี้ การศึกษา “ความต่อเนื่องของใจความหลัก” (thematic Progression) ก็เป็นวิธีทำให้ทราบกระบวนการที่ทำให้ ตัวบท (text) สื่อไปยังผู้รับสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ และทำให้ทราบกลไก (mechanism) การลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นภายในตัวบทที่ใจความหลักพัฒนาต่อเนื่อง เชื่อมโยง และ สัมพันธ์กันในแต่ละส่วนของตัวบท ภายในตัวบทหนึ่ง จุดเริ่มต้นสำคัญที่ผู้ส่งสารจะสื่อสารจะออกนอกไปจะเริ่มต้นที่ใจความหลัก (Theme) ขณะที่ใจความรอง คือส่วนที่ขยายความใจความหลักนั้น แต่บางครั้ง ใจความรองก็อาจเป็นส่วนที่แสดงจุดสนใจและจุดสำคัญได้ด้วย เมื่อใจความ หลักและใจความรองพัฒนาไปแต่ละส่วน ส่วนใดส่วนหนึ่งของใจความรองของประโยค จะไปเป็นใจความหลัก ของประโยคต่อไป ลักษณะของ ความต่อเนื่องเช่นนี้จึงทำให้ตัวบทมีกลไกการลำดับความอย่างต่อเนื่องไปจนสิ้นความ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ข่าวธุรกิจที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ออนไลน์ ซีเอ็นเอ็น ในฉบับวันที่ 1-30 เมษายน 2563 เลือกรวบรวมตัวอย่างโดยใช้แบบแบบเจาะจง โดยเลือกข่าวแรกที่ปรากฏอยู่ในส่วนของข่าวธุรกิจในแต่ละวัน ในระยะเวลา 30 วัน รวมเป็น 30 ข่าว

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบบันทึกผลการวิเคราะห์โครงสร้างคณานุกรมประโยคตามแนวคิดของ Celece-Murcia and Larsen-Freeman (1999) ที่เน้นการใช้คณานุกรมประโยค 2 ชนิด คือ คณานุกรมประโยค

แบบจำกัดความ และคุณานุประโยคแบบไม่จำกัดความ ที่ประกอบด้วยรูปแบบการใช้ทั้ง 7 ชนิด ได้แก่ 1) คุณานุประโยคแบบประธาน-ประธาน 2) คุณานุประโยคแบบกรรม-ประธาน 3) คุณานุประโยคแบบประธาน-กรรม 4) คุณานุประโยคแบบกรรม-กรรม 5) คุณานุประโยคแบบลดรูปตามโครงสร้างที่ตามหลังกริยาช่วย be 6) คุณานุประโยคแบบลดรูปตามโครงสร้างหน่วยกริยาในรูปกรรมวาจก และ 7) คุณานุประโยคแบบอิสระ และตามแนวคิดของ Halliday and Matthiessen (2004) ที่เน้นการใช้คุณานุประโยคเพื่อทำหน้าที่ในการให้ข้อมูลเก่า และการให้ข้อมูลใหม่ และ การใช้คุณานุประโยคเพื่อประกอบใจความหลัก (theme) และใจความรอง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่และค่าร้อยละ

3. ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยประกอบไปด้วยขั้นตอนทั้งหมด 6 ขั้นตอน ดังนี้

3.1 รวบรวมข่าวธุรกิจในหนังสือพิมพ์ออนไลน์ ซี เอ็น เอ็น ที่อยู่ในระหว่างวันที่ 1-30 เมษายน 2563

3.2 เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบแบบเจาะจง โดยเลือกข่าวแรกที่ปรากฏอยู่ในส่วนของข่าวธุรกิจในแต่ละวัน จำนวน 1 ข่าวใน 1 วัน ในระยะเวลา 30 วัน รวมเป็น 30 ข่าว

3.3 ศึกษาประเภทและความปริมาณในการใช้คุณานุประโยคที่ปรากฏในข่าวธุรกิจในหนังสือพิมพ์ออนไลน์ ซี เอ็น เอ็น โดยใช้ตารางแจกแจงประเภทคุณานุประโยค

3.4 นำข้อมูลที่ได้ในข้อ 3 มาวิเคราะห์หาประเภทและปริมาณการใช้คุณานุประโยคในแต่ละประเภท

3.5 สรุป อภิปรายผลการวิจัย และเผยแพร่ผลการวิจัยสู่สาธารณะ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการศึกษาคุณานุประโยคที่ในข่าวธุรกิจออนไลน์ ซีเอ็นเอ็น ฉบับวันที่ 1-30 เมษายน 2563 จำนวนประโยคทั้งสิ้น 894 ประโยค พบปริมาณการใช้ประโยคที่มีคุณานุประโยคแบบจำกัดความ และคุณานุประโยคแบบไม่จำกัดความ ดังแสดงในตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของประโยคและรูปแบบคุณานุประโยคแบบจำกัดความและไม่จำกัดความที่พบในข่าวธุรกิจหนังสือพิมพ์ออนไลน์ ซีเอ็นเอ็น

ที่	ชนิดคุณานุประโยค	จำนวนประโยค		จำนวนคุณานุประโยค	
		ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
1	คุณานุประโยคแบบจำกัดความ	36	24	46	20
2	คุณานุประโยคแบบไม่จำกัดความ	76	50	95	41
3	คุณานุประโยคแบบจำกัดความ และคุณานุประโยคแบบไม่จำกัดความ	41	26	90	39
	3.1 คุณานุประโยคแบบจำกัดความ จำนวน 43 คุณานุประโยค คิดเป็น 19%				
	3.2 คุณานุประโยคแบบไม่จำกัดความ จำนวน 47 คุณานุประโยค คิดเป็น 20%				
	รวมทั้งสิ้น	153	100	231	100

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของประโยคและรูปแบบคณานุประโยคแบบจำกัดความและไม่จำกัดความที่พบในข่าวธุรกิจในหนังสือพิมพ์ออนไลน์ ซีเอ็นเอ็น จากการศึกษาประโยคทั้งสิ้น 894 ประโยค พบคณานุประโยคทั้งสิ้น 153 ประโยค (17%) ซึ่งมีคณานุประโยคทั้งสิ้น 231 คณานุประโยค โดยที่ 36 ประโยค (24%) เป็นประโยคที่ประกอบด้วยคณานุประโยคแบบจำกัดความ ชนิดเดียว จำนวน 46 คณานุประโยค (20%) 76 ประโยค (50%) ประกอบด้วยคณานุประโยคแบบไม่จำกัดความ ชนิดเดียว จำนวน 95 คณานุประโยค (41%) และ 41 ประโยค (17%) เป็นประโยคที่ประกอบด้วยคณานุประโยคทั้ง 2 ชนิด จำนวน 90 คณานุประโยค (39%) โดยแบ่งเป็นคณานุประโยคแบบจำกัดความ จำนวน 43 คณานุประโยค (19%) และคณานุประโยคแบบไม่จำกัดความ จำนวน 47 คณานุประโยค (20%)

การวิจัยได้ศึกษาปริมาณการใช้คณานุประโยคแบบจำกัดความ (restrictive relative clause) และคณานุประโยคแบบไม่จำกัดความ ดังแสดงในตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ปริมาณการใช้คณานุประโยคแบบจำกัดความ และคณานุประโยคแบบไม่จำกัดความ

ที่	ชนิดคณานุประโยค	จำนวนคณานุประโยค	
		ความถี่	ร้อยละ
1	คณานุประโยคแบบจำกัดความ	89	39
2	คณานุประโยคแบบไม่จำกัดความ	142	61
	รวมทั้งสิ้น	231	100

ตารางที่ 2 แสดงปริมาณการใช้คณานุประโยคแบบจำกัดความ และคณานุประโยคแบบไม่จำกัดความ ผลการศึกษาข้อมูลจากตาราง พบว่า คณานุประโยคแบบไม่จำกัดความ มีการใช้จำนวน 142 คณานุประโยค (61%) มากกว่าการใช้คณานุประโยคแบบจำกัดความ จำนวน 89 คณานุประโยค (39%)

การวิจัยได้ศึกษาปริมาณการใช้คณานุประโยคแบบจำกัดความ และคณานุประโยคแบบไม่จำกัดความ จำแนกตามรูปแบบทั้ง 7 รูปแบบ ดังแสดงในตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 ปริมาณการใช้คณานุประโยคแบบจำกัดความ และแบบไม่จำกัดความจำแนกตามรูปแบบทั้ง 7 รูปแบบ

ที่	รูปแบบคณานุประโยค	คณานุประโยคแบบจำกัดความ		ประโยคที่พบคณานุประโยคแบบไม่จำกัดความ	
		ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
1	คณานุประโยคแบบประธาน-ประธาน	12	13	26	18
2	คณานุประโยคแบบกรรม-ประธาน	36	41	26	18
3	คณานุประโยคแบบประธาน-กรรม	3	3	5	4
4	คณานุประโยคแบบกรรม-กรรม	6	7	12	9
5	คณานุประโยคแบบลดรูปตามโครงสร้างที่ตามหลังกริยาช่วย be	16	18	59	42

ตารางที่ 3 ปริมาณการใช้คุณนุประโยคแบบจำกัดความ และแบบไม่จำกัดความจำแนกตามรูปแบบทั้ง 7 รูปแบบ (ต่อ)

ที่	รูปแบบคุณนุประโยค	คุณนุประโยคแบบจำกัดความ		ประโยคที่พบคุณนุประโยคแบบไม่จำกัดความ	
		ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
6	คุณนุประโยคแบบลดรูปตามโครงสร้างหน่วยกริยาในรูปกรรมวาจก	15	17	12	8
7	คุณนุประโยคแบบอิสระ	1	1	2	1
	รวมทั้งสิ้น	89	100	142	100

ตารางที่ 3 แสดงปริมาณการใช้คุณนุประโยคแบบจำกัด และคุณนุประโยคแบบไม่จำกัด จำแนกตามรูปแบบทั้ง 7 รูปแบบ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง พบว่า คุณนุประโยคแบบจำกัดความ มีการใช้คุณนุประโยคแบบกรรม-ประธาน มากที่สุด จำนวน 36 คุณนุประโยค (41%) และใช้คุณนุประโยคแบบอิสระ น้อยที่สุด จำนวน 1 คุณนุประโยค (1%) ในขณะที่คุณนุประโยคแบบไม่จำกัด มีการใช้คุณนุประโยคแบบลดรูปตามโครงสร้างที่ตามหลังกริยาช่วย be มากที่สุด จำนวน 59 คุณนุประโยค (42%) และใช้คุณนุประโยคแบบอิสระ น้อยที่สุด

การวิจัยได้ศึกษาปริมาณการใช้คุณนุประโยคแบบจำกัดความ และคุณนุประโยคแบบไม่จำกัดความ จำแนกตามการทำหน้าที่ให้ข้อมูล ดังแสดงในตารางที่ 4 ดังนี้

ตารางที่ 4 ปริมาณการใช้คุณนุประโยคแบบจำกัดความ และคุณนุประโยคแบบไม่จำกัดความ จำแนกตามการทำหน้าที่ให้ข้อมูล

ที่	หน้าที่การให้ข้อมูล	คุณนุประโยคแบบจำกัดความ		ประโยคที่พบคุณนุประโยคแบบไม่จำกัดความ	
		ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
1	การให้ข้อมูลเก่า	5	6	16	11
2	การให้ข้อมูลใหม่	84	94	126	89
	รวมทั้งสิ้น	89	100	142	100

ตารางที่ 4 แสดงปริมาณการใช้คุณนุประโยคแบบจำกัดความ และคุณนุประโยคแบบไม่จำกัดความ จำแนกตามการทำหน้าที่ให้ข้อมูล ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง พบว่า คุณนุประโยคแบบจำกัดความ มีการใช้เพื่อให้ข้อมูลใหม่ จำนวน 84 คุณนุประโยค (94%) มากกว่าการใช้เพื่อให้ข้อมูลเก่า จำนวน 5 คุณนุประโยค (6%) และคุณนุประโยคแบบไม่จำกัดความ มีการใช้เพื่อให้ข้อมูลใหม่ จำนวน 126 คุณนุประโยค (89%) มากกว่าการใช้เพื่อให้ข้อมูลเก่า จำนวน 16 คุณนุประโยค (11%)

การวิจัยได้ศึกษาปริมาณการใช้คณานุประโยคแบบจำกัดความ และคณานุประโยคแบบไม่จำกัดความ จำแนกตามหน้าที่ในการขยายข้อมูล ดังแสดงในตารางที่ 5 ดังนี้

ตารางที่ 5 ปริมาณการใช้คณานุประโยคแบบจำกัดความ และคณานุประโยคแบบไม่จำกัดความ จำแนกตามการใช้เพื่อทำหน้าที่ในการขยายข้อมูล

ที่	หน้าที่ในการขยายข้อมูล	คณานุประโยคแบบจำกัดความ		ประโยคที่พบคณานุประโยคแบบไม่จำกัดความ	
		ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
1	ใจความหลัก	21	24	53	37
2	ใจความรอง	68	76	89	63
	รวมทั้งสิ้น	89	100	142	100

ตารางที่ 5 แสดงปริมาณการใช้คณานุประโยคแบบจำกัดความ และคณานุประโยคแบบไม่จำกัดความ จำแนกตามการใช้เพื่อทำหน้าที่ในการขยายข้อมูล ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง พบว่า คณานุประโยคแบบจำกัดความ มีการใช้เพื่อให้ข้อมูลประกอบใจความรอง จำนวน 68 คณานุประโยค (76%) มากกว่าการใช้เพื่อให้ข้อมูลประกอบใจความหลัก จำนวน 21 คณานุประโยค (24%) ในขณะที่คณานุประโยคแบบไม่จำกัดความ มีการใช้เพื่อให้ข้อมูลประกอบใจความรอง จำนวน 89 คณานุประโยค (63%) มากกว่าการใช้เพื่อให้ข้อมูลประกอบใจความหลัก จำนวน 53 คณานุประโยค (37%)

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปริมาณการใช้ตามรูปแบบและหน้าที่ของคณานุประโยคที่ปรากฏในข่าวธุรกิจในหนังสือพิมพ์ออนไลน์ ซีเอ็นเอ็นและเปรียบเทียบปริมาณการใช้ตามรูปแบบและหน้าที่ของคณานุประโยคที่ปรากฏในข่าวธุรกิจในหนังสือพิมพ์ออนไลน์ ซีเอ็นเอ็นในระหว่างวันที่ 1-30 เมษายน 2563 มีจำนวนประโยคทั้งหมด 894 ประโยค พบว่า 153 ประโยคที่ประกอบด้วยคณานุประโยค จำนวน 231 คณานุประโยค โดยที่ 36 ประโยค (24%) ประกอบด้วยคณานุประโยคแบบจำกัดความ เพียงชนิดเดียว จำนวน 46 คณานุประโยค (20%) 76 ประโยค (50%) ประกอบด้วยคณานุประโยคแบบไม่จำกัดความ เพียงชนิดเดียว และ 95 คณานุประโยค (41%) และ 41 ประโยค (17%) ประกอบด้วยคณานุประโยคทั้ง 2 ชนิด คือ คณานุประโยคแบบจำกัดความ จำนวน 43 คณานุประโยค (19%) และคณานุประโยคแบบไม่จำกัดความ (non-restrictive relative clause) จำนวน 47 คณานุประโยค (20%) นอกจากนี้ งานวิจัยยังได้วิเคราะห์ในเชิงลึก ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. จากการศึกษาปริมาณการใช้คณานุประโยคแบบจำกัดความ และแบบไม่จำกัดความ พบว่า คณานุประโยคแบบไม่จำกัดความ มีการใช้จำนวน 142 คณานุประโยค (61%) มากกว่าการใช้คณานุประโยคแบบจำกัดความ จำนวน 89 คณานุประโยค (39%) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วราจกานา เมืองทอง (2553) ที่ศึกษาคณานุประโยคภาษาอังกฤษที่ปรากฏในงานวรรณกรรมแฮร์รี่พ็อตเตอร์กับนักโทษแห่งอัซคาบัน ที่พบการใช้คณานุประโยคแบบไม่จำกัดความ มีการใช้จำนวน 957 คณานุประโยค (67.39%) มากกว่าการใช้คณานุประโยคแบบจำกัดความ จำนวน 463 คณานุประโยค (32.61%) ผลการวิจัยทั้ง 2 งานวิจัยได้ชี้ให้เห็นว่า แม้ว่า

งานเขียนทั้ง 2 งานจะเป็นงานเขียนที่มีวัตถุประสงค์ในการเขียนที่แตกต่างกัน แต่ก็มีผลการใช้การใช้นิพจน์ประโยคแบบจำกัดความ และแบบไม่จำกัดความ เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

2. การศึกษาปริมาณการใช้คณูประโยคแบบจำกัดความ และแบบไม่จำกัดความ จำแนกตามรูปแบบทั้ง 7 รูปแบบ พบว่า การใช้คณูประโยคแบบกรรม-ประธาน มากที่สุด จำนวน 36 คณูประโยค (41%) แตกต่างกับผลการวิจัยของ วรวงคณา เมืองทอง (2553) ที่พบการใช้คณูประโยคแบบลดรูปตามโครงสร้างที่ตามหลังกริยาช่วย be จำนวน 119 คณูประโยค (25.70%) และการใช้คณูประโยคแบบอิสระ น้อยที่สุด จำนวน 1 คณูประโยค (1%) แต่ผลการวิจัยของ วรวงคณา เมืองทอง (2553) พบว่า รูปแบบคณูประโยคที่ใช้น้อยที่สุดคือ คณูประโยคแบบประธาน-กรรม และคณูประโยคแบบกรรม-กรรม จำนวน 4 คณูประโยค (0.86%)

ในขณะที่คณูประโยคแบบไม่จำกัด มีการใช้คณูประโยคแบบลดรูปตามโครงสร้างที่ตามหลังกริยาช่วย be มากที่สุด จำนวน 59 คณูประโยค (42%) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วรวงคณา เมืองทอง (2553) ที่พบว่าการใช้ คณูประโยคแบบลดรูปตามโครงสร้างที่ตามหลังกริยาช่วย be มากที่สุด จำนวน 678 คณูประโยค (70.85%) ในจำนวนมากที่สุดเช่นกัน และใช้คณูประโยคแบบอิสระ น้อยที่สุด จำนวน 2 คณูประโยค (1%) ซึ่งเป็นผลที่แตกต่างกับผลการวิจัยของ วรวงคณา เมืองทอง (2553) พบว่า คณูประโยคแบบประธาน-กรรม มีการใช้น้อยที่สุด

การใช้คณูประโยคเพื่อประกอบการอธิบายหรือเพิ่มข้อมูลในแต่ละรูปแบบข้างต้นในจำนวนมากหรือน้อย จะมีผลต่อความเข้าใจของผู้อ่าน จากงานวิจัยของ ฐานิยา ทองไทย (2556) เรื่อง ผลกระทบของโครงสร้างข้อมูลคณูประโยคภาษาอังกฤษต่อการจำเนื้อหาของนักศึกษา สาขาวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ผลการวิจัย พบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี แสดงให้เห็นถึงความเป็นไปได้ในระดับสูงของการประสบปัญหาความยากในการจัดการข้อมูลในโครงสร้างคณูประโยคแบบ Ss (center-embedded) ในทางตรงกันข้าม ผลการศึกษายังแสดงให้เห็นอีกว่า คณูประโยคแบบ Oo (right-branching) เป็นโครงสร้างที่ง่ายที่สุดในงานวิจัยนี้

4. การศึกษาปริมาณการใช้คณูประโยคแบบจำกัดความ และคณูประโยคแบบไม่จำกัดความ จำแนกตามการทำหน้าที่ให้ข้อมูล พบว่า คณูประโยคแบบจำกัดความ มีการใช้เพื่อให้ข้อมูลใหม่ ที่มีการใช้จำนวน 84 คณูประโยค (94%) มากกว่าการใช้คณูประโยคเพื่อให้ข้อมูลเก่า ที่มีการใช้เพียง 5 คณูประโยค (6%) แต่ผลการวิจัยของ วรวงคณา เมืองทอง (2553) พบว่า มีการใช้เพื่อให้ข้อมูลเก่า ที่มีการใช้คณูประโยคจำนวน 240 คณูประโยค (51.84%) มากกว่าการใช้การใช้นิพจน์ประโยคเพื่อให้ข้อมูลเก่า ที่มีการใช้จำนวน 223 คณูประโยค (48.16%)

ในการศึกษาคณูประโยคแบบไม่จำกัดความ มีการใช้เพื่อให้ข้อมูลใหม่ จำนวน 126 คณูประโยค (89%) มากกว่าการใช้เพื่อให้ข้อมูลเก่า จำนวน 16 คณูประโยค (11%) มีผลที่สอดคล้องกันที่ผลการวิจัยของ วรวงคณา เมืองทอง (2553) พบว่า มีการใช้เพื่อให้ข้อมูลใหม่ จำนวน 512 คณูประโยค (53.5%) มากกว่าการใช้เพื่อให้ข้อมูลเก่า ที่มีการใช้จำนวน 445 คณูประโยค (46.5%)

5. การศึกษาปริมาณการใช้คณูประโยคแบบจำกัดความ และคณูประโยคแบบไม่จำกัดความ จำแนกตามการใช้เพื่อทำหน้าที่ในการขยายข้อมูล พบว่า คณูประโยคแบบจำกัดความ มีการใช้เพื่อให้ข้อมูลประกอบใจความรอง จำนวน 68 คณูประโยค (76%) มากกว่าการใช้เพื่อให้ข้อมูลประกอบใจความหลัก จำนวน 21 คณูประโยค (24%) ซึ่งเป็นผลการวิจัยที่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วรวงคณา เมืองทอง (2553) ที่พบว่าการใช้เพื่อให้ข้อมูลประกอบใจความรอง จำนวน 388 คณูประโยค (83.80%) มากกว่าการใช้เพื่อให้ข้อมูลประกอบใจความหลัก จำนวน 75 คณูประโยค (16.20%)

การศึกษาคณูประโยคแบบไม่จำกัดความ มีการใช้เพื่อให้ข้อมูลประกอบใจความรอง จำนวน 89 คณูประโยค (63%) มากกว่าการใช้เพื่อให้ข้อมูลประกอบใจความหลัก จำนวน 53 คณูประโยค (37%) สอดคล้อง

กับผลการวิจัยของ วราจคณา เมืองทอง (2553) ที่พบว่า มีการใช้เพื่อให้ข้อมูลประกอบใจความรอง จำนวน 480 คุณาประโยชน์ (50.16%) มากกว่าการใช้เพื่อให้ข้อมูลประกอบใจความหลัก จำนวน 477 คุณาประโยชน์ (49.84%)

กล่าวโดยสรุป ผลการวิจัยนี้และการวิจัยของ วราจคณา เมืองทอง (2553) มีทั้งผลที่สอดคล้องกันและแตกต่างกัน เพราะงานวิจัยทั้ง 2 ชิ้น เป็นผลการวิจัยจากงานเขียนที่แตกต่างกันและผู้เขียนที่ต่างกัน ดังนั้น การใช้วิธีการเขียนเพื่อบรรยายข้อความต่าง ๆ จึงมีบางประเด็นที่เหมือนกันและบางประเด็นที่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการวิจัยที่ได้สามารถนำไปใช้ในการจัดเตรียมเอกสารประกอบการสอนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษในการใช้คุณาประโยชน์ในรูปแบบที่ต่างกัน และเป็นประโยชน์สำหรับบุคคลทั่วไปที่สนใจศึกษาไวยากรณ์ภาษาในอังกฤษเกี่ยวกับการใช้คุณาประโยชน์

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการวิจัยครั้งต่อไป ผู้ทำวิจัยควรศึกษาเปรียบเทียบการใช้คุณาประโยชน์จากเอกสารทางวิชาการชนิดต่าง ๆ ที่มากกว่าเอกสาร 1 ชนิด
2. ผู้ทำวิจัยควรศึกษาลักษณะและปริมาณการใช้นามานุประโยคและวิเศษนามานุประโยคควบคู่กันไปด้วย เพราะประโยคทั้ง 2 ลักษณะต่างก็มีความสำคัญสำหรับผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองเหมือนกัน

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้ดำเนินการวิจัยขอขอบพระคุณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ที่ได้ให้ทุนสนับสนุนการวิจัยนี้จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- กาโสม หมดเด้น และนิสากร จารุณี. “ความสามารถในการใช้ไวยากรณ์ภาษาอังกฤษและความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถทางภาษาอังกฤษกับการอ่านและการเขียน,” *วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*. 14, 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2560): 33-46.
- ฐานิยา ทองไทย. *ผลกระทบของโครงสร้างข้อมูลคุณาประโยชน์ภาษาอังกฤษต่อการจำเนื้อหาของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, 2556.
- พรวิไล อภิญญาฤดา. *คุณาประโยชน์ในภาษาอังกฤษ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518.
- วราจคณา เมืองทอง. *การศึกษาคุณาประโยชน์ภาษาอังกฤษที่ปรากฏในงานวรรณกรรม แฮร์รี่ พอตเตอร์กับนักโทษแห่งอัซคาบัน*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2553.
- Celec-Murcia, M, and D. Larsen-Freeman. *The grammar book*. Boston: Heinle Publishers, 1999.
- Eckersley, C. E., and J. M. Eckersley. *A comprehensive English grammar for foreign students*. London: Longman, 1990.
- Halliday, M. A. K., and C. M. I. Matthiessen. *An introduction to functional grammar*. London: Arnold, 2004.

Kidd, E., and E. L. Bavin. "English-speaking children's comprehension of relative clauses: Evidence for general-cognitive and language-specific constraints on development," **Journal of Psycholinguistic Research**. 31, 6 (December 2002): 599-617

แรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรภายในองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอราษีไศล จังหวัดศรีสะเกษ
Motivation Affecting the Performance Efficiency of the Personnel of the Local
Administrative Organizations in Rasisalai District, Sisaket Province

ณัฐวิธวินัย แหวนหล่อ¹ นลินี ทองประเสริฐ² และโอโณทัย หาระสาร²

องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแคน ตำบลเมืองแคน อำเภอราษีไศล จังหวัดศรีสะเกษ¹

คณะบริหารธุรกิจและการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี²

E-mail: nutthawittawan@gmail.com

Received: January 21, 2021; Revised: February 26, 2021; Accepted: March 2, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอราษีไศล จังหวัดศรีสะเกษ และ 2) ศึกษาแรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอราษีไศล จังหวัดศรีสะเกษ ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอราษีไศล จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 276 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ คือ สถิติพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอนุมาน การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ โดยใช้วิธี Enter และวิธี Stepwise

ผลการวิจัยพบว่า

1. แรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอราษีไศล จังหวัดศรีสะเกษ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความสำเร็จของงาน ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ ด้านสถานะของอาชีพ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน ด้านความมั่นคงในงาน ด้านสภาพการทำงาน ด้านนโยบายและการบริหาร ด้านการปกครองบังคับบัญชา ด้านสวัสดิการ ด้านการยอมรับนับถือ ด้านความก้าวหน้า ด้านโอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคต ด้านความเป็นอยู่ส่วนตัว และด้านเงินเดือนตามลำดับ

2. ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า แรงจูงใจด้านความสำเร็จของงาน ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ ด้านนโยบายและการบริหาร ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน ด้านความมั่นคงในงาน และด้านสภาพการทำงาน ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน และสามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอราษีไศล จังหวัดศรีสะเกษ ได้ร้อยละ 63 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: แรงจูงใจ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

The objectives of the research were to study 1) a motivation level of the personnel's performance working in the local administrative organizations in Rasisalai district, Sisaket province

and 2) the motivation affecting the performance efficiency of the personnel working in the local administrative organizations in Rasisalai district, Sisaket province. The samples used in the research were 276 personnel working in the local administrative organizations in Rasisalai district. The research instrument was a questionnaire. The statistical instruments were descriptive statistics: percentage, mean, and standard deviation and a inferential statistics: multiple regression analysis with enter and a stepwise method.

The research findings were found as follows.

1. The motivation affecting the performance efficiency of the personnel working in the local administrative organizations in Rasisalai district, Sisaket province in the overall was at a high level. When each aspect was considered, based on the mean scores, the aspects were organized from the highest to the lowest scores, namely, job accomplishment, performance characteristics, jobs' statuses, responsibility, relationship among supervisors, controlees, and colleagues, job security, working statuses, policies and administration, dominance and command, welfare, acceptance and respect, advancement, opportunities to receive the advancement in the future, privacy, and salary, respectively.

2. The finding of the hypothesis experiment showed that the motivation of the job accomplishment, the performance characteristics, the policies and administration, the relationship among supervisors, controlees, and colleagues, the job security, and working statuses affected the performance efficiency and could be used together to predict the performance efficiency of the personnel working in the local administrative organizations in Rasisalai district, Sisaket province by 63% with the statistical significance at the level of .01.

Keywords: Motivation, Performance Efficiency, Local Administrative Organizations

บทนำ

การปกครองส่วนท้องถิ่น (Local government) ถือเป็นการบริหารราชการรูปแบบหนึ่งที่เป็นพื้นฐานการพัฒนาประเทศและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทยที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชุมชนท้องถิ่นที่มีสภาพปัญหาสังคมวัฒนธรรม ความเป็นอยู่และทรัพยากรธรรมชาติที่แตกต่างกัน หากมีการหวังพึ่งรัฐบาลกลางในฐานะที่ต้องดูแลประชาชนโดยรวมทั่วประเทศ ย่อมไม่สามารถตอบสนองความต้องการหรือแก้ไขปัญหาได้อย่างทั่วถึง และตรงตามความต้องการของประชาชนในแต่ละพื้นที่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีความสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนา และเข้าไปแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นได้อย่างทันท่วงที บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบันที่มีการกิจเพิ่มขึ้นหลากหลายด้านซึ่งเป็นผลมาจากการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้วยภารกิจที่เพิ่มขึ้น จึงส่งผลให้เกิดปัญหาในการบริหารจัดการ เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบันการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเองยังมีข้อจำกัด และมีอุปสรรคที่เป็นปัญหาต่อการพัฒนาและกระบวนการในการแก้ปัญหาให้กับประชาชนยังไม่มีประสิทธิภาพ ซึ่งอาจจะเกิดจากกระบวนการบริหารงานภายในองค์กรเอง ไม่ว่าจะเป็นการขาดระบบงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล หรือความไม่ชัดเจนของบทบาทหน้าที่รับผิดชอบของเจ้าพนักงานท้องถิ่น พนักงานขาดความตั้งใจและความกระตือรือร้นในการทำงาน (อนุจิตร ชินสาร 2557)

การบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ส่งผลให้มีการปฏิบัติงานตามนโยบายอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและเกิดประโยชน์สูงสุด จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้การดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้นั้น จำเป็นที่บุคลากรต้องมีใจรักในการปฏิบัติงาน หุ่เมเทแรงกายแรงใจ และปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ การสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานให้กับบุคลากรจึงเป็นประเด็นสำคัญ ประการหนึ่งที่ภาครัฐควรส่งเสริมให้บุคลากรมีความรู้ความสามารถ มีทักษะในการปฏิบัติงาน มีใจรักในการให้บริการประชาชน (ศุภจิรา จันทรอารักษ์ 2551) แรงจูงใจในการปฏิบัติงานว่าเป็น ภาวะของความเต็มใจในการปฏิบัติงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร โดยที่สามารถตอบสนองความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติงานได้ด้วย การสร้างแรงจูงใจนี้เป็นหน้าที่ประการหนึ่งของผู้บริหารที่ผลักดันกระตุ้นให้บุคลากรมีความปรารถนาที่จะทำพฤติกรรม หรือองค์การกระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยที่แรงจูงใจที่เกิดขึ้นจะผลักดันให้เกิดพฤติกรรม ที่นำไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ (Vroom 1964; Loudon and Bitta 1988); Domjan 1996; Kinicki and Williams 2006)

การสร้างแรงจูงใจในองค์กร จะทำให้บุคลากรสามารถทำงานร่วมกัน มีความจงรักภักดี มีระเบียบวินัย หุ่เมเทให้กับองค์กรและสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Kinicki and William 2006) จากทฤษฎีสองปัจจัยของ เฮอร์ซเบิร์ก (Two Factors Theory) (Herberg et al 1959) ได้อธิบายเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจว่ามีทั้งหมด 2 ปัจจัย แบ่งเป็นปัจจัยภายใน และปัจจัยค้ำจุน(Maintenance Factors) โดยที่ปัจจัยภายในเป็นปัจจัยจูงใจที่เป็นตัวกระตุ้นในการทำงาน (Motivation Factors หรือ Motivators) ประกอบด้วย 1) ลักษณะงานที่ปฏิบัติ (The Work Itself) 2) ความสำเร็จของงาน (Achievement) 3) การยอมรับนับถือ (Recognition) 4) ความรับผิดชอบ (Responsibility) 5) ความก้าวหน้า (Advancement) ส่วนปัจจัยค้ำจุนหรือปัจจัยค้ำจุนรักษาสุขลักษณะจิต เป็นปัจจัยที่มีผลในทางป้องกันเป็นส่วนใหญ่ไม่สามารถสร้างความจูงใจได้ แต่จะมีส่วนช่วยขจัดความไม่พอใจต่าง ๆ ได้ ประกอบด้วย 1) เงินเดือน (Salary) 2) โอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคต (Possibility of Growth) 3) สถานะของอาชีพ (Status) 4) นโยบายและการบริหาร (Company Policy and Administration) 5) การปกครองบังคับบัญชา (Supervision) 6) ความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน (Interpersonal Relation with Superior, Subordinate and Peers) 7) ความมั่นคงในงาน (Security) 8) สวัสดิการ (Fringe Benefits) 9) สภาพการทำงาน (Working Conditions) และ 10) ความเป็นอยู่ส่วนตัว (Personal Life)

สำหรับการวัดประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานในงานวิจัยนี้ได้สังเคราะห์ตัวชี้วัดประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจากทฤษฎีของ Harrington Emerson (Emerson 1913) ที่เน้นในเรื่องของผลงานในเชิงปริมาณ และทฤษฎีตัวชี้วัดความสำเร็จโดยมุ่งวัตถุประสงค์ (Objectives and Key Results) ถือว่าเป็นแนวคิดการบริหารผลงานอย่างต่อเนื่อง (Continuous Performance Management) ที่เน้นในเรื่องการกำหนดวัตถุประสงค์ในการทำงานและกำหนดปัจจัยวัดความสำเร็จตามวัตถุประสงค์นั้น เป็นแนวคิดที่นำไปสู่การมีวินัยในการทำงานร่วมกันของบุคลากรในองค์กรเพื่อช่วยกันทำให้วัตถุประสงค์ที่กำหนดขึ้นทั้งของตำแหน่งงาน หน่วยงาน และองค์การบรรลุผลสำเร็จ และตัวชี้วัดความสำเร็จในการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเอง(Local Performance Assessment: LPA) ที่ได้กำหนดระบบการติดตามประเมินผล การดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบของการ “ประเมินมาตรฐานการปฏิบัติราชการและนิเทศองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” หรือ “การประเมิน Core Team” ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2549 เป็นต้นมา (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น 2563) จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้นสามารถนำมาสรุปเป็นตัวชี้วัดประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานได้ 4 ด้าน คือด้านคุณภาพ ด้านปริมาณงาน ด้านเวลา และด้านความคุ้มค่า

อำเภอราชไศล จังหวัดศรีสะเกษ มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 14 แห่ง ได้แก่ เทศบาลตำบลเมืองคง เทศบาลตำบลบัวทุ่ง เทศบาลตำบลสัมปอ ย องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองคง องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแคน องค์การบริหารส่วนตำบลไผ่ องค์การบริหารส่วนตำบลสร้างปี องค์การบริหารส่วนตำบลหนองหมี่

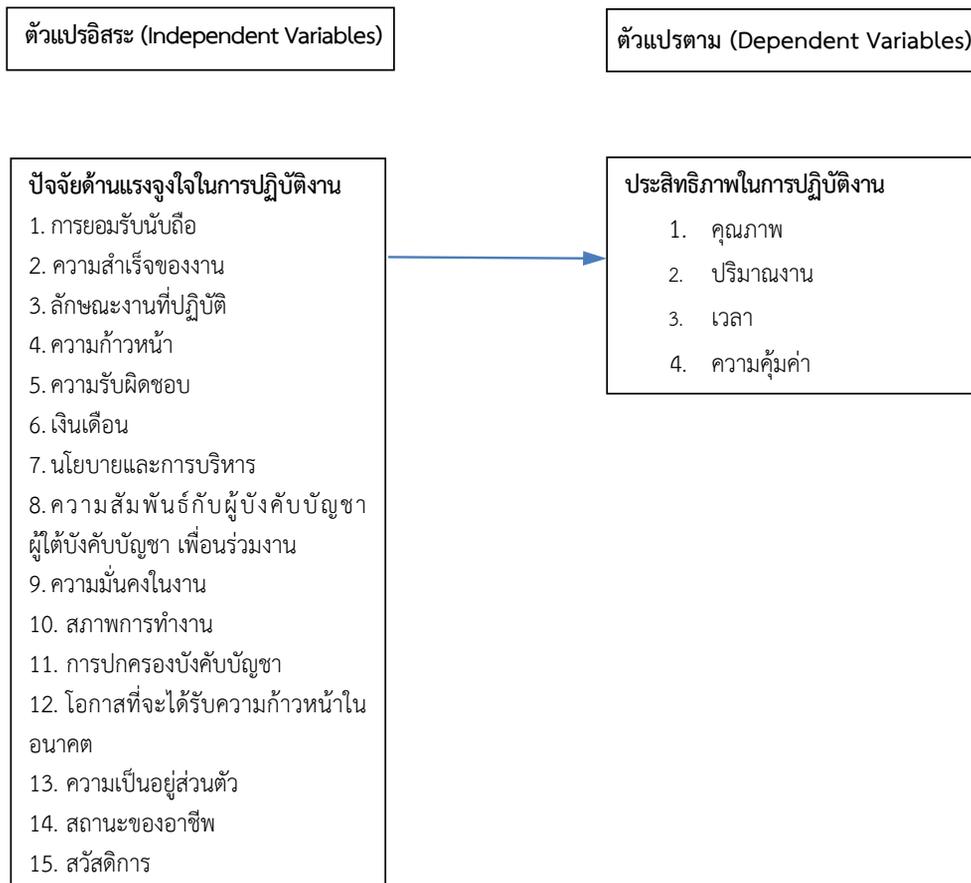
องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยคำ องค์การบริหารส่วนตำบลตู๋ องค์การบริหารส่วนตำบลจิกสังข์ทอง องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแค องค์การบริหารส่วนตำบลด่าน องค์การบริหารส่วนตำบลหนองอี ซึ่งประสบปัญหาแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ด้านการยอมรับนับถือ ความสำเร็จของงาน ลักษณะงานที่ปฏิบัติ ความก้าวหน้า ความรับผิดชอบ เงินเดือน นโยบายและการบริหารความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน ความมั่นคงในงาน สภาพการทำงาน การปกครองบังคับบัญชา โอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคต ความเป็นอยู่ส่วนตัว สถานะของอาชีพ และ สวัสดิการ ส่วนประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ด้านคุณภาพ ปริมาณงาน เวลา และความคุ้มค่า เช่นเดียวกับชุมชนชนบทของประเทศไทย ทั้งปัญหาแรงจูงใจและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรภายในองค์กรก่อให้เกิดปัญหาต่อองค์กรและประเทศชาติเป็นอย่างมาก การแก้ปัญหาจากวิกฤติให้หลุดพ้นได้อย่างยั่งยืนและปกป้ององค์กรให้มีความแข็งแกร่งต่อไปในอนาคตนั้นมีอยู่ทางเดียวคือการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรให้เกิดขึ้นในองค์กร ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอราชไศล จังหวัดศรีสะเกษ จึงสนใจที่จะศึกษาแรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอราชไศล จังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งผลการศึกษาในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืนสืบต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับแรงจูงใจในและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอราชไศล จังหวัดศรีสะเกษ
2. เพื่อศึกษาแรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอราชไศล จังหวัดศรีสะเกษ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย จากแนวคิดจากการทบทวนวรรณกรรมโดยสังเคราะห์ตัวแปรจากทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน และทฤษฎีที่เกี่ยวกับตัวชี้วัดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ตลอดจนงานวิจัยในประเทศและงานวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้ตัวแปรแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน 15 ด้าน ได้แก่ การยอมรับนับถือ ความสำเร็จของงาน ลักษณะงานที่ปฏิบัติ ความก้าวหน้า ความรับผิดชอบ เงินเดือน นโยบายและการบริหาร ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน ความมั่นคงในงาน สภาพการทำงาน การปกครองบังคับบัญชา โอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคต ความเป็นอยู่ส่วนตัว สถานะของอาชีพ และ สวัสดิการ ส่วนตัวแปรประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน 4 ด้าน ได้แก่ คุณภาพ ปริมาณงาน เวลา และความคุ้มค่า

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและตัวอย่าง

ประชากร คือ บุคลากรที่ปฏิบัติงานภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอราชไศล จังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 14 แห่ง และมีจำนวนบุคลากรทั้งหมด 606 คน

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ บุคลากรที่ปฏิบัติงานภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอราชไศล จังหวัดศรีสะเกษ โดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน จำนวน 241 คน เพื่อป้องกันความผิดพลาดในการเก็บข้อมูล จึงเก็บจำนวน 300 คน ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์จำนวน 276 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 92

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. ตัวแปรแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน มี 15 ด้าน ได้แก่ การยอมรับนับถือ ความสำเร็จของงาน ลักษณะงานที่ปฏิบัติ ความก้าวหน้า ความรับผิดชอบ เงินเดือน นโยบายและการบริหาร ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน ความมั่นคงในงาน สภาพการทำงาน การปกครองบังคับบัญชา โอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคต ความเป็นอยู่ส่วนตัว สถานะของอาชีพ และ สวัสดิการ

2. ตัวแปรประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ได้แก่ คุณภาพ ปริมาณงาน เวลา และความคุ้มค่า

เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ใช้แบบสอบถาม โดยคำนวณหาค่า IOC แล้วนำไปทดลองกับบุคลากรที่ปฏิบัติงานภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง และวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของเครื่องมือในการวิจัยทั้งฉบับ เพื่อประเมินว่าเครื่องมือในการวิจัยแต่ละด้านมีคุณภาพที่จะนำไปใช้ได้หรือไม่ แล้วใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยจัดลำดับ เนื้อหา ออกเป็น 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อายุงาน และตำแหน่งงาน จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน จำนวน 75 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน จำนวน 20 ข้อ

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นข้อความปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพื่อใช้ประกอบในงานวิจัย

วิธีรวบรวมข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. แจกแบบสอบถามแก่ผู้ใช้บริการ จำนวน 300 คน
2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ตรวจสอบความถูกต้องและคัดเลือกแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ไว้เพื่อทำการหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviations) และวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple regression analysis) โดยใช้วิธี Enter และวิธี Stepwise

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 171 คน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล เพศหญิง ร้อยละ 58.3 เพศชาย ร้อยละ 41.7 โดยส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 31 - 40 ปี ร้อยละ 42.4 รองลงมาคือ 41 - 50 ปี ร้อยละ 34.1, 21 - 30 ปี ร้อยละ 17.0 และ 51 - 60 ปี ร้อยละ 6.5 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 60.1 รองลงมาคือ ต่ำกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 21.0 และ สูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 18.8 มีอายุงาน มากกว่า 6 ปีขึ้นไป ร้อยละ 50.7 รองลงมาคือ 1 - 6 ปี ร้อยละ 37.7 และน้อยกว่า 1 ปี ร้อยละ 12.0 และตำแหน่งงาน พนักงานจ้าง ร้อยละ 41.7 รองลงมาคือ วิชาการ/นักวิชาการ ร้อยละ 26.4, ทั่วไป/เจ้าพนักงาน ร้อยละ 20.7 และอำนวยการท้องถิ่น ร้อยละ 11.2

ตารางที่ 1 สรุปค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอราษีไศล จังหวัดศรีสะเกษ

ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน	ระดับความสำคัญ		
	\bar{X}	S	แปลความหมาย
1. ด้านการยอมรับนับถือ	3.60	.74	มาก
2. ด้านความสำเร็จของงาน	3.87	.64	มาก
3. ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ	3.86	.62	มาก
4. ด้านความก้าวหน้า	3.60	.73	มาก
5. ด้านความรับผิดชอบ	3.80	.63	มาก

ตารางที่ 1 สรุปค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอราชไศล จังหวัดศรีสะเกษ (ต่อ)

ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน	ระดับความสำคัญ		
	\bar{X}	S	แปลความหมาย
6. ด้านเงินเดือน	3.40	.76	ปานกลาง
7. ด้านนโยบายและการบริหาร	3.63	.71	มาก
8. ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน	3.72	.68	มาก
9. ด้านความมั่นคงในงาน	3.71	.88	มาก
10. ด้านสภาพการทำงาน	3.65	.73	มาก
11. ด้านการปกครองบังคับบัญชา	3.62	.77	มาก
12. ด้านโอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคต	3.57	.72	มาก
13. ด้านความเป็นอยู่ส่วนตัว	3.57	.67	มาก
14. ด้านสถานะของอาชีพ	3.81	.71	มาก
15. ด้านสวัสดิการ	3.62	.77	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอราชไศล จังหวัดศรีสะเกษ โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของลิเคอร์ต์ อยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความสำเร็จของงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$) ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86$) ด้านสถานะของอาชีพ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.81$) ด้านความรับผิดชอบ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$) ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.72$) ด้านความมั่นคงในงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$) ด้านสภาพการทำงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.65$) ด้านนโยบายและการบริหาร อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.63$) ด้านการปกครองบังคับบัญชา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.62$) ด้านสวัสดิการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.62$) ด้านการยอมรับนับถือ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.60$) ด้านความก้าวหน้า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.60$) ด้านโอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคต อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.57$) ด้านความเป็นอยู่ส่วนตัว อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.57$) และด้านเงินเดือน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.40$) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอราชไศล จังหวัดศรีสะเกษ

ปัจจัยด้านประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน	ระดับความสำคัญ		
	\bar{X}	S	แปลความหมาย
1. ด้านคุณภาพ	3.74	.64	มาก
2. ด้านปริมาณงาน	3.73	.62	มาก
3. ด้านเวลา	3.83	.62	มาก
4. ด้านความคุ้มค่า	3.72	.63	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอราชไศล จังหวัดศรีสะเกษ เรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านเวลา ($\bar{X} = 3.83$) ด้านคุณภาพ ($\bar{X} = 3.74$) ด้านปริมาณงาน ($\bar{X} = 3.73$) และด้านความคุ้มค่า ($\bar{X} = 3.72$) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ โดยใช้วิธีการนำเข้าตัวแปรทั้งหมด Enter Selection (n=276)

ตัวพยากรณ์	VIF	B	Beta	t	p
1. ด้านการยอมรับนับถือ	1.90	.03	.05	.89	.38
2. ด้านความสำเร็จของงาน	2.81	.12	.14	2.34*	.02
3. ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ	2.34	.11	.13	2.25*	.03
4. ด้านความก้าวหน้า	3.54	-.09	-.11	-1.64	.10
5. ด้านความรับผิดชอบ	3.10	.06	.07	1.00	.32
6. ด้านเงินเดือน	2.36	-.04	-.06	-1.05	.29
7. ด้านนโยบายและการบริหาร	3.24	.12	.15	2.28*	.02
8. ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน	2.75	.15	.19	3.07**	.00
9. ด้านความมั่นคงในงาน	2.09	-.01	-.02	-.30	.76
10. ด้านสภาพการทำงาน	2.19	.13	.17	3.16**	.00
11. ด้านการปกครองบังคับบัญชา	3.41	.04	.05	.79	.43
12. ด้านโอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคต	3.55	.00	.00	.05	.96
13. ด้านความเป็นอยู่ส่วนตัว	2.39	.08	.09	1.63	.10
14. ด้านสถานะของอาชีพ	2.89	.08	.11	1.72	.09
15. ด้านสวัสดิการ	2.52	.04	.06	.98	.33
Constant = .62 R = .81 R ² = .65					
R ² _{adj} = .63 F = 32.03** Sig F = .01					

** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่มีระดับ .01

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่มีระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ โดยวิธี Enter เพื่อการพยากรณ์แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอรราชสีมาใต้ จังหวัดศรีสะเกษ ด้วยตัวแปรพยากรณ์ 15 ตัว คือ ด้านการยอมรับนับถือ ด้านความสำเร็จของงาน ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ ด้านความก้าวหน้า ด้านความรับผิดชอบ ด้านเงินเดือน ด้านนโยบายและการบริหาร ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน ด้านความมั่นคงในงาน ด้านสภาพการทำงาน ด้านการปกครองบังคับบัญชา ด้านโอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคต ด้านความเป็นอยู่ส่วนตัว ด้านสถานะของอาชีพ และด้านสวัสดิการ มีตัวแปรตามคือ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอรราชสีมาใต้ จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า แรงจูงใจด้านความสำเร็จของงาน ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ ด้านนโยบายและการบริหาร ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน ด้านความมั่นคงในงาน และด้านสภาพการทำงาน ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอรราชสีมาใต้ จังหวัดศรีสะเกษ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ และตัวแปรตามมีค่าเท่ากับ .81 ($R = .81$) และสามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอรราชสีมาใต้ จังหวัดศรีสะเกษ ได้ร้อยละ 65

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ โดยใช้วิธี Stepwise ($n=276$)

ตัวพยากรณ์	VIF	B	Beta	t	p
1. ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน	2.49	.15	.19	3.22**	.00
2. ด้านความสำเร็จของงาน	2.18	.15	.18	3.38**	.00
3. ด้านสภาพการทำงาน	1.82	.16	.21	4.16**	.00
4. ด้านสถานะของอาชีพ	2.18	.14	.18	3.29**	.00
5. ด้านนโยบายและการบริหาร	2.73	.10	.13	2.17*	.03
6. ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ	1.79	.09	.10	2.11*	.03
Constant = .73 R = .80 R ² = .64					
R ² _{adj} = .63 F= 78.25 Sig F = .01					

** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่มีระดับ .01

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่มีระดับ .05

จากตารางที่ 4 พบว่า ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ โดยวิธี Stepwise เพื่อการพยากรณ์แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอรราชสีมาใต้ จังหวัดศรีสะเกษ ด้วยตัวแปรอิสระ 15 ตัว คือ ด้านการยอมรับนับถือ ด้านความสำเร็จของงาน ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ ด้านความก้าวหน้า ด้านความรับผิดชอบ ด้านเงินเดือน ด้านนโยบายและการบริหาร ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน ด้านความมั่นคงในงาน ด้านสภาพการทำงาน ด้านการปกครองบังคับบัญชา ด้านโอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคต ด้านความเป็นอยู่ส่วนตัว ด้านสถานะของอาชีพ และด้านสวัสดิการ ตัวแปรตามคือ ประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติงานของบุคลากรภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอรราชสีมาใต้ จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน ด้านความสำเร็จของงาน

ด้านสภาพการทำงาน ด้านสถานะของอาชีพ ด้านนโยบายและการบริหาร และด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ สามารถร่วมกันทำนายแรงจูงใจ ในการปฏิบัติงานของบุคลากรภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอราชไศล จังหวัดศรีสะเกษ ได้ร้อยละ 63 ($R^2_{adj} = .63$) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ เท่ากับ .80 ($R = .80$)

สรุปผลการวิจัย

แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอราชไศล จังหวัดศรีสะเกษ ทั้ง 15 ด้าน ผลการวิจัยพบว่ามีเพียง 6 ด้าน ได้แก่ ด้านความสำเร็จของงาน ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ ด้านนโยบาย และการบริหาร ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน ด้านความมั่นคงในงาน และด้านสภาพการทำงาน ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอราชไศล จังหวัดศรีสะเกษ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยแรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอราชไศล จังหวัดศรีสะเกษ จากแรงจูงใจ 15 ด้าน พบว่า มีแรงจูงใจเพียง 6 ด้านที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ได้แก่ 1) ด้านสภาพการทำงาน 2) ด้านความสำเร็จของงาน 3) ด้านสถานะของอาชีพ 4) ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน 5) ด้านนโยบายและการบริหาร และ 6) ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ โดยมีรายละเอียดในการอภิปรายดังนี้

1) แรงจูงใจด้านสภาพการทำงาน พบว่า สถานที่ทำงานมีพื้นที่เพียงพอในการปฏิบัติงาน มีอุณหภูมิที่เหมาะสม ไม่มีสารเคมีที่เป็นอันตรายต่อร่างกาย หรือสารปนเปื้อนอยู่ในอากาศ มีแสงสว่างที่เพียงพอต่อการทำงาน ไม่มีเสียงรบกวนจนก่อให้เกิดผลเสียต่อการทำงาน บรรยากาศในการปฏิบัติงาน มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย อุปกรณ์เครื่องใช้ที่จำเป็นในการปฏิบัติงานมีคุณภาพเพียงพอต่อการทำงาน และพื้นที่ใช้สอยในหน่วยงานมีความเหมาะสมกับจำนวนผู้ปฏิบัติงานและปริมาณงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ขวัญชีวา พันธุ์ภูโต (2560) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานธนาคารกสิกรไทยในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า แรงจูงใจด้านสภาพในการทำงานส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานธนาคารกสิกรไทยในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และยังสอดคล้องกับ เพ็ญรุ่ง แก้วทอง (2559) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์แรงจูงใจกับประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ธุรการศาลยุติธรรม: กรณีศึกษา ศาลอุทธรณ์ภาค 1 พบว่า ด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ธุรการศาลยุติธรรมในระดับสูงทุกด้าน เช่นเดียวกับ Bawa (2017) ที่ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจของลูกจ้าง (Employee motivation) และผลิตภาพขององค์กร (Organizational productivity) ในประเทศไนจีเรีย ปากีสถาน อังกฤษ ศรีลังกา และสหรัฐอเมริกา พบว่า สภาพแวดล้อมในการทำงาน (Conducting working environment) มีส่วนสำคัญในการเสริมแรงจูงใจ ความพึงพอใจในการทำงาน และส่งผลต่อผลิตภาพที่สูงขึ้นในที่สุด

2) แรงจูงใจด้านความสำเร็จของงาน พบว่า การที่บุคลากรมีความภาคภูมิใจในผลงานที่ได้รับมอบหมาย จนประสบความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กร และรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้งานของหน่วยงานประสบความสำเร็จตลอดจนองค์กร ให้การส่งเสริม สนับสนุนในการทำงานของบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ ทำให้บุคลากรสามารถแก้ไข ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงานสำเร็จลุล่วงด้วยดี ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับ ปวีณรัตน์ สิงห์วิวัฒน์ (2557) ที่ศึกษาเรื่องแรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

ของบุคลากรในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง พบว่า แรงจูงใจด้านความต้องการความสำเร็จ มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง และยังสอดคล้องกับ เพ็ญรุ่ง แก้วทอง (2559) ได้ศึกษาเรื่อง แรงจูงใจกับประสิทธิผล ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ธุรการศาลยุติธรรม: กรณีศึกษา ศาลอุทธรณ์ภาค 1 พบว่า แรงจูงใจด้านความสำเร็จในงาน มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของการปฏิบัติงานในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3) แรงจูงใจด้านสถานะของอาชีพ พบว่า งานที่ทำเป็นงานที่มีเกียรติและศักดิ์ศรี องค์กรเป็นที่ยอมรับของสังคม บุคลากรมีความภูมิใจที่ได้ทำงานในองค์กรนี้ การเป็นที่รู้จักของสังคมและความมั่นคงขององค์กรส่งผลต่อประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติงานของบุคลากรภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอราชธิ์เสล จังหวัดศรีสะเกษ สอดคล้องกับงานวิจัยของชวัญชีวา พันธุ์ภูโต (2560) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจกับประสิทธิภาพ การปฏิบัติงานของพนักงานธนาคารกสิกรไทยในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า แรงจูงใจด้านสถานะทางอาชีพ มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานธนาคารกสิกรไทยในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อย่างมีนัยสำคัญ

4) แรงจูงใจด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน พบว่า บุคลากรสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างไม่มีเงื่อนไขหรือไม่มีปัญหา และการได้รับความช่วยเหลือ คำแนะนำจากเพื่อนร่วมงาน ได้รับการสนับสนุน ในทุก ๆ ด้าน จากผู้บังคับบัญชาเป็นอย่างดี ผู้บังคับบัญชาปฏิบัติด้วยความยุติธรรม และเท่าเทียมกันตลอดจนบุคลากรไม่มีการแบ่งพรรคแบ่งพวก และมีความสามัคคีส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอราชธิ์เสล จังหวัดศรีสะเกษ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกศณรินทร์ งามเลิศ (2559) ที่ศึกษาเรื่อง แรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน และลูกจ้าง องค์กรคลังสินค้า พบว่า ด้านความสัมพันธ์ กับเพื่อนร่วมงาน มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน และลูกจ้าง องค์กรคลังสินค้า และยังสอดคล้องกับ ญัฐวัตร เป็งวันปลูก (2560) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงาน ของข้าราชการทหารประจำ สังกัดกองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 7 พบว่า ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของข้าราชการทหารประจำ สังกัดกองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 7 เช่นเดียวกับ เพ็ญรุ่ง แก้วทอง (2559) ที่ศึกษาเรื่องแรงจูงใจกับประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ธุรการศาลยุติธรรม: กรณีศึกษา ศาลอุทธรณ์ภาค 1 พบว่า แรงจูงใจด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ธุรการศาลยุติธรรมในระดับสูงทุกด้าน

5) แรงจูงใจด้านนโยบายและการบริหาร พบว่า การบริหารงานมีความยืดหยุ่น องค์กรมีการแจ้งให้ทราบถึงนโยบาย กฎระเบียบ วิสัยทัศน์ พันธกิจขององค์กร นโยบายการบริหารองค์กรมีความเป็นธรรมต่อเจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายและทุกระดับ ในหน่วยงาน นโยบาย กฎระเบียบ ข้อบังคับ มีความเหมาะสม และเอื้อประโยชน์ต่อการทำงานของบุคลากร และการกระจายงาน มอบหมายหน้าที่ มีความเสมอภาค ชัดเจน เหมาะสมกับตำแหน่งงานของแต่ละคน สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกศณรินทร์ งามเลิศ (2559) ได้ศึกษาเรื่อง แรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน และลูกจ้าง องค์กรคลังสินค้า พบว่า แรงจูงใจด้านนโยบายและการบริหาร มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน และลูกจ้าง องค์กรคลังสินค้า และยังสอดคล้องกับ ชวัญชีวา พันธุ์ภูโต (2560) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานธนาคารกสิกรไทยในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ด้านนโยบายการบริหาร มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานธนาคารกสิกรไทยในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เช่นเดียวกับเพ็ญรุ่ง แก้วทอง (2559) ที่ศึกษาเรื่องแรงจูงใจกับประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ธุรการศาลยุติธรรม: กรณีศึกษา ศาลอุทธรณ์ภาค 1 พบว่า ด้านนโยบายและการบริหารงาน มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ธุรการศาลยุติธรรมในระดับสูงทุกด้าน

6) แรงจูงใจด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ พบว่า งานที่ทำมีความสำคัญต่อหน่วยงานเปิดโอกาสให้บุคลากรได้พัฒนาศักยภาพของตนเอง ได้ใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เป็นตำแหน่งงานที่ตรงกับความรู้ความสามารถและประสบการณ์ของบุคลากร และองค์กรมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐวดี เป็งวันปลูก (2560) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงาน ของข้าราชการทหารประจำสังกัดกองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 7 พบว่า แรงจูงใจด้านลักษณะงาน ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของข้าราชการทหารประจำ สังกัดกองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 7 และยังสอดคล้องกับเพ็ญรุ่งแก้วทอง (2559) ได้ศึกษาเรื่อง แรงจูงใจกับประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ธุรการศาลยุติธรรม กรณีศึกษาศาลอุทธรณ์ภาค 1 เช่นเดียวกับ Aibievi (2014) ที่ศึกษาเกี่ยวกับความสำคัญของการฝึกอบรมในฐานะที่เป็นหนึ่งในเครื่องมือขององค์การในการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน โดยเก็บข้อมูลจากพนักงานสายสนับสนุน (Non-academic staff) ของมหาวิทยาลัยเบนิน (University of Benin) ประเทศไนจีเรีย ผลการศึกษาพบว่า การเปิดโอกาสให้บุคลากรได้มีการพัฒนาศักยภาพของตนเอง โดยการสนับสนุนให้ได้รับการฝึกอบรม ทำให้พนักงานที่ได้รับการฝึกอบรมแล้วมีความตั้งใจ ทุ่มเทให้กับการทำงานมากกว่าพนักงานที่ไม่ได้รับการฝึกอบรม และยังพบว่า การฝึกอบรมนำไปสู่การเพิ่มขึ้นของผลิตภาพของแรงงาน (Productivity)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. แรงจูงใจด้านความสำเร็จของงาน ลักษณะงานที่ปฏิบัติ นโยบายและการบริหาร ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน ความมั่นคงในงาน และสภาพการทำงาน ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนั้น องค์กรควรให้ความสำคัญและส่งเสริมแรงจูงใจด้านดังกล่าวเป็นอันดับแรก อาทิเช่น ลักษณะงานที่ปฏิบัติ เมื่อองค์กรกำหนดให้บุคลากรได้รับงานตรงตามกับความถนัด ทำให้มีความรู้ ความสามารถชัดเจนในหน้าที่นั้น ๆ ทำให้คุณภาพงานที่ได้รับมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

2. จากผลการวิจัย พบว่า ด้านการยอมรับนับถือ ความก้าวหน้า ความรับผิดชอบ เงินเดือน การปกครองบังคับบัญชา โอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคต ความเป็นอยู่ส่วนตัว สถานะของอาชีพ และสวัสดิการ ไม่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกด้าน ดังนั้น องค์กรควรสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการช่วยกัน ให้ความสำคัญทั้งในด้านการทำงาน ด้านความก้าวหน้า ในตำแหน่งงาน ด้านความเป็นอยู่ส่วนตัว รวมทั้งด้านสวัสดิการของบุคลากรที่พึงจะได้รับ โดยนำความรู้ ความสามารถที่มีมาปรับใช้ให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด และใช้ทรัพยากรได้อย่างคุ้มค่า ภายใต้งบประมาณขององค์กร

3. จากปัจจัยด้านสภาพการทำงาน เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานโดยรวมแล้ว องค์กรควรสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน จะช่วยให้พนักงานสามารถทำงานได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยประกอบขึ้นจากหลาย ๆ ปัจจัย ไม่ว่าจะเป็น การสร้างที่ทำงานให้น่าทำงาน การสร้างความรักในงานที่ทำ การสร้างสรรควิธีการทำงานแบบใหม่ การสร้างมิตรภาพในที่ทำงาน ตลอดจนการสร้างทัศนคติการทำงานคิดบวก ซึ่งองค์กรควรตระหนักอยู่เสมอว่าบุคลากรมีทางเลือกใหม่อยู่เสมอเมื่อมีแรงจูงใจที่ดีกว่า

4. จากปัจจัยด้านความสำเร็จของงาน ซึ่งเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน บุคลากรมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองมาก และตั้งใจปฏิบัติงานจนแล้วเสร็จด้วยความเต็มใจ ดังนั้น องค์กรควรรักษาระดับแรงจูงใจให้สูงอยู่เสมอเพื่อเป็นแรงจูงใจบุคลากรที่มีประสิทธิภาพให้ดำรงอยู่กับองค์กรต่อไป

5. ผู้บังคับบัญช ควรสร้างระบบโครงสร้างที่แสดงความชัดเจนให้บุคลากรได้เห็นความก้าวหน้าในสายงาน และแจ้งให้บุคลากรได้ทราบโดยทั่วกัน ทั้งนี้เพื่อเป็นแรงจูงใจของบุคลากรให้เห็นโอกาสความก้าวหน้าในตำแหน่งงานว่าการทำงานในองค์กรจะมีความก้าวหน้าได้มากน้อยเพียงใด

6. ผู้บังคับบัญชาควรมีนโยบายด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการให้เหมาะสมกับงานที่ได้รับมอบหมาย เพื่อให้บุคลากรรู้สึกว่าการเห็นคุณค่าของบุคลากรและเป็นที่พึงพิงของบุคลากรได้ จำปรารถนาที่จำดำรงความเป็นบุคลากรขององค์กรตลอดไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบแรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำแนกตามตำแหน่งงาน เพื่อทราบถึงสาเหตุเบื้องลึกของบุคลากรแต่ละตำแหน่งงาน โดยที่ประเภทของงานที่ต่างกันจะมีตัวชี้วัดที่ต่างกัน จึงควรศึกษาในรายละเอียดของแรงจูงใจของบุคลากรแต่ละกลุ่มหรือสายงาน

2. ควรใช้วิธีเก็บข้อมูลด้วยวิธีอื่นประกอบด้วย เช่น การสัมภาษณ์ เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการพัฒนาประสิทธิภาพของบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อไป

3. ควรศึกษาเพิ่มเติมในด้านการยอมรับนับถือ ด้านความก้าวหน้า ด้านความรับผิดชอบ ด้านเงินเดือน ด้านการปกครองบังคับบัญชา ด้านโอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคต ด้านความเป็นอยู่ส่วนตัว ด้านสถานะของอาชีพ และด้านสวัสดิการ เพื่อเป็นแนวทางบริหารปรับปรุงให้องค์กรมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จได้อย่างสมบูรณ์ด้วยความอนุเคราะห์ที่ให้คำปรึกษาจาก รองศาสตราจารย์ ดร.นลินี ทองประเสริฐ ประธานคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. โฉมพิศ ทหารสาร กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้ความกรุณาให้คำปรึกษาและเอาใจใส่ตรวจสอบวิทยานิพนธ์เพื่อความสมบูรณ์ทุกชั้นตอน

เอกสารอ้างอิง

เกศณรินทร์ งามเลิศ. แรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน และลูกจ้าง องค์กรคลังสินค้า. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, 2559.

ขวัญชีวา พันธุ์ภูโต. ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานธนาคารกสิกรไทยในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด, 2560.

ณัฐวัตร เป้งวันปลูก. ปัจจัยจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงาน ของข้าราชการทหารประจำสังกัดกองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 7. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, 2560.

ปวีณรัตน์ สิงห์วิวัฒน์. แรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง. ลำปาง: มหาวิทยาลัยเนชั่น, 2557.

เพ็ญรุ่ง แก้วทอง. แรงจูงใจกับประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ธุรการศาลยุติธรรม: กรณีศึกษาศาลอุทธรณ์ภาค 1. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกริก, 2559.

ศุภจิรา จันทร์อารักษ์. ความคิดเห็นของข้าราชการที่มีต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานในเทศบาลเมืองชลบุรีจังหวัดชลบุรี. ชลบุรี: รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา, 2551.

ส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, กรม. แบบประเมินประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (LPA) ประจำปี 2563. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย, 2563.

อนุจิตร ชินสาร. นวัตกรรมกรรมการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา, 2557.

- Aibievi, S. **Training as an Essential Tool for Increasing Productivity in Organization: Uniben in Focus.** Nigeria: University of Benin, 2014.
- Bawa, M. A. **Employee Motivation and Productivity: A review of Literature and Implications for Management Practice.** Delta State, Nigeria: Petroleum Training Institute, 2017.
- Domjan, M. **The Principles of Learning and Behavior.** Belmont, CA: Thomson/Wadsworth, 1996.
- Emerson, H. **The twelve principles of efficiency.** New York: The Engineering Magazine, 1913.
- Herzberg, F. et al. **The Motivation to work.** New York: John Wiley and Sons, 1959.
- Kinicki, A. and Brian Williams. **Management a Practical Introduction.** New York: McGraw-Hill, 2006.
- Loudon, D. L. and Albert Bitta. **Consumer Behaviour: Concept and Applications.** 3rded. New York: McGraw Hill, 1988.
- Vroom, V. H. **Management and Motivation.** Baltimore: Penguin, 1964.

การพัฒนาารูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์
วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องฟังก์ชันตรีโกณมิติ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
Development of a Teaching Model to Enhance Ability to Solve Problems
Creatively in Mathematics on the Topic of Trigonometry
for the 11th Grade Students

ทิพสุคนธ์ บุญมาคาร

โรงเรียนพิบูลมังสาหาร อำเภอพิบูลมังสาหาร องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี

E-mail: Thipsukhon999@gmail.com

Received: February 9, 2021; Revised: March 15, 2021; Accepted: March 16, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการสอน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ฟังก์ชันตรีโกณมิติ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 2) พัฒนารูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ฟังก์ชันตรีโกณมิติ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 3) ทดลองใช้รูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ฟังก์ชันตรีโกณมิติ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และ 4) ประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ฟังก์ชันตรีโกณมิติ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/9 โรงเรียนพิบูลมังสาหาร โดยการสุ่ม แบบกลุ่ม จำนวน 36 คน เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย รูปแบบการสอนคณิตศาสตร์ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบประเมินความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบประเมินวินัย ในตนเอง แบบประเมินคุณลักษณะจิตอาสา และแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการใช้รูปแบบการสอน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติ และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน พบว่า นักเรียนมีความสนใจในการจัดการเรียนการสอนด้วยรูปแบบการสอนคณิตศาสตร์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ วิชาคณิตศาสตร์เรื่องฟังก์ชันตรีโกณมิติ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
2. ผลการพัฒนารูปแบบการสอนคณิตศาสตร์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องฟังก์ชันตรีโกณมิติ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีกระบวนการเรียนการสอน 7 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นสร้างความขัดแย้งทางปัญญา 2) ขั้นวิเคราะห์ปัญหา 3) ขั้นศึกษาหาข้อมูล 4) ขั้นสะท้อนความคิด 5) ขั้นกระตุ้นสมองประลองปัญญา 6) ขั้นตรวจสอบยอมรับ 7) ขั้นขยายองค์ความรู้
3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการสอนคณิตศาสตร์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องฟังก์ชันตรีโกณมิติ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.37/82.78
4. ผลการประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ฟังก์ชันตรีโกณมิติ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง ฟังก์ชันตรีโกณมิติ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนโดยใช้รูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริม

ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ฟังก์ชันตรีโกณมิติ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและ นักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์วิชาคณิตศาสตร์หลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5. นักเรียนมีวินัยในตนเองหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ: รูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

Abstract

The purposes of this research were 1) to study basic information for developing a teaching model to enhance ability to solve problems creatively in mathematics on the topic of trigonometry for the 11th grade students, 2) to develop a teaching model to enhance ability to solve problems creatively in mathematics on the topic of trigonometry for the 11th grade students with the criteria of the efficiency of 80/80, 3) to try out the teaching model developed to enhance ability to solve problems creatively in mathematics on the topic of trigonometry for the 11th grade students, and 4) to evaluate the efficiency of the teaching model to enhance ability to solve problems creatively in mathematics on the topic of trigonometry for the 11th grade students. The samples used in this research were 36 students studying in the 11th grade (5/9) at Phibunmangsan School. They were randomized by cluster sampling. The research instruments consisted of a teaching model in mathematics, learning management plans, an evaluation form for evaluating ability to solve problems creatively, a learning achievement test, an evaluation form for evaluating self-disciplines, an evaluation form for evaluating service mind characteristics, and a questionnaire asking for the students' opinions towards the use of the teaching model. The data were analyzed by mean, standard deviation, statistics, and content analysis.

The research findings were found as follows.

1. The findings of the study of the basic information showed that the students were interested in learning management by using the mathematics teaching model to enhance ability to solve problems creatively in mathematics on the topic of trigonometry for the 11th grade students.

2. The findings of the development of the mathematics teaching model to enhance ability to solve problems creatively in mathematics on the topic of trigonometry for the 11th grade students showed that the mathematics teaching model consisted of 7 steps of the teaching and learning processes: 1) creating cognitive conflict, 2) analyzing problems, 3) studying to find information, 4) reflective thinking, 5) stimulating on brain fitness, 6) checking on acceptance, and 7) expanding knowledge.

3. The findings of the trial of the mathematics teaching model to enhance ability to solve problems creatively in mathematics on the topic of trigonometry for the 11th grade students showed that the efficiency of the mathematics teaching model was at 82.37/82.78.

4. The findings of the evaluation of the efficiency of the mathematics teaching model to enhance ability to solve problems creatively in mathematics on the topic of trigonometry for the 11th grade students showed that the students had the scores on the learning achievement test in mathematics on the topic of trigonometry for the 11th grade students after learning was higher than that before learning by using the mathematics teaching model to enhance ability to solve problems creatively in mathematics on the topic of trigonometry for the 11th grade students with the statistical significance, and the students had ability to solve problems creatively after learning higher than that before learning with statistical significance at the level of .01.

5. The students had self-disciplines after learning higher than that before learning with the statistical significance.

Keywords: A Teaching Model to Enhances Ability to Solve Problems Creatively

บทนำ

การศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นการศึกษาที่เน้นให้คนมีปัญญา เหตุผลเพราะปัญญาของคนในชาตินั้นมีความสำคัญยิ่งกว่าทรัพยากรแร่ธาตุซึ่งทรัพยากรเหล่านี้มีความสำคัญมากมาย ในศตวรรษที่ผ่านมา การศึกษาในยุคนี้เน้นรูปแบบแห่งการเรียนรู้ (Learning Community) เน้นให้มีการศึกษาผ่านปวงชน (Education for All) เน้นการร่วมมือจากปวงชน (All for Education) เป็นการศึกษาที่เน้นการเรียนรู้วิธีการเรียนรู้ (Learn How to Learn) การเรียนการสอนเน้นการสอนที่ให้ผู้เรียนสร้างความรู้เอง การจัดการศึกษาเป็นไปเพื่อพัฒนาให้คนยุคใหม่มีความรู้ด้านภาษาที่จะสามารถสื่อสารได้ในระดับสากล ในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศ รัฐธรรมนูญชาติรู้วิธีการคิดรู้เรื่อง การวิจัยและพัฒนาเป็นคนดีมีคุณธรรม มีค่านิยมต่อสังคม มีสุขภาพที่ดีและแข็งแรง นโยบายด้านหนึ่งของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 คือการที่ประเทศไทยได้ตอบสนองต่อแนวคิดดังกล่าว ดังจะเห็นได้จากการพัฒนาหลักสูตร ที่มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมุ่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรม รักความเป็นไทย มีทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์มีทักษะด้านเทคโนโลยี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ (กระทรวงศึกษาธิการ 2552)

คณิตศาสตร์เป็นวิชาที่ว่าด้วยเหตุผล กระบวนการคิดและการแก้ปัญหา คณิตศาสตร์ จึงเป็นวิชาที่ช่วยเสริมสร้างให้นักเรียนเป็นคนมีเหตุผล มีการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณและเป็นระบบ ตลอดจน มีทักษะการแก้ปัญหา ทำให้สามารถวิเคราะห์ปัญหาและสถานการณ์ได้อย่างถี่ถ้วนรอบคอบ สามารถคาดการณ์ วางแผน ตัดสินใจ และแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม ซึ่งเป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ยิ่งกว่านั้น คณิตศาสตร์ยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการศึกษาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีตลอดจนศาสตร์อื่น ๆ ทำให้มีการพัฒนาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมากมาย อย่างไรก็ตาม ทุกวันนี้ ในการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ที่ผ่านมา แมื่อนักเรียนจะมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระเป็นอย่างดี แต่นักเรียนจำนวนไม่น้อย ยังต้องความสามารถเกี่ยวกับการแก้ปัญหา การแสดงหรืออ้างอิงเหตุผล การสื่อสารหรือการนำเสนอแนวคิดทางคณิตศาสตร์การเชื่อมโยงระหว่างเนื้อหาคณิตศาสตร์กับสถานการณ์ต่าง ๆ และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ปัญหาเหล่านี้ทำให้นักเรียน ไม่สามารถนำความรู้คณิตศาสตร์ไปประยุกต์ในชีวิตประจำวันและในการศึกษาต่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แม้ว่าคณิตศาสตร์จะเป็นวิชาที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนามนุษย์ในด้านต่าง ๆ แต่การจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ของครูในปัจจุบันยังไม่ประสบความสำเร็จดังจะเห็นได้จากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ในหลายปีที่ผ่านมา พบว่า นักเรียน มีคะแนนสอบอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานมาก

โดยเฉพาะในกลุ่มวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกระบวนการจัดการเรียนการสอนของครูไม่ตอบสนอง ต่อกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน ประกอบกับวิธีสอนของครูที่เน้นเนื้อหาโดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลสอนโดยไม่ใช้สื่อหรือเลือกใช้สื่อไม่เหมาะสมกับการพัฒนานักเรียน มุ่งสอนหาคำตอบมากกว่ากระบวนการที่ได้มาซึ่งคำตอบนั้น ๆ นักเรียนขาดความละเอียดรอบคอบ ไม่กล้าแสดงออก ขาดการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อีกทั้งยังขาดความสามารถในการแก้ปัญหา เมื่อเจอสถานการณ์ที่แตกต่างจากที่เคยเรียนในห้องเรียน และจากการรายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า ปีการศึกษา 2559 – 2560 นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์เฉลี่ย 2.31, 2.43 คะแนนตามลำดับซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ที่โรงเรียนตั้งไว้คือ 2.50 (กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โรงเรียนพิบูลมังสาหาร 2560) ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ โดยศึกษาว่ารูปแบบการเรียนรู้ แบบใดที่จะส่งผลต่อทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์อย่างเต็มศักยภาพให้นักเรียนเป็นคนคิดอย่างมีเหตุผลมีระบบ มีแบบแผน สามารถวิเคราะห์ปัญหาหรือสถานการณ์ ได้อย่างถี่ถ้วนรอบคอบช่วยให้คาดการณ์วางแผนการแก้ปัญหา ตัดสินใจแก้ปัญหา และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้อง

จากเหตุผลและความจำเป็นที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงศึกษาและพัฒนากระบวนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์ วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ฟังก์ชันตรีโกณมิติ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์ วิชาคณิตศาสตร์เรื่อง ฟังก์ชันตรีโกณมิติ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์ วิชาคณิตศาสตร์เรื่อง ฟังก์ชันตรีโกณมิติ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์วิชาคณิตศาสตร์เรื่อง ฟังก์ชันตรีโกณมิติ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
4. เพื่อประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์ วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ฟังก์ชันตรีโกณมิติ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัย (Research : R₁) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Analysis : A) : การศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนารูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถ ในการแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์ วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ฟังก์ชันตรีโกณมิติ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ส่วนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการจัดการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

1. แบบวิเคราะห์เอกสารข้อมูลพื้นฐานในการจัดการศึกษาและผลการศึกษาสภาพที่คาดหวัง และสภาพที่เป็นจริงของการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์
2. แบบวิเคราะห์เอกสาร แนวคิด หลักการและทฤษฎีเกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์ วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ฟังก์ชันตรีโกณมิติ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ส่วนที่ 2 การสร้างแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เพื่อใช้ศึกษาข้อมูลพื้นฐานวิธีการเรียนรู้ ของผู้เรียนและการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถ ในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ฟังก์ชันตรีโกณมิติ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานเพื่อการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์เสริมทักษะ 3 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์

ผลการประเมินพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S) ของคะแนนความเหมาะสม/สอดคล้องตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ได้ค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมากที่สุด ทุกรายการค่าความเหมาะสม/สอดคล้องมีค่าเฉลี่ย ตั้งแต่ 4.83–5.00 ซึ่งแสดงว่าแบบวิเคราะห์เอกสารที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม/สอดคล้อง สามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้

2. แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเพื่อรวบรวมแนวคิดในการจัดกิจกรรมตามรูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ฟังก์ชันตรีโกณมิติระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

การตรวจสอบคุณภาพของประเด็นการสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องรายข้ออยู่ระหว่าง .80–1.00 แสดงว่า แบบสอบถาม มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา (Development : D₁) เป็นการออกแบบและพัฒนา (Design and Development : D&D) การพัฒนาและหาประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. รูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ฟังก์ชันตรีโกณมิติระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

2. แผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนารูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ฟังก์ชันตรีโกณมิติ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ได้ค่าเฉลี่ยคะแนนความเหมาะสม/สอดคล้องในภาพรวมมีความเหมาะสม/สอดคล้องอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.84$, $S = 0.15$) ซึ่งแสดงว่าแผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมสอดคล้องสามารถนำไปทดลองใช้ได้

3. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถ ในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ฟังก์ชันตรีโกณมิติ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 2 ฉบับ คือ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบเลือกตอบ แบบ 4 ตัวเลือก และแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการใช้รูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ฟังก์ชันตรีโกณมิติ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ข้อสอบมีความยากง่าย (P) ระหว่าง 0.43 – 0.90 และมีค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง 0.20 – 0.95 ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบเท่ากับ 0.92

ขั้นตอนที่ 3 การวิจัย (Research : R₂) เป็นการนำไปใช้ (Implementation : I): การทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอน

ผู้วิจัยนำแนวคิด ADDIE Model ซึ่งมีการปรับปรุงจากแนวคิดเดิมของ University of Florida ที่ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนให้มีความเป็นระบบ เกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน (Kruse 2020) ในขั้นการนำไปใช้ ร่วมกับแนวคิดการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ในขั้นการวิจัย ในขั้นนี้ผู้วิจัยนำรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างโดยประยุกต์ใช้แบบแผนการทดลองแบบตัวอย่างเดียว มีการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (The One-Group Pretest-Posttest Design) (มาเรียม นิลพันธุ์ 2553)

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการใช้รูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ฟังก์ชันตรีโกณมิติ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนพิบูลมังสาหาร จำนวน 10 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 395 คน

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/9 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนพิบูลมังสาหารได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม มาจำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 36 คน ดำเนินการทดลองกับตัวอย่างในช่วงเดือนมิถุนายน ถึง เดือนสิงหาคม ใช้เวลาทดลอง 25 คาบ คาบละ 55 นาที

แบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยประยุกต์ใช้แบบแผนการทดลองแบบกลุ่มตัวอย่างเดียว มีการทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียน (มาเรียม นิลพันธุ์ 2553)

แบบแผนการทดลองเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง ฟังก์ชันตรีโกณมิติ ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียน ที่เรียนโดยใช้รูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ฟังก์ชันตรีโกณมิติ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

	O_1	\times	O_2
O_1	หมายถึง การทดสอบก่อนเรียน		
\times	หมายถึง การเรียนโดยใช้รูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหอย่างสร้างสรรค์ วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ฟังก์ชันตรีโกณมิติ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5		
O_2	หมายถึง การทดสอบหลังเรียน		

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. รูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหอย่างสร้างสรรค์ วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ฟังก์ชันตรีโกณมิติ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

2. คู่มือการใช้รูปแบบการเรียนการสอนและแผนการจัดการเรียนรู้

3. แบบประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหอย่างสร้างสรรค์ วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ฟังก์ชันตรีโกณมิติ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 5 ชุดดังนี้

3.1 แบบประเมินความสามารถในการแก้ปัญหอย่างสร้างสรรค์ แบบ 3 ระดับ

3.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบเลือกตอบ แบบ 4 ตัวเลือก

3.3 แบบประเมินวินัยในตนเอง

3.4 แบบประเมินคุณลักษณะจิตอาสา

3.5 แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการใช้รูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหอย่างสร้างสรรค์ วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ฟังก์ชันตรีโกณมิติ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S)

ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนา (Development : D_2) เป็นการประเมินผล (Evaluation : E) การประเมิน และปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการเรียนการสอน

ผู้วิจัยใช้แนวคิดการวิจัยและพัฒนา ในขั้นของการพัฒนา และแนวคิดการประเมินผลตามแบบจำลองการออกแบบระบบการเรียนการสอน ADDIE Model ซึ่งมีการปรับปรุงแนวคิดเดิมของ University of Florida ที่ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนให้มีความเป็นระบบ เกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน (Kruse 2020) ร่วมกับแนวคิดแบบจำลองการออกแบบการเรียนการสอนเชิงระบบของ Dick, Carey and Carey (2005) และรูปแบบการจัดการเรียนการสอนของ Joyce, Weil (2009) การดำเนินการวิจัยในขั้นตอนนี้เป็นการนำผลการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นในขั้นตอนที่ 3 โดยนำผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของรูปแบบ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัย (Research : R_1) เป็นการวิจัยข้อมูลพื้นฐาน (Analysis : A) : การศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ฟังก์ชันตรีโกณมิติ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1) ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ในโรงเรียนที่สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี และสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ จำนวน 4 คน

2) นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 (แผนการเรียนวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์) ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนพิบูลมังสาหาร จำนวน 10 ห้องเรียน รวม 395 คน ซึ่งจัดการเรียนการสอนคละความสามารถ

ตัวอย่าง ได้แก่

1) ตัวอย่างที่ใช้ในการสอบถามความคิดเห็นคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนพิบูลมังสาหารจากประชากรทั้งหมด จำนวน 395 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie และ Morgan (มาเรียม นิลพันธุ์ 2553; Krejcie and Morgan 1970) ได้จำนวน 195 คน แล้วดำเนินการสุ่มโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นอย่างไม่เป็นสัดส่วน (Non Proportion Stratified Random Sampling) เป็นการสุ่มที่ต้องการกำหนดกลุ่มตัวอย่างแต่ละระดับชั้นไม่ได้เป็นสัดส่วนตามจำนวนประชากร ในแต่ละระดับชั้น (มาเรียม นิลพันธุ์ 2553) ได้กำหนดตัวอย่าง จากชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/1 จำนวน 24 คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/2 -5/10 จำนวนห้องละ 19 คน เป็นจำนวน 171 คน รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 195 คน ซึ่งการจัดห้องเรียนของโรงเรียนเป็นแบบคละความสามารถของผู้เรียน

ตัวแปรที่ศึกษา ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา (Development : D_1) เป็นการออกแบบและพัฒนา (Design and Develop : D&D) : การพัฒนาและหาประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ฟังก์ชันตรีโกณมิติ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1) นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 (แผนการเรียนวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์) ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนพิบูลมังสาหาร จำนวน 10 ห้องเรียน รวม 395 คน ซึ่งจัดการเรียนการสอนคละความสามารถ

ตัวอย่าง ได้แก่

1) นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนพิบูลมังสาหาร ดำเนินการสุ่มโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 42 คน แบ่งเป็น

การทดลองครั้งที่ 1 แบบเดี่ยว 3 คน การทดลองครั้งที่ 2 แบบภาคสนาม 9 คน และการทดลองครั้งที่ 3 ภาคสนาม 30 คน ซึ่งการจัดห้องเรียนของโรงเรียนเป็นแบบคละความสามารถ ของผู้เรียน

ตัวแปรที่ศึกษา ประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอน

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเนื้อหาสาระในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เรื่อง ฟังก์ชันตรีโกณมิติ ซึ่งโรงเรียนจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ขั้นตอนที่ 3 การวิจัย (Research : R₂) เป็นการนำไปใช้ (Implementation : I) : การทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ฟังก์ชันตรีโกณมิติ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1) นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนพิบูลมังสาหาร จำนวน 10 ห้องเรียน รวม 395 คน ซึ่งจัดการเรียนการสอนคละความสามารถ

ตัวอย่าง ได้แก่

1) ตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองรูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ฟังก์ชันตรีโกณมิติ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/9 (แผนการเรียนวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์) ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนพิบูลมังสาหาร ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม มาจำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 36 คน ซึ่งการจัดห้องเรียนของโรงเรียนเป็นแบบคละความสามารถ ของผู้เรียน

ตัวแปรที่ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1) ตัวแปรอิสระ คือรูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา อย่างสร้างสรรค์ วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ฟังก์ชันตรีโกณมิติ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

2) ตัวแปรตาม ได้แก่

2.1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ฟังก์ชันตรีโกณมิติ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

2.2) ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ วินัยในตนเอง และคุณลักษณะจิตสาธารณะ

2.3) ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการใช้รูปแบบการเรียนการสอน

ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง

ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองใช้รูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ฟังก์ชันตรีโกณมิติ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 กับนักเรียนตัวอย่าง จำนวน 25 คาบ คาบละ 55 นาที ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561

ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนา (Development : D₂) เป็นการประเมินผล (Evaluation : E) : การประเมินและปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ฟังก์ชันตรีโกณมิติ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1) นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561โรงเรียนพิบูลมังสาหาร จำนวน 10 ห้องเรียน รวม 395 คน ซึ่งจัดการเรียนการสอนคละความสามารถ

ตัวอย่าง ได้แก่

1) ตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองรูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ฟังก์ชันตรีโกณมิติ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/9) ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนพิบูลมังสาหาร ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม โดยใช้ห้องเรียน

เป็นหน่วยในการสุ่ม มาจำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 36 คน ซึ่งการจัดห้องเรียนของโรงเรียนเป็นแบบ
คละความสามารถ ของผู้เรียน

ตอนที่ 3 ผลการทดลองใช้รูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์
วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ฟังก์ชันตรีโกณมิติ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

จากวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 3 เพื่อทดลองใช้รูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการ
แก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ฟังก์ชันตรีโกณมิติ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยได้ดำเนินการ
ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ชี้แจงรายละเอียดขั้นตอน และวิธีปฏิบัติในการเรียนให้กับนักเรียนตัวอย่างซึ่งสอนด้วยรูปแบบการสอน
เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ฟังก์ชันตรีโกณมิติ ระดับ
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

2. ทดสอบก่อนเรียน ก่อนที่นักเรียนจะเรียนด้วยรูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา
อย่างสร้างสรรค์ วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ฟังก์ชันตรีโกณมิติ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียน วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ฟังก์ชันตรีโกณมิติ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 30 ข้อ ตรวจคะแนน
แล้วจะคะแนนให้นักเรียนทราบ และบันทึกคะแนนของนักเรียนไว้

3. ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามแผนการจัดการเรียนรู้ ที่กำหนดไว้ในคู่มือการใช้รูปแบบการสอน
เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ฟังก์ชันตรีโกณมิติ ระดับ
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในระหว่างวันที่ 3 กรกฎาคม 2561-วันที่ 15 สิงหาคม 2561 รวมคาบที่ใช้สอน 25 คาบ
เก็บคะแนนระหว่างเรียน ได้แก่การประเมินผลงานจากแบบฝึกหัดประจำแต่ละเรื่อง จำนวน 25 เรื่อง เก็บบันทึก
คะแนนจนครบทุกแผนการจัดการเรียนรู้

4. การทดสอบหลังเรียน ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ฟังก์ชัน
ตรีโกณมิติ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 30 ข้อ เมื่อสิ้นสุดการเรียนด้วยแบบทดสอบ ชุดเดียวกับการทดสอบ
ก่อนเรียน

5. สอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถ
ในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ฟังก์ชันตรีโกณมิติ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน
10 ข้อ

6. นำข้อมูลที่ได้จากการทดลองกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างไปวิเคราะห์ทางสถิติ เพื่อสรุปผลการทดลอง
ตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้าต่อไป

ตอนที่ 4 ผลการประเมินและปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถ ในการแก้ปัญหา
อย่างสร้างสรรค์ วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ฟังก์ชันตรีโกณมิติ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

จากวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 4 เพื่อประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการสอน เพื่อส่งเสริม
ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องฟังก์ชันตรีโกณมิติ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
ในด้าน 1) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง ฟังก์ชันตรีโกณมิติก่อนเรียนและหลังเรียน
ของนักเรียนที่เรียนโดยใช้รูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ วิชาคณิตศาสตร์
เรื่อง ฟังก์ชันตรีโกณมิติ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 2) เพื่อศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์
วินัยในตนเอง และคุณลักษณะจิตสาธารณะของนักเรียนก่อนและหลังการใช้รูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถ
ในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ฟังก์ชันตรีโกณมิติ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และ
3) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการใช้รูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา
อย่างสร้างสรรค์ วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ฟังก์ชันตรีโกณมิติ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน พบว่า นักเรียนมีความสนใจในการจัดการเรียนการสอนด้วยรูปแบบการสอนคณิตศาสตร์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องฟังก์ชันตรีโกณมิติ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

2. ผลการพัฒนาารูปแบบการสอนคณิตศาสตร์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องฟังก์ชันตรีโกณมิติ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีกระบวนการเรียนการสอน 7 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นสร้างความขัดแย้งทางปัญญา (Creating intellectual conflict) 2) ขั้นวิเคราะห์ปัญหา (Problem analysis) 3) ขั้นศึกษาหาข้อมูล (Data gathering) 4) ขั้นสะท้อนความคิด (Reflection) 5) ขั้นกระตุ้นสมองประลองปัญญา (Intellectual challenging) 6) ขั้นตรวจสอบยอมรับ (Checking) และ 7) ขั้นขยายองค์ความรู้ (Expanding knowledge)

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการสอนคณิตศาสตร์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องฟังก์ชันตรีโกณมิติ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 82.37/82.78

4. ผลการประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ฟังก์ชันตรีโกณมิติ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า

- 1) นักเรียน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ฟังก์ชันตรีโกณมิติ ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้รูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ฟังก์ชันตรีโกณมิติ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

การทดสอบ	n	\bar{X}	S	$\sum D$	$\sum D^2$	t
ก่อนเรียน	36	9.83	1.84	540	8,300	23.24**
หลังเรียน	36	24.83	1.52			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t_{(.01; df 35)} = 2.4377$)

จากตารางที่ 1 พบว่า หลังการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอน นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ฟังก์ชันตรีโกณมิติ สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2) นักเรียนมีความสามารถ ในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์วิชาคณิตศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

3) นักเรียนมีวินัยในตนเองหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4) คุณลักษณะจิตสาธารณะของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 2 ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ วินัยในตนเอง และคุณลักษณะจิตสาธารณะของนักเรียนที่มีต่อการใช้รูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ฟังก์ชันตรีโกณมิติ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

รายการ	การทดสอบ	n	\bar{X}	S	$\sum D$	$\sum D^2$	t
ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์	ก่อนเรียน	36	5.25	0.94	248	1,778	15.75**
	หลังเรียน	36	12.14	1.53			
วินัยในตนเอง	ก่อนเรียน	6	0.83	0.38	106	314	10.30**
	หลังเรียน	36	3.78	0.42			
คุณลักษณะจิตสาธารณะ	ก่อนเรียน	36	5.11	1.04	457	5,867	21.38**
	หลังเรียน	36	17.81	0.75			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 2 พบว่า หลังการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอน นักเรียน มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ วินัยในตนเอง และคุณลักษณะจิตสาธารณะสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5) ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการใช้รูปแบบการสอนคณิตศาสตร์เพื่อส่งเสริมการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด

ตารางที่ 3 ผลการประเมินระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการใช้รูปแบบการสอน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ฟังก์ชันตรีโกณมิติ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ข้อที่	ประเด็นความคิดเห็น	ความคิดเห็น		
		\bar{X}	S	ระดับ
ด้านกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน				
1	นักเรียนได้รับปัญหาท้าทายในการกระตุ้นให้นักเรียนคิด	4.83	0.38	มากที่สุด
2	นักเรียนได้ฝึกการคิดเชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่	4.86	0.35	มากที่สุด
3	นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อน	4.78	0.42	มากที่สุด
4	นักเรียนมีโอกาสนทนาซักถามเมื่อเกิดข้อสงสัย หรือไม่เข้าใจ	4.89	0.32	มากที่สุด
5	นักเรียนได้ฝึกทำความเข้าใจกับปัญหา ช่วยกันคิดแก้ปัญหา กับเพื่อน	4.86	0.35	มากที่สุด
6	นักเรียนได้วางแผนเพื่อสร้างทางเลือกในการแก้ไขปัญหา	4.78	0.42	มากที่สุด
7	นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติแก้ไขปัญหา กับเพื่อน	4.83	0.38	มากที่สุด
8	นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการอภิปรายสรุป	4.92	0.28	มากที่สุด

ตารางที่ 3 ผลการประเมินระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการใช้รูปแบบการสอน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ฟังก์ชันตรีโกณมิติ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 (ต่อ)

ข้อที่	ประเด็นความคิดเห็น	ความคิดเห็น		
		\bar{X}	S	ระดับ
ด้านกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน				
9	นักเรียนได้ฝึกทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์	4.94	0.23	มากที่สุด
10	นักเรียนได้ฝึกแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ด้วยตนเองและฝึกกับเพื่อนในกลุ่มโดยครูเป็นผู้คอยช่วยเหลือชี้แนะ	4.94	0.23	มากที่สุด
รวมด้านกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน		4.86	0.06	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่าความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการใช้รูปแบบการเรียนการสอน ภาพรวมด้านกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน นักเรียนเห็นด้วยในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.86, S = 0.06$) ผลการสังเคราะห์ขั้นตอนรูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์วิชาคณิตศาสตร์พบว่า ขั้นตอนรูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์วิชาคณิตศาสตร์ 7 ขั้นตอน

ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างความขัดแย้งทางปัญญา เป็นขั้นตอนที่มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้กระตุ้นความสนใจใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน สร้างแรงจูงใจ สร้างความท้าทายให้เรียนรู้

ขั้นที่ 2 ขั้นวิเคราะห์ปัญหา เป็นขั้นตอนที่มีวัตถุประสงค์ให้ผู้เรียน ได้ทำความเข้าใจกับปัญหาโดยการระดมสมองคิดและวิเคราะห์เลือกวิธีการแก้ปัญหา พฤติกรรมนักเรียนในขั้นตอนนี้คือให้ทำความเข้าใจกับปัญหาของตน แล้วเลือกและนำเสนอวิธีการแก้ปัญหาโดยให้สมาชิกในกลุ่มและระดมความคิดของสมาชิกเพื่อหาวิธีการแก้ปัญหาให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่ม อธิบายลักษณะการแก้ปัญหาของกลุ่ม พร้อมทั้งอธิบายเหตุผลของการเลือกวิธีการแก้ปัญหาเพื่อหาวิธีที่มีความแตกต่างและหลากหลาย

ขั้นที่ 3 ขั้นศึกษาหาข้อมูล เป็นขั้นตอนที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียน ได้ศึกษาหาข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เช่นอินเทอร์เน็ต หนังสือเรียนต่าง ๆ โดยสมาชิกภายในกลุ่มต้องช่วยกันค้นคว้าเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการ

ขั้นที่ 4 ขั้นสะท้อนความคิด เป็นขั้นตอนที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนได้ระดมสมองจากที่ได้ไปศึกษาหาข้อมูลมาเรียบเรียงแล้วนำข้อมูลที่ได้มาหลอมรวมเป็นแนวความคิดของกลุ่ม

ขั้นที่ 5 ขั้นกระตุ้นสมองประลองปัญญา เป็นขั้นตอนที่มีวัตถุประสงค์คือการลงมือปฏิบัติกิจกรรมตามแผนที่ได้วางไว้ บันทึกกิจกรรมการแก้ปัญหาในแต่ละขั้นตอน เพื่อนำมาเปรียบเทียบสิ่งที่ปฏิบัติกับเป้าหมายที่วางไว้ พฤติกรรมของครูในขั้นตอนนี้อาจทำได้โดยการกำกับผู้เรียนให้ปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ ครูต้องถามและดูแลนักเรียนเป็นที่ปรึกษาและให้คำแนะนำให้กำลังใจ

ขั้นที่ 6 ขั้นตรวจสอบยอมรับ เป็นขั้นตอนที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียน ได้ตรวจสอบยอมรับ ด้านเนื้อหาจากการเรียนรู้นำเสนอผลการคิดของแต่ละคนให้เพื่อนได้ทราบ ร่วมกันวิเคราะห์ จุดดี จุดบกพร่อง รวมถึงการตรวจสอบ ร่วมอภิปรายคำตอบที่ถูกต้อง

ขั้นที่ 7 ขั้นขยายองค์ความรู้ เป็นขั้นตอนที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการขยายองค์ความรู้ด้านเนื้อหาจากการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ พฤติกรรมของผู้เรียนต้องสามารถสรุปความรู้และขั้นตอนการแก้ปัญหาได้

โดยการนำเสนอหน้าชั้นเรียนสามารถให้คำแนะนำหรือนำความรู้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหอย่างสร้างสรรค์ วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ฟังก์ชันตรีโกณมิติ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน พบว่า นักเรียนมีความสนใจในการจัดการเรียนการสอนด้วยรูปแบบการสอนคณิตศาสตร์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหอย่างสร้างสรรค์ วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ฟังก์ชันตรีโกณมิติ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เนื่องจากนักเรียนต้องการที่จะพัฒนาทักษะการแก้ปัญหอย่างสร้างสรรค์ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในการจัดการเรียน การสอนครูผู้สอนคณิตศาสตร์เห็นด้วยกับการนำรูปแบบ การสอนคณิตศาสตร์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหอย่างสร้างสรรค์มาพัฒนาศักยภาพ ในการจัดการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพ รูปแบบการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ที่พัฒนาขึ้นนี้ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ 5 คน พบว่าในภาพรวมมีความเหมาะสม/ สอดคล้อง อยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลการพัฒนาการเรียนการสอนคณิตศาสตร์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหอย่างสร้างสรรค์ วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องฟังก์ชันตรีโกณมิติ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีกระบวนการเรียนการสอน 7 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นสร้างความขัดแย้งทางปัญญา 2) ขั้นวิเคราะห์ปัญหา 3) ขั้นศึกษาหาข้อมูล 4) ขั้นสะท้อนความคิด 5) ขั้นกระตุ้นสมองประลองปัญญา 6) ขั้นตรวจสอบยอมรับ 7) ขั้นขยายองค์ความรู้ ประสิทธิภาพของรูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหอย่างสร้างสรรค์ วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ฟังก์ชันตรีโกณมิติ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่พัฒนาขึ้นผ่านเกณฑ์ 80/80 ทั้งนี้เป็นเพราะรูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหอย่างสร้างสรรค์ วิชาคณิตศาสตร์เรื่อง ฟังก์ชันตรีโกณมิติ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่สร้างขึ้นอย่างเป็นระบบ ตามหลักการ แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้อง ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ในภาพรวมมีความเหมาะสม/ สอดคล้องอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการสอนคณิตศาสตร์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหอย่างสร้างสรรค์ วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องฟังก์ชันตรีโกณมิติ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 82.37/82.78 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อรรถวรรณ ต้นสุวรรณรัตน์ (2552) ที่พบว่ากระบวนการแก้ปัญหอย่างสร้างสรรค์ จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการแก้ปัญหา เพราะกระบวนการดังกล่าวเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนได้ฝึกคิดค้นหาแนวทางในการแก้ปัญหหลาย ๆ วิธีที่คิดว่าสามารถนำไปใช้แก้ปัญหได้และได้นำวิธีการที่เลือกที่เหมาะสมที่สุด

แล้วไปใช้ในการแก้ปัญหา สอดคล้องกับผลการวิจัยของนิรุพร โภมลภักดิ์ (2553) ที่พบว่าการจัดกิจกรรมการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์มีการส่งเสริมการคิดแบบอนกนัย (Divergent thinking) ซึ่งเป็นความสามารถในการคิดที่แตกต่าง คิดหลากหลาย คิดได้หลายทิศทาง การคิดที่ทำให้เกิดสิ่งใหม่ ๆ หรือเป็นการดัดแปลงปรับปรุงสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่แล้วให้มีประสิทธิภาพดีกว่าเดิม สอดคล้องกับวิชา เล่าเรียนดี (2556) ที่ให้แนวคิดว่ารูปแบบการสอนและวิธีการจัดการเรียนรู้ มีมากมายหลายรูปแบบและหลายวิธีการเลือกใช้ควรให้เหมาะสมกับผลการเรียนรู้ลักษณะเนื้อหาวิชา ความพร้อมของผู้เรียนและสื่อการเรียนรู้ ดังนั้น รูปแบบการสอนคณิตศาสตร์เพื่อส่งเสริมการแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์ที่พัฒนาขึ้นนี้ จึงมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ ที่กำหนดไว้ องค์ประกอบต่าง ๆ ของรูปแบบการเรียนการสอน มีความเหมาะสมสอดคล้องกันทุกองค์ประกอบ สามารถนำรูปแบบการเรียนการสอนไปในการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. ผลการประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ฟังก์ชันตรีโกณมิติ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า 1) นักเรียน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง ฟังก์ชันตรีโกณมิติหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนโดยใช้รูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ฟังก์ชันตรีโกณมิติ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) นักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์วิชาคณิตศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 3) นักเรียนมีวินัยในตนเองหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) คุณลักษณะจิตสาธารณะของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 5) ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการใช้รูปแบบการสอนคณิตศาสตร์เพื่อส่งเสริมการแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ก่อนนำรูปแบบการเรียนการสอนนี้ไปใช้ ผู้สอนจะต้องศึกษาทำความเข้าใจกับทุกองค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอน โดยเฉพาะองค์ประกอบเชิงเงื่อนไข การนำรูปแบบไปใช้ ปัจจัยที่เอื้อต่อการเรียนรู้และปัจจัยสนับสนุนในเรื่องที่ครูผู้สอนต้องเตรียมความพร้อม

2. ให้ผู้เรียนเข้าใจองค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอนและกระบวนการต่าง ๆ ทุกขั้นตอน

3. ผู้สอนต้องมีความรู้ความสามารถในด้านเทคนิควิธีสอนที่ใช้ในรูปแบบการเรียน การสอน มีทักษะการสอน การบริหารจัดการชั้นเรียนและสามารถประเมินผลตามสภาพจริง มีทักษะ การเชื่อมโยง การให้เหตุผล การใช้กระบวนการคิดแก้ปัญหา ความคิดสร้างสรรค์การใช้คำถามและสามารถถ่ายทอดทักษะเหล่านี้สู่ผู้เรียน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะและกระบวนการต่าง ๆ ในศตวรรษที่ 21 เช่น ทักษะการคิดขั้นสูง ทักษะด้านเทคโนโลยี ทักษะการสื่อสารและทักษะการทำงานเป็นทีม

2. ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล

3. ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการสอนการแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์ในกลุ่มสาระ

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความรู้และความกรุณาและเมตตาถ่ายทอดความรู้ แนวคิด วิธีการ พร้อมให้คำแนะนำตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ในการทำวิจัยให้ถูกต้องสมบูรณ์จากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โชคชัย ยืนยง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หทัย น้อยสมบัติ ดร.วิชิต ศรีโลห่อ ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาด้ำนนวัตกรรม และตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ที่ใช้ในการวิจัยและให้คำแนะนำเป็นอย่างดีจนสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นางสาวดุณี จันสุตะ นายเกรียงศักดิ์ ขจิตมลิน และนางศุภสิพร บุญกัณฑ์ นางสาวสิริพรรณ ประทุมมาศ ที่กรุณาเป็น ครูผู้เชี่ยวชาญให้ข้อมูลสัมภาษณ์

ขอขอบพระคุณ นายสงวน แสงชาติ ผู้อำนวยการโรงเรียนพิบูลมังสาหาร ที่ให้คำแนะนำและอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล นายจรรยา วรวิบูล นางสาวสุพัตรา เสนา นายฉัตรชัย ไชยราช นางสาวประภาพร ชุมพล นางสาววิชชุดา มาลาสาย นายพงษ์ศักดิ์ เหล่าวงษ์ และคณะครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โรงเรียนพิบูลมังสาหารทุกท่าน ที่คอยช่วยเหลือสนับสนุน ขอขอบคุณคณะครูและนักเรียนโรงเรียนพิบูลมังสาหาร ที่ให้ความอนุเคราะห์ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลต่าง ๆ ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีความซาบซึ้ง และกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์. รายงานการประเมินตนเอง (SAR). อุบลราชธานี: โรงเรียนพิบูลมังสาหาร, 2560.
- นิพัทธ์พร โกลมกิติศักดิ์. วิเคราะห์ผลของกระบวนการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ ทักษะการทำงานกลุ่ม และการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน มัธยมศึกษาตอนต้น: การทดลองแบบอนุกรมเวลา. ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553.
- มาเรียม นิลพันธุ์. วิธีวิจัยทางการศึกษา. นครปฐม: ศูนย์วิจัยและพัฒนาทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2553.
- วัชรวิภา เล่าเรียนดี. รูปแบบและกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิด. พิมพ์ครั้งที่ 10. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2556.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2552.
- อรรชรณ ดันสุวรรณรัตน์. ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาและความคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2. ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552.
- Dick, W., L Carey. and J. O. Carey. *The Systematic Design of Instruction*. 5th ed. New York: Addison – Wesley, 2005.
- Joyce, B., M Weil and E. Calhoun. *Models of Teaching*. 8th ed. New York: Allyn & Bacon, 2009.
- Krejcie, R.V. and D.W. Morgan. “Determining Sample Size For Research Activities,” *Educational And Psychological Measurement*. 30 (1970): 607-610.
- Kruse, K. *Introduction to Instructional Design and the ADDIE Model*. (cited 5 October 2020). Available from <http://www.transformative designs.com>

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานบุคคลกับประสิทธิผลการบริหาร
งานวิชาการในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ
A Study of Relationship between Human Resource Management and
Effectiveness of Academic Management in the Schools under
Sisaket Provincial Administrative Organization

นันทิดา แก้วสมศรี¹ ประดิษฐ์ ศิลาบุตร² สุรศักดิ์ ศรีกระจำง² และประกาศิต อานุภาพแสนยากร²

โรงเรียนร่มโพธิ์วิทยา ตำบลขุนหาญ อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ 33150¹

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ²

E-mail: dejaimor@gmail.com

Received: March 3, 2021; Revised: March 20, 2021; Accepted: March 22, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ ศึกษาประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานบุคคลกับประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 354 คน โดยแบ่งเป็น ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 80 คน ครูผู้สอน จำนวน 274 คน ได้มาโดยใช้วิธีสุ่มแบบแบ่งชั้น ตามขนาดของโรงเรียนและแต่ละชั้นใช้วิธีสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายตามสัดส่วน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่แบบสอบถาม สถิติที่ใช้คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผู้วิจัยได้ทวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ 6 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก
2. ผลการวิเคราะห์ประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ 8 ด้าน โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานบุคคลกับประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ พบว่า โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง และมีความสัมพันธ์กันทางบวก โดยคู่ที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุดคือ 1) ด้านวินัยและการรักษาวินัย และ 2) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

คำสำคัญ: ความสัมพันธ์ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานวิชาการ ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ

Abstract

This research aimed to study conditions of human resource management of the secondary schools under Sisaket Provincial Administrative Organization, effectiveness of academic management of the secondary schools under Sisaket Provincial Administrative

Organization, and relationship between human resource management and effectiveness of academic management of the secondary schools under Sisaket Provincial Administrative Organization. The samples used in this research consisted of 354 participants: 80 school administrators and 274 teachers. They were randomized by stratified sampling based on the schools' sizes, and each level was randomized by simple random sampling according to its proportion. The research instrument was a questionnaire. The statistics used were mean and standard deviation. The researchers analyzed to find the relationship by using Pearson's product moment correlation coefficient.

The research findings were found as follows.

1. The findings of the analysis of the opinions towards the human resource management conditions in the schools under Sisaket Provincial Administrative Organization in 6 aspects showed that the overall of the opinions towards the human resource management conditions in the schools under Sisaket Provincial Administrative Organization in 6 aspects was at a high level.

2. The findings of the analysis of the effectiveness of the academic management of the schools under Sisaket Provincial Administrative Organization in 8 aspects showed that the overall of the effectiveness of the academic management of the schools under Sisaket Provincial Administrative Organization in 8 aspects was at a high level.

3. The findings of the analysis of the relationship between the human resource management and the effectiveness of the academic management of the schools under Sisaket Provincial Administrative Organization showed that the human resource management and the effectiveness of the academic management of the schools under Sisaket Provincial Administrative Organization in the overall were related to each other with the statistical significance at the level of 0.01, at a high level, and in the positive relationship. The highest aspects of the relationship of the human resource management and the effectiveness of the academic management of the schools under Sisaket Provincial Administrative Organization were 1) disciplines and following the disciplines (X_6) and 2) school curricular development (Y_1).

Keywords: Relationship, Human Resource Management, Academic Management, Effectiveness of Academic Management

บทนำ

จากกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ได้ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยจำเป็นต้องเร่งพัฒนา ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงระบบการจัดการศึกษาของประเทศ เพื่อให้สามารถพัฒนาคนให้มีคุณภาพอย่างเพียงพอต่อการดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคมที่กำลังเกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยต้องการให้ประชากรของประเทศสามารถร่วมมือและแข่งขันกับประชาคมโลกอื่น ๆ ได้อย่างเหมาะสม จึงได้มีการบังคับใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ซึ่งเป็นกฎหมายการศึกษาฉบับแรกของไทยที่เป็นกรอบหลักในการปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบ โดยมุ่งกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาจากส่วนกลางไปยังสถานศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน ซึ่งมุ่งหวังจะได้เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการ

จัดการศึกษาและตอบสนองความต้องการของชุมชน ตามมาตราที่ 39 ที่ระบุว่า ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านการบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2553)

กระทรวงศึกษาธิการเป็นองค์กรหลักในการจัดการศึกษาของชาติ โดยมุ่งหวังเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ให้บรรลุจุดมุ่งหมายสู่ความเป็นเลิศ ในการกำหนดแนวทางในการดำเนินงาน ปฏิรูปกระบวนการจัดการเรียนการสอน โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ เกิดการเรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้สมรรถนะและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พัฒนาสื่อและเทคโนโลยีการเรียนรู้ที่เหมาะสมและการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่เพียงพอเหมาะสม การเรียนรู้และพัฒนาตนเองให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามศักยภาพของแต่ละบุคคลและพัฒนาสมอง ด้านยึดประโยชน์ที่เกิดกับผู้เรียน สามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสมองเน้นให้ ความสำคัญทั้งความรู้ และคุณธรรมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยจะต้องอาศัย กระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย เป็นเครื่องมือที่จะนำพาตนเองไปสู่เป้าหมายของหลักสูตร ดังนั้น ผู้สอนจึงจำเป็นต้องศึกษาทำความเข้าใจ ในกระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อให้สามารถเลือกใช้ในการจัด กระบวนการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ 2551)

สำนักประสานและพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ได้ขอเสนอการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น 2555) กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการศึกษา ขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อเตรียมความพร้อมให้แก่เด็ก เยาวชน และประชาชนในท้องถิ่นให้สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่จะเปลี่ยนแปลงไป อันสืบเนื่องมาจากการเข้าสู่ ประชาคมอาเซียนจึงจำเป็นต้องเร่งพัฒนาคุณภาพการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อให้เด็ก เยาวชนและประชาชนในท้องถิ่นได้เรียนรู้ตลอดชีวิต (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น 2555)

สถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีภารกิจจัดการศึกษาท้องถิ่นในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งพัฒนาและวางรากฐานชีวิต การเตรียมความพร้อมของเด็กทั้งร่างกายและจิตใจ สติปัญญา อารมณ์ บุคลิกภาพและสังคมให้ผู้เรียนพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรม ความสามารถขั้นพื้นฐาน รวมทั้งให้สามารถค้นพบความต้องการ ความสนใจความถนัดของตนเองด้านวิชาการวิชาชีพ ความสามารถในการประกอบงานอาชีพและทักษะทางสังคม โดยให้ผู้เรียนมีความรู้คู่คุณธรรมและมีความสำนึกในความเป็นไทย (กระทรวงศึกษาธิการ 2546)

สถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในฐานะผู้มีส่วนร่วมรับผิดชอบอย่างใกล้ชิดต่อการจัดการศึกษา อันเป็นพื้นฐานการศึกษาทุกระดับ กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดขอบข่ายและภารกิจการบริหารและจัดการสถานศึกษาไว้ 4 งาน ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ซึ่งงานทั้ง 4 งาน เป็นกลไกสำคัญในการปฏิรูปการศึกษาชาติที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระบบการจัดการศึกษาที่แท้จริงเป็นการปฏิรูปการเรียนการสอนที่มีผลให้เกิดการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นหลัก ถือว่าผู้เรียนเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษาทุกฝ่ายต้องทำงานประสานกันเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ การดำเนินการทุกอย่างจะต้องยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขเน้นไปที่ด้าน กระบวนการการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาเพื่อนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตรงตามมาตรฐานที่กำหนด (นิภาพร เหล็กหลี่ 2559)

การบริหารบุคคลเป็นงานสำคัญอย่างหนึ่งขององค์กรที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ในการปฏิบัติ ผู้บริหารทุกคนต้องเข้าไปเกี่ยวข้อง นับตั้งแต่ การสรรหา คัดเลือกปฐมนิเทศให้การอบรม หารวิธีจูงใจ และการกระตุ้น

การทำงาน รวมทั้งประเมินผลการปฏิบัติงานของหลักงาน ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันว่า ผู้บริหารทุกคนต้องทำหน้าที่เป็น “ผู้บริหารงานบุคคล” ไปพร้อมกับการทำงานบริหารงานด้านอื่น ๆ ด้วย (ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร และคณะ 2547)

การบริหารงานวิชาการเป็นงานหลักเนื่องจากการบริหารงานวิชาการเป็นงานใหญ่ที่สุดของระบบงานในสถานศึกษา เป็นงานช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาในทุก ๆ ด้าน เพราะงานวิชาการช่วยพัฒนาสติปัญญา ความสำนึกของผู้เรียนส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพสามารถเรียนรู้ได้อย่างเต็มความสามารถ เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เป็นคนดีมีความสามารถ มีความสุขตามมาตรฐานการศึกษาของชาติที่กำหนดไว้ (มยุรี สมใจ 2551)

ประสิทธิผลของสถานศึกษาเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องการให้เกิดกับสถานศึกษา โดยผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความสามารถในการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงและพัฒนาเพื่อให้มีการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสมกับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อม จะก่อให้เกิดผลสำเร็จในการทำงานและเกิดประโยชน์สูงสุด โดยพิจารณาจากความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ตลอดจนสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก รวมทั้งสามารถแก้ปัญหาภายในสถานศึกษาจนทำให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน ซึ่งเป็นการมองประสิทธิผลในภาพรวมทั้งหมด

จากแนวคิดดังกล่าวชี้ให้เห็นได้ว่าการบริหารงานบุคคล และการบริหารงานวิชาการมีความสำคัญในการบริหารงานภายในสถานศึกษาเป็นอย่างยิ่ง หากผู้บริหารให้ความสำคัญกับการบริหารงานบุคคล เพราะการดำเนินงานทุกอย่างของโรงเรียนต้องอาศัยบุคลากรที่มีคุณภาพ นำไปสู่การพัฒนาเป้าหมายหลักของโรงเรียน คือการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ ส่งผลให้เกิดประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและเกิดการพัฒนสถานศึกษาอย่างยั่งยืน ผู้วิจัยซึ่งเป็นบุคลากรในสถานศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานบุคคลกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ศรีสะเกษ เพื่อนำผลการวิจัยไปพัฒนาการบริหารงานบุคคลให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดประสิทธิผลต่อการบริหารงานวิชาการ และบรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ศรีสะเกษ
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานบุคคลกับประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ศรีสะเกษ ที่ปฏิบัติหน้าที่ในปีการศึกษา 2563 จำนวน 1,039 คน จาก 39 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 80 คน และครู จำนวน 959 คน ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มโดยใช้ตารางกำหนดขนาดตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan 1970) ได้ตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 354 คน จากนั้นกำหนดจำนวนของตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา ใช้สุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random

Sampling) ตามขนาดของโรงเรียน ประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 25 คน โรงเรียนขนาดกลางจำนวน 40 คน โรงเรียนขนาดใหญ่จำนวน 15 คน รวมจำนวนผู้บริหารที่เป็นตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 80 คน และกลุ่มตัวอย่าง ครู ได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามขนาดของโรงเรียน ประกอบด้วยครูโรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 115 คน โรงเรียนขนาดกลางจำนวน 119 คน โรงเรียนขนาดใหญ่จำนวน 40 คน รวมจำนวนครูที่เป็นตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 274 คน และตัวอย่างที่เป็นครูและผู้บริหารใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ตามสัดส่วนที่กำหนดไว้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

1. แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ตำแหน่ง ขนาดโรงเรียน และประสบการณ์การทำงานในตำแหน่ง มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

2. แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบ่งเป็น 6 ด้าน ประกอบด้วย การวางแผนบุคลากร การคัดเลือกบุคลากร การพัฒนาบุคลากร การประเมินบุคลากร การให้ผลตอบแทน วินัยและการรักษาวินัย ประกอบด้วย ข้อคำถามทั้งหมด จำนวน 25 ข้อ และทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของข้อคำถาม โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งได้ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.952

3. แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบ่งเป็น 8 ด้าน ประกอบด้วย การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา และการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด จำนวน 48 ข้อ และทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของข้อคำถาม โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งได้ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.996

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S) และการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Correlation)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อายุ ตำแหน่งในโรงเรียน ประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา/การปฏิบัติงานฝ่ายบริหารงานบุคคล วุฒิการศึกษาสูงสุด และบทบาทเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลในโรงเรียน

ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 354 คน คิดเป็น ร้อยละ 100 ผู้ตอบแบบสอบถามวิจัย จำแนกตามเพศ เพศชาย จำนวน 136 คน คิดเป็นร้อยละ 38.42 เพศหญิง จำนวน 218 คน คิดเป็นร้อยละ 61.58 จำแนกตามอายุ อายุ 21 – 30 ปี จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 7.35 อายุ 31 – 40 ปี จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 25.14 อายุ 41 – 50 ปี จำนวน 158 คน คิดเป็นร้อยละ 44.63 อายุ 51 – 60 ปี จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 22.88 จำแนกตามตำแหน่ง ในโรงเรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 10.45 รองผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 12.15 ครู จำนวน 274 คน คิดเป็นร้อยละ 77.40 จำแนกตามประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา/การปฏิบัติงานฝ่ายบริหารงานบุคคลมีประสบการณ์การทำงานต่ำกว่า 10 ปี จำนวน 199 คน

คิดเป็นร้อยละ 56.22 มีประสบการณ์ทำงานตั้งแต่ 10 – 20 ปี จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 29.94 มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 20 ปี จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 13.84 จำแนกตามวุฒิการศึกษาสูงสุด วุฒิปริญญาเอก จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.85 วุฒิปริญญาโท จำนวน 217 คน คิดเป็นร้อยละ 61.30 วุฒิปริญญาตรี จำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 37.85 จำแนกตามบทบาทเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลในโรงเรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 10.45 รองผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 12.15 หัวหน้าฝ่ายบริหารงานบุคคลในโรงเรียน จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 9.89 ครูฝ่ายบริหารงานบุคคล จำนวน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 45.20 และอื่น ๆ จำนวน 79 คน คิดเป็น ร้อยละ 22.32

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ โดยรวม ปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตารางแสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ โดยภาพรวม

รายการ	ระดับการบริหารงานบุคคล		
	\bar{X}	S	แปลผล
1. การวางแผนบุคลากร	3.92	0.58	มาก
2. การคัดเลือกบุคลากร	3.93	0.63	มาก
3. การพัฒนาบุคลากร	3.99	0.57	มาก
4. การประเมินบุคลากร	3.89	0.61	มาก
5. การให้ผลตอบแทน	3.94	0.64	มาก
6. วินัยและการรักษาวินัย	3.89	0.62	มาก
เฉลี่ย	3.93	0.61	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่าระดับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าการพัฒนาบุคลากร ($\bar{X} = 3.99$) มีระดับการบริหารงานบุคคลสูงที่สุด รองลงมาคือ ด้านการให้ผลตอบแทน ($\bar{X} = 3.94$) และวินัยและการรักษาวินัย ($\bar{X} = 3.89$) มีระดับการบริหารงานบุคคลต่ำที่สุด

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ โดยรวม ปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ตารางแสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ
ในสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ โดยภาพรวม

รายการ	ระดับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ		
	\bar{X}	S	แปลผล
1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	3.90	0.59	มาก
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้	4.02	0.44	มาก
3. การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน	3.96	0.43	มาก
4. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา	3.95	0.62	มาก
5. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	3.95	0.53	มาก
6. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้	4.08	0.43	มาก
7. การนิเทศการศึกษา	3.91	0.59	มาก
8. การพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	3.94	0.58	มาก
เฉลี่ย	3.96	0.53	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.08$) มีระดับประสิทธิผลสูงที่สุด รองลงมา คือ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.02$) และการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.90$) มีระดับประสิทธิผลต่ำที่สุด

4. ผลการวิเคราะห์ระดับความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานบุคคลกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ ปรากฏดังตารางที่ 3

ตารางที่ 4 ตารางแสดงระดับความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานบุคคลกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ
ในสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ

ตัวแปร	Y_1	Y_2	Y_3	Y_4	Y_5	Y_6	Y_7	Y_8	Y_{tot}
X_1	0.270**	0.339**	0.152**	0.318**	0.692**	0.239**	0.197**	0.278**	0.468**
X_2	0.501**	0.567**	0.826**	0.282**	0.169**	0.153**	0.955**	0.345**	0.709**
X_3	0.740**	0.733**	0.518**	0.337**	0.142**	0.293**	0.595**	0.539**	0.731**
X_4	0.401**	0.403**	0.268**	0.723**	0.287*	0.309**	0.346**	0.319**	0.585**
X_5	0.511**	0.558**	0.815**	0.277**	0.169**	0.171**	0.939**	0.349**	0.707**
X_6	0.970**	0.572**	0.373**	0.316**	0.163**	0.321**	0.476**	0.174**	0.746**
X_{tot}	0.774**	0.705**	0.564**	0.486**	0.387**	0.410**	0.649*	0.645**	0.870**

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานบุคคล (X_{tot}) กับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา (Y_{tot}) สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวก อยู่ในระดับสูง ($r_{xy} = 0.870$) เมื่อพิจารณาถึงความสัมพันธ์ของการบริหารงานบุคคล (X_{tot}) กับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา แต่ละด้าน (Y) พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวก อยู่ในระดับสูง 1 ด้าน คือ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (Y_1) ($r_{xy} = 0.774$) มีความสัมพันธ์เชิงบวก อยู่ในระดับปานกลาง 7 ด้าน โดยเรียงลำดับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์จากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ (Y_2) ($r_{xy} = 0.705$) รองลงมา คือ การนิเทศการศึกษา (Y_7) ($r_{xy} = 0.649$) การพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา (Y_8) ($r_{xy} = 0.645$) การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน (Y_3) ($r_{xy} = 0.564$) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา (Y_4) ($r_{xy} = 0.486$) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ (Y_6) ($r_{xy} = 0.410$) และการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (Y_5) ($r_{xy} = 0.387$)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาระดับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ พบว่า ระดับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษโดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การบริหารงานบุคคลด้านการพัฒนาบุคลากร มีระดับการตัดสินใจสูงสุด รองลงมา คือ การบริหารงานบุคคลด้านการให้ผลตอบแทน และการบริหารบุคคลด้านวินัย และการรักษาวินัย มีระดับการตัดสินใจต่ำที่สุด

2. ผลการศึกษาระดับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ พบว่าระดับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ มีระดับประสิทธิผลสูงสุด รองลงมา คือ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มีระดับประสิทธิผลต่ำที่สุด

3. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานบุคคลกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ พบว่า โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยในครั้งนี้มีประเด็นที่ควรนำมาพิจารณาเพื่อทราบสภาพที่แท้จริง สามารถนำไปพัฒนาและประยุกต์ใช้เพื่อการบริหารงานในสถานศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการทำงานของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลและการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ โดยนำประเด็นมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ระดับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับการบริหารงานบุคคลจากมากสุดไปน้อยสุด ดังนี้ การบริหารงานบุคคลด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านการให้ผลตอบแทน ด้านการคัดเลือกบุคลากร ด้านการวางแผนบุคลากร และด้านวินัยและการรักษาวินัย

จากการพิจารณาผลการวิจัยรายด้าน การที่ได้ข้อสรุปเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก สถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ มีกระบวนการทำงาน และปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบในสถานศึกษา และมีการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วราพร พรมแก้วพันธ์ (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหาร

งานบุคคลของผู้บริหาร สถานศึกษา อำเภอมายอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอมายอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 2 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า แต่ละด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เบญจภรณ์ ผินสุ่ (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการวางแผนอัตรา กำลังและกำหนดตำแหน่ง รองลงมา คือ ด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการออกจากราชการ

2. ประสิทธิภาพในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ จากผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย การที่ได้ข้อสรุป เช่นนี้อาจเนื่องมาจาก 1) สถานศึกษามีครูและบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ 2) ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ที่ดี มีทักษะในการบริหารงาน มีการวางแผนกลยุทธ์ที่ดี มีการปฏิบัติตามแผนที่เป็นระบบ มีทักษะในการแก้ปัญหา 3) ครูและบุคลากรมีความตั้งใจในการพัฒนางานด้านวิชาการ เพื่อมุ่งพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ มีทักษะในการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ

สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรพรรณ ตูจินดา (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาประสิทธิผลของการบริหารโรงเรียนวัดปทุมวนารามโดยใช้อรรถนโมเดล ผลการวิจัย พบว่า ประสิทธิภาพของโรงเรียนโดยใช้อรรถนโมเดลภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากโดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยรองลงมาคือ กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิชาวิทยาศาสตร์ และกลุ่มสาระการเรียนรู้ พลศึกษา ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาพรณี พิลาดรัมย์ (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาประสิทธิผล การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมาผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิภาพร เหล็กหลี่ (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า การบริหารงานวิชาการโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ประสิทธิภาพของสถานศึกษาโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ตัวแปรที่ส่งผลพบว่า ตัวแปรที่ได้รับคัดเลือกเข้าสมการ คือ ด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ ด้านการวัดผลประเมินผลและการดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน และด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา โดยมีประสิทธิภาพในการทำนายได้ ร้อยละ 54.3 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เสกสันต์ รอดย้อยและพรเทพ ฐัฒน (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ประสิทธิภาพของสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานบุคคลกับประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ จากผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมและรายด้านมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เนื่องจากการบริหารงานบุคคลทั้ง 6 ด้าน คือ ด้านการวางแผนบุคลากร ด้านการคัดเลือกบุคลากร ด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านการประเมินบุคลากร ด้านการให้ผลตอบแทน และด้านวินัยและการรักษาวินัย

สอดคล้องกับงานวิจัยของ เบญจภรณ์ ผินสุ่ (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหาร

งานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา ในระดับค่อนข้างสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของ เสกสันต์ รอดย้อยและพรเทพ ฐัฒน (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ประสิทธิภาพของสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสภาพการบริหารงานวิชาการ กับประสิทธิผลของสถานศึกษาในภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวก อยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยด้านที่มีความสัมพันธ์สูงสุด คือ ด้านความสามารถในการพัฒนาการศึกษา รองลงมา คือความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา และด้านที่มีความสัมพันธ์ต่ำสุด คือ ด้านความสามารถทางวิชาการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Padgett (1991) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษา การบังคับบัญชาของผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับภารกิจการบริหารบุคลากร โดยตั้งสมมติฐานว่า ขนาดโรงเรียนในรัฐจอร์เจีย มีความสัมพันธ์กับการบังคับบัญชาของผู้บริหารโรงเรียนด้านการเลือกสรรการมอบหมายงานและการประเมินบุคลากรอย่างเห็นได้ชัด และโครงการขององค์กรามี ความสัมพันธ์กับการบังคับบัญชาภารกิจการบริหารบุคลากรอย่างเห็นได้ชัด สอดคล้องกับงานวิจัยของ Taylor (1987) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพของโรงเรียนในทรินิแดดและโตเบโกตามแนวคิดของพาร์สัน (Parsons) โดยทำการศึกษาประสิทธิภาพของโรงเรียน 4 ด้าน คือ ความสามารถในการปรับเปลี่ยน ผลผลิตของโรงเรียน ความกลมเกลียว และแรงจูงใจ จากผลการศึกษาพบว่า ขนาดของโรงเรียนและการบริหารแบบศูนย์รวมอำนาจมีความสัมพันธ์กันสูง แต่เป็นปัจจัยที่ส่งผลในทางลบต่อประสิทธิภาพของโรงเรียน ในขณะที่ความเป็นทางการของโครงสร้างการบริหารและกระบวนการที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมต่าง ๆ จะเป็นตัวทำนายประสิทธิภาพของโรงเรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Dondero (1993) ได้ศึกษาเรื่องการจัดการโรงเรียนที่อาศัยโรงเรียนเป็นพื้นฐาน ระดับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของครู ประสิทธิภาพของโรงเรียนและความพึงพอใจในผลการศึกษา พบว่า การจัดการของโรงเรียนที่อาศัยโรงเรียนเป็นพื้นฐานมีการจัดการในโรงเรียนตามข้อเสนอแนะของครูผู้ร่วมงาน โดยกำหนดบทบาทหน้าที่ให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจและ การกำหนดกฎระเบียบในการปกครองตนเอง จะพบว่าผู้ที่ได้รับผิดชอบและให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกันจะมีความสุขรอบคอบ โรงเรียนมีการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น นอกจากนั้นการที่ครูได้มีโอกาสในการที่ตัดสินใจพบว่ามีความสัมพันธ์ในด้านบวกกับขวัญและกำลังใจในการทำงาน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สถานศึกษาควรมีการส่งเสริมให้ข้าราชการมีวินัย มีความสำนึกในหน้าที่ มีความรับผิดชอบ มีความรัก ศักดิ์ศรี มีความร่วมมือร่วมใจเป็นปัจจัยที่จะทำให้มีความสามัคคีกลมเกลียว ปฏิบัติหน้าที่ให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียน
2. สถานศึกษาควรมีการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรการจัดการศึกษาที่มีความสอดคล้องต่อสภาพสังคม ชุมชน ความถนัดและความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครองตลอดจนชุมชนในท้องถิ่นนั้น
3. ควรมีการอบรมให้ความรู้ด้านการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษาอย่างมีคุณภาพ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยพบว่าการบริหารงานบุคคลมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในเชิงบวก เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพจึงควรมีการศึกษาปัจจัยอื่นที่มีอิทธิพลต่อการบริหารงานบุคคลและประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ เพื่อนำความรู้ที่ได้มาใช้เป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดีโดยได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน ผศ. ดร.ประดิษฐ์ ศีลาบุตร ประธานกรรมการที่ปรึกษา ผศ.ดร.สุรศักดิ์ ศรีกระจำง และ รศ.ดร.ประกาศิต อานุภาพแสนยากร กรรมการที่ปรึกษา ที่ได้ให้คำปรึกษา รวมทั้งให้แนวทางในการศึกษาค้นคว้า รวมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ช่วยตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิจัย ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ที่ให้ความช่วยเหลือในการตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยขอกราบอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี, 2553.
- นิภาพร เหล็กหลิ. การบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2559.
- เบญจภรณ์ ผินสุ. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 2558.
- มยุรี สมใจ. การบริหารงานวิชาการสู่เกณฑ์มาตรฐานการศึกษาของชาติกลุ่มโรงเรียนปง 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพะเยา เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2551.
- วราพร พรหมแก้วพันธ์. การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอมาบฉักร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 2. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, 2556.
- ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร และคณะ. การแสวงหาและแนวทางการพัฒนา ภาวะผู้นำของผู้บริหารมืออาชีพกรณีผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น, 2547.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. พระราชบัญญัติบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ: ครุสภาลาดพร้าว, 2546.
- . พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ, 2551.
- . หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2551.
- สุภาพรณีย์ พิลาธรรมย์. “การศึกษาประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา,” วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. 9, 1 (ตุลาคม 2557 – มีนาคม 2558): 41-49.
- ส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, กรม. คู่มือหลักเกณฑ์การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2555.
- เสกสันต์ รอดย้อย และพรเทพ รุ่งแผน. “ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1,” วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเก่า. 4, 3 (3 กันยายน 2560): 25-32.

- อรพรรณ ตูจันดา. “ประสิทธิผลของการบริหารโรงเรียนวัดปทุมวนารามโดยใช้อรรถนโมเดล,” **วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย**. 7, 1 (มกราคม-มิถุนายน 2558): 46.
- Dondero, Grace M. “School-based Management, Teacher’Decisional Participation Level, School Effectiveness,and Job Satisfaction,” **Dissertation Abstracts International**. 54 (1993): 1647-A.
- Krejcie, R.V. and D.W. Morgan. “Determining Sample Size For Research Activities,” **Educational And Psychological Measurement**. 30 (1970): 607-610.
- Taylor, M. C. The need for self-esteem. In H. Yusa and M. B. Walse (Eds.). **Human Needs 2 and the Nursing Process**. Norwalk: Appleton Century-Crofts, 1987.

โปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

A Teacher Development Program in Learning Management for the Schools
under the Office of Mahasarakham Primary Education Service Area 1

ปนิดา บุราณมัย และวิทยา วรพันธุ์

สาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

E-mail: panida.bur@gmail.com

Received: May 28, 2020; Revised: June 28, 2020; Accepted: June 28, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การจัดการเรียนรู้ของครูสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 2) พัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 การวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ตัวอย่างคือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนจำนวน 324 คน โดยการเทียบจำนวนประชากรทั้งหมดกับตารางกำหนดขนาดตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกนและใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้น ระยะที่ 2 พัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 1 คน และครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการ 1 คน จำนวน 2 โรงเรียน ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 จำนวน 5 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามแบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และแบบประเมินโปรแกรม สถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเชื่อมั่น และเทคนิค Modified Priority Needs Index (PNI_{modified})

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบันการจัดการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. โปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) วิธีการพัฒนา 5) การประเมินผล จากการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมโดยรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การพัฒนาครู การจัดการเรียนรู้

Abstract

The purposes of this research were 1) to study current and desirable conditions in learning management of the teachers in the schools under the Office of Mahasarakham Primary

Education Service Area 1 and 2) to develop a teacher development program in learning management for the schools under the Office of Mahasarakham Primary Education Service Area 1. The research was conducted into two phases. The first phase was to study the current and desirable conditions in learning management of the teachers in the schools under the Office of Mahasarakham Primary Education Service Area 1. The samples were 324 participants consisting of school administrators and teachers. The number of the samples was from the comparison between all of population and the sample size table of Krejcie and Morgan. The samples were randomized by stratified random sampling. The second phase was to develop a teacher development program in learning management for the schools under the Office of Mahasarakham Primary Education Service Area 1. The informants, selected by purposive sampling, consisted of a school administrator and a teacher who responded for academic affairs from 2 schools and 5 experts evaluating the appropriateness and possibility of the teacher development program in learning management for the schools under the Office of Mahasarakham Primary Education Service Area 1. The research instruments were a questionnaire, an interview form, group discussion records, and an evaluation form. The statistical instruments were percentage, mean, standard deviation, reliability, and Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}).

The research findings were as follows.

1. The current conditions in learning management in the overall were at a high level while the desirable conditions of the teacher development in learning management for the schools under the Office of Mahasarakham Primary Education Service Area 1 in the overall were at the highest level.

2. The teacher development program in learning management for the schools under the Office of Mahasarakham Primary Education Service Area 1 consisted of 5 components: 1) principles, 2) objectives, 3) contents, 4) development methods, and 5) evaluation. According to the evaluation of the appropriateness and possibility of the program in the overall were at a high level.

Keywords: Teacher Development, Learning Management

บทนำ

การศึกษาเป็นฐานรากที่สำคัญที่สุดในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้า เป็นกระบวนการที่จะช่วยให้คนได้พัฒนาตนให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง พัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถตลอดช่วงชีวิต เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และเป็นส่วนสำคัญในการผลักดันให้เกิดการพัฒนาประเทศตามที่ต้องการได้ โดยเฉพาะทรัพยากรที่มีคุณค่ายิ่งนั้นคือ มนุษย์ (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา 2556)

การเปลี่ยนแปลงในยุคศตวรรษที่ 21 ส่งผลต่อวิถีชีวิตของคนในสังคม ระบบการศึกษาจึงจำเป็นต้องพัฒนาเพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนี้ด้วย เดิมการศึกษามุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะเพียงอ่านออกเขียนได้ (Literacy) เท่านั้นแต่สำหรับในศตวรรษที่ 21 ต้องมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ การปฏิบัติและการสร้าง

แรงบันดาลใจไปพร้อมกัน กล่าวคือ จะไม่เป็นเพียงผู้รับ (Passive Learning) อีกต่อไป แต่ผู้เรียนต้องฝึกการเรียนรู้จากการลงมือ ปฏิบัติและการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง (Active Learning) โดยมีครูเป็น “โค้ช” ที่คอยออกแบบการเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนบรรลุผลได้ ประการสำคัญ คือ ครูในศตวรรษที่ 21 จะต้องไม่ตั้งตนเป็น “ผู้รู้” แต่ต้องแสวงหาความรู้ไป พร้อมๆ กันกับผู้เรียนในขณะเดียวกัน ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาของไทยจากสถาบันวิชาการในระดับชาติและในระดับนานาชาติต่างบ่งชี้ว่าคุณภาพการศึกษาของไทยตกต่ำ ซึ่งปัจจัยที่ทำให้ผลประเมินออกมาในลักษณะนี้เกิดจากหลายสาเหตุด้วยกัน และปัจจัยหนึ่งในนั้นคือ “ตัวครูผู้สอน” ที่จำเป็นต้องพัฒนาวิธีการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับยุคสมัย และเท่าทันโลก ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 จึงไม่ได้มีไว้สำหรับผู้เรียนเท่านั้น แต่ในความเป็นจริงแล้วมีไว้พัฒนาครูและบุคลากรด้วย เป้าหมายเพื่อสร้างคนให้มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับสามารถเรียน ทำงานและใช้ชีวิตในศตวรรษที่ 21 ได้ (สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน 2557)

การจัดการเรียนรู้ที่ผ่านมายังพบอีกว่า ครูยังเป็นสิ่งที่ต้องมีการพัฒนาค่อนข้างมาก กล่าวคือ สภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน ทำให้ครูจำเป็นต้องพัฒนาตนเองให้มีสมรรถนะที่สูงขึ้น (กลุ่มสถิติและวิเคราะห์สภาวะทางการศึกษา 2559) จากผลการศึกษาดังกล่าว การพัฒนาครูยังขาดการพัฒนาที่ ไม่ตรงกับความต้องการ ทำให้ครูขาดประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน ครูจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาสมรรถนะให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานหรือดำเนินกิจกรรมในวิชาชีพครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตรงตามความต้องการขององค์กรบริหารการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2552)

จากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินำร่อง (O-NET) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 1 เมื่อเปรียบเทียบคะแนน ในปีการศึกษา 2561 และ ปีการศึกษา 2562 พบว่า นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีผลคะแนนทดสอบลดลง จำนวน 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้ (กลุ่มนโยบายและแผนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 2562) อีกทั้งยังพบว่า ครูผู้สอนขาดการเลือกวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาสาระ จึงส่งผลต่อการบรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตร ซึ่งปัญหาดังกล่าวมีผลต่อการพัฒนาผู้เรียน เนื่องจากการจัดการเรียนรู้จะเป็นเครื่องชี้นำทางในการจัดการศึกษาให้แก่ผู้เรียนให้มุ่งไปสู่จุดมุ่งหมายเดียวกัน

การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้เกิดการประสิทธิภาพด้านการจัดการเรียนรู้เนื่องจากโปรแกรมมีองค์ประกอบที่ชัดเจน ซึ่งประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา วิธีการพัฒนา การประเมินผล โดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนาใช้ทางการศึกษา เพื่อสร้างนวัตกรรมที่สามารถเผยแพร่และนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพครูด้านการจัดการเรียนรู้ ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น (ศิริชัย กาญจนวสี 2559) จากปัญหาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นผู้ปฏิบัติการสอนได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นไปตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้จึงสนใจที่จะศึกษาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 เพื่อให้ทันกระแสโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การจัดการเรียนรู้ของครูสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1
2. เพื่อพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอแบ่งเป็น 2 ระยะ ดังต่อไปนี้

1. ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 2,072 คน ตัวอย่างคือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนจำนวน 324 คน โดยการเทียบจำนวนประชากรทั้งหมดกับตาราง กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie และ Morgan (1970) และใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling Technique) เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน เท่ากับ 0.96 และค่าความเชื่อมั่นสภาพที่พึงประสงค์ เท่ากับ 0.89 เป็นแบบสอบถาม ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเชื่อมั่น และเทคนิค Modified Priority Needs Index (PNI modified)

2. ระยะที่ 2 พัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดย แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

2.1 ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาโรงเรียนที่มีวิธีการปฏิบัติเป็นเลิศ (Best Practice) จำนวน 2 โรงเรียน กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 1 คน และครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการ 1 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โรงเรียนละ 2 คน จาก 2 โรงเรียน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น จำนวน 4 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ การศึกษาข้อมูล Best Practice การพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุปประเด็น และนำเสนอโดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

2.2 ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาและพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดย นำผลจากการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น ในระยะที่ 1 ผสมกับศึกษาโรงเรียนที่มีวิธีการปฏิบัติเป็นเลิศ โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา และครู มาวิเคราะห์ แล้วร่างโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบและให้คำแนะนำ เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไข

2.3 ขั้นตอนที่ 3 ตรวจสอบ ยืนยัน และประเมินโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้ ในหน่วยงานทางการศึกษาหรือหน่วยงานอื่น ทั้งภาครัฐ และเอกชน จำนวน 5 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) แสดงในตาราง 1 - 2

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 1 โดยรวม

องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	\bar{X}	S	แปลผล	\bar{X}	S	แปลผล
1. ผู้สอน	3.87	0.74	มาก	4.81	0.46	มากที่สุด
2. ผู้เรียน	3.74	0.63	มาก	4.82	0.37	มากที่สุด
3. การสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน	4.02	0.60	มาก	4.87	0.32	มากที่สุด
4. การออกแบบการเรียนรู้	3.66	0.57	มาก	4.62	0.48	มากที่สุด
โดยรวม	3.82	0.63	มาก	4.78	0.41	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่าสภาพปัจจุบันการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.82$) ส่วนสภาพที่พึงประสงค์การจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.78$)

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 1 คำนวณความต้องการจำเป็น PNI_{modified} และลำดับความต้องการจำเป็นโดยรวม

องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้	ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน (D)	ค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์ (I)	PNI_{modified} (I-D/D)	ลำดับความ ต้องการ จำเป็น
1. ผู้สอน	3.87	4.81	0.2443	3
2. ผู้เรียน	3.74	4.82	0.2887	1
3. การสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน	4.02	4.87	0.2112	4
4. การออกแบบการเรียนรู้	3.66	4.62	0.2622	2

จากตารางที่ 2 พบว่าลำดับความต้องการจำเป็นการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 1 เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 ด้านผู้เรียน ($PNI_{\text{modified}} = 0.2887$) ลำดับที่ 2 ด้านการออกแบบการเรียนรู้ ($PNI_{\text{modified}} = 0.2622$) ลำดับที่ 3 ด้านผู้สอน ($PNI_{\text{modified}} = 0.2443$) ลำดับที่ 4 ด้านการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน ($PNI_{\text{modified}} = 0.2112$)

2. ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 วิเคราะห์โดยหาค่า เฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แสดงในตาราง 3

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน โดยรวม

รายการ	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	\bar{X}	S	แปลผล	\bar{X}	S	แปลผล
1. หลักการ	3.60	0.89	มาก	4.20	0.44	มาก
2. วัตถุประสงค์	4.20	0.44	มาก	4.40	0.54	มาก
3. เนื้อหา						
3.1 Module 1 ผู้สอน	4.20	0.44	มาก	4.40	0.89	มาก
3.2 Module 2 ผู้เรียน	3.60	0.54	มาก	4.00	0.70	มาก
3.3 Module 3 การสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน	3.80	0.44	มาก	4.60	0.54	มากที่สุด
3.4 Module 4 การออกแบบการเรียนรู้	3.80	0.44	มาก	4.20	0.83	มาก
4. วิธีการพัฒนา	4.20	0.44	มาก	4.60	0.54	มากที่สุด
5. การประเมินผล	3.60	0.54	มาก	3.80	0.44	มาก
รวม	3.87	0.15	มาก	4.27	0.17	มาก

จากตารางที่ 3 ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินโปรแกรมเห็นว่า โปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$) และมีความเป็นไปได้ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.27$)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันการจัดการเรียนรู้ของครูสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.82$) และสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.78$)

2. โปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) วิธีการพัฒนา 5) การประเมินผล จากการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินโปรแกรมเห็นว่า โปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$) และมีความเป็นไปได้ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.27$)

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาโปรแกรมการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การจัดการเรียนรู้ของครูสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยรวมรายด้าน พบว่า

1.1 สภาพปัจจุบันการจัดการเรียนรู้ของครูสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน ผู้สอน ผู้เรียน และการออกแบบการเรียนรู้ ตามลำดับ ที่ได้ผลมาอย่างนี้เป็นเพราะปัจจุบันการจัดการเรียนรู้ของครูได้พัฒนาไปมาก ครูจึงต้องพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของตนเองให้ทันสมัย เพื่อให้การจัดการเรียนรู้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด สอดคล้องกับ ยุวสี โพนนอก (2559) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูช่วยด้านการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบัน โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ กาญจนา จันทะโยธา (2560) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

1.2 สภาพที่พึงประสงค์การจัดการเรียนรู้ของครูสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 สภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน ผู้เรียน ผู้สอน การออกแบบการเรียนรู้ เป็นเพราะว่าครูมีคาดหวังที่จะพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของตน ซึ่งมีความจำเป็นต่อการปฏิบัติงาน และการจัดการเรียนการสอนของครู สอดคล้องกับ สุวรรรัตน์ ขวัญบาง (2559) ได้ทำการศึกษาเรื่อง โปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดการประเมินโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ โปรแกรมการจัดการเรียนรู้ของครูเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ โดยรวมมีความเหมาะสมระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับ ชญาพร สีหาวงค์ (2560) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาแนวทางเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 พบว่า องค์ประกอบและตัวชี้วัดของการพัฒนาแนวทางเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 พบว่าสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาแนวทางเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 พบว่า โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลการศึกษาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

2.1 โปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) หลักการ ประกอบด้วย เหตุผลและความจำเป็นในการสร้าง โปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 2) วัตถุประสงค์ ประกอบด้วย เป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นจากการใช้โปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม

เขต 1 3) เนื้อหา ประกอบด้วย 4 โมดูล โมดูล 1 ผู้สอน โมดูล 2 ผู้เรียน โมดูล 3 ด้านการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน โมดูล 4 การออกแบบการเรียนรู้ 5) วิธีการพัฒนา ประกอบด้วย การฝึกอบรม การจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน การศึกษาด้วยตนเอง การพัฒนาโดยกระบวนการปฏิบัติงาน 5) การประเมินผล ประกอบด้วย การประเมินก่อนการพัฒนา การประเมินระหว่างการพัฒนา และการประเมินหลังการพัฒนา และการประเมินโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 โดยรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก และมีความเป็นไปได้ในระดับมาก เป็นเพราะว่าโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 มีความจำเป็นต่อพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ และการปฏิบัติงานของครู ซึ่งสอดคล้องกับ ชัชวาลย์ รัตนพร (2556) ได้ทำวิจัยเพื่อพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาสมรรถนะการเป็นวิทยากรนันทนาการของ นักศึกษาสถาบัน การพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา พบว่า โปรแกรมการพัฒนาสมรรถนะการเป็นวิทยากรนันทนาการของนักศึกษาสถาบันการพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ซึ่งประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการและเหตุผล 2) จุดมุ่งหมายของโปรแกรม 3) โครงสร้างของโปรแกรม 4) เนื้อหาสาระในการฝึกอบรม ตามโปรแกรม 5) วิธีการหรือขั้นตอนการฝึกอบรม 6) สื่อประกอบการฝึกอบรม 7) การประเมินผล และสอดคล้องกับ กาญจนนา จันทะโยธา (2560) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 3 พบว่า การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ มีองค์ประกอบของโปรแกรมดังนี้ 1) บทนำ 2) หลักการและเหตุผล 3) ความมุ่งหมาย 4) ผู้เข้ารับการพัฒนา 5) ระยะเวลา 6) โครงสร้างขอขยายเนื้อหา 7) วิธีการพัฒนา 8) สื่อ 9) การวัดและการประเมิน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การนำโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ไปใช้ในการพัฒนาครู ผู้บริหารควรทำความเข้าใจให้ชัดเจน ตลอดจนบุคลากรทางการศึกษาควรตระหนักถึงความสำคัญและให้ความร่วมมือในการพัฒนาอย่างจริงจัง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยการพัฒนาครูด้านการออกแบบการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับหลักสูตร
2. ควรมีการวิจัยการพัฒนาครูด้านการออกแบบวิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยดี เพราะได้รับความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก อาจารย์ ดร.วิทยา วรพันธุ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก รองศาสตราจารย์ ดร.สุธรรม ธรรมทัศนานนท์ ประธานกรรมการ สอภวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร.สุรเชต น้อยฤทธิ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อำนาจ ชนะวงศ์ กรรมการสอบที่ได้ ให้คำปรึกษาแนะนำช่วยเหลือ และตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องเป็นอย่างดี ผู้วิจัยกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

เอกสารอ้างอิง

- กลุ่มนโยบายและแผนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1. **แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562**. มหาสารคาม: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1, 2562.
- กลุ่มสถิติและวิเคราะห์สภาวะทางการศึกษา. **สมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีสากล พ.ศ. 2558 (IMD2015)**. สิ่งพิมพ์สกศ. อันดับที่ 15/2559. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค, 2559.
- กาญจนา จันทะโยธา. **การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2560.
- คณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, สำนักงาน. **คู่มือการปฏิบัติงานของอนุกรรมการใน อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา และ อ.ก.ค.ศ.ที่ ก.ค.ศ.ตั้งในส่วนราชการ**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2556.
- ชฎาพร สีหาวงศ์. **การพัฒนาแนวทางเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2560.
- ชัชวาลย์ รัตนพร. **โปรแกรมการพัฒนาสมรรถนะการเป็นวิทยากรนันทนาการของนักศึกษาสถาบันการพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2556.
- ยุวดี โยชนอก. **การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูผู้ช่วยด้านการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2559.
- เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. **ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561)**. กรุงเทพฯ: น้ำพริกหวานกราฟฟิค, 2552.
- ศิริชัย กาญจนवासี. **ทฤษฎีการประเมิน**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2559.
- ส่งเสริมเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชนคุณภาพเยาวชน, สำนักงาน. **พัฒนาพ่อพิมพ์ แม่พิมพ์ ในศตวรรษที่ 21 ฟันเฟืองสู่การปฏิรูปการศึกษาไทย**. (ออนไลน์) 2557 (อ้างเมื่อ 14 มีนาคม 2558). จาก <http://seminar.qf.or.th/Topic/30>
- สุภารัตน์ ขวัญบาง. “โปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2,” **ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม**. 10, ฉบับพิเศษ (กันยายน 2559): 143 -145.
- Krejcie, R. V., and D. W. Morgan. “Determining sample size for research activities,” **Educational and Psychological Measurement**. 30, 3 (1970): 607-610.

การพัฒนาแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาหนองบัวลำภูเขต 2

Development of the Evaluation Form of the Service Mind Desired
Characteristics for the Sixth Grade Students in the Schools under
Nongbualamphu Primary Educational Service Area Office 2

ปรียานุช แร่วงค์คต พัทรินทร์ ชมภูวิเศษ และมณีนุสา สุราษ

สาขาวิชาการวิจัยและประเมินผลการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

E-mail: noo_noo03@hotmail.com

Received: December 9, 2020; Revised: January 28, 2021; Accepted: January 29, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสร้างแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านจิตสาธารณะ 2) เพื่อหาคุณภาพและตรวจสอบองค์ประกอบเชิงโครงสร้างแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านจิตสาธารณะ และ 3) เพื่อสร้างคู่มือการใช้แบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านจิตสาธารณะ ตัวอย่างที่ใช้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภูเขต 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 572 คน ได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม มาตรฐานประมาณค่า สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผลการวิจัยพบว่า

1. แบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านจิตสาธารณะที่สร้างขึ้น มีองค์ประกอบหลัก 5 ด้าน 13 ตัวบ่งชี้ย่อย

2. คุณภาพของแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านจิตสาธารณะ ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัดมีค่าดัชนีความสอดคล้องมีค่าระหว่าง 0.60 - 1.00 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง 0.21 - 0.82 ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดรายด้านโดยหาความสอดคล้องด้วยสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา มีความเชื่อมั่นอยู่ระหว่าง 0.73 - 0.82 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทั้งฉบับ มีค่า 0.86 การตรวจสอบองค์ประกอบโครงสร้างโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน โมเดลการวัดมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ แบบวัดมีความตรงเชิงโครงสร้าง ค่าไค-สแควร์ (χ^2) มีค่าเท่ากับ 219.44, ($\chi^2/df=1.15$), ค่าองศาอิสระ (df) มีค่าเท่ากับ 191, ค่านัยสำคัญทางสถิติ (P-value) มีค่าเท่ากับ 0.08, ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (GFI) มีค่าเท่ากับ 0.97, ดัชนีวัดระดับความเหมาะสมพอดีเชิงเปรียบเทียบ (CFI) มีค่าเท่ากับ 1.00, ค่าดัชนีรากของกำลังสองเฉลี่ยของส่วนที่เหลือ (RMR) มีค่าเท่ากับ 0.05, ค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) มีค่าเท่ากับ .02 โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) มีค่าเท่ากับ 0.35, 0.83, 1.10, 0.84 และ 0.78 ตามลำดับ ค่าสัมประสิทธิ์การทำนาย (R^2) มีค่า 0.12, 0.68, 1.20, 0.71 และ 0.60 ตามลำดับ และค่าความคลาดเคลื่อนในการวัดตัวแปรสังเกตได้ (S.E.) มีค่า 0.12, 0.68, 1.20, 0.71 และ 0.60, ส่วนความเชื่อมั่นของตัวแปรแฝง (ρ_v) มีค่าเท่ากับ 0.82 และค่าเฉลี่ยความแปรปรวนที่ถูกสกัด (ρ_u) มีค่าเท่ากับ 0.50

3. คู่มือการใช้แบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านจิตสาธารณะ ที่สร้างขึ้นเป็นแบบมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องจากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ มีค่าอยู่ระหว่าง 0.60 ถึง 1.00 ค่าอำนาจ

จำแนกรายด้านระหว่าง 0.73 ถึง 0.82 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.86 ความเชื่อมั่นของตัวแปรแฝง (r_c) มีค่าเท่ากับ 0.82 แสดงว่าแบบวัดมีคุณภาพ

คำสำคัญ: การพัฒนา แบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จิตสาธารณะ

Abstract

The purposes of this research were 1) to create an evaluation form of the service mind desired characteristics, 2) to find quality and examine the structural components of the evaluation form of the service mind desired characteristics, and 3) to create an instruction manual of the evaluation form of the service mind desired characteristics. The samples were 572 students studying in the sixth grade in the schools under Nongbualamphu Primary Educational Service Area Office 2 in the second semester of the 2018 academic year. They were randomized by multi-stage sampling. The research instrument was a rating scale questionnaire. The statistical instruments were Pearson's product moment correlation coefficient and confirmatory factor analysis by using a computer program.

The research findings were found as follows.

1. The evaluation form of the service mind desired characteristics created consisted of 5 main components with 13 sub-indicators.

2. The quality of the evaluation form of the service mind desired characteristics and the construct validity consisted of the following values. The Index of Item – Objective Congruence (IOC) values ranged from 0.60 to 1.00. The discriminative values described by items ranged from 0.21 to 0.82. The reliability values of the evaluation form used to evaluate in aspects to find the consistency by using the alpha coefficient formular ranged from 0.73 to 0.82 and the reliability values of the whole evaluation form was 0.86. According to the examination of the structural components by using the Confirmatory Factor Analysis (CFA), the findings showed that the evaluation model was fit with the empirical data with Chi-Square (χ^2) of 219.44, ($\chi^2/df = 1.15$), degree of freedom (df) = 191, statistical significance (P-value) = 0.08, GFI=0.97, comparative fit index (CFI) = 1.00, Root Mean Residual (RMR) = 0.05, and Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) = 0.02. The Factor Loading values were 0.35, 0.83, 1.10, 0.84, and 0.78 respectively, the predictor coefficient values were (R^2) = 0.12, 0.68, 1.20, 0.71, and 0.60, respectively and standard error (S.E.) = 0.12, 0.68, 1.20, 0.71, and 0.60. The composite reliability (ρ_c) was 0.82, and the average variance extracted (ρ_v) was 0.50.

3. The instruction manual of the evaluation form of the service mind desired characteristics created was in the 5-rating scale with Index of Item – Objective Congruence (IOC) ranging from 0.60-1.00 The discriminative values ranged from 0.73-0.82. The reliability of the whole evaluation form was 0.86. The composite reliability (ρ_c) was 0.82. The conclusion could be drawn that the evaluation form met the standard.

Keywords: Development, the Evaluation Form for the Desired characteristics, Service Minds

บทนำ

การปฏิรูปการศึกษาตามแผนการศึกษา พ.ศ. 2560-2579 ตามแผนการศึกษาในยุทธศาสตร์ที่ 3 ได้มีการพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ยุทธศาสตร์ที่ 3 เป็นยุทธศาสตร์ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย ตั้งแต่แรกเกิดจนถึงผู้สูงอายุ โดยการจัดบริการการศึกษาและการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของคนทุกกลุ่มเป้าหมาย และทุกช่วงวัยโดยมีเป้าหมายเพื่อให้คนทุกช่วงวัยมีทักษะ ความรู้ ความสามารถ และสมรรถนะตามมาตรฐานการศึกษาและมาตรฐานวิชาชีพในโลกศตวรรษที่ 21 และพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ตามศักยภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย จิตสาธารณะ และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ โดยให้สถานศึกษาทุกสังกัด จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่รับผิดชอบ ส่งเสริมสนับสนุนและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งในและนอกห้องเรียน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2560)

สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2562) สถานการณ์ในอนาคต จะต้องเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะคุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การพัฒนาสาระ และกระบวนการเรียนรู้ ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง โดยคนคือหัวใจของการพัฒนา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2542) ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 -2564 โดยยึดตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้เกิดบูรณาการการพัฒนาในทุกมิติอย่างสมดุลผสมผสาน มีความพอประมาณ และมีระบบภูมิคุ้มกันและการบริหารจัดการความเสี่ยงที่ดี ซึ่งเป็นเงื่อนไขจำเป็นสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยมุ่งเน้นการพัฒนาคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์ เต็มโตเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รักษาความหลากหลายทางชีวภาพ ชุมชนวิถีชีวิต ค่านิยม ประเพณี และวัฒนธรรม โดยคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตและสุขภาวะที่ดีสำหรับคนไทยพัฒนาคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์มีวินัย ใฝ่รู้ มีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่รับผิดชอบต่อสังคม มีจริยธรรม และคุณธรรม รวมถึงการสร้างคนให้ใช้ประโยชน์และอยู่กับสิ่งแวดล้อมอย่างเกื้อกูล อนุรักษ์ ฟื้นฟู ใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2560)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ได้กำหนดให้ การมีจิตสาธารณะเป็นหนึ่งในคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน โดยให้สถานศึกษาต้องมีชั่วโมงให้นักเรียนทำกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ชุมชน และท้องถิ่นตามความสนใจ เพื่อแสดงถึงความรับผิดชอบต่อความดีงาม ความเสียสละต่อสังคม มีจิตสาธารณะ (กระทรวงศึกษาธิการ 2551)

จิตสาธารณะมีความสำคัญซึ่งเป็นสิ่งที่มีคุณค่าและมีประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งสังคมปัจจุบันที่มีการแข่งขันสูงผู้คนต่างมุ่งหวังในการแสวงหาผล ประโยชน์เพื่อตนเอง เพิกเฉยต่อส่วนรวมไม่ช่วยกันรักษาสมบัติ สิ่งของ สถานที่ที่เป็นทรัพย์สินสาธารณะหรือแม้กระทั่งการไม่สนใจรวมกลุ่มเพื่อแก้ปัญหาส่วนรวมและเฉยชา กับเหตุการณ์ที่ไม่กระทบถึงตนแสดงถึงการขาดจิตสาธารณะ

จะเห็นว่าความมีจิตสาธารณะ เป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่เป็นจุดเน้นของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาให้นักเรียนเป็นผู้มีจิตสาธารณะและเป็นคนดี ของสังคมและประเทศชาติ โรงเรียนในสังกัดจึงต้องดำเนินการพัฒนา และปลูกฝังให้นักเรียนมีจิตสาธารณะ โดยเฉพาะ อย่างยิ่งกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1- 6

ผู้วิจัยเห็นว่า การส่งเสริมและการพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนมีความสำคัญอย่างยิ่ง จึงสนใจที่จะพัฒนาสร้างแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านจิตสาธารณะ เพื่อเป็นประโยชน์ในการวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพขึ้น ซึ่งเป็นประโยชน์กับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์

เป็นไปตามที่สถานศึกษากำหนดหรือไม่และควรจะปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
2. เพื่อหาคุณภาพและตรวจสอบองค์ประกอบเชิงโครงสร้างของแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
3. เพื่อสร้างคู่มือการใช้แบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ พัฒนาแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภูเขต 2 โดยกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยและได้แบ่งการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ

ระยะที่ 1 สร้างแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านมีจิตสาธารณะ

ระยะที่ 2 ตรวจสอบองค์ประกอบเชิงโครงสร้าง

ระยะที่ 3 สร้างคู่มือการใช้แบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านมีจิตสาธารณะ

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภูเขต 2 จำนวน 105 โรงเรียน มีนักเรียนใน ปีการศึกษา 2561 จำนวน 2,159 คน

ตัวอย่าง คือ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 572 คน ได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Radom Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ แบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ลักษณะเป็นข้อคำถาม แบบวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 และทำให้ได้องค์ประกอบของจิตสาธารณะที่ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ มีค่าดัชนีความสอดคล้องมี (IOC) ระหว่าง 0.60 ถึง 1.00 มี ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.21 ถึง 0.82 ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดรายด้านโดยวิธีหาความสอดคล้องภายในด้วยสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟามีความเชื่อมั่นอยู่ระหว่าง 0.73 ถึง 0.82

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การสร้างและหาคุณภาพแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภูเขต 2 จำนวน 24 ข้อ

การหาคุณภาพเครื่องมือแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านจิตสาธารณะ

ผลการวิเคราะห์หาความสอดคล้อง (IOC) ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา ตรงตามประเด็นของนิยามเชิงปฏิบัติการกับข้อคำถาม ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง พบว่า เมื่อนำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง คัดเลือกข้อที่มีค่า IOC เท่ากับ 0.60 –1.00 ไว้

การวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก (r) เป็นรายข้อ และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับผู้วิจัยได้นำแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทั้งหมด 51 ข้อ นำไปใช้กับกลุ่มทดลอง

(Try-out) จำนวน 50 คนเพื่อวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก (r) มีค่าระหว่าง 0.21 – 0.82 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา มีค่าระหว่าง 0.73 – 0.82

2. การตรวจสอบองค์ประกอบเชิงโครงสร้างแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านจิตสาธารณะ

ก่อนทำการวิเคราะห์องค์ประกอบ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างโดยการนำข้อคำถามแต่ละข้อ ด้วยการตรวจสอบค่า Bartlett's test of sphericity และค่า KMO

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ค่าสถิติของ Bartlett's test of sphericity และ ค่า KMO (Kaiser – Meyer- Olkin Measure of sampling adequacy)

แบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านจิตสาธารณะ	Bartlett's test of sphericity	P	KMO
1. การแบ่งปันและช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน	4113.94	.000	0.75
2. ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคม	133.35	.000	0.62
3. ด้านการใช้ การดูแลรักษา สาธารณสมบัติและสิ่งแวดล้อม	124.34	.000	0.59
4. ด้านยกย่องและให้เกียรติผู้อื่น	423.35	.000	0.75
5. ด้านการมีองค์ความรู้และความสามารถในการแสวงหาความรู้	513.13	.000	0.76

จากตารางที่ 1 ด้วยการตรวจสอบค่า Bartlett's test of sphericity และค่า KMO แล้ว พบว่าค่า Bartlett's test of sphericity มีค่าเท่ากับ 4113.94, 133.34, 124.34, 423.35 และ 513.13 ตามลำดับ มีค่าความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ .000 ($P < 0.01$) แสดงว่ามีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนค่า KMO 0.75, 0.62, 0.59, 0.75 และ 0.76 ตามลำดับ ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.50 แสดงว่าข้อคำถามแต่ละข้อสัมพันธ์กัน และเหมาะสมที่จะนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบ

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

แบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์	Factor Loading Matrix				
	Factor Loading	S.E.	R ²	ρ_c	ρ_v
1. การแบ่งปันและช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน	0.35	0.12	0.12	0.82	0.50
2. การเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชนและสังคม	0.83	0.68	0.68		
3. การใช้ การดูแลรักษา สาธารณสมบัติและสิ่งแวดล้อม	1.10	1.20	1.20		
4. การยกย่องและให้เกียรติผู้อื่น	0.84	0.71	0.71		
5. การมีองค์ความรู้และความสามารถในการแสวงหาความรู้	0.78	0.60	0.60		
Chi-square = 219.44, Chi-square/df=1.15, df =191, p =0.08, GFI=.97					
CFI =1.00 ,IFI =1.00 ,NFI= 0.98, RMSEA= 0.02					

ตารางที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์ (Factor Loading) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.35 ถึง 1.09 ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ค่า S.E. (Standard Error) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.12 ถึง 1.20 และมีค่าสหสัมพันธ์พหุคูณยกกำลังสอง (R^2) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.12 ถึง 1.20 ผลการวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงยืนยันของแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่ามีค่า ไค-สแควร์ (Chi-square) เท่ากับ 219.44, ($\chi^2/df=1.15$), ค่าองศาอิสระ (df) มีค่าเท่ากับ 191 ค่าดัชนี GFI มีค่าเท่ากับ 0.97 ค่าดัชนี NFI มีค่าเท่ากับ 0.98 และค่าดัชนี RMSEA มีค่าเท่ากับ 0.02 ความเชื่อมั่นของตัวแปรแฝง (ρ) มีค่าเท่ากับ 0.82 ค่าเฉลี่ยความแปรปรวนที่ถูกสกัด (ρ_v) มีค่าเท่ากับ 0.50 จากค่าสถิติแสดงให้เห็นว่า โมเดลตามทฤษฎีมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

3. สร้างคู่มือการใช้แบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านจิตสาธารณะ

การสร้างคู่มือแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สร้างขึ้นเป็นแบบชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับคุณภาพของแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านจิตสาธารณะ ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัดมีค่าดัชนีความสอดคล้องมี (IOC) ระหว่าง 0.60 ถึง 1.00 ค่าอำนาจจำแนกรายชื่อของแบบวัดได้จากการหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายชื่อที่เลือกทั้งหมด มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.21 ถึง 0.82 ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดรายด้านโดยวิธีหาความสอดคล้องภายในด้วยสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟามีความเชื่อมั่นอยู่ระหว่าง 0.73 ถึง 0.82

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการสร้างแบบวัดแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านจิตสาธารณะ

แบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สร้างโดยกำหนดจุดมุ่งหมาย ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เขียนข้อคำถาม แบบวัดที่สร้างขึ้นเป็นแบบชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) จำนวน 24 ข้อ มีองค์ประกอบหลัก 5 ด้าน 13 ตัวบ่งชี้ย่อย ประกอบด้วย ด้านการแบ่งปันและช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน มี 3 ตัวบ่งชี้ย่อย ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคม มี 3 ตัวบ่งชี้ย่อย ด้านการใช้ การดูแลรักษาสาธารณสมบัติและสิ่งแวดล้อม มี 3 ตัวบ่งชี้ย่อย ด้านยกย่องและให้เกียรติผู้อื่น มี 2 ตัวบ่งชี้ย่อย และ ด้านการมีองค์ความรู้และความสามารถในการแสวงหาความรู้ มี 2 ตัวบ่งชี้ย่อย

2. ผลการหาคุณภาพและตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านจิตสาธารณะ

2.1 ผลการหาคุณภาพของแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านจิตสาธารณะ

2.1.1 หาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.60 - 1.00

2.1.2 หาค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านจิตสาธารณะประกอบด้วย 5 ด้าน องค์ประกอบหลัก 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการแบ่งปันและช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคม ด้านการใช้ การดูแลรักษาสาธารณสมบัติและสิ่งแวดล้อม ด้านยกย่องและให้เกียรติผู้อื่น และ ด้านการมีองค์ความรู้และความสามารถในการแสวงหาความรู้ รวมจำนวน 24 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.21 ถึง 0.82

2.1.3 การหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา มีความเชื่อมั่นอยู่ระหว่าง 0.73 ถึง 0.82 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทั้งฉบับ มีค่าเท่ากับ 0.86

2.2 การตรวจสอบองค์ประกอบเชิงโครงสร้าง โดยวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า แบบวัดมีความตรงเชิงโครงสร้าง ค่าไค-สแควร์ (χ^2) มีค่าเท่ากับ .219.44, ($\chi^2/df=1.15$), ค่าองศาอิสระ (df) มีค่าเท่ากับ 191 ค่านัยสำคัญทางสถิติ (P-value) มีค่าเท่ากับ 0.08 ค่า GFI เท่ากับ 0.97 ค่า CFI เท่ากับ 1.00 ค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.02 โดยองค์ประกอบที่ 1) ด้านการแบ่งปันและช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน 2) ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคม 3) การใช้ การดูแลรักษาสาธารณสุขสมบัติและสิ่งแวดล้อม 4) ด้านยกย่องและให้เกียรติผู้อื่น และ 5) การมีองค์ความรู้และความสามารถในการแสวงหาความรู้ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) มีค่าเท่ากับ 0.35, 0.83, 1.10, 0.84, 0.78 ตามลำดับ ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (R^2) มีค่าเท่ากับ 0.12, 0.68, 1.20, 0.71, 0.60 ตามลำดับ และค่าความคลาดเคลื่อนในการวัดตัวแปรสังเกตได้ (S.E.) มีค่าเท่ากับ 0.12, 0.68, 0.12, 0.71, 0.60, ส่วนความเชื่อมั่นของตัวแปรแฝง (ρ_c) มีค่าเท่ากับ 0.82 และค่าเฉลี่ยความแปรปรวนที่ถูกสกัด (ρ_u) เท่ากับ 0.50

จากข้อมูลดังกล่าว ค่าดัชนีความสอดคล้องทุกตัว ทั้งโมเดลองค์ประกอบและโมเดลแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านจิตสาธารณะทั้งฉบับ มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ว่าค่า ไค-สแควร์สัมพัทธ์ มีค่าน้อยกว่า 2 ค่า GFI และ AGFI มีค่ามากกว่า 0.90 ค่า RMSEA ต่ำกว่า 0.05 แสดงว่าแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านจิตสาธารณะที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นวัดได้เที่ยงตรงตามโครงสร้างที่วัด

อภิปรายผลการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้อภิปรายผลจากการดำเนินการดังนี้

1. ผลการสร้างแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่าครั้งนี้ผู้วิจัยได้สร้างแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านจิตสาธารณะ เพื่อมุ่งวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านจิตสาธารณะ ใน 5 ด้านได้แก่ ด้านการแบ่งปันและช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน การเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคมหรือส่วนรวม การใช้ การดูแลรักษาสาธารณสุขสมบัติและสิ่งแวดล้อม ยกย่องและให้เกียรติผู้อื่น การมีองค์ความรู้และความสามารถในการแสวงหาความรู้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านจิตสาธารณะ ซึ่งสอดคล้องกับ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (ปรับปรุง พ.ศ. 2560) ได้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านจิตสาธารณะไว้ในหลักสูตร เพื่อให้เป็นการพัฒนานักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับภัสวรรณ งามอาจ (2554) กล่าวว่า การที่บุคคลแสดงความรู้สึกละ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการกระทำตามหน้าที่รับผิดชอบของตนเอง การช่วยเหลือดูแลรักษาสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นสิ่งของ สาธารณสมบัติของหน่วยงาน องค์กร และสังคม การแสดงความเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ เสียสละทรัพย์สินหรือแรงงานของตนต่อส่วนรวมและ การเข้าร่วมในการทำงานที่เป็นส่วนรวมของหน่วยงานองค์กรและสังคมโดยการกระทำที่ไม่หวังผลตอบแทนต่อตนเองแต่กระทำเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของอภิชาติ ภูสินแก่น (2559) ได้สร้างแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านจิตสาธารณะชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้สร้างแบบวัดด้านการช่วยเหลือผู้อื่น 14 ข้อ ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ 16 ข้อรวมจำนวน 30 ข้อ เป็นแบบวัดข้อคำถามเชิงสถานการณ์

2. ผลการหาคุณภาพและตรวจสอบองค์ประกอบเชิงโครงสร้างแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านจิตสาธารณะ

2.1 ผลการหาคุณภาพ

2.1.1 โดยการหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามศัพท์ของแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านจิตสาธารณะ 5 มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.60 – 1.00 แสดงว่าแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านจิตสาธารณะ 5 ด้าน ซึ่งสอดคล้องกับล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ (2543) ที่กล่าวว่าค่าดัชนีความสอดคล้องที่ตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญจะต้องมีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 จึงจะเป็นคำถามที่มีความสอดคล้องและ สอดคล้องกับงานวิจัยของอุบลรัตน์ วงษ์สามารถ (2555) ได้สร้างแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยมีค่า IOC เท่ากับ 0.80 – 1.00

2.1.2 การหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบวัดทั้ง 5 ด้านมา ได้แก่ ด้านการแบ่งปันและช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน การเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคมหรือส่วนรวม การใช้ การดูแลรักษาสาธารณสมบัติและสิ่งแวดล้อม ยกย่องและให้เกียรติผู้อื่น รวมจำนวน 24 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.21 ถึง 0.82 แสดงได้ว่าแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านจิตสาธารณะที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีค่าอำนาจจำแนกเป็นไปตามเกณฑ์ สอดคล้องกับพิชิต ฤทธิ์จรูญ (2552) แบบวัดที่ดีควรมีค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอุบลรัตน์ วงษ์สามารถ (2555) ได้สร้างแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ค่าอำนาจจำแนกเท่ากับ 0.20-0.68

2.1.3 การหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา มีความเชื่อมั่นอยู่ระหว่าง 0.73 ถึง .82 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทั้งฉบับ มีค่าเท่ากับ 0.86 สอดคล้องกับล้วน สายยศและอังคณา สายยศ (2543) ซึ่งได้กล่าวไว้ว่า ความเชื่อมั่นควรมีค่ามากกว่า 0.70 จึงจะเป็นแบบวัดที่ดีและมีความน่าเชื่อถือ สอดคล้องกับงานวิจัยของอภิชาติ ภูสินแก่น (2559) ได้สร้างแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านจิตสาธารณะชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.87 และสอดคล้องกับงานวิจัยของปริญญา ตะนุมาตย์ (2560) การสร้างแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการใฝ่เรียนรู้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.81

2.2 ผลการตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านมีจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่าแบบวัดที่สร้างขึ้นในแต่ละองค์ประกอบของแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านจิตสาธารณะ เมื่อพิจารณาจากค่าดัชนีความเหมาะสมมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ตามเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณา สอดคล้องกับยุทธ ไทยวรรณ (2556) กล่าวไว้ว่า ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (GFI) และค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องที่ปรับแล้ว (AGFI) มีค่ามากกว่า 0.90 ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อน (RMSEA) มีค่าน้อยกว่า 0.05 จากข้อมูลดังกล่าว แสดงว่าแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านจิตสาธารณะที่สร้างขึ้นมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอุบลรัตน์ วงษ์สามารถ (2554) ได้สร้างแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

3. ผลการสร้างคู่มือการใช้แบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านจิตสาธารณะ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 การสร้างคู่มือแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สร้างขึ้นเป็นแบบชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 1 ฉบับ เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง 572 คน ซึ่งแบ่งเป็น 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการแบ่งปันและช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน มี 3 ตัวบ่งชี้ย่อย 2) ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคม มี 3 ตัวบ่งชี้ย่อย 3) ด้านการใช้ การดูแลรักษาสาธารณสมบัติและสิ่งแวดล้อม มี 3 ตัวบ่งชี้ย่อย 4) ด้านยกย่องและให้เกียรติผู้อื่น มี 2 ตัวบ่งชี้ย่อย และ 5) ด้านการมีองค์ความรู้และความสามารถในการแสวงหาความรู้ มี 2 ตัวบ่งชี้ย่อย มีค่าดัชนีความสอดคล้องมี (IOC) ระหว่าง 0.60 ถึง 1.00 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบวัดได้จากการหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนน

รายข้อที่เหลือทั้งหมด มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.21 ถึง .82 ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดรายด้าน มีความเชื่อมั่นอยู่ระหว่าง 0.73 ถึง 0.82 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทั้งฉบับ มีค่าเท่ากับ 0.86

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. แบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านมีจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ควรนำสารสนเทศที่ได้ เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ดียิ่งขึ้น
2. แบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านมีจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นำไปใช้ในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนานักเรียนในด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านจิตสาธารณะให้ดีขึ้นต่อไป
3. แบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นำไปใช้ประกอบการวัดในด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านจิตสาธารณะ ด้วยวิธีอื่น ๆ ได้ เช่น การสัมภาษณ์ การสังเกต
4. แบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นำไปใช้เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมของนักเรียนให้ดียิ่งขึ้นได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาคูณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามกรอบแนวคิดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ด้านอื่น ๆ เพิ่มเติม
2. ควรพัฒนารูปแบบการจัดการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามกรอบแนวคิดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551

กิตติกรรมประกาศ

รายงานวิจัยเล่มนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความช่วยเหลือและแนะนำจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชรินทร์ ชมภูวิเศษ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มณีนญา สุราช อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้คำปรึกษาแนะนำให้ข้อคิดต่าง ๆ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่อง ขอขอบคุณประธานการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมประสงค์ เสนารัตน์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ดร.วัฒนา โอทาทะวงษ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นครชัย ชาญอุไร ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ให้มีความสมบูรณ์ และขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนิสา วงศ์อารีย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สอนประจันต์ เสียงเย็น คุณครูเบญจพร กาลบุตร คุณครูพัชรินต์ พลวาปี และคุณครูสนธยา วรรณกุล ที่ให้ความอนุเคราะห์แนะนำข้อบกพร่องข้อเพิ่มเติมให้เป็นอย่างดี ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พรทิททานกราฟฟิคจำกัด, 2542.
- คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 - 2564. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560.

- ปริญญา ตະนุมาตย์. การสร้างแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการไม่เรียนรู้สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 2560.
- พิชิต ฤทธิ์จรูญ. หลักการวัดและประเมินผลการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: เฮ้าส์ออฟเคอร์มิสท์, 2552.
- ภัสวรรณ องอาจ. การขัดเกลาทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะของนักศึกษาวิทยาลัยดุสิตธานี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2554.
- ยุทธ ไกยวรรณ. การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างด้วย Amos. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น, 2543.
- เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. แผนการศึกษาแห่งชาติ 2560 – 2579. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พริกหวานกราฟฟิค, 2560.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2551.
- อภิชาติ ภูสินแก่น. การสร้างแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านมีจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 2559.
- อุบลรัตน์ วงษ์สามารถ. การสร้างแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 2555.

ความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจของผู้บริหารกับการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29

Relationship between Administrators' Decision Making and Teamwork in the
Schools under the Secondary Educational Service Area Office 29

พวงเพชร โชคทรัพย์ทวี¹ พงษ์ศักดิ์ ทองพินซัง² อุดมพันธุ์ พิชญ์ประเสริฐ² และพิมล วิเศษสังข์²

โรงเรียนโพธิ์โพธิ์พิทยาคาร ตำโพธิ์โพธิ์ อำโพธิ์โพธิ์ จังหวัดอุบลราชธานี 34340¹

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ²

E-mail: phouangpecth.chok61@sskru.ac.th

Received: January 12, 2021; Revised: January 28, 2021; Accepted: January 29, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาระดับการตัดสินใจของผู้บริหารในสถานศึกษา 2) เพื่อศึกษาระดับการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษา และ 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจของผู้บริหารกับการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู จำนวน 357 คน โดยแบ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 81 คน ครู จำนวน 276 คน ที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการศึกษาระดับการตัดสินใจของผู้บริหารในสถานศึกษา พบว่า ระดับการตัดสินใจของผู้บริหารในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้บริหารตัดสินใจโดยรับข้อมูลจากผู้บังคับบัญชา มีระดับการตัดสินใจสูงสุด รองลงมา คือ ผู้บริหารให้ผู้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และผู้บริหารตัดสินใจด้วยตนเอง มีระดับการตัดสินใจต่ำที่สุด

2. ผลการศึกษาระดับการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษา พบว่า ระดับการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การมีมนุษยสัมพันธ์ มีระดับการทำงานเป็นทีมสูงสุด รองลงมา คือ การสื่อสารที่ดี และการไว้วางใจระหว่างกัน มีระดับการทำงานเป็นทีมต่ำที่สุด

3. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจของผู้บริหารกับการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 พบว่า โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ความสัมพันธ์ การตัดสินใจ การทำงานเป็นทีม

Abstract

This research aimed to study 1) a level of administrators' decision making in the schools, 2) a level of teamwork in the schools, and 3) relationship between administrators' decision making and teamwork in the schools under the Secondary Educational Service Area Office 29. The

samples used in this research were 357 participants: 81 school administrators and 276 teachers working in the schools under the Secondary Educational Service Area Office 29. The research instrument was a questionnaire created by the researchers. The statistical instruments were frequency, percentage, mean (\bar{X}), standard deviation (S.D), and Pearson's product moment correlation coefficient analysis.

The research findings were found as follows.

1. The findings of the level of the administrators' decision making in the schools revealed that the level of the administrators' decision making in the schools under the Secondary Educational Service Area Office 29 in the overall was at a high level. When each aspect was considered, the findings indicated that the administrators made decision based on the information they received from their controlees. The level of their decision making was at the highest level, followed by the administrators having their controlees participate in their decision making, and the administrators making decision by themselves which was at the lowest level.

2. The findings of the study of the level of the teamwork in the school indicated that the level of the teamwork in the school in the overall was at a high level. When each aspect was considered, the human relation was at the highest level of the teamwork, followed by the good communication, and the trust among the co-workers which was at the lowest level.

3. The findings indicated that the relation between the administrators' decision making and teamwork in the schools under the Secondary Educational Service Area Office 29 in the overall was in positive relationship at a high level with the statistical significance at the level of .01.

Keywords: Relationship, Decision Making, Teamwork

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนา กำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุขในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 เนื่องจากการศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างความได้เปรียบเพื่อการแข่งขันและ ยืนหยัดในเวทีโลกภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัต ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกจึงให้ความสำคัญและทุ่มเท กับการพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตนให้สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ ภูมิภาค และโลกในส่วนของประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา การพัฒนา ศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทย ให้มีทักษะ ความรู้ความสามารถ และสมรรถนะที่สอดคล้องกับ ความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2560)

ในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตามกระแสโลกาภิวัตน์ทำให้โลกไร้พรมแดนจนทำให้เกิดการปฏิรูป การศึกษา ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหาร คือผู้บริหาร การศึกษาในทุกระดับตั้งแต่ระดับกระทรวง ทบวง กรม จังหวัด และสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้ที่มีความคิดกว้างไกล มีสภาวะความเป็นผู้นำ กล้าคิด กล้าเปลี่ยนแปลง กล้าทำ และกล้าตัดสินใจ ตระหนักในความสำคัญของการมี ส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง มีความสามารถในการจัดการประสานประโยชน์กับทุกฝ่าย เพื่อประโยชน์ของผู้เรียน

เป็นสิ่งสำคัญ ผู้บริหารที่มีคุณลักษณะดังกล่าวจึงจะสามารถทำให้การศึกษาเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่พึงประสงค์ได้ (บัญชา อึ้งสกุล 2545) ซึ่งในยุคนี้จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องคิดเร็วทำเร็วคิดก่อนทำก่อนมิฉะนั้นจะช้ากว่าคู่แข่ง การคิดเร็วทำเร็วนั้นจะเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ บางคนคิดได้แต่ช้าก็ถือว่าไม่ประสบความสำเร็จหรือบางคนคิดเร็ว แต่ทำช้าก็ถือว่าไม่สำเร็จเช่นกัน ผู้บริหารในยุคนี้จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเรียนรู้ และฝึกฝนให้มีทักษะการตัดสินใจที่ดีพอเพื่อบริหารองค์การสู่ความเป็นเลิศต่อไป (จิณฉวีตร ปะโคทัง 2553)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีอำนาจหน้าที่ตามมาตรา 34 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546 กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์การแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ.2546 และตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง แบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พ.ศ.2560 ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดนโยบายโดยยึดหลักของการพัฒนาที่ยั่งยืน และสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศในอนาคตเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยนโยบายที่ 6 ด้านการปรับสมดุล และพัฒนาระบบบริหารจัดการศึกษา เป็นนโยบายจุดเน้นที่สำคัญ เนื่องจากเป็นนโยบายที่กระจายอำนาจการจัดการศึกษาให้แก่สถานศึกษา หรือกลุ่มสถานศึกษามีความอิสระในการบริหารและจัดการศึกษา และปรับบทบาทภารกิจของหน่วยงานทั้งระดับสำนักงานทั้งส่วนกลาง และระดับภูมิภาค โดยปรับโครงสร้างของหน่วยงานทุกระดับตั้งแต่สถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสำนักงานส่วนกลางให้มีความทันสมัยพร้อมที่จะปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกอยู่ตลอดเวลา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2562)

สถานศึกษาถือเป็นหน่วยงานระดับล่างสุดที่มีความสำคัญและเป็นแนวหน้าในการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2545 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่3) พ.ศ. 2553 ได้กำหนดภารกิจของสถานศึกษาไว้เพื่อให้สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการศึกษาให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนมากที่สุด ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะเป็นผู้บริหารได้รับการกระจายอำนาจให้ปฏิบัติหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และต้องรับการประเมินภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) รวมทั้งรับการตรวจสอบจากชุมชนอย่างใกล้ชิด ดังนั้นในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาเพื่อให้เกิดการปฏิรูปการศึกษารวดตามเป้าหมาย จึงขึ้นอยู่กับกระบวนการทำงาน กระบวนการวางแผน กระบวนการปฏิบัติงานต่างๆ หรือแม้แต่การตัดสินใจในการปฏิบัติงานของผู้บริหารตามอำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย โดยการตัดสินใจของผู้บริหารนับเป็นภารกิจหลักของการบริหารงานทั้งระบบ เพราะไม่ว่าจะเป็นการทำงานในขั้นตอนใดที่จำเป็นต้องให้ผู้บริหารมีการตัดสินใจส่งลงไปเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งเต็มกำลังความสามารถ เพื่อผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับองค์กร (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (สปศ.) องค์การมหาชนเฉพาะกิจ 2553)

ความเสี่ยงที่สุดในการบริหารสถานศึกษา คือ การตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษา เพราะผลของการตัดสินใจบางครั้งไม่สามารถทำให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างสมบูรณ์เพียงพอ แต่เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดผลที่ดีที่สุด ในสถานการณ์เวลานั้น และการตัดสินใจที่ดีประสบผลสำเร็จมากที่สุดนั้นจะชี้ให้เห็นถึงคุณภาพองค์การ นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพจะต้องรู้จักเลือกใช้วิธีการตัดสินใจที่เหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เป็นอยู่นั้นหมายความว่าในบางกรณีผู้บริหารจำเป็นต้องตัดสินใจเอง แต่มีอีกหลายกรณีที่ผู้บริหารควรให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เพื่อทางเลือกที่ดีที่สุด (ศิริพงษ์ เศษภายน 2548) สอดคล้องกับ พิมพรธณ สุริโย (2552) ที่กล่าวว่าผู้ที่มีส่วนสำคัญในการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามแผนการดำเนินงาน คือ ครูและผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการรับผิดชอบการจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจ และนำผลการตัดสินใจไปดำเนินการวางแผนเพื่อบริหารสถานศึกษา การตัดสินใจของผู้บริหารไม่อาจจะปรากฏออกมาดีหรือไม่ก็ตาม ผู้บริหารจะต้องรับผิดชอบต่อผลที่เกิดขึ้นด้วย การตัดสินใจสั่งการ (Decision making) เป็นกระบวนการที่จำเป็น และมีความสำคัญต่อภาวะการณเป็นผู้นำในการบริหารอย่างมาก ความสำเร็จในการบริหาร

สถานศึกษาทุกแห่งขึ้นอยู่กับการทำงานที่ในการตัดสินใจของผู้บริหาร ซึ่งทำให้สถานศึกษาบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และสามารถสนองความต้องการของครูและบุคลากร ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเลือกวิธีการตัดสินใจให้เหมาะกับสถานการณ์และสภาพแวดล้อม รู้จักใช้กระบวนการตัดสินใจให้เหมาะกับแต่ละเรื่อง

การทำงานเป็นทีม (Teamwork) มีความจำเป็นมากสำหรับองค์กรทุกองค์กร หากองค์กรใดแบ่งแยกการทำงานโดยอิสระไม่สนับสนุนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน หรือไม่ผนึกพลังกันทำงานเป็นทีมย่อมส่งผลให้มีประสิทธิผลของงานในองค์กรตกต่ำลง นอกจากนี้ยังส่งผลไปถึงบรรยากาศของการทำงานร่วมกันด้วย ฉะนั้นการทำงานแบบเก่งแต่ผู้เดียวนั้นหมดยุคสมัยแล้ว เพราะการทำงานเป็นทีมมักจะทำออกมาได้ดีกว่าการทำงานคนเดียว เมื่อทีมทำงานได้ดีผลลัพธ์ที่ได้ก็จะมีประสิทธิผลสูงเป็นอย่างมาก ซึ่งเกิดจากการเอาทักษะที่มีความแตกต่างกันและหลากหลาย ประสพการณ์และแรงจูงใจของสมาชิกในทีม ทำให้ทีมสามารถที่จะตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม ทีมที่มีประสิทธิภาพจะสามารถตัดสินใจได้ดีขึ้น ดำเนินการได้รวดเร็วยิ่งขึ้น และแก้ไขปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์มากขึ้นกว่ากลุ่มคนที่มีทักษะและความสามารถสูงแต่ต่างคนต่างทำงาน (ไพโรจน์ บาลัน 2551) สอดคล้องกับ สุวัฒน์ อินทวงศ์ (2550) ที่กล่าวว่า การทำงานหรือการดำเนินงานตามกระบวนการบริหารไม่อาจประสบความสำเร็จลงได้ หากปราศจากความร่วมมือของบุคลากรทุกคนในหน่วยงาน การร่วมมือร่วมใจในการทำงานหรือการทำงานเป็นทีม จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ผู้บริหารควรหันมาให้ความสำคัญเป็นอย่างมากเพราะการทำงานทั้งหลายต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคลากรทุกฝ่าย จึงจะทำให้องค์กรสามารถขับเคลื่อนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากแนวคิดดังกล่าวชี้ให้เห็นได้ว่าการตัดสินใจของผู้บริหาร และการทำงานเป็นทีมมีความสำคัญในการบริหารงานภายในสถานศึกษาเป็นอย่างยิ่ง หากผู้บริหารให้ความสำคัญกับผู้ร่วมงาน รู้จักวิธีการตัดสินใจ กำหนดระดับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อให้ผู้ร่วมงานปฏิบัติด้วยความพึงพอใจและมีทีมที่มีความสัมพันธ์กันจะทำให้เกิดการพัฒนาได้อย่างรวดเร็วผู้วิจัยซึ่งเป็นบุคลากรในสถานศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจของผู้บริหารกับการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 เพื่อนำผลการวิจัยไปพัฒนาการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และเพื่อสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพ บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการตัดสินใจของผู้บริหารในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29
2. เพื่อศึกษาระดับการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจของผู้บริหารกับการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ที่ปฏิบัติหน้าที่ในปีการศึกษา 2563 จำนวน 4,602 คน จาก 81 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 81 คน และครู จำนวน 4,521 คน ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มโดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan 1970) ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน

357 คน จากนั้นกำหนดจำนวนของตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โรงเรียนละ 1 คน รวมจำนวนผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 81 คน และตัวอย่างครู ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิตามสัดส่วน (Proportion Stratified Random Sampling) ตามขนาดของสถานศึกษา ประกอบด้วย ครูโรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 55 คน โรงเรียนขนาดกลางจำนวน 99 คน โรงเรียนขนาดใหญ่จำนวน 38 คน และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษจำนวน 84 คน รวมจำนวนครูที่เป็นตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 276 คน และตัวอย่างที่เป็นครูใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ตามสัดส่วนที่กำหนดไว้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

1. แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ตำแหน่ง ขนาดโรงเรียน และประสบการณ์การทำงานในตำแหน่ง มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

2. แบบสอบถามเกี่ยวกับการตัดสินใจของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบ่งเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วย ผู้บริหารตัดสินใจด้วยตนเอง ผู้บริหารตัดสินใจโดยรับข้อมูลจากผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้บริหารตัดสินใจโดยปรึกษาหารือกับผู้ใต้บังคับบัญชา และผู้บริหารให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด จำนวน 20 ข้อ และทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของข้อคำถาม โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งได้ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.890

3. แบบสอบถามเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบ่งเป็น 5 ด้าน ประกอบด้วย การมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจน การมีส่วนร่วมในการทำงาน การไว้วางใจระหว่างกัน การสื่อสารที่ดี และการมีมนุษยสัมพันธ์ ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด จำนวน 45 ข้อ และทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของข้อคำถาม โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งได้ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.990

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S) และการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการตัดสินใจของผู้บริหารในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 โดยรวม ปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตารางแสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการตัดสินใจของผู้บริหารในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 โดยภาพรวม

รายการ	ระดับการตัดสินใจ		
	\bar{X}	S	แปลผล
1. ผู้บริหารตัดสินใจด้วยตนเอง	3.68	0.70	มาก
2. ผู้บริหารตัดสินใจโดยรับข้อมูลจากผู้ใต้บังคับบัญชา	4.02	0.50	มาก
3. ผู้บริหารตัดสินใจโดยปรึกษาหารือกับผู้ใต้บังคับบัญชา	3.98	0.86	มาก
4. ผู้บริหารให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	4.00	0.92	มาก
เฉลี่ย	3.92	0.74	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการตัดสินใจของผู้บริหารในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้บริหารตัดสินใจโดยรับข้อมูลจากผู้ใต้บังคับบัญชา ($\bar{X} = 4.02$) มีระดับการตัดสินใจสูงที่สุด รองลงมา คือ ผู้บริหารให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X} = 4.00$) และผู้บริหารตัดสินใจด้วยตนเอง ($\bar{X} = 3.68$) มีระดับการตัดสินใจต่ำที่สุด

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 โดยรวม ปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ตารางแสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 โดยภาพรวม

รายการ	ระดับการทำงานเป็นทีม		
	\bar{X}	S	แปลผล
1. การมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจน	4.23	0.79	มากที่สุด
2. การมีส่วนร่วมในการทำงาน	4.22	0.90	มากที่สุด
3. การไว้วางใจระหว่างกัน	4.14	0.85	มาก
4. การสื่อสารที่ดี	4.26	0.69	มากที่สุด
5. การมีมนุษยสัมพันธ์	4.28	0.82	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.22	0.81	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.22$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การมีมนุษยสัมพันธ์ ($\bar{X} = 4.28$) มีระดับการทำงานเป็นทีมสูงที่สุด รองลงมา คือ การสื่อสารที่ดี ($\bar{X} = 4.26$) และการไว้วางใจระหว่างกัน ($\bar{X} = 4.14$) มีระดับการทำงานเป็นทีมต่ำที่สุด

3. ผลการวิเคราะห์ระดับความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจของผู้บริหารกับการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ปรากฏดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ตารางแสดงระดับความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจของผู้บริหารกับการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29

ตัวแปร	Y_1	Y_2	Y_3	Y_4	Y_5	Y_{tot}
X_1	0.124*	0.108*	0.050	0.040	0.106*	0.092
X_2	0.555**	0.639**	0.579**	0.550**	0.549**	0.612**
X_3	0.561**	0.578**	0.582**	0.594**	0.588**	0.617**
X_4	0.736**	0.764**	0.794**	0.737**	0.719**	0.797**
X_{tot}	0.679**	0.712**	0.691**	0.661**	0.674**	0.727**

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจของผู้บริหาร (X_{tot}) กับการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษา (Y_{tot}) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวก อยู่ในระดับสูง ($r_{xy} = 0.727$) เมื่อพิจารณาถึงความสัมพันธ์ของการตัดสินใจของผู้บริหาร (X_{tot}) กับการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษา แต่ละด้าน (Y) พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวก อยู่ในระดับสูง 1 ด้าน คือ การมีส่วนร่วมในการทำงาน (Y_2) ($r_{xy} = 0.712$) มีความสัมพันธ์เชิงบวก อยู่ในระดับปานกลาง 4 ด้าน โดยเรียงลำดับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์จากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ การไว้วางใจระหว่างกัน (Y_3) ($r_{xy} = 0.691$) รองลงมา คือ การมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจน (Y_1) ($r_{xy} = 0.679$) การมีมนุษยสัมพันธ์ (Y_5) ($r_{xy} = 0.674$) และการสื่อสารที่ดี (Y_4) ($r_{xy} = 0.661$)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาระดับการตัดสินใจของผู้บริหารในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 29 พบว่า ระดับการตัดสินใจของผู้บริหารในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้บริหารตัดสินใจโดยรับข้อมูลจากผู้ใต้บังคับบัญชาในระดับการตัดสินใจสูงสุด รองลงมา คือ ผู้บริหารให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการตัดสินใจและผู้บริหารตัดสินใจด้วยตนเอง มีระดับการตัดสินใจต่ำที่สุด

2. ผลการศึกษาระดับการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 พบว่า ระดับการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การมีมนุษยสัมพันธ์ มีระดับการทำงานเป็นทีมสูงที่สุด รองลงมา คือ การสื่อสารที่ดี และการไว้วางใจระหว่างกัน มีระดับการทำงานเป็นทีมต่ำที่สุด

3. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจของผู้บริหารกับการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 พบว่า โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยในครั้งนี้มีประเด็นที่ควรนำมาพิจารณาเพื่อทราบสภาพที่แท้จริง สามารถนำไปพัฒนาและประยุกต์ใช้เพื่อการบริหารงานในสถานศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการทำงานของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 โดยนำประเด็นมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ระดับการตัดสินใจของผู้บริหารในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 29 พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับการตัดสินใจจากมากสุดไปน้อยสุด ดังนี้ ผู้บริหารตัดสินใจโดยรับข้อมูลจากผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้บริหารให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ผู้บริหารตัดสินใจโดยปรึกษาหารือกับผู้ใต้บังคับบัญชา และผู้บริหารตัดสินใจด้วยตนเอง

จากการพิจารณาผลการวิจัยรายด้านที่ผู้บริหารมีการตัดสินใจโดยรับข้อมูลจากผู้ใต้บังคับบัญชา อาจเป็นเพราะการตัดสินใจส่วนใหญ่เป็นเรื่องที่ผู้ปฏิบัติจะเข้าใจสภาพและปัญหาได้ดี จึงจำเป็นที่ผู้บริหารเลือกการตัดสินใจที่ได้รับข้อมูลจากผู้ใต้บังคับบัญชามาวิเคราะห์ประกอบการตัดสินใจ โดยข้อสังเกตดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภวรรณ ชิวส์ชา (2553) ที่กล่าว ในภาพรวมครูผู้ตอบแบบสอบถามรับรู้ว่าคุณครูผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษอุบลราชธานี เขต 3 มีพฤติกรรมการตัดสินใจครบทั้ง 5 แบบ โดยส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการตัดสินใจในแบบที่ 5 คือ ผู้บริหารให้ครูอาจารย์ในโรงเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ รองลงมาคือแบบที่ 4 คือ ผู้บริหารหารือกับครูอาจารย์ในโรงเรียนเป็นกลุ่มแล้วตัดสินใจเอง แบบที่ 3 ผู้บริหารหารือกับครูอาจารย์ในโรงเรียนเป็นรายบุคคลแล้วตัดสินใจเอง แบบที่ 2 คือ ผู้บริหารหาข้อมูลจากครูอาจารย์ในโรงเรียนก่อนแล้วตัดสินใจเอง และแบบที่ 1 คือ ผู้บริหารใช้ข้อมูลที่มีอยู่แล้ว และตัดสินใจเองตามลำดับเมื่อพิจารณาตามภารกิจของการตัดสินใจ พบว่า ในงานวิชาการและงานบริหารทั่วไป ผู้บริหารโรงเรียนใช้การตัดสินใจในแบบที่ 5 คือ ผู้บริหารให้ครูอาจารย์ในโรงเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมากกว่าแบบอื่น ๆ ส่วนงานงบประมาณและงานบุคคล ผู้บริหารใช้พฤติกรรม การตัดสินใจในแบบที่ 4 คือ ผู้บริหารหารือกับครูอาจารย์ในโรงเรียนเป็นกลุ่มแล้วตัดสินใจเองมากกว่าแบบอื่น ๆ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทธิรัตน์ นาคราช (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กรุงเทพมหานคร ที่พบว่า พฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริหาร อยู่ในระดับมาก ทั้งภาพรวมและรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ผู้บริหารและครูร่วมกันตัดสินใจ ผู้บริหารตัดสินใจเองแต่เปิดโอกาสให้ครูซักถามได้ ผู้บริหารตัดสินใจเองโดยอาศัยข้อมูลที่ได้จากครูมาประกอบในการพิจารณาตัดสินใจ ผู้บริหารให้ครูเป็นผู้ตัดสินใจเอง และผู้บริหารตัดสินใจเองแล้วแจ้งให้ครูทราบหรือนำไปปฏิบัติ

2. ผลการวิเคราะห์ระดับการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 29 พบว่า ระดับการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การมีมนุษยสัมพันธ์ มีระดับการทำงานเป็นทีมสูงที่สุด รองลงมา คือ การสื่อสารที่ดี และการไว้วางใจระหว่างกันมีระดับการทำงานเป็นทีมต่ำที่สุด ซึ่งจากการวิเคราะห์ผลที่พบว่าการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาด้านการมีมนุษยสัมพันธ์สูงที่สุด

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อำนวย มีสมทรัพย์ (2553) ได้ทำวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 พบว่า 1) สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 มีการทำงานเป็นทีมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีระดับการทำงานเป็นทีมในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ คือ ด้านการยอมรับนับถือซึ่งกันและกัน ด้านการมีส่วนร่วมในการทำงาน ด้านการมีเป้าหมายเดียวกัน ด้านความไว้นับถือใจ ด้านความมีมนุษยสัมพันธ์ และด้านการสื่อสาร ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย

ของ จันท์จิรา จิตนาวสาร (2559) ได้ทำวิจัย เรื่องการศึกษาการทำงานเป็นทีมของครูผู้สอนในเขตอำเภอคลองใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด พบว่า ผลการเปรียบเทียบของครูในเขตอำเภอคลองใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดโรงเรียน มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติจากการสังเคราะห์การทำงานเป็นทีมของนักการศึกษาภายในประเทศ ของผลการวิจัยสามารถสรุปได้ว่า ประสิทธิภาพของการทำงานที่สูงมีความสัมพันธ์กับภาวะความเป็นผู้นำขององค์กร ซึ่งจะก่อให้เกิดการทำงานเป็นทีมของคนในองค์กร จนก่อให้เกิดเป็นวัฒนธรรมในการทำงานที่มีสภาพการยอมรับนับถือ การมีเป้าหมายเดียวกัน การมีปฏิสัมพันธ์ การมีส่วนร่วม ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน และการสื่อสารอย่างเปิดเผย ล้วนเป็นวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมอย่างมีประสิทธิภาพ

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจของผู้บริหารกับการทำงานเป็นทีม ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 พบว่า โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับสูง เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ว่าการตัดสินใจของผู้บริหารกับการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 มีความสัมพันธ์ทางบวก อาจเนื่องมาจากการตัดสินใจของผู้บริหารในแต่ละครั้งที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ประจำจะต้องอาศัยความร่วมมือจากครูที่ปฏิบัติประจำเพื่อรับทราบข้อมูลก่อนการตัดสินใจ ซึ่งเป็นการรับฟังข้อมูลรอบด้านต้องเกี่ยวข้องกับทุกฝ่ายของการทำงานจึงส่งผลให้เกิดความร่วมมือในการทำงานเป็นทีมเพราะเกิดการประสานงาน ความมีมนุษยสัมพันธ์ในการทำงาน

โดยผลการวิจัยครั้งนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Fowler (1986) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจสั่งการกับขวัญและกำลังใจในการทำงานของครูอาจารย์ ในโรงเรียนประถมศึกษาในรัฐเซาท์อีสเทิร์น (Southeastern) เกี่ยวกับงานบริหารการศึกษา 5 ด้าน คือ ด้านหลักสูตร ด้านกิจกรรมนักเรียน ด้านบุคลากร ด้านทรัพยากร และด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจสั่งการมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับขวัญกำลังใจในการทำงาน และครูอาจารย์ในโรงเรียนที่เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจสั่งการมีขวัญและกำลังใจในการทำงานแตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทธิรัตน์ นาคราช (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กรุงเทพมหานคร พบว่า พฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริหาร อยู่ในระดับมาก ทั้งภาพรวมและรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ผู้บริหารและครูร่วมกันตัดสินใจ ผู้บริหารตัดสินใจเองแต่เปิดโอกาสให้ครูซักถามได้ ผู้บริหารตัดสินใจเองโดยอาศัยข้อมูลที่ได้จากครูมาประกอบในการพิจารณาตัดสินใจ ผู้บริหารให้ครูเป็นผู้ตัดสินใจเอง และผู้บริหารตัดสินใจเองแล้วแจ้งให้ครูทราบหรือนำไปปฏิบัติ

ผลการศึกษา พบว่า การตัดสินใจของผู้บริหารกับการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 น่าจะเป็นเพราะว่าการตัดสินใจของผู้บริหารและครูที่เกิดขึ้นจะส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูในการปฏิบัติงานว่ามีลักษณะงาน และรูปแบบการทำงานเป็นไปในทิศทางใด สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิไลวรรณ ศรีมันตะสิริภัทร (2560) ที่ศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารและครูกับการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี พบว่า พฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารและครูกับการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี มีความสัมพันธ์กันทางบวกค่อนข้างสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยพฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารและครูกับการทำงานเป็นทีม มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.847 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Fowler (1986) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจสั่งการกับขวัญและกำลังใจในการทำงานของครูอาจารย์ ในโรงเรียนประถมศึกษาในรัฐเซาท์อีสเทิร์น (Southeastern) เกี่ยวกับงานบริหารการศึกษา 5 ด้าน คือ ด้านหลักสูตร ด้านกิจกรรมนักเรียน ด้านบุคลากร ด้านทรัพยากร และด้านความสัมพันธ์กับชุมชน พบว่า การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจสั่งการมีความสัมพันธ์

ในทางบวกกับขวัญกำลังใจในการทำงาน และครูอาจารย์ในโรงเรียนที่เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจสั่งการ มีขวัญและกำลังใจในการทำงานแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยที่พบว่าการตัดสินใจของผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับการทำงานเป็นทีมในเชิงบวก คือ การรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนร่วมในการทำงาน แต่ในบางสถานการณ์ที่เร่งด่วนและจำเป็นต้องตัดสินใจผู้บริหาร จึงควรเลือกการตัดสินใจในรูปแบบการตัดสินใจด้วยตนเองเพื่อให้ทันต่อสถานการณ์

2. การตัดสินใจของผู้บริหารที่รับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนร่วมในการทำงาน ผู้บริหารควรมีองค์ประกอบ ในการเลือกว่าจะใช้รูปแบบใดในการตัดสินใจเพื่อให้เหมาะสมกับเหตุการณ์หรือสถานการณ์ได้เหมาะสม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยพบว่าการตัดสินใจของผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับการทำงานเป็นทีมในเชิงบวก เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพจึงควรมีการศึกษารูปแบบการทำงานเป็นทีมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงาน

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดีโดยได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน ผศ. ดร.พงษ์ศักดิ์ ทองพันธ์ ประธาน กรรมการที่ปรึกษา รศ.ดร.อุดมพันธุ์ พิษณุประเสริฐ และ ดร.พิมล วิเศษสังข์ กรรมการที่ปรึกษา ที่ได้ให้คำปรึกษารวมทั้งให้แนวทางในการศึกษาค้นคว้า รวมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ช่วยตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิจัย ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ที่ให้ความช่วยเหลือในการตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยขอกราบอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. **นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2562.
- จันทร์จิรา จิตนาวสาร. **การศึกษาการทำงานเป็นทีมของครูผู้สอนในเขตอำเภอคลองใหญ่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา, 2559.
- จิณณวัตร ปะโคทัง. **เทคนิคการบริหาร**. อุบลราชธานี: ศิริธรรมออฟเซ็ท, 2553.
- บัญชา อึ้งสกุล. “ประสิทธิภาพของผู้บริหารการศึกษาในยุคปฏิรูปการศึกษา,” **วิชาการ**. 5, 3 (มีนาคม 2545): 22-23.
- ปฏิรูปการศึกษา (สปศ.) องค์การมหาชนเฉพาะกิจ, สำนักงาน. **การปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2545 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่3) พ.ศ. 2553**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: บุญศิริการพิมพ์, 2553.
- พิมพ์พรรณ สุริโย. **ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเทศบาลกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 9 กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, 2552.
- ไพโรจน์ บาลัน. **ทักษะการบริหารทีม**. กรุงเทพฯ: แอคทีฟพริ้นท์จำกัด, 2551.

เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579**. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค, 2560.

วิไลวรรณ ศรีมันตะสิริภัทร. **พฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารและครูที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีม ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, 2560.

ศิริพงษ์ เสาภายน. **หลักการบริหารการศึกษา ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: บุ๊คพอยท์, 2548.

สุทธิรัตน์ นาคราช. **พฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารกับการทำงานเป็นทีมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, 2558.

สุภวรรณ อิวศ์ษา. **พฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษ อุบลราชธานี เขต 3**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2553.

สุวัฒน์ อินทวงศ์. **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการทำงานเป็นทีม ตามการรับรู้ของครู ผู้สอนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษหนองคาย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี, 2550.

อำนวยการ มีสมทรัพย์. **การศึกษาค้นคว้าความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษพระนครศรีอยุธยา เขต 1**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, 2553.

Fowler, M. B. **The relationship between teacher perceived participation in educational decision making and teacher morale in selected elementary schools in targeted southeastern state**. Dissertation Abstracts International, 1986.

Krejcie, R. V. and D. W. Morgan. "Determining sample size for research activities," **Education and Psychological Measurement**. 30, 3 (1970): 607-610.

แนวทางการพัฒนาการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขนาดกลาง
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7
Guidelines for Developing Conflict Management for the School Administrators
in the Medium-Sized Schools under Nakhon Ratchasima Primary
Educational Service Area Office 7

พุดิพงษ์ แสงหอย¹ และกฤษกรก ดวงชาทม²

ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลโนนตาเถร อำเภอโนนแดง จังหวัดนครราชสีมา 30360¹

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม²

E-mail: 618210200218@rmu.ac.th

Received: March, 16 2020; Revised: May, 12 2020; Accepted: May, 12 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 ตัวอย่าง จำนวน 320 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขนาดกลาง 80 คน และครูโรงเรียนขนาดกลาง 240 คน กำหนดขนาดตัวอย่างจากตารางสุ่มของเครซีและมอร์แกน และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ร้อยละการหาค่าดัชนีการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

แนวทางการพัฒนาการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา มี 3 วิธี ได้แก่

1. วิธีการประนีประนอม ผู้บริหารสถานศึกษาทำความเข้าใจและพิจารณาถึงปัญหาความขัดแย้งตามข้อเท็จจริงด้วยเหตุผล เปิดโอกาสให้คู่ขัดแย้งได้ชี้แจงเหตุผลและข้อเท็จจริง พิจารณาหาทางออกร่วมกันโดยให้มีผลกระทบน้อยที่สุดและเกิด ความพึงพอใจกับทั้งสองฝ่าย
2. วิธีการร่วมมือ ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ร่วมกันแสดงความคิดเห็นและเกี่ยวกับวิธีแก้ปัญหาต่าง ๆ ร่วมกันด้วยความสามัคคี แล้วร่วมกันลงมติเพื่อเลือกวิธีการแก้ไขปัญหาค้นคว้าโดยเร็ว
3. วิธีการยอมให้ ผู้บริหารสถานศึกษายอมให้ โดยคำนึงถึงเป้าหมายและผลประโยชน์ขององค์กรเป็นสำคัญ ไม่ให้เกิดความบาดหมางใจระหว่างบุคลากร และยอมให้ปฏิบัติเพื่อเป็นแรงขับเคลื่อนองค์กรได้ดีที่สุด

คำสำคัญ: การพัฒนา การบริหารความขัดแย้ง โรงเรียนขนาดกลาง

Abstract

The purposes of this study were to study guidelines for developing conflict management for the school administrators under Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office 7. There were 320 samples: 80 school administrators and 240 teachers from the medium-sized schools. The samples' size was determined by the random table of Krejcie and Morgan and the interview of the nine experts. The research instruments were a questionnaire and an interview

form. The data were analyzed by using frequency, percentage, modified priority needs indexes, and content analysis.

The research findings were found as follows.

The guidelines for developing the conflict management for the school administrators consisted of 3 methods.

1. The compromise method was that the school administrators tried to understand and considered the conflict problems based on reasonable facts, gave opportunities for conflicting parties to explain reasons and facts, considered finding a solution together with the least impact, and resulted in satisfaction with both sides.

2. The collaboration method was that the school administrators gave chances to everyone to express his/her opinions about how to solve problems together with harmony and then jointly voted to choose solutions to resolve the problems as soon as possible.

3. The accommodation method was that the school administrators accommodated with other people by taking the goals and the benefits of the organizations into account without creating the conflict among personnel and allowed the teachers to work in order to drive the organizations to reach the best destinations.

Keywords: Development, Conflicts Management, Medium-sized Schools

บทนำ

ความขัดแย้งเป็นปรากฏการณ์ปกติขององค์การที่เกิดขึ้น เนื่องจากองค์การได้รวมเอามนุษย์ที่มีความแตกต่างกันมาอยู่ร่วมกัน ทำงานร่วมกัน มีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน แนวคิดสมัยเก่าเชื่อว่า ความขัดแย้งเป็นสิ่งไม่ดี เป็นเรื่องของ ความรุนแรง ไม่เป็นประโยชน์ต่อองค์การหรือหน่วยงานควรหลีกเลี่ยงหรือขจัดให้หมดสิ้นไป เพราะหากมีความขัดแย้งเกิดขึ้นก็ถือว่าเป็นความผิดพลาดในการบริหารงานอย่างใหญ่หลวง ต้องช่วยกันปกปิด แต่แนวคิดสมัยใหม่เชื่อว่าความขัดแย้งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ความขัดแย้งจะเป็นตัวกระตุ้น และจูงใจในการทำงาน ความขัดแย้งจะมีประโยชน์หรือเกิดโทษ ขึ้นอยู่กับวิธีการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหาร (สัมมา รัตนชัย 2556) ดังนั้น การบริหาร ความขัดแย้งจึงนับว่ามีความสำคัญที่จะสามารถทำให้การบริหารงานเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพกระบวนการบริหารความขัดแย้งเกี่ยวข้องกับการวินิจฉัยและการเข้าแทรกแซงจุดมุ่งหมายของการวินิจฉัยก็เพื่อจะหาข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการณ์ของความขัดแย้งสำหรับสาเหตุของความขัดแย้งโดยพิจารณาว่าบุคคลหรือกลุ่มมีความคิดเห็นแตกต่างกันในเป้าหมายหรือวิธีการเช่นใดขอบเขตของความรับผิดชอบของบุคคลหรือกลุ่มชัดเจนเพียงใดบุคคลหรือกลุ่มมีการแข่งขันเพื่อจะได้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดหรือไม่เมื่อบุคลากรในองค์การทราบถึงสภาพการณ์ของความขัดแย้งจึงร่วมกันวิเคราะห์และตัดสินใจ ดำเนินการในการบริหารความขัดแย้งจาก 3 ประการต่อไปนี้ ประการแรก คือ การกระตุ้นให้เกิดความขัดแย้งที่สร้างสรรค์มีประโยชน์ให้เกิดขึ้นในหน่วยงานหรือองค์การในเมื่อความขัดแย้งมีในระดับค่อนข้างต่ำ ประการที่สอง คือ ลดระดับความขัดแย้งหรือระงับความขัดแย้งเมื่อความขัดแย้งมีในระดับสูงเกินไปจนทำให้เป็นผลเสียแก่หน่วยงานหรือองค์การและประการสุดท้ายคือการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง (พรนพ พุกกะพันธ์ 2554)

โรงเรียนเป็นองค์การหนึ่งที่อยู่ใต้อาณาจักรของปัญหาความขัดแย้งได้ปัญหาหรือความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในโรงเรียนมีหลายลักษณะ เช่น ปัญหาความขัดแย้งระหว่างบุคคลเนื่องจากความคิดเห็นที่ต่างกันและ

ผลประโยชน์ที่ขัดกัน นอกจากนั้นยังมีความขัดแย้งระหว่างกลุ่มความขัดแย้งเหล่านี้หากเกิดขึ้นย่อมทำให้ประสิทธิภาพของงานลดลงได้ความขัดแย้งในโรงเรียนที่เกิดจากทรัพยากรทางการศึกษา ไม่เพียงพอกับความต้องการ เกิดจากการก้าวก่ายในงานหรืออำนาจหน้าที่ของผู้อื่นและเกิดจากการไม่สามารถตกลงกันได้ เกี่ยวกับเป้าหมายหรือวิธีการทำงาน นอกจากนี้ยังมีความขัดแย้งระหว่างสายอำนาจการกับสายบังคับบัญชาที่มีความขัดแย้งระหว่างครูอาจารย์กับผู้บริหาร จะเห็นได้ว่าปัญหาเรื่องความขัดแย้งนี้มีผลกระทบต่อการทำงาน และประสิทธิภาพขององค์กรเป็นอย่างมาก (สิทธิพงศ์ สิทธิจร 2559) ปัญหาความขัดแย้งในสถานศึกษาที่พบเสมอ นับตั้งแต่ปัญหาระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชา ปัญหาระหว่างครูกับครูมีปรากฏเห็นเสมอว่า ครูในโรงเรียนเดียวกันแบ่งพรรค แบ่งพวก อิจฉาริษยากลับแก่งกัน ผู้บริหารสถานศึกษาระดับใดก็มักประสบปัญหาเดือดร้อนใจอย่างยิ่งปัญหาหาครูขาดความสามัคคี นับเป็นอุปสรรคต่อการบริหาร ก่อให้เกิดความลำบากใจ ในการสั่งการ ในบางครั้งผู้บริหารแก้ปัญหาความขัดแย้งแล้วนั้น ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความไม่พอใจ มีการร้องเรียน การเขียนบัตรสนเท่ห์เห็นได้ว่าปัญหาความขัดแย้ง ถ้ามีความรุนแรงก็นับว่าเป็นผลร้ายต่อสถานศึกษาอย่างยิ่งสถานการณ์เช่นนี้ มีผลต่ออารมณ์ของบุคลากรอย่างมาก ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคล เช่น การเปลี่ยนพฤติกรรมเป็นคนก้าวร้าวตั้งตนเป็นศัตรู ประณามผู้อื่น บางครั้ง ถึงกับออกจากราชการทำให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาของนักเรียน (วิภาวี เจียมบุศย์ 2554) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 เป็นหน่วยงานทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีหน้าที่สนับสนุนการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอประทาย อำเภอพิมาย อำเภอชุมพวง อำเภอโนนแดง อำเภอเมืองยาง และอำเภอลำทะเมนชัย การบริหารสถานศึกษา เป็นภารกิจหลักของผู้บริหารที่จะต้องกำหนดแบบแผน วิธีการและขั้นตอนต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานไว้อย่างมีระบบ เพราะถ้าระบบการบริหารงานไม่ดีจะกระทบกระเทือนต่อส่วนอื่น ๆ ของหน่วยงาน นักบริหารที่ดีต้องรู้จักเลือกวิธีการบริหารที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เพื่อที่จะให้งานนั้นบรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้ การบริหารงานนั้นจะต้องใช้ศาสตร์และศิลป์ทุกประการ เพราะว่าการดำเนินงานต่าง ๆ มิใช่เพียงกิจกรรมที่ผู้บริหารจะกระทำเพียงลำพังคนเดียว แต่ยังมีผู้ร่วมงานอีกหลายคนที่มีส่วนทำให้งานนั้นประสบความสำเร็จ ผู้ช่วยงานแต่ละคนมีความแตกต่างกันทั้งในด้านสติปัญญา ความสามารถ ความถนัด และความต้องการที่ไม่เหมือนกัน จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะนำเอาเทคนิควิธี และกระบวนการบริหารที่เหมาะสมมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ 2553) การหาแนวทางการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง จะต้องใช้ความรู้และรู้รอบต้องมีการวางแผน รู้จังหวะ และหาโอกาสที่เหมาะสม นอกจากนี้การได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์และมุมมองกับผู้เกี่ยวข้อง ยังช่วยให้ได้ข้อมูลและพบทางออกพบความหลากหลายของคน ทั้งที่มีความเชื่อ วิธีชีวิต ค่านิยม ทัศนคติ ที่แตกต่างหรือคล้ายคลึงจนกระทั่งไม่เหมือนกันเลย จากปัญหาและความสำคัญที่เข้ามาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 โดยการสังเคราะห์แนวความคิดเกี่ยวกับการบริหารความขัดแย้งของ Thomas and Kilmann 1976 อ้างถึงใน ศิริวรรณ มนอัคระผดุง (2559); Howat and London 1980 อ้างถึงใน ชุตติพงศ์ เสนาโบริ (2560); สถาบันดำรงราชานุภาพ (2554); และพัชรภรณ์ กุลบุตร (2555) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ให้กับผู้บริหารสถานศึกษา และเป็นการนำเสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการความขัดแย้งอย่างถูกต้องเหมาะสมและมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7

2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7

วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7

1. ดำเนินการศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารความขัดแย้ง เพื่อสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดและตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งผลการสังเคราะห์ได้ขอบข่ายวิธีการบริหารความขัดแย้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1) การเอาชนะ 2) การร่วมมือ 3) การหลีกเลี่ยง 4) การยอมให้ และ 5) การประนีประนอม จึงนำผลการสังเคราะห์มาจัดทำแบบสอบถาม พร้อมทั้งประเมินความสอดคล้องโดยผู้เชี่ยวชาญค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.60-1.00 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขนาดกลาง และครูโรงเรียนขนาดกลาง ที่ไม่ใช่ตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำประเมินมาตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามแนวคิดวิธีการของ Cronbach (Cronbach's reliability coefficient alpha) (Cronbach 1970 อ้างถึงใน สุวิมล ตรีภานันท์ 2555) แบบสอบถามทั้งฉบับมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.93 นำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 320 คน ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 80 คน 2) ครูโรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 240 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 ในปีการศึกษา 2562 ซึ่งในการกำหนดตัวอย่างผู้วิจัยได้กำหนดจากตารางสุ่มของ Krejcie and Morgan (1970) ซึ่งผู้วิจัยจำแนกตัวอย่างตามโรงเรียนขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 โดยใช้อำเภอทั้ง 6 อำเภอ เป็นตัวแบ่งกลุ่ม ดังนี้ 1) อำเภอประทาย 2) อำเภอพิมาย 3) อำเภอชุมพวง 4) อำเภอโนนแดง 5) อำเภอเมืองยาง และ 6) อำเภอลำทะเมนชัย โดยกำหนดขนาดตัวอย่างผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลาง จำนวนร้อยละ 25 และครูโรงเรียนขนาดกลาง ร้อยละ 75 แล้วกระจายตัวอย่างสัดส่วนให้เท่ากัน

2. ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา และเป็นแบบสอบถามที่มีการตอบแบบสอบถามที่สมบูรณ์ การวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยมีการดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามตอนที่ 1 โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยการหาค่าความถี่และค่าร้อยละ (Percentage) นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียงวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 แบบสอบถามตอนที่ 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลาง และครูโรงเรียนขนาดกลาง โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S) วิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 โดยใช้วิธี Priority needs index (PNI) ซึ่งเป็นสูตรการคำนวณมาจากดัชนี PNI เป็นวิธีการหาค่าผลต่างของ (I-D) ด้วยค่า D เพื่อควบคุมขนาดความต้องการจำเป็นให้อยู่ในพิสัยที่ไม่มีช่วงกว้างมากเกินไป และให้ความหมายเชิงเปรียบเทียบ เมื่อใช้ระดับของสภาพที่เป็นอยู่เป็นฐานในการคำนวณค่าอัตราการพัฒนาเข้าสู่สภาพที่คาดหวังของกลุ่ม (สุวิมล ว่องวาณิช 2558) และวิเคราะห์แบบสอบถามตอนที่ 3 ที่เป็นแบบสอบถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 ผู้วิจัยใช้ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 7

ดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์ โดยนำผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 7 มาวิเคราะห์วิธีการบริหารความขัดแย้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1) การเอาชนะ 2) การร่วมมือ 3) การหลีกเลี่ยง 4) การยอมให้ และ 5) การประนีประนอม เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 7 กับผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 9 คน โดยส่งแบบสอบถามทาง E-mail เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้ทำความเข้าใจกับคำถาม พร้อมชี้แจงการเก็บข้อมูลก่อนวันสัมภาษณ์ 3 วัน จากนั้นนัดวันในการสัมภาษณ์โดยวิธีที่ผู้ทรงคุณวุฒิสะดวก

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 7 โดยศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลางและครูโรงเรียนขนาดกลาง โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 7 โดยรวม

การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขนาดกลาง	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	\bar{X}	S	ระดับ	\bar{X}	S	ระดับ
ด้านการเอาชนะ	2.63	1.09	ปานกลาง	1.87	1.09	น้อย
ด้านการร่วมมือ	3.33	.89	ปานกลาง	4.08	1.10	มาก
ด้านการหลีกเลี่ยง	2.44	.93	น้อย	1.83	1.01	น้อย
ด้านการยอมให้	3.20	.72	ปานกลาง	3.63	.87	มาก
ด้านการประนีประนอม	3.02	.78	ปานกลาง	3.88	1.08	มาก
รวม	2.92	.53	ปานกลาง	3.06	.64	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 7 โดยรวมพบว่า 1) สภาพปัจจุบันในการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.92$) ทั้งนี้เมื่อจำแนกรายด้าน พบว่า สภาพปัจจุบันในการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง 4 ด้าน และอยู่ในระดับน้อย 1 ด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการร่วมมือ ($\bar{X} = 3.33$) ด้านการยอมให้ ($\bar{X} = 3.20$) ด้านการประนีประนอม ($\bar{X} = 3.02$) ด้านการเอาชนะ ($\bar{X} = 2.63$) และด้านการหลีกเลี่ยง ($\bar{X} = 2.44$) ตามลำดับ 2) สภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.06$) ทั้งนี้เมื่อจำแนกรายด้าน พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ในการบริหาร

ความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน และอยู่ในระดับน้อย 2 ด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการร่วมมือ ($\bar{X} = 4.08$) ด้านการประนีประนอม ($\bar{X} = 3.88$) ด้านการยอมให้ ($\bar{X} = 3.63$) ด้านการเอาชนะ ($\bar{X} = 1.87$) และด้านการหลีกเลี่ยง ($\bar{X} = 1.83$) ตามลำดับ

2. ผลวิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 โดยรวม

การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขนาดกลาง	สภาพ ปัจจุบัน	สภาพที่พึง ประสงค์	PNI	ลำดับ
ด้านการเอาชนะ	2.63	1.87	-0.29	5
ด้านการร่วมมือ	3.33	4.08	0.23	2
ด้านการหลีกเลี่ยง	2.44	1.83	-0.25	4
ด้านการยอมให้	3.20	3.63	0.13	3
ด้านการประนีประนอม	3.02	3.88	0.28	1
รวม	2.92	3.06	0.05	

จากตารางที่ 2 เมื่อนำค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 โดยรวม พบว่าค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์สูงกว่าค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน 3 ด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการประนีประนอม (PNI = 0.28) ด้านการร่วมมือ (PNI = 0.23) และด้านการยอมให้ (PNI = 0.13) ตามลำดับ

3. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7

ผู้วิจัยนำผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 จากการวิจัยในระยะที่ 1 โดยนำผลการบริหารความขัดแย้งที่มีความต้องการจำเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการประนีประนอม ด้านการร่วมมือ และด้านการยอมให้ มาเป็นข้อมูล/รายละเอียดการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7

ตารางที่ 3 แนวทางการพัฒนาการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7

วิธีการบริหาร ความขัดแย้ง	แนวทางการพัฒนาการบริหารความขัดแย้ง
วิธีการประนีประนอม	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความเข้าใจถึงเหตุปัจจัยต่อปัญหาที่เกิดขึ้นโดยยอมรับและพยายามแก้ไขอย่างดีที่สุด 2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรพิจารณาถึงความรุนแรงของปัญหาโดยการสร้างบรรยากาศให้เกิดความรู้สึกเป็นกันเองในการเจรจาด้วยข้อเท็จจริงตามหลักเหตุผล 3. ผู้บริหารสถานศึกษาควรชี้แจงถึงผลเสียของความขัดแย้งที่จะตามมาให้กับคู่ขัดแย้งได้ทราบ 4. ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้คู่ขัดแย้งได้ซักถามข้อข้องใจเกี่ยวกับข้อขัดแย้ง ให้ความเสมอภาคไม่มีความลำเอียงในการรับฟังปัญหาของคู่ขัดแย้ง 5. ผู้บริหารสถานศึกษาควรพิจารณาหาทางออกของปัญหาความขัดแย้งร่วมกับคู่ขัดแย้งโดยให้มีผลกระทบกันให้น้อยที่สุด
วิธีการร่วมมือ	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรการจัดประชุมชี้แจงเกี่ยวกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาและเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้แสดงความคิดเห็นเพื่อหาแนวทางร่วมกัน 2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดให้มีการอบรม สัมมนา และส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนมีความรู้ในเรื่องความขัดแย้งที่สร้างสรรค์ 3. ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นหรือตัดสินใจแก้ปัญหาต่าง ๆ ในสถานศึกษา 4. ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีกิจกรรมที่ทำด้วยกันบ่อย ๆ เน้นการทำงานเป็นทีม เพื่อสร้างความสัมพันธ์ในหมู่คณะ เกิดความสามัคคีปรองดองกันเพื่อความสำเร็จของงาน 5. สร้างบรรยากาศในการทำงานให้มีความไว้วางใจกัน เชื่อใจกันมีความผูกพันกันจนก่อให้เกิดความรัก ความสามัคคีกันในทีม
วิธีการบริหาร	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความรัก ความเข้าใจ ความปรารถนาที่จะช่วยเหลือเมื่อมีปัญหาขัดแย้ง สร้างขวัญกำลังใจในการทำงานอย่างมีความสุข 2. ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้มีการพัฒนาตนเอง ควรให้ความเป็นธรรมในการพิจารณาความดีความชอบ 3. ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นที่ปรึกษาที่ดี สามารถปรึกษาพูดคุย เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในตัวเอง เพื่อให้บุคลากรมีความสามารถและยอมรับตนเอง 4. ผู้บริหารสถานศึกษายอมรับฟังความคิดเห็นของคู่ขัดแย้ง และยอมให้ปฏิบัติเพื่อเป็นแรงขับเคลื่อนองค์กรได้ดีที่สุด

สรุปผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 สรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7

1.1 สภาพปัจจุบันในการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลางและครูโรงเรียนขนาดกลาง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เมื่อจำแนกรายด้าน สรุปผลการวิจัยได้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลางและครูโรงเรียนขนาดกลาง มีความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบันในการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง 4 ด้าน และอยู่ในระดับน้อย 1 ด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการร่วมมือ ด้านการยอมให้ ด้านการประนีประนอม ด้านการเอาชนะ และด้านการหลีกเลี่ยงตามลำดับ

1.2 สภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลางและครูโรงเรียนขนาดกลาง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เมื่อจำแนกรายด้าน สรุปผลการวิจัยได้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลางและครูโรงเรียนขนาดกลาง มีความคิดเห็นต่อสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน และอยู่ในระดับน้อย 2 ด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการร่วมมือ ด้านการประนีประนอม ด้านการยอมให้ ด้านการเอาชนะ และด้านการหลีกเลี่ยงตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขนาดกลางและครูโรงเรียนขนาดกลาง โดยรวม พบว่า ค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์สูงกว่าค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน 3 ด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการประนีประนอม ด้านการร่วมมือ และด้านการยอมให้ ตามลำดับ

3. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 จากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ในประเด็นการบริหารความขัดแย้งที่มีความต้องการจำเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการประนีประนอม ด้านการร่วมมือ และ ด้านการยอมให้ ได้แนวทางดังนี้

3.1 วิธีการประนีประนอม ผู้บริหารสถานศึกษาทำความเข้าใจและพิจารณาถึงปัญหาความขัดแย้งตามข้อเท็จจริงด้วยเหตุผล และเปิดโอกาสให้คู่ขัดแย้งได้ชี้แจงเหตุผลและข้อเท็จจริง พิจารณาหาทางออกร่วมกัน โดยให้มีผลกระทบน้อยที่สุดและเกิดความพึงพอใจกับทั้งสองฝ่าย

3.2 วิธีการร่วมมือ ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ร่วมกันแสดงความคิดเห็นและเกี่ยวกับวิธีแก้ปัญหาต่าง ๆ ร่วมกันด้วยความสมัครใจ แล้วร่วมกันลงมติเพื่อเลือกวิธีการแก้ไขปัญหาค้นหาให้คลี่คลายโดยเร็ว

3.3 วิธีการยอมให้ ผู้บริหารสถานศึกษายอมให้ โดยคำนึงถึงเป้าหมายและผลประโยชน์ขององค์กรเป็นสำคัญ ไม่ให้เกิดความบาดหมางใจระหว่างบุคลากร และยอมให้ปฏิบัติเพื่อเป็นแรงขับเคลื่อนองค์กรได้ดีที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยขออภิปรายผลการวิจัย เรื่อง แนวทาง การพัฒนาการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 ตามความคิดเห็นของ

ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขนาดกลางและครูโรงเรียนขนาดกลาง ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ อาจเนื่องจากสถานการณ์ความขัดแย้งในแต่ละกรณีมีความแตกต่างกัน ผู้บริหารสถานศึกษาจึงบริหารความขัดแย้ง ด้วยวิธีการที่เหมาะสมกับสถานการณ์ เพื่อลดระดับความขัดแย้งหรือระงับความขัดแย้งเมื่อความขัดแย้งมีในระดับสูงเกินไปจนทำให้เป็นผลเสียแก่หน่วยงานหรือองค์การ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชูติพงศ์ เสนาโปธิ (2560) ได้ทำการวิจัย เรื่อง แนวทาง การบริหารความขัดแย้งในโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาตำบลป่าแดด อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการบริหารความขัดแย้งในโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ วิธีประนีประนอม และรองลงมา คือ วิธีการไกล่เกลี่ย วิธีเผชิญหน้า วิธีหลีกเลี่ยง ตามลำดับ ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ วิธีบังคับ นอกจากนี้ยังแตกต่างจากงานวิจัยของ วรพงษ์ ประเสริฐศรี (2560) ได้ทำการวิจัย เรื่อง แนวทางการบริหารความขัดแย้งในสถานศึกษาจังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 ผลการวิจัยพบว่า สภาพความขัดแย้งในสถานศึกษาจังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 โดยภาพรวม มีความขัดแย้งอยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความขัดแย้งสูงสุด คือ ด้านความสัมพันธ์ อันดับรองลงมา ได้แก่ ด้านค่านิยม ด้านการสื่อสาร และด้านโครงสร้าง และปัญหาต่ำที่สุด คือ ด้านผลประโยชน์

2. ผลการเปรียบเทียบสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 พบว่า ค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์สูงกว่าค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน 3 ด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการประนีประนอม ด้านการร่วมมือ และด้านการยอมให้ ทั้งนี้ อาจเนื่องจากการรักษาความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้เกี่ยวข้องที่อยู่ในความขัดแย้ง จะต้องอาศัยวิธีการบริหารความขัดแย้งที่นุ่มนวลที่สุด ผู้บริหารจะต้องตัดสินใจบริหารความขัดแย้งด้วยวิธีที่เหมาะสม และคำนึงถึงผลกระทบต่อการทำงาน และประสิทธิภาพขององค์การเป็นอย่างมาก และเป็นวิธีการที่จะพยายามหาผลลัพธ์ที่ทุกฝ่ายยอมรับ เป็นวิธีที่ทั้งสองฝ่ายก็ได้มีส่วนร่วมในการหาทางออกและแก้ปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในสถานศึกษาและตัวของผู้บริหารเกิดความพอใจมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลนทร์ ศรีจ้อย (2560) ที่ได้ทำการวิจัย เรื่อง การบริหารจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดอุทัยธานี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา การบริหารจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดอุทัยธานี ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการความขัดแย้งด้านประนีประนอม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ การบริหารจัดการความขัดแย้งด้านการร่วมมือ ส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการเอาชนะ

3. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ในประเด็น การบริหาร ความขัดแย้งที่มีความต้องการจำเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) วิธีการประนีประนอม ผู้บริหารโรงเรียนทำความเข้าใจและพิจารณาถึงปัญหาความขัดแย้งตามข้อเท็จจริงด้วยเหตุผล และเปิดโอกาสให้คู่ขัดแย้งได้ชี้แจงเหตุผลและข้อเท็จจริง พิจารณาหาทางออกร่วมกันโดยให้มีผลกระทบน้อยที่สุดและเกิดความพึงพอใจกับทั้งสองฝ่าย 2) วิธีการร่วมมือ ผู้บริหารโรงเรียนเปิดโอกาสให้ร่วมกันแสดงความคิดเห็นและเกี่ยวกับวิธีแก้ปัญหาต่าง ๆ ร่วมกันด้วยความสามัคคี แล้วร่วมกันลงมติเพื่อเลือกวิธีการแก้ปัญหาให้คลี่คลายโดยเร็ว และ 3) วิธีการยอมให้ ผู้บริหารโรงเรียนยอมให้ โดยคำนึงถึงเป้าหมายและผลประโยชน์ขององค์กรเป็นสำคัญ ไม่ให้เกิดความบาดหมางใจระหว่างบุคลากรและยอมให้ปฏิบัติเพื่อเป็นแรงขับเคลื่อนองค์การได้ดีที่สุด ทั้งนี้เนื่องจาก เป็นวิธีการบริหารความขัดแย้งที่ผู้บริหารสถานศึกษาเข้าใจถึงธรรมชาติของความขัดแย้งและปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องรวมทั้งผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นการจัดการกับความขัดแย้ง ซึ่งการทำงานร่วมกันหลาย ๆ คน มีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน มาอยู่ร่วมกัน ทำงานร่วมกัน มีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ย่อมเกิดปัญหาและความขัดแย้ง เมื่อเผชิญกับความขัดแย้งโดยที่ต้องการพยายามรักษา

หน้าของทั้งสองฝ่าย หรือความขัดแย้งที่เกิดจากการแข่งขันและเป็นลักษณะของการพบกันคนละครึ่งทาง เพื่อให้เป็นที่พอใจของทั้งสองฝ่าย ยอมเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับ วิธีการประนีประนอมมีแนวทางการบริหารความขัดแย้งโดยการค้นหาสาเหตุของปัญหาตามข้อเท็จจริงและเหตุผล แล้วพิจารณาหาทางออกของปัญหาโดยให้มีผลกระทบน้อยที่สุด รู้จักให้อภัย ซึ่งกันและกัน และค้นหาทางสายกลางในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง โดยการพยายามประนีประนอมให้แต่ละฝ่ายเกิดความพึงพอใจต่อกันหรือการยอมรับของคนส่วนใหญ่ วิธีการร่วมมือ การบริหารความขัดแย้งที่ให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการสำรวจปัญหาและให้ความร่วมมือกันในการแก้ปัญหา โดยรับฟังความคิดเห็นที่ดีของทุกฝ่ายและนำมาเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาด้วยกัน ตอบสนองความต้องการของทุกฝ่ายให้ได้มากที่สุด แล้วร่วมกันลงมติเพื่อเลือกวิธีการแก้ไขปัญหา ยึดมติของทุกฝ่ายที่เป็นเอกฉันท์ในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง โดยการขอความร่วมมือกับทุกฝ่ายช่วยกันหาวิธีแก้ปัญหาความขัดแย้งนั้นโดยเร็ว และวิธีการยอมให้ปฏิบัติตาม โดยคำนึงถึงเป้าหมายหรือผลประโยชน์ของฝ่ายตรงข้ามเหนือกว่าฝ่ายของตน ซึ่งทำให้ความสัมพันธ์ในการทำงานยังคงมีอยู่ต่อไป ไม่เกิดความบาดหมางใจระหว่างบุคลากร ควรจะใช้เมื่อทราบว่าเป็นฝ่ายคิดอันเป็นการแสดงความมีเหตุผลและทำให้เกิดการเรียนรู้ยอมปฏิบัติตามเป้าหมายของการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชูติพงษ์ เสนาโปลิ (2560) ได้ทำการวิจัย เรื่อง แนวทางการบริหารความขัดแย้งในโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาตำบลป่าแดด อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อหาแนวทางการบริหารความขัดแย้งในโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ จำนวน 8 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง ผลการศึกษา พบว่า แนวทางการบริหารความขัดแย้งในโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา ตำบลป่าแดด อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ที่ได้รับการยอมรับมากที่สุด คือ วิธีประนีประนอม โดยใช้หลักการเจรจาโน้มน้าวเพื่อถนอมน้ำใจคู่ขัดแย้ง ให้คู่ขัดแย้งได้เจรจาเพื่อทำให้เข้าใจความคิดของอีกฝ่าย ในการปรับความเข้าใจในประเด็นที่ขัดแย้งกัน และพิจารณาหาทางออกของปัญหาความขัดแย้งร่วมกันโดยให้มีผลกระทบกันให้น้อยที่สุด เพื่อให้เกิดบรรยากาศที่ดีเกิดขึ้นในองค์กร ทั้งนี้แนวทางการบริหารความขัดแย้งในโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา ควรเริ่มจากการหาสาเหตุของปัญหาความขัดแย้ง ด้วยการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นเสียก่อน และหาวิธีการจัดการกับความขัดแย้งที่เกิดขึ้นอย่างเหมาะสมและรวดเร็ว ซึ่งไม่ควรเพิกเฉย หรือละเลย เพื่อมิให้ปัญหาความขัดแย้งนั้นรุนแรงมากขึ้นโดยวิธีการแก้ปัญหาความขัดแย้งต้องสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา และไม่ควรใช้ความรู้สึกในการแก้ปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้น แต่ควรใช้หลักทฤษฎีความรู้ทางการบริหารในการจัดการกับความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ เช่นเดียวกับงานวิจัยของ วิลา มาศ พากเพียร (2559) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การบริหารความขัดแย้งภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ได้มีข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารความขัดแย้งไว้ว่า ผู้บริหารและครูไม่ควรที่จะแสดงความรู้สึกในเรื่องของความขัดแย้งออกมาในที่เปิดเผย ควรจะหลีกเลี่ยงในสิ่งที่อาจก่อให้เกิดความขัดแย้งเกิดขึ้น ไม่ควรแสดงความคิดเห็นในการบริหารความขัดแย้งมองว่าความขัดแย้งเป็นเรื่องปกติธรรมดาที่ทุกหน่วยงานย่อมมี และควรจะมีการถนอมน้ำใจเพื่อนร่วมงาน และยังคงสอดคล้องกับงานวิจัยของ กาญจนา ประวรรณรัมย์ (2561) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การบริหารความขัดแย้งในโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 ได้มีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารความขัดแย้งในโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ได้แก่ ควรเป็นกลางในการตัดสินปัญหา ไม่ลำเอียงเข้าข้างฝ่ายใด ควรยึดหลักความถูกต้องในการแสดงความคิดเห็นและควรใช้เหตุผลและความถูกต้องเป็นหลัก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำไปใช้ตามความเหมาะสมของหน่วยงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการองค์กรยิ่งขึ้น

2. การบริหารความขัดแย้งที่มีความต้องการจำเป็น 3 ด้าน ได้แก่ วิธีการประนีประนอม วิธีการร่วมมือ และวิธีการยอมให้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรศึกษาแนวทางการบริหารความขัดแย้งและพิจารณาวิธีที่เหมาะสมนำไปใช้บริหารความขัดแย้งให้มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขนาดเล็ก และโรงเรียนขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7

2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบแนวทาง การพัฒนาการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา ระหว่างโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 7

3. ควรมีการศึกษาสาเหตุและแนวทาง การแก้ปัญหาความขัดแย้งในสถานศึกษาของกลุ่มประชากรอื่น ๆ ได้ ครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญที่ช่วยตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ทั้ง 5 ท่าน ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิ ให้สัมภาษณ์และชี้แนะแนวทางการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขนาดกลาง จนทำให้งานวิจัยครั้งนี้มีความสมบูรณ์ และขอขอบคุณ ผู้อำนวยการสถานศึกษาและครูโรงเรียนขนาดกลางที่เสียสละเวลา ช่วยกรุณาตอบแบบสอบถามจนทำให้งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กมลนันธ์ ศรีจ้อย. การบริหารจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดอุทัยธานี.

วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, 2560.

กาญจนา ประวรรณรัมย์. การบริหารความขัดแย้งในโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 2561.

ชุตีพงศ์ เสนาโปธิ. แนวทางการบริหารความขัดแย้ง ในโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาตำบลป่าแดด อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย. การศึกษาอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 2560.

ดำรงราชานุภาพ, สถาบัน. “การบริหารความขัดแย้งและบริหารภาวะวิกฤต,” เอกสารความรู้ สดร. ลำดับที่ 10/ ปิงปประมาณ พ.ศ. 2554. กรุงเทพฯ: ส่วนพัฒนาและบริหารจัดการความรู้สถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย, 2554.

พรนพ พุกกะพันธ์. การบริหารความขัดแย้ง. กรุงเทพฯ: ว.เพ็ชรสกุล, 2554.

- พัชรภรณ์ กุลบุตร. การจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2555.
- วรพงษ์ ประเสริฐศรี. แนวทางการบริหารความขัดแย้งในสถานศึกษาจังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 2560.
- วิภาวี เจียมบุศย์. สาเหตุของความขัดแย้งและวิธีจัดการกับความขัดแย้งของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, 2554.
- วิลามาศ พากเพียร. การบริหารความขัดแย้งภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 2559.
- ศิริวรรณ มนอัคระผดุง. “การจัดการความขัดแย้งในองค์กรอย่างสร้างสรรค์,” วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์). 6, 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2559): 193-208.
- ศิลาธิการ, กระทรวง. แนวทางการนำจุดเน้นการพัฒนาผู้เรียนสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตร แห่งประเทศไทย, 2553.
- สัมมา ธรณีชัย. หลัก ทฤษฎี และปฏิบัติการบริหารการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี, 2556.
- สิทธิพงษ์ สิทธิขจร. การบริหารความขัดแย้ง. กรุงเทพฯ: จงเจริญ, 2559.
- สุวิมล ตีรกานันท์. การวิเคราะห์ตัวแปรพหุในงานวิจัยทางสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555.
- สุวิมล ว่องวานิช. การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2558.
- Krejcie, R. V. and D. W. Morgan. “Determining Sample Size for Research Activities,” **Educational and Psychological Measurement**. 30, 3 (1970): 607-610.

การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมภายใต้แนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ Cultural Resource Management Based on the Concepts of the New Public Management

เมืองแมน (วัฒนชัย) ศิริญาณ

กองพัฒนานักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

E-mail: Watwatna19@gmail.com

Received: February 11, 2019; Revised: September 15, 2020; Accepted: September, 17 2020

บทคัดย่อ

การจัดการภาครัฐแนวใหม่เพื่อต้องการลดบทบาทของภาครัฐในการจัดบริการสาธารณะ โดยอาศัย ทฤษฎี เศรษฐศาสตร์สถาบันใหม่ ทฤษฎีการจัดการนิยม และแนวคิดหลัก 4 กระแสที่ผสมผสานกันขึ้นเป็นแนวคิด การจัดการ ภาครัฐแนวใหม่ ประกอบด้วย แนวคิดเศรษฐศาสตร์นีโอคลาสสิก แนวคิดการจัดการนิยม แนวคิดประชารัฐ และ แนวคิดทางกฎหมายปกครองและหลักนิติธรรม ก่อนการตัดสินใจดำเนินนโยบายสาธารณะหรือแนวทางปฏิบัติที่ รัฐบาลหรือหน่วยงานได้กำหนดขึ้นเพื่อนำไปปฏิบัติ การจัดการภาครัฐแนวใหม่ เสนอให้มีการทบทวน การบริหาร ก่อนโดยสามารถดำเนินการได้ 2 แนวทาง คือ การวิจัยกระบวนการ การศึกษาข้อคิดเห็นและข้อโต้แย้งของนโยบาย การจัดการภาครัฐแนวใหม่ ตั้งอยู่บนสมมุติฐานของความเป็นสากลของทฤษฎีการบริหารและเทคนิควิธีการจัดการ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ทั้งการบริหารภาครัฐและการบริหารธุรกิจ การบริหารงานภาครัฐด้านการจัดการทรัพยากร วัฒนธรรม ทรัพยากรวัฒนธรรม สร้างสรรค์ขึ้นมาบนพื้นฐานความเชื่อศรัทธาในศาสนาและวิถีของกลุ่มชาติพันธุ์ ทรัพยากรวัฒนธรรมแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ และมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้อง ไม่ได้ ทรัพยากรวัฒนธรรมที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม มีวัตถุประสงค์ของการจัดการ คือ การอนุรักษ์และการคุ้มครอง ทรัพยากรวัฒนธรรมประเภทสิ่งๆที่สร้างขึ้นใหม่มีวัตถุประสงค์ของการจัดการ คือ การพัฒนา และการส่งเสริม แนวคิดการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมตามแนวทางการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ มีแนวทางการศึกษาที่เป็น หัวใจสำคัญและสอดคล้องกับการจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรม คือ การศึกษาวิจัยหรือการสร้างความรู้ การสงวนและ การอนุรักษ์ และการให้ความสำคัญกับหลักนิติธรรมหรือนิติรัฐ เพื่อประกอบการตัดสินใจการกำหนดนโยบาย โดย ผ่านกระบวนการการมีส่วนร่วมของชุมชน

คำสำคัญ: การจัดการ ทรัพยากรวัฒนธรรม จัดการภาครัฐแนวใหม่

Abstract

New public management is used to reduce the public roles in managing public services by using the modern institutional economics theory, the managerialism theory, and the four main mainstream concepts. The modern institutional economics theory, the managerialism theory, and the four main mainstream concepts are mixed together to form the new public management consisting of the concepts of neo-classic economic, managerialism, participatory state, and administrative laws and rules of laws. Before making decision to operate public policies or implementation guidelines regulated by the government or the organizations to implement the new

public management, the management should be reviewed by two methods: process research and the study on the opinions and the argument of the policies. The new public management is based on the international hypothesis of management theories and operation techniques. It can be used in both government and business management. In the government management, cultural resources are managed. The cultural resources are created according to the religion faith and the ways of lives of the racial groups. They are divided into two types: tangible and intangible cultural heritages. The objectives of the cultural resource management that are the cultural heritages consist of the conservation and the protection. The objectives of the cultural resource management that are the creation of the new things consist of the development and the enhancement. The concepts of the cultural resource management based on the new public management involve the education guidelines that are the keys of the cultural resource management and are relevant to the cultural resource management including the study of the research or the creation of the knowledge, the preservation and conservation, and focusing on the rules of laws and public laws to be used for making decision in regulating policies through the process of the community participation.

Keywords: Management, Cultural Resources, New Public Management

บทนำ

สภาพการณ์ต่าง ๆ ของสังคมและสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไป องค์การทั้งภาครัฐและเอกชนต้องมีการปรับเปลี่ยนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทันกับรูปแบบการแข่งขันและความทันสมัย องค์การต้องเพิ่มศักยภาพและความยืดหยุ่นในการปรับเปลี่ยนเพื่อขับเคลื่อนงานบริการสาธารณะ และตอบสนองความต้องการของระบบที่เปลี่ยนแปลงไป การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่เป็นกุญแจสำคัญในการจัดการงานของภาครัฐ ซึ่งเข้ามาแทนที่การบริหารงานภาครัฐแบบดั้งเดิม ด้วยเหตุผลคือ การเพิ่มผลผลิตในการบริหารงานภาครัฐ โดยให้ความสำคัญต่อผลสำเร็จของงานเป็นหัวใจหลักสำคัญ เป็นแนวคิดและที่มาของการปฏิรูประบบราชการและการประกาศใช้ระบบการบริหารงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ของรัฐบาลไทย โดยให้ส่วนราชการระดับกรมต้องจัดทำตัวชี้วัดและเป้าหมายของผลงานที่จะเกิดขึ้นอย่างชัดเจน เพื่อให้เกิดประโยชน์และประสิทธิภาพในด้านงานบริการสาธารณะ การจัดการภาครัฐแนวใหม่ ตั้งอยู่บนสมมุติฐานของความเป็นสากลของทฤษฎีการบริหารและเทคนิควิธีการจัดการ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ทั้งการบริหารภาครัฐและการบริหารธุรกิจ

ทรัพยากรวัฒนธรรม คือผลผลิตที่มนุษย์สร้างขึ้น ทั้งในอดีตที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมและสิ่งที่สร้างขึ้นใหม่ ที่เป็นรูปธรรมจับต้องได้และจับต้องไม่ได้ เพื่อควบคุมสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและสภาพแวดล้อมทางสังคม ก่อให้เกิดผลดีต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ ทรัพยากรวัฒนธรรมที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม เช่น แหล่งโบราณคดี อนุสาวรีย์โบราณ สถานที่ประวัติศาสตร์ ภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรม ศิลปะและศิลปหัตถกรรมแบบประเพณี ประวัติศาสตร์บอกเล่า กวีนิพนธ์ การทำครัว เป็นต้น ซึ่งมีวัตถุประสงค์ของการจัดการ คือ การอนุรักษ์และการคุ้มครอง ส่วนทรัพยากรวัฒนธรรมประเภทสิ่งที่สร้างขึ้นใหม่ เช่น สถาปัตยกรรม วรรณกรรม การถ่ายภาพ ภาพยนตร์ ดนตรี ศิลปะการแสดง เป็นต้น นั้นมีวัตถุประสงค์ของการจัดการ คือ การพัฒนาและการส่งเสริม กระบวนการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม เป็นระบบการดูแลเพื่อรักษาคุณค่าของทรัพยากรที่มีอยู่และมีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในปัจจุบันและคนรุ่นต่อไป เป็นการให้ความสำคัญต่อการเข้าถึงทรัพยากรวัฒนธรรมของคนรุ่นปัจจุบัน

หลักการสำคัญในการรักษาทรัพยากรทางวัฒนธรรม คือการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการความรู้ทางศิลปวัฒนธรรมของตนเอง ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคมเทคโนโลยีของโลกปัจจุบัน ทำให้แหล่งมรดกทางวัฒนธรรมของชาติอยู่ในภาวะเสี่ยงต่อการถูกทำลาย ทั้งในด้านคุณค่าอันควรแก่การอนุรักษ์ การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม จึงจำเป็นต้องมีการวางแผนงาน ให้มีการอนุรักษ์และการคุ้มครอง การพัฒนา และการส่งเสริม หรือการจัดการข้อมูล และการตรวจสอบเรื่องราวในอดีตของชาติหรือของกลุ่มชนเผ่าพันธุ์ที่เป็นเจ้าของวัฒนธรรมนั้นๆ เพื่อให้ทรัพยากรวัฒนธรรมดังกล่าวสามารถดำรงอยู่คู่กับสังคมตลอดไป การนำการจัดการภาครัฐแนวใหม่มาประยุกต์ใช้เพื่อกำหนดมาตรการหรือแนวทางการบริหารจัดการ จะทำให้การบริหารจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพราะการจัดการภาครัฐแนวใหม่มีรูปแบบตั้งแต่การศึกษากรอบของการมองปัญหา หน่วยงานวิเคราะห์และการออกแบบกลยุทธ์ ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา รวมไปถึงผลกระทบที่เกิดขึ้น โดยให้ความสำคัญกับวัตถุประสงค์ของการจัดการ คือ การอนุรักษ์และการคุ้มครอง ทรัพยากรวัฒนธรรมประเภทสิ่งทีสร้างขึ้นใหม่รวมถึงการพัฒนา และการส่งเสริม แนวคิดการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมตามแนวทางการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ และผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินงานต่อไป

แนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่

ในทศวรรษที่ 1980 การปฏิรูประบบราชการถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงแบบปฏิวัติการบริหารราชการที่เกี่ยวข้องกับ การปรับกระบวนทัศน์ (Paradigm Shift) จากตัวแบบราชการของ Weber Model Bureaucracy (Weber 1974) บิดาของระบบราชการ ได้เสนอหลักการระบบราชการ 6 ประการ คือ 1) มีสายบังคับบัญชาเป็นลำดับ (Hierarchy of command) 2) การเลื่อนขั้นเป็นไปตามลำดับ (Position classification) 3) มีกฎระเบียบวางไว้เป็นทางการ (Fix rule & regulation) 4) ความสัมพันธ์ในองค์กรไม่เป็นส่วนบุคคล (Impersonality) 5) มีมืออาชีพ (Professional) และ 6) เป็นองค์กรที่ยึดหลักคุณธรรม (Merit – System) (บุญทัน ดอกไธสง, 2555) การจัดการภาครัฐแต่เดิมมีมุมมองเรื่องกฎระเบียบ และขั้นตอนการปฏิบัติ โดยให้ความสำคัญต่อลูกค้าน้อยหรือการให้บริการอย่างเฉพาะต่อกลุ่มเป้าหมาย จึงเป็นการบริหารที่มุ่งเน้น อุปทาน (Supply) เป็นหลักมากกว่าการคำนึงถึงความต้องการของลูกค้า (Demand) (บรรจง อมรชิวิน 2556) ในขณะที่ Taylor (1911) ซึ่งถูกขนานนามเป็นบิดาของการบริหารเชิงวิทยาศาสตร์ ได้ให้ความสนใจเกี่ยวกับการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ ไปสู่หลักการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management : NPM) หรือแนวคิดที่มุ่งเน้นการบริหารจัดการแนวใหม่ (New Managerialism) การจัดการภาครัฐแนวใหม่ เป็นปรัชญาการบริหารจัดการภาครัฐ แนวคิดพื้นฐานของการบริหารจัดการภาครัฐซึ่งจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงระบบต่าง ๆ ของภาครัฐ นักวิชาการทางรัฐประศาสนศาสตร์ให้การยอมรับในปัจจุบันว่าเป็นกรอบแนวคิดที่ถูกนำมาใช้ในการบริหาร รัฐบาลนำมาใช้ตั้งแต่ทศวรรษที่ 1980 โดยมีจุดประสงค์หลักเพื่อให้การบริหารภาครัฐมีความทันสมัย แนวทางในการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่เป็นการให้บริการที่มีคุณภาพแก่ประชาชน คำนึงถึงความต้องการของประชาชนเป็นหลัก และรัฐพึงทำบทบาทเฉพาะที่รัฐทำได้เท่านั้น การจัดการภาครัฐแนวใหม่เป็นแนวคิดที่ต้องการลดบทบาทของภาครัฐในการจัดบริการสาธารณะ ซึ่งเป็นผลมาจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยี เกิดจากทฤษฎี 2 ทฤษฎีหลักๆ คือ ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์สถาบันใหม่ (New Institutional Economics) และทฤษฎีการจัดการนิยม (Hood 1991)

ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์สถาบันใหม่ (New Institutional Economics) มีลักษณะเป็นสหสาขาวิชา ให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์แบบปัจเจกบุคคลนิยม (Individualism) เพื่ออธิบายวัตถุประสงค์ การวางแผน และการปฏิบัติของปัจเจกบุคคล โดยมุ่งหวังว่า จะสามารถนำไปสู่ความเข้าใจสถาบันการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ซึ่งมัก เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับกับการดำเนินชีวิตประจำวันของบุคคล ทั้งนี้เศรษฐศาสตร์สถาบันใหม่มีมุมมองที่แตกต่างจากเศรษฐศาสตร์กระแสหลักในเรื่องการวิเคราะห์นโยบาย โดยเน้นการวิเคราะห์สถาบันในเชิงเปรียบเทียบ ไม่ว่าจะ

เป็นการเปรียบเทียบประสิทธิภาพของการดำเนินงานระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชน และเปรียบเทียบระหว่างการจ้างเหมาบริการจากภายนอกกับการดำเนินงานโดยรัฐเองเป็นต้น

ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์สถาบันใหม่ ประกอบด้วยทฤษฎีย่อย 3 ทฤษฎี คือ ทฤษฎีทางเลือกสาธารณะ (Public Choice Theory) Hughes (1994) และ Gruening (2001) ได้กล่าวถึงทฤษฎีทางเลือกสาธารณะในทิศทางเดียวกันคือ แนวคิดนี้เน้นอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคม จากการศึกษาพฤติกรรมของปัจเจกชน และเชื่อว่า คนแต่ละคนมีเป้าหมายเป็นของตนเอง และมักกระทำเฉพาะในสิ่งที่ตนเองชอบ ทฤษฎีตัวการ-ตัวแทน (Principal-Agent Theory) Hughes (1994) และ Kamensky (1996) ให้ทัศนะทฤษฎีตัวการ-ตัวแทน เป็นพื้นฐานความเชื่อ ว่ามนุษย์ทุกคนเป็นผู้มีเหตุผลและแสวงหาประโยชน์สูงสุดให้แก่ตนเองเป็นหลัก และทฤษฎีต้นทุนธุรกรรม (Transactions Theory) โดยมีพื้นฐานแนวคิด การบริหารจัดการที่ดีนั้น จำเป็นต้องปรับปรุงความสัมพันธ์ระหว่างผู้ถือหุ้น หรือเจ้าของกิจการกับผู้บริหารตลอดเวลา จัดระเบียบโครงสร้างสถาบันให้มีความเหมาะสม โดยการประยุกต์ใช้เครื่องมือต่าง ๆ ได้แก่ การจัดทำสัญญาข้อตกลง การวางกฎระเบียบ ข้อบังคับ และการออกแบบโครงสร้างองค์การ เป็นต้น เพื่อท้ายที่สุดจะนำไปสู่การส่งมอบบริการที่ดีที่สุดไปยังประชาชน

ทฤษฎีการจัดการนิยม มีรากฐานแนวความคิดที่เชื่อมโยงกับการจัดการเชิงวิทยาศาสตร์ในยุคดั้งเดิม ตั้งแต่แนวคิดของ โดยแนวคิดนี้เชื่อว่า หลักการจัดการมีความเป็นสากลสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ทุกที่ ไม่ว่าจะเป็นการบริหารงานภาครัฐ หรือภาคเอกชน ทฤษฎีการจัดการนิยมเน้นวัตถุประสงค์ และผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินงาน ทั้งในส่วนของผลผลิต (Output) ผลลัพธ์ (Outcome) และการพัฒนาคุณภาพในการให้บริการในภาครัฐ เพื่อสร้างความพึงพอใจให้แก่ประชาชนในฐานะผู้รับบริการ โดยนำเอาแนวทางการจัดการแบบธุรกิจมาประยุกต์ใช้ในภาครัฐโดยเน้นการจัดการแบบมืออาชีพ มีดัชนีวัดความสำเร็จ ให้อำนาจในการให้ดุลยพินิจและความอิสระในการจัดการ และสร้างวัฒนธรรมที่เหมาะสม

ในขณะที่ ทศพร ศิริสัมพันธ์ (2553) ได้สรุปแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ เกิดจากแนวคิดหลัก 4 กระแสหลักที่ผสมผสานกันขึ้นเป็นแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ ซึ่งประกอบด้วย ประการที่หนึ่ง แนวคิดเศรษฐศาสตร์นีโอคลาสสิก (Neo-classic Economic) แนวคิดสำนึกนี้เป็นแนวคิดที่สนับสนุนการดำเนินการกิจของรัฐโดยใช้กลไกตลาดเพิ่มขึ้น ซึ่งเรียกว่า Marketization โดยเน้นการปรับลดงบประมาณรายจ่าย ซึ่งจะทำให้ระบบราชการมีขนาดเล็กลง ลดอัตราค่าจ้างลง โดยให้ความสำคัญกับประเด็นหลัก ๆ คือ การดำเนินการกิจของรัฐโดยใช้กลไกตลาด (Marketization) การแปรสภาพกิจกรรมของรัฐเป็นกิจกรรมของเอกชน (Privatization) การลดขนาดของรัฐ (Downsizing) แล้วเพิ่มบทบาทของกลไกตลาด การให้ความสำคัญกับเรื่องประสิทธิภาพ (Efficiency) และการคุ้มค่าของเงิน (Value of Money) เป็นต้น ประการที่สองแนวคิดการจัดการนิยม (Managerialism) แนวคิดนี้ให้ความสำคัญกับการนำวิธีการบริหารงานแบบเอกชนและเทคนิคบริหารจัดการสมัยใหม่มาปรับใช้กับการบริหารในภาครัฐ โดยให้ความสำคัญกับประเด็นหลัก ๆ คือ การจัดการภาครัฐที่เสมือนภาคเอกชน (Business-like Approach) การประยุกต์ใช้เครื่องมือ เทคนิค และวิธีการบริหารของเอกชนในภาครัฐ เช่น CFO, KPI, Strategic Management, Performance Agreement เป็นต้น และการมุ่งให้ความสำคัญกับ ประสิทธิภาพ (Effectiveness) คุณภาพ (Quality) หรือความพึงพอใจของผู้รับบริการ (Customer Satisfaction) และมุ่งเน้นเรื่องหลักความรับผิดชอบ (Accountability) ประการที่สามแนวคิดประชารัฐ (Participatory state) แนวคิดนี้ได้รับอิทธิพลมาจากทฤษฎีรัฐศาสตร์เชิงสังคมวิทยาเกี่ยวกับการเมืองการปกครองแบบมีส่วนร่วมหรือประชารัฐผสมผสานเข้ากับวิถีประชาธิปไตยแบบรากหญ้า โดยพยายามให้ประชาชนและองค์กรประชาสังคมได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารปกครองบ้านเมืองโดยตรงมากขึ้น นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้มีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มเพื่อดูแลพัฒนาตนเอง บนพื้นฐานของจิตสำนึกสาธารณะหรือผลประโยชน์ส่วนรวม สรุปแนวคิดสำคัญของแนวคิดประชารัฐ คือ การให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการบริหารงานภาครัฐ มุ่งเน้นความโปร่งใสและการเปิดเผยข้อมูล ให้ความสำคัญกับการตอบสนองความต้องการของประชาชน มุ่งเน้นเรื่องการกระจายอำนาจและการลดขนาดของภาครัฐ และการ

เพิ่มบทบาทให้กับภาคประชาชน และประการที่สี่ แนวคิดทางกฎหมายปกครองและหลักนิติธรรม (Rule of Law) สาระสำคัญของแนวคิดทางกฎหมายปกครองได้รับอิทธิพลมาจากนักกฎหมายมหาชน (Public Law) ที่เน้นเรื่องหลักนิติธรรม ความเป็นธรรมและการไม่เลือกปฏิบัติ ความเสมอภาคและเที่ยงธรรม โดยสรุปสาระสำคัญของแนวคิดนี้คือ การคำนึงว่าหลักนิติธรรมเป็นคุณค่าที่สำคัญของนักกฎหมายมหาชน การให้ความสำคัญกับหลักนิติธรรมหรือนิติรัฐโดยถือว่ากฎหมายเป็นใหญ่ มีจุดเน้นการบริหารงานของรัฐโดยอยู่ภายใต้กรอบของกฎหมาย การกำหนดกฎหมายมาบังคับใช้ต้องเป็นไปเพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน จะต้องมีการบังคับใช้กฎหมายเป็นการทั่วไป และประการสุดท้ายให้ความสำคัญกับความยุติธรรมหรือไม่ลำเอียง ไม่เลือกปฏิบัติ

จากพื้นฐานของทฤษฎีและแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ข้างต้น ชี้ให้เห็นว่าต้นกำเนิดของแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ มีพื้นฐานมาจากสองทฤษฎีหลัก คือ ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์สถาบันใหม่ ที่มุ่งวิเคราะห์สถาบันเชิงเปรียบเทียบ โดยให้ความสำคัญต่อการเปรียบเทียบประสิทธิภาพของการดำเนินงานระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชน ส่วนทฤษฎีการจัดการนิยมให้ความสำคัญกับวัตถุประสงค์ และผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินงาน ทั้งในส่วนของผลผลิต ผลลัพธ์ และเกิดจากแนวคิดหลัก 4 กระแสที่ผสมผสานกันขึ้นเป็นแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ ประกอบด้วยแนวคิดเศรษฐศาสตร์นีโอคลาสสิก แนวคิดการจัดการนิยม แนวคิดประชาธิปไตย และแนวคิดทางกฎหมายปกครองและหลักนิติธรรม

ผู้เขียนได้สรุปสาระสำคัญของการจัดการภาครัฐแนวใหม่ไว้ดังนี้

1. การบริหารงานมีลักษณะที่เป็นสากล หรืออีกนัยคือ ไม่มีความแตกต่างอย่างเป็นนัยสำคัญระหว่างการบริหารงานของภาครัฐกิจเอกชนและการบริหารงานของภาครัฐ ปรับเปลี่ยนจากการให้น้ำหนักความสำคัญที่เดิมมุ่งเน้นให้ความสำคัญต่อการควบคุมปัจจัยนำเข้าหรือทรัพยากรและกฎระเบียบต่าง ๆ มาเป็นการควบคุมในเรื่องผลผลิตและผลลัพธ์ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ปรับเปลี่ยนจากการให้ความสำคัญในการะรับผิดชอบต่อการกระบวนการของการทำงาน (Process accountability) มาเน้นการรับผิดชอบต่อผลสัมฤทธิ์ (Accountability for results) แทน

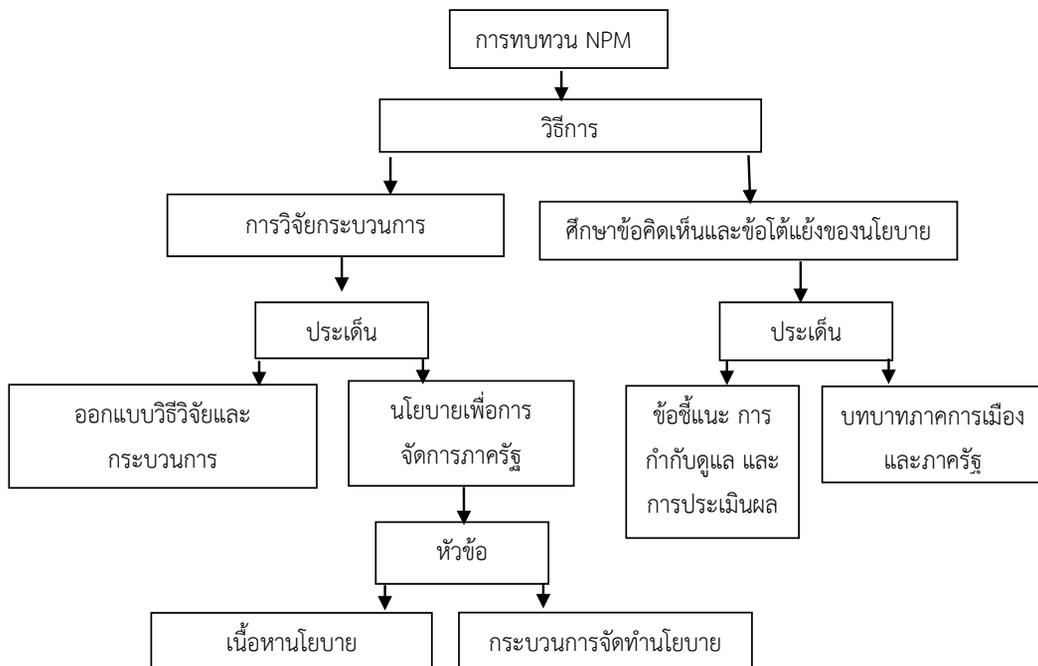
2. ให้ความสำคัญต่อเรื่องของการใช้ความสามารถหรือทักษะการบริหารมากกว่าการที่ให้ความสำคัญต่อการกำหนดนโยบายเพียงอย่างเดียว และให้ความสำคัญต่อการมอบอำนาจการควบคุมของหน่วยงานกลาง (Devolution of centralized power) ไปให้หน่วยงานผู้ปฏิบัติ เพื่อให้ผู้บริหารของแต่ละหน่วยงานมีอิสระและมีความคล่องตัวในการบริหารและการดำเนินงาน

3. เน้นปรับเปลี่ยนโครงสร้างหน่วยงานราชการใหม่ให้มีขนาดเล็กลงในรูปแบบของหน่วยงานอิสระในกำกับ โดยเฉพาะการแยกส่วนระหว่างการทำกับดูแลควบคุมที่เป็นภารกิจงานเชิงพาณิชย์และไม่เชิงพาณิชย์ออกจากกัน รวมถึงแยกภารกิจงานเชิงนโยบายและการให้บริการออกจากกันอย่างเด็ดขาดและเน้นการแปรรูปกิจการของรัฐให้เป็นเอกชน (Privatization) และให้มีการจ้างเหมาบุคคลภายนอก (Outsourcing) รวมทั้งประยุกต์ใช้วิธีการจัดจ้างและการแข่งขันประมูลงาน (Competitive tendering) เพื่อลดต้นทุนและปรับปรุงคุณภาพการให้บริการให้สูงขึ้น

4. ปรับเปลี่ยนรูปแบบสัญญาจ้างบุคลากรของภาครัฐให้มีลักษณะเป็นระยะสั้นและกำหนดเงื่อนไขข้อตกลงให้มีความชัดเจนสามารถตรวจสอบได้ เปลี่ยนแบบวิธีการบริหารจัดการของภาครัฐกิจเอกชน เช่น การวางแผนกลยุทธ์และแผนธุรกิจ การทำข้อตกลงว่าด้วยผลงาน (Performance agreement) การจ่ายค่าตอบแทนตามผลงาน การจัดจ้างบุคคลภายนอกให้เข้ามาปฏิบัติงานเป็นการชั่วคราวเฉพาะกิจ การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารงาน และการให้ความสำคัญต่อการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กร (Corporate image) มีการสร้างแรงจูงใจและให้รางวัลตอบแทนในรูปของตัวเงิน (Monetary incentives) มากขึ้น และสร้างระเบียบวินัยและความประหยัดในการใช้จ่ายเงินงบประมาณ โดยพยายามลดต้นทุนค่าใช้จ่ายและเพิ่มผลผลิต

การทบทวนการจัดการภาครัฐแนวใหม่

กรอบแนวคิดการทบทวนการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (Barzelay 2001) ก่อนการตัดสินใจดำเนินนโยบายสาธารณะหรือแนวทางปฏิบัติที่รัฐบาลหรือหน่วยงานได้กำหนดขึ้นเพื่อนำไปปฏิบัติ การจัดการภาครัฐแนวใหม่เสนอให้มีการทบทวนการบริหารก่อน เพื่อวิเคราะห์แนวทางการดำเนินการ การวางกฎระเบียบ ข้อบังคับ ผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินงานการพัฒนาคุณภาพในการให้บริการในภาครัฐ และผลกระทบต่อนโยบาย โดยสามารถดำเนินการได้ 2 แนวทาง คือ การวิจัยกระบวนการ เพื่อให้ได้รูปแบบหรือนโยบายที่เป็นไปได้ และนำมาใช้ประกอบการตัดสินใจเพื่อกำหนดนโยบาย และการศึกษาข้อคิดเห็นและข้อโต้แย้งของนโยบาย เพื่อศึกษาหาแนวทางและรูปแบบการบริหารที่เคยใช้อยู่เดิม แล้วนำมาพัฒนาปรับใช้เพื่อการบริหารในรูปแบบใหม่ ดังแผนภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การทบทวนเกี่ยวกับการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (Barzelay 2001)

ดังนั้นการบริหารจัดการองค์กรภาครัฐแนวใหม่จึงมีความจำเป็นจะต้องมีการทบทวนการบริหารจัดการมาปรับใช้ในองค์กรให้เหมาะสมก่อนการนำนโยบายไปปฏิบัติ เนื่องจากการทบทวนดังกล่าวสร้างให้เกิดการบริหารที่มีรูปแบบการจัดการแนวใหม่ที่ชัดเจน การแสวงหาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ และจะส่งผลกระทบต่อบริหารสาธารณะอย่างแท้จริง โดยผู้นำหรือผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาและวิจัยสถานการณ์ รวมทั้งวิเคราะห์เชิงนโยบายด้านต่าง ๆ เพื่อเป็นพื้นฐานในการกำหนดร่างนโยบาย การนำนโยบายไปปฏิบัติ การประเมินผลนโยบาย และการวิเคราะห์ผลสะท้อนกลับของนโยบาย ทั้งนี้ จะต้องจัดการภายใต้ระบบ หรือกฎระเบียบราชการในส่วนนั้น ๆ โดยจะต้องศึกษาหลักการออกแบบกระบวนการและการจัดการองค์กร รวมทั้งการจัดการนโยบายภายใต้หลักการและทฤษฎี เพื่อนำไปสู่เนื้อหาที่ชัดเจน ตอบโจทย์ในการแก้ไขปัญหาสังคม และสามารถเชื่อมโยงการนำนโยบายไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ และก่อให้เกิดประสิทธิผลของภาคประชาชนทุกภาคส่วน

การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม (Cultural Resource Management)

ความหมายของทรัพยากรวัฒนธรรม (Cultural Resource) ทรัพยากร ตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556) หมายถึง สิ่งทั้งปวงอันเป็นทรัพย์หรือมีค่า วัฒนธรรม ตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556) หมายถึง สิ่งที่ทำความเจริญงอกงามให้แก่หมู่คณะ เช่นวัฒนธรรมไทย วัฒนธรรมการแต่งกาย วิถีชีวิตของหมู่คณะ เช่นวัฒนธรรมพื้นบ้าน วัฒนธรรมชาวเขา ดังนั้น ทรัพยากรวัฒนธรรม จึงหมายถึง สิ่งที่เป็นทรัพย์หรือมีค่า ที่นำความเจริญงอกงามให้แก่หมู่คณะหรือชุมชน

วัฒนธรรมคือกรอบความคิดที่ประกอบไปด้วย ทศนคติ ค่านิยม บรรทัดฐานทางพฤติกรรมและความคาดหวังร่วมกันของสมาชิกในชุมชนรากฐานของวัฒนธรรมคือคุณลักษณะร่วมซึ่งเป็นค่านิยมที่สะสมกันมา โดยสมาชิกในชุมชน King (2005) ระบุว่าทรัพยากรวัฒนธรรม หมายถึงสิ่งต่าง ๆ ดังนี้ ทรัพย์สินทางประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุ สิ่งของ เอกสารโบราณ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม รวมถึงสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ แบบแผนการดำรงชีวิต ขนบธรรมเนียม วิถีประชา ค่านิยม ความเชื่อ ศาสนา แบบแผนของปฏิพันธ์โนสังคม และรูปแบบสถาบัน/องค์การ ในขณะที่ ธนิก เลิศชาญฤทธิ (2551) ระบุว่าทรัพยากรวัฒนธรรม คือผลผลิตของวัฒนธรรม หรือ ลักษณะต่างๆของระบบวัฒนธรรมทั้งในอดีตและปัจจุบัน ที่มีค่า หรือสามารถสื่อถึงวัฒนธรรมต่าง ๆ ได้ ทรัพยากรวัฒนธรรมรวมถึงซากสิ่งของที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น ซากเรือจม ซากเตาเผา ขวาน หิน เครื่องปั้นดินเผา ลูกปัด ศาสนา พิธีกรรม ความเชื่อ และภูมิปัญญา ฯลฯ นอกจากนี้ยังรวมถึงสิ่งของที่มนุษย์ไม่ได้ทำขึ้น แต่มีความหมายต่อมนุษย์ เช่น ซากสัตว์ ซากพืช แหล่งน้ำ ดิน หิน ที่มนุษย์สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้

ผู้เขียนสรุปความหมายของทรัพยากรวัฒนธรรม คือ คุณลักษณะร่วมซึ่งเป็นค่านิยมที่สะสมกันมา เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์ และสิ่งที่ไม่ได้เกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน มีทั้งประเภทที่จับต้องได้รวมถึงซากสิ่งของที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่นสิ่งก่อสร้าง หรือวัตถุโบราณ ฯลฯ และประเภทที่จับต้องไม่ได้ เช่น พิธีกรรม ความเชื่อ ความรู้ ภูมิปัญญา ฯลฯ และเป็นสิ่งที่สามารถจัดการให้เกิดประโยชน์แก่การดำรงชีวิตของมนุษย์ได้ โดยผ่านกระบวนการการจัดการที่ถูกต้องที่เรียกว่า การจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรม

ประเภทของทรัพยากรวัฒนธรรม ทรัพยากรวัฒนธรรมหลัก ๆ ทั้งที่เป็นมรดก และทรัพยากรวัฒนธรรมร่วมสมัยที่สร้างสรรค์และพัฒนาขึ้นใหม่ สามารถพบเห็นและศึกษาได้ในปัจจุบัน 3 กลุ่ม ได้แก่ ปรีดา พูลสิน (2555)

1. ทรัพยากรทางโบราณคดี (Archaeological Resources)
2. ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Homegrown Knowledge หรือ Indigenous Wisdom)
3. ทรัพยากรวัฒนธรรมที่แสดงออก (Expressive Cultural Resources) ได้แก่ ศิลปะ (Art) วรรณกรรม (Writing) ดนตรี (Music) การละเล่น (Play & Entertainment) การแสดง (Performances) ปรัมปราคติ (Myths) นิทาน (Tales) ขนบธรรมเนียม (Customs) ประเพณี (Tradition) ความเชื่อ (Beliefs) พิธีกรรมตามความเชื่อ (Rites) ฯลฯ

ประเภทของทรัพยากรวัฒนธรรม จากทัศนะขององค์การยูเนสโก (UNESCO 2008) ได้แบ่งทรัพยากรวัฒนธรรมออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ (Tangible Cultural Heritage) เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นได้ทางกายภาพ โดยครอบคลุมทั้งมรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นวัตถุเคลื่อนที่ได้ และที่เป็นวัตถุเคลื่อนที่ไม่ได้ เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ อนุสาวรีย์ เครื่องแต่งกาย ภาพจิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม ฯลฯ 2) มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Cultural Heritage) องค์การยูเนสโกได้อธิบายความหมายของมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ว่า หมายถึง ความรู้ ขนบธรรมเนียม ประเพณี หรือแนวปฏิบัติทุกรูปแบบ ทั้งที่เป็นสากลและของท้องถิ่น ซึ่งถูกสร้างขึ้นและถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นไม่ว่าด้วยวาจาหรือวิธีการอื่นใดผ่านช่วงระยะเวลาหนึ่ง มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงได้โดยกระบวนการสั่งสมความรู้และประยุกต์ใช้

การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม ประกอบด้วยกิจกรรมเชิงปฏิบัติการ 7 ลักษณะ ดังนี้ (สายันต์ ไพรชาญจิตร 2548)

1. การศึกษาวิจัยหรือการสร้างความรู้ (Resource assessment) เพื่อก่อให้เกิดความรู้ที่แท้จริงเกี่ยวกับทรัพยากรวัฒนธรรม ทั้งในเชิงกายภาพ และคุณลักษณะทางนามธรรม ประวัติศาสตร์ ประโยชน์ใช้สอยในอดีต ศักยภาพคุณค่าและข้อจำกัดของทรัพยากรนั้น ๆ ต่อชุมชนปัจจุบันในระดับต่าง ๆ

2. การประเมินคุณค่าและศักยภาพของทรัพยากรวัฒนธรรม (Resource assessment and Evaluation) ทำให้ทราบว่ามีวัฒนธรรมชนิดต่าง ๆ ที่มีอยู่นั้นมีคุณค่าทางด้านใดบ้าง และมีคุณสมบัติเหมาะสมต่อการตัดสินใจลงทุน ลงแรงดำเนินการใด ๆ ต่อไปหรือไม่ หากพิจารณาแล้วเห็นว่าทรัพยากรวัฒนธรรมนั้นมีคุณค่าและคุณสมบัติเหมาะสมต่อการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ในฐานะเป็นแหล่งเรียนรู้ หรือแหล่งท่องเที่ยว สามารถตัดสินใจและวางแผนว่าจะหาอย่างไรต่อไปจึงจะเกิดประโยชน์อย่างยั่งยืนต่อชุมชนและส่วนรวม

3. การสงวนและการอนุรักษ์ (Preservation / Conservation) หมายถึง การคงไว้ซึ่งสภาพทั้งทางกายภาพ และคุณค่าของทรัพยากรวัฒนธรรม เพื่อประโยชน์ในการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน การศึกษา การทัศนศึกษา หรือการท่องเที่ยวโดยใช้เทคนิควิธีการต่าง ๆ ตามความเหมาะสมในสภาพแวดล้อมของทรัพยากรวัฒนธรรมแต่ละประเภท

4. การดำเนินการธุรกิจชุมชนที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรวัฒนธรรม (Business based Management) กระบวนการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมในปัจจุบันล้วนอยู่ในกระแสการพัฒนาแบบทุนนิยมเสรี ที่มีเรื่องการค้าเรื่อง การลงทุน ขาดทุน กำไร การจัดการมีค่าใช้จ่ายตลอดเวลา ดังนั้นกิจกรรมเชิงธุรกิจจึงมีความสำคัญในการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม ซึ่งจะสามารถสร้างรายได้โดยการจัดพิมพ์หนังสือ เอกสาร ภาพโปสเตอร์ การจัดทำของที่ระลึก ผลิตภัณฑ์เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนออกจำหน่าย การจัดการค่าธรรมเนียมการให้บริการนำชม การบริการท่องเที่ยว ฯลฯ

5. การเผยแพร่ความรู้ ข้อมูล ประสบการณ์ ให้แก่คนในชุมชน นอกชุมชน ถือเป็นกิจกรรมสำคัญในกระบวนการเรียนรู้และให้การศึกษา อาจจะทำให้มีสิ่งพิมพ์หรือสื่อต่าง ๆ ออกเผยแพร่โดยการจำหน่ายหรือให้เปล่า ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมและความสามารถในการจัดการของชุมชน

6. การฟื้นฟู ผลิตซ้ำและการสร้างใหม่ (Resource rehabilitation / revitalization) การนำเอาทรัพยากรทางโบราณคดีและทรัพยากรทางวัฒนธรรมนั้นมาปรับปรุง และพัฒนาเพื่อใช้ประโยชน์ในบทบาทใหม่ (Re-functioning) เพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาที่ชุมชนเผชิญอยู่ หรือสร้างประโยชน์ใหม่ให้กับชุมชน เช่น การฟื้นฟูอาชีพ การฟื้นฟูประเพณี พิธีกรรมบางอย่างที่เคยปฏิบัติกันมา นอกจากนี้ยังมีการนำเอารูปแบบโบราณสถาน สัญลักษณ์ลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ทางทรัพยากรวัฒนธรรมต่าง ๆ ไปดัดแปลงเป็นตราสัญลักษณ์ เครื่องหมายการค้า และตราประจำองค์กรต่างๆ เพื่อประชาสัมพันธ์สถานที่และกิจกรรม

7. การบังคับใช้เกณฑ์ ข้อปฏิบัติ ข้อบัญญัติ (Enforcement) ข้อตกลงของชุมชนกลุ่ม ชมรม สมาคม มูลนิธิ องค์กรภาคประชาชน หรือข้อกำหนดที่กำหนดขึ้นโดยรัฐ การบังคับใช้จะต้องดำเนินไปในรูปแบบที่เอื้ออำนวยต่อการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมในฐานะที่เป็นมรดกวิธี หรือวิธีการเชิงกระบวนการ (Means) ในการพัฒนาชุมชนซึ่งเป็นคนต่อทั้งชุมชนและเป็นประโยชน์ต่อตัวทรัพยากรวัฒนธรรม

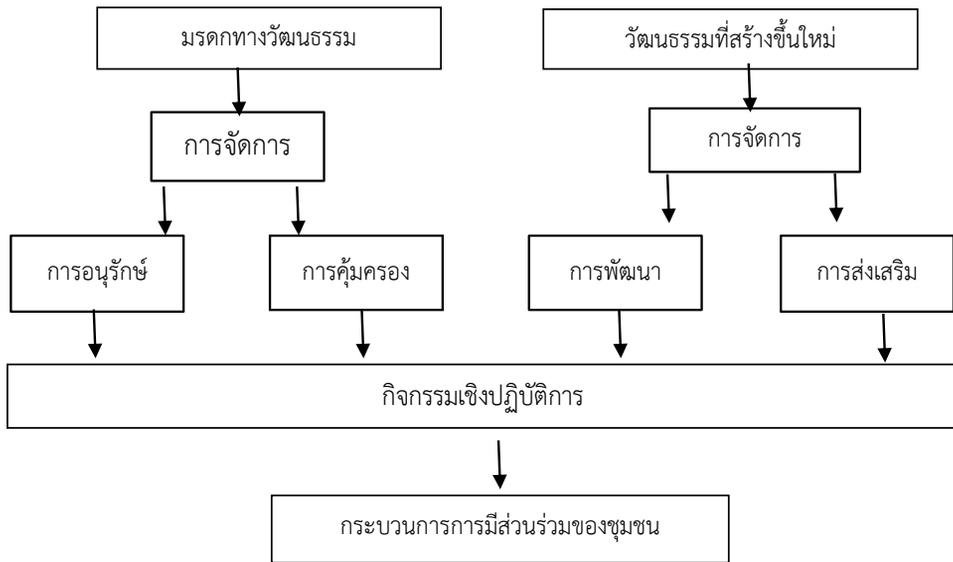
กระบวนการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม

กระบวนการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมและสิ่งสร้างขึ้นใหม่ ที่เป็นรูปธรรมจับต้องได้และจับต้องไม่ได้ เพื่อควบคุมสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและสภาพแวดล้อมทางสังคม ก่อให้เกิดผลดีต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ ทรัพยากรวัฒนธรรมที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม มีวัตถุประสงค์ของการจัดการ คือ

การอนุรักษ์และการคุ้มครอง การอนุรักษ์ทรัพยากรวัฒนธรรม หมายถึง การดูแลรักษาเพื่อให้คงคุณค่าไว้ โดยการอนุรักษ์แหล่งมรดกวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้อง การอนุรักษ์มีวิธีการในระดับที่แตกต่างกันแล้วแต่สถานการณ์และปัจจัยอื่นๆในแต่ละกรณี องค์การภาครัฐต้องมีมาตรการการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมที่เป็นแรงจูงใจให้ผู้ที่ครอบครองมรดกทางวัฒนธรรมมองเห็นความสำคัญเข้ามามีบทบาทต่อการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมอย่างจริงจัง จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่แหล่งมรดกทางวัฒนธรรมในประเทศไทยจะต้องมีแนวทางการอนุรักษ์และบริหารจัดการที่มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น การอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมใด ๆ ควรคำนึงถึงวิถีชุมชน ที่สอดคล้องกับสภาพโดยรอบและภูมิทัศน์วัฒนธรรม ในฐานะที่เป็นส่วนประกอบสำคัญที่มีผลต่อการดำรงอยู่และการเปลี่ยนแปลงในคุณค่าและลักษณะเฉพาะของมรดกทางวัฒนธรรม การคุ้มครองทรัพยากรวัฒนธรรม มรดกวัฒนธรรมที่ได้รับการประเมินคุณค่าแล้วว่ามีความสำคัญทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นควรได้รับการขึ้นทะเบียนหรือขึ้นบัญชีเพื่อให้ได้รับการปกป้องคุ้มครอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนที่เป็นเจ้าของทรัพยากรวัฒนธรรมที่อยู่ในแหล่งมรดกทางวัฒนธรรม ต้องร่วมรับผิดชอบในการปกป้องคุ้มครอง สืบทอดมรดกวัฒนธรรมของชาติไว้เป็นแหล่งเรียนรู้สู่อนุชนรุ่นหลังสืบไป

สำหรับทรัพยากรวัฒนธรรมประเภทสิ่งๆที่สร้างขึ้นใหม่มีวัตถุประสงค์ของการจัดการ คือ การพัฒนาและการส่งเสริม การพัฒนาทรัพยากรวัฒนธรรม โดยการจัดทำแผนแม่บทไว้เป็นกรอบและแนวทางในการดำเนินงานศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องในทุกมิติ ทั้งนี้แผนแม่บทควรประกอบด้วย วัตถุประสงค์ เป้าหมาย แนวทาง และวิธีการดำเนินการ ตลอดจนกำหนดหน่วยงานที่รับผิดชอบอย่างชัดเจน การส่งเสริมทรัพยากรวัฒนธรรม องค์การภาครัฐต้องจัดให้มีมาตรการทางการเงินการคลังที่มีประสิทธิภาพเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการบริหารจัดการมรดกวัฒนธรรมในทุก ระดับ และมีมาตรการส่งเสริมให้รางวัลยกย่องเชิดชูบุคคลหรือสิ่งๆที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม

กระบวนการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม ประกอบด้วยกิจกรรมเชิงปฏิบัติการ 7 ลักษณะ คือ การศึกษาวิจัยหรือการสร้างความรู้ การประเมินคุณค่าและศักยภาพของทรัพยากรวัฒนธรรม การสงวนและการอนุรักษ์ การดำเนินการธุรกิจชุมชนที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรวัฒนธรรม การเผยแพร่ความรู้ ข้อมูล ประสบการณ์ การฟื้นฟู ผลิตซ้ำและการสร้างใหม่ และการบังคับใช้เกณฑ์ ข้อปฏิบัติ ข้อบัญญัติ โดยมีกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม แหล่งมรดกทางวัฒนธรรมถือเป็นสมบัติของประชาชนทุกคนในชาติ ชุมชนและประชาชนในท้องถิ่นจึงมีสิทธิและหน้าที่ในการมีส่วนร่วมอนุรักษ์และบริหารจัดการ กระบวนการมีส่วนร่วม ต้องเป็นการมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน และจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องอย่างแท้จริงโดยเกิดจากสภาวะจิตใจที่ต้องการเข้าร่วมในกิจกรรมเป็นสำคัญ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่มคนที่มีความสอดคล้องกันทางด้านความคิด เพื่อการสืบทอดฟื้นฟูประเพณี และวัฒนธรรมในชุมชนตนเอง กลไกสำคัญของการมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่การจัดองค์ความรู้และการสร้างความเข้าใจเพื่อสร้างความพร้อมในการมีส่วนร่วม โดยเคารพในภูมิปัญญาและความหลากหลายทางวัฒนธรรมเหล่านั้น ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม

การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมตามแนวทางการจัดการภาครัฐแนวใหม่

องค์การภาครัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบงานด้านทรัพยากรวัฒนธรรม เช่น สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำเป็นต้องให้มีพื้นที่ให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วม โดยระดมผู้รู้และปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน กรรมการฝ่ายต่าง ๆ และบูรณาการร่วมกับหน่วยงานอื่นทั้งภาครัฐ และเอกชน ในการร่วมกันคิดและร่วมกันวางแผน กำหนดแนวทางในการพัฒนางานด้านทรัพยากรวัฒนธรรมในท้องถิ่น ออกกฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่ชัดเจน ในการป้องกันและปกป้องแหล่งทรัพยากรวัฒนธรรมในพื้นที่

เมื่อพิจารณาแนวคิดการคิดการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมตามแนวทางการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ ผู้เขียนเห็นว่าแนวทางการศึกษาในประเด็นหลักอยู่ 3 ประเด็น คือ

1) การศึกษาวิจัยหรือการสร้างความรู้ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐ ประชาชนทั่วไปตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรวัฒนธรรมท้องถิ่น สนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยหรือสร้างความรู้ โดยการส่งเสริมงานวิจัยในพื้นที่ ทั้งมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ และมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ ให้หน่วยงานมีอิสระและมีความคล่องตัวในการบริหารและการดำเนินงานการศึกษาวิจัยหรือการสร้างความรู้ พร้อมกับการพัฒนาทรัพยากรบุคคลท้องถิ่นด้านทรัพยากรวัฒนธรรม เพื่อก่อให้เกิดความรู้ที่แท้จริงเกี่ยวกับทรัพยากรวัฒนธรรม ทั้งในเชิงกายภาพ และคุณลักษณะทางนามธรรม ประวัติศาสตร์ ประโยชน์ใช้สอยในอดีต ศักยภาพคุณค่าและข้อจำกัดของทรัพยากรนั้น ๆ ต่อชุมชนในทุกระดับ

2) การสงวนและการอนุรักษ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการสร้างจิตสำนึกและหวงแหนทรัพยากรวัฒนธรรม มีมาตรการอนุรักษ์และสงวนทรัพยากรวัฒนธรรม โดยการสำรวจและขึ้นทะเบียนทรัพยากรทางวัฒนธรรม ทั้งมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ และมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ และการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กิจกรรมทางวัฒนธรรม หรือการท่องเที่ยวโดยใช้เทคนิควิธีการต่าง ๆ ตามความเหมาะสมในสภาพแวดล้อมของทรัพยากรวัฒนธรรมแต่ละประเภท เปิดโอกาสให้ประชาชนสังคมได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารเพื่อประโยชน์ในการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน โดยให้มีการอนุรักษ์อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพ ให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในทุกขั้นตอนเพื่อความยั่งยืนของการอนุรักษ์

3) การให้ความสำคัญกับหลักนิติธรรมหรือนิติรัฐ โดยมีวัตถุประสงค์ในการให้ความสำคัญทางด้านของกฎหมายเป็นใหญ่ รัฐต้องสนับสนุน การให้อำนาจแก่องค์กรส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ ซึ่งเปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปและบุคลากรในท้องถิ่นมีบทบาทในการจัดการ ทรัพยากรวัฒนธรรมมากขึ้น เป็นการบริหารงานของรัฐโดยอยู่ภายใต้กรอบของกฎหมาย การบังคับใช้เกณฑ์ ข้อปฏิบัติ ข้อบัญญัติต่าง ๆ โดยการใช้กฎหมายกำหนดขึ้นโดยรัฐ กำหนดข้อบังคับกติกากา ในแหล่งทรัพยากรทางวัฒนธรรม ในการพัฒนาชุมชนซึ่งเป็นคุณประโยชน์ต่อชุมชนและเป็นคุณประโยชน์ต่อตัวทรัพยากรวัฒนธรรมทั้งที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้

บทสรุป

การทรัพยากรวัฒนธรรมภายใต้แนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ เป็นการศึกษาการจัดการภาครัฐเพื่อต้องการลดบทบาทของภาครัฐในการจัดบริการสาธารณะ โดยอาศัย ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์สถาบันใหม่ ทฤษฎีการจัดการนิยม และแนวคิดหลัก 4 กระแสที่ผสมผสานกันขึ้นซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งต้องมีการวางแผนงาน การบริหารจัดการในทุกมิติ รวมทั้งการศึกษาวิจัยหรือการสร้างความรู้ การเผยแพร่ความรู้ ข้อมูล ทั้งที่เป็นทรัพยากรวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรมจับต้องได้และจับต้องไม่ได้ ทรัพยากรวัฒนธรรมที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ได้รับการอนุรักษ์ คุ้มครองและรักษา หรือการจัดการข้อมูล และการตรวจสอบเรื่องราวในอดีตของชนชาติหรือของกลุ่มชนเผ่าพันธุ์ ทรัพยากรวัฒนธรรมใหม่ได้รับการส่งเสริมและพัฒนา ภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมของเจ้าของวัฒนธรรมนั้น ๆ รวมถึงการนำการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมมาใช้เพื่อกำหนดกฎหมาย ข้อบังคับ หรือมาตรการหรือเพื่อให้ทรัพยากรวัฒนธรรมดังกล่าวสามารถดำรงอยู่คู่กับชุมชนและสังคมได้ตลอดไปแนวทางการบริหารจัดการ จะทำให้การบริหารจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมมีความครอบคลุมในทุกมิติและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมไปถึงผลกระทบที่เกิดขึ้น นำมาใช้ประกอบการตัดสินใจเพื่อกำหนดนโยบาย โดยผ่านกระบวนการการมีส่วนร่วมของชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- ทศพร ศิริสัมพันธ์. แนวทางการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์สมัยใหม่.เอกสารการสอนชุดวิชาขอบข่ายการศึกษาและวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์หน่วยที่ 6. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2553.
- ธนิช เลิศชาญฤทธิ. การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2551.
- บรรจง อมรชีวิน. การจัดการมุ่งผลสัมฤทธิ์: Managing for Results – MFR. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์, 2556.
- ปรีดา พูนสิน. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการความรู้ทางศิลปวัฒนธรรม : กรณีศึกษาชุมชนวัดโสมนัส. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมวัฒนธรรม, 2555.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. กรุงเทพฯ: ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์, 2556.
- สายันต์ ไพเราะจติธ. การจัดการโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑน์โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า, 2548.
- Barzelay, M. *The new public management: Improving research and policy dialogue*. California, CA: University of California Press, 2001.
- Gruening, G. "Origin and theoretical basis of new public management in International," *Public Management Journal*. 4, 1 (2001): 1- 25.
- Hood, C. "A Public Management for all Seasons?," *Public Administration Review*. 69 (Spring 1991): 3-19.

- Hughes, Owen E. **Public Management and Administration: An Introduction.** New York: St Martin' Press, 1994.
- Kamensky, J.M. "Role of the Reinventing Government Movement in Federal Management Reform," **Public Administration Review.** 56 (May June 1996): 247-255.
- King, Thomas. F. **Doing Archaeology: A Cultural Resource Management Perspective.** California: Left Coast Press, 2005.
- Taylor, Frederick W. **Scientific Management.** New York: Harper and Brothers, 1991.
- UNESCO. **Operational Guidelines for the Implementation of the World Heritage Convention.** Paris: UNESCO World Heritage Centre, 2008.
- Weber, Max. **The Theory of Social and Economic Organization.** Oxford: Oxford University Press, 1974.

การศึกษาผลกระทบจากสถานการณ์ COVID-19 ที่มีต่อการจัดการศึกษาของคณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

A Study of Effects of COVID-19 Pandemic Situations on Educational
Management of the Faculty of Education,
UbonRatchathani Rajabhat University

รสวลีย์ อักษรวงศ์ จินณวัตร ปะโคทัง สิริสุตา ทองเฉลิม ญัฐจิตตาภรณ์ ชาตรี ธรรมณศฤง์ อินทนาม
และอรรณพร วรรมทอง

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

E-mail: rosewalee.u@ubru.ac.th

Received: February 4, 2021; Revised: March 10, 2021; Accepted: March 12, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาผลกระทบจากสถานการณ์ COVID-19 ที่มีต่อการดำเนินชีวิต การเรียนการสอน และการทำงานของอาจารย์ นักศึกษา และภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาของคณะครุศาสตร์ พร้อมทั้งผลกระทบที่มีต่อนักศึกษาที่มีภูมิหลังแตกต่างกัน และ 2) ให้ข้อเสนอแนะการจัดการศึกษาในสถานการณ์ของคณะครุศาสตร์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาประกอบด้วยอาจารย์ นักศึกษา และภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาของคณะครุศาสตร์ แยกเป็นผู้ให้ข้อมูลสำหรับเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ 28 คน และตัวอย่างที่ใช้เก็บข้อมูลเชิงปริมาณ จำนวน 922 คน ซึ่งเลือกโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ ประเด็นสนทนากลุ่ม แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยสร้างขึ้น ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้วยการวิเคราะห์ความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ วิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนก และวิเคราะห์ความเชื่อมั่น วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและข้อมูลเชิงปริมาณโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ และการวิเคราะห์ความแปรปรวน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลกระทบจากสถานการณ์ COVID-19 ที่มีต่อการดำเนินชีวิต การเรียนการสอน และการทำงานของอาจารย์ นักศึกษา และภาคีเครือข่าย พบว่า ในภาพรวมมีการรับรู้สถานการณ์ COVID-19 มีความรู้ และมีการป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจาก COVID-19 อยู่ในระดับค่อนข้างมากถึงระดับมาก

2. ข้อเสนอแนะในการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมและรับมือในสถานการณ์วิกฤตที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ได้แก่ (1) การพัฒนาอาคาร สถานที่ และเครื่องมือในการตรวจวัดอุณหภูมิ (2) การช่วยเหลือนักศึกษาที่มาจากครอบครัวที่ได้รับผลกระทบโดยเลื่อนการชำระค่าลงทะเบียน การหารายได้เสริมของนักศึกษา (3) การกำหนดนโยบายและวางแผนแนวทางปฏิบัติที่ดี (4) กำหนดนโยบายการเรียนการสอนแบบออนไลน์ร่วมกับการสอนปกติ (5) การจัดห้องและอุปกรณ์การสอนออนไลน์ให้เพียงพอ (6) การสร้างความตระหนักให้อาจารย์พัฒนาตนเอง (7) การพัฒนาอาจารย์และบุคลากรภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการผลิตครูให้สามารถจัดการเรียนการสอนและการทำงานแบบออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (8) การชี้แจงวิธีการใช้งานหรือสิทธิวิธีการใช้งานเครื่องคอมพิวเตอร์ในการเข้าเรียนแบบออนไลน์

คำสำคัญ: การศึกษาผลกระทบ สถานการณ์ COVID-19 การจัดการศึกษา คณะครุศาสตร์

Abstract

This research aimed 1) to study effects of COVID-19 pandemic situations in daily life, teaching and learning, and working of lecturers, students, and affiliate networks in educational management of Faculty of Education, Ubon Ratchathani Rajabhat University and 2) to provide the suggestions for educational management in the situation of COVID-19 pandemic at Faculty of Education and the related organizations. The samples used to study consisted of lecturers, students, and affiliate network divided into two groups: 28 informants giving qualitative data and 922 participants giving quantitative data. They were randomized by multi-stage sampling. The research instruments were issues used for group discussion, an interview form, and a questionnaire. They were created by the researchers and checked to find the quality of the instruments by analyzing to find the content validity conducted by the experts, discrimination, and reliability. The analysis of qualitative and quantitative data was done by doing content analysis, percentage, mean, standard deviation, Pearson's correlation, and Analysis of Variance: ANOVA.

The research findings were found as follows.

1. The effects of COVID-19 pandemic in daily life, teaching and learning, and working of lecturers, students, and affiliate networks in the overall were found that everyone knew the COVID-19 pandemic situations, had knowledge, and protected himself/herself to be safe from the COVID-19 pandemic in the levels ranged from a high level to the highest level.

2. The suggestions for educational management to prepare and cope with the crisis situations that could happen in the future included (1) developing the buildings, places, and temperature measurement tools, (2) helping the students who were from the families affected the COVID-19 pandemic by extending the deadline of the payment of the registration free and helping the students to earn extra income, (3) regulating policies and planning good implementation, (4) regulating policies for online and regular teaching and learning, (5) arranging classrooms and devices used to teach online to be enough for teaching online, (6) creating realization for lecturers to develop themselves, (7) developing lecturers and staffs working outside the university but involving with producing teachers to have ability in effective online teaching and learning management, and (8) informing or demonstrating how to use computers to access online learning.

Keywords: A Study of Effects, COVID-19 Pandemic Situations, Educational Management, Faculty of Education

บทนำ

จากสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ซึ่งมีแนวโน้มที่จะเกิดการระบาดรุนแรงในวงกว้างขึ้น และยืดเยื้อยาวนาน กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (อว.) จึงได้ดำเนินการและกำหนดมาตรการเพื่อสนับสนุนการจัดการวิกฤตในครั้งนี้ของประเทศในการดูแลนิสิต นักศึกษาและบุคลากรของสถาบันอุดมศึกษารวมทั้งควบคุมและป้องกันการแพร่กระจายเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่อาจเกิดขึ้นจากกิจกรรมต่าง ๆ ภายในสถาบัน

อุดมศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน เพื่อให้เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2563 กระทรวง อว. โดยความตกลงร่วมกับที่ประชุมจึงขอความร่วมมือสถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งพิจารณาดำเนินการ โดยมีเป้าหมายเพื่อลดการแพร่กระจายการติดเชื้อ ลดการเดินทาง ลดกิจกรรมที่มีคนอยู่ร่วมกันในที่เดียวกันจำนวนมาก ได้แก่ 1) ยุติการดำเนินงานด้านการเรียนการสอนทุกรูปแบบยกเว้นการสอนแบบออนไลน์ (Online) เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนจากแบบปกติเป็นแบบออนไลน์โดยสมบูรณ์ครบ ทุกหลักสูตรภายในวันที่ 1 เมษายน 2563 ยกเว้นบางหลักสูตรที่ต้องมีการปฏิบัติการ ขอให้อยู่ในดุลยพินิจของแต่ละสถาบันอุดมศึกษาโดยให้บริหารจัดการให้สามารถเรียนและปฏิบัติการที่บ้านให้ได้มากที่สุด ทั้งนี้มีอบหมายให้อธิการบดีของแต่ละสถาบันอุดมศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบในการบริหารจัดการ ทั้งนี้ให้สถาบันอุดมศึกษาพิจารณาการจัดการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์เพื่อช่วยบรรเทาผลกระทบในช่วงภาวะวิกฤต 2) สำหรับการฝึกงานทุกรูปแบบ ขอให้พิจารณายกเลิก หรือปรับเปลี่ยนกำหนดระยะเวลาและกิจกรรมอื่นที่เหมาะสมทดแทน และ 3) ปรับรูปแบบการสอบและการประเมินผล ที่มีประสิทธิภาพทดแทนการดำเนินการแบบเดิม โดยให้สอดคล้องกับรูปแบบการสอนแบบออนไลน์ที่ได้ดำเนินการไป (กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม 2563)

นอกจากนี้ยังเพิ่มมาตรการการทำงานสำหรับบุคลากรในสังกัดกระทรวง อว.ที่สำคัญ ได้แก่ 1) ให้ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวง อว. วางแผน ซักซ้อมและเตรียมการให้เกิดการทำงานที่บ้าน (Work from Home) เพื่อลดการเดินทางและลดการสัมผัสเชื้อให้มากที่สุด โดยสำรวจงานที่ไม่จำเป็นต้องปฏิบัติที่สถานที่ทำงาน เช่น งาน back office ให้ทำงานที่บ้าน การใช้ระบบประชุมทางไกล โดยให้มีผลสัมฤทธิ์ในการทำงานเท่ากับการมาปฏิบัติงานที่สำนักงาน สำหรับงานที่ต้องมีการปฏิบัติการ เช่น การทดสอบในห้องปฏิบัติการ การให้บริการประชาชน ให้ปฏิบัติงานโดยมีประสิทธิภาพ แต่ปรับเปลี่ยนวิธีการ หรือบริหาร จัดการให้มีความเหมาะสมตามที่กระทรวงสาธารณสุขประกาศ เช่น การจัดให้มีจุดคัดกรองอาคาร วัตถุอันตราย และติดป้ายสัญลักษณ์แสดงการผ่านจุดคัดกรอง จัดให้มีแอลกอฮอล์เจลสำหรับล้างมือ พร้อมทั้งจัดให้มีการบันทึกข้อมูลผู้เข้าร่วมอย่างครบถ้วน จัดหาหน้ากากอนามัยตามความเหมาะสม และการจำกัดจำนวนผู้เข้าร่วมงานในแต่ละรอบ เป็นต้น 2) ให้ทุกหน่วยงานพิจารณาการเหลื่อมเวลาทำงานและเวลาพักกลางวัน เพื่อลดความหนาแน่นของการอยู่ร่วมกันในระบบขนส่ง หรือในร้านอาหาร และ 3) ให้งดกิจกรรมของหน่วยงาน ได้แก่ กิจกรรมที่ไม่จำเป็นเร่งด่วน กิจกรรมที่มีผู้เข้าร่วมจำนวนมาก กิจกรรมที่มีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน กิจกรรมที่มีชาวต่างชาติจากหลากหลายประเทศเข้าร่วม หรือกิจกรรมอื่นที่มีความเสี่ยงในการแพร่เชื้อ เป็นต้น (กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม 2563)

ในสถานการณ์ที่โควิด-19 แพร่ระบาด รัฐบาลหลายประเทศทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทยใช้มาตรการ “กึ่งปิดเมือง” (Semi-lockdown) และมาตรการรักษาระยะห่าง (Social distancing) เพื่อยับยั้งการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ซึ่งส่งผลต่อการปิดสถานที่สาธารณะ รวมทั้งมหาวิทยาลัย เพื่อหลีกเลี่ยงการรวมตัวกันของกลุ่มคนจำนวนมาก มหาวิทยาลัยต่างหันมาใช้การเรียนการสอนออนไลน์เพื่อให้นักศึกษาสามารถเรียนได้แม้ต้องอยู่บ้าน (นิชกร พิทยาพงศกร 2563) สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ) ได้ศึกษาและทำบทวิเคราะห์การจัดการศึกษาผ่านระบบออนไลน์ พบว่า การเปลี่ยนผ่านให้นักศึกษามาเรียนออนไลน์ไม่ใช่เรื่องง่ายในประเทศไทย เพราะเรายังมีนักศึกษาจำนวนมากที่ยังเข้าไม่ถึงคอมพิวเตอร์ ในที่นี้หมายถึงรวมถึงคอมพิวเตอร์แบบตั้งโต๊ะและพกพา และแท็บเล็ต และอินเทอร์เน็ตสำหรับใช้เรียนออนไลน์ที่บ้าน ซึ่งมักจะมาจากครอบครัวที่มีรายได้น้อย และเป็นกลุ่มที่ได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงจากการเปลี่ยนการเรียนในห้องเรียนมาเป็นแบบออนไลน์ ในขณะที่จะเป็นกลุ่มที่น่าจะได้รับประโยชน์มากที่สุดจากการพัฒนาทุนมนุษย์

จากข้อมูลของสหภาพโทรคมนาคมระหว่างประเทศ (ITU) ในปี 2561 พบว่า ปัญหาของครัวเรือนในประเทศไทยที่ใหญ่กว่าการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตจากที่บ้าน คือ การไม่มีคอมพิวเตอร์ใช้ที่บ้าน ประเทศไทยมีสัดส่วนครัวเรือนที่มีคอมพิวเตอร์เพียงร้อยละ 21 ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของทั่วโลกที่ร้อยละ 49 และค่าเฉลี่ยของประเทศกำลังพัฒนาที่ร้อยละ 38 มีสัดส่วนครัวเรือนที่มีอินเทอร์เน็ตที่บ้านร้อยละ 68 ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของทั่วโลกที่ร้อยละ 55 และค่า

เฉลี่ยของประเทศกำลังพัฒนาที่ร้อยละ 44 การเข้าถึงคอมพิวเตอร์ของครัวเรือนยิ่งยากมากขึ้นหากเป็นครัวเรือนที่มีฐานะยากจน จากข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า ในปี 2560 ครัวเรือนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปีน้อยกว่า 2 แสนบาทมีคอมพิวเตอร์เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตเพียงร้อยละ 3 ของครัวเรือนทั้งหมด ขณะที่ครัวเรือนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 2 แสนบาทขึ้นไปมีคอมพิวเตอร์ที่เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตร้อยละ 19 ของครัวเรือนทั้งหมด และหากจำแนกตามภูมิภาคพบว่า กรุงเทพมหานครมีสัดส่วนครัวเรือนที่มีคอมพิวเตอร์สูงถึงร้อยละ 42 ของครัวเรือนทั้งหมด ซึ่งอยู่ในระดับที่สูงกว่าในภาคอื่น ๆ มากกว่าเท่าตัว กล่าวคือ ครัวเรือนที่มีคอมพิวเตอร์มีสัดส่วนร้อยละ 21 ในภาคกลาง ร้อยละ 19 ในภาคเหนือ ร้อยละ 17 ในภาคใต้ และร้อยละ 14 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ช่องว่างทางดิจิทัลดังกล่าวทำให้ช่องว่างทางการศึกษาผ่านการเรียนออนไลน์เพิ่มมากขึ้น เมื่อสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ทำให้การเรียนในมหาวิทยาลัยเปลี่ยนเป็นออนไลน์ ช่องว่างทางดิจิทัลนี้จะส่งผลกระทบต่อการศึกษาของนักศึกษาที่ไม่มีคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตที่บ้าน การเปลี่ยนจากการเรียนในห้องเรียนเป็นการเรียนออนไลน์จะทำให้ นักศึกษาจำนวนมาก โดยเฉพาะที่มาจากครอบครัวที่ยากจนถูกทิ้งไว้ข้างหลัง จากข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาในปี 2560 นักศึกษาที่กำลังศึกษาในระดับอนุปริญญาและปริญญาในสถาบันอุดมศึกษาของไทยมีจำนวนทั้งหมดเกือบ 1.9 ล้านคน ทั้งนี้ คาดการณ์ว่า สัดส่วนของนักศึกษาอย่างน้อยร้อยละ 25 มาจากครัวเรือนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปีน้อยกว่า 2 แสนบาท ในสถานการณ์ปกติก่อนการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 นักศึกษาที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะยากจนอาจไม่มีคอมพิวเตอร์หรืออินเทอร์เน็ตใช้ที่บ้าน แต่ยังสามารถเข้าถึงคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตได้จากมหาวิทยาลัยหรืออินเทอร์เน็ตคาเฟ่ ดังนั้น การปิดมหาวิทยาลัยและเปลี่ยนการเรียนเป็นออนไลน์ แทน กลับทำให้นักศึกษาส่วนหนึ่งไม่สามารถเข้าร่วมการเรียนออนไลน์ได้ จากการสัมภาษณ์อาจารย์ในบางมหาวิทยาลัย พบว่า นักศึกษาส่วนหนึ่งที่ไม่มีคอมพิวเตอร์ที่บ้าน ต้องไปรวมกันใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตของเพื่อนที่หอพัก ซึ่งอาจทำให้เสี่ยงติดโรค หากเกิดการระบาดขึ้นอีก

มาตรการความช่วยเหลือที่มีอยู่ในปัจจุบันยังไม่ช่วยให้นักศึกษาเรียนออนไลน์ได้จริง แม้ว่ากระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ได้ออกประกาศเพื่อขอความร่วมมือจากหน่วยงานและสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดให้มีมาตรการเพื่อช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบ เช่น ให้สถาบันอุดมศึกษาพิจารณาลดค่าธรรมเนียมที่เรียกเก็บจากนักศึกษาในภาคการศึกษาที่จะถึงนี้ รวมทั้ง จัดหาโปรแกรมแพลตฟอร์มการเรียนการสอนออนไลน์มาให้ มหาวิทยาลัยและนักศึกษาใช้ และหารี้อร่วมกับผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตจัดแพ็คเกจราคาพิเศษสำหรับอาจารย์และนักศึกษา และมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ได้มีมาตรการความช่วยเหลือแก่นักศึกษา เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์แจกซิม อินเทอร์เน็ตให้นักศึกษา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง คืนค่าหอพักให้นักศึกษา ส่วนมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ให้นักศึกษาผ่อนชำระค่าธรรมเนียมการศึกษาและค่าหอพัก ในขณะที่มหาวิทยาลัยศรีปทุมคืนค่าเทอมร้อยละ 15-25 แก่นักศึกษาในภาคเรียนที่ 2/2562 เป็นต้น อย่างไรก็ตาม หากนักศึกษายังไม่มีคอมพิวเตอร์ก็จะยังไม่สามารถเรียนออนไลน์จากที่บ้านได้อยู่ดีแม้ว่านักศึกษาอาจมีสมาร์ตโฟน แต่การเรียนออนไลน์และการเรียนบนสมาร์ตโฟนเป็นสิ่งที่ยากลำบาก

นอกจากปัญหาช่องว่างทางดิจิทัลในประเทศไทยที่ปรากฏเด่นชัดในวิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของโควิด19 แล้ว ปัญหาทางเศรษฐกิจของครอบครัวที่ได้รับผลกระทบจากการว่างงาน ครอบครัวขาดรายได้ที่จะนำมาใช้จ่ายในชีวิตประจำวันย่อมส่งผลกระทบต่อค่าใช้จ่ายในการเรียนของนักศึกษา ความเครียดจากสภาวะดังกล่าวย่อมส่งผลกระทบต่อแรงจูงใจในการเรียนในขณะเดียวกัน มหาวิทยาลัยยังต้องเผชิญกับความท้าทายในการปรับตัวสู่การเรียนการสอนและการสอบออนไลน์เพื่อให้นักศึกษาของไทยมีผลสัมฤทธิ์ในการสร้างทักษะแก่นักศึกษาไม่ด้อยไปกว่าเดิม โดยเฉพาะในวิชาที่ต้องอาศัยการปฏิบัติ ภารกิจดังกล่าวจำเป็นต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วน และอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วนทั้งในภาคการศึกษา ภาครัฐ และภาคเอกชนเพื่อให้ประเทศไทยสามารถผ่านพ้นวิกฤตครั้งนี้ไปได้ด้วยกัน

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ตระหนักถึงปัญหาจากสถานการณ์แพร่ระบาดของของโรค COVID-19 ที่ส่งผลกระทบต่ออาจารย์ นักศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาทุกฝ่าย ที่จะต้องมีการดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพบนฐานข้อมูลสารสนเทศในบริบทของคณะครุศาสตร์ ซึ่งยังขาดสารสนเทศที่จะเป็นทิศทางวางแผนดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการศึกษาผลกระทบจากสถานการณ์ COVID-19 ที่มีต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาของคณะครุศาสตร์ขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลกระทบจากสถานการณ์ COVID-19 ที่มีต่ออาจารย์ นักศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
2. เพื่อให้ข้อเสนอแนะในการดำเนินการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาผลกระทบจากสถานการณ์ COVID-19 สำหรับคณะครุศาสตร์ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคืออาจารย์ และนักศึกษาของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ในปีการศึกษา 2563 กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้หลักความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ในระดับความเชื่อมั่นที่ .95 และเกณฑ์ความคลาดเคลื่อนในการสุ่ม ได้ขนาดตัวอย่างแต่ละกลุ่มดังนี้ 1) อาจารย์ จำนวน 35 คน 2) นักศึกษา 700 คน เลือกตัวอย่างโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ประเด็นคำถามในการสนทนากลุ่ม และแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 2 ฉบับ แต่ละฉบับมี 6 ตอน แบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า 6 ระดับ จาก 1 น้อยที่สุด ถึง 6 มากที่สุด มีขั้นตอนการสร้างดังนี้ 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยเกี่ยวกับ COVID-19 การจัดการศึกษาของคณะครุศาสตร์ การศึกษาผลกระทบ 2) สร้างแบบสอบถาม และ 3) ตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามโดยการวิเคราะห์ความตรงเชิงเนื้อหา ค่าอำนาจจำแนก และความเชื่อมั่น (Cronbach's alpha coefficient) ผลการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม พบว่า แบบสอบถาม 2 ฉบับ มีค่าความเชื่อมั่นอยู่ระหว่าง .829 -.984

สถิติในการวิเคราะห์

วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ และวิเคราะห์เนื้อหา

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถาม การประชุมสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม ปลายเปิด แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 1 ภูมิหลังของอาจารย์และนักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ อายุ ชั้นปี และการมี อุปกรณ์เทคโนโลยี การฝึกอบรมและทักษะการใช้เทคโนโลยี

ภูมิหลัง	กลุ่ม	อาจารย์ (34)		นักศึกษา (674)	
		จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ	ชาย	4	11.76	133	19.73
	หญิง	30	88.24	541	80.27
อายุ	ต่ำกว่า 35 ปี	29	85.29		
ชั้นปี	ชั้นปีที่ 1			68	10.10
	ชั้นปีที่ 2			283	42.00
	ชั้นปีที่ 3			226	33.50
	ชั้นปีที่ 4-5			97	14.40
คอมพิวเตอร์ที่บ้าน	มี	33	97.06	622	92.28
อินเทอร์เน็ตที่บ้าน	มี	22	64.71	549	81.45
อินเทอร์เน็ตที่หอพัก	มี			579	85.91
การฝึกอบรมการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน	1-2 ครั้ง	17	50.00		
	3-4 ครั้ง	2	5.88		
	5 ครั้ง ขึ้นไป	5	14.71		
	ไม่เคยอบรม	10	29.41		
ระดับทักษะการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน	มาก	8	23.53		
	ปานกลาง	21	61.76		
	น้อย	2	5.88		
	น้อยที่สุด	3	8.82		

ตารางที่ 2 ภูมิหลังของนักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอาชีพบิดามารดา (N=674)

อาชีพบิดามารดา	อาชีพบิดา		อาชีพมารดา	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เกษตรกร	295	43.77	298	44.21
ค้าขาย	54	8.01	85	12.61
ธุรกิจ/ เจ้าของกิจการ	19	2.82	24	3.56
พนักงานบริษัท/ งานเอกชน	19	2.82	29	4.30
รับจ้างทั่วไป	87	12.91	72	10.68
รับราชการ	133	19.73	114	16.91
อาชีพอิสระ	50	2.97	18	2.68
อื่น ๆ	47	6.97	34	5.04

ตารางที่ 3 ภูมิหลังของนักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามจำแนกตามรายได้ของครอบครัว การมีรายได้เสริมของนักศึกษา และค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนของนักศึกษา (N=674)

ภูมิหลัง	กลุ่ม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัว (ทุกคนรวมกัน)	ต่ำกว่า 10,000 บาท	274	40.65
	10,000-19,999 บาท	180	26.71
	20,000-29,999 บาท	80	11.87
	30,000-39,999 บาท	54	8.01
	มากกว่า 40,000 บาท ขึ้นไป	86	12.76
มีการหารายได้เสริม	มี	78	11.57
ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนของนักศึกษา 6,144 บาท ต่ำสุด 1,200 บาท สูงสุด 20,000 บาท			

จากตารางที่ 1-3 พบว่า ภูมิหลังของกลุ่มอาจารย์ที่เป็นผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นอาจารย์สตรี ร้อยละ 88.24 อายุต่ำกว่า 35 ปี ร้อยละ 85.29 มีคอมพิวเตอร์ที่บ้าน ร้อยละ 97.06 มีอินเทอร์เน็ตที่บ้าน ร้อยละ 64.71 เคยฝึกอบรบการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน ร้อยละ 71.69 ระดับทักษะการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน ร้อยละ 61.76 ส่วนกลุ่มนักศึกษาที่เป็นผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาหญิง ร้อยละ 80.27 ศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 2 ร้อยละ 42 มีคอมพิวเตอร์ที่บ้าน ร้อยละ 92.28 มีอินเทอร์เน็ตที่บ้าน ร้อยละ 81.45 มีอินเทอร์เน็ตในหอพัก ร้อยละ 85.91 บิดา-มารดามีอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 43.77 และ 44.21 ตามลำดับ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัวต่ำกว่า 10,000 บาท ร้อยละ 40.65 นักศึกษามีการหารายได้เสริม ร้อยละ 11.57

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ผลกระทบของ COVID-19 ที่มีต่อการจัดการศึกษาของคณะครุศาสตร์
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถาม ปรากฏดังตารางที่ 4-5 ดังนี้

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยการวิเคราะห์ผลกระทบของ COVID-19 ที่มีต่ออาจารย์และนักศึกษาคณะครุศาสตร์

ด้าน	อาจารย์ (N=34)			นักศึกษา (N=674)		
	\bar{X}	S	แปลผล	\bar{X}	S	แปลผล
การรับรู้สถานการณ์ COVID-19	5.16	.89	มาก	4.79	1.24	มาก
ความรู้เกี่ยวกับ COVID-19	4.73	.73	มาก	4.92	.93	มาก
การป้องกันตนเองและคนรอบข้าง	5.30	.75	มาก	5.11	.95	มาก
ผลกระทบ						
-การดำเนินชีวิต	4.82	.85	มาก	4.78	.96	มาก
-การเรียนการสอน/การทำงาน	4.39	1.00	ค่อนข้างมาก	4.66	1.01	มาก
การปรับตัว	4.59	1.13	มาก	4.75	1.03	มาก
การสนับสนุนของครอบครัว	-	-	-	4.46	1.26	มาก
การสนับสนุนของหน่วยงาน	4.85	1.19	มาก	3.68	1.53	ค่อนข้างมาก

จากตารางที่ 4 พบว่า มิติด้านการรับรู้สถานการณ์ COVID-19 ของอาจารย์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 5.16$) ของนักศึกษา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.79$) มิติด้านความรู้เกี่ยวกับ COVID-19 ของอาจารย์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.73$) ของนักศึกษา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.92$) มิติด้านการการป้องกันตนเองและคนรอบข้าง ของอาจารย์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 5.30$) และของนักศึกษาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 5.11$) มิติด้านผลกระทบการดำเนินชีวิตของอาจารย์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.82$) ของนักศึกษา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.78$) มิติด้านผลกระทบต่อการเรียนการสอน/การทำงาน ของอาจารย์ อยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\bar{X} = 4.39$) ของนักศึกษา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.66$) มิติด้านการปรับตัวของอาจารย์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.59$) ของนักศึกษา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.75$) มิติด้านการสนับสนุนของครอบครัว ของนักศึกษา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.46$) และองค์ประกอบด้านการสนับสนุนของอาจารย์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.85$) ของนักศึกษา อยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\bar{X} = 3.68$)

ตารางที่ 5 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ระหว่างการรับรู้สถานการณ์ ความรู้ และการป้องกันตนเองในสถานการณ์ COVID-19 กับการรับรู้ผลกระทบที่มีต่อการดำเนินชีวิต การเรียนการสอนและการทำงาน การปรับตัว และการสนับสนุนของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ (N=674)

ตัวแปร	PERC	KNOW	PREV	IMP1	IMP2	ADJ	FAM	EDU
การรับรู้สถานการณ์ COVID-19(PERC)	1.00	.550**	.471**	.432**	.397**	.392**	.248**	.101**
ความรู้เกี่ยวกับ COVID-19(KNOW)	.550**	1.00	.607**	.543**	.440**	.537**	.335**	.122**
การป้องกันตนเองและคนรอบข้าง (PREV)	.471**	.607**	1.00	.673**	.532**	.575**	.348**	.198**
ผลกระทบต่อการดำเนินชีวิต(IMP1)	.432**	.543**	.673**	1.00	.628**	.599**	.426**	.266**
ผลกระทบต่อการเรียน (IMP2)	.397**	.440**	.532**	.628**	1.00	.611**	.359**	.297**
การปรับตัว(ADJ)	.392**	.537**	.575**	.599**	.611**	1.00	.556**	.328**
การสนับสนุนของครอบครัว (FAM)	.248**	.335**	.348**	.426**	.359**	.556**	1.00	.472**
การสนับสนุนช่วยเหลือของหน่วยงาน (EDU)	.101**	.122**	.198**	.266**	.297**	.328**	.472**	1.00

*.05 **.01

จากตารางที่ 5 พบว่า การรับรู้สถานการณ์ ความรู้ และการป้องกันตนเองในสถานการณ์ COVID-19 มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ผลกระทบที่มีต่อการดำเนินชีวิต การเรียน การปรับตัว และการสนับสนุน ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ค่อนข้างสูง ($r = .60$ ขึ้นไป) กับการรับรู้ผลกระทบด้านการดำเนินชีวิต ได้แก่ การป้องกันตนเองและคนรอบข้าง ($r=.673$) การปรับตัว ($r=.599$) ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ค่อนข้างสูงกับการรับรู้ผลกระทบด้านการเรียน ได้แก่ การปรับตัว ($r=.611$) แสดงว่า นักศึกษาที่รับรู้ผลกระทบสูงจะมีการปรับตัวสูงตามไปด้วย

ผลการวิเคราะห์เนื้อหาจากการประชุมสนทนากลุ่ม และการตอบแบบสอบถามปลายเปิดของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบจากสถานการณ์ COVID-19 ที่มีต่อการจัดการศึกษาของคณะครุศาสตร์ สรุปได้ดังนี้

1. ผลกระทบต่อการดำเนินชีวิต แบบ New Normal การดูแลสุขภาพตนเองและครอบครัวให้แข็งแรงอยู่เสมอ รับประทานอาหารที่มีประโยชน์และออกกำลังกาย ทานวิตามินซี หลีกเลี่ยงการไปในที่ชุมชนที่มีคนจำนวนมาก สวมหน้ากากอนามัยอย่างถูกต้องและล้างมือบ่อย ๆ หากจำเป็นจะต้องไปในสถานที่ต่าง ๆ สถานการณ์ COVID-19 ทำให้ได้ดูแลสุขภาพและอนามัยของตนเองและครอบครัวมากขึ้น และเรียนรู้การดำเนินชีวิตว่าหากตงงานหรือไม่มีงานทำจะเป็นอย่างไร

ผลกระทบต่อตัวนักศึกษาคือเรื่องค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมในเรื่องของการติดตั้งสัญญาณอินเทอร์เน็ตและการซื้อคอมพิวเตอร์โน้ตบุค ผู้ปกครองไม่ค่อยเข้าใจในการเรียนรู้แบบออนไลน์ มักมีเสียงของผู้ปกครองและคนในบ้านรบกวน

ขณะเรียนออนไลน์ หรือเรียกใช้ให้ทำงานอื่นๆ ขณะกำลังทำการเรียนออนไลน์อยู่ ทำให้เวลาส่วนตัวลดลง รายได้ของครอบครัวไม่พอใช้เนื่องจากในช่วงที่มีการระบาดของเชื้อ COVID-19 ผู้ปกครองโดนปลดจากพนักงานบริษัท ในช่วงปิดเทอมไม่สามารถทำงานพิเศษเพื่อช่วยแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายของครอบครัวได้ ผลจากรายได้ของครอบครัวที่ลดลงทำให้ค่าใช้จ่ายรายเดือนที่นักศึกษาเคยได้ลดลงตามไปด้วย อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ COVID-19 ก็ทำให้นักศึกษามีเวลาอยู่กับครอบครัวมากขึ้น ใช้เวลาทำกิจกรรมร่วมกันมากขึ้น แต่ก็ทำให้ขาดอิสระ ไม่มีเวลาว่างเป็นของตัวเอง และต้องการ Space หรือพื้นที่ส่วนตัว

2. ผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์ COVID-19

1) การจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนเนื่องจากมีอาจารย์และนักศึกษาบางส่วนที่ขาดความพร้อมทั้งด้านอุปกรณ์และทักษะการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน

นักศึกษามีความคิดเห็นว่าการเรียนแบบออนไลน์นั้นผู้เรียนจะได้ความรู้ไม่เท่ากับการเรียนตัวต่อตัวกับอาจารย์ผู้สอน เนื่องจากไม่สามารถที่จะฝึกทักษะต่างๆ ได้ เช่น การเขียนกระดานดำ, การฝึกพูดหน้าชั้นเรียน, การวางตัวหรือสร้างบุคลิกภาพหน้าชั้นเรียน บางครั้งก็จำเป็นที่จะต้องมีการสาธิตการสอนในห้องเรียน ในการเรียนก็มีปัญหาตั้งแต่การเข้าห้องเรียนออนไลน์เพื่อที่จะเรียนพร้อมกันกับเพื่อน ๆ ทั้งห้อง เนื่องจากคอมพิวเตอร์และสัญญาณอินเทอร์เน็ตไม่เสถียร และจากการเปิดกล้องทำให้ไม่มีสมาธิในการเรียน ทำให้เกิดการเสียเวลาและเบื่อหน่ายสำหรับคนที่ต้องรอคนที่ไม่ชำนาญในการใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้แบบออนไลน์ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นปัญหาในช่วงแรก ๆ ของการเข้าใช้งาน ซึ่งคนส่วนใหญ่ต้องมารอเพื่อนไม่กี่คนเพื่อเข้าระบบ บางรายวิชาต้องลงพื้นที่เก็บข้อมูลกับทางโรงเรียนและชุมชน ทำให้มีความกังวลในการระมัดระวังป้องกันโรค อย่างไรก็ตาม นักศึกษาเห็นว่าสถานการณ์ COVID-19 ทำให้ตนเองมีความกระตือรือร้นในการรับข่าวสารสถานการณ์ COVID-19 จนทำให้เป็นคนติดตามข่าวสารสถานการณ์ปัจจุบันจนเป็นนิสัย

2) การสอวัตผลปลายภาคในช่วงระบอบอย่างหนัก อาจารย์ผู้สอนต้องปรับวิธีการสอบ เป็นการจัดการสอบในระบบออนไลน์

3) ความวิตกกังวลต่อสถานการณ์ COVID-19 กังวลในช่วงแรกของการแพร่ระบาด ภายหลังเมื่อพบว่าผู้คนทั่วไปเริ่มตระหนักถึงการป้องกันตนเองจากโรค COVID-19 มากขึ้น และได้ปฏิบัติตนเพื่อป้องกันการติดเชื้อตามหลักของกระทรวงสาธารณสุข จึงมีความวิตกกังวลลดลง แต่รู้สึกกังวลกับการแพร่ระบาดรอบที่สองที่จะส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตและการทำกิจกรรมทางสังคมต่าง ๆ อีกทั้งมีความวิตกกังวลว่าอาชีพของตนเองจะได้รับผลกระทบหากมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเรียนการสอนจากแบบ Face to Face มาเป็นการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์เต็มรูปแบบ

นักศึกษามีความกังวลในการเข้าไปในพื้นที่เสี่ยงที่มีแต่คนไม่สวมหน้ากากอนามัยเช่น ร้านอาหาร (เวลาถอดหน้ากากอนามัยทานอาหาร) จึงมักจะซื้ออาหารกลับมาทานที่หอพักหรือใช้บริการขนส่งอาหารต่าง ๆ เช่น Grab food, Food panda ฯลฯ ทำให้สิ้นเปลือง มีความกังวลว่าตนเองจะติดโรค COVID-19 ไม่กล้ากลับบ้าน เพราะกลัวว่าถ้าหากตนเองติดเชื้อแล้วจะนำโรคกลับไปติดคนที่บ้านด้วย นักศึกษาที่เรียนวิชาปฏิบัติ เช่น วัยรุ่น ก้าวว่าเพื่อนที่ไปเที่ยวในสถานที่ที่เป็นพื้นที่เสี่ยงหรือพื้นที่สาธารณะต่าง ๆ จะนำเชื้อ COVID-19 มาติด ตอนลงว่ายน้ำในสระเดียวกัน

3. การปรับตัวในสถานการณ์ COVID-19 มีการดำเนินการดังนี้

1) คณะครุศาสตร์ได้มีการจัดประชุมหารือในเรื่องของการจัดการเรียนการสอน โดยให้มีการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน มีการลดจำนวนครั้งในการเข้าชั้นเรียน จัดการเรียนรู้ออนไลน์โดยใช้ระบบ Google Classroom และการเข้าชั้นเรียนตามปกติโดยมอบหมายภาระงานให้นักศึกษาค้นคว้าและส่งงานผ่านทางระบบออนไลน์ มีการระงับป้องกันโดยการให้อาจารย์และนักศึกษาสวมใส่หน้ากากอนามัยตลอดเวลา

2) การปรับการเรียนเปลี่ยนการสอน ปรับการจัดการเรียนการสอนในช่วงแรกเป็นแบบออนไลน์ และมีการประชุมผ่านระบบ Google meet และ Zoom และเมื่อสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อ COVID-19 ลดลงก็ดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามปกติ โดยเน้นการสวมหน้ากากอนามัยและการตรวจวัดอุณหภูมิร่างกายก่อนขึ้นอาคารเรียน ใช้วิธีการเรียนการสอนแบบผสมผสาน ทั้งการสอนแบบออนไลน์และการเข้าชั้นเรียน

3) การวัดผลและประเมินผล ทดสอบผ่านระบบออนไลน์ Google Form (โดยมีทั้งข้อสอบทั้งแบบปรนัยและอัตนัย) ในช่วงระยะการแพร่ระบาดรุนแรง ปรับการประเมินจากชิ้นงานของนักศึกษาเป็นหลัก และการตอบคำถามจากการร่วมกิจกรรม บางรายวิชาที่จะต้องลงมือปฏิบัติหรือทำ Lab แล้วออกมาตอบคำถาม อาจารย์ก็ได้เลื่อนมาทำการสอบในภาคการศึกษาถัดไป

4) นักศึกษามีการปรับตัวในการเรียนออนไลน์อย่างมาก เพราะยังเข้าระบบไม่ค่อยเก่ง จึงต้องฝึกฝนอยู่บ่อย ๆ หรือเข้าระบบพร้อมกับเพื่อนที่คล่องกว่า

5) มหาวิทยาลัยได้จัดโครงการ “ราชภัฏอาสา” พัฒนาท้องถิ่นยั่งยืน รวมใจสู้ภัย COVID-19 โดยการทำงานให้นักศึกษาส่วนหนึ่งทำงานอยู่ที่บ้าน เพื่อเฝ้าระวังและให้ความรู้และคำแนะนำ รวมทั้งเก็บข้อมูลในพื้นที่เพื่อเตรียมการพัฒนาฟื้นฟูหลังจากผ่านวิกฤต COVID-19

4. ข้อเสนอแนะในการจัดการศึกษาในคณะครุศาสตร์เพื่อเตรียมความพร้อมและรับมือในสถานการณ์วิกฤตที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต

- ควรมีการประชุมคณาจารย์ และบุคลากรสายสนับสนุน เพื่อสร้างแนวปฏิบัติที่ดีในสถานการณ์เช่นนี้
- การเตรียมการสร้างระบบห้องเรียนออนไลน์ ในแต่ละรายวิชา
- การพัฒนาอาคาร สถานที่และเครื่องมือเครื่องใช้ในการตรวจวัดอุณหภูมิของนักศึกษาและบุคลากรให้ถูกหลักของทางสาธารณสุข

- การกำหนดนโยบายและวางแผนแนวทางปฏิบัติที่ดีและชัดเจนในกรณีการเกิดเหตุการณ์ที่มีลักษณะที่คล้ายกับการแพร่ระบาดของเชื้อ COVID-19

- การสนับสนุนในการหาเทคนิค วิธีการในการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์
- การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ให้อาจารย์ ได้แก่ อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ Account การเรียนออนไลน์ฟรี

- ด้านตัวบุคคล อาจารย์ควรเปิดใจในการพัฒนาตนเองพร้อมรับการเรียนรู้ ในวิธีการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบใหม่ ๆ ที่น่าสนใจและใช้ได้ดีในสถานการณ์เช่นนี้

- ควรวัดอุณหภูมิก่อนเข้าชั้นเรียนทุกครั้ง โดยมีเจ้าหน้าที่คอยเฝ้าประจำจุดที่วัดอุณหภูมิก่อนขึ้นอาคารเรียน เพราะนักศึกษาบางคนก็หยุดวัดอุณหภูมิบางคนก็เลยเดินผ่านไป หรือมีที่วัดอุณหภูมิประจำห้องเรียน สโมสรนักศึกษาควรช่วยจัดเวรมาช่วยกำกับดูแลตามจุดคัดกรองหรือจุดเฝ้าระวังต่าง ๆ ก่อนที่นักศึกษาจะขึ้นบนอาคารเรียน

- ควรมีมาตรการการสวมหน้ากากอนามัยในมหาวิทยาลัยที่เคร่งครัด เนื่องจากในขณะนี้ยังไม่มียาป้องกันเชื้อไวรัส COVID-19 มีผู้จำหน่ายหน้ากากอนามัยตามจุดต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัย ในราคาที่เหมาะสมเพื่อรองรับปัญหาการทำหน้ากากอนามัยสูญหาย หรือลืมนำเอาหน้ากากอนามัยมาจากหอพัก

- ควรจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์เป็นไปในทิศทางเดียวกันทั้งหมด และเพื่อให้นักศึกษาง่ายต่อการเรียนรู้ อาจารย์ผู้สอนชี้แจงวิธีการใช้งาน หรือสาธิตวิธีการใช้งานเครื่องคอมพิวเตอร์ในการเข้าเรียนแบบออนไลน์ให้กับนักศึกษา เพราะปัจจุบันควรจัดการจัดการเรียนการสอนแบบปกติควบคู่กับการสอนแบบออนไลน์ เพราะเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในการเรียนรู้ในปัจจุบันอย่างมาก เช่น จัดการเรียนการสอนแบบ 70/30 คือการเรียนแบบปกติ 70 และการเรียนแบบออนไลน์ 30

- ควรมีการบริหารจัดการด้านอาคารสถานที่ที่เหมาะสม พอเพียง และได้มาตรฐานกับการเรียนการสอนที่จำเป็นต้องรักษาระยะห่างทางสังคม

สรุปผลการวิจัย

1. ในภาพรวมอาจารย์และนักศึกษามีการรับรู้สถานการณ์ COVID-19 มีความรู้และมีการป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจาก COVID-19 อยู่ในระดับค่อนข้างมากถึงระดับมาก โดยติดตามสถานการณ์การแพร่ระบาด COVID-19 อย่างใกล้ชิดจากรายงานสถานการณ์ COVID-19 ทางในสถานีโทรทัศน์ Social Media เช่น facebook และ twitter การตรวจวัดอุณหภูมิร่างกายก่อนขึ้นอาคารเรียน การปฏิบัติตนตามข้อแนะนำเพื่อป้องกันการติดเชื้ออย่างจริงจัง ออกจากที่พักน้อยครั้งที่สุด หลีกเลี่ยงพื้นที่เสี่ยงสวมหน้ากากอนามัยหรือหน้ากากผ้าทุกครั้งที่ออกจากที่พัก ทำอาหาร และปลูกผักรับประทานเอง

ผลกระทบจากสถานการณ์ COVID-19 ที่มีต่อการดำเนินชีวิต การเรียนการสอนและการทำงาน และการปรับตัวในภาพรวมอยู่ในระดับค่อนข้างมากถึงระดับมาก โดยจัดการเรียนการสอนในช่วงแรกเป็นแบบออนไลน์ เมื่อสถานการณ์แพร่ระบาดลดลงจึงใช้การเรียนการสอนแบบผสมผสานทั้งการสอนแบบออนไลน์และการสอนในชั้นเรียน นักศึกษาใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ในการเรียนออนไลน์มากขึ้น แต่นักศึกษาบางส่วนยังขาดทักษะการเรียนแบบออนไลน์ และความพร้อมของครอบครัวในการสนับสนุนการเรียนแบบออนไลน์ ปัญหาภาวะเศรษฐกิจของครอบครัว และโอกาสในการทำงานเสริมของนักศึกษา การจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ส่งผลต่อคุณภาพการเรียนรู้ การฝึกทักษะต่าง ๆ ให้กับนักศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งรายวิชาที่เน้นการปฏิบัติ

2. การช่วยเหลือและสนับสนุนการเรียนการสอนและการทำงานในสถานการณ์ COVID-19 ของคณะ ครุศาสตร์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับค่อนข้างมากถึงระดับมาก โดยจัดอบรมการสอนแบบออนไลน์ แจกหน้ากากผ้าและเจลแอลกอฮอล์ให้กับอาจารย์และบุคลากร มีโครงการจ้างงานให้นักศึกษาทำงานอยู่ที่บ้านตามศาสตร์ที่เรียน การให้ความรู้ประชาชน และการเก็บข้อมูลในพื้นที่ เพื่อเตรียมฟื้นฟูหลังวิกฤต COVID-19 การเลื่อนเวลาชำระค่าลงทะเบียนเรียน ข้อเสนอแนะที่สำคัญคือ การจัดห้องและอุปกรณ์การสอนออนไลน์ให้เพียงพอ การจัดซิมอินเทอร์เน็ตในราคาถูกให้กับอาจารย์และนักศึกษา การพัฒนาอาจารย์และบุคลากรภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการผลิตครูให้สามารถจัดการเรียนการสอนและการทำงานแบบออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยที่พบว่า อาจารย์ นักศึกษา ผู้ปกครองและภาคีเครือข่ายของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี มีการรับรู้สถานการณ์ COVID-19 มีความรู้และมีการป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจาก COVID-19 อยู่ในระดับค่อนข้างมากถึงระดับมากนั้น อาจเนื่องมาจากช่องทางการสื่อสารทางออนไลน์ในปัจจุบันที่สื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ การรายงานข่าวสารทางโทรทัศน์ วิทยู การปฏิบัติงานอย่างเข้มแข็งของหน่วยงานทางสาธารณสุข รวมถึงการให้ความสำคัญกับการดูแลสุขภาพของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับบุคลากร นักศึกษา ในหน่วยงานทางการศึกษาต่าง ๆ และจากผลการวิจัยพบว่า การรับรู้ผลกระทบจากสถานการณ์ COVID-19 ที่มีต่อการดำเนินชีวิต การเรียนการสอนและการทำงาน และการปรับตัวในระดับค่อนข้างมากถึงระดับมาก โดยพบความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้สถานการณ์ ความรู้ และการป้องกันตนเอง กับการรับรู้ผลกระทบจากสถานการณ์ COVID-19 ที่มีต่อการดำเนินชีวิต การเรียนการสอนและการทำงาน และการปรับตัวนั้น ได้ยืนยันว่า สถานการณ์ COVID-19 ส่งผลต่อบุคคลทุกกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ที่จำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนวิธีจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมตามสถานการณ์ ซึ่งอาจมีคุณภาพน้อยกว่าการจัดการเรียนการสอนตามปกติ โดยเฉพาะการเรียนรู้ทักษะบางอย่าง

หรือรายวิชาที่เน้นการปฏิบัติ ปัญหาสำคัญที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ก็คือ ความพร้อมของอาจารย์ นักศึกษา ผู้ปกครอง และภาคีเครือข่ายหรือแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษา ตลอดจนการสนับสนุนอุปกรณ์เทคโนโลยีสำหรับการจัดการเรียนออนไลน์อย่างเพียงพอของหน่วยงาน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สายชล จินโจ (2554) ได้ศึกษาการเรียนการสอนแบบผสมผสาน ว่าเป็นการบูรณาการระหว่างการเรียนรู้แบบเผชิญหน้าในชั้นเรียน โดยมีผู้สอนเป็นผู้นำ กับการเรียนรู้แบบออนไลน์ โดยมีผู้เรียนเป็นผู้นำ โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ในลักษณะต่าง ๆ เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพสูงสุด ภายใต้สภาพแวดล้อมของชุมชนแห่งการเรียนรู้ โดยใช้เทคโนโลยีเครือข่ายคอมพิวเตอร์เป็นช่องทางในการส่งผ่านความรู้และการติดต่อสื่อสาร นอกจากนี้ ผลกระทบจากสถานการณ์ COVID-19 ต่อภาวะเศรษฐกิจของครอบครัวอันเกิดจากการว่างงาน รายได้ลดลง และโอกาสในการหารายได้เสริมของนักศึกษา ก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความพร้อมในการเรียนรู้ของนักศึกษาเป็นอย่างมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ นิตยระตี วงษ์สวัสดิ์ (2553) ได้ศึกษาผลประโยชน์หรือผลเสียที่ยังเกิดขึ้นจากการกระทำเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยตรง และพุทธินันท์ บุญเรือง (2560) ได้ศึกษาผลกระทบหลายแง่มุม เช่น ผลกระทบตามแง่มุมเนื้อหา (Content) ผลกระทบตามแง่มุมของความเป็นจริงที่เกิดขึ้น (Reality) ผลกระทบตามความคาดหวัง (Expect ion) ตามแง่มุมของทิศทางที่กระทบ (Direction) ตามแง่มุมของคุณค่าผลกระทบ (Value) และผลกระทบตามแง่ของระยะเวลา สรุปผลกระทบที่จะนำมาใช้จริง ๆ คือ ผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำเรื่องใดเรื่องหนึ่ง อาจเป็นผลที่เกิดขึ้นทั้งในปัจจุบันและอนาคต เป็นไปได้ทั้งทางบวก และทางลบ อาจขึ้นกับกลุ่มเป้าหมาย และมีใช้กลุ่มเป้าหมาย หรือผลกระทบต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม

ข้อเสนอแนะ

1. คณะครุศาสตร์ควรพัฒนาอาจารย์ให้มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ การจัดหาทรัพยากร สิ่งอำนวยความสะดวกให้อาจารย์อย่างเพียงพอ การจัดประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในภาวะวิกฤติได้อย่างมีประสิทธิภาพ การศึกษา การดูแลช่วยเหลือนักศึกษาที่ได้ผลกระทบให้ดำเนินชีวิตและศึกษาเล่าเรียนได้อย่างมีคุณภาพ ตลอดจนการประสานอย่างใกล้ชิดกับบุคลากรภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อให้ความพร้อมในการนิเทศนักศึกษาในสถานการณ์ COVID-19
2. คณะครุศาสตร์ส่งเสริมให้คณาจารย์ นักศึกษา และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ใช้เทคโนโลยีเป็นส่วนหนึ่งในการเรียนการสอน

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับงบประมาณสนับสนุน ประจำปีงบประมาณ 2563 จากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ขอขอบคุณผู้บริหาร คณาจารย์ นักศึกษา ผู้ปกครอง และผู้แทนหน่วยงานเครือข่ายของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ที่ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยเรื่องนี้จนสำเร็จลุล่วง

เอกสารอ้างอิง

การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, กระทรวง. **คู่มือและแนวปฏิบัติของสถาบันอุดมศึกษาในการจัดการเรียนการสอน ปีการศึกษา 2563.** กรุงเทพฯ: กระทรวงฯ, 2563.

- ณิชากร พิทยาพงศกร. **TDR New Normal** ของการศึกษาไทย คืออะไร เมื่อเรียนทางไกลไม่ใช่คำตอบ. (ออนไลน์) (อ้างเมื่อ 16 สิงหาคม 2563). จาก <https://tdri.or.th/2020/05/desirable-new-normal-for-thailand-education>
- นิตยัระตี วงษ์สวัสดิ์. การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมอันเนื่องมาจากการตัดถนนนครินทร์ บริเวณส่วต่อจากสะพานพระราม 5 บรรจบถนนกาญจนาภิเษก. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์, 2553.
- พุทธินันท์ บุญเรือง. “การเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจของชุมชนชายแดนต่อการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC): การเกิดขึ้นของจุดผ่านแดนถาวรช่องภูคู้และการตอบสนองของคนท้องถิ่นในอำเภอบ้านโคก จังหวัดอุตรดิตถ์,” **วิชาการแพรวากาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์**. 4, 1 (มกราคม – เมษายน 2560): 1-21.
- สายชล จินใจ. การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานรายวิชาการเขียนโปรแกรม คอมพิวเตอร์ 1 สาขาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 2554.

การบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อการดำเนินงาน โรงเรียนวิถีพุทธ
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3
Administration and Management of School Administrators and Teachers
towards the Operation of the Buddhist Way Schools under Sisaket
Primary Educational Service Area Office 3

ละอองดาว สมเฝ้า¹ อุตมพันธ์ พิชญ์ประเสริฐ² พงษ์ศักดิ์ ทองพันธ์² และพิมล วิเศษสังข์²

โรงเรียนบ้านสวายสนิท ตำบลสวาย อำเภอลำดวน จังหวัดศรีสะเกษ 33170¹

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ 2

E-mail: laogdown@gmail.com

Received: February 25, 2021; Revised: March 23, 2021; Accepted: March 23, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ จำแนกตามวุฒิการศึกษา ตำแหน่งปัจจุบัน และขนาดโรงเรียน และ 3) ศึกษาปัญหาและแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 จำนวน 314 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที และการทดสอบเอฟ และทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ โดยวิธี เซฟเฟ

ผลการวิจัยพบว่า

1. ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ จำแนกตาม วุฒิการศึกษา ตำแหน่งปัจจุบัน และขนาดของโรงเรียน พบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

3. การศึกษาปัญหาและแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 พบว่า 1) ปัญหา สถานศึกษาไม่ได้วิเคราะห์สภาพของโรงเรียน จัดกิจกรรมไม่สอดคล้องกับวิถีพุทธ บุคลากรขาดการอบรมวิถีพุทธ และชุมชนไม่ให้ความร่วมมือพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ 2) แนวทางในการพัฒนา ควรวิเคราะห์สภาพของโรงเรียน จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับวิถีพุทธ ส่งบุคลากรเข้ารับการอบรม และร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ

คำสำคัญ: การดำเนินงาน โรงเรียนวิถีพุทธ

Abstract

This research aimed 1) to study administrators' and teachers' opinions towards the operation of the Buddhist Way Schools, 2) to compare the administrators' and teachers' opinions

towards the operation of the Buddhist Way Schools classified by education levels, current positions, and school sizes, and 3) to study problems and guidelines for developing the operation of the Buddhist Way Schools under Sisaket Primary Educational Service Area Office 3. The samples used in this research included 314 participants: school administrators and teachers in the Buddhist Way Schools under Sisaket Primary Educational Service Area Office 3. The research instrument was a questionnaire. The statistics used to analyze data were percentage, mean, standard deviation, t-test, f-test, and Scheffe's pairwise differences.

The research findings were found as follows.

1. The opinions of the school administrators and the teachers towards the operation of the Buddhist Way Schools in the overall and in each aspect were at a high level.

2. The findings of the comparison of the opinions of the school administrators and the teachers towards the operation of the Buddhist Way Schools classified by education levels, current positions, and school sizes showed that the opinions of the school administrators and the teachers towards the operation of the Buddhist way schools classified by education levels, current positions, and school sizes were significantly different.

3. The study of the problems and the guidelines for developing the operation of the Buddhist Way Schools under Sisaket Primary Educational Service Area Office 3 showed that 1) the problems: the schools did not analyze the school conditions, the activities were not relevant to the Buddhist way, staffs were not trained on the Buddhist way, and the residents in the communities did not cooperate in developing the Buddhist Way Schools and 2) the guidelines for developing: the current conditions of the Buddhist Way Schools should be analyzed, activities should be arranged to be relevant to the Buddhist way, staffs should be trained, and the Buddhist Way Schools and the residents in the communities should cooperate to develop the Buddhist Way Schools.

Keywords: Operation, Buddhist Way Schools

บทนำ

การศึกษาถือเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคนและพัฒนาชาติให้มีคุณภาพและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างเป็นสุขได้ซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการที่ได้จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) สำหรับเป็นเครื่องมือในการกำกับทิศทางการปฏิบัติงานของส่วนราชการในสังกัด กระทรวงศึกษาธิการ โดยได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้เป็นกรอบ ในการดำเนินงาน เพื่อสร้างผลผลิต ผลลัพธ์ ให้เกิดกับผู้เรียนอย่างมีคุณภาพ ซึ่งจุดเด่นประการหนึ่ง ของแผนพัฒนาการศึกษาฯ ฉบับนี้ คือ ในส่วนของเป้าหมายด้านคุณภาพที่ได้ให้ความสำคัญต่อระดับความสำเร็จด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และระดับความสำเร็จที่ชัดเจนในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และความเป็นพลเมืองของผู้เรียน เพื่อให้การพัฒนาผู้เรียนตามแผนฯ ดังกล่าว (กระทรวงศึกษาธิการ 2559)

โรงเรียนวิถีพุทธ คือ สถานศึกษาในระบบปกติที่นำหลักพุทธธรรมหรือองค์ความรู้ที่เป็นคำสอนในพระพุทธศาสนา มาประยุกต์ใช้ในกระบวนการจัดการเรียนการสอนภายในสถานศึกษา ภายใต้การควบคุมกำกับดูแลของ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2545 ที่สนองนโยบายของรัฐบาล และสนองโครงการหรือแผนงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้สถานศึกษาได้มีการประยุกต์ การนำหลักธรรมคำสั่งสอนมาบูรณาการเข้ากับกระบวนการจัดการเรียนการสอน การจัดบรรยากาศภายในห้องเรียนและนอกห้องเรียนที่เน้นวิถีวัฒนธรรมบนพื้นฐานของความดีงาม พัฒนาผู้เรียนให้ได้รับมากกว่าองค์ความรู้ มีความประพฤติและจิตใจที่เข้มแข็งสงบสุขและมีปัญญาที่ดีจากพระพุทธธรรมที่พึงประสงค์ โดยปฏิบัติตามแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) การบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ 2) การจัดวิถีพุทธสู่วิถีการเรียนรู้ 3) กิจกรรมเสนอแนะและการพัฒนา 4) การพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะบุคลากรในโรงเรียนวิถีพุทธ 5. การเกื้อกูลสัมพันธ์โรงเรียนวิถีพุทธและชุมชน (กระทรวงศึกษาธิการ 2546) โดยระยะแรกมีโรงเรียนเข้าร่วมโครงการเมื่อเดือนพฤษภาคม 2545 จำนวน 80 โรงเรียน ซึ่งมีทั้งระดับประถม มัธยมศึกษา กระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ นับถึงปัจจุบันมี จำนวนถึง 22,826 แห่ง

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ได้ดำเนินงานตามแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธอย่างต่อเนื่อง ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูบางโรงเรียนยังไม่ตระหนักในบทบาทหน้าที่ในการขับเคลื่อนโครงการโรงเรียนวิถีพุทธให้เป็นไปตามแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดไว้ผู้บริหารบางโรงเรียนไม่มีการนิเทศติดตามผลการดำเนินงานโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ อีกทั้งขาดงบประมาณในการสนับสนุนการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ และจากการรายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปีของสถานศึกษาระดับเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ปีการศึกษา 2560 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 2560) ได้สรุปผลการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธใน 5 ด้านโดยพบปัญหาซึ่งเป็นที่ยอมรับว่าขณะนี้ด้านการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธยังมีปัญหาผู้รู้ชัดในหลักธรรมไม่ชัดเจนในนโยบาย मुख ซึ่งเป็นปัญหาในการบริหารจัดการที่ต้องอาศัยคณะผู้บริหารในการกำกับดูแลให้โรงเรียนวิถีพุทธมีประสิทธิภาพมากขึ้น ด้านการจัดวิถีพุทธสู่วิถีการเรียนรู้ มีปัญหาผู้บริหารและครูขาดความเข้าใจหลักสูตร ด้านกิจกรรมเสนอแนะและการพัฒนามีปัญหาผู้บริหาร และครูขาดความเข้าใจในการจัดกิจกรรมประจำวัน ประจำสัปดาห์ หรือในโอกาสต่าง ๆ อันเป็นกระบวนการที่เน้นให้นักเรียนมีพฤติกรรมแห่งความเป็นผู้มีจริยธรรมได้อย่างแท้จริง ด้านการพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะบุคลากรในโรงเรียนวิถีพุทธ ยังพบว่ามีปัญหาผู้บริหารและครูไม่ได้เข้ารับการพัฒนาดตนเองในด้านวิถีพุทธทำให้การจัดการเรียนรู้ไม่ตรงกับแนวทางวิถีพุทธ และด้านเกื้อกูลสัมพันธ์โรงเรียนวิถีพุทธและชุมชน ยังคงประสบปัญหาว่าผู้บริหารและครูขาดความเมตตากรุณาต่อกันทั้งครูและนักเรียน นักเรียนต่อครู นักเรียนต่อนักเรียนและครูด้วยกัน

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธตามแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ อีกทั้งผู้วิจัยเป็นหนึ่งในบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ครูผู้สอนในโรงเรียนวิถีพุทธสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 จึงสนใจที่จะศึกษาการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) การบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ 2) การจัดวิถีพุทธสู่วิถีการเรียนรู้ 3) กิจกรรมเสนอแนะและการพัฒนา 4) การพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะบุคลากรในโรงเรียนวิถีพุทธ 5) การเกื้อกูลสัมพันธ์โรงเรียนวิถีพุทธและชุมชน ซึ่งจะได้นำข้อมูลและผลจากการศึกษาไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในแต่ละด้านให้เกิดประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษาครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและเป็นแนวทางในการพัฒนาโครงการเรียนวิถีพุทธ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ตำแหน่งปัจจุบัน และขนาดโรงเรียน
3. เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 จำนวน 1,461 คน

ตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู โรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 จำนวน 314 คน ซึ่งกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโรยามาเน่ (Taro Yamane) โดยแบ่งเป็น ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 96 คน ได้มาโดยการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และครูจำนวน 218 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิตามสัดส่วน (Proportion Stratified Random Sampling) ตามขนาดของสถานศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบ่งเป็น 5 ด้าน ประกอบด้วย การบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ การจัดวิถีพุทธสู่วิถีการเรียนรู้ กิจกรรมเสนอแนะและการพัฒนา การพัฒนาบุคลากร และคุณลักษณะบุคลากรในโรงเรียนวิถีพุทธ การเกี่ยวกลุ่มสัมพันธ์โรงเรียนวิถีพุทธและชุมชนประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด จำนวน 50 ข้อ และทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของข้อคำถาม โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งได้ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.943

ตอนที่ 3 เป็นข้อคำถามปลายเปิด (Open End) ที่ให้ผู้ตอบเสนอปัญหาและแนวทางในการพัฒนาเกี่ยวกับการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S) ค่าสถิติทดสอบที (t-test) ค่าสถิติทดสอบเอฟ (F-test) และตรวจสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ใช้วิธีของเซฟเฟอ (Sheffe' Method)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 โดยรวม ปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตารางแสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 โดยภาพรวม

รายการ	ระดับการตัดสินใจ		
	\bar{X}	S	แปลผล
1. การบริหารจัดการโรงเรียนวิถิพุทธ	3.90	0.57	มาก
2. การจัดวิถิพุทธสู่วิถีการเรียนรู้	3.85	0.54	มาก
3. กิจกรรมเสนอแนะและการพัฒนา	4.06	0.42	มาก
4. การพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะบุคลากรในโรงเรียนวิถิพุทธ	3.90	0.46	มาก
5. การเกื้อกูลสัมพันธ์โรงเรียนวิถิพุทธและชุมชน	3.99	0.50	มาก
เฉลี่ย	3.94	0.40	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.94$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า กิจกรรมเสนอแนะและพัฒนา ($\bar{X} = 4.06$) มีระดับการตัดสินใจสูงสุด รองลงมาคือ การเกื้อกูลสัมพันธ์โรงเรียนวิถิพุทธและชุมชน ($\bar{X} = 3.99$) และการบริหารจัดการโรงเรียนวิถิพุทธกับการพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะบุคลากรในโรงเรียนวิถิพุทธมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{X} = 3.90$) ตามลำดับ และการจัดวิถิพุทธสู่วิถีการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.85$) มีระดับการตัดสินใจต่ำสุด

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ตำแหน่งปัจจุบัน และขนาดของโรงเรียน โดยภาพรวม ปรากฏดังตารางที่ 2 - 4

ตารางที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อการบริหารจัดการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษเขต 3 จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยภาพรวม

วุฒิการศึกษา	n	\bar{X}	S	t
ปริญญาตรี	170	3.89	0.42	-2.124*
สูงกว่าปริญญาตรี	144	3.99	0.38	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาและครู

ที่มีต่อการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 จำแนกตาม วุฒิการศึกษา โดยภาพรวม พบว่า วุฒิการศึกษาที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็น แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ตารางที่ 3 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อการบริหารจัดการดำเนินงาน โรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ศรีสะเกษ เขต 3 จำแนกตาม ตำแหน่ง ปัจจุบัน โดยภาพรวม

ตำแหน่งปัจจุบัน	n	\bar{X}	S	t
ผู้บริหารสถานศึกษา	96	4.01	0.40	2.060*
ครู	218	3.91	0.40	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 จำแนกตาม ตำแหน่งปัจจุบัน โดยภาพรวม พบว่า ตำแหน่งปัจจุบันที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็น แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ตารางที่ 4 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อการบริหารจัดการดำเนินงาน โรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 จำแนกตาม ขนาดของ โรงเรียน โดยภาพรวม

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2.855	2	1.427	9.185*
ภายในกลุ่ม	48.331	311	0.155	
รวม	51.186	313		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 จำแนกตาม ขนาดของโรงเรียน โดยภาพรวม พบว่า ขนาดของโรงเรียนที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาระดับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูง 3 อันดับแรก โดยเรียงตามลำดับคือ ด้านกิจกรรมเสนอแนะและพัฒนา ด้านการก่อกลุ่สัมพันธ์โรงเรียนวิถีพุทธและชุมชน และด้านการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธกับการพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะบุคลากรในโรงเรียนวิถีพุทธ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การจัดวิถีพุทธสู่วิถีการเรียนรู้

2. ผลเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อการบริหารจัดการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 จำแนกตาม วุฒิการศึกษา ตำแหน่งปัจจุบัน และขนาดของโรงเรียน พบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. การศึกษาปัญหาและแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 พบว่า 1) ปัญหา สถานศึกษาไม่ได้วิเคราะห์สภาพของโรงเรียนจัดกิจกรรมไม่สอดคล้องกับวิถีพุทธบุคลากรขาดการอบรมวิถีพุทธและชุมชนไม่ให้ความร่วมมือพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ 2) แนวทางในการพัฒนา ควรวิเคราะห์สภาพของโรงเรียนจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับวิถีพุทธส่งบุคลากรเข้ารับการอบรมและร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยในครั้งนี้มีประเด็นที่ควรนำมาพิจารณาเพื่อที่จะสามารถนำไปพัฒนาและประยุกต์ใช้เพื่อการบริหารงานในสถานศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 โดยนำประเด็นมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ศึกษาการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทุกด้านที่ได้ข้อสรุปเช่นนี้อาจเนื่องจากสถานศึกษามีการส่งเสริมให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธโดยการจัดการเรียนรู้วิถีพุทธทุกกลุ่มสาระโดยเน้นให้ผู้เรียนได้ความรู้ในหลักธรรมที่เป็นความรู้เห็นคุณค่าสิ่งที่เรียนและฝึกการปฏิบัติจริงตามหลักธรรมและประสานงานร่วมมือกับวัดและชุมชนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้ทุกคนใกล้ชิดกับพระพุทธศาสนาทำให้การบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธอยู่ในระดับมากซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจุฑามณี ปัญญาอิง (2558) ได้ทำการศึกษาการจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ใน ระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของราตรี รัตนโสภา (2560) ได้ทำการศึกษาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 จำแนกตาม วุฒิการศึกษา ตำแหน่งปัจจุบัน และขนาดโรงเรียน พบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.1 ความคิดเห็นความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อการบริหารจัดการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 จำแนกตาม วุฒิการศึกษาโดยภาพรวมและรายด้านมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 เป็นไปตามกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ การที่ได้ข้อสรุปเช่นนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีวุฒิมหาวิทยาลัยในระดับต่างกันมีปัจจัยในการตัดสินใจในการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ จึงทำให้ความคิดเห็นต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเถลิงศักดิ์ อรุณศิริวัฒน์(2554) ได้ทำการศึกษาสภาพการจัดการศึกษาตามแนวดำเนินการโรงเรียนวิถีพุทธของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2 จำแนกตามวุฒิการศึกษาโดยรวม พบว่าผู้มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีและผู้มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโท มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

2.2 ความคิดเห็นความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อบริหารจัดการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 จำแนกตาม ตำแหน่งปัจจุบันโดยภาพรวม และรายด้านมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 เป็นไปตามกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ การที่ได้ข้อสรุปเช่นนี้อาจเนื่องมาจากตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาและตำแหน่งครูผู้สอนมีหน้าที่การปฏิบัติงานในลักษณะที่แตกต่างตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้วางนโยบาย แต่ตำแหน่งครูผู้สอนเป็นผู้ดำเนินการในระดับปฏิบัติทำให้การพัฒนาของโรงเรียนวิถีพุทธแต่ละแห่งจะมีความแตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของปณิตา ดาผาวัน (2554) ได้ทำการศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัด กรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพกลาง จำแนกตามตำแหน่งโดยรวม พบว่าผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของอังคณา ผุยพรม (2557) ได้ทำการศึกษา เรื่องสภาพและปัญหาการดำเนินงานโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 พบว่าข้าราชการครูที่มีตำแหน่งต่างกันมีความคิดเห็นต่อสภาพและปัญหาการดำเนินงานตามแนวทางโรงเรียนวิถีพุทธในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของข้าราชการครู โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

2.3 ความคิดเห็นความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อบริหารจัดการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 จำแนกตาม ขนาดโรงเรียนโดยภาพรวม และรายด้านมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 เป็นไปตามกับสมมติฐานที่ตั้ง การที่ได้ข้อสรุปเช่นนี้อาจเนื่องมาจากขนาดโรงเรียนแตกต่างย่อมมีการบริหารจัดการในโรงเรียนแตกต่างกันโดยเฉพาะบุคลากร วิธีการดำเนินงาน สถานที่ ชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่แต่ละโรงเรียนมีความไม่เท่าเทียมกัน โรงเรียนขนาดใหญ่อาจมีความซับซ้อนมากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กในด้านงบประมาณหลักสูตรการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจิระวรรณ พรศิริ (2555) ได้ทำการศึกษาการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรีเขต 3 พบว่าผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรีเขต 3 จำแนกตามขนาดโรงเรียนโดยภาพรวมและรายด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของสุขสันต์ จวงพลงาม (2553) ได้ทำการศึกษาเรื่องสภาพการดำเนินงานโครงการโรงเรียนวิถีพุทธในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษบุรีรัมย์ เขต 4 จำแนกตามขนาดโรงเรียนโดยภาพรวมพบว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

3. ผลการศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 พบว่า

3.1 ด้านการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ สถานศึกษาไม่ได้วิเคราะห์สภาพโรงเรียน แนวทางการพัฒนาสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม สอดคล้องกับงานวิจัยของสรัญญา มาตนอก (2556) ได้ทำการศึกษาปัญหาและแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษบุรีรัมย์ เขต 3 พบว่า ขาดการประชุมวางแผนการดำเนินงานขาดสื่อรวมทั้งแหล่งเรียนรู้ตามแนวทางโรงเรียนวิถีพุทธ สอดคล้องกับงานวิจัยของสุรวดี จันทนะโสถ์ (2553) การศึกษาปัญหาการบริหารงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนตาม โครงการโรงเรียนวิถีพุทธในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษราชบุรี เขต 2 พบว่าแนวทางการ บริหารงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษานั้น ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมียุทธวิธี ในการบริหารสถานศึกษาใน 4 ประการ ได้แก่ การบริหารจัดการสถานศึกษา การส่งเสริมการเรียน การสอน การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ นอกจากนี้ สถานศึกษา

ควรมีจุดเน้น หรือควรมีการกำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนแน่นอนในการบริหารจัดการสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม หรือการนำหลักธรรมสู่สถานศึกษา ควรมี การนิเทศ กำกับ และติดตามการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม

3.2 ด้านการจัดวิธีพุทธสู่วิถีการเรียนรู้ สถานศึกษาขาดการบูรณาการในการจัดกิจกรรม แนวทางการพัฒนาสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูบูรณาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ สอดคล้องกับงานวิจัยของจิรวดี ชูติพงศ์ (2562) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารงานของโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท มีแนวทางดังนี้ผู้บริหารควรส่งเสริมพัฒนาเทคนิคและวิธีการวัดและประเมินผลด้านการเรียนรู้ต่าง ๆ แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาโดยให้คำแนะนำการดำเนินงานและกำกับติดตามการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ให้บรรลุเป้าหมายสถานศึกษาส่งเสริมบรรยากาศของพุทธธรรมและมีปฏิสัมพันธ์ที่เป็นกัลยาณมิตรต่อกันผู้บริหารสถานศึกษา ส่งเสริมให้บุคลากรและนักเรียนปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้อื่นมีการกำหนดให้สถานศึกษาเป็นเขตปลอดอบายมุขทุกประเภทโดยมอบหมายให้ครูประจำชั้นติดตามสอดส่องดูแลพฤติกรรมของนักเรียนในกลุ่มที่มีปัญหาและกลุ่มเสี่ยง ต้องรีบดำเนินการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในเบื้องต้น

3.3 ด้านกิจกรรมเสนอแนะและการพัฒนา สถานศึกษามีปัญหานักเรียนขาดการตระหนักถึงความสำคัญในการร่วมกิจกรรมส่งเสริมพุทธศาสนา แนวทางการพัฒนา สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ นักเรียน มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับโรงเรียนวิถิพุทธ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูสังข์ฉวีล สุนโน (2558) ได้ศึกษาผลการดำเนินงานโครงการโรงเรียนวิถิพุทธ:กรณีศึกษากลุ่มโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 พบว่า แต่ละด้านปัจจัยนำเข้าผู้บริหารควรสนับสนุนให้โรงเรียนและชุมชนมีการอบรมคุณธรรมนักเรียนทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียนและผู้บริหารและครูควรได้รับการอบรมความรู้คุณธรรม ด้านศีล สมาธิ ปัญญา อย่างต่อเนื่องด้านกระบวนการผู้บริหารควรจัดให้มีกิจกรรมพัฒนาด้านศีล สมาธิ ปัญญา ให้กับนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ผู้บริหารควรจัดให้มีการศึกษาแหล่งเรียนรู้วิถิพุทธนอกสถานที่ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูใบฎีกา สุวิทย์ สุวิชาโน (2553) ได้ศึกษาการพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนวิถิพุทธในจังหวัดสมุทรปราการ พบว่า แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนวิถิพุทธในจังหวัดสมุทรปราการ ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต โรงเรียนควรจัดให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการ ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมเพื่อจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิต ให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติธรรมร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งบ้าน วัด โรงเรียน โดยสม่ำเสมอ ให้ผู้เรียนมีความรู้จริงตามหลักของอริยสัจ 4 เข้าใจปัญหา รู้สาเหตุความเป็นมา และมีวิธีการแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้อง

3.4 ด้านการพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะบุคลากรในโรงเรียนวิถิพุทธ สถานศึกษามีปัญหาบุคลากรขาดการอบรมการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธ แนวทางการพัฒนา สถานศึกษาควรส่งเสริมให้บุคลากรทุกคนเข้ารับการอบรมการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธ สอดคล้องกับงานวิจัยของงานวิจัยนารี ทองฉิม (2563) ได้ศึกษาการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธสู่ความเป็นโรงเรียนวิถิพุทธชั้นนำของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 พบว่ามีแนวทางในการดำเนินงานดังนี้ ผู้บริหารควรเป็นแบบอย่างในการนำครูนักเรียนรักษาศีล5 ก่อนรับประทานอาหารผู้บริหารและครูควรชื่นชมความดีหน้าเสาธงทุกวันควรมีโครงการพระสอนศีลธรรมผู้บริหารควรเป็นแบบอย่างให้ครูและนักเรียนมีสมุดบันทึกความดี สอดคล้องกับงานวิจัยอังคณา ผุยพรหม (2557) ได้ทำการศึกษาเรื่องสภาพและปัญหาการดำเนินงานโครงการโรงเรียนวิถิพุทธของสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 พบว่า ปัญหาในการดำเนินงานโครงการโรงเรียนวิถิพุทธ โรงเรียนมีจำนวนบุคลากรจำนวนมากทำให้ความคิดของแต่ละบุคคลแตกต่างกันออกไปซึ่งบางคนไม่ยอมปฏิบัติตามหลักไตรสิกขา แนวทางการส่งเสริมและพัฒนา ผู้บริหาร ครู และบุคลากร เข้าร่วมกิจกรรมปฏิบัติธรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาอย่างสม่ำเสมอ

3.5 ด้านการเกื้อกูลสัมพันธ์โรงเรียนวิถิพุทธและชุมชน สถานศึกษามีปัญหาชุมชนไม่ให้ความร่วมมือกันในการพัฒนาโรงเรียนวิถิพุทธ แนวทางการพัฒนา สถานศึกษาควรสร้างความตระหนักในการบริหารงานร่วมกัน

ระหว่างชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชูติกาญจน์ ปกติ (2561) ได้ทำการศึกษาประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียนวิถิพุทธในสถานศึกษาของรัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 พบว่าแนวทางสำหรับการพัฒนาประสิทธิภาพผลการบริหารงานโรงเรียนวิถิพุทธในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 คือควรมีการพัฒนาด้านกายภาพตามแนวทางโรงเรียนวิถิพุทธ มีสื่อหลากหลายในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเด็ก จัดกิจกรรมสอดคล้องและต่อเนื่องและประเมินผลกิจกรรมครูควรศึกษาหลักสูตรปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนเพื่อให้เด็กเรียนอย่างมีความสุขควรสนับสนุนงบประมาณดำเนินงานเป็นกรณีพิเศษให้กำหนดเป็นแผนปฏิบัติงานประจำปีการปฏิบัติแนววิถิพุทธต้องร่วมมือ บ้าน วัด โรงเรียนให้ครูทุกคนมีส่วนร่วมดำเนินงานวิถิพุทธให้เป็นรูปธรรมมากขึ้นและควรนำแนวคิดวิถิพุทธสู่ชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยศรีสุดา รัตนะ (2555) ได้ศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธในจังหวัดตรัง พบว่าประเด็นแนวทางการพัฒนาโครงสร้างบรรยากาศในโรงเรียนให้มีความเป็นกันเอง ชุมชนและคณะครูเข้าร่วมกิจกรรมอย่างเป็นกัลยาณมิตรซึ่งกันและกันมีการส่งเสริมบรรยากาศใฝ่รู้ใฝ่เรียนใฝ่สร้างสรรคการแสดงความเคารพต่อครูทั้งต่อหน้าและลับหลัง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านการจัดวิถิพุทธสู่วิถีการเรียนรู้ โรงเรียนควรมีการจัดให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียนทุกคนไปปฏิบัติศาสนกิจที่วัดเดือนละ 1 ครั้ง มีวัดเป็นแหล่งเรียนรู้ และปฏิบัติกิจกรรมอย่างต่อเนื่องจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องวิถิพุทธทุกรายวิชาจัดกิจกรรมที่หลากหลาย
2. ด้านการบริหารจัดการโรงเรียนวิถิพุทธ ควรมีการสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูได้ไปศึกษาดูงานโรงเรียนวิถิพุทธต้นแบบ ควรจัดหางบประมาณสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูได้ไปศึกษาดูงานเพื่อนำมาบูรณาการให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษาและปรับใช้ตามบริบทของโรงเรียน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธ ด้านการจัดวิถิพุทธสู่วิถีการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดแก่ผู้เรียนและสถานศึกษาต่อไป
2. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธ ด้านการพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะบุคลากรในโรงเรียนวิถิพุทธ เพื่อพัฒนาระบบการทำงานในองค์กร

เอกสารอ้างอิง

- เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3, สำนักงาน. รายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปีของสถานศึกษาระดับเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ปีการศึกษา 2560. ศรีสะเกษ: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3: 2560.
- จุฑามณี ปัญญาอิง. การจัดการศึกษาโรงเรียนวิถิพุทธของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, 2558.
- จิรวดี ชูติพศ. แนวทางการบริหารงานของโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 2562.

- จีระวรรณ พรศิริ. การบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชลบุรี เขต 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏกาจนบุรี, 2555.
- ชุติกานูจน์ ปกติ. ประสิทธิภาพการบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธในสถานศึกษาของรัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏ พระนครศรีอยุธยา, 2561.
- เถลิงศักดิ์ อรุณศิริวัฒน์. สภาพการจัดการศึกษาตามแนวดำเนินการโรงเรียนวิถีพุทธของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย ราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง, 2554.
- นารี ทองฉิม. การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธสู่ความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำของสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2563.
- ปณิดา ดาผาวัน. สภาพและปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธของผู้บริหารสถานศึกษาและครูสังกัด กรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏ จันทระเกษม, 2554.
- พระครูใบฎีกาสุวินท์ สุวิชาโน. การพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธในจังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2553
- พระครูสังข์ฉวีล สุนโน. ศึกษาผลการดำเนินงานโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ: กรณีศึกษากลุ่มโรงเรียนสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2558.
- ราตรี รัตนโสภา. การศึกษาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ปริญญา พุทธศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2560.
- ศรีสุดา รัตนะ. สภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในจังหวัดตรัง. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา, 2555.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและ พัสดุภัณฑ์, 2546.
- . แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่12 (พ.ศ. 2560 - 2564). กรุงเทพฯ: สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2559.
- สริญา มาตนอก. ปัญหาและแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 2556.
- สุขสันต์ จวงพลงาม. สภาพการดำเนินงานโครงการโรงเรียนวิถีพุทธในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 2553.
- สุรวุฒิ จันทนะโสชาติ. การศึกษาปัญหาการบริหารงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนตาม โครงการโรงเรียน วิถีพุทธในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง, 2553.
- อังคณา ผุยพรหม. การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานตามแนวทางโรงเรียนวิถีพุทธในสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุบลราชธานี เขต 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 2557.

อิทธิพลของสมรรถนะทางวิชาชีพที่มีต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานในหน้าที่
ของหัวหน้าแผนกครัว (เชฟ)

Influence of Professional Competencies Affecting the Success in
Performing the Duties of the Chefs

วรพล อิทธิคเณศร และวิจิต อู่อัน

วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

E-mail: tanakit25@hotmail.com

Received: April, 23 2020; Revised: May, 11 2020; Accepted: May, 14 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับสมรรถนะและระดับความสำเร็จในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของหัวหน้าแผนกครัวในธุรกิจอาหารของอุตสาหกรรมโรงแรมและการท่องเที่ยว 2) ศึกษาอิทธิพลของสมรรถนะที่มีต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของหัวหน้าแผนกครัวในธุรกิจอาหารของอุตสาหกรรมโรงแรมและการท่องเที่ยว ตัวอย่าง คือ บุคลากรที่ทำหน้าที่หัวหน้าแผนกครัว ในธุรกิจอาหารของอุตสาหกรรมโรงแรมและการท่องเที่ยว จำนวน 120 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า

1. หัวหน้าพ่อครัวมีผลการปฏิบัติงานที่โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมากด้วยค่าเฉลี่ย 4.58 มีสมรรถนะทางวิชาชีพโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดด้วยค่าเฉลี่ย 4.59 โดยสมรรถนะที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ สมรรถนะด้านความรู้ด้วยค่าเฉลี่ย 4.63 รองลงมาคือ สมรรถนะด้านสัมพันธภาพ และ สมรรถนะด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล ด้วยค่าเฉลี่ย 4.62 และ 4.59 ตามลำดับ

2. สมรรถนะทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านทักษะ ด้านการใฝ่สัมฤทธิ์ในงาน ด้านสัมพันธภาพ ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล ด้านการจัดการ และด้านภาวะผู้นำ สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความสำเร็จในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ได้ ร้อยละ 30.2 โดยมีสองสมรรถนะที่มีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .01 ต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ คือ สมรรถนะด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล และ สมรรถนะด้านความรู้

คำสำคัญ: สมรรถนะทางวิชาชีพ หน้าที่ในการปฏิบัติงาน หัวหน้าพ่อครัว

Abstract

The objectives of this research were to study 1) levels of competencies and success in performing the duties of the chefs in the food businesses of the hotel and tourism industries and 2) influence of professional competencies affecting the success in performing the duties of the chefs in the food businesses of the hotel and tourism industries. The samples were 120 personnel who worked as chefs in the food businesses of the hotel and tourism industries. They were ran-

domized by simple random sampling. The instrument used in the research was a 5-rating scale questionnaire. The statistical instruments used for data analysis were frequency, percentage, arithmetic mean, correlation analysis, and multiple regression analysis.

The research findings were found as follows.

1. The chefs performed their duties in the overall at the highest level with the mean score of 4.58 and had the professional competencies in the overall at the highest level with the mean score of 4.59. The competency with the highest mean score was the knowledge competency with the mean score of 4.63, followed by the relationship competency and the personal characteristics competency with the mean scores of 4.62 and 4.59, respectively.

2. The seven competencies consisting of knowledge, skills, work achievement, relationship, personal characteristics, management, and leadership could be used to explain the variance of the success in performing the duties by 30.2%. Two competencies influencing positively with the statistical significance at the level of .01 to the success in performing the duties were the personal characteristic and the knowledge competencies.

Keywords: Professional Competencies, Duties, Chefs

บทนำ

ในยุคที่เทคโนโลยีมีความเจริญและมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเช่นปัจจุบัน องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน โดยเฉพาะในภาคธุรกิจต้องปรับตัวเพื่อความอยู่รอด ให้ได้เปรียบ และมีชัยชนะเหนือคู่แข่ง มีแนวคิดสำคัญ 2 ประการที่สามารถนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จนั้นได้ หนึ่งคือแนวคิดเกี่ยวกับห่วงโซ่แห่งคุณค่า (Value Chain) ของ Porter (1980) ซึ่งให้ความสำคัญกับกิจกรรม 2 กิจกรรม ที่จะนำองค์กรประสบความสำเร็จ คือ กิจกรรมหลัก (Primary activities) ซึ่งขึ้นอยู่กับพันธกิจของแต่ละองค์กร และกิจกรรมสนับสนุน (Supporting activities) โดยกิจกรรมสนับสนุนนั้นได้แก่ การบริหารทรัพยากรมนุษย์ และการพัฒนาเทคโนโลยี อีกแนวคิดหนึ่งคือ แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะที่ดีขององค์กร 7 ประการ ของ McKinsey อ้างถึงใน สุวัฒน์ ศิริรินทร์ (2552) ซึ่งกล่าวว่าองค์กรที่จะประสบความสำเร็จและมีชัยชนะเหนือคู่แข่ง ควรมีคุณลักษณะที่ดีคือ 7 ประการ ได้แก่ รูปแบบและระบบการทำงาน (Structure) กลยุทธ์ในการทำงานที่เหนือคู่แข่ง (Strategy) ลักษณะการทำงาน (style) ระบบการทำงาน (System) ทักษะการทำงาน (Skill) บุคลากร (Staff) และ ค่านิยมขององค์กร (Share-Value) ซึ่งจะเห็นได้ว่าทั้งสองแนวคิดดังกล่าวต่างให้ความสำคัญกับทรัพยากรมนุษย์เป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในเรื่องสมรรถนะ (Competency) ของบุคลากร

บุคคลที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นบิดาแห่งแนวคิดสมรรถนะคือ David C. McClelland ซึ่งได้ให้ความหมายของสมรรถนะไว้ว่า หมายถึงปัจจัยที่ซ่อนอยู่ภายในตัวบุคคลอันได้แก่ แรงจูงใจ (Motive) ลักษณะนิสัยส่วนบุคคล (Traits) ภาพลักษณ์ส่วนบุคคล (Self-image) บทบาททางสังคม (Social role) และอื่น ๆ ที่ก่อให้เกิดผลสำเร็จของงานดีเด่นกว่าบุคคลอื่น (Dubois et all 2004) ยังมีนักวิชาการทั้งภายในและต่างประเทศอีกหลายท่าน ได้ให้ความหมายของสมรรถนะไว้อย่างสอดคล้องกัน (Boam and Sparrow 1992) ทำให้สามารถขยายความหมายของสมรรถนะได้โดยสรุปว่า เป็นคุณลักษณะเฉพาะของบุคคลที่ใช้เป็นแรงขับให้แสดงพฤติกรรมในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ให้ประสบความสำเร็จ ประกอบด้วยสมรรถนะพื้นฐานที่สามารถวัดและสังเกตได้จากพฤติกรรมของบุคคล ได้แก่ องค์กรความรู้ในการปฏิบัติงาน (Knowledge) และทักษะในการปฏิบัติงาน (Skill) ซึ่งสมรรถนะสองอย่างนี้ ทำให้บุคคลสามารถปฏิบัติงานได้สำเร็จตามเกณฑ์ปกติ ส่วนสมรรถนะอีกประเภทหนึ่งเป็นลักษณะส่วนบุคคลที่แฝงเร้น

อยู่ภายในซึ่งวัดและสังเกตได้ยาก ได้แก่ ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตนของบุคคล (Self-concept) ได้แก่ เจตคติ ค่านิยม รวมถึงความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของตนเอง คุณลักษณะประจำตัวของบุคคล (Trait) ได้แก่ อุปนิสัย ความเป็นผู้นำ ความมีเหตุผล ความเชื่อมั่นในตนเอง ฯลฯ และแรงจูงใจหรือแรงขับภายในของบุคคล (Motive or Drive) ได้แก่ ความต้องการความสำเร็จในงาน ความต้องการอำนาจ หรือความต้องการสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่ซ่อนลึกอยู่ในตัวบุคคล ซึ่งสมรรถนะสามารถอย่างหลังดังกล่าว เป็นคุณลักษณะของบุคคลที่จะทำให้การปฏิบัติงานในหน้าที่ประสบความสำเร็จในเกณฑ์ที่ดีเด่นกว่าบุคคลอื่น ๆ

จากบทบาทสำคัญของสมรรถนะที่มีต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของบุคลากรดังที่กล่าวมา ทำให้องค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน นิยมนำเอาแนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะมาเป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารจัดการ องค์กรเพื่อนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จ ซึ่งวิธีการบริหารสมรรถนะทรัพยากรบุคคลเริ่มจาก ขั้นแรกคือ การกำหนดตัวแบบสมรรถนะที่ต้องการ (Competency Capturing : CC) ด้วยการวิเคราะห์วิสัยทัศน์ พันธกิจ และค่านิยมหลักขององค์กร จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์และกำหนดรายการสมรรถนะจำเป็นที่บุคลากรในองค์กรต้องมีเพื่อทำให้ผลการปฏิบัติงานบรรลุตาม วิสัยทัศน์ พันธกิจ และค่านิยมหลักขององค์กร ขั้นต่อมาคือ การนำรายการสมรรถนะที่ได้รับการพัฒนาแล้วไปประเมินสมรรถนะของบุคลากร โดยคัดเลือกตามความเหมาะสมและความจำเป็นในการปฏิบัติงานของแต่ละบุคคล เพื่อให้ทราบว่าสมรรถนะของบุคลากรในปัจจุบันอยู่ในระดับใด (Current Competency Level : CCL) แล้วนำไปเปรียบเทียบกับระดับสมรรถนะที่พึงประสงค์ (Required Competency : RCL) ซึ่งจะได้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานทรัพยากรบุคคลต่อไป และขั้นสุดท้ายคือ การประยุกต์ใช้ผลการประเมินสมรรถนะบุคลากรในการบริหารทรัพยากรบุคคล (Competency Application : CA) เช่น การคัดเลือกบุคลากรเข้าทำงาน การสับเปลี่ยนหน้าที่การทำงาน และการพัฒนาบุคลากร เป็นต้น (จำลอง นักพ่อน 2560) ซึ่ง สุภิญญา รัศมีธรรมโชติ (2550) ได้กล่าวถึงการแบ่งประเภทของสมรรถนะในทางปฏิบัติเพื่อให้ความชัดเจนในการนำไปประยุกต์ใช้ โดยได้แบ่งสมรรถนะออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ สมรรถนะหลัก (Core Competency) ซึ่งหมายถึงสมรรถนะที่บุคลากรทุกตำแหน่งต้องมีส่วนร่วมกันเพื่อทำให้การปฏิบัติภารกิจขององค์กรบรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ และค่านิยมหลักขององค์กร สมรรถนะทางวิชาชีพ (Professional Competency) หมายถึงสมรรถนะในส่วนที่ส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมการบริหารของบุคลากรระดับผู้บริหารทุกระดับ และสมรรถนะในการปฏิบัติงาน (Functional Competency) หมายถึง สมรรถนะที่กำหนดไว้ทั้งในภาพรวมและที่กำหนดไว้สำหรับบุคลากรในแต่ละตำแหน่งเพื่อให้ปฏิบัติงานได้ตามมาตรฐานที่กำหนด

ธุรกิจร้านอาหารเป็นธุรกิจหนึ่งที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ ดังรายงานจากศูนย์วิจัยกสิกรไทยประจำปี พ.ศ. 2562 ซึ่งพบว่าธุรกิจร้านอาหารใน ปี พ.ศ. 2561 มีการขยายตัวถึง 4 แสนล้านบาท (ศูนย์วิจัยกสิกรไทยประจำปี 2562) จึงถือได้ว่าเป็นธุรกิจสำคัญที่เจริญเติบโตควบคู่กับธุรกิจโรงแรมและธุรกิจการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นเสาหลักของระบบเศรษฐกิจของประเทศ ปัจจุบันธุรกิจร้านอาหารมีหลายรูปแบบ ได้แก่ ภัตตาคาร ร้านอาหารที่เปิดทำธุรกิจโดยตรง และเพื่อรองรับการท่องเที่ยว ร้านอาหารที่เปิดขายในโรงแรม ร้านอาหารที่เปิดขายตามห้างสรรพสินค้าต่างๆ รวมไปถึงจนถึงร้านอาหารที่เปิดให้บริการตามร้านกาแฟ บุคลากรสำคัญในธุรกิจร้านอาหารมีหลายฝ่ายหลายแผนกและที่สำคัญที่สุดคือ บุคลากรที่ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าแผนกครัวหรือที่เรียกว่าเชฟ (Chef) เนื่องจากเป็นบุคคลที่ต้องทำหน้าที่ดูแลรับผิดชอบ รวมถึงบริหารจัดการงานในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับอาหารในแผนกครัวอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้การบริการด้านอาหารมีคุณภาพและได้มาตรฐานตามเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งจิราพร ทศพิณิจ และคณะ (2555) ได้ศึกษาเกี่ยวกับสมรรถนะอาชีพของหัวหน้าแผนกครัวและพบว่า หน้าที่รับผิดชอบที่สำคัญของหัวหน้าแผนกครัว ได้แก่ การกำกับดูแลและประสานงานด้านการเตรียมอาหาร การสำรวจครัวและบริเวณต่าง ๆ เพื่อให้มีความพร้อมในการประกอบอาหาร การคิดค้นและสาธิตตำรับอาหารใหม่ ๆ จัดทำรายการอาหารตามฤดูกาลและเป็นที่ต้องการของธุรกิจขณะนั้น ๆ จัดประชุมอบรมสัมมนาเพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในแผนกครัว เป็นต้น ซึ่งบทบาทหน้าที่สำคัญดังกล่าวล้วนส่งผลต่อโดยตรงต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวขององค์กร

จากหน้าที่รับผิดชอบของหัวหน้าแผนกคร่ำดังกล่าว (จิราพร ทศพิณิจ และคณะ 2555) จึงสามารถนำมาเป็นแนวทางการในการสร้างตัวบ่งชี้เพื่อวัดความสำเร็จในการปฏิบัติหน้าที่ของหัวหน้าแผนกคร่ำ ทั้งหมด 12 ตัวบ่งชี้ ซึ่งได้แก่ การร่วมวางแผนปรับปรุงการทำงาน การจัดทำรายการอาหาร การอบรมพนักงาน การตรวจสอบคุณภาพอาหาร การตรวจสอบการปฏิบัติงานของพนักงาน การดูแลสุขอนามัยบริเวณที่รับผิดชอบ การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขการทำงาน การจัดเตรียมวัตถุดิบ การควบคุมคุณภาพการผลิตอาหาร การติดตามผลและประเมินผล การคัดเลือกวัตถุดิบ และการปฏิบัติงานอื่น ๆ ตามคำสั่ง

ปัจจุบันธุรกิจร้านอาหารได้รับผลกระทบจากการแข่งขันอันเนื่องมาจาก ความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีไม่ต่างจากธุรกิจอื่น ๆ (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย 2562) ผลกระทบที่เห็นได้ชัดเจนยกตัวอย่างเช่น พฤติกรรมของผู้บริโภคเปลี่ยนจากการไปนั่งทานข้าวที่ร้านอาหารโดยตรงเป็นการสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันต่าง ๆ มาทานที่บ้านหรือที่ทำงาน ซึ่งส่งผลให้ลูกค้าเข้าร้านอาหารน้อยลง การสร้างภาพลักษณ์ที่โดดเด่นโดยอาศัยจุดแข็งในเชิงธุรกิจด้านอาหารของกลุ่มทุนขนาดใหญ่ซึ่งส่งผลต่อส่วนแบ่งการตลาดของกลุ่มทุนขนาดเล็ก หรือแม้กระทั่งการคิดค้นเมนูอาหารสำเร็จรูปใหม่ ๆ ของร้านสะดวกซื้อส่งผลกระทบต่อยอดขายอาหารเมนูเดียวกันของร้านอาหารอื่น ๆ เป็นต้น โดยเฉพาะเกิดการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด (Covid) ในช่วงต้นปี พ.ศ. 2563 ได้ส่งผลกระทบโดยตรงต่อธุรกิจต่าง ๆ โดยเฉพาะธุรกิจท่องเที่ยวและธุรกิจโรงแรม ธุรกิจร้านอาหารของอุตสาหกรรมโรงแรมและการท่องเที่ยวจึงได้รับผลกระทบตามไปด้วยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จากผลกระทบดังกล่าว บุคลากรในธุรกิจร้านอาหารโดยเฉพาะหัวหน้าแผนกคร่ำจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงวิธีการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อให้องค์กรอยู่รอดและประสบความสำเร็จเหนือคู่แข่ง

วิธีการหนึ่งในการนำพาองค์กรธุรกิจร้านอาหารของอุตสาหกรรมโรงแรมและการท่องเที่ยว ให้อยู่รอดและผ่านพ้นผลกระทบจากเหตุการณ์ต่าง ๆ ดังที่กล่าวมา เพื่อไปสู่ความสำเร็จและมีชัยชนะเหนือคู่แข่งทางธุรกิจ ทำได้โดยการบริหารสมรรถนะของหัวหน้าแผนกคร่ำให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างประสบความสำเร็จในระดับดีเด่น ซึ่งในการบริหารสมรรถนะของหัวหน้าแผนกคร่ำนั้น จำเป็นต้องทำการวิเคราะห์หาตัวแบบสมรรถนะของหัวหน้าแผนกคร่ำที่เหมาะสม โดยการหาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะทางวิชาชีพ กับความสำเร็จในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของหัวหน้าแผนกคร่ำ พร้อมทั้งศึกษาอิทธิพลของสมรรถนะทางวิชาชีพ ที่มีต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ดังกล่าว จากความสำคัญของการบริหารสมรรถนะหัวหน้าแผนกคร่ำ เพื่อลดผลกระทบที่เกิดจากการแข่งขันด้านธุรกิจด้านอาหาร และนำพาธุรกิจไปสู่ความสำเร็จเหนือคู่แข่ง ผู้วิจัยจึงได้ทำการวิจัยเรื่องอิทธิพลของสมรรถนะทางวิชาชีพที่มีต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานในหน้าที่ของหัวหน้าแผนกคร่ำ ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้จะทำให้ทราบถึงตัวแบบสมรรถนะที่เหมาะสม เพื่อนำไปใช้ในการบริหารสมรรถนะของหัวหน้าแผนกคร่ำ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับสมรรถนะและระดับความสำเร็จในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของหัวหน้าแผนกคร่ำในธุรกิจอาหารของอุตสาหกรรมโรงแรมและการท่องเที่ยว
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของสมรรถนะที่มีต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของหัวหน้าแผนกคร่ำในธุรกิจอาหารของอุตสาหกรรมโรงแรมและการท่องเที่ยว

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ตัวแปรในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยตัวแปรอิสระ และตัวแปรตาม ดังต่อไปนี้

ตัวแปรอิสระ คือ สมรรถนะทางวิชาชีพของหัวหน้าแผนกครัว 7 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านทักษะ ด้านการใฝ่สัมฤทธิ์ ด้านสัมพันธภาพ ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล ด้านการจัดการ และด้านภาวะผู้นำ

ตัวแปรตาม คือ ความสำเร็จในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของหัวหน้าแผนกครัว

2. ประชากรและตัวอย่าง

ประชากร คือ บุคลากรที่ทำหน้าที่หัวหน้าแผนกครัวในธุรกิจอาหารของอุตสาหกรรมโรงแรมและการท่องเที่ยว จำนวน 2,532 คน

ตัวอย่าง คือ บุคลากรที่ทำหน้าที่หัวหน้าแผนกครัวในธุรกิจอาหารของอุตสาหกรรมโรงแรมและการท่องเที่ยว จำนวน 120 คน คำนวณขนาดตัวอย่าง โดยใช้สูตรการคำนวณขนาดตัวอย่างเพื่อประมาณค่าเฉลี่ยประชากรที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ความผิดพลาด 0.05 ประมาณค่าความแปรปรวนประชากร ด้วยความแปรปรวนตัวอย่างเท่ากับ 0.286 ดังนี้

$$n = \frac{NZ^2 \sigma^2}{Ne^2 + Z^2 \sigma^2}$$

โดยตัวอย่างถูกสุ่มมาด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

3. เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ ตอนที่ 1 ัจจัยส่วนบุคคล มีลักษณะคำถามที่ให้ตอบแบบเช็ครายการ ตอนที่ 2 การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ เป็นคำถามที่ให้ตอบแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบบ Likert ตอนที่ 3 สมรรถนะทางวิชาชีพ เป็นคำถามที่ให้ตอบแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบบ Likert และ ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะทั่วไป เป็นคำถามปลายเปิด โดยมีขั้นตอนการสร้างและพัฒนาแบบสอบถาม ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะ

ขั้นที่ 2 เขียนนิยามศัพท์เฉพาะเกี่ยวกับตัวแปรทุกตัวที่ต้องการวัด

ขั้นที่ 3 ร่างข้อคำถามตามนิยามศัพท์เฉพาะ

ขั้นที่ 4 นำแบบสอบถามฉบับร่างไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ตรวจสอบความสอดคล้องเชิงเนื้อหาของข้อคำถาม แล้วนำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญไปหาค่าความสอดคล้อง (IOC) พบว่าค่าแต่ละข้อมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.66-1

ขั้นที่ 5 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับหัวหน้าแผนกครัวที่มีลักษณะใกล้เคียงกับตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วคำนวณหาค่าอำนาจจำแนกโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของ Cronbach พบว่าคำถาม ตอนที่ 2 การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.31-0.585 มีค่าความเชื่อมั่น 0.814 คำถาม ตอนที่ 3 สมรรถนะทางวิชาชีพ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.273-0.627 มีความเชื่อมั่น 0.908 ซึ่งเป็นค่าที่ยอมรับได้ จึงถือว่าแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเป็นเครื่องมือที่มีคุณภาพและสามารถนำไปใช้ในการวิจัยได้ ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ของ Nunnally (1978)

ขั้นที่ 6 ปรับปรุงแบบสอบถามแล้วจัดทำเป็นฉบับจริงเพื่อนำไปใช้กับตัวอย่างจริงต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปยังหน่วยตัวอย่างไปรษณีย์ ตามที่อยู่ในสมาคมเซฟแห่งประเทศไทยจำนวน 200 ชุด ได้แบบสอบถามกลับคืนมาและเป็นฉบับสมบูรณ์ 120 ชุด ตามขนาดตัวอย่างที่กำหนด

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลโดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. วิเคราะห์ระดับสมรรถนะทางวิชาชีพ และระดับความสำเร็จในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของหัวหน้าแผนกครัวในธุรกิจอาหารของอุตสาหกรรมโรงแรมและการท่องเที่ยวโดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. วิเคราะห์อิทธิพลของสมรรถนะที่มีต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของหัวหน้าแผนกครัวในธุรกิจอาหารของอุตสาหกรรมโรงแรมและการท่องเที่ยว โดยใช้สถิติอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

สรุปผลการวิจัย

1) ตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นชายคิดเป็นร้อยละ 68.6 มีอายุเฉลี่ย 33.75 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีร้อยละ 62.8 มีสถานภาพโสด รองลงมาคือสมรส คิดเป็นร้อยละ 55.4 และ 36.4 ตามลำดับ ได้รับเงินเดือนโดยเฉลี่ย 24,824.79 บาทต่อเดือน ส่วนใหญ่ทำงานในตำแหน่ง Sous Chef คิดเป็นร้อยละ 24.8 รองลงมาคือตำแหน่ง Chef de parties และ Senior Chef คิดเป็นร้อยละ 21.5 และ 20.7 ตามลำดับ

2) ผลการวิเคราะห์ระดับความสำเร็จในการปฏิบัติหน้าที่พบว่า หัวหน้าพ่อครัวมีผลการปฏิบัติหน้าที่โดยภาพรวมมีความสำเร็จอยู่ในระดับมากที่สุดด้วยค่าเฉลี่ย 4.58 มีสมรรถนะทางวิชาชีพโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดด้วยค่าเฉลี่ย 4.59 โดยสมรรถนะที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ สมรรถนะด้านความรู้ด้วยค่าเฉลี่ย 4.63 รองลงมาคือสมรรถนะด้านสัมพันธภาพ และ สมรรถนะด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล ด้วยค่าเฉลี่ย 4.62 และ 4.59 ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความสำเร็จในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่และสมรรถนะทาง วิชาชีพของหัวหน้าแผนกครัว

ตัวแปร		\bar{X}	S	ความหมาย
สมรรถนะทางวิชาชีพ	ด้านความรู้	4.6298	.36484	มากที่สุด
	ด้านทักษะ	4.5372	.39919	มากที่สุด
	ด้านใฝ่สัมฤทธิ์ในงาน	4.5927	.32032	มากที่สุด
	ด้านสัมพันธภาพ	4.6240	.35845	มากที่สุด
	ด้านลักษณะส่วนบุคคล	4.5964	.34140	มากที่สุด
	ด้านการจัดการ	4.5917	.40612	มากที่สุด
	ด้านภาวะผู้นำ	4.5587	.38464	มากที่สุด
	ภาพรวม	4.5912	.25652	มากที่สุด
ความสำเร็จในการปฏิบัติงานตามหน้าที่		4.5806	.31731	มากที่สุด

3) ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะทางวิชาชีพกับความสำเร็จในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของหัวหน้าพ่อครัวพบว่า ตัวแปรอิสระซึ่งได้แก่ สมรรถนะทางวิชาชีพทั้ง 7 ด้านมีความสัมพันธ์กันภายในโดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.008-0.653 ซึ่งน้อยกว่า 0.8 แสดงว่าตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันไม่สูงเกินไป จึงไม่มีปัญหาเกี่ยวกับ Multicollinearity และสามารถนำตัวแปรอิสระดังกล่าวไปใช้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณต่อไปได้ นอกจากนี้ยังพบว่าสมรรถนะที่มีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกสูงที่สุดอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับนัยสำคัญ .01 คือ สมรรถนะด้านการจัดการและสมรรถนะด้านภาวะผู้นำ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.653 รองมาคือ ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลกับสมรรถนะด้านผลสัมฤทธิ์ของงาน และสมรรถนะด้านการจัดการ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.607 และ 0.555 ตามลำดับ ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะทางวิชาชีพกับความสำเร็จในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ พบว่าสมรรถนะทางวิชาชีพทุกด้านยกเว้นสมรรถนะด้านสัมพันธภาพ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสำเร็จในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.299-0.465 โดยสมรรถนะที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ สูงที่สุด คือ สมรรถนะด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.465 รองลงมา คือ สมรรถนะด้านความรู้ และสมรรถนะด้านทักษะ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.457 และ 0.392 ตามลำดับ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะทางวิชาชีพกับผลความสำเร็จในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่

ตัวแปร	X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7
X1	1	-	-	-	-	-	-
X2	.553**	-	-	-	-	-	-
X3	.412**	.428**	-	-	-	-	-
X4	.008	.199*	.488**	-	-	-	-
X5	.447**	.530**	.607**	.208*	-	-	-
X6	.420**	.540**	.519**	.209*	.555**	-	-
X7	.308**	.413**	.399**	.251**	.471**	.653**	-
Y	.457**	.392**	.321**	.089	.465**	.315**	.299**

* : มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05 ** : มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .01

X1 : สมรรถนะด้านความรู้ X2 : สมรรถนะด้านทักษะ X3 : สมรรถนะด้านการใฝ่สัมฤทธิ์ในงาน

X4 : สมรรถนะด้านสัมพันธภาพ X5 : สมรรถนะด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล X6 : สมรรถนะด้านการจัดการ

X7 : สมรรถนะด้านภาวะผู้นำ Y : ความสำเร็จในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่

4) ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของสมรรถนะทางวิชาชีพต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่พบว่า จากสมรรถนะทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านทักษะ ด้านการใฝ่สัมฤทธิ์ในงาน ด้านสัมพันธภาพ ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล ด้านการจัดการ และด้านภาวะผู้นำ มีอย่างน้อยหนึ่งด้านที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ของหัวหน้าแผนกครัว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ .01 ($F = 6.972$, $p\text{-value} = .000$) โดยสมรรถนะทั้งหมดสามารถรวมกันอธิบายความแปรปรวนของผลการปฏิบัติงานตามหน้าที่ได้

ร้อยละ 30.2 อย่างมีนัยสำคัญทาง และมีสองสมรรถนะที่มีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .01 ต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ คือ สมรรถนะด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล และ สมรรถนะด้านความรู้ ส่วนสมรรถนะในด้านอื่น ๆ ไม่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ที่ระดับนัยสำคัญ .05 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 สัมประสิทธิ์การถดถอยของสมรรถนะทางวิชาชีพที่มีต่อผลการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของหัวหน้าพ่อครัว

สมรรถนะทางวิชาชีพ	b	Beta	t	p-value
ค่าคงที่	1.817		3.77**	.000
สมรรถนะด้านความรู้	.249	.286	2.826**	.006
สมรรถนะด้านทักษะ	.064	.081	.751	.454
สมรรถนะด้านการไฟ้สัมฤทธิ์ในงาน	-.019	-.019	-.162	.872
สมรรถนะด้านสัมพันธภาพ	.009	.010	.101	.920
สมรรถนะด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล	.278	.299	2.666**	.009
สมรรถนะด้านการจัดการ	-.048	-.061	-.510	.611
สมรรถนะด้านภาวะผู้นำ	.068	.082	.772	.442
F = 6.972, p-value = .000 R = 0.549 , R square = 0.302 S.E. = 0.273				

5) จากการคัดเลือกตัวแปรพยากรณ์ที่ดีที่สุดด้วยวิธีแบบขั้นบันได (Stepwise) พบว่าตัวแปรพยากรณ์ความสำเร็จในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ มี 2 ตัว คือ สมรรถนะด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล และ สมรรถนะด้านความรู้ ซึ่งสามารถทำนายความสำเร็จในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ได้ถูกต้อง 29.4% โดยมีสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ และคะแนนมาตรฐาน ตามลำดับดังต่อไปนี้

$$\hat{Y} = 1.936 + .303X_5 + .27X_1$$

$$\hat{Z}_y = .362Z_5 + .311Z_1$$

ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 สัมประสิทธิ์การถดถอยของสมรรถนะทางวิชาชีพที่มีต่อผลการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของหัวหน้าพ่อครัว จากการคัดเลือกตัวแปรพยากรณ์ที่ดีที่สุดด้วยวิธีแบบขั้นบันได

สมรรถนะทางวิชาชีพ	b	Beta	t	p-value
ค่าคงที่	1.936		5.114**	.000
สมรรถนะด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล (X5)	.303	.326	3.769**	.000
สมรรถนะด้านความรู้ (X1)	.270	.311	3.592**	.000
F = 24.516, p-value = .000 R = 0.542 , R square = 0.294 S.E. = 0.26895				

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลกระทบของการแข่งขันทางธุรกิจอันเนื่องมาจากความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี รวมถึงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด ทำให้องค์กรธุรกิจเกี่ยวกับร้านอาหารต้องปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นเพื่อความอยู่รอดและมีชัยชนะเหนือคู่แข่ง วิธีการหนึ่งที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานคือ การบริหารสมรรถนะของบุคลากรที่มีตำแหน่งหน้าที่สำคัญโดยเฉพาะหัวหน้าแผนกครัว โดยในขั้นแรกจำเป็นต้องทราบถึงตัวแบบสมรรถนะของหัวหน้าพ่อครัว ซึ่งจากผลการวิจัยที่ผ่านมา สามารถนำมาอภิปรายผล เพื่อให้ได้ตัวแบบของสมรรถนะดังกล่าว ได้ดังนี้

1. ผลการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของหัวหน้าพ่อครัวโดยภาพรวมมีความสำเร็จอยู่ในระดับมากที่สุด ด้วยค่าเฉลี่ย 4.5806 แสดงว่า หัวหน้าพ่อครัวมีผลการปฏิบัติหน้าที่อยู่ในเกณฑ์ที่ถือว่าประสบความสำเร็จในระดับดีเด่น เนื่องจากหัวหน้าพ่อครัวมีคุณลักษณะเฉพาะตัวที่แฝงอยู่ในหรือที่เรียกว่าสมรรถนะทางวิชาชีพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดด้วยค่าเฉลี่ย 4.5912 ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ผลักดันทำให้ผลการปฏิบัติงานอยู่ในระดับที่เป็นเลิศ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะของนักวิชาการหลายท่าน โดยเฉพาะ Shermon (2004) ซึ่งกล่าวไว้ว่า สมรรถนะเป็นลักษณะภายในตัวบุคคลซึ่งจะทำให้บุคคลนั้น ๆ ประสบความสำเร็จในงานตามบทบาทหน้าที่ในระดับยอดเยี่ยม

2. สมรรถนะที่มีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .01 ต่อผลการปฏิบัติงานตามหน้าที่ คือ สมรรถนะด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล และสมรรถนะด้านความรู้ โดยสมรรถนะทั้งสองด้านดังกล่าวยังเป็นตัวแปรพยากรณ์ที่ดีของการพยากรณ์ผลการปฏิบัติงานตามหน้าที่อีกด้วย และเป็นตัวแทนของสมรรถนะจากองค์ประกอบของสมรรถนะครบทั้งสองประเภท กล่าวคือ สมรรถนะด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลจัดอยู่ในประเภทสมรรถนะที่แยกความแตกต่าง (Differentiating Competencies) ซึ่งเป็นคุณลักษณะเฉพาะที่อยู่ในตัวบุคคลและเป็นแรงผลักดันให้บุคคลมีผลงานดีเด่นกว่าคนอื่น ๆ ส่วนสมรรถนะด้านความรู้นั้นจัดอยู่ในสมรรถนะพื้นฐาน (Threshold Competencies) ซึ่งเป็นสมรรถนะที่ทำให้บุคคลปฏิบัติงานได้สำเร็จ แต่ไม่ได้โดดเด่นกว่าบุคคลอื่น ซึ่งสอดคล้อง กับผลการวิจัยของนักวิจัยหลายท่าน ได้แก่ ธนิชฐา ชิวพัฒน์พันธุ์ (2558) ซึ่งได้ศึกษาเรื่องสมรรถนะของพนักงานบัญชีในโรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่จังหวัดนครพนมที่คนละคนของหัวหน้างานบัญชี ซึ่งผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะที่สำคัญในการปฏิบัติงานของพนักงานบัญชี เรียงลำดับได้ ดังนี้ คือ สมรรถนะด้านกิจนิสัยที่ดีในการประกอบวิชาชีพ สมรรถนะด้านทักษะในการปฏิบัติงาน และสมรรถนะด้านความรู้ทางวิชาการ และอันนันท ทองปานคุณานนท์ (2557) ซึ่งได้ศึกษาวิจัยเรื่อง สมรรถนะในการปฏิบัติงานของพนักงาน กรณีศึกษาบริษัทโพสโค (ไทยแลนด์) จำกัด ซึ่งผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะที่มีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานของพนักงาน เรียงลำดับตามความสำคัญได้ คือ สมรรถนะด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง สมรรถนะด้านด้านบุคลิกลักษณะประจำตัว สมรรถนะด้านความรู้ สมรรถนะด้านแรงจูงใจในการทำงาน และสมรรถนะด้านทักษะ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับสมรรถนะของนักวิชาการทั้งหลาย โดยเฉพาะ David C. McClelland ซึ่งเป็นบุคคลที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นบิดาแห่งแนวคิดสมรรถนะที่กล่าวว่า ความรู้ และทักษะประสบการณ์เป็นสมรรถนะพื้นฐานที่ทำให้บุคคลทำงานได้สำเร็จตามเกณฑ์ปกติทั่วไป แต่สมรรถนะที่ทำให้บุคคลทำงานได้ประสบความสำเร็จในระดับดีเด่นกว่าบุคคลอื่นนั้นประกอบด้วย ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตนเองของบุคคล คุณลักษณะประจำตัวของบุคคล และแรงจูงใจหรือแรงขับภายในของบุคคล ซึ่งวัดและสังเกตได้ยาก (จำลอง นักพ่อน 2560) สอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการอื่น ๆ อีกหลายท่านได้แก่ Boyatzis (1982 อ้างถึงใน Boam and Sparrow 1992) ที่กล่าวว่า สมรรถนะเป็นลักษณะเฉพาะตัวที่อยู่ในแต่ละบุคคลซึ่งประกอบด้วย แรงจูงใจ ลักษณะนิสัย ทักษะ ความยอมรับหรือภาพลักษณ์ส่วนบุคคล บทบาททางสังคมรวมถึงองค์ความรู้ทั้งหลาย โดยแฝงอยู่ในตัวบุคคลซึ่งส่งผลต่อความสำเร็จในการทำงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย และ Boam และ Sparrow (1992) ซึ่งกล่าวไว้ว่า สมรรถนะหมายถึง กลุ่มพฤติกรรมของบุคคลที่มีความจำเป็นต่อการปฏิบัติงานตาม

ตำแหน่งหน้าที่ให้ประสบความสำเร็จ และ Dubois et all (2004) ได้ให้ความหมายของสมรรถนะว่า หมายถึง คุณลักษณะเฉพาะตัวของบุคคลที่นำไปสู่ความสำเร็จของงานตามบทบาทที่กำหนด จึงเป็นเครื่องมือของผู้ปฏิบัติงาน ในลักษณะต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จตามภารกิจ รวมถึงนักวิชาการในประเทศไทย คือ จิรประภา อัครบวร (2549) ซึ่งกล่าวว่า สมรรถนะเป็นลักษณะเฉพาะส่วนบุคคลที่ทำให้การทำงานประสบความสำเร็จและเป็นเลิศ ซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ ความรู้ ทักษะ อุปนิสัย บทบาททางสังคม การรับรู้ตนเอง และแรงจูงใจ และปิยชัย จันทร์วงศ์ไพศาล (2549) ซึ่งได้สรุปความหมายของสมรรถนะจากนักวิชาการหลายท่านไว้ว่า สมรรถนะหมายถึง ทักษะ ความรู้และความสามารถหรือพฤติกรรมของบุคคลที่มีต่อการปฏิบัติงาน เพื่อให้มั่นใจว่าจะทำงานได้จนบรรลุ ตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของงานที่วางไว้ ดังนั้นตัวของสมรรถนะที่ควรนำมาใช้เพื่อการพัฒนาหัวหน้าพ่อ ครวี่ที่สำคัญที่สุดมี 2 สมรรถนะ คือ 1) สมรรถนะด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล ซึ่ง Zwell (2000) ได้เสนอไว้ว่าสมรรถนะ นี้ ประกอบด้วย ความซื่อสัตย์และความจริงใจ การพัฒนาตนเอง ความสามารถในการตัดสินใจ คุณภาพในการตัดสินใจ การจัดการความเครียด การคิดวิเคราะห์ และความคิดรวบยอด และ 2) สมรรถนะด้านความรู้ ซึ่งประกอบด้วย ความรู้เกี่ยวกับลักษณะงาน ความรู้ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน ความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนในการปฏิบัติงาน ความรู้เกี่ยวกับ วัตถุประสงค์เครื่องมือและอุปกรณ์ และความรู้ในการบริหารงาน

ข้อเสนอแนะ

1. ธุรกิจร้านอาหารควรให้ความสำคัญกับการบริหารสมรรถนะของหัวหน้าพ่อครัวเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งจะส่งผลทำให้ธุรกิจประสบความสำเร็จ และมีชัยชนะเหนือคู่แข่ง โดยควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพของหัวหน้าพ่อครัวในด้านต่าง ๆ เรียงลำดับตามความสำคัญ ดังนี้ สมรรถนะด้าน คุณลักษณะส่วนบุคคล สมรรถนะด้านความรู้ สมรรถนะด้านทักษะ ด้านสมรรถนะด้านการใฝ่สัมฤทธิ์ในงาน สมรรถนะ ด้านการจัดการ และสมรรถนะด้านภาวะผู้นำ

2. การพัฒนาสมรรถนะด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลของหัวหน้าพ่อครัว ควรส่งเสริมและมุ่งเน้นให้หัวหน้าพ่อ ครวี่เป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติที่ดี 7 ประการ ได้แก่ 1) มีความซื่อสัตย์และความจริงใจ 2) พัฒนาตนเองอยู่เสมอ 3) มีความสามารถในการตัดสินใจ 4) สามารถตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง 5) สามารถจัดการความเครียดได้ 6) มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และ 7) เป็นผู้ที่มีความคิดรวบยอดในเรื่องต่าง ๆ

3. การพัฒนาสมรรถนะด้านความรู้แก่หัวหน้าพ่อครัว ควรมุ่งเน้นความรู้ในเรื่องต่าง ๆ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ความรู้เกี่ยวกับลักษณะงาน 2) ความรู้ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน 3) ความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนในการปฏิบัติงาน 4) ความรู้ เกี่ยวกับวัตถุประสงค์เครื่องมือและอุปกรณ์ และ 5) ความรู้ในการบริหารงาน

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้บรรลุความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ เนื่องจากได้รับความร่วมมือจากหัวหน้าพ่อครัวซึ่งเป็น กลุ่มตัวอย่างในการให้ข้อมูลที่สำคัญเพื่อการวิจัยตามแบบสอบถาม และได้รับคำปรึกษาทางด้านวิชาการโดยเฉพาะ ด้านการวิจัยและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล จากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.วิจิต อู่อัน ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณทุกท่านดังที่กล่าวมาไว้ ณ ที่นี้เป็นอย่างสูง

เอกสารอ้างอิง

- จำลอง นักพ่อน. **หน่วยที่ 9 การบริหารสมรรถนะทรัพยากรในองค์กรมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.** (ออนไลน์) 2560 (อ้างเมื่อ 1 เมษายน 2563). จาก <http://edu2.stou.ac.th/wp-content/uploads/23720-9.pdf>
- จิระประภา อัครบวร. “Competency คืออะไรกันแน่,” **ดำรงราชานุภาพ.** 6, 20 (2549): 1-3.
- จิราพร ทศพิณิจ และคณะ. “การวิเคราะห์สมรรถนะอาชีพของพ่อครัวในโรงแรม,” **การอาชีพและเทคนิคศึกษา.** 2, 4 (2555): 50-58.
- ธนิษฐา ชีวพัฒนพันธุ์. “สมรรถนะของพนักงานบัญชีในโรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี ตามทัศนะของหัวหน้างานบัญชี,” **RMUTT Global Business and Economics Review.** 10, 2 (2558): 141- 152.
- ธัญนันท์ ทองปานคุณานนท์. **สมรรถนะในการปฏิบัติงานของพนักงาน กรณีศึกษาบริษัท โพลโค (ไทยแลนด์) จำกัด.** สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกริก, 2557.
- ปิยชัย จันทร์วงศ์ไพศาล. **การค้นหาและวิเคราะห์เจาะลึก Competency ภาคปฏิบัติ.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: บริษัท H.R. Center, 2549.
- วิจัยกสิกรไทย, ศูนย์. **แนวโน้มธุรกิจอาหาร.** (ออนไลน์) 2562 (อ้างเมื่อ 14 มีนาคม 2563). จาก <https://kasikornresearch.com/th/analysis/k-econ/business?c=361>. 2562.
- สุกัญญา รัศมีธรรมโชติ. **แนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้วย Competency-Based Learning.** พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: ศิริวัฒนา อินเตอร์พริ้นท์, 2550.
- Boam, R. and P. Sparrow. **PDesigning andAchieving Competency: A Competency Based Based Approach to Developing People and Organization.** London: McGraw-Hill 1992.
- Dobois, David D. et al. **Competency-based Human Resources Management.** Boston: Davies-Black Publishing, 2004.
- Nunnally, J. C. **Psychometric theory.** 2nd ed. New York: McGraw-Hill, 1978.
- Porter, Michael E. **Competitive Strategy: Techniques for Analyzing Industries and Competitors.** New York: The Free Press, 1980.
- Shermon, G. **Competency based HRM: A Strategic resource for competency mapping Assessment and development Centre.** New Delhi: Tata McGraw-Hill, 2004.
- Zwell, M. **Creating a Culture of Competence.** New York: John Wiley and Sons, 2000.

มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์
Operational Standards of Child Development Centers under the Local
Administrative Organizations in Surin Province

ศุกลพิักษณณ์ มลาไวย์¹ สุรศักดิ์ ศรีกระจำง² ประกาศิต อานุกาฬแสนยาวกร² และประดิษฐ ศีลาบุตร²

องค์การบริหารส่วนตำบลธาตุ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ 32130 ¹

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ²

E-mail: sukhonpijak@gmail.com

Received: February 23, 2021; Revised: March 22, 2021; Accepted: March 22, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครู ต่อการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำแนกตาม ตำแหน่งวุฒิ การศึกษา และประสบการณ์ในตำแหน่งปัจจุบัน และ 3) ศึกษาปัญหาและแนวทางพัฒนาตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์ ตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารและครู จำนวน 331 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที และการวิเคราะห์ความแปรปรวน

ผลการวิจัยพบว่า

1. การดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีระดับมากที่สุด คือ ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รองลงมา คือ ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านที่มีระดับน้อยที่สุด คือ ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์ เมื่อจำแนกตาม ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ ในตำแหน่งปัจจุบัน ปรากฏว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความเห็นต่อมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ส่วนผู้ตอบแบบสอบถามที่มีวุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในตำแหน่งปัจจุบันต่างกันมีความเห็นต่อมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

3. ปัญหาและแนวทางในการพัฒนาตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์ คือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขาดความเป็นเอกภาพในการบริหารจัดการ บุคลากรมีจำนวนไม่เพียงพอ อาคารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไม่ได้มาตรฐานตามแบบของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กิจกรรมที่ครูใช้ในการพัฒนาหรือส่งเสริมการเรียนรู้มีตอบสนองต่อการเรียนรู้ของเด็กเล็ก ชุมชนไม่มีส่วนร่วมในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่มีนโยบายในการส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เป็นรูปธรรม แนวทางการพัฒนา คือ ควรดำเนินการให้ผู้อำนวยการกองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมได้มีอำนาจในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้อย่างเต็มที่ ผู้บริหารควรดำเนินการสรรหาบุคลากรให้แก่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เพียงพอ ผู้อำนวยการกองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ควรเสนอให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขอรับการสนับสนุนก่อสร้างอาคารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กหลังใหม่ ครูควรปรับเปลี่ยนกิจกรรมให้สอดคล้องกับการเรียนรู้ของเด็กเล็ก

ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรสร้างความเข้าใจให้ชุมชนได้เปลี่ยนทัศนคติว่าการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กนั้น ชุมชนก็สามารถที่จะมีส่วนร่วมและให้การสนับสนุนได้ทุกด้าน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีนโยบายในการส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เป็นรูปธรรม

คำสำคัญ: มาตรฐาน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

This research aimed 1) to study operational conditions based on the standards of the child development centers, 2) to compare administrators' and teachers' opinions towards the operation based on the standards of the child development centers classified by education levels and experiences in the current positions, and 3) to study problems and development guidelines based on the operational standards of the child development centers under the local administrative organizations in Surin Province. The samples were 331 participants: administrators and teachers. They were randomized by stratified sampling. The research instrument was a questionnaire. The statistics used in the research were percentage, mean, standard deviation, t-test, and Analysis of Variance: ANOVA.

The research findings were found as follows.

1. The operation based on the standards of the child development centers under the local administrative organizations in Surin Province in the overall was at a high level. The aspect with the highest level was the management of the child development centers, followed by the academic and the activities according to the curriculum. The aspect with the lowest level was the buildings, environment, and security of the child development centers.

2. The findings of the comparison of the opinions of the respondents towards the operation based on the standards of the child development centers under the local administrative organizations in Surin Province classified by education levels and experience in the current positions showed that in the overall, the respondents with the different positions had the different opinions towards the operation based on the standards of the child development centers under the local administrative organizations in Surin Province significantly. The respondents with the different education levels and the different experiences in the current positions in the overall had no differences of the opinions towards the operational standards of the child development centers under the local administrative organizations in Surin Province.

3. The problems and the development guidelines based on the operational standards of the child development centers under the local administrative organization in Surin Province were that the child development centers lacked of autonomy in management, staffs were not sufficient, child development center buildings did not meet the standards of Department of Local Administration, activities the teachers used to develop or enhance the students' learning were not related to children's learning, the residents in the communities did not participate in the development of the child development centers, and Department of Local Administration did not have

policies to promote concrete early childhood development networks. The development guidelines were that the Director of Division of Education, Religion, and culture should be proceed to have the power to fully manage child development centers, the administrators should recruited enough staffs for child development centers, the Director of Division of Education, Religion, and culture should suggest that the administrators asked for the support for the construction of a new child development center building, the teachers should adjust the activities in accordance with the learning of young children, the administrators of Department of Local Administration should create understanding of the residents in the communities to change the attitudes to the new ones that the residents in the communities were able to participate and support in all aspects, and Department of the Local Administration should have policies to promote concrete early childhood development networks.

Keywords: Standards, Child Development Centers, Department of Local Administration

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้ให้ความสำคัญกับการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการศึกษาของเด็กเล็ก โดยในมาตรา 54 ได้บัญญัติว่ารัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย รัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนาจนเข้ารับการศึกษาตั้งแต่อายุสามขวบ เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ให้สมกับวัย โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย นอกจากนี้รัฐธรรมนูญได้บัญญัติไว้ในมาตรา 258 ด้านการศึกษา สรุปได้ว่า การปฏิรูปด้านการศึกษา ให้สามารถเริ่มดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแล และพัฒนาจนเข้ารับการศึกษา เพื่อให้เด็กเล็กได้รับการพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้เหมาะสมกับวัย โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ดังนั้น ภาครัฐ ภาคเอกชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมถึงสถาบันครอบครัวที่เป็นจุดเริ่มต้นสำคัญของการดูแลเด็กจะต้องให้ความสำคัญกับการดูแลเด็กเล็กหรือเด็กปฐมวัยอย่างจริงจัง เพื่อวางรากฐานสำคัญในการพัฒนามนุษย์ให้เข้มแข็งยั่งยืนในอนาคตต่อไป (สุรียา ฮ่องเสนาะ 2560)

ปฐมวัยเป็นวัยเริ่มต้นของชีวิตและการพัฒนาการในทุกด้าน เป็นช่วงวัยที่พัฒนาการทางด้านต่าง ๆ เป็นไปอย่างรวดเร็วที่สุดและเป็นฐานรากที่สำคัญสำหรับพัฒนาการในช่วงวัยต่อไป เด็กในวัยนี้จึงเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งของประเทศ เด็กปฐมวัยที่ได้รับการดูแลอย่างเหมาะสมตามช่วงวัยจะสามารถเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีมีคุณภาพและจะเป็นกำลังสำคัญของประเทศชาติต่อไปในอนาคต ดังคำกล่าวของ ศ.ดร.เจมส์ เจ เอกแมน นักเศรษฐศาสตร์รางวัลโนเบล ปี พ.ศ. 2542 ที่ว่า “การลงทุนพัฒนาเด็กปฐมวัย เป็นการลงทุนที่คุ้มค่าให้ผลตอบแทนแก่สังคมที่ดีที่สุดในระยะยาว”

ดังนั้น การพัฒนาเด็กปฐมวัยจึงเป็นรากฐานที่มีผลต่อคุณภาพและประสิทธิภาพของคนตลอดชีวิตและเป็นการลงทุนที่คุ้มค่าที่สุด กล่าวคือ เด็ก เยาวชน และผู้ใหญ่ที่มีสุขภาพดีมีความสามารถเรียนรู้ ทำงานได้เก่งและเป็นพลเมืองดีที่จะนำสู่ความสำเร็จในสังคมที่ท้าทายในศตวรรษที่ 21 ต้องได้รับโอกาสการพัฒนาอย่างรอบด้านในช่วงปฐมวัย แต่คุณภาพของเด็กปฐมวัยยังเป็นจุดอ่อนที่เข้าขั้นวิกฤตของประเทศไทยที่จำเป็นต้องแก้ไขอย่างเร่งด่วน ภาครัฐ และทุกภาคส่วน พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครอบครัว ชุมชน สังคม บุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข ครู ผู้ดูแลเด็ก โรงเรียน องค์กรท้องถิ่นทุกระดับ บุคลากรพัฒนาสังคม ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคศาสนาและภาคธุรกิจ จึงต้องมี

ความรู้ความเข้าใจในความสำคัญของช่วงปฐมวัยตระหนักในพันธกิจและลงมือช่วยกันทำให้เด็กปฐมวัยมีโอกาสพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพในภาวะแวดล้อมที่ปลอดภัย “เด็กปฐมวัย” ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2551 ได้ให้ความหมายของเด็กปฐมวัยว่า หมายถึง เด็กซึ่งมีอายุยังไม่ครบหกปีบริบูรณ์ และให้หมายความรวมถึงทารกในครรภ์มารดาด้วย (กลุ่มพัฒนาการศึกษาปฐมวัย 2562)

การพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุนกับทุกภาคส่วนในสังคม เพื่อเป็นการระดมความร่วมมือทั้งทรัพยากรและการลงทุนทางสังคมที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และส่งเสริมความพร้อมของเด็กเล็กในการเข้ารับการศึกษาในระดับขั้นพื้นฐานต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชน ท้องถิ่น สามารถตอบสนองความต้องการของสังคมจนเป็นที่ยอมรับในศักยภาพของการบริหารจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยกระบวนการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมเป็นการระดมสรรพกำลังจากทุกภาคส่วนของสังคม ภายใต้ทักษะการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้บริหารและหัวหน้า ส่วนราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครู ครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ดูแลเด็ก เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์กับทุกภาคส่วนเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้เป็นสถานศึกษาและพัฒนาเด็กปฐมวัยที่มีคุณภาพ ซึ่งจะส่งผลให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการดำเนินงานที่ได้มาตรฐาน (กระทรวงมหาดไทย 2559)

ผู้วิจัยซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งนักวิชาการศึกษา รับผิดชอบดูแลศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงมีความสนใจที่จะศึกษามาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 643 แห่ง เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้จากการศึกษามาพัฒนาคุณภาพของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครู ต่อการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์ จำแนกตาม ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในตำแหน่งปัจจุบัน
3. เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางพัฒนาตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ผู้บริหารและครู สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตจังหวัดสุรินทร์ จำแนกเป็น ผู้บริหาร จำนวน 815 คน ครู จำนวน 1,408 คน รวมประชากรทั้งสิ้น 2,223 คน กำหนดขนาดของตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปกำหนดขนาดตัวอย่างของ เครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan 1970) จากจำนวนประชากร 2,223 คน ได้ตัวอย่างในการวิจัยทั้งสิ้น 331 คน กำหนดตัวอย่างได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิตามสัดส่วน (Proportion Stratified Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยพัฒนามาจากมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และปรึกษาผู้เชี่ยวชาญและนักวิชาการ ลักษณะของเครื่องมือเป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ได้แก่ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในตำแหน่งปัจจุบัน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์ โดยแบ่งมาตรฐานการบริหารงานออกเป็น 6 มาตรฐาน ได้แก่ 1) มาตรฐานด้านการบริหารจัดการ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) มาตรฐานด้านบุคลากร 3) มาตรฐานด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยของ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 4) มาตรฐานด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร 5) มาตรฐานด้านการมีส่วนร่วม และส่งเสริมสนับสนุน 6) มาตรฐานด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ประกอบด้วยคำถามทั้งหมด จำนวน 66 ข้อ และทดสอบหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของข้อคำถาม โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.90

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการพัฒนามาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าที (t - test Independent) วิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (Oneway Analysis of Variance) และทดสอบนัยสำคัญของความแตกต่างระหว่างตัวแปรหลายกลุ่ม

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์ ในภาพรวมรายด้าน ปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์ ในภาพรวมรายด้าน

รายการ	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S	แปลผล
1. ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	4.34	0.39	มาก
2. ด้านบุคลากร	4.20	0.43	มาก
3. ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	4.13	0.42	มาก
4. ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร	4.22	0.35	มาก
5. ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุน	4.19	0.47	มาก
6. ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย	4.16	0.44	มาก
เฉลี่ย	4.21	0.28	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่ามาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์ ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.21$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ($\bar{X} = 4.34$) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ($\bar{X} = 4.22$) และด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ($\bar{X} = 4.13$) มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวม ปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวม

รายการ	ผู้บริหาร		ครู		t
	\bar{X}	s	\bar{X}	s	
1. ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	4.37	0.40	4.32	0.38	1.075
2. ด้านบุคลากร	4.24	0.39	4.18	0.44	1.256
3. ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	4.22	0.35	4.08	0.44	2.909*
4. ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร	4.22	0.34	4.23	0.36	-0.132
5. ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุน	4.26	0.44	4.15	0.48	2.036
6. ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย	4.20	0.43	4.15	0.45	1.057
เฉลี่ย	4.25	0.23	4.18	0.30	2.218*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวมพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านอื่นไม่แตกต่างกัน

3. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยภาพรวม ปรากฏดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยภาพรวมรายด้าน

รายการ	ปริญญาตรี		สูงกว่าปริญญาตรี		t
	\bar{X}	S	\bar{X}	S	
1. ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	4.31	0.38	4.37	0.40	-1.524
2. ด้านบุคลากร	4.16	0.44	4.26	0.39	-2.112
3. ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	4.11	0.41	4.17	0.42	-1.385
4. ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร	4.23	0.36	4.22	0.33	0.367
5. ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุน	4.18	0.46	4.20	0.48	0.464
6. ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย	4.17	0.44	4.16	0.44	0.65
เฉลี่ย	4.19	0.30	4.23	0.25	-1.246

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยภาพรวมรายด้านพบว่าไม่แตกต่างกัน

4. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู จำแนกตามประสบการณ์ในตำแหน่งปัจจุบัน โดยภาพรวม ปรากฏดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู จำแนกตามประสบการณ์ในตำแหน่งปัจจุบัน โดยภาพรวม

ข้อ	มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F
1.	ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	ระหว่างกลุ่ม	0.452	2	0.226	1.468
		ภายในกลุ่ม	50.454	328	0.154	
		รวม	50.906	330		
2.	ด้านบุคลากร	ระหว่างกลุ่ม	0.069	2	0.035	0.186
		ภายในกลุ่ม	61.255	328	0.187	
		รวม	61.325	330		

ตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู จำแนกตามประสบการณ์ในตำแหน่งปัจจุบัน โดยภาพรวม (ต่อ)

ข้อ	มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F
3.	ด้านอาคารสถานที่สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	ระหว่างกลุ่ม	0.267	2	0.134	0.750
		ภายในกลุ่ม	58.490	328	0.178	
		รวม	58.757	330		
4.	ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร	ระหว่างกลุ่ม	0.687	2	0.343	2.780
		ภายในกลุ่ม	40.507	328	0.123	
		รวม	41.193	330		
5.	ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุน	ระหว่างกลุ่ม	0.007	2	0.003	0.015
		ภายในกลุ่ม	73.471	328	0.224	
		รวม	73.478	330		
6.	ด้านการส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย	ระหว่างกลุ่ม	0.404	2	0.202	1.012
		ภายในกลุ่ม	65.426	328	0.199	
		รวม	65.830	330		
เฉลี่ย		ระหว่างกลุ่ม	0.027	2	0.014	0.164
		ภายในกลุ่ม	27.240	328	0.083	
		รวม	27.267	330		

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู จำแนกตามประสบการณ์ในตำแหน่งปัจจุบัน โดยภาพรวมพบว่าไม่แตกต่างกัน

5. ปัญหาและแนวทางการพัฒนามาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์

ปัญหาในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์ คือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขาดความเป็นเอกภาพในการบริหารจัดการ บุคลากรมีจำนวนไม่เพียงพอ อาคารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไม่ได้มาตรฐานตามแบบของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กิจกรรมที่ครูใช้ในการพัฒนาหรือส่งเสริมการเรียนรู้ไม่ตอบสนองต่อการเรียนรู้ของเด็กเล็ก ชุมชนไม่มีส่วนร่วมในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่มีนโยบายในการส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เป็นรูปธรรม

แนวทางการพัฒนา คือ ควรดำเนินการให้ผู้อำนวยการกองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมได้มีอำนาจในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้อย่างเต็มที่ ผู้บริหารควรดำเนินการสรรหาบุคลากรให้แก่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เพียงพอ ผู้อำนวยการกองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ควรเสนอให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขอรับการสนับสนุนก่อสร้างอาคารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กหลังใหม่ ครูควรปรับเปลี่ยนกิจกรรมให้สอดคล้องกับการเรียนรู้ของเด็กเล็ก ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรสร้างความเข้าใจให้ชุมชนได้เปลี่ยนทัศนคติว่าการบริหารจัดการ

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กนั้น ชุมชนก็สามารถที่จะมีส่วนร่วมและให้การสนับสนุนได้ทุกด้าน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีนโยบายในการส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เป็นรูปธรรม

สรุปผลการวิจัย

1. การดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีระดับมากที่สุด คือ ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รองลงมา คือ ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านที่มีระดับน้อยที่สุด คือ ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์ เมื่อจำแนกตาม ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ ในตำแหน่งปัจจุบัน ปรากฏว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ส่วนผู้ตอบแบบสอบถามที่มีวุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในตำแหน่งปัจจุบันต่างกันมีความคิดเห็นต่อมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

3. ปัญหาและแนวทางในการพัฒนาตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์ คือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขาดความเป็นเอกภาพในการบริหารจัดการ บุคลากรมีจำนวนไม่เพียงพอ อาคารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไม่ได้มาตรฐานตามแบบของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กิจกรรมที่ครูใช้ในการพัฒนาหรือส่งเสริมการเรียนรู้มีตอบสนองต่อการเรียนรู้ของเด็กเล็ก ชุมชนไม่มีส่วนร่วมในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่มีนโยบายในการส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เป็นรูปธรรม แนวทางการพัฒนาคือ ควรดำเนินการให้ผู้อำนวยการกองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมได้มีอำนาจในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้อย่างเต็มที่ ผู้บริหารควรดำเนินการสรรหาบุคลากรให้แก่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เพียงพอ ผู้อำนวยการกองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ควรเสนอให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขอรับการสนับสนุนก่อสร้างอาคารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กหลังใหม่ ครูควรปรับเปลี่ยนกิจกรรมให้สอดคล้องกับการเรียนรู้ของเด็กเล็ก ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรสร้างความเข้าใจให้ชุมชนได้เปลี่ยนทัศนคติว่าการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กนั้น ชุมชนก็สามารถที่จะมีส่วนร่วมและให้การสนับสนุนได้ทุกด้าน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีนโยบายในการส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เป็นรูปธรรม

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ มีประเด็นสำคัญเกี่ยวกับมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังต่อไปนี้

1. มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์ โดยรวมมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก และด้านที่มีระดับมากที่สุด คือ ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เนื่องจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ถือเป็นสถานศึกษาตามมาตรา 4 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และมาตรา 18 กำหนดว่า การจัดการศึกษาปฐมวัยและการศึกษา ขั้นพื้นฐานให้จัดในสถานศึกษา ดังต่อไปนี้ (1) สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ได้แก่ศูนย์เด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์ของสถาบันศาสนา

ศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของเด็กพิการและเด็กซึ่งมีความต้องการพิเศษ หรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เรียกชื่ออย่างอื่น ฯลฯ ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีหน้าที่รับผิดชอบ การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัด ให้มีมาตรฐานและมีคุณภาพตามหลักวิชาการ กฎหมาย ระเบียบ และหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง โดยความร่วมมือสนับสนุนของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ รัศมี ตู้จินดา (2557) ได้ทำการศึกษา เรื่องการบริหารงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสิงห์บุรี ผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมมีการบริหารงาน ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในระดับปฏิบัติมาก สอดคล้องกับผลการศึกษาของ จิรนุช อรุณเรือ (2550) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียนในสังกัดเมืองพิทยา จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้เนื่องจากปัจจุบันสังคมให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาปฐมวัยมากขึ้น และเสริมสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ครู ผู้ปฏิบัติการสอน นักการศึกษา นักจิตวิทยา และผู้เชี่ยวชาญในวงการต่าง ๆ ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาสำหรับเด็กในวัยนี้มากขึ้น รองลงมาคือ ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เนื่องจาก มีการส่งเสริมการเรียนรู้ อบรมเลี้ยงดูที่เน้นเด็กเล็กเป็นสำคัญ การบูรณาการหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยให้สอดคล้องกับบริบทของสังคม วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กเล็ก พัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ - จิตใจ สังคมและสติปัญญา มีการจัดประสบการณ์แก่เด็ก พัฒนาเด็กเล็กผ่านการเล่นและกิจกรรมต่าง ๆ มีการบริหารงานวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตรที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Beckley (1986) ได้ทำการศึกษา เรื่องการจัดตารางกิจกรรมประจำวันในโรงเรียนอนุบาล ผลการศึกษาพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญระหว่างการจัดตารางกิจกรรมประจำวัน 3 ประเภท คือ นักเรียนที่ใช้ตารางกิจกรรมแบบเต็มวันทุกวัน มีความแตกต่างในเรื่องการจดจำ จำนวนเลขและตัวอักษร กลุ่มที่ใช้ตารางกิจกรรมแบบเต็มวันบางวันมีผลดีในเรื่องความสามารถในการเขียนจำนวนเลขได้ตามคำบอก จากข้อมูลของคะแนนโดยเฉลี่ย การจัดตาราง 62 กิจกรรมประจำวันแบบเต็มวันทุกวัน มีผลดีมากกว่าแบบอื่น ๆ การใช้ตารางกิจกรรมประจำวันแบบประจำวันเต็มวันทุกวันสามารถใช้เวลาในการทำกิจกรรมสร้างสรรค์ได้มากกว่าการจัดแบบอื่น ๆ และผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะว่าการจัดการศึกษาระดับอนุบาลศึกษานั้น เป้าหมายของนักการศึกษาและผู้บริหารโรงเรียน คือ คุณภาพของการศึกษา จึงควรมีการทำงานวิจัยอย่างต่อเนื่องเรื่องการจัดตารางกิจกรรมประจำวันของโรงเรียนและการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อพัฒนาเด็ก เนื่องจากประเภท ของการจัดตารางกิจกรรมประจำวันที่น่ามาใช้กับนักเรียนเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งของการจัดประสบการณ์ เนื้อหา หลักสูตร และครูผู้สอน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Wane (1984) ได้ทำการศึกษา เรื่องหลักสูตรและกิจกรรมในโรงเรียนอนุบาลเขต เลคแลนด์ (Leckland) นิวยอร์ก ค.ศ. 1963 - 1983 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวโน้ม และรูปแบบของหลักสูตรโรงเรียนอนุบาล ในเขต เลคแลนด์ นิวยอร์ก ตั้งแต่ ค.ศ. 1963 - 1983 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามของครูผู้สอนชั้นอนุบาลทุกคน แบบสัมภาษณ์ผู้บริหาร และวิเคราะห์เอกสารของโรงเรียน ผลการศึกษาพบว่า หลักสูตรส่วนใหญ่จะบันทึกไว้อย่างละเอียดมากกว่าการบอกกล่าวจากครูสู่ครู ในสิบปีที่ผ่านมา หลักสูตรจะเน้นการศึกษาวิชาการมากขึ้น การทำงานของเด็กที่จัดเป็นกลุ่มลดลง ขณะที่ทำให้เด็กทำงานเป็นรายบุคคลเพิ่มมากขึ้น ซึ่งการทำงานของเด็กระหว่างบุคคลมาก เวลาที่ใช้ในการสอนทักษะทางสังคมและพละกายน้อยลง แต่ครูก็เห็นว่ายังเป็นสิ่งสำคัญ ผู้ปกครองมีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนการสอนรวมทั้งการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ในการสอนของครูเน้นการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสติปัญญา แต่ไม่ได้ใช้แบบฝึกหัดในการเรียน การสอน ด้านที่มีระดับน้อยที่สุด คือ ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เนื่องจากมีอาคารสถานที่ ที่ตั้ง จำนวน ชั้นของอาคาร ทางเข้า - ออก ตัวอาคาร ประตู หน้าต่าง บันได วัสดุ อุปกรณ์ สุขภัณฑ์ ห้องสุขา พื้นที่ใช้สอยภายใน สิ่งแวดล้อมภายในอาคาร แสงสว่าง สิ่งแวดล้อมภายนอกอาคาร รั้ว สภาพแวดล้อมและมลภาวะ พื้นที่เล่นกลางแจ้ง มาตราการด้านความปลอดภัย การเตรียมความพร้อมรับสถานการณ์ฉุกเฉินและอันตรายต่าง ๆ เป็นไปตามมาตรฐาน การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 ซึ่งสอดคล้อง

กับผลการศึกษาของ Den (2000) ได้ทำการศึกษา เรื่องการศึกษามาตรการด้านความปลอดภัย และแนวทางการป้องกันในเด็กระดับปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า นอกจากการจัดการจัดการการเรียนรู้ในระดับปฐมวัยแล้วความปลอดภัยก็ไม่อาจมองข้าม ซึ่งความปลอดภัยดังกล่าวมิได้หมายถึงอุบัติเหตุทั่วไปเท่านั้น แต่ยังหมายถึงความมั่นคงต่อจิตใจอีกด้วย โดยเฉพาะบุคคลที่เกี่ยวข้องรอบตัวเด็ก ผู้เชี่ยวชาญ ได้ให้แนวคิดไว้ว่า ควรมีการออกแบบการสอนที่ปลอดภัยเมื่อเด็กมีปัญหาควรมีการรักษาอย่างเป็นระบบและควรมีบุคลากร ที่เชี่ยวชาญในการวางแผนจัดหลักสูตรความปลอดภัยในสถานศึกษาอีกด้วย สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สมคิด คำดี (2553) ได้ทำการศึกษา เรื่องการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามทัศนะของคณะกรรมการบริหารสังกัดเทศบาลในจังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า ด้านงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ได้แก่ การควบคุมดูแลอาคารให้เกิดความปลอดภัย เกิดความสะอาดสบาย ความเพียงพอ และเหมาะสมกับเด็ก การรักษาความปลอดภัยในทรัพย์สินของทางราชการ

3. ปัญหาและแนวทางในการพัฒนาตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์ คือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขาดความเป็นเอกภาพในการบริหารจัดการ บุคลากรมีจำนวนไม่เพียงพอ อาคารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไม่ได้มาตรฐานตามแบบของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กิจกรรมที่ครูใช้ในการพัฒนาหรือส่งเสริมการเรียนรู้ไม่ตอบสนองต่อการเรียนรู้ของเด็กเล็ก ชุมชนไม่มีส่วนร่วมในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่มีนโยบายในการส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เป็นรูปธรรม แนวทางการพัฒนาคือ ควรดำเนินการให้ผู้อำนวยการกองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมได้มีอำนาจในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้อย่างเต็มที่ ผู้บริหารควรดำเนินการสรรหาบุคลากรให้แก่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เพียงพอ ผู้อำนวยการกองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ควรเสนอให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขอรับการสนับสนุนก่อสร้างอาคารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กหลังใหม่ ครูควรปรับเปลี่ยนกิจกรรมให้สอดคล้องกับการเรียนรู้ของเด็กเล็ก ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรสร้างความเข้าใจให้ชุมชนได้เปลี่ยนทัศนคติว่าการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กนั้น ชุมชนก็สามารถที่จะมีส่วนร่วมและให้การสนับสนุนได้ทุกด้าน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีนโยบายในการส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรให้ความสำคัญต่อศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในฐานะเป็นสถานศึกษาและพัฒนาเด็กปฐมวัยในการจัดประสบการณ์และส่งเสริมพัฒนาการการเรียนรู้ ดังนั้น ในการก่อสร้างหรือปรับปรุงอาคาร สถานที่ และจัดภูมิทัศน์สภาพแวดล้อม ทั้งภายในอาคารและภายนอกอาคาร ต้องคำนึงถึงความมั่นคง แข็งแรง ถูกสุขลักษณะ มีความเหมาะสมและปลอดภัยแก่เด็กเล็ก เพื่อส่งเสริมพัฒนาการและสุขภาพของเด็กเล็ก ให้ผู้ปกครองมีความมั่นใจไว้วางใจการก่อสร้างและพัฒนาอาคารสถานที่สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจะมีส่วนช่วยในการส่งเสริมและพัฒนาเด็กเล็ก การจัดสภาพแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะ จะส่งผลต่อสุขภาพโดยตรงในการป้องกันการแพร่กระจายของโรคติดต่อ สามารถลดความเสี่ยงจากการเกิดอุบัติเหตุ ส่งเสริมความปลอดภัยให้กับเด็กและฝึกสุขนิสัยให้เด็กมีพฤติกรรมที่ถูกต้องซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องให้ความสำคัญในการก่อสร้างอาคาร หรือการปรับปรุงอาคาร สถานที่ เพื่อจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน

2. ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรดำเนินการให้มีการจัดสภาพแวดล้อมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เกิดความปลอดภัย ถูกสุขลักษณะ และควรตั้งอยู่ห่างจากแหล่งอบายมุข ฝุ่นละออง กลิ่น หรือเสียงที่รบกวน มีการจัดระบบสุขาภิบาล การระบายน้ำ การระบายอากาศ และการจัดเก็บสิ่งปฏิกูลให้เหมาะสม ไม่ปล่อยให้แหล่ง

เฉพาะ หรือแพร่เชื้อโรคโดยเฉพาะต้องกำจัดสิ่งปฏิภูลทุกวัน มีพื้นที่เล่นกลางแจ้งเฉลี่ยไม่น้อยกว่า 2.00 ตารางเมตร ต่อจำนวนเด็ก 1 คน โดยจัดให้มีเครื่องเล่นกลางแจ้งที่ปลอดภัย และมีจำนวนเพียงพอกับเด็ก ควรเป็นพื้นสนามหญ้า ติ ดิน หวาย หรือวัสดุที่อ่อนนุ่ม ในกรณีที่ไม่สามารถจัดให้มีที่เล่นกลางแจ้งเป็นการเฉพาะ หรือในสถานที่อื่น ๆ ได้ ควรปรับใช้ในบริเวณที่ร่มแทน โดยมีพื้นที่ตามเกณฑ์กำหนดหรืออาจจะจัดกิจกรรมกลางแจ้งสำหรับเด็กในสถานที่อื่น ๆ ที่เหมาะสมเช่น ในบริเวณลานวัด หรือในสวนสาธารณะในกรณีที่นำเด็กออกไปเล่นนอกศูนย์ จะต้องคำนึงถึงความปลอดภัยและการดูแลอย่างใกล้ชิดเป็นสิ่งสำคัญ โดยให้เด็กมีกิจกรรมกลางแจ้งอย่างน้อย 1 ชั่วโมง ในแต่ละวัน

3. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรจัดให้มีบริเวณพื้นที่สำหรับการเล่นและพัฒนาเด็กเล็ก โดยมีห้องส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กเล็ก เช่นห้องศูนย์สื่อ ห้องนิทาน ห้องสมุด ฯลฯ ซึ่งทุกห้องต้องไม่ชื้น และไม่ร้อน ควรเป็นพื้นไม้หรือวัสดุที่มีความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ ทำความสะอาดง่าย และอยู่ในสภาพที่สะอาดอยู่เสมอ จัดวางสิ่งของเครื่องใช้ เช่น ตู้ โต๊ะ เป็นระเบียบและมีการยึดติดกับผนังหรือพื้นอย่างมั่นคง ในกรณีที่เครื่องใช้นั้นล้มได้ง่าย เหลี่ยม มุม ที่แหลมคมของเครื่องใช้ต่าง ๆ ต้องหุ้มด้วยวัสดุที่นุ่มเพื่อป้องกันการกระแทกของเด็กเล็ก และควรมีมาตรการเตรียมความพร้อมรับสถานการณ์ฉุกเฉินและอันตรายต่าง ๆ เช่น มีการฝึกซ้อมสำหรับการป้องกันอุบัติเหตุ ไม่น้อยกว่าปีละ 1 ครั้ง บุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรได้รับการอบรมด้านการปฐมพยาบาลเบื้องต้น การป้องกันอุบัติเหตุและความเจ็บป่วยฉุกเฉินของเด็กเล็ก มีโทรศัพท์และหมายเลขโทรศัพท์ฉุกเฉินของส่วนราชการต่าง ๆ เช่น สถานีตำรวจ หน่วยป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โรงพยาบาล ไว้เพื่อติดต่อได้อย่างทันท่วงทีกรณีเกิดเหตุการณ์คับขัน หรือจำเป็นที่อาจเป็นอันตราย ต่อเด็กเล็ก และควรมีอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้สำหรับการปฐมพยาบาลเบื้องต้นประจำไว้ มีสมุดบันทึกข้อมูลสุขภาพและพัฒนาการของเด็กเล็ก มีมาตรการในการรับ - ส่งเด็กเล็ก กรณีเกิดสถานการณ์ฉุกเฉิน และอันตรายต่าง ๆ อย่างเป็นระบบมีแผนและแนวทางปฏิบัติกรณีมีเหตุฉุกเฉินเกิดขึ้นกับเด็กเล็ก ที่จะต้องดำเนินการช่วยเหลือโดยด่วน ควรมีการสำรวจ ประเมิน และจัดการจุดเสี่ยงด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อให้ทราบถึงปัญหาอาคารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไม่ได้มาตรฐาน และนำผลที่ได้มาปรับปรุงมาตรฐานด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้ดียิ่งขึ้น

2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับเครื่องเล่นสนามของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเนื่องจากการเล่นและการเคลื่อนไหวของเด็กเล็ก เป็นการพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ ทำให้ร่างกายเกิดความแข็งแรง มีความคล่องแคล่วในการใช้อวัยวะต่าง ๆ และนำผลที่ได้มาประกอบการจัดหาเครื่องเล่นสนามที่ส่งผลต่อการเรียนรู้และมีความปลอดภัยต่อเด็กเล็ก

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี โดยได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน ผศ. ดร.สุรศักดิ์ ศรีกระจำงประธาน กรรมการที่ปรึกษา รศ.ดร.ประกาศิต อาณาภาพแสนยาก และ ผศ.ดร.ประดิษฐ์ ศิลาบุตร กรรมการที่ปรึกษาที่ได้ให้คำปรึกษาและให้แนวทางในการศึกษาค้นคว้า รวมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิที่ช่วยตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิจัย ผู้บริหาร และครู ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์ ที่ให้ความช่วยเหลือในการตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- กลุ่มพัฒนาการศึกษาปฐมวัย. **มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2562.
- จีรนุช อรุณเรื่อ. **ปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียนสังกัดเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี**. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา, 2550.
- รัศมี ตู้อินดา. **การบริหารงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสิงห์บุรี**. การศึกษาค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี, 2557.
- มหาดไทย, กระทรวง. **มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2559.
- สมคิด คำดี. **การบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามทัศนะของคณะกรรมการบริหารสังกัด เทศบาลในจังหวัดชลบุรี**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, 2553.
- สุริยา ช้องเสนาะ. **การจัดการศึกษาเด็กเล็กให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2560.
- Beckley, W. L. **Kindergarten scheduling options and effects education, earl childhood, length of school Master's**. (Thesis M.ED.) Tecumseh: Graduate school Drake University, Photo copied, 1986.
- Den, F. **Studies in safety Availabl epromotion for preschool children**. (online) 2000 (cited 20 December 2009). from Norrbackahuset Karolinska Sjukhuset.
- Krejcie, R. V. and D. W. Morgan. "Determining Sample Size for Research Activities," **Educational and Psychological Measurement**. 30, 3 (1970): 607-610,
- Wane, E. D. **Kindergarten curriculum and programs in lakeland country**. Gainesville: Santafe University, 1984.

โปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน
สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5
A Teacher Development Program in Learning Management to Enhance
Creative Thinking of the Students in the Schools under Khon Kaen
Primary Education Service Area Office 5

สุพัตรา พลขันธ์ และวิทยา วรพันธ์

วิจัยและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

E-mail: meaw.phonkhun@gmail.com

Received: March, 30 2020; Revised: May, 14 2020; Accepted: May, 14 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 และ 2) พัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 การวิจัยนี้ดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 และระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ประชากร ได้แก่ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 5 ที่ปฏิบัติงานในปีการศึกษา 2562 จำนวน 2,872 คน จาก 260 โรงเรียนโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เพื่อหาขนาดตัวอย่าง และจำแนกสถานศึกษาโรงเรียนศูนย์เครือข่ายจากนั้นดำเนินการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย ให้ได้ตัวอย่างจำนวน 350 คน ได้มาโดยการใช้ตารางสำเร็จรูป เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี ประเภท 2 คือ แบบสอบถามเพื่อใช้ในการสอบถามสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของแนวทางการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 และแบบสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิจากโรงเรียนต้นแบบของโรงเรียนที่เป็นเลิศทางด้านการจัดการเรียนรู้ สถิติที่ใช้ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า

1. ความคิดเห็นผู้บริหารและครูต่อสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน คือ ขั้นการนำความคิดใหม่มาสร้างสรรค์งาน รองลงมาคือ ขั้นนำ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือขั้นการสร้างอุปมาแบบตรงหรือเปรียบเทียบแบบตรง สำหรับสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกัน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ขั้นการนำความคิดใหม่มาสร้างสรรค์งาน รองลงมาคือ ขั้นการสร้างอุปมาค่าคู่ขัดแย้ง ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ขั้นการสร้างอุปมาบุคคลหรือเปรียบเทียบบุคคลกับสิ่งของ

2. ผลการวิเคราะห์การพัฒนาโปรแกรมการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ทั้ง 5 ส่วน ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) วิธีการพัฒนา 5) การประเมินผล และความเป็นไปได้สูงสุดในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ การพัฒนาครู

Abstract

The purposes of the research were 1) to study current and desirable conditions in learning management to enhance creative Thinking of the students in the schools under Khon Kaen Primary Education Service Area Office 5 and 2) to develop a teacher development program in learning management to enhance creative thinking of the students in the schools under Khon Kaen Primary Education Service Area Office 5. The research was conducted into two phases. The first phase was to study current and desirable conditions in learning management to enhance creative thinking of the students in the schools under Khon Kaen Primary Education Service Area Office 5, and the second phase was to develop a teacher development program in learning management to enhance creative thinking of the students in the schools under Khon Kaen Primary Education Service Area Office 5. The population consisted of 2,872 teachers working in the 2018 academic year from 260 schools under Khon Kaen Primary Education Service Area Office 5, randomized by multi-stage sampling to find the sample size, and classified by school network centers. After that, the samples were randomized by simple random sampling to receive 350 participants by using the finished table. The research instruments consisted of two instruments: a questionnaire asking for current and desirable conditions to be used as guidelines for developing teachers in learning management to enhance creative thinking of the students in the schools under Khon Kaen Primary Education Service Area Office 5 and a depth-interview form used to interview experts from model schools which were excellent in learning management. The statistical instruments were percentage, mean, and standard deviation.

The research findings were found as follows.

1. The opinions of the administrators and the teachers towards the current and desirable conditions in learning management to enhance creative thinking of the students in the schools under Khon Kaen Primary Education Service Area Office 5 in the overall were at a high level. When each aspect was considered, all of the aspects were at a high level. The first priority aspect with the highest mean score was the step on bring new ideas to create works, followed by the introduction step. The aspect with the lowest mean score was the step on creating direct metaphors or straight comparison. The desirable conditions in learning management to enhance creative Thinking of the students in the schools under Khon Kaen Primary Education Service Area Office 5 in the overall was at the highest level. When each aspect was considered, the findings showed that the aspect with the highest mean score was the step on bring new ideas to create works, followed by the step on creating multiple-opposite metaphors. The aspect with the lowest mean

score was the step on creating personal metaphors or comparisons between humans and things.

2. The findings on the analysis of the development of the teacher development program in learning management to enhance the creative thinking of the students in the schools under Khon Kaen Primary Education Service Area Office 5 showed that the program consisted of five components: 1) principles, 2) objectives, 3) contents, 4) development methods, and 5) evaluation and possibility which was at the highest level.

Keywords: Learning Management to Enhance Creative Thinking, Teacher Development

บทนำ

การจัดการการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 แตกต่างจากการจัดการการเรียนรู้ในอดีตที่ผู้เรียนต้องอาศัยการศึกษาโดยการถ่ายทอดวิทยาการจากประสบการณ์ของผู้สอนหรือจากการอ่านหนังสือหรือตำราของผู้เรียน การเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาแบบไร้ขีดจำกัด ผู้เรียนสามารถค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย บทบาทความเป็น ครูเปลี่ยนจากผู้สอนมาเป็นโค้ชที่จำเป็นต้องมีวิธีการที่สามารถฝึกฝนให้ผู้เรียนเกิดทักษะการเรียนรู้รอบด้าน สามารถบูรณาการความรู้ต่าง ๆ ที่มีให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม สามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้โดยใช้สติปัญญาสามารถดำรงอยู่ภายในโลกความเป็นจริงได้อย่างปกติสุข (วิจารณ์ พานิช 2556) แผนการศึกษาแห่งชาติ ได้วางเป้าหมายไว้ 2 ด้าน คือ เป้าหมายด้านผู้เรียน (Learner Aspirations) โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีคุณลักษณะ และทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (3Rs8Cs) ประกอบด้วย ทักษะและ คุณลักษณะต่อไปนี้ 3Rs ได้แก่ การอ่านออก (Reading) การเขียนได้ (Writing) และการคิดเลขเป็น (Arithmetics) 8Cs ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ (Cross – cultural Understanding) ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ (Collaboration, Teamwork and Leadership) ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และการรู้เท่าทันสื่อ (Communications, Information and Media Literacy) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์และ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Computing and ICT Literacy) ทักษะอาชีพ และทักษะ การเรียนรู้ (Career and Learning Skills) และความมีเมตตา กรุณา มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม (Compassion) การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ได้ถูกนำมากำหนดเป็นเป้าหมายในการจัดการศึกษา ดังที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 4 มาตรา 24 ข้อ 2 และ ข้อ 3 ว่า “ให้สถานศึกษาฝึกกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญกับสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้ป้องกันและแก้ไขโดยจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2542) และในส่วนของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ กำหนดให้มีการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้กับนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยกำหนดเป็นจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ข้อ 2 ว่า “ผู้เรียนจะต้องมีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการค้นคว้า” (กระทรวงศึกษาธิการ 2545)

การพัฒนาคนในศตวรรษที่ 21 ต้องการผู้เรียนที่มีคุณลักษณะ คือ ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม การสื่อสารกับผู้ร่วมงาน การมีทักษะชีวิต การคิดเชิงวิพากษ์ การแก้ปัญหาและ ตัดสินใจ การใช้งานเทคโนโลยีในปัจจุบัน การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้สอนต้องเลือกรูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายเหมาะสมสำหรับผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล จัดการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นให้ผู้เรียนได้สร้างความรู้ด้วยตัวเองตั้งแต่การเลือกและวางแผนการทำงานอย่างเป็นลำดับขั้นตอน เลือกใช้เครื่องมือ การออกแบบการ

ทดลอง การสำรวจลงมือปฏิบัติ บันทึกผล แปลผล นำเสนอผลงาน ผู้เรียนมีโอกาสได้แสดงออกอย่างอิสระ ได้คิดอย่างหลากหลาย ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้คิดอย่างสร้างสรรค์ได้เรียนรู้จากการปฏิบัติได้รับประสบการณ์ตรง ทำกิจกรรมตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของตนเองและมีความสุขในการเรียนรู้ และยังเป็นการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในทุกขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้ตั้งแต่การวางแผนการเรียนรู้ การออกแบบการเรียนรู้ การสร้างสรรค์ ประยุกต์ใช้ผลผลิต และการประเมินผลงาน โดยผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้จัดการเรียนรู้

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ได้กำหนดวิสัยทัศน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาภายใต้แนวคิด เน้นพัฒนาครูเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้มุ่งสู่ทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 (PLC : 3R & 8C) โดยมีกระบวนการพัฒนาเป็น 3 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 ประกาศนโยบาย อธิบายตัวชี้วัดระยะที่ 2 พัฒนาสู่เป้าหมาย ระยะที่ 3 ติดตาม ประเมินความสำเร็จ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้นั้น ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องมีเป้าหมายเดียวกันและร่วมมือกันพัฒนาให้ประสบความสำเร็จรวมทั้งร่วมกันชื่นชมในความสำเร็จนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 หวังอย่างยิ่งว่าผู้บริหารโรงเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษาตลอดจนผู้สนับสนุนซึ่งได้แก่ ชุมชน ผู้ปกครอง องค์กร และหน่วยงานอื่นจะร่วมกันพัฒนาและยกระดับคุณภาพผู้เรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 ตามความมุ่งหวังของประเทศชาติ

ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนในสถานศึกษาได้ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 เพื่อจะเป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิตของผู้เรียนเพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ สามารถตัดสินใจได้อย่างเหมาะสมและมีเหตุผล ในยุคที่ข้อมูลข่าวสารเทคโนโลยีมีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว การพัฒนาการคิดและส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ให้กับผู้เรียนจึงเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง การได้รับการพัฒนาการคิดตั้งแต่ในวัยประถมศึกษาจะช่วยส่งเสริมด้านการคิดสร้างสรรค์ให้พัฒนาความคิดอย่างก้าวไกลและเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ ผู้วิจัยจึงจัดทำโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 นี้ขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5
2. เพื่อพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5
2. พัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

ขั้นตอนการ

1.1 ศึกษาเอกสารแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนสำหรับสถานศึกษา

1.2 สร้างแบบสอบถาม เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและความคิดสร้างสรรค์ของครู

1.3 นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจากโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

1.4 วิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

1.5 นำผลการวิจัยที่ได้จากระยะที่ 1 มาวิเคราะห์ดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index) เพื่อจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนสำหรับสถานศึกษา

1.6 ศึกษาการจัดกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนในสถานศึกษา (Best Practice)

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ที่ปฏิบัติงานในปีการศึกษา 2562 จำนวน 2,872 คน จาก 260 โรงเรียน

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ที่ปฏิบัติงานในปีการศึกษา 2562 จำนวน 2,872 คน จาก 260 โรงเรียนโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi Stage Sampling) คือ กำหนดขนาดตัวอย่างโดยเทียบจำนวนประชากรทั้งหมดกับตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan เพื่อหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง และจำแนกสถานศึกษาโรงเรียนศูนย์เครือข่ายจากนั้นดำเนินการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Sample Random Sampling) ให้ได้ตัวอย่างจำนวน 350 คน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนประชากร และกลุ่มตัวอย่างของการวิจัย

	โรงเรียน	หัวหน้ากลุ่มงาน	ครูผู้สอน	รวม
ประชากร	260	356	2,516	2,872
ตัวอย่าง	70	65	285	350

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการออกแบบการเรียนรู้การคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ที่ปฏิบัติงานในปีการศึกษา

1. แบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นการสอบถามข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ประสบการณ์ทำงาน เป็นแบบตรวจสอบรายการ ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับตามแนวคิดของ Likert (Likert Ratings Scale) โดยมีคำถามครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับองค์ประกอบของขั้นตอนการสอนเชิงคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามพิจารณาความคิดเห็นเกี่ยวกับ แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยกำหนดเกณฑ์ระดับคะแนน ดังนี้ 5 หมายถึง สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนสำหรับสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด 4 หมายถึง

มีสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนสำหรับสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก 3 หมายถึง สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนสำหรับสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง 2 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนสำหรับสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อย 1 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนสำหรับสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. แบบสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิจากโรงเรียนที่เป็นโรงเรียนต้นแบบ ขั้นตอนดำเนินการ

2.1) นำผลจากการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในระยะที่ 1 มาเป็นกรอบในการสร้างแบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกต 2.2 สร้างแบบสัมภาษณ์ 2.3) ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิจากโรงเรียนที่เป็นโรงเรียนต้นแบบ (Best Practice) ของโรงเรียนที่เป็นเลิศทางด้านจัดการเรียนรู้ของครู จำนวน 3 แห่ง 2.4) วิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ โปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน สำหรับสถานศึกษา

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในระยะที่ 1 มาสังเคราะห์เพื่อสร้างแบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจากโรงเรียนที่เป็นโรงเรียนต้นแบบ (Best Practice) จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 1 คน และครูผู้สอน 1 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โรงเรียนละ 2 คน จาก 3 โรงเรียน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น จำนวน 6 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบสัมภาษณ์การศึกษาข้อมูล Best Practice การพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นตามขอบข่าย ตามกรอบแนวคิด และความต้องการจำเป็น ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการร่างโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

2. แบบสังเกตการศึกษาข้อมูล Best Practice โปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการร่างโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

การหาคุณภาพของเครื่องมือการสร้างแบบสัมภาษณ์/แบบสังเกต โปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ดังนี้ 1) ศึกษาเอกสาร แนวคิด และทฤษฎีวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา จากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสัมภาษณ์ เพื่อนำมาประกอบเป็นแนวคิดแล้วสร้างแบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกต ภายใต้กรอบแนวคิด 2) กำหนดโครงสร้างของแบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกต ให้สอดคล้องและครอบคลุมโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา 3) ดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกต ตามกรอบที่กำหนด และนำร่างแบบสัมภาษณ์การจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้อง จากนั้นดำเนินการแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา 4) นำแบบสัมภาษณ์ฉบับร่างที่ผ่านการพิจารณาจากกรมการควบคุมวิทยานิพนธ์แล้ว ให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาให้ความเห็นเกี่ยวกับความสอดคล้องของข้อคำถามโดยใช้เทคนิค IOC (Index of Item-Objective Congruence) โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไปและใช้เกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ +1 หมายถึง สอดคล้องกับนิยามศัพท์ 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าสอดคล้องกับนิยามศัพท์ -1 หมายถึง ไม่สอดคล้องกับนิยาม

ศัพท์ 5) ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ แล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง 6) จัดทำฉบับสมบูรณ์ที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วถูกต้องครบถ้วนไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. แบบสอบถามที่ผ่านการตรวจพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญแล้ว นำไปทดลองใช้เพื่อหาคุณภาพของแบบสอบถาม โดยนำไปลองใช้ (Try Out) กับครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างและมีความคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอน 30 คน เพื่อหาความเที่ยงของเครื่องมือและหาคุณภาพแบบทดสอบ วิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกโดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน ตามวิธี Item Total Correlation โดยเลือกข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ในช่วงที่เหมาะสม (บุญชม ศรีสะอาด 2554) พบว่าแบบสอบถามมีค่าอำนาจจำแนก สภาพปัจจุบัน อยู่ ระหว่าง 0.76 สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ระหว่าง 0.79 วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) โดยเกณฑ์ความเชื่อมั่นที่ยอมรับได้ (บุญชม ศรีสะอาด 2554) พบว่า แบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่น สภาพปัจจุบัน อยู่ระหว่าง 0.98 สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ระหว่าง 0.98

2. การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ โปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Content Analysis) นำผลจากการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในระยะที่ 1 และการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิธีปฏิบัติที่ดีเยี่ยม (Best Practice) ของโรงเรียนที่เป็นเลิศทางด้านการจัดการเรียนรู้ของครูมาเป็นกรอบในการร่างโปรแกรม พัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นผู้บริหารและครูต่อสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยรวมและรายด้าน

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นผู้บริหารและครูต่อสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 5 โดยรวมและรายด้าน

การจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริม ความคิดสร้างสรรค์	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	\bar{X}	S	ค่าระดับ	\bar{X}	S	ค่าระดับ
ชั้นนำ	3.75	0.73	มาก	4.62	0.58	มากที่สุด
ขั้นการสร้างอุปมาแบบตรงหรือเปรียบเทียบ แบบตรง	3.64	0.77	มาก	4.58	0.60	มากที่สุด
ขั้นการสร้างอุปมาบุคคลหรือเปรียบเทียบ บุคคลกับสิ่งของ	3.67	0.79	มาก	4.54	0.66	มากที่สุด
ขั้นการสร้างอุปมาคำคู่ขัดแย้ง	3.73	0.77	มาก	4.64	0.59	มากที่สุด
ขั้นอธิบายความหมายของคำคู่ขัดแย้ง	3.74	0.76	มาก	4.61	0.61	มากที่สุด
ขั้นการนำความคิดใหม่มาสร้างสรรค์งาน	3.80	0.77	มาก	4.65	0.60	มากที่สุด
โดยรวม	3.72	0.76	มาก	4.62	0.63	มากที่สุด

จากตาราง 2 พบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.72$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือขั้นการนำความคิดใหม่มาสร้างสรรค์งาน ($\bar{X} = 3.80$) รองลงมาคือ ขั้นนำ ($\bar{X} = 3.75$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือขั้นการสร้างอุปมาแบบตรงหรือเปรียบเทียบแบบตรง ($\bar{X} = 3.64$) สำหรับสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยรวมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกัน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ขั้นการนำความคิดใหม่มาสร้างสรรค์งาน ($\bar{X} = 4.65$) รองลงมาคือ ขั้นการสร้างอุปมาคำคู่ขัดแย้ง ($\bar{X} = 4.64$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ขั้นการสร้างอุปมาบุคคลหรือเปรียบเทียบบุคคลกับสิ่งของ ($\bar{X} = 4.54$)

2. ผลการวิเคราะห์การพัฒนาโปรแกรมการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

2.1 การวิเคราะห์ความต้องการความจำเป็นในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5 ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ความต้องการความจำเป็นเพื่อจัดลำดับความสำคัญ (Modified Priority Need Index: PNI) เพื่อนำไปใช้ในการออกแบบโปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ดังตาราง

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5 และค่าดัชนีความต้องการจำเป็นปรับปรุง ($PNI_{Modified}$) และลำดับความต้องการจำเป็นโดยรวมและรายด้าน

การจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์	D	I	$PNI_{Modified}$	ลำดับ
ขั้นนำ	4.25	4.66	0.09	4
ขั้นการสร้างอุปมาแบบตรงหรือเปรียบเทียบแบบตรง	4.23	4.70	0.10	3
ขั้นการสร้างอุปมาบุคคลหรือเปรียบเทียบบุคคลกับสิ่งของ	4.20	4.68	0.11	2
ขั้นการสร้างอุปมาคำคู่ขัดแย้ง	4.22	4.54	0.07	6
ขั้นอธิบายความหมายของคำคู่ขัดแย้ง	4.20	4.64	0.08	5
ขั้นการนำความคิดใหม่มาสร้างสรรค์งาน	4.21	4.69	0.13	1
โดยรวม	4.20	4.64	0.09	

จากตารางที่ 3 ลำดับความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน สำหรับ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5 เรียงลำดับจากมากไปน้อย ขั้นการนำความคิดใหม่มาสร้างสรรค์งาน ขั้นการสร้างอุปมาบุคคลหรือเปรียบเทียบบุคคลกับสิ่งของ ขั้นการสร้างอุปมาแบบตรงหรือเปรียบเทียบแบบตรง ขั้นนำ ขั้นอธิบายความหมายของคำคู่ขัดแย้ง และ ขั้นการสร้างอุปมาคำคู่ขัดแย้ง ตามลำดับ

ดำเนินการให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบและประเมินโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5 โดยมีประเด็นสำคัญสำหรับใช้ในการประเมินโปรแกรม คือ ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม เพื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบของโปรแกรมได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา วิธีการพัฒนา การประเมินผล ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิต่อระดับความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของโปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

รายการประเมิน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	\bar{X}	S	ระดับ	\bar{X}	S	ระดับ
1. หลักการและเหตุผล						
1.1 การบรรยายความสำคัญและความเป็นมาของโปรแกรม	4.56	0.53	มากที่สุด	4.78	0.42	มากที่สุด
1.2 หลักการและเหตุผลมีความชัดเจนแสดงถึงจุดเน้นของโปรแกรม	4.67	0.50	มากที่สุด	4.89	0.33	มากที่สุด
1.3 การใช้ภาษาและการเรียงลำดับมีความต่อเนื่อง เข้าใจง่าย	4.89	0.33	มากที่สุด	4.56	0.63	มากที่สุด
รวม	4.71	0.45	มากที่สุด	4.74	0.46	มากที่สุด

ตารางที่ 4 แสดงความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิต่อระดับความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของโปรแกรมพัฒนาครู ในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 (ต่อ)

รายการประเมิน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	\bar{X}	S	ระดับ	\bar{X}	S	ระดับ
2. วัตถุประสงค์ของโปรแกรม						
2.1 วัตถุประสงค์ครอบคลุมด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ	4.78	0.42	มากที่สุด	4.56	0.53	มากที่สุด
2.2 วัตถุประสงค์มีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติจริง	4.44	0.53	มากที่สุด	4.56	0.53	มากที่สุด
รวม	4.61	0.48	มากที่สุด	4.56	0.53	มากที่สุด
3. เนื้อหา						
3.1 ด้านขั้นการนำความคิดใหม่มาสร้างสรรค์งาน	4.67	0.50	มากที่สุด	4.78	0.42	มากที่สุด
3.2 ด้าน ขั้นการสร้างอุปมาบุคคลหรือเปรียบเทียบบุคคลกับสิ่งของ	4.67	0.50	มากที่สุด	4.89	0.33	มากที่สุด
3.3 ด้าน ขั้นการสร้างอุปมาแบบตรงหรือเปรียบเทียบแบบตรง	4.89	0.33	มากที่สุด	4.56	0.63	มากที่สุด
3.4 ด้าน ขั้นนำ	4.56	0.53	มากที่สุด	4.56	0.53	มากที่สุด
3.5 ด้านขั้นอธิบายความหมายของคำคู่ขัดแย้ง	4.56	0.53	มากที่สุด	4.56	0.53	มากที่สุด
3.6 ด้านขั้นการสร้างอุปมาคำคู่ขัดแย้ง	4.63	0.43	มากที่สุด	4.57	0.43	มากที่สุด
3.7 ความเหมาะสมของเนื้อหา	4.89	0.33	มากที่สุด	4.78	0.42	มากที่สุด
3.8 ระยะเวลาในการพัฒนา โปรแกรมมีความเหมาะสม	4.56	0.53	มากที่สุด	4.56	0.53	มากที่สุด
4. วิธีการพัฒนา						
4.1 กิจกรรมมีความหลากหลายและส่งเสริมการทำงานของผู้บริหารครูผู้สอน	4.67	0.50	มากที่สุด	4.89	0.33	มากที่สุด
4.2 กิจกรรมการพัฒนามีความเหมาะสมและเป็นไปได้	4.89	0.33	มากที่สุด	4.56	0.63	มากที่สุด
รวม	4.78	0.42	มากที่สุด	4.73	0.48	มากที่สุด
5. การวัดและประเมินผล						
5.1 วิธีการวัดผลครอบคลุมด้านความรู้ทักษะ เจตคติ	4.67	0.50	มากที่สุด	4.89	0.33	มากที่สุด
5.2 วิธีการประเมินมีความเหมาะสม	4.89	0.33	มากที่สุด	4.56	0.63	มากที่สุด
รวม	4.78	0.42	มากที่สุด	4.73	0.48	มากที่สุด
โดยรวม	4.69	0.45	มากที่สุด	4.65	0.49	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นด้วยกับโปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ทั้ง 5 ส่วนประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) วิธีการพัฒนา 5) การประเมินผล มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.69$) และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.65$)

อภิปรายผลการวิจัย

1) การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ดังนี้ สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 มีระดับการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ขั้นการนำความคิดใหม่มาสร้างสรรค์งาน รองลงมาคือ ขั้นนำ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือขั้นการสร้างอุปมาแบบตรงหรือเปรียบเทียบแบบตรง ตามลำดับ สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 มีระดับการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกัน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ขั้นการนำความคิดใหม่มาสร้างสรรค์งาน รองลงมาคือ ขั้นการสร้างอุปมาคำคู่ขัดแย้ง ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ขั้นการสร้างอุปมาบุคคลหรือเปรียบเทียบบุคคลกับสิ่งของ ตามลำดับ จากผลการศึกษาอาจเป็นผลมาจากหลักสูตรที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งจะเห็นได้ว่า หลักสูตรที่ใช้เพื่อพัฒนาผู้เรียนย่อมถูกปรับเปลี่ยนไป ทั้งหลักสูตรเก่าที่ถูกพัฒนาและหลักสูตรใหม่ที่สร้างขึ้น และยังมีปัจจัยอื่น ๆ สิ่งเหล่านี้จะมีผลต่อผู้ปฏิบัติงานโดยตรง โดยเฉพาะ ครูผู้สอน เมื่อครูเกิดความสับสน ไม่เข้าใจ และยังมีภารกิจติดกับวิธีการสอนเดิม ๆ ทำให้ยากที่จะนำไปสู่กระบวนการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดสัมฤทธิ์ผล ดังนั้น การพัฒนาครูจึงถือเป็นหัวใจของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งเน้นที่จะศึกษาและพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดของนักเรียน สำหรับสถานศึกษาและเพื่อเป็นฐานในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กรรณิการ์ ต๊ะแสง (2548) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การใช้แบบฝึกกระบวนการคิดเชิงสร้างสรรค์เป็นสื่อการสอนเพื่อพัฒนาการเขียนภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ศึกษาพบว่า การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการใช้แบบฝึกกระบวนการคิดเชิงสร้างสรรค์ในการพัฒนาการเขียนภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์ และเพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ การเขียนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้แบบฝึกกระบวนการคิดเชิงสร้างสรรค์ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2547 โรงเรียนอนุบาลเวียงป่าเป้า อำเภอเวียงป่าเป้า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2 จำนวน 28 คน ผลการวิจัยพบว่า 1. นักเรียนมีความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์หลังการเรียนด้วยวิธีสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้แบบฝึกทักษะกระบวนการคิดเชิง สร้างสรรค์ ในภาพรวมทุกองค์ประกอบความคิดสูงชันกว่าก่อนเรียน คิดเป็นค่าเฉลี่ย 22.86 โดยมีคะแนนเฉลี่ยความคิดริเริ่มเพิ่มมากที่สุด 12.64 และคะแนนเฉลี่ยองค์ประกอบความคิดยืดหยุ่นเพิ่มต่ำที่สุด 12.64 2. นักเรียนเห็นด้วยกับบทบาทครูในการจัดการเรียนรู้การเขียนภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์มากที่สุดโดยเฉพาะด้านครูคอยให้กำลังใจแก่นักเรียนเมื่อนักเรียนทำผิด ครูพยายามแนะนำให้นักเรียนคิดพร้อมทั้งกระตุ้นให้นักเรียนรู้คิด นักเรียนเห็นด้วยกับกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ การเขียนภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์โดยใช้แบบฝึกกระบวนการคิดเชิงสร้างสรรค์มากที่สุดเพราะนักเรียนคิดได้เร็วขึ้น คิดได้ง่ายขึ้น และคิดคำตอบได้หลายอย่าง และนักเรียนเห็นด้วยบรรยากาศการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกกระบวนการคิดเชิงสร้างสรรค์มากที่สุดเพราะนักเรียนได้ร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยความสบายใจ 2) โปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 องค์

ประกอบของโปรแกรม ได้แก่ 1) หลักการ ประกอบด้วย แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง สภาพปัจจุบัน สภาพปัญหา และความสำคัญของการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน 2) วัตถุประสงค์ ประกอบด้วย เป้าหมายที่ต้องการให้บรรลุผลในการใช้โปรแกรมการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน 3) เนื้อหา ประกอบด้วย 6 Module ได้แก่ Module 1 ขั้นนำ Module 2 ขั้นการสร้างอุปมาแบบตรงหรือเปรียบเทียบแบบตรง Module 3 ขั้นการสร้างอุปมาบุคคลหรือเปรียบเทียบบุคคลกับสิ่งของ Module 4 ขั้นการสร้างอุปมาคำคู่ขัดแย้ง Module 5 ขั้นตอนิยายความหมายของคำคู่ขัดแย้ง Module 6 ขั้นการนำความคิดใหม่มาสร้างสรรค์งาน 4) วิธีการพัฒนา ประกอบด้วย (4.1) กระบวนการเริ่มจากการประเมินก่อนการพัฒนา การพัฒนา และประเมินหลังการพัฒนา (4.2) วิธีการพัฒนา ประกอบด้วย การฝึกอบรม การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการศึกษาดูงาน 5) การวัดและการประเมินผล ความเหมาะสมของโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้ของโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนได้พัฒนาในด้านความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัทธา ไซทิกเสถียร (2552) ได้ศึกษา พบว่า การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแบบฝึกความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 และเพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังการเรียนรู้ โดยใช้แบบฝึกความคิดสร้างสรรค์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนดำรงสินอุทิศ อำเภอเดชอุดม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษอุบลราชธานี เขต 5 จำนวน 30 คน โดยการสุ่มหลายขั้นตอน รูปแบบที่ใช้ในการทดลองคือ One – Group Pretest – Posttest Design เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ประกอบด้วย แบบฝึกความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 12 ชุด และแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ 2 ชุด คือ แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์โดยภาษาเป็นสื่อแบบ ข. (Thinking Creatively with Words Form B.) และแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์โดยอาศัยรูปภาพเป็นสื่อ แบบ ก. (Thinking Creatively with Form A.) ของ Torrance ซึ่ง อาร์ รังสินันท์ (2527) ได้นำมาดัดแปลงเป็นภาษาไทย การวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่า t ผลการวิจัยพบว่า 1. แบบฝึกความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.85/81.79 ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่กำหนดไว้ 2. พัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน ที่เรียนด้วยแบบฝึกความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อีกทั้ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรชัย ดั่งทองสุข (2559) ได้ศึกษา พบว่า การวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างโปรแกรมพัฒนาความคิดสร้างสรรค์โดยการกระตุ้นระบบประสาทแบบองค์รวม สำหรับผู้บริหารโรงเรียน เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มทดลองระหว่าง ก่อนกับหลังได้รับโปรแกรมพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า 1) ผู้บริหารหลังได้รับโปรแกรมพัฒนามีคะแนนความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าก่อนได้รับโปรแกรมพัฒนา 2) ผู้บริหารหลังได้รับโปรแกรมพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ สูงกว่ากลุ่มควบคุม และ 3) การเปลี่ยนแปลงของคลื่นไฟฟ้า สมอง ที่ตำแหน่ง FP1, FP2, AF3, AF4, F5, F3, F1, FZ, F2, F4, F6, F8, FCZ, FC2, FC4 และ FC6 มีค่าความกว้างและความสูงของคลื่นไฟฟ้า P300 น้อยกว่าก่อนได้รับโปรแกรมพัฒนา และ น้อยกว่ากลุ่มควบคุม สรุปได้ว่าโปรแกรมสามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนได้

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยในครั้งนี้ จากการศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ควรมีการส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษา เห็นความสำคัญของการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้มากขึ้น ส่งเสริมการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ ครู หัวหน้ากลุ่มงาน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องซึ่งสามารถนำไปประกอบการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ทั้ง 6 ด้าน ไปใช้ในการบริหารงานด้านการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความรู้และความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจากอาจารย์ ดร.วิทยา วรพันธุ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักอาจารย์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.สุธรรม ธรรมทัศน์านนท์ และกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อำนาจ ชนะวงศ์ อาจารย์ ดร.สุรเชต น้อยฤทธิ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ และตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่อง ในการทำวิทยานิพนธ์จนเสร็จสมบูรณ์ ด้วยดี ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ คณะอาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่ให้ความกรุณาชี้แนะเรื่องต่าง ๆ ในระยะเวลาที่ผู้วิจัยศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยแห่งนี้ ตลอดจนคณะครูและอาจารย์ทุกท่านที่เคยอดรมสั่งสอน ให้ความรู้สนับสนุนการเป็นผู้วิจัยจากเริ่มศึกษาเล่าเรียนในโรงเรียนเป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน

ขอขอบพระคุณคณะครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลการวิจัยทำให้การวิจัยในครั้งนี้เสร็จสมบูรณ์ คุณค่าและประโยชน์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณบิดามารดา ครูอาจารย์ทุกท่านที่ได้ให้ความรู้ สติปัญญาและประสบความสำเร็จในชีวิต

เอกสารอ้างอิง

กรรณิการ์ ต๊ะแสง. การใช้แบบฝึกกระบวนการคิดเชิงสร้างสรรค์เป็นสื่อการสอนเพื่อพัฒนาการเขียนภาษาไทย **เชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 2548.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542.

บุญชม ศรีสะอาด. **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น, 2554.

พรชัย ดั่งทองสุข. **โปรแกรมพัฒนาความคิดสร้างสรรค์โดยการกระตุ้นระบบประสาทแบบองค์รวม สำหรับผู้บริหารโรงเรียน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 2559.

พัชรา โชติกเสถียร. **การพัฒนาแบบฝึกความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 2552.

วิจารณ์ พานิช. **การเรียนรู้เกิดขึ้นได้อย่างไร**. กรุงเทพฯ: เอส. อาร์. พรินติ้ง แมสโปรดักส์, 2556.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545**. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, 2545.

อารี รังสินันท์. **ความคิดสร้างสรรค์**. กรุงเทพฯ: ธนกิจการพิมพ์, 2527.

การพัฒนาและประเมินประสิทธิภาพโปรแกรมแสดงขั้นตอนวิธีการจัดเรียงข้อมูล

Development and Evaluation on the Efficiency of the Program Showing the Steps of the Data Sorting Methods.

สุวัฒน์ บรรลือ ษนิษฐา อินทะแสง และประยงค์ ฐิตินานนท์

คณะวิทยาการคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

E-mail: [HYPERLINK \"mailto:suwat@ubru.ac.t\" suwat@ubru.ac.th](mailto:HYPERLINK \)

Received: June 29, 2020; Revised: July 14, 2020; Accepted: July 15, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาโปรแกรมแสดงขั้นตอนวิธีการจัดเรียงข้อมูล 2) ศึกษาความพึงพอใจโปรแกรมแสดงขั้นตอนวิธีการจัดเรียงข้อมูล ตัวอย่างผู้ใช้คือ อาจารย์ที่สอนรายวิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์เบื้องต้น และรายวิชาการออกแบบและวิเคราะห์ขั้นตอนวิธี จำนวน 5 คน นักศึกษาที่ลงทะเบียนในภาคการศึกษาที่ 2/2562 รหัสวิชา 4122512 รายวิชาการออกแบบและวิเคราะห์ขั้นตอนวิธี จำนวน 30 คน โดยเลือกแบบเจาะจงเครื่องมือที่ใช้คือ โปรแกรมแสดงขั้นตอนวิธีการจัดเรียงข้อมูล และแบบประเมินความพึงพอใจมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่าตามวิธีของลิเคิร์ท ทำการประเมินคุณภาพระบบโดยผู้เชี่ยวชาญด้านคอมพิวเตอร์จำนวน 5 ท่าน พัฒนาโดยใช้โปรแกรมภาษาคอมพิวเตอร์ ได้แก่ พีเอชพี เอชทีเอ็มแอล และจาวาสคริปต์ โปรแกรมเว็บเบราว์เซอร์ใช้กูเกิลโครม เว็บเซิร์ฟเวอร์ใช้อาปาเช่ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า

1. โปรแกรมแสดงขั้นตอนวิธีการจัดเรียงข้อมูลทำงานในรูปแบบเว็บแอปพลิเคชันและสามารถทำงานได้บนระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โปรแกรมสามารถส่งเสริมผู้เรียนให้มีการพัฒนาด้านทักษะปฏิบัติเพิ่มขึ้น ประสิทธิภาพระบบในภาพรวมอยู่ในระดับดี
2. ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนต่อโปรแกรมแสดงขั้นตอนวิธีการจัดเรียงข้อมูลที่พัฒนาขึ้น โดยภาพรวมมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: ขั้นตอนวิธี เว็บแอปพลิเคชัน จัดเรียงข้อมูล

Abstract

The objectives of this research were 1) to develop a program showing the steps of the data sorting methods and 2) to study the users' satisfaction when using the program showing the steps of the data sorting methods. The sample users were 5 instructors teaching basic computer programming and design and analysis courses and 30 students registering in the course code 4122512, the design and analysis course in the second semester of the 2018 academic year. They were selected by purposive sampling. The research instruments were a program showing the steps of the data sorting methods and an evaluation form for the users' satisfaction based on Likert's methods. Five computer experts evaluated the system quality developed by using computer language programs: PHP, HTML, and JavaScript. The web browser program used Google chrome.

The web server used Apache. The statistical instruments were mean and standard deviation.

The research findings were found as follows.

1. The program showed the steps of the data sorting methods working in web applications and could work on the internet. The program could encourage learners to develop more practical skills. The efficiency of the systems was at a good level.

2. The findings of the evaluation of the users' satisfaction towards the program showing the steps of the data sorting methods indicated that in the overall, the users' satisfaction was at a high level.

Keywords: Steps of the Methods, Web Applications, Data Sorting

บทนำ

ขั้นตอนวิธีมีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ วิชาโครงสร้างข้อมูล และวิชาการออกแบบและวิเคราะห์ขั้นตอนวิธี จากรายงานการวิจัยมาตรฐานความสามารถการเขียนโปรแกรมของนักศึกษาชั้น ปีที่ 1 Thuné and Eckerdal (2020) ซึ่งเป็นการทำวิจัยร่วมกันของนักวิจัยจาก 8 สถาบันการศึกษาที่เปิดสอนหลักสูตรวิทยาการคอมพิวเตอร์ ในการวิจัยที่วิจัยได้เลือกใช้โปรแกรมภาษา JAVA และโปรแกรมภาษา C++ เป็นเครื่องมือในการทดลองการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ผลการวิจัยได้เสนอมาตรฐานทักษะการเขียนโปรแกรมที่สำคัญสำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ดังนี้ 1) สามารถนิยามปัญหาจากการอธิบายที่ให้มาได้ 2) สามารถสร้างโจทย์ปัญหาย่อยได้ 3) สามารถแปลงปัญหาย่อยเป็นวิธีการแก้ปัญหาได้ 4) สามารถเขียนขั้นตอนวิธีเพื่อแก้ปัญหาได้ และ 5) สามารถประเมินผลการทำงานและทำซ้ำได้ จากผลการวิจัยดังกล่าวพบว่ากระบวนการคิดเชิงระบบหรือการกระบวนการคิดขั้นตอนวิธีเป็นสิ่งสำคัญของนักเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ถ้าผู้เรียนขาดทักษะกระบวนการคิดขั้นตอนวิธีจะส่งผลกระทบต่อสมรรถนะการเรียนรู้และความสามารถในการเขียนโปรแกรม ซึ่งจากการสำรวจแนวโน้มทักษะด้านคอมพิวเตอร์ที่สำคัญสำหรับนักเทคโนโลยีสารสนเทศในปี พ.ศ.2562 Computerworld (2019) พบว่าใน 10 อันดับแรกทักษะที่มีความต้องการของตลาดแรงงาน ตามลำดับดังนี้ 1) ด้านการเขียนโปรแกรมหรือการพัฒนาโปรแกรมประยุกต์ 2) ด้านการบริหารโครงการ 3) ด้านบริการด้านเทคนิค 4) ด้านความปลอดภัยข้อมูล 5) ด้านการพัฒนาเว็บไซต์ 6) ด้านการบริหารฐานข้อมูล 7) ด้านการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงธุรกิจ 8) ด้านการพัฒนาโปรแกรมบนอุปกรณ์เคลื่อนที่ 9) ด้านระบบเครือข่าย และ 10) ด้านการบริหารข้อมูลขนาดใหญ่ จากข้อมูลข้างต้นจะพบว่าทักษะการเขียนโปรแกรมมีความสำคัญต่อทักษะการทำงานในด้านอื่น ๆ เช่น ด้านการพัฒนาเว็บไซต์ ด้านการพัฒนาโปรแกรมบนอุปกรณ์เคลื่อนที่ เป็นต้น

จากที่ผ่านมานั้นพบว่าประเทศไทยประสบปัญหาเป็นอย่างมากในการพัฒนานักเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ซึ่งผลการสำรวจผู้มีงานทำของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ 2561) พบว่าความต้องการแรงงานทางด้านนักเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์มีมากกว่าผู้ว่างงานที่สำเร็จการศึกษาทางด้านคอมพิวเตอร์ แสดงให้เห็นว่าผู้สำเร็จการศึกษาทางด้านคอมพิวเตอร์ไม่สามารถปฏิบัติงานได้จริงในสถานประกอบการ สะท้อนให้เห็นการจัดการศึกษาในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบงานคอมพิวเตอร์ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานได้

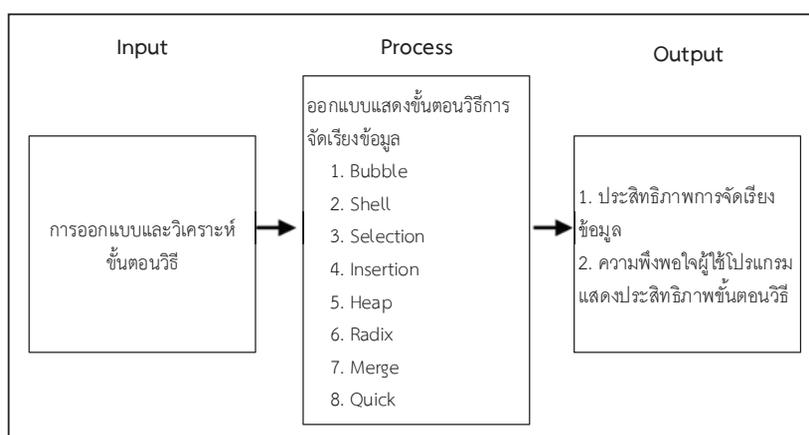
ปัญหาหนึ่งที่พบในระหว่างการจัดการเรียนการสอนการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์คือ การที่นักศึกษาไม่เข้าใจขั้นตอนวิธีของโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยเฉพาะการเขียนโปรแกรมแบบมีเงื่อนไข แบบทำซ้ำ และการเขียนโปรแกรมแบบโปรแกรมย่อย ซึ่งอาจเป็นผลจากการมองไม่เห็นภาพการทำงานในโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ดังนั้นผู้วิจัย

มีแนวคิดที่ว่าถ้าสามารถสร้างเครื่องมือเพื่อแสดงให้เห็นขั้นตอนการทำงานของโปรแกรมในรูปแบบต่าง ๆ จะเป็นการช่วยให้นักศึกษาเรียนรู้การเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ได้ง่ายขึ้น จึงได้พัฒนาโปรแกรมเพื่อแสดงขั้นตอนการทำงานของโปรแกรมให้ชัดเจน และทำความเข้าใจได้ง่าย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาโปรแกรมแสดงขั้นตอนวิธีการจัดเรียงข้อมูล
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจโปรแกรมแสดงขั้นตอนวิธีการจัดเรียงข้อมูล

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและตัวอย่าง

1. ประชากร คือ อาจารย์ และนักศึกษา คณะวิทยาการคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
 2. ตัวอย่าง คือ อาจารย์ที่สอนรายวิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์เบื้องต้น และรายวิชาการออกแบบและวิเคราะห์ขั้นตอนวิธี จำนวน 5 คน นักศึกษาที่ลงทะเบียนในภาคการศึกษาที่ 2/2562 รหัสวิชา 4122512 รายวิชาการออกแบบและวิเคราะห์ขั้นตอนวิธี จำนวน 1 กลุ่มเรียน จำนวน 30 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

- ตัวแปรต้น คือ โปรแกรมแสดงขั้นตอนวิธีการจัดเรียงข้อมูล

- ตัวแปรตาม ได้แก่ 1) ประสิทธิภาพโปรแกรมแสดงขั้นตอนวิธีการจัดเรียงข้อมูล 2) ความพึงพอใจผู้ใช้โปรแกรมแสดงขั้นตอนวิธีการจัดเรียงข้อมูล

การสร้างและตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัย

1. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1.1 การสร้างโปรแกรมแสดงขั้นตอนวิธีการจัดเรียงข้อมูล เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนรายวิชาการออกแบบและวิเคราะห์ขั้นตอนวิธี มีตอนการพัฒนา ดังนี้

1) ศึกษาปัญหาและความต้องการของผู้ใช้งานโดยสอบถามจากคณาจารย์ และนักศึกษา สังกัดคณะ

วิทยาการคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

2) วิเคราะห์และออกแบบระบบ โดยผู้วิจัยมีการวิเคราะห์ฟังก์ชันการทำงานในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ระบบสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) การพัฒนาโปรแกรม สำหรับการพัฒนาโปรแกรมในงานวิจัยครั้งนี้ พัฒนาโดยใช้โปรแกรมภาษาคอมพิวเตอร์ ได้แก่ PHP, HTML และ JavaScript โปรแกรมเว็บเบราว์เซอร์ใช้ Google chrome เว็บเซิร์ฟเวอร์ใช้ Apache

4) การทดสอบโปรแกรม ผู้วิจัยทดสอบโปรแกรมเพื่อตรวจสอบความถูกต้องการทำงานของระบบ เพื่อแก้ไขข้อผิดพลาดการทำงานของระบบให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้งานและตรงกับที่ได้วิเคราะห์และออกแบบระบบไว้

5) ติดตั้งโปรแกรมและจัดทำคู่มือการใช้งาน

6) ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบการทำงานของระบบ และแก้ไขตามที่ผู้เชี่ยวชาญแนะนำ นำโปรแกรมข้อเสนอแนะไปปรับปรุงระบบให้มีประสิทธิภาพ

7) นำโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นให้นักศึกษาที่เคยลงทะเบียนเรียนรายวิชาการออกแบบและวิเคราะห์ขั้นตอนวิธีการจัดเรียงข้อมูลและประเมินผลการทดลองใช้งาน

1.2 การสร้างแบบประเมินคุณภาพโปรแกรมแสดงขั้นตอนวิธีการจัดเรียงข้อมูล สำหรับผู้เชี่ยวชาญมีขั้นตอนดังนี้

1) ศึกษา ค้นคว้า ทฤษฎีการสร้างแบบประเมินคุณภาพ จากตำรา และเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบประเมิน

2) กำหนดหัวข้อและสร้างแบบประเมินแสดงประสิทธิภาพโปรแกรมแสดงขั้นตอนวิธีการจัดเรียงข้อมูล มีเนื้อหาครอบคลุมเกี่ยวกับแบบประเมินคุณภาพด้านต่าง ๆ โดยผู้วิจัยแบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านตรงตามความต้องการผู้ใช้ 2) ด้านตรงตามฟังก์ชันการทำงาน 3) ด้านประสิทธิภาพการทำงานของระบบ และ 4) ด้านความสะดวกและง่ายต่อการใช้ เป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) (ชานินทร์ ศิลป์จารุ 2560)

3) การตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสม และความสมบูรณ์ของแบบประเมินคุณภาพโปรแกรม โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน

4) แก้ไขปรับปรุง แบบประเมินประสิทธิภาพโปรแกรมแสดงขั้นตอนวิธีการจัดเรียงข้อมูลตามคำแนะนำ

5) การนำไปใช้ นำแบบประเมินคุณภาพโปรแกรมให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพโปรแกรมแสดงขั้นตอนวิธีการจัดเรียงข้อมูล

1.3 แบบประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งานโปรแกรมแสดงขั้นตอนวิธีการจัดเรียงข้อมูล

1) ศึกษา ค้นคว้า ทฤษฎีการสร้างแบบประเมินความพึงพอใจจากตำรา และเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบประเมินความพึงพอใจ

2) สร้างแบบประเมินความพึงพอใจ ผู้วิจัยได้สร้างแบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อโปรแกรมแสดงขั้นตอนวิธีการจัดเรียงข้อมูล เป็นมาตราส่วนประเมินค่า ใน 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert's Scale) แบ่งเป็น 4 ด้าน จำนวน 22 ข้อ

3) การตรวจสอบ นำแบบประเมินความพึงพอใจที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสม รวมถึงความสมบูรณ์ของแบบประเมินความพึงพอใจ

4) แก้ไขปรับปรุง นำแบบประเมินความพึงพอใจที่ได้รับการตรวจสอบมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อนำไปใช้กับตัวอย่างต่อไป

5) การนำไปใช้ นำแบบประเมินความพึงพอใจไปใช้กับตัวอย่างเพื่อประเมินความพึงพอใจหลังจากที่ทดลองใช้โปรแกรมแสดงขั้นตอนวิธีการจัดเรียงข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนาระบบ

โปรแกรมแสดงขั้นตอนวิธีการจัดเรียงข้อมูลเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนรายวิชาการออกแบบและวิเคราะห์ขั้นตอนวิธี พัฒนาโดยใช้โปรแกรมภาษาคอมพิวเตอร์ ได้แก่ PHP, HTML และ JavaScript โปรแกรมเว็บเบราว์เซอร์ใช้ Google chrome เว็บเซิร์ฟเวอร์ใช้ Apache

2. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้ระบบ

แบบประเมินความพึงพอใจผู้ใช้โปรแกรมแสดงขั้นตอนวิธีการจัดเรียงข้อมูลเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนรายวิชาการออกแบบและวิเคราะห์ขั้นตอนวิธี โดยใช้แบบประเมินความพึงพอใจ มีลักษณะเป็น มาตรฐานประเมินค่า ตามวิธีของลิเคิร์ท มี 5 ระดับ เพื่อประเมินการใช้งานในด้านต่าง ๆ

การพัฒนาระบบ

การพัฒนาโปรแกรมแสดงประสิทธิภาพขั้นตอนวิธี เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนรายวิชาการออกแบบและวิเคราะห์ขั้นตอนวิธี ตามขั้นตอนการพัฒนาระบบ (System Development Life Cycle : SDLC) ของ Satzinger Jackson และ Burd (2012) ได้กล่าวไว้ 6 ขั้นตอนดังนี้

1. การวางแผนโครงการ (Project planning phase) เป็นการศึกษาวิธีการ ความเป็นไปได้ ขั้นตอนแนวทางการดำเนินงานและเทคโนโลยีที่ใช้สำหรับการพัฒนาโปรแกรมแสดงขั้นตอนวิธีการจัดเรียงข้อมูล

2. การวิเคราะห์ (Analysis phase) เป็นขั้นตอนการวิเคราะห์เนื้อหาารายวิชาการออกแบบและวิเคราะห์ขั้นตอนวิธีให้ครอบคลุมและสอดคล้องกับคำอธิบายรายวิชา

3. การออกแบบระบบ (Design phase) เป็นการออกแบบโปรแกรมแสดงขั้นตอนวิธีการจัดเรียงข้อมูลในรายวิชาการออกแบบและวิเคราะห์ขั้นตอนวิธี มีองค์ประกอบดังนี้ 1) ออกแบบขั้นตอนวิธีการจัดเรียงข้อมูล 2) ออกแบบส่วนต่อประสานกับผู้ใช้ในรูปแบบเว็บแอปพลิเคชัน 3) ออกแบบฐานข้อมูลการใช้งาน ในรูปแบบ Text file และ 4) ออกแบบการเขียนโปรแกรมแสดงขั้นตอนวิธีการจัดเรียงข้อมูล

4. การพัฒนาโปรแกรม (Implementation phase) เป็นการพัฒนาโปรแกรมเพื่อให้สามารถทำงานได้จริง เครื่องมือสำหรับการพัฒนาโปรแกรมคือ เว็บเซิร์ฟเวอร์ใช้ Apache ภาษา PHP HTML และ Java script และโปรแกรมเว็บเบราว์เซอร์ Google chrome

5. การติดตั้งและทดสอบโปรแกรม เป็นขั้นการติดตั้งโปรแกรมสำหรับการใช้งาน และทดสอบโปรแกรมแบ่งเป็น 2 แบบ คือ ทดสอบแบบ White box testing และทดสอบแบบ Black box testing

6. ประเมินประสิทธิภาพโปรแกรม เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินประสิทธิภาพโปรแกรมเป็นแบบประเมินผลประสิทธิภาพโปรแกรมเชิงคุณภาพ 5 ระดับคะแนน

การรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยแนะนำการใช้งานโปรแกรมแสดงขั้นตอนวิธีการจัดเรียงข้อมูลให้กับผู้ใช้งาน ได้แก่ อาจารย์ และนักศึกษา คณะวิทยาการคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

2. เมื่อผู้ใช้ ใช้งานโปรแกรมแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลความพึงพอใจ จากแบบประเมินความพึงพอใจที่ผู้ใช้มีต่อโปรแกรมแสดงขั้นตอนวิธีการจัดเรียงข้อมูล เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

ประสิทธิภาพระบบ

การทดสอบประสิทธิภาพระบบโดยผู้เชี่ยวชาญ เป็นการทดสอบระบบโดยผู้เชี่ยวชาญด้านคอมพิวเตอร์ จำนวน 5 คน ซึ่งในการประเมินผลการทดสอบของผู้เชี่ยวชาญตามแบบประเมินความสามารถของโปรแกรมแสดงขั้นตอนวิธีการจัดเรียงข้อมูลที่พัฒนาขึ้น มีผลการประเมินดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพโปรแกรมแสดงขั้นตอนวิธีการจัดเรียงข้อมูล

ลำดับ	รายละเอียดด้านการประเมิน	ค่าเฉลี่ย (\bar{x})	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S)	แปลผล
1.	ด้านตรงตามความต้องการผู้ใช้	4.17	0.25	ดี
2.	ด้านตรงตามฟังก์ชันการทำงาน	4.42	0.03	ดี
3.	ด้านประสิทธิภาพการทำงานระบบ	4.02	0.15	ดี
4.	ด้านความง่ายต่อการใช้งาน	4.50	0.03	ดีมาก
โดยรวม		4.28	0.24	ดี

จากการการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้านความสามารถของโปรแกรมในทุก ๆ ด้านของผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ประสิทธิภาพระบบในภาพรวมอยู่ในระดับดี (EMBED Equation.3 = 4.28) เมื่อพิจารณารายด้านเรียงจากมากไปน้อยพบว่า ด้านความง่ายต่อการใช้งาน (EMBED Equation.3 = 4.50) รองลงมาคือด้านตรงตามฟังก์ชันการทำงาน (EMBED Equation.3 = 4.42) รองลงมาคือด้านตรงตามความต้องการผู้ใช้ (EMBED Equation.3 = 4.17, S = 0.25) และลำดับสุดท้ายคือด้านประสิทธิภาพการทำงานระบบ (EMBED Equation.3 = 4.02)

การวิเคราะห์ข้อมูล

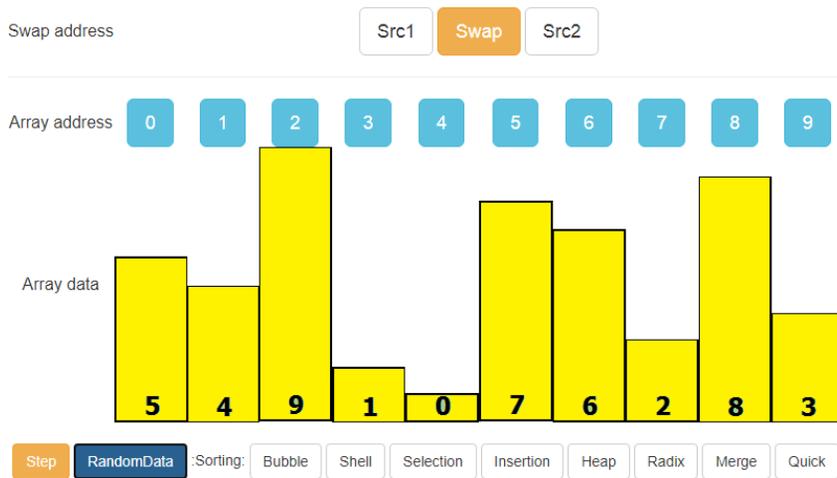
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าเฉลี่ย (EMBED Equation.3) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S)

สรุปผลการวิจัย

ผลการพัฒนาโปรแกรมวัดประสิทธิภาพขั้นตอนวิธี

ผลการพัฒนาโปรแกรมแสดงขั้นตอนวิธีการจัดเรียงข้อมูล เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนรายวิชาการ ออกแบบและวิเคราะห์ขั้นตอนวิธี จัดทำในรูปแบบเว็บแอปพลิเคชัน (Web application) เว็บเซิร์ฟเวอร์ใช้ Apache โปรแกรมภาษาคอมพิวเตอร์ใช้ PHP HTML และ Java script โปรแกรมเว็บเบราว์เซอร์ใช้ Google chrome โดยมีหน้าจการทำงานดังนี้

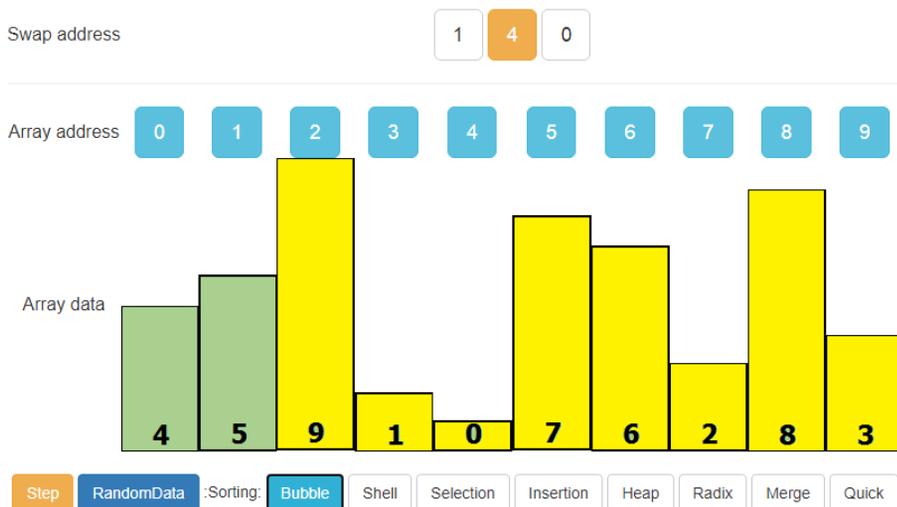
1. การแสดงการจัดเรียงข้อมูลจำนวน 10 ข้อมูลที่ได้จากการสุ่ม แล้วเลือกแสดงการจัดเรียงข้อมูลที่ต้องการเลือกรูปแบบการแสดงผลทีละขั้นตอน (Step)

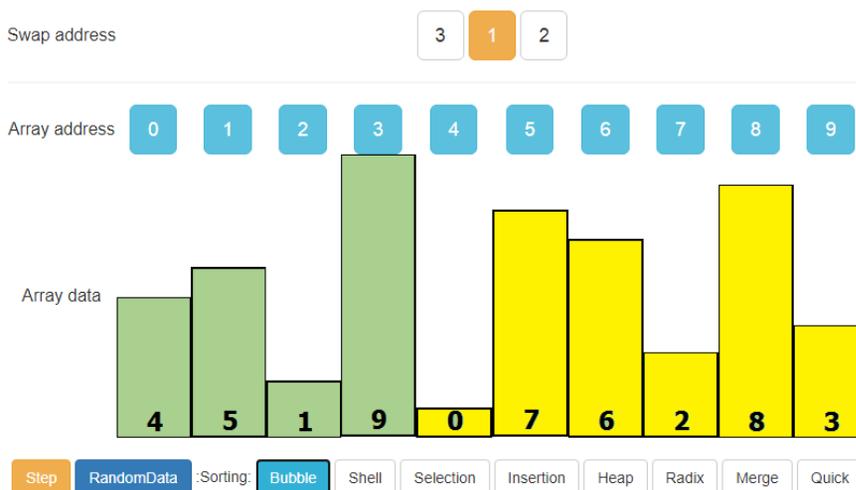
ภาพที่ 2 แสดงหน้าจอโปรแกรมแสดงประสิทธิภาพขั้นตอนวิธีจัดเรียงข้อมูลแบบที่ 1 สำหรับข้อมูล 10 ค่า

จากภาพที่ 2 ผู้ใช้สุ่มตัวเลขจำนวน 10 ตัว แล้วแสดงการจัดเรียงข้อมูลในแต่ละรูปแบบ โปรแกรมจะแสดงการสลับตำแหน่งข้อมูลตามขั้นตอนวิธีของการจัดเรียงข้อมูลแต่ละวิธีตาม que เลือก ดังนี้ Bubble Shell Selection Insertion Heap Radix Merge และ Quick

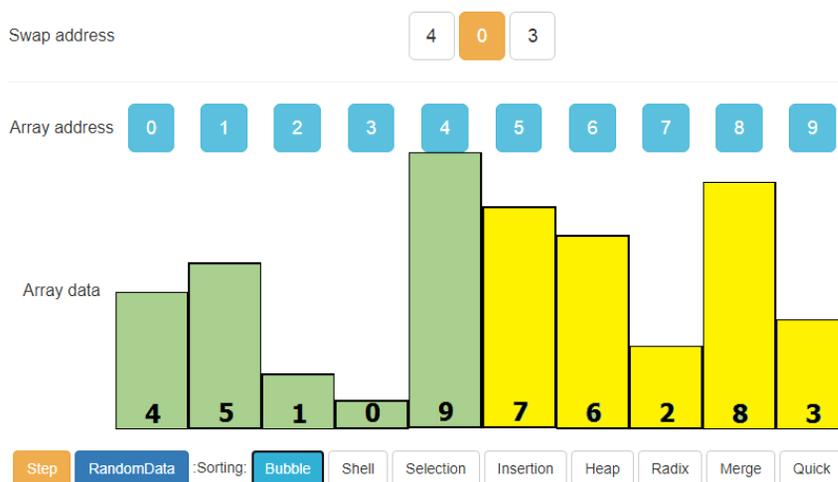
ภาพที่ 3 (1) – 3 (4) แสดงตัวอย่างการสลับตำแหน่งข้อมูลในระหว่างการจัดเรียงข้อมูลตามขั้นตอนวิธีการจัดเรียงข้อมูลแบบ Bubble

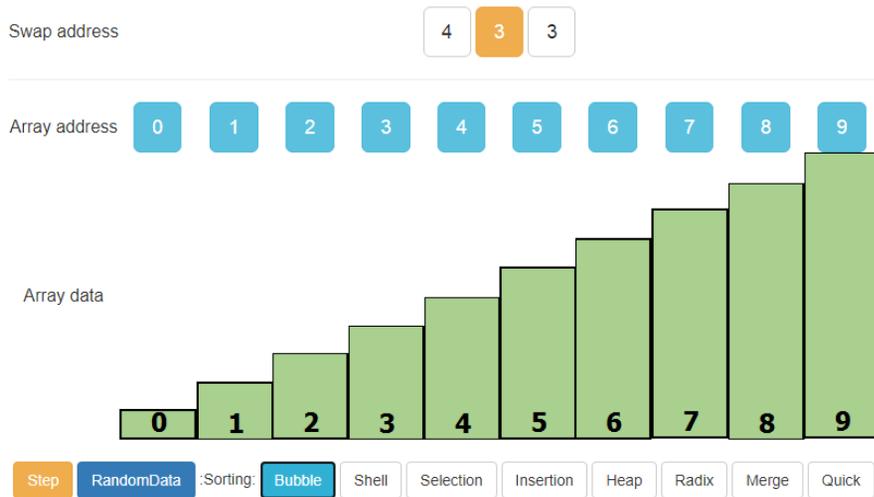
ภาพที่ 3 (1) ตัวอย่างเริ่มต้นการจัดเรียงข้อมูลและการสลับตำแหน่งข้อมูล 0 กับ 1

ภาพที่ 3 (2) ตัวอย่างเริ่มต้นการจัดเรียงข้อมูลและการสลับตำแหน่งข้อมูล 2 กับ 3

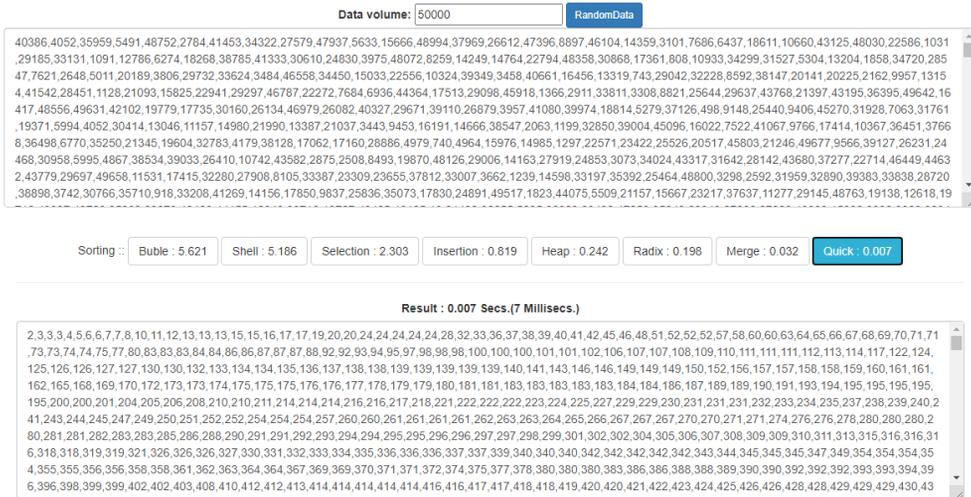

ภาพที่ 3 (3) ตัวอย่างเริ่มต้นการจัดเรียงข้อมูลและการสลับตำแหน่งข้อมูล 3 กับ 4

ภาพที่ 3 (4) ตัวอย่างการจัดเรียงข้อมูลที่สมบูรณ์

2. การแสดงการจัดเรียงข้อมูลจำนวนมาก ตามจำนวนข้อมูลที่ใช้กำหนด ข้อมูลที่ทดสอบจัดเรียงได้จากการสุ่ม แล้วเลือกแสดงการจัดเรียงข้อมูลที่ต้องการ

ภาพที่ 4 แสดงหน้าจอโปรแกรมแสดงประสิทธิภาพขั้นตอนวิธีจัดเรียงข้อมูล แบบที่ 2 สำหรับข้อมูลจำนวนมาก

จากภาพที่ 4 แสดงหน้าจอการทดสอบแสดงการจัดเรียงข้อมูลและประสิทธิภาพจัดเรียงข้อมูลของแต่ละวิธี มีขั้นตอนทดสอบ ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1) ผู้ใช้กำหนดจำนวนข้อมูลที่ต้องการจัดเรียงข้อมูล ซึ่งเป็นจำนวนมาก เช่น 50,000 ข้อมูล ขั้นตอนที่ 2) ให้โปรแกรมสุ่มตัวเลขขึ้นมาเท่ากับจำนวนที่กำหนด ขั้นตอนที่ 3) โปรแกรมทำการจัดเรียงข้อมูลที่สุ่มมาได้ ตามขั้นตอนวิธีการจัดเรียงข้อมูลที่เลือก และขั้นตอนที่ 4) โปรแกรมแสดงและค่าประสิทธิภาพ

การจัดเรียงข้อมูล ซึ่งเมื่อทำการจัดเรียงครบทุกรูปแบบโปรแกรมจะแสดงค่าประสิทธิภาพที่แตกต่างกันของวิธีการจัดเรียงข้อมูลแต่ละรูปแบบ ดังนี้ Bubble Shell Selection Insertion Heap Radix Merge และ Quick จากภาพตัวตัวอย่าง ใช้ค่าตัวเลขจำนวน 50,000 ข้อมูล ในการทดลองการจัดเรียงข้อมูลของโปรแกรมแสดงขั้นตอนวิธีการจัดเรียงข้อมูล จากการทดลองพบว่ารูปแบบการจัดเรียงข้อมูลที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดและใช้เวลาน้อยที่สุด คือรูปแบบ Quick ใช้เวลาเท่ากับ 0.007 รองลงมาคือรูปแบบ Merge ใช้เวลาเท่ากับ 0.032 และลำดับสุดท้ายคือรูปแบบ Bubble ใช้เวลาเท่ากับ 5.621

ผลการประเมินความพึงพอใจต่อการใช้โปรแกรมแสดงขั้นตอนวิธีการจัดเรียงข้อมูล

ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งหมด 35 คน โดยเลือกแบบเจาะจง จากอาจารย์และนักศึกษาคณะวิทยาการคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี แบ่งเป็นอาจารย์ 5 คน นักศึกษา 30 คน ผลการประเมินความพึงพอใจดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความพึงพอใจต่อการใช้โปรแกรมแสดงขั้นตอนวิธีการจัดเรียงข้อมูล

ลำดับ	รายละเอียดด้านการประเมิน	ค่าเฉลี่ย (\bar{x})	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S)	ระดับ ความพึงพอใจ
1.	ด้านการออกแบบหน้าจอติดต่อกับผู้ใช้	3.97	0.07	มาก
2.	ด้านเนื้อหาและการประมวลผล	4.21	0.05	มาก
3.	ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้	4.51	0.02	มากที่สุด
4.	ด้านการใช้งาน	4.19	0.06	มาก
โดยรวม		4.29	0.10	มาก

ผลประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้โปรแกรมแสดงขั้นตอนวิธีการจัดเรียงข้อมูลเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนวิชาการออกแบบและวิเคราะห์ขั้นตอนวิธี โดยภาพรวมมีระดับความพึงพอใจของผู้ใช้อยู่ในระดับมาก (EMBED Equation.3 = 4.29) เมื่อเรียงลำดับรายด้านการประเมิน พบว่าความพึงพอใจของผู้ใช้โปรแกรมแสดงขั้นตอนวิธีการจัดเรียงข้อมูล เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนรายวิชาการออกแบบและวิเคราะห์ขั้นตอนวิธี ประเด็นด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ ระดับความพึงพอใจมากที่สุด (EMBED Equation.3 = 4.51) รองลงมาคือด้านเนื้อหาและการประมวลผล ระดับความพึงพอใจมาก (EMBED Equation.3 = 4.21) รองลงมาคือด้านการใช้งาน ระดับความพึงพอใจมาก (EMBED Equation.3 = 4.19) และลำดับสุดท้ายด้านการออกแบบหน้าจอติดต่อกับผู้ใช้ ระดับความพึงพอใจมาก (EMBED Equation.3 = 4.57)

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยพัฒนาโปรแกรมแสดงขั้นตอนวิธีการจัดเรียงข้อมูลเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนรายวิชาการออกแบบและวิเคราะห์ขั้นตอนวิธีครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา ซึ่งเป็นการพัฒนากระบวนการคิดเชิงขั้นตอนวิธีของผู้เรียนด้านการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ จากผลการวิจัยที่พบว่า

ผลของประสิทธิภาพโปรแกรมแสดงขั้นตอนวิธีการจัดเรียงข้อมูลในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านตรงตามความต้องการผู้ใช้ ด้านตรงตามฟังก์ชันการทำงาน ด้านประสิทธิภาพการทำงานระบบ และด้านความง่ายต่อการใช้งาน

โดยผู้เชี่ยวชาญพบว่า ประสิทธิภาพระบบในภาพรวมอยู่ในระดับดี (EMBED Equation.3 = 4.28) สอดคล้องกับ วิเชษฐ์ นันทะศรี และกฤษ สันธนะกุล (2562) ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบบทเรียนอีเลิร์นนิ่งแบบผสมผสาน ตามฐานสมรรถนะด้วยกระบวนการเรียน MIAP สำหรับนักศึกษาปริญญาตรีสาขาคอมพิวเตอร์ศึกษา โดยดำเนินการ พัฒนาระบบ Moodle cloud ผลการจากการประเมินประสิทธิภาพของระบบพบว่า ด้านเนื้อหา (EMBED Equation.3 = 4.73) และด้านเทคนิค (EMBED Equation.3 = 4.56) จัดอยู่ในระดับมากที่สุด

ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนต่อโปรแกรมแสดงขั้นตอนวิธีการจัดเรียงข้อมูลที่พัฒนาขึ้น โดยภาพรวมมีระดับความพึงพอใจของผู้ใช้อยู่ในระดับมาก (EMBED Equation.3 = 4.29) นั้นแสดงว่าผู้เรียนยอมรับ โปรแกรมแสดงขั้นตอนวิธีการจัดเรียงข้อมูลมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Panuwat Srichailard (2013) ได้ศึกษาการพัฒนาบทเรียนอีเลิร์นนิ่งแบบผสมผสาน เรื่องการซ่อมและประกอบคอมพิวเตอร์ สำหรับนักศึกษาโปรแกรมวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร พบว่าความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อบทเรียน อี E-Learning แบบผสมผสาน เรื่องการซ่อมและประกอบคอมพิวเตอร์ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

จากผลการวิจัยดังกล่าวมาข้างต้นนั้นแสดงให้เห็นว่า โปรแกรมแสดงขั้นตอนวิธีการจัดเรียงข้อมูลสามารถ ทำงานได้จริงบนระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต สามารถส่งเสริมผู้เรียนให้มีการพัฒนาด้านทักษะปฏิบัติเพิ่มขึ้น เนื่องจาก สามารถเรียนซ้ำอีกกี่ครั้งก็ได้ตามต้องการโดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ สนับสนุนการเรียนรู้เป็นรายบุคคล (Individual learning) ในการทบทวนบทเรียนและทำแบบฝึกหัด เพื่อเพิ่มความเข้าใจและความแม่นยำในหัวข้อ ประสิทธิภาพขั้นตอนวิธีการจัดเรียงข้อมูล ซึ่งในหัวข้อนี้ผู้เรียนต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโปรแกรมแบบมีเงื่อนไข โปรแกรมแบบทำซ้ำ และโปรแกรมแบบโปรแกรมย่อยเป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลงานวิจัยไปใช้

โปรแกรมแสดงขั้นตอนวิธีการจัดเรียงข้อมูล เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนรายวิชาการออกแบบและ วิเคราะห์ขั้นตอนวิธี ที่พัฒนาขึ้นนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ประกอบการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาที่เกี่ยวข้อง กับการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ได้ทุกวิชาเพื่อฝึกทักษะการคิดเชิงขั้นตอนวิธีซึ่งเป็นพื้นฐานของนักเขียนโปรแกรม คอมพิวเตอร์

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

โปรแกรมแสดงขั้นตอนวิธีการจัดเรียงข้อมูล เป็นตัวอย่างหนึ่งของการพัฒนาเครื่องมือเพื่อใช้ในการเรียน การสอนด้านโปรแกรมคอมพิวเตอร์ สำหรับการพัฒนาให้นักเขียนโปรแกรมรุ่นใหม่จำเป็นต้องมีเครื่องมือเพื่อการ เรียนรู้ได้ง่ายขึ้นในหลายด้าน เช่น ด้านการประมวลผลข้อมูล ด้านฐานข้อมูล ด้านการรับข้อมูล ด้านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณคณะวิทยาการคอมพิวเตอร์และคณาจารย์คณะวิทยาการคอมพิวเตอร์ ที่ให้การสนับสนุนด้าน ทรัพยากรเพื่ออำนวยความสะดวกและคำแนะนำในการทำวิจัย ตลอดจนการพัฒนาศักยภาพในด้านต่าง ๆ ของผู้วิจัย ทำให้งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและขอขอบพระคุณไว้เป็นอย่างสูง

เอกสารอ้างอิง

- วิเชษฐ์ นันทะศรี และกฤษ สิ้นธนะกุล. “การพัฒนารูปแบบบทเรียนอีเลิร์นนิ่งแบบผสมผสานตามฐานสมรรถนะด้วยกระบวนการเรียน MIAP สำหรับนักศึกษาปริญญาตรีสาขาคอมพิวเตอร์ศึกษา,” **ครุศาสตร์อุตสาหกรรม**, 18, 3 (กันยายน-ธันวาคม 2562): 75.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. **การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS**. พิมพ์ครั้งที่ 17. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น, 2560.
- สถิติแห่งชาติ, สำนักงาน. **ผู้ทำงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร**. (ออนไลน์) 2561 (อ้างเมื่อ 5 พฤษภาคม 2563). จาก <http://www.nso.go.th/sites/2014/>.
- Computerworld. **Best Places to Work in IT**. (online) 2019 (cited 5 May 2020). Available from: HYPERLINK "<https://www.computerworld.com/article/3400380/best-places-to-work-in-it-2019.html>
- Panuwat Srichailard. “The Development of Blended Learning on Maintenance and Assembling Computers Lesson for Information Technology and Communication Program Students,” **Veridian E- Journal**. 6, 1 (January-April 2013): 303-314.
- Satzinger, J. W., R. B. Jackson and S. D. Burd. **System Analysis and Design in a Changing World**. 4th ed. Boston, Mass: Course Technology. 2012.
- Thuné, Michael and Anna Eckerdal. Analysis of Students’ learning of computer programming in a computer laboratory context, **European Journal of Engineering Education**. 44, 5 (July 2020): 769-786.

รูปแบบและแนวทางในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าสงวนแห่งชาติดงฟ้าห่วน
ตำบลขามใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี

A Model and Guidelines in Using Benefits from Dong Fah Huan National
Reserved Forest Resources at Kham Yai Subdistrict. Muang District,
Ubon Ratchathani Province

สุวัฒนา นันทวิเชียร¹ สุทธิพงษ์ สุทธิลักษณ์² และประสิทธิ์ กุลบุญญา²

สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี¹
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี²

E-mail: keawneaw@gmail.com

Received: November 30, 2020; Revised: February 4, 2021; Accepted: February 4, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพการณ์การใช้ประโยชน์พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติดงฟ้าห่วน ตำบลขามใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานีและ 2) ศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติดงฟ้าห่วน ตำบลขามใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ตัวอย่าง จำนวน 351 คน โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น และกลุ่มเป้าหมาย แบบเจาะจง จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ตัวอย่างมีความรู้การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าสงวนแห่งชาติดงฟ้าห่วนและการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าสงวนแห่งชาติ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง คนในชุมชนยังไม่เห็นความสำคัญในการอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาติ คนในชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการร่วมกับภาครัฐน้อย

2. แนวทางการมีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติดงฟ้าห่วน ประกอบด้วย

2.1 การกำหนดนโยบายร่วมกันระหว่างภาครัฐและประชาชนในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าสงวนแห่งชาติดงฟ้าห่วน

2.2 การเสริมสร้างความรู้ เพื่อสร้างความตระหนักให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าสงวนแห่งชาติ และ

2.3 แสดงอาณาเขตพื้นที่การเข้าใช้ประโยชน์ในป่าสงวนแห่งชาติดงฟ้าห่วนให้มีความชัดเจน

คำสำคัญ: รูปแบบและแนวทางการใช้ประโยชน์ ทรัพยากรป่าไม้ ป่าสงวนแห่งชาติดงฟ้าห่วน

Abstract

The objectives of the research were to study 1) conditions in using the benefits from the area of Dong Fah Huan National Reserved Forest in Kham Yai subdistrict, Muang district, Ubon Ratchathani Province and 2) guidelines for participating in using the benefits from the area of Dong Fah Huan National Reserved Forest resources in Kham Yai subdistrict, Muang district, Ubon Ratchathani Province. The samples used in the research were 351 participants randomized by strat

ified random sampling. The target group was 15 participants selected by purposive sampling. The research instruments were a questionnaire and an interview form. The statistical instrument used to analyze data were percentage, mean, standard deviation, and content analysis.

The research findings were found as follows.

1. The overall of the samples having knowledge in using the benefits from Dong Fah Huan National Reserved Forest resources and participating in the conservation of Dong Fah Huan National Reserved Forest was at a moderate level. The residents in the communities did not pay attention in the conservation of Dong Fah Huan National Reserved Forest. They hardly participated in managing together with the government sectors.

2. The guidelines for participating in using the benefits from the area of Dong Fah Huan National Reserved Forest consisted of:

2.1 regulating policies together between the government sectors and the residents in using the benefits from Dong Fah Huan National Reserved Forest Resources,

2.2 enhancing knowledge to create the realization to the residents in the communities to participate in conserving the national reserved forest, and

2.3 showing the areas that were used to make benefits from Dong Fah Huan National Reserved Forest clearly.

Keywords: Forms and Guidelines in Using Benefits, Forest Resources, Dong Fah Huan National Reserved Forest

บทนำ

ป่าไม้เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีคุณค่าอย่างยิ่งต่อ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เป็นแหล่งที่มนุษย์ได้บริโภคใช้สอย เพื่อดำรงชีวิตขั้นพื้นฐาน และยังมีคุณค่าต่อสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศน์ ทั้งยังเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญต่อทั้งมนุษย์และสัตว์ป่าเป็นอย่างมากประโยชน์ทางตรงคือ เป็นแหล่งผลิตปัจจัย 4 ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค ส่วนประโยชน์ทางอ้อมคือ ช่วยรักษาสมดุลของระบบนิเวศและแหล่งธรรมชาติ ทั้งยังช่วยรักษาสมดุลของของธรรมชาติ ควบคุมสภาพดินฟ้าอากาศให้อยู่ในสภาพปกติช่วยลดความรุนแรงของกระแสน้ำ (วิริยะพร ไชยวัฒนา 2555; จีวา เกษแก้ว 2555) สถานการณ์ปัจจุบันมีการบุกรุกพื้นที่ป่าและลักลอบตัดไม้ทำลายป่าเพิ่มมากขึ้นส่งผลให้พื้นที่ป่าของประเทศลดลงอย่างต่อเนื่องจากหลายสาเหตุ เช่น การบุกรุกเพื่อขยายพื้นที่ทำการเกษตร การบุกรุกจับจองของนายทุน การออกเอกสารสิทธิ์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย การขาดจิตสำนึกสาธารณะ และการบริหารจัดการของหน่วยงานที่รับผิดชอบขาดประสิทธิภาพ ซึ่งหากไม่มีการป้องกันแก้ไขอย่างเร่งด่วนก็จะส่งผลให้มีการทำลายทรัพยากร ป่าไม้เพิ่มขึ้นจนเกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และสมดุลธรรมชาติมากยิ่งขึ้น (กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 2557) ป่าสงวนแห่งชาติดงฟ้าห่วน ตำบลขามใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี มีพื้นที่ทั้งหมด 3,400 ไร่ เป็นป่าที่มีสภาพสมบูรณ์ที่อยู่ใกล้ตัวเมืองเป็นแหล่งอาหารพื้นบ้านของชุมชนโดยรอบป่า เดิมพื้นที่แห่งนี้เป็นป่าธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์มาก มีชุมชนที่อาศัยอยู่โดยรอบแนวป่า ปัจจุบัน ป่าสงวนแห่งชาติดงฟ้าห่วน แบ่งการดูแลออกเป็น 3 หน่วยงาน ได้แก่ สวนพฤกษศาสตร์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ดงฟ้าห่วน) มีเนื้อที่ 1,563 ไร่ สวนสัตว์อุบลราชธานี 1,217 ไร่ และสถานีวนวัฒนวิจัย 620 ไร่ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติดงฟ้าห่วนมีต้นไม้ขนาดใหญ่เป็นจำนวนมาก และยังมีพันธุ์ไม้สำคัญอื่นอีก หน่วยงานสวนสัตว์

อุบลราชธานี ซึ่งถือเป็นหน่วยงานที่ได้เข้ามาใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติดงฟ้าห่วน จำนวน 1,217 ไร่ ที่ทำรั้วกันอาณาเขตพื้นที่สำหรับป้องกันการบุกรุกของชาวบ้านที่เข้ามาหากินอย่างชัดเจน อาจด้วยเหตุผลเพื่อป้องกันสัตว์หลุด และบุคคลภายนอกเข้ามาทำลายสัตว์ และป้องกันทรัพย์สินของทางราชการจึงทำให้ชาวบ้านโดยรอบบริเวณไม่สามารถเข้าไปใช้ประโยชน์ เช่น การหาขี้ยางนา เก็บของป่า ล่าสัตว์ขนาดเล็ก เก็บสมุนไพร สำหรับนำไปยั้งชีพได้ เช่นเดียวกับสวนพฤกษศาสตร์ตะวันออกเฉียงเหนือ (ดงฟ้าห่วน) ที่บางส่วนได้ป้องกันไว้ไม่ให้ประชาชนเข้าไปใช้ประโยชน์ พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2528 มาตรา 4 ให้ยกเลิกความในมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 ระบุไว้ในมาตรา 14 ทำให้หรือเก็บของป่าตามมาตรา 15 เข้าทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยตามมาตรา 16 มาตรา 16 ทวิ หรือมาตรา 16 ตริ กระทำตามมาตรา 17 ใช้ประโยชน์ตามมาตรา 18 หรือกระทำการตามมาตรา 19 หรือมาตรา 20 ทำให้หวงห้ามหรือเก็บของป่าหวงห้ามตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ นั้นหมายความว่าประชาชนยังสามารถเข้าไปทำไม้หรือเก็บของป่าในเขตป่าสงวนแห่งชาติดงฟ้าห่วนได้ แต่ต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือเมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ประกาศอนุญาตไว้เป็นคราว ๆ ในเขตป่าสงวนแห่งชาติแห่งหนึ่งแห่งใด (พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ 2528)

จากการที่ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่สอบถามกับชาวบ้านหมู่บ้านหนองมะเขือตำบลขามใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่มีอาณาเขตพื้นที่อยู่ติดกับป่าสงวนแห่งชาติมากที่สุด จากอดีตหลายปีที่ผ่านมา ก่อนจะมีการจัดตั้งสวนสัตว์อุบลราชธานีขึ้นเบื้องต้นทราบว่า ชาวบ้านที่เข้าไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่นั้น ได้ทำลายป่าโดยตรงและทางอ้อม อาจด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เช่น การเผาโค่นต้นยางนา เพื่อเอาน้ำมันยางมาสำหรับนำไปทำเป็นเชื้อเพลิง การกระทำแบบนี้จะทำให้ต้นยางนายืนต้นตาย และใช้ประโยชน์ต่อไม่ได้ บางรายหากเข้าไปเก็บของป่า จะต้องมีการจุดธูปเพื่อขอขมาต่อผีป่า สิ่งศักดิ์สิทธิ์ เสี่ยงต่อทำให้เกิดไฟไหม้ป่า การตัดไม้สำคัญสำหรับนำไปเป็นเชื้อไฟ หรือใช้ในการปลูกสร้าง การเข้าไปใช้ประโยชน์ชาวบ้านจะเดินเหยียบย่ำพรรณไม้มขนาดเล็ก เต็ด เล็ดกิ่งไม้ใบไม้ เพื่อเปิดเส้นทางให้สัญจรสะดวกไปด้วย ทำให้เป็นการทำลายอย่างโดยตรง สภาพปัญหาเหล่านี้จำเป็นต้องเร่งแก้ไขอย่างเร่งด่วน ดังนั้นการวิจัยการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าสงวนแห่งชาติดงฟ้าห่วน ตำบลขามใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานีจึงเป็นการศึกษาเพื่อหาแนวทางป้องกันการบุกรุกป่าตลอดจนการใช้ประโยชน์เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาไปใช้ปรับปรุงแก้ไข ในการจัดการทรัพยากรป่าสงวนแห่งชาติดงฟ้าห่วน ตำบลขามใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการณ์การใช้ประโยชน์พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติดงฟ้าห่วน ตำบลขามใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติดงฟ้าห่วน ตำบลขามใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methodology) วิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Method) โดยใช้แบบสัมภาษณ์ และวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นตัวแทนครัวเรือน จาก 4 หมู่บ้าน จำนวน 2,329 ครัวเรือน ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นตัวแทนครัวเรือน จาก 4 หมู่บ้าน จำนวน 351 ครัวเรือน กำหนดขนาดตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (1970) สุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนประชากรแต่ละชุมชนกลุ่มเป้าหมาย

ประกอบด้วย ตัวแทนจากหน่วยงานสวนสัตว์ จำนวน 2 คน ตัวแทนจากป่าไม้จังหวัด จำนวน 1 คน ตัวแทนจากภาครัฐที่เกี่ยวข้อง จำนวน 2 คน ตัวแทนนักวิชาการท้องถิ่น จำนวน 2 คน ตัวแทนจากชุมชน ๆ ละ 2 คน รวมกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 15 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ดังนี้

1. แบบสอบถามการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าสงวนแห่งชาติดงฟ้าห่วน แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) จำนวน 6 ข้อ ส่วนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าสงวนแห่งชาติดงฟ้าห่วน จำนวน 10 ข้อ ส่วนที่ 3 การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าสงวนแห่งชาติดงฟ้าห่วน โดยแบบสอบถามส่วนที่ 2-3 มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ของ Likert โดยกำหนดค่าคะแนน 5 ระดับ (บุญใจ ศรีสถิตยรรณกร 2555) ดังนี้ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด การแปลผลค่าเฉลี่ย ใช้เกณฑ์ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด 2553)

4.51 – 5.00 หมายถึง มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรฯ ในระดับมากที่สุด

3.51 – 4.50 หมายถึง มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรฯ ในระดับมาก

2.51 – 3.50 หมายถึง มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรฯ ในระดับปานกลาง

1.51 – 2.50 หมายถึง มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรฯ ในระดับน้อย

1.00 – 1.50 หมายถึง มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรฯ ในระดับน้อยที่สุด

ส่วนที่ 5 ปัญหา/อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าสงวนแห่งชาติดงฟ้าห่วน จำนวน 2 ข้อ ลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด

2. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interviews Guide) เพื่อสัมภาษณ์การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าสงวนแห่งชาติดงฟ้าห่วน จำนวน 4 ด้าน คือ การวางแผน การดำเนินงาน การรับผลประโยชน์ การติดตามและประเมินผล

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

1. ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ได้ค่า IOC เท่ากับ 0.67 – 1.00

2. ตรวจสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับตัวอย่างตัวแทนครัวเรือนจำนวน 50 คน ในพื้นที่ตำบลขามใหญ่ อำเภอเมือง แล้วนำมาหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของ Cronbach (1990) ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.80 – 0.92

การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามโดยการสอบถาม การสังเกตปรากฏการณ์ และการสัมภาษณ์แบบเจาะจงกับกลุ่มเป้าหมาย โดยทำหนังสือขออนุญาตลงเก็บข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างในพื้นที่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 351 คน สามารถเก็บคืนมาได้คิดเป็นร้อยละ 100

ขั้นตอนที่ 4 การสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย เพื่อศึกษาการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าสงวนแห่งชาติดงฟ้าห่วน ตำบลขามใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ กลุ่มเป้าหมายด้วยตนเองตามจำนวนที่กำหนด จำนวน 15 คน โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์กลุ่ม (Group Descriptive)

ขั้นตอนที่ 5 นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่เก็บรวบรวมข้อมูลมาได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ของเนื้อหาเพื่อทำการวิเคราะห์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) โดยใช้การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Analysis) เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าสงวนแห่งชาติดงฟ้าห่วน ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สภาพการมีส่วนร่วมการใช้ประโยชน์พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติดงฟ้าห่วน

1.1 ข้อมูลทั่วไป พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิง จำนวน 183 คน (ร้อยละ 52.14) เป็นเพศชาย จำนวน 168 คน (ร้อยละ 47.86) มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี จำนวน 106 คน (ร้อยละ 30.20) จบการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนปลาย จำนวน 79 คน (ร้อยละ 22.51) มีรายได้ต่อเดือนน้อยกว่า 5,000 บาท จำนวน 171 คน (ร้อยละ 48.72)

1.2 ความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าสงวนแห่งชาติดงฟ้าห่วน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าสงวนแห่งชาติดงฟ้าห่วน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าสงวนแห่งชาติดงฟ้าห่วน

ความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าสงวนแห่งชาติดงฟ้าห่วน	ความคิดเห็น		แปลผล
	\bar{X}	S	
1. ด้านกฎหมาย/กฎระเบียบ	3.74	1.06	มาก
2. ด้านการใช้ประโยชน์	2.57	1.13	มาก
รวม	3.16	1.10	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าสงวนแห่งชาติดงฟ้าห่วน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.16$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านกฎหมาย/กฎระเบียบ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.74$) ส่วนด้านการใช้ประโยชน์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.57$)

1.3 การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าสงวนแห่งชาติดงฟ้าห่วน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าสงวนแห่งชาติดงฟ้าห่วน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าสงวนแห่งชาติดงฟ้าห่วน

การใช้ประโยชน์จากทรัพยากร ป่าสงวนแห่งชาติดงฟ้าห่วน	ความคิดเห็น		แปลผล
	\bar{X}	S	
1. ด้านทรัพยากรป่าไม้	2.64	1.43	ปานกลาง
2. ด้านสร้างอาชีพ	2.35	1.39	น้อย
3. ด้านการท่องเที่ยว	2.77	1.35	ปานกลาง
รวม	2.59	1.39	ปานกลาง

จากตารางที่ 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าสงวนแห่งชาติดงฟ้าห่วน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.59$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 2.77$) รองลงมาคือมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านทรัพยากรป่าไม้ ($\bar{X} = 2.64$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดในระดับน้อย คือ ด้านสร้างอาชีพ ($\bar{X} = 2.35$)

1.4 การใช้ประโยชน์ทรัพยากรจากป่าสงวนแห่งชาติดงฟ้าห่วน ของชุมชน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการใช้ประโยชน์ทรัพยากรจากป่าสงวนแห่งชาติดงฟ้าห่วน ของชุมชน ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การใช้ประโยชน์ทรัพยากรจากป่าสงวนแห่งชาติดงฟ้าห่วน ของชุมชน

การใช้ประโยชน์ทรัพยากรจากป่าสงวนแห่งชาติดงฟ้าห่วน ของชุมชน	ความคิดเห็น		แปลผล
	\bar{X}	S	
1. ด้านการวางแผน	2.57	1.51	ปานกลาง
2. ด้านการดำเนินงาน	2.49	1.39	น้อย
3. ด้านการรับผลประโยชน์	2.70	1.23	ปานกลาง
4. ด้านการติดตามประเมินผล	2.41	1.23	น้อย
รวม	2.56	1.34	ปานกลาง

จากตารางที่ 3 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการใช้ประโยชน์ทรัพยากรจากป่าสงวนแห่งชาติดงฟ้าห่วน ของชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.56$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการรับผลประโยชน์ ($\bar{X} = 2.70$) รองลงมาคือด้านการวางแผน ($\bar{X} = 2.57$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดในระดับน้อย คือ ด้านการติดตามประเมินผล ($\bar{X} = 2.41$) และ ด้านการดำเนินงาน ($\bar{X} = 2.49$)

1.5 ปัญหา/อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าสงวนแห่งชาติ

1.5.1 ปัญหาและอุปสรรค

1) คนในชุมชนยังไม่มีควมตระหนักถึงในการอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาติดงฟ้าห่วน โดยชุมชนมีความเชื่อว่าไม่มีความจำเป็นที่จะต้องมีการบริหารจัดการป่าสงวนแห่งชาติดงฟ้าห่วน เพราะชาวบ้านสามารถร่วมมือกัน

รักษาป่าไม้ไว้ได้อยู่แล้ว

2) ปัญหาการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐที่ไม่ได้เข้ามาให้ความรู้ด้านป่าไม้กับชุมชนอย่างต่อเนื่อง

3) ปัญหาที่ทำกินที่ถูกจำกัดในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เมื่อถูกจำกัดพื้นที่เข้าไปใช้ประโยชน์ ถูกลดพื้นที่เข้ามาทำกิน จึงทำให้คนในชุมชนไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการวางแผน ตัดสินใจ การดำเนินงาน การรับผลประโยชน์ และติดตามและประเมินผลน้อย

1.5.2 ข้อเสนอแนะ

1) หน่วยงานภาครัฐควรสนับสนุนให้ชุมชนสามารถเข้ามาใช้ประโยชน์ในพื้นที่ได้อย่างสะดวก

2) หน่วยงานภาครัฐควรเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบของทางราชการ เพื่อสร้างความตระหนักให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าสงวนแห่งชาติ

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าสงวนแห่งชาติติดง่าม จำนวน 4 ด้าน คือ การวางแผน การดำเนินงาน การรับผลประโยชน์ การติดตามและประเมินผล

2.1 ด้านการวางแผน ควรมีการวางแผนการใช้ประโยชน์จากป่าสงวนในด้านการเป็นแหล่งอาหาร โดยหน่วยงานภาครัฐและประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดช่วงระยะเวลาและพื้นที่ในการใช้ประโยชน์ รวมถึงการจำกัดจำนวนคน เพื่อให้ง่ายต่อการบริหารจัดการและรักษาสภาพผืนป่าให้มีความอุดมสมบูรณ์ต่อไป

2.2 ด้านการดำเนินงาน

2.2.1 จัดให้มีการดำเนินการเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบของทางราชการ เพื่อสร้างความตระหนักให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าสงวนแห่งชาติ

2.2.2 แสดงอาณาเขตพื้นที่การใช้ประโยชน์ในป่าสงวนแห่งชาติติดง่ามให้มีความชัดเจน

2.3 ด้านการรับผลประโยชน์ โดยจำกัดเวลาเข้า-ออก และจำนวนคน ในแต่ละวัน จำกัดผู้เข้าไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติติดง่ามเพื่อไม่ให้สภาพป่าทรุดโทรม ชุมชนสามารถมีแหล่งอาหารที่จะดำรงชีพได้ตลอดทั้งปีและมีปริมาณเพียงพอต่อครัวเรือน อีกทั้งถ้าป่ามีความอุดมสมบูรณ์มากจะทำให้มีแหล่งท่องเที่ยวเกิดขึ้นและเมื่อได้รับความนิยมนจะทำให้ชุมชนมีรายได้จากการนำสินค้าเข้าไปจำหน่าย สร้างเศรษฐกิจให้ตนเองและชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป

2.4 ด้านการติดตามและประเมินผล หน่วยงานภาครัฐส่งเสริมให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมโดยการจัดกิจกรรมสร้างความตระหนักในการอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาติติดง่ามอย่างเป็นรูปธรรม เพราะชุมชนยังไม่ค่อยให้ความร่วมมือเกี่ยวกับกิจกรรมที่เป็นการพัฒนาป่ามากนัก

สรุปผลการวิจัย

1. สภาวะการณ์การใช้ประโยชน์ป่าสงวนแห่งชาติติดง่าม ตำบลขามใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี

1.1 กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิง จำนวน 183 คน (ร้อยละ 52.14) เป็นเพศชาย จำนวน 168 คน (ร้อยละ 47.86) มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี จำนวน 106 คน (ร้อยละ 30.20) จบการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนปลาย จำนวน 79 คน (ร้อยละ 22.51) มีรายได้ต่อเดือนน้อยกว่า 5,000 บาท จำนวน 171 คน (ร้อยละ 48.21)

1.2 ความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าสงวนแห่งชาติติดง่าม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (= 3.16)

1.3 การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าสงวนแห่งชาติติดง่าม โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง (= 2.59)

1.4 การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าสงวนแห่งชาติติดง่าม โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง

(= 2.56)

1.5 ปัญหา/อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าสงวนแห่งชาติ

1.5.1 ปัญหาและอุปสรรค พบว่า

- 1) คนในชุมชนยังไม่มีความรู้ถึงในการอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาติดงฟ้าห่วน
- 2) คนในชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการร่วมกับภาครัฐน้อย
- 3) ปัญหาการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐที่ไม่ได้เข้ามาให้ความรู้ด้านป่าไม้กับชุมชนอย่าง

ต่อเนื่อง

4) ปัญหาที่ทำกินที่ถูกจำกัดในเขตป่าสงวนแห่งชาติ

1.5.2 ข้อเสนอแนะ

- 1) หน่วยงานภาครัฐควรสนับสนุนให้ชุมชนสามารถเข้ามาใช้ประโยชน์ในพื้นที่ได้อย่างสะดวก
- 2) หน่วยงานภาครัฐควรเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบของทางราชการ เพื่อสร้างความตระหนักให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าสงวนแห่งชาติ
- 3) ขยายพื้นที่ให้ประชาชนเข้าไปใช้ประโยชน์ทำกินได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

2. แนวทางการป้องกันการบุกรุกและการใช้ประโยชน์ของชุมชนจากป่าสงวนแห่งชาติดงฟ้าห่วน ตำบลขามใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี

2.1 ด้านการวางแผน มีการกำหนดนโยบายร่วมกันระหว่างภาครัฐและประชาชนในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าสงวนแห่งชาติดงฟ้าห่วน ควรมีการวางแผนการใช้ประโยชน์จากป่าสงวนในด้านการเป็นแหล่งอาหาร โดยหน่วยงานภาครัฐและประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดช่วงระยะเวลาและพื้นที่ในการใช้ประโยชน์ รวมถึงการจำกัดจำนวนคน เพื่อให้ง่ายต่อการบริหารจัดการและรักษาสภาพผืนป่าให้มีความอุดมสมบูรณ์ต่อไป

2.2 ด้านการดำเนินงาน

2.2.1 เสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบของทางราชการ เพื่อสร้างความตระหนักให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าสงวนแห่งชาติ

2.2.2 แสดงอาณาเขตพื้นที่การเข้าใช้ประโยชน์ในป่าสงวนแห่งชาติดงฟ้าห่วนให้มีความชัดเจน

2.3 ด้านการรับผลประโยชน์ จำกัดเวลาเข้า-ออก และจำนวนคน ในแต่ละวัน จำกัดผู้เข้าไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติดงฟ้าห่วนเพื่อไม่ให้สภาพป่าทรุดโทรม ชุมชนสามารถมีแหล่งอาหารที่จะดำรงชีพได้ตลอดทั้งปีและมีปริมาณเพียงพอต่อครัวเรือน อีกทั้งถ้าป่ามีความอุดมสมบูรณ์มากจะทำให้มีแหล่งท่องเที่ยวเกิดขึ้นและเมื่อได้รับความนิยมจะทำให้ชุมชนมีรายได้จากการนำสินค้าเข้าไปจำหน่าย สร้างเศรษฐกิจให้ตนเองและชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป

2.4 ด้านการติดตามและประเมินผล หน่วยงานภาครัฐส่งเสริมให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมโดยการจัดกิจกรรมสร้างความตระหนักในการอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาติดงฟ้าห่วนอย่างเป็นรูปธรรม เพราะชุมชนยังไม่ค่อยให้ความร่วมมือเกี่ยวกับกิจกรรมที่เป็นการพัฒนาป่ามากนัก

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย เรื่อง การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าสงวนแห่งชาติดงฟ้าห่วนตำบลขามใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า กลุ่มตัวอย่าง จากชุมชน 4 หมู่บ้าน ประกอบด้วยบ้านขามใหญ่ บ้านหนองมะนาว บ้านหนองมะเขือ และบ้านดอนยุง มีความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าสงวนแห่งชาติดงฟ้าห่วน การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าสงวนแห่งชาติดงฟ้าห่วน และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าสงวนแห่งชาติดงฟ้าห่วน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยชุมชนมีความเชื่อว่าไม่มีความจำเป็นที่จะต้องมีการบริหารจัดการป่า

สงวนแห่งชาติ เพราะชาวบ้านสามารถร่วมมือกันรักษาป่าไม้ไว้ได้อยู่แล้ว และชุมชนโดยส่วนมากจะประกอบอาชีพเก็บของป่าเพื่อการจำหน่าย ซึ่งการถูกจำกัดพื้นที่เข้าไปใช้ประโยชน์ จะทำให้ชุมชนถูกลดพื้นที่เข้ามามากเกินไป จึงทำให้คนในชุมชนไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการวางแผน ตัดสินใจ การดำเนินงาน การรับผลประโยชน์ และติดตามและประเมินผล ร่วมกับภาครัฐหรือภาคเอกชน และการมีส่วนร่วมยังไม่มีอย่างต่อเนื่องชัดเจนมากนัก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ผนิกุล อุษสกุล (2556) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสมาชิกชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติบ้านวังลุง ตำบลทอนหงส์ อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า สมาชิกชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติ บ้านวังลุงมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในระดับต่ำ

ปัญหา/อุปสรรคที่สำคัญ พบว่า คนในชุมชนยังไม่เห็นความสำคัญในการอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาติ เข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการร่วมกับภาครัฐน้อย และหน่วยงานภาครัฐที่ไม่ได้เข้ามาให้ความรู้ด้านป่าไม้กับชุมชนอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ พนิดา เทียมเทศ (2556) ศึกษาบทบาทขององค์กรในการจัดการทรัพยากรป่าไม้กรณีศึกษา ชุมชนบ้านหนองบัวจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการป่าชุมชนบ้านหนองบัว มี 3 ประการ คือ ปัญหาเรื่องงบประมาณ ขาดการมีส่วนร่วมของชาวบ้าน และค่านิยมที่เปลี่ยนแปลงไปของชาวบ้าน แนวทางการมีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติดงฟ้าห่วน จากผลการวิจัย พบว่า ด้านการวางแผน มีการกำหนดนโยบายร่วมกันระหว่างภาครัฐและประชาชนในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าสงวนแห่งชาติดงฟ้าห่วน ด้านการดำเนินงาน โดยการเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบของทางราชการ เพื่อสร้างความตระหนักให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าสงวนแห่งชาติ และแสดงอาณาเขตพื้นที่การเข้าใช้ประโยชน์ในป่าสงวนแห่งชาติดงฟ้าห่วนให้มีความชัดเจน ด้านการรับผลประโยชน์ โดยการจำกัดเวลาเข้า-ออก และจำนวนคนในแต่ละวัน จำกัดผู้เข้าไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติดงฟ้าห่วนเพื่อไม่ให้สภาพป่าทรุดโทรม และด้านการติดตามและประเมินผล โดยหน่วยงานภาครัฐส่งเสริมให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมด้วยการจัดกิจกรรมสร้างความตระหนักในการอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาติดงฟ้าห่วน อย่างเป็นรูปธรรม เพราะชุมชนยังไม่ค่อยให้ความร่วมมือเกี่ยวกับกิจกรรมที่เป็นการพัฒนาป่ามากนัก สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ณัฐวรรณี สุทธิวรวิจิตร (2556) การศึกษาสภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมในเขตตำบลสามบัณฑิต: กรณีศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประชาชน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยเข้ารับการอบรมทำให้ความรู้เรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและจะไม่มีความรู้เรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แนวทางการแก้ไขปัญหาหน่วยงานของรัฐ โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีการประชาสัมพันธ์ ให้ประชาชนได้เข้าใจ ความหมายและความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งรณรงค์ประชาสัมพันธ์ สร้างจิตสำนึกให้ประชาชนรู้จักรักษาหวงแหน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกัน จะต้องมีการร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและเอกชนเพื่อให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมดำรงคงอยู่ชุมชนและพัฒนาอย่างยั่งยืนตลอดไป

แนวทางการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าสงวนแห่งชาติดงฟ้าห่วน ที่ภาครัฐและประชาชนยังไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมกำหนดแนวทางการบริหารจัดการใช้ทรัพยากรป่าสงวนแห่งชาติดงฟ้าห่วนร่วมกัน จำเป็นต้องมีการประสานงานและร่วมมือกันระหว่าง หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนในพื้นที่ โดยจะต้องมีการกำหนดแนวงานนโยบาย การสร้างความเข้าใจร่วมกันและถือเป็นแนวปฏิบัติด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ให้เป็นไปอย่างราบรื่นร่วมกัน โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และชุมชน การสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชนในการอนุรักษ์และการเสริมสร้างกิจกรรมเชิงอนุรักษ์ การดำเนินการเพื่อป้องกันการบุกรุกทำลายป่าและเข้าไปใช้ประโยชน์จากพื้นที่ป่าโดยมิชอบ รวมถึงการกำหนดอาณาเขตพื้นที่ป่าไม้ที่ชัดเจนเพื่อป้องกันการบุกรุก เพื่อให้ประชาชนเข้าไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม ดังนั้น การจัดการทรัพยากรป่าไม้ในป่าสงวนแห่งชาติดงฟ้าห่วน ตำบลขามใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี จึงควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับการสร้างความเข้าใจให้กับประชาชน เพื่อให้มีส่วนร่วมในการจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ร่วมกับภาครัฐ ในพื้นที่โดยเน้นการเสริมสร้างบทบาทของประชาชนในท้องถิ่น ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการทรัพยากรป่าไม้ทุกขั้นตอน และการกำหนดนโยบาย

ด้านป่าไม้ที่ชัดเจน เพื่อให้ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ และเป็นทรัพยากรทางธรรมชาติที่ก่อเกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่ที่มีความยั่งยืนสืบไป สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ฌัฐพร ดอกบุญนาค และฐาปกรณ ทองคำนุช (2556) ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวกรณีศึกษาชุมชนในตราครุฑร้อยปีสามชุกอำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการด้านการจัดการการท่องเที่ยวในการบริหารจัดการด้านที่พัก ชุมชนไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารหรือจัดการแต่อย่างใด และหน่วยงานของภาครัฐเองก็ไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้วยเช่นกัน แต่หน่วยงานของภาครัฐจะเข้าไปมีบทบาทในขั้นตอนของการดำเนินการขออนุญาตในการก่อตั้งหรือจัดตั้งสถานประกอบการเท่านั้น ซึ่งผู้ที่เข้ามามีบทบาทมากที่สุดก็คือหน่วยงานทางด้านเอกชน หรือเจ้าของกิจการเอง ซึ่งจะบริหารงานเองทั้งหมด โดยไม่มีการเปิดโอกาสหรือให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนในการบริหารจัดการ แต่จะให้เข้ามามีส่วนร่วมในด้านการปฏิบัติงานแทน เช่น การให้เข้ามาทำงานในสถานประกอบการแทน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. กำหนดพื้นที่ที่ใช้ประโยชน์หาของป่าเพื่อการดำรงชีพ สำหรับชาวบ้านโดยรอบป่าสงวนแห่งชาติดงฟ้าห่วน อย่างเป็นทางการ เช่น ติดตั้งป้ายข้อควรปฏิบัติ / กำหนดจำนวนคนและเวลาในแต่ละวันที่จะเข้าไปในพื้นที่
2. ประชาชนส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของกฎหมายหรือข้อปฏิบัติสำหรับเข้าไปยังพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติดงฟ้าห่วน หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรเน้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผน การดำเนินงานทุกขั้นตอนเพื่อประชาชนรู้สึกว่าจะต้องรับผิดชอบร่วมกันในชุมชน เป็นส่วนความสำคัญกับการกำหนดแนวทางการใช้ทรัพยากรป่าสงวนแห่งชาติดงฟ้าห่วน การดำเนินงานจะใส่ใจในรายละเอียดทุกขั้นตอนให้ประชาชนมีหน้าที่ความรับผิดชอบผลัดเปลี่ยนหมุนเวียน คอยสอดส่องดูแลความเรียบร้อยของผืนป่า ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนเพื่อให้เกิดความรู้ความชำนาญเพื่อให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ได้อย่างยั่งยืน เพื่อประโยชน์สูงสุดของชุมชน
3. ประชาชนในพื้นที่บางส่วนของขาดความรู้เข้าใจเรื่องการใช้ทรัพยากรป่าสงวนแห่งชาติดงฟ้าห่วน ดังนั้นหน่วยงานรัฐควรส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินการจัดทำโครงการอนุรักษ์การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติดงฟ้าห่วน โดยการนำกลุ่มประชาชนที่มีความต้องการทราบถึงข้อมูลข่าวสารความรู้เกี่ยวกับการปลูกหรือรักษาป่าไม้เพื่อแก้ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลาย ซึ่งสังเกตเห็นได้ว่ามีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อชุมชน
4. ควรส่งเสริมให้ชุมชนได้เข้าไปมีโอกาสใช้พื้นที่ภายในป่าสงวนแห่งชาติดงฟ้าห่วน เพื่อใช้เป็นแหล่งอาหารสำหรับการดำรงชีพ โดยกำหนดระยะเวลา เขตพื้นที่ จำนวนคน และปริมาณทรัพยากรจากป่าอย่างเหมาะสม เป็นการเพิ่มพื้นที่ทำมาหากินให้กับชุมชนได้มีแหล่งอาหารเพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาความเป็นไปได้ในการถือครองกรรมสิทธิ์ในพื้นที่อาศัยของตนอย่างถูกกฎหมายของของประชาชนในหมู่บ้านหนองมะเขือ
2. ควรศึกษาถึงความเป็นไปได้ที่จะให้ชุมชนโดยรอบสวนสัตว์อุบลราชธานี เข้าไปเก็บหาของป่าได้ตามช่วงฤดูกาล ได้อย่างถูกต้อง หน่วยงานและชุมชนอยู่ร่วมกันได้อย่างเกื้อกูล

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาอย่างสูงจากผู้ที่เกี่ยวข้องหลายท่านซึ่งไม่อาจนำมากล่าวได้ทั้งหมด ผู้วิจัยใคร่ขอกราบขอบพระคุณ ท่านอาจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ สุทธิลักษณ์กุล และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัทรภร เจริญบุตร อาจารย์ที่ปรึกษาที่กรุณาสละเวลาทั้งในและนอกเวลาราชการให้คำปรึกษา พร้อมทั้งให้ความกระจ่างชัดเจนในเรื่องสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลการแปลผลข้อมูลรวมถึงการตรวจสอบเอกสารให้มีความถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

คุณค่าและประโยชน์ที่พึงได้จากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้ผู้มีพระคุณทุกท่านตลอดจนนักวิชาการต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยอ้างอิงดังปรากฏในวิทยานิพนธ์นี้ทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

ณัฐพร ดอกบุญนาคน และฐาปนกรณ์ ทองคำนุช. ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวกรณีศึกษาชุมชนในตำบลร้อยปีสามชุกอำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี. รายงานการวิจัย: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี ราชมงคลสุวรรณ, 2556.

ณัฐวรรณ สุนทรวิโรทธิโชติ. การศึกษาสภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมในเขตตำบลสามบัณฑิต : กรณีศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประชาชน. พระนครศรีอยุธยา: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, 2556.

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, กระทรวง. แผนแม่บทแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศทำหลายทรัพยากรป่าไม้, การบุกกรุกที่ดินของรัฐ และการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน. กรุงเทพฯ: กองสนับสนุน วิทยาลัยการที่พบก, 2557.

ธิดา เกษแก้ว. ลักษณะของสื่อที่พึงประสงค์เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชุมชน ในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2555.

บุญใจ ศรีสถิตนรากร. การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555.

บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น, 2553.

ผนิกุล อยู่สกุล. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสมาชิกชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติ บ้านวังลุง ต.ทอนหงส์ อ.พรหมคีรี จ.นครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล, 2556.

พนิดา เทียมเทศ. บทบาทขององค์กรในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ กรณีศึกษาชุมชนบ้านหนองบัว จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2556.

พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2528. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 102/ตอนที่ 125/ฉบับพิเศษ, 11 กันยายน 2528.

วิริยะพร ไชยวัฒนา. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตพื้นที่บ้านหัวทุ่ง ตำบลปงเตา อำเภองาว จังหวัดลำปาง. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยพะเยา, 2555.

Cronbach, L. J. *Essentials of psychological Testing*. 5th ed. New York: Harper Collins, 1990.

Krejcie, Robert V. and Daryle W. Morgan. "Determining sample size for research activities," **Educational and Psychological Measurement**. 30 (1970): 607-610.

รูปแบบการพัฒนาคุณภาพข้อมูลบริการสุขภาพผู้ป่วยนอกของโรงพยาบาล
ส่งเสริมสุขภาพตำบล ในเขตสุขภาพที่ 7

A Model for Developing the Outpatient Health Service Data Quality of
Tambon Health Promoting Hospitals in Health Region 7

อัญชิษฐา ศิริคำเพ็ง¹ เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร² และภักดี โพธิ์สิงห์²

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลดงเมืองแอม อำเภอลำลูกกา จังหวัดขอนแก่น 40280¹

คณะรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม²

E-mail: aunleu@hotmail.com

Received: June 1, 2020; Revised: July 8, 2020; Accepted: July 9, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพข้อมูลบริการสุขภาพผู้ป่วยนอกของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขตสุขภาพที่ 7 2) สร้างรูปแบบที่เหมาะสมในการพัฒนาคุณภาพข้อมูลบริการสุขภาพผู้ป่วยนอกของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขตสุขภาพที่ 7 และ 3) ทดลองและประเมินรูปแบบการพัฒนาคุณภาพข้อมูลบริการสุขภาพผู้ป่วยนอกของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขตสุขภาพที่ 7 ตัวอย่างศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุ ได้แก่ บุคลากรสาธารณสุขที่รับผิดชอบงานข้อมูลข่าวสารของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขตสุขภาพที่ 7 จำนวน 480 คน สุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน สถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์อิทธิพลเส้นทาง ตัวอย่างสร้างรูปแบบได้แก่ ตัวแทนบุคลากรสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องกับงานข้อมูลข่าวสารของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขตสุขภาพที่ 7 จำนวน 15 คน เลือกตัวอย่างแบบเจาะจง สถิติที่ใช้ได้คือการวิเคราะห์เนื้อหา และตัวอย่างทดลองได้แก่ ตัวแทนบุคลากรสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเขตอำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น จำนวน 22 คน เลือกตัวอย่างแบบเจาะจง สถิติที่ใช้คือการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณแบบวัดซ้ำ

ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพข้อมูลบริการสุขภาพผู้ป่วยนอกของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขตสุขภาพที่ 7 ได้แก่ ภาวะผู้นำ ความรู้ วัฒนธรรมองค์กร และการบริหารการมีส่วนร่วม

2. ผลการสร้างรูปแบบการพัฒนาคุณภาพข้อมูลบริการสุขภาพผู้ป่วยนอกของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล พบว่ารูปแบบจำลองสมมติฐานมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาจากค่าสถิติ X^2/df เท่ากับ 2.81 RMSEA เท่ากับ 0.061 SRMR เท่ากับ 0.027 CFI เท่ากับ 0.981 และ TLI เท่ากับ 0.973 ปัจจัยที่มีอิทธิพลโดยรวมต่อปัจจัยคุณภาพข้อมูลบริการสุขภาพผู้ป่วยนอกของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขตสุขภาพที่ 7 มากที่สุดคือ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลโดยรวมเท่ากับ 0.86 รองลงมาคือ ปัจจัยด้านความรู้ ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กร และปัจจัยด้านการบริหารการมีส่วนร่วม โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลโดยรวมเท่ากับ 0.42, 0.28 และ 0.11 ตามลำดับ ตัวแปรทั้งหมดสามารถอธิบายความแปรปรวนของปัจจัยคุณภาพข้อมูลบริการสุขภาพผู้ป่วยนอกของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขตสุขภาพที่ 7 ได้ร้อยละ 72.90

3. ผลการทดลองรูปแบบ พบว่า คุณภาพข้อมูลบริการสุขภาพผู้ป่วยนอกของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขตสุขภาพที่ 7 ของกลุ่มทดลองดีกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พบว่าคุณภาพข้อมูลบริการสุขภาพผู้ป่วยนอกของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลผ่านเกณฑ์ตามที่กำหนด

คำสำคัญ: คุณภาพข้อมูล ผู้ป่วยนอกและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

Abstract

The purposes of this research were 1) to study causal factors affecting the development of the outpatient health service data quality of Tambon Health Promoting Hospitals in Health Region 7, 2) to create a suitable model for developing the outpatient health service data quality of Tambon Health Promoting Hospitals in Health Region 7, and 3) to try out and evaluate the model for developing the outpatient health service data quality of Tambon Health Promoting Hospitals in Health Region 7. The samples used to study the causal factors were 480 public health staffs who responded for the news and information of Tambon Health Promoting Hospitals in Health Region 7. They were randomized by multi-stage sampling. The statistical instruments were percentage, mean, standard deviation, and influence of path analysis. The samples used to create the model consisted of 15 participants selected by purposive sampling from the delegates of the staffs who involved with the news and information of Tambon Health Promoting Hospitals in Health Region 7. The statistical instrument was content analysis, and the samples used to try out the model were 22 participants selected by purposive sampling from the delegates of the staffs in the health promoting hospital in Mancha Khiri District, Khon Kaen Province. The statistical instrument was Multivariate Analysis of Variance (MANOVA); repeated measures.

The research findings were found as follows.

1. The causal factors affecting the development of the outpatient health service data quality of Tambon Health Promoting Hospitals in Health Region 7 were leadership, knowledge, organizational cultures, and participatory management.

2. The findings of the creation of the model for developing the outpatient health service data quality of the health promoting hospital showed that the model duplicated the hypothesis was consistent with the empirical data when considered from $X^2/df = 2.81$, $RMSEA = 0.061$, $SRMR = 0.027$, $CFI = 0.981$, and $TLI = 0.973$. The factor affecting overall outpatient health service data quality factors of Tambon Health Promoting Hospitals in Health Region 7 at the highest level was the leadership factor with the overall influence coefficient of 0.86, followed by the factors of knowledge, organizational cultures, and participatory management with the overall influence coefficients of 0.42, 0.28, and 0.11, respectively. All of the variances could explain the variances of the factors of the outpatient health service data quality factors of Tambon Health Promoting Hospitals in Health Region 7 by 72.90%.

3. The findings from trying out the model showed that the outpatient health service data quality of Tambon Health Promoting Hospitals in Health Region 7 of the experiment group after the experiment was better than that before the experiment with the statistical significance at the level of .05. In addition, the findings also indicated that the outpatient health service data quality of the health promoting hospital passed the criteria regulated.

Keywords: Data Quality, Outpatients and Tambon Health Promoting Hospitals

บทนำ

กระทรวงสาธารณสุขมีนโยบายการปฏิรูประบบข้อมูลสุขภาพ ส่งผลให้การดำเนินงานด้านสุขภาพของประชาชนเปลี่ยนแปลงไปทุกระบบ ข้อมูลด้านสุขภาพที่สำคัญที่สุด เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพของบุคคลและชุมชนตั้งแต่เกิด เจ็บ ป่วย จนตาย นั้น ส่วนใหญ่เป็นข้อมูลที่มาจากรายการส่งเสริมสุขภาพตำบลหรือเดิมเรียกว่า “สถานีอนามัย” เป็นสถานพยาบาลที่มีประชากรรับผิดชอบชัดเจนและมีสัดส่วนจำนวนมากที่สุด ซึ่งกระจายครอบคลุมทุกตำบลในพื้นที่ประเทศไทย จำนวน 9,579 แห่ง (กระทรวงสาธารณสุข 2559) ระบบบริการสุขภาพของประเทศไทยส่วนใหญ่ดำเนินการโดยกระทรวงสาธารณสุข โดยมีสถานพยาบาลครอบคลุมทุกตำบลในประเทศไทย ให้บริการสุขภาพประชาชนไทยในด้านการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกัน และการรักษาโรค โดยเมื่อแพทย์ พยาบาล ทันตแพทย์ นักวิชาการสาธารณสุข หรือ เจ้าหน้าที่อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ให้บริการประชาชนแต่ละรายเสร็จสิ้นแล้วก็จะบันทึกข้อมูลการให้บริการสุขภาพผู้ป่วยนอกที่ประกอบด้วยการบันทึกในเวชระเบียนผู้ป่วยนอก การให้รหัส ICD (ย่อมาจาก International Classification of Diseases and Related Health Problem 10th Revision) เป็นรหัสของโรคและอาการที่จัดทำขึ้นโดยองค์การอนามัยโลก (WHO) มีวัตถุประสงค์ในการจัดประเภทการเจ็บป่วยตามเกณฑ์เพื่อใช้บันทึกรวบรวมเป็นข้อมูลทางสถิติในการวางแผนสุขภาพในระดับสากล) เข้าในโปรแกรมพื้นฐานของหน่วยบริการ ซึ่งนำมาใช้ประโยชน์ได้หลายด้าน ได้แก่ 1) ใช้เพื่อการดูแลรักษาสุขภาพประชาชนอย่างมีคุณภาพ 2) ใช้เพื่อวิเคราะห์สถานภาพปัญหาและหาโอกาสพัฒนา 3) ใช้เป็นหลักฐานทางกฎหมาย เป็นข้อมูลอ้างอิงให้ประชาชนนำไปใช้ประโยชน์ 4) ใช้เบิกค่ารักษาพยาบาลกลับมาเป็นรายได้ของหน่วยบริการ และ 5) ใช้ส่งรายงานให้กับสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดและกระทรวงสาธารณสุข (กระทรวงสาธารณสุข 2558)

สภาพปัญหาของการปฏิรูประบบข้อมูลสุขภาพตั้งแต่ปีงบประมาณ 2546 ที่สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข ได้พัฒนาระบบข้อมูลมาตรฐานสาธารณสุขขึ้น โดยกำหนดให้สถานีอนามัยต้องจัดส่งข้อมูล 18 แฟ้ม ซึ่งได้จากโปรแกรมจัดเก็บข้อมูลบริการทางการแพทย์และสาธารณสุขทุกเดือน เพื่อใช้ในการจัดทาระบบรายงาน แต่ข้อมูลที่ได้ยังไม่มีความน่าเชื่อถือ จึงทำให้ไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ (วิระวุธ เฟื่องชัย 2555) จากการศึกษาการประเมินผลคุณภาพข้อมูลในจังหวัดนครราชสีมา ปี 2546 พบว่า ข้อมูลไม่ถูกต้อง ร้อยละ 40.27 ข้อมูลไม่ครบถ้วน ร้อยละ 38.20 และข้อมูลไม่ทันสมัย ร้อยละ 29.41 (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา 2547) จากการวิเคราะห์แฟ้มสุขภาพครอบครัวของจังหวัดสตูล ซึ่งเป็นการศึกษาด้วยการสัมภาษณ์เจาะลึกและเก็บข้อมูลการบันทึกจากแฟ้มสุขภาพครอบครัว พบว่า ในส่วนของผู้บันทึกข้อมูลพบปัญหา เจ้าหน้าที่มีภาระงานมาก ขาดความรู้ และการไม่ได้รับการอบรมอย่างต่อเนื่อง เจ้าหน้าที่ใช้แฟ้มสุขภาพครอบครัวน้อยลงเนื่องจากลงบันทึกในโปรแกรมระบบข้อมูลสถานีอนามัยแทน (วิทยา พลอาต 2552) จากการทบทวนแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพข้อมูล พบว่า ปัจจัยด้านบุคคล เป็นองค์ประกอบสำคัญในทุกขั้นตอนของระบบสารสนเทศและในกระบวนการสร้างสารสนเทศให้มีคุณภาพ คือ เป็นผู้รวบรวมข้อมูล ผู้ประมวลผล และผู้ใช้ข้อมูล ตลอดจนเป็นผู้กำหนดนโยบายและวางระบบการจัดการข้อมูล สำหรับสารสนเทศสาธารณสุขนั้น ปัจจัยด้านบุคคลประกอบด้วย ความรู้ การได้รับการอบรม การใช้ข้อมูลสารสนเทศ (Delone 1992)

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 กระทรวงสาธารณสุขได้กำหนดตัวชี้วัดคุณภาพข้อมูลสุขภาพ ดังนี้ ข้อมูลบริการสุขภาพด้านคุณภาพเวชระเบียนและการให้รหัส ICD ตามเอกสารประเมินคุณภาพข้อมูลที่ต้องไม่น้อยกว่า ร้อยละ 75 และสถานพยาบาลผ่านเกณฑ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ซึ่งคุณภาพข้อมูลบริการสุขภาพของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทั้งประเทศไทย จากผลการประเมินในระหว่างเดือนตุลาคม พ.ศ.2559 ถึงเดือนเมษายน พ.ศ. 2560 โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในประเทศไทย จาก 76 จังหวัด 13 เขตสุขภาพ พบว่า เขตสุขภาพที่ 8 มีคุณภาพข้อมูลบริการสุขภาพร้อยละ 63.76 เขตสุขภาพที่ 4 ร้อยละ 47.65 เขตสุขภาพที่ 3 ร้อยละ 46.85 และเขตสุขภาพที่ 7 ร้อยละ 18.74 นั่นคือ ยังไม่มีจังหวัดหรือเขตสุขภาพใดผ่านเกณฑ์เป้าหมายร้อยละ 75 เลย หากพิจารณา

เฉพาะเขตสุขภาพที่ 7 ที่ประกอบด้วยจังหวัดขอนแก่น จังหวัดมหาสารคาม จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า คุณภาพข้อมูลบริการสุขภาพของจังหวัดขอนแก่น ร้อยละ 30.29 จังหวัดมหาสารคาม ร้อยละ 3.72 จังหวัดร้อยเอ็ด ร้อยละ 30.40 และจังหวัดกาฬสินธุ์ ร้อยละ 57.68 สรุปไม่มีจังหวัดใดผ่านเกณฑ์เช่นกัน (กระทรวงสาธารณสุข 2560) สรุปผลการตรวจราชการของเขตสุขภาพที่ 7 ปี 2560 ในตัวชี้วัดคุณภาพข้อมูลสุขภาพที่ได้จากการประเมินและสัมภาษณ์เชิงลึกกับตัวแทนอำเภอของแต่ละจังหวัดในเขตสุขภาพที่ 7 พบว่า ปัญหาจากการดำเนินงาน ได้แก่ 1) ด้านบุคลากรที่ขาดความรู้ความเข้าใจในการบันทึกเวชระเบียนและให้รหัส ICD 2) ผู้บริหารองค์กรไม่เห็นความสำคัญของระบบข้อมูลสุขภาพ มีการปรับเปลี่ยนผู้รับผิดชอบงานทำให้ขาดความต่อเนื่อง 3) ด้านวัฒนธรรมองค์กรที่หลากหลายในการจัดกระบวนการทำงาน ตั้งแต่การเก็บรวบรวม บันทึกข้อมูล ประมวลผล และจัดทำรายงาน และ 4) ขาดการบริหารแบบมีส่วนร่วมจากทีมงานในองค์กร ส่งผลให้การร่วมคิด ร่วมวางแผนงาน ร่วมดำเนินงานด้านการสาธารณสุข และร่วมประเมินผลขาดผลสัมฤทธิ์ (สำนักงานเขตสุขภาพที่ 7 2560) นอกจากองค์ประกอบดังกล่าวแล้วยังต้องคำนึงถึงคุณภาพข้อมูลในแฟ้มสุขภาพครอบครัว ซึ่งลักษณะข้อมูลที่ดีมีคุณภาพจะต้องมีความถูกต้อง ครบถ้วน และทันสมัย (อรพรรณ สือบุญรัชชัย 2543)

ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษารูปแบบการพัฒนาคุณภาพข้อมูลบริการสุขภาพผู้ป่วยนอกของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขตสุขภาพที่ 7 กอปรกับยังไม่มียุทธศาสตร์ใดได้พัฒนารูปแบบหรือสร้างรูปแบบพัฒนามาก่อนเพื่อศึกษาปัจจัยที่จำเป็นในการพัฒนา แล้วนำผลการศึกษามาพัฒนาเป็นรูปแบบการพัฒนาคุณภาพข้อมูลบริการสุขภาพผู้ป่วยนอกของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขตสุขภาพที่ 7 ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และองค์กร เป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการบรรลุเป้าหมายขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ด้านความรู้ ด้านวัฒนธรรมองค์กร และด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพข้อมูลบริการสุขภาพผู้ป่วยนอกของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขตสุขภาพที่ 7
2. สร้างรูปแบบการพัฒนาคุณภาพข้อมูลบริการสุขภาพผู้ป่วยนอกของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขตสุขภาพที่ 7
3. ทดลองและประเมินรูปแบบการพัฒนาคุณภาพข้อมูลบริการสุขภาพผู้ป่วยนอกของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในพื้นที่ทดลอง

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ บุคลากรสาธารณสุขที่รับผิดชอบงานข้อมูลข่าวสารของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขตสุขภาพที่ 7 ประกอบด้วย จังหวัดขอนแก่น จังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดมหาสารคาม และจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 808 คน

ตัวอย่าง

ตัวอย่าง จำนวน 480 คน โดยคำนวณตัวอย่างจากการวิเคราะห์สมการโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงไม่ควรน้อยกว่า 20 หน่วยต่อ 1 ตัวแปร (Anderson and Gerbing 1988; นงลักษณ์ วิรัชชัย 2542; สุกมาส อังศุโชติ และคณะ 2554) ทั้งหมด 24 ตัวแปร แล้วสุ่มแบบหลายขั้นตอน

ตัวแปรต้น ได้แก่ ภาวะผู้นำ

ตัวแปรต้นกลาง ได้แก่ ความรู้ วัฒนธรรมองค์กร และการบริหารการมีส่วนร่วม

ตัวแปรตาม คือ คุณภาพข้อมูลบริการสุขภาพผู้ป่วยนอกของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขตสุขภาพที่ 7

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพข้อมูลบริการสุขภาพผู้ป่วยนอกของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขตสุขภาพที่ 7

ศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎีจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดรูปแบบการพัฒนาคุณภาพข้อมูลบริการสุขภาพผู้ป่วยนอกของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขตสุขภาพที่ 7 และนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย และการสร้างแบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพข้อมูลบริการสุขภาพผู้ป่วยนอก มีค่าความเที่ยงตรงทั้งหมดเท่ากับ .86 ตัวอย่าง ได้แก่ ผู้รับผิดชอบงานข้อมูลข่าวสารของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จำนวน 480 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์อิทธิพลเส้นทาง มีอัตราการตอบกลับแบบสอบถาม ร้อยละ 100

ระยะที่ 2 สร้างรูปแบบการพัฒนาคุณภาพข้อมูลบริการสุขภาพผู้ป่วยนอกของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขตสุขภาพที่ 7 ที่ได้จากระยะที่ 1

ผู้วิจัยได้นำปัจจัยที่จำเป็นของรูปแบบการพัฒนาคุณภาพข้อมูลบริการสุขภาพผู้ป่วยนอกของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขตสุขภาพที่ 7 มาดำเนินการร่างการพัฒนาแบบที่ผู้วิจัยกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย มาสร้างเป็นแบบหัวข้อสนทนากลุ่มที่เกี่ยวกับปัจจัยของรูปแบบการพัฒนาที่ผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจงเพื่อความเป็นตัวแทนและรวบรวมข้อมูลที่ได้จากความถูกต้องและเหมาะสมของร่างรูปแบบมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหาเป็นการตรวจสอบหรือประเมินรูปแบบโดยความถูกต้องและความเหมาะสมของร่างรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 15 คน ได้แก่ ผู้ช่วยผู้ตรวจราชการกระทรวงสาธารณสุข เขตสุขภาพที่ 7 ตัวแทนผู้รับผิดชอบงานข้อมูลข่าวสารจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ตัวแทนผู้รับผิดชอบงานเทคโนโลยีสารสนเทศสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ตัวแทนสาธารณสุขอำเภอ ตัวแทนผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และตัวแทนบุคลากรสาธารณสุขที่รับผิดชอบงานข้อมูลข่าวสารของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เลือกแบบเจาะจง

ระยะที่ 3 ทดลองและประเมินรูปแบบการพัฒนาคุณภาพข้อมูลบริการสุขภาพผู้ป่วยนอกของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขตสุขภาพที่ 7

การดำเนินการวิจัยระยะนี้เป็นการทดลองและตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ในการใช้รูปแบบ วิธีการศึกษา ได้แก่ ผู้ที่มีความเกี่ยวข้องทางตรงกับการพัฒนาคุณภาพข้อมูลบริการสุขภาพผู้ป่วยนอกของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล กลุ่มเป้าหมายคือ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลและบุคลากรที่รับผิดชอบงานข้อมูลข่าวสารในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล อำเภอมีัญจาตรี จังหวัดขอนแก่น 11 แห่ง จำนวน 22 คน เลือกแบบเจาะจง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณแบบวัดซ้ำ

ผลการวิจัย

ระยะที่ 1 ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพข้อมูลบริการสุขภาพผู้ป่วยนอกของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขตสุขภาพที่ 7

ตารางที่ 1 ข้อมูลลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	158	32.92
หญิง	322	67.08
รวม	480	100
อายุ		
< 30 ปี	62	12.92
31 – 40 ปี	194	40.42
41 – 50 ปี	127	26.45
> 51 ปี	97	20.21
$\bar{X} = 33.54$ ปี, $S = 7.51$, $Min = 22$, $Max = 57$ ปี		
รวม	480	100
ตำแหน่ง		
แพทย์	1	0.21
พยาบาลวิชาชีพ	184	38.33
นักวิชาการสาธารณสุข	65	13.54
เจ้าพนักงานสาธารณสุข	181	37.71
ทันตภิบาล	36	7.50
พนักงานแพทย์แผนไทย/อายุรเวท	13	2.71
รวม	480	100
ประสบการณ์การปฏิบัติงานในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล		
1 - 5 ปี	88	18.33
6 - 10 ปี	172	35.83
11 - 20 ปี	168	35.00
> 20 ปีขึ้นไป	52	10.83
$\bar{X} = 8.23$ ปี, $S = 3.12$, $Min = 3$, $Max = 25$ ปี		
รวม	480	100

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรต้น

ตัวแปรภาวะผู้นำ	\bar{X}	S	แปลความหมาย
1. ภาวะผู้นำความคิดสร้างสรรค์	3.20	0.89	ปานกลาง
2. ภาวะผู้นำการเรียนรู้แบบทีม	3.31	0.94	ปานกลาง
3. ภาวะผู้นำที่เป็นแบบอย่างที่ดี	3.40	0.86	ปานกลาง

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรคั่นกลาง

ตัวแปรคั่นกลาง	\bar{X}	S	แปลความหมาย
ตัวแปรความรู้			
1. ความรู้การบันทึกเวชระเบียนผู้ป่วยนอก	4.03	1.48	สูง
2. ความรู้การให้รหัส ICD	22.66	9.00	สูง
3. ความรู้การตรวจสอบข้อมูล	13.38	1.19	สูง
ตัวแปรวัฒนธรรมองค์กร			
1. วัฒนธรรมแบบเน้นพันธกิจ	3.69	0.88	มาก
2. วัฒนธรรมการมีส่วนร่วม	3.55	0.93	มาก
3. วัฒนธรรมเน้นโครงสร้างและกฎระเบียบ	3.61	0.84	มาก
ตัวแปรการบริหารการมีส่วนร่วม			
1. การบริหารการมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย/วิเคราะห์ปัญหา	3.58	0.73	มาก
2. การบริหารการมีส่วนร่วมในการวางแผน	3.64	0.65	มาก
3. การบริหารการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	3.62	0.69	มาก

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรตาม

ตัวแปรคุณภาพข้อมูล	\bar{X}	S	แปลความหมาย
1. ความครบถ้วนของการบันทึกเวชระเบียนผู้ป่วยนอก	33.54	0.55	ไม่ผ่านเกณฑ์
2. ความถูกต้องในการให้รหัส ICD	25.41	0.47	ไม่ผ่านเกณฑ์
3. ความทันสมัยในการจัดส่งข้อมูล	65.63	0.43	ไม่ผ่านเกณฑ์

ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อคุณภาพข้อมูลบริการสุขภาพผู้ป่วยนอกของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในเขตสุขภาพที่ 7 มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในเกณฑ์ดี โดยพิจารณาจากค่าสถิติผ่านเกณฑ์ที่กำหนด และตัวแปรทั้งหมดในตัวแบบสามารถอธิบายความแปรปรวนของคุณภาพข้อมูลบริการสุขภาพผู้ป่วยนอกของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขตสุขภาพที่ 7 และกำหนดเส้นทางอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพล โดยรวม ได้ดังตารางแสดงผล ตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม อิทธิพลรวม และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณกำลังสอง (R²) ของตัวแปรเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรตามในแบบจำลอง

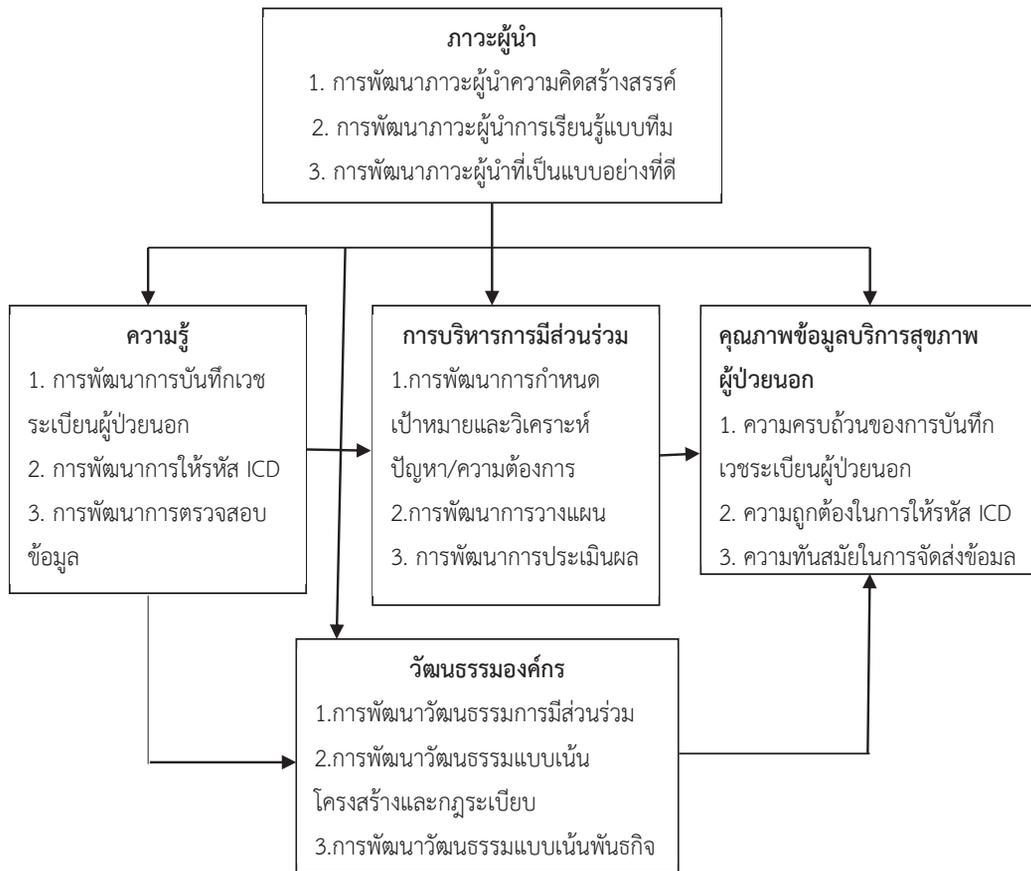
ปัจจัยสาเหตุ	อิทธิพลทางตรง (Directed Effect)	อิทธิพลทางอ้อม (Indirected Effect)	อิทธิพลรวม (Total Effect)
1. ภาวะผู้นำ (LED)	.415**	.444**	.859**
2. ความรู้ (KN)	.270**	.149**	.419**
3. วัฒนธรรมองค์กร (CUL)	.250**	.031**	.281**
4. การบริหารการมีส่วนร่วม (PAR)	.112**	-	.112**

หมายเหตุ 1. ** P < 0.01, 2. X²/df = 2.81, 3. CFI = 0.981, 4. TLI = 0.973, 5. RMSEA = 0.061 และ 6. SRMR = 0.027 และ 7. R² = 0.729

จากตารางตัวแปรเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อคุณภาพข้อมูลบริการสุขภาพผู้ป่วยนอกของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขตสุขภาพที่ 7 พบว่า อิทธิพลโดยรวมของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อคุณภาพข้อมูลบริการสุขภาพผู้ป่วยนอกของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขตสุขภาพที่ 7 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เรียงลำดับจากค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลโดยรวมจากมากไปหาน้อย คือ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ (มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลโดยรวมเท่ากับ 0.85) ปัจจัยด้านความรู้ (มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลโดยรวมเท่ากับ 0.42) ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กร (มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลโดยรวมเท่ากับ 0.28) และปัจจัยด้านการบริหารการมีส่วนร่วม (มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลโดยรวมเท่ากับ 0.11) สามารถอธิบายความแปรปรวนของคุณภาพข้อมูลบริการสุขภาพผู้ป่วยนอกของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขตสุขภาพที่ 7 ได้ร้อยละ 72.90

ระยะที่ 2 สร้างรูปแบบการพัฒนาคุณภาพข้อมูลบริการสุขภาพผู้ป่วยนอกของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขตสุขภาพที่ 7 ที่ได้จากระยะที่ 1

จากผลการวิเคราะห์ตัวแบบจำลองความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพข้อมูลบริการสุขภาพผู้ป่วยนอกของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขตสุขภาพที่ 7 จากระยะที่ 1 ผู้วิจัยนำมาสร้างเป็นแบบหัวข้อสนทนากลุ่มได้ผลการสร้างรูปแบบการพัฒนาคุณภาพข้อมูลบริการสุขภาพผู้ป่วยนอกของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขตสุขภาพที่ 7 มีแนวทางการพัฒนา 4 ด้าน 12 ประเด็น และ 42 แนวทางดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการพัฒนาคุณภาพข้อมูลบริการสุขภาพผู้ป่วยนอกของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขตสุขภาพที่ 7

ระยะที่ 3 ทดลองและประเมินรูปแบบการพัฒนาคุณภาพข้อมูลบริการสุขภาพผู้ป่วยนอกของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขตสุขภาพที่ 7

หลังจากได้รูปแบบการพัฒนาคุณภาพข้อมูลบริการสุขภาพผู้ป่วยนอกของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขตสุขภาพที่ 7 จากการวิจัยในระยะที่ 2 แล้ว ผู้วิจัยได้ทดลองใช้กับกลุ่มทดลอง โดยมีกิจกรรมการพัฒนาดังนี้

กิจกรรมที่ 1 อบรมให้ความรู้ในด้านการบันทึกเวชระเบียนผู้ป่วยนอก การให้รหัส ICD และการตรวจสอบข้อมูล

กิจกรรมที่ 2 ส่งเสริมทักษะด้านภาวะผู้นำความคิดสร้างสรรค์ ทักษะภาวะผู้นำการเรียนรู้แบบทีม และทักษะภาวะผู้นำที่เป็นแบบอย่างที่ดี

กิจกรรมที่ 3 ส่งเสริมทักษะด้านวัฒนธรรมองค์กรการมีส่วนร่วม วัฒนธรรมองค์กรแบบเน้นโครงสร้างและกฎระเบียบ และวัฒนธรรมองค์กรแบบเน้นพันธกิจ

กิจกรรมที่ 4 ส่งเสริมการบริหารการมีส่วนร่วมแบบกำหนดเป้าหมายและวิเคราะห์ปัญหา/ความต้องการ การบริหารการมีส่วนร่วมในการวางแผน และการบริหารการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาคุณภาพข้อมูลบริการสุขภาพผู้ป่วยนอกของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขตสุขภาพที่ 7 โดยการทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติ MANOVA ต่อไป ดังแสดงในตารางที่ 6 ดังนี้

ตารางที่ 6 เปรียบเทียบคะแนนตัวแปรก่อนและหลังการดำเนินการตามรูปแบบการพัฒนาคุณภาพข้อมูลบริการสุขภาพ ผู้ป่วยนอกของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขตสุขภาพที่ 7 แบบ Multivariate Test

Effect		Value	F	Sig.	
Between Subjects	Intercept	Pillai's Trace	.996	2119.998**	.001
		Wilks' Lambda	.002	2119.998**	.001
		Hotelling's Trace	302.856	2119.998**	.001
		Roy's Largest Root	302.857	2119.998**	.001
Within Subjects	ระยะเวลา	Pillai's Trace	.871	46.942**	.001
		Wilks' Lambda	.131	46.942**	.001
		Hotelling's Trace	6.705	46.942**	.001
		Roy's Largest Root	6.705	46.942**	.001

การวิเคราะห์ค่าสถิติ Repeated Measures MANOVA การเปรียบเทียบโดยการทดสอบ Multivariate จากการพิจารณาระยะเวลาก่อนและหลังการดำเนินงานตามรูปแบบการพัฒนาคุณภาพข้อมูลบริการสุขภาพผู้ป่วยนอกของ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขตสุขภาพที่ 7 โดยใช้การวัดด้วยวิธี Pillai's Trace, Wilks' Lambda, Hotelling's Trace และ Roy's Largest Root พบว่ามีค่า Significant ที่ระดับ 0.01 เท่ากัน แสดงว่าคะแนนการทดสอบก่อนและหลังการดำเนินงานตามรูปแบบการพัฒนาคุณภาพข้อมูลบริการสุขภาพผู้ป่วยนอกของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขตสุขภาพที่ 7 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าคะแนนหลังการดำเนินงานสูงกว่าก่อนดำเนินงาน ซึ่งสรุปตามสมมติฐานได้ว่า การอบรมให้ความรู้ การส่งเสริมภาวะผู้นำ การส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กร และการส่งเสริมการบริหารการมีส่วนร่วมมีผลทำให้คุณภาพข้อมูลบริการสุขภาพผู้ป่วยนอกของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลดีขึ้นหลังจากได้ดำเนินงานตามรูปแบบการพัฒนาคุณภาพข้อมูลบริการสุขภาพผู้ป่วยนอกของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขตสุขภาพที่ 7 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพข้อมูลบริการสุขภาพผู้ป่วยนอกของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขตสุขภาพที่ 7 มี 4 ปัจจัยดังนี้ 1) ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ 2) ปัจจัยด้านความรู้ 3) ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กร และ 4) ปัจจัยด้านการบริหารการมีส่วนร่วม สอดคล้องกับแนวคิดของ Hersey and Blanchard (1993) ได้อธิบายความหมายของภาวะผู้นำว่า เป็นกระบวนการที่ใช้อิทธิพลให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลพยายามปฏิบัติงานในหน้าที่ให้บรรลุเป้าหมายภายใต้สถานการณ์ที่กำหนดไว้ ปัจจัยด้านความรู้สอดคล้องกับผลการศึกษาของวิทยา พลาอาด (2552) ที่พบปัญหาอุปสรรคในการจัดทำข้อมูลในแฟ้มสุขภาพครอบครัว คือ บุคลากรขาดความรู้ ร้อยละ 76.00 ไม่มีเวลาในการบันทึกข้อมูล ร้อยละ 75.90 และงบประมาณไม่เพียงพอ ร้อยละ 67.60 ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กรสอดคล้องกับฉัตรธรรมศักดิ์ สุธรรมดี (2558) ได้ศึกษาแนวทางนโยบายการพัฒนาขีดสมรรถนะบุคลากรสายวิชาการของมหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ซึ่งพบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการพัฒนามากที่สุด ได้แก่ วัฒนธรรมองค์กรแบบเน้นพันธกิจ (0.398) วัฒนธรรมการมีส่วนร่วม (0.045) และวัฒนธรรมองค์กรแบบเน้นโครงสร้างและกฎระเบียบ (-0.203) ตามลำดับ ปัจจัยด้านการบริหารการมีส่วนร่วมสอดคล้องกับแนวคิดของลิเคอร์ (Likert 1961) ได้เสนอผลงานเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้ว่า เป็นเรื่องเกี่ยวกับเป้าหมาย

และการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับงาน จะกระทำโดยกลุ่มผู้บริหารที่มีความเชื่อมั่นและไว้วางใจผู้ใต้บังคับบัญชาเต็มที่ (upward communication) มีการจูงใจผู้ใต้บังคับบัญชา มีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมาย ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ และร่วมประเมินผลงานขององค์กร

2. การสร้างรูปแบบการพัฒนาคุณภาพข้อมูลบริการสุขภาพผู้ป่วยนอกของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขตสุขภาพที่ 7 พบว่า รูปแบบการพัฒนาคุณภาพข้อมูลบริการสุขภาพผู้ป่วยนอกของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขตสุขภาพที่ 7 ประกอบด้วยแนวทางการพัฒนาดังนี้ 1)ด้านภาวะผู้นำ ที่จำเป็นต้องมีคุณลักษณะสำคัญคือ ความเป็นผู้นำ มีวิสัยทัศน์ การทำงานเป็นทีม มีทัศนคติเชิงบวก ความสามารถปรับตัว พร้อมทั้งจะเรียนรู้ร่วมกัน กระตุ้นให้ผู้ใต้บังคับบัญชารับผิดชอบบทบาทตนเองที่ชัดเจน ยอมรับการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่ม สร้างความผูกพันอย่างต่อเนื่อง และทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี 2)ด้านความรู้ในการบันทึกเวชระเบียนผู้ป่วยนอก การให้รหัส ICD และการตรวจสอบข้อมูลอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้ข้อมูลมีคุณภาพตามเกณฑ์ 3)ด้านวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมการทำงานเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์เป้าหมายขององค์กร มีค่านิยมหลักอยู่ที่ความยืดหยุ่นและความคิดที่หลากหลาย สนับสนุนความกล้าเสี่ยงพร้อมที่จะทดลองเพื่อหาทางออกที่สร้างสรรค์ ส่งเสริมการคิดนอกกรอบเพื่อให้เกิดการพัฒนา มีการกำหนดสายการบังคับบัญชาที่ชัดเจนเป็นทางการ กำหนดหน้าที่การทำงานที่ชัดเจนโดยให้ยึดและปฏิบัติตามกฎระเบียบ เน้นความมั่นคงควบคุมการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากรในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เน้นการทำงานเป็นทีม โดยมุ่งสู่การบรรลุเป้าหมายขององค์กรเป็นหลัก และ4)ด้านการบริหารการมีส่วนร่วม มีการกำหนดเป้าหมายและวิเคราะห์ปัญหา/ความต้องการร่วมกัน โดยการพัฒนางค์ความรู้เกี่ยวกับการกำหนดผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับองค์กร มีการจัดสรรทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด ส่งเสริมการบริหารจัดการองค์กรแบบบูรณาการ มีการวางแผนกำหนดแผนยุทธศาสตร์ แผนกลยุทธ์ แผนปฏิบัติการ และจัดกิจกรรมการพัฒนา ส่งเสริมความร่วมมือ การใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี การร่วมดำเนินการตามแผนของบุคลากรทุกคน การนิเทศและประเมินผลของบุคลากร สนับสนุนการวิจัยเพื่อพัฒนา และการมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบและประเมินคุณภาพเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

3. การประเมินรูปแบบการพัฒนาคุณภาพข้อมูลบริการสุขภาพผู้ป่วยนอกของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขตสุขภาพที่ 7 ทั้ง 4 ด้าน พบว่า ผลประเมินภาพรวมของรูปแบบการพัฒนาคุณภาพข้อมูลบริการสุขภาพผู้ป่วยนอกของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขตสุขภาพที่ 7 โดยรวมดีกว่าก่อนการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยทุกด้านไม่ว่าจะเป็นด้านภาวะผู้นำ ด้านความรู้ ด้านวัฒนธรรมองค์กร และด้านการบริหารการมีส่วนร่วม มีผลการประเมินดีขึ้นก่อนการทดลอง ดังนั้นรูปแบบการพัฒนาคุณภาพข้อมูลบริการสุขภาพผู้ป่วยนอกของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขตสุขภาพที่ 7 ถือว่านำไปใช้ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของสุมาลี จรุงจิตตานุสนธิ์ (2559) ศึกษาเรื่อง รูปแบบการพัฒนาคุณภาพข้อมูลผู้ป่วยนอกและส่งเสริมสุขภาพป้องกันโรคหน่วยบริการปฐมภูมิเขตสุขภาพที่ 7 ผลการวิจัยพบว่า มีแนวทางขั้นตอนที่สำคัญดังนี้ 1) มีการกำหนดขั้นตอนการพัฒนา (Define) 2) มีแนวทางการวัดผลคุณภาพข้อมูล (Measure) 3) มีการวิเคราะห์ข้อมูล (Analyze) 4)การปรับปรุงคุณภาพ (Improve) และ 5) การควบคุมกำกับ (Control)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. กระทรวงสาธารณสุขควรมีการกำหนดเป็นนโยบายและส่งเสริมให้ผู้บริหารและบุคลากรในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลตระหนักถึงความสำคัญของภาวะผู้นำ องค์ความรู้ วัฒนธรรมองค์กร และการบริหารแบบมีส่วนร่วม แล้วนำรูปแบบการพัฒนาคุณภาพข้อมูลบริการสุขภาพผู้ป่วยนอกของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขตสุขภาพที่ 7 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นไปใช้ในการวางแผนการปฏิบัติงานตามบริบทของแต่ละพื้นที่ เพื่อพัฒนาคุณภาพข้อมูล

บริการสุขภาพผู้ป่วยนอกของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

2. ผู้บริหารหรือบุคลากรในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลควรศึกษาปัจจัยและแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำ องค์ความรู้ วัฒนธรรมองค์กร และการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามรูปแบบการพัฒนาคุณภาพข้อมูลบริการสุขภาพผู้ป่วยนอกของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขตสุขภาพที่ 7 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น เพื่อสร้างความเข้าใจในการปฏิบัติงานร่วมกัน อีกทั้งยังช่วยสร้างบรรยากาศและลดความขัดแย้งในการปฏิบัติงานร่วมกันในองค์กรได้

3. กระทรวงสาธารณสุขควรพัฒนาหลักสูตรด้านภาวะผู้นำ องค์ความรู้ วัฒนธรรมองค์กร และการบริหารแบบมีส่วนร่วม ให้กับผู้บริหารและบุคลากรทุกคนในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล โดยพัฒนาหลักสูตรจากรูปแบบการพัฒนาคุณภาพข้อมูลบริการสุขภาพผู้ป่วยนอกของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขตสุขภาพที่ 7 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น เพื่อส่งเสริมความรู้ทักษะ และสร้างความเข้าใจให้เกิดการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นรูปแบบการพัฒนาคุณภาพข้อมูลบริการสุขภาพผู้ป่วยนอกของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขตสุขภาพที่ 7 ที่ผู้วิจัยได้ทดลองใช้จริงในกลุ่มทดลอง ดังนั้น ในการศึกษาต่อไปควรนำรูปแบบการพัฒนาคุณภาพข้อมูลบริการสุขภาพผู้ป่วยนอกของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขตสุขภาพที่ 7 ไปทดลองใช้ในพื้นที่อื่นเพื่อทราบถึงปัจจัยและแนวทางที่หลากหลาย

2. ควรทำการศึกษารูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุของปัจจัยอื่นที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพข้อมูลบริการสุขภาพผู้ป่วยนอกของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เพื่อพัฒนารูปแบบให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในองค์กร

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและเอื้ออำนวยอย่างสูงยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และรองศาสตราจารย์ ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วมที่ให้ความแนะนำและคำปรึกษาอันเป็นประโยชน์ในการทำวิจัย ขอกราบขอบพระคุณบิดามารดาและครอบครัวที่คอยให้การสนับสนุนเป็นกำลังใจ ความสำเร็จของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีคุณค่าต่อการเรียนรู้คุณค่าอันพึงได้รับจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยมอบเป็นเครื่องสักการบูชาบูชาผู้ประเสริฐยิ่งที่ท่านได้มอบชีวิตสติปัญญา เป็นพลังใจที่ยิ่งใหญ่ทำให้ก้าวผ่านอุปสรรคได้อย่างเข้มแข็งจนบรรลุถึงความสำเร็จได้ทุกประการ และรวมถึงผู้มีพระคุณที่มีส่วนสำคัญในการวางรากฐานด้านการศึกษาแก่ผู้วิจัย

เอกสารอ้างอิง

เขตสุขภาพที่ 7, สำนักงาน. เอกสารสรุปตรวจราชการกระทรวงสาธารณสุข ปีงบประมาณ พ.ศ.2560.

ขอนแก่น: โรงพิมพ์ คลังนาธรรม, 2560.

สาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา, สำนักงาน. ก้าวไปกับการปฏิรูปสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา.

นครราชสีมา: ม.ป.พ., 2547.

ฉัตรณรงค์ศักดิ์ สุธรรมดี. แนวทางนโยบายการพัฒนาขีดสมรรถนะบุคลากรสายวิชาการของมหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาสารคาม, 2558.

นงลักษณ์ วิรัชชัย. การวิเคราะห์อภิมาน. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.

- วิทยา พลาอาด. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพข้อมูลในแฟ้มสุขภาพครอบครัวของหน่วยบริการปฐมภูมิ จังหวัดสตูล. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2552.
- วีระวุธ เพ็งชัย. การจัดการคุณภาพฐานข้อมูลการให้บริการวัคซีน ตามระบบฐานข้อมูล 18 แฟ้มในสถานีอนามัย อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ. วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการระบบสุขภาพ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2555.
- สาธารณสุข, กระทรวง. การตรวจสอบและควบคุมคุณภาพข้อมูลในระบบบริการสุขภาพด้านการบันทึกข้อมูล ผู้มารับบริการและการให้รหัส ICD. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์บริษัทสามเจริญพาณิชย์, 2558.
รายงานข้อมูลทรัพยากรสาธารณสุข ประจำปี2559. (ออนไลน์) 2560 (อ้างเมื่อ 31 สิงหาคม 2560) จาก http://bps.moph.go.th/new_bps/sites/default/files/report-Gis59_05Jan17.pdf, 2559.
- . คู่มือแนวทางการปฏิบัติงานการพัฒนาระบบข้อมูลและระบบการเชื่อมโยงฐานข้อมูลสถานีอนามัย และศูนย์สุขภาพชุมชนในรูปแบบ 18 แฟ้มมาตรฐาน ปีงบประมาณ 2554. กรุงเทพฯ: กระทรวงสาธารณสุข, 2554.
- . เอกสารประกอบการรายงานผลการดำเนินงานตามคำรับรองการปฏิบัติราชการ Performance Agreement: PA) ไตรมาส 1 (รอบ 3 เดือน : 1 ตุลาคม 2559 – 31 ธันวาคม 2559). (ออนไลน์) 2560 (อ้างเมื่อ 30 สิงหาคม 2560). จาก <http://www.healtharea.net/accounting> Office.
- สุภมาส อังสุโชติ และคณะ. สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์: เทคนิคการใช้โปรแกรม LISREL. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: เจริญดีมั่นคงการพิมพ์, 2554.
- สุมาลี จรุงจิตตานุสนธิ์. “รูปแบบการพัฒนาคุณภาพข้อมูลผู้ป่วยนอกและส่งเสริมสุขภาพป้องกันโรคหน่วยบริการปฐมภูมิเขตสุขภาพที่ 7,” การพัฒนาสุขภาพชุมชน มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 4, 4 (ตุลาคม-ธันวาคม 2559): 521-537.
- อรพรรณ ลือบุญธวัชชัย. “ระบบสารสนเทศในการบริหารจัดการ,” พยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 12, 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2543): 1-8.
- Anderson, J. and D.W. Gerbing. “Structural equation modeling in practice: A review and recommended two-step approach,” *Psychological Bulletin*. 103 (1988.): 411-423.
- DeLone, W.H. *Information System Success: The Quest for the Department Variable*. In *Information System Research*. 3 (March 1992).
- Hersey, P. and K. H. Blanchard. *Management of organizational behavior: Utilizing human resources*. (6th ed. Prentice-Hall, 1993).
- Likert, Rensis. *New Patterns of Management*. New York: Mcgraw-Hill Book Company, 1961.

จริยธรรมในการตีพิมพ์บทความ (Publication Ethics)

วารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิษณุพรรณ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี เป็นวารสารที่มีวัตถุประสงค์เพื่อตีพิมพ์บทความในสาขาศึกษาศาสตร์ บริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ ส่งเสริมการเกษตร ศิลปะ วัฒนธรรม และสาขาที่เกี่ยวข้อง เพื่อส่งเสริมให้เกิดแนวคิด ทฤษฎี การพัฒนานวัตกรรมขึ้น และเป็นเวทีนำเสนอผลงานวิชาการของบุคลากรภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย จึงได้กำหนดแนวปฏิบัติและจริยธรรมในการเผยแพร่บทความไว้อย่างเคร่งครัด ดังนี้

บทบาทและหน้าที่ของผู้นิพนธ์ (Duties of Authors)

1. ผู้นิพนธ์ต้องรับรองว่าบทความไม่ซ้ำซ้อนกับผู้อื่นและบทความไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่อื่น ๆ มาก่อน
2. ถ้าผู้นิพนธ์นำผลงานผู้อื่นมาใช้ประกอบในบทความ ผู้นิพนธ์ต้องอ้างอิงทั้งในเนื้อหาบทความและท้ายบทความให้รายละเอียดครบถ้วน
3. ผู้นิพนธ์ต้องรายงานข้อเท็จจริงในผลการวิจัย ไม่บิดเบือนข้อมูล ไม่ปกปิดข้อมูลหรือรายงานข้อมูลที่เป็นเท็จ
4. ผู้นิพนธ์ที่มีชื่อปรากฏในบทความต้องมีส่วนในการดำเนินการวิจัยจริง
5. ถ้าผลงานของผู้นิพนธ์เกี่ยวข้องกับการใช้สัตว์ ผู้เข้าร่วมหรืออาสาสมัคร ผู้นิพนธ์ต้องดำเนินการตามหลักจริยธรรมและให้แนบหนังสือรับรองจริยธรรมจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์หรือสัตว์ทดลอง

บทบาทและหน้าที่ของบรรณาธิการวารสาร (Duties of Editors)

1. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาและกลั่นกรองคุณภาพของบทความให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของวารสาร
2. บรรณาธิการต้องใช้เหตุผลทางวิชาการในการพิจารณาบทความ โดยปราศจากอคติใด ๆ ต่อ ผู้นิพนธ์หรือบทความ
3. บรรณาธิการต้องจัดให้มีการตรวจสอบความซ้ำซ้อนของบทความ เพื่อป้องกันการลอกเลียน โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่เชื่อถือได้
4. บรรณาธิการต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้นิพนธ์และผู้ประเมินบทความต่อผู้อื่นจนกว่าบทความจะได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่
5. บรรณาธิการต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนต่อผู้นิพนธ์และผู้ประเมินบทความ

บทบาทและหน้าที่ของผู้ประเมินบทความ (Duties of Reviewers)

1. ผู้ประเมินต้องไม่เปิดเผยข้อมูลใด ๆ ของบทความจนกว่าบทความจะได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่
2. ถ้าผู้ประเมินได้รับบทความและพิจารณาแล้วเห็นว่าตนเองอาจมีผลประโยชน์ทับซ้อนหรือบทความไม่สอดคล้องกับความเชี่ยวชาญ ผู้ประเมินต้องปฏิเสธการประเมินบทความทันที
3. ถ้าผู้ประเมินพบว่าบทความมีการซ้ำซ้อน ลอกเลียนจากบทความที่เคยตีพิมพ์เผยแพร่แล้ว ผู้ประเมินต้องแจ้งบรรณาธิการให้ทราบทันที
4. ผู้ประเมินต้องดำเนินการพิจารณาบทความตามระยะเวลาที่กำหนด
5. ผู้ประเมินต้องประเมินโดยยึดหลักวิชาการ ไม่มีอคติหรือเจตนาอื่นที่ไม่ดีต่อบทความ

หลักเกณฑ์การเสนอบทความ

เพื่อตีพิมพ์ในวารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิษณุพรรณ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

1. ข้อมูลเบื้องต้นของวารสาร

- 1.1 **วัตถุประสงค์** เพื่อเผยแพร่บทความวิจัย บทความวิชาการ และบทความปริทัศน์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อตีพิมพ์บทความดังกล่าวในสาขาศึกษาศาสตร์ บริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ นิเทศศาสตร์ ส่งเสริมการเกษตร ศิลปะ วัฒนธรรม และสาขาที่เกี่ยวข้อง เพื่อส่งเสริมให้เกิดแนวความคิด ทฤษฎี การพัฒนานวัตกรรมขึ้นและเป็นเวทีนำเสนอผลงานวิชาการของบุคลากรในมหาวิทยาลัยและบุคคลทั่วไป
- 1.2 **ประเภทผลงานที่ตีพิมพ์** ประกอบด้วย บทความวิจัย บทความวิชาการ และบทความปริทัศน์
- 1.3 **ขอบเขตเนื้อหา** ประกอบด้วยสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ รัฐศาสตร์ บริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์ นิติศาสตร์ ส่งเสริมการเกษตร ศิลปะ วัฒนธรรม และสาขาที่เกี่ยวข้อง
- 1.4 **กำหนดพิมพ์เผยแพร่** ปีละ 3 ฉบับ คือ ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม-เมษายน ฉบับที่ 2 เดือน พฤษภาคม-สิงหาคม และฉบับที่ 3 เดือนกันยายน-ธันวาคม ของทุกปี

2. เกณฑ์การตีพิมพ์

- 2.1 บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ ต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ใดมาก่อน
- 2.2 บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ เป็นบทความที่แสดงให้เห็นถึงคุณภาพและมีประโยชน์ โดยผ่านการพิจารณาและให้ความเห็นชอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญในสาขาที่บทความเกี่ยวข้องอย่างน้อย 2 ท่านขึ้นไปต่อหนึ่งบทความและเป็นผู้ที่มีผลงานวิจัยอย่างต่อเนื่อง
- 2.3 กองบรรณาธิการอาจส่งผลการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิให้ผู้เขียนแก้ไขเพิ่มเติมหรือพิมพ์ต้นฉบับใหม่แล้วแต่กรณี
- 2.4 กองบรรณาธิการของสงวนสิทธิ์ในการตรวจแก้ไขรูปแบบบทความที่ส่งตีพิมพ์
- 2.5 บทความที่ไม่ผ่านการพิจารณาให้ตีพิมพ์ กองบรรณาธิการจะแจ้งให้ทราบ แต่ไม่ส่งต้นฉบับคืนผู้เขียน

3. ประเภทของบทความ

วารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิษณุพรรณ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี สามารถส่งบทความได้ 3 ประเภท ได้แก่ บทความวิจัย บทความวิชาการ และบทความปริทัศน์ ดังนี้

- 3.1 **บทความวิจัย** ประกอบด้วยหัวข้อต่อไปนี้
 - 3.1.1 ชื่อเรื่อง
 - 3.1.2 ชื่อผู้เขียน

3.1.3 หน่วยงานหรือคณะ และมหาวิทยาลัย

3.1.4 บทคัดย่อ

3.1.5 คำสำคัญ

3.1.6 บทนำ

3.1.7 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.1.8 วิธีดำเนินการวิจัย

3.1.9 สรุปผลการวิจัย

3.1.10 อภิปรายผลการวิจัย

3.1.11 ข้อเสนอแนะ

3.1.12 กิตติกรรมประกาศ

3.1.13 เอกสารอ้างอิง

3.1.14 ตาราง รูปภาพ แผนภูมิ หรือกราฟ

3.2. บทความวิชาการ

3.2.1 ชื่อเรื่อง

3.2.2 ผู้แต่ง

3.2.3 บทคัดย่อ

3.2.4 คำสำคัญ

3.2.5 บทนำ

3.2.6 เนื้อหา

3.2.7 บทสรุป

3.2.8 เอกสารอ้างอิง

3.3. บทความปริทัศน์

เป็นงานทางวิชาการที่ประเมินสถานะล่าสุดทางวิชาการเฉพาะทางที่มีการศึกษาค้นคว้า มีการวิเคราะห์ความรู้อย่างกว้างและลึกอย่างทันสมัย โดยใช้ข้อมูลวิพากษ์ที่ให้เห็นแนวโน้มที่ควร ศึกษาและพัฒนาต่อไป ผู้เขียนควรตรวจสอบเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับบทความที่นำเสนออย่างละเอียด โดยเฉพาะเนื้อหาที่ใหม่ที่สุด บทความปริทัศน์ต้องนำเสนอพัฒนาการของเรื่องที่นำเสนอ ข้อมูลที่นำเสนอจะต้องไม่จำเพาะเจาะจงเฉพาะผู้อ่านที่อยู่ในสาขาของบทความเท่านั้น แต่ต้องนำเสนอข้อมูลที่ผู้อ่านในสาขาอื่น ๆ หรือนิสิตนักศึกษาในระดับสูงสามารถเข้าใจได้ บทความปริทัศน์เป็นการนำเสนอภาพรวมที่น่าสนใจ ประกอบด้วยหัวข้อต่อไปนี้

3.3.1 ชื่อเรื่อง

3.3.2 ชื่อผู้เขียน

3.3.3 คำสำคัญ

3.3.4 บทนำ

3.3.5 บทสรุป

4. รูปแบบและการเตรียมต้นฉบับ

วารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิชญทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ได้กำหนดแนวทางการเขียนบทความสำหรับการตีพิมพ์ในวารสาร โดยผู้เขียนสามารถจัดเตรียมเนื้อหาบทความทั้งภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษได้ พิมพ์หน้าเดียวบนกระดาษสันขนาด A4 แบบคอลัมน์เดียว โดยมีความยาวของบทความรวม 8-10 หน้า ให้ใช้ขนาดและรูปแบบตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ลักษณะและขนาดตัวอักษรที่กำหนดให้ใช้ในการพิมพ์บทความ

หัวข้อ/ส่วนประกอบ	แบบตัวอักษรและขนาด	ลักษณะของตัวอักษร	การวางตำแหน่ง
ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย)	TH Sarabun PSK 16 pt	ตัวหนา	กึ่งกลาง
ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ)	TH Sarabun PSK 16 pt	ตัวหนา	กึ่งกลาง
ชื่อผู้เขียนหลักและผู้เขียนร่วม	TH Sarabun PSK 14 pt	ตัวธรรมดา	กึ่งกลาง
ที่อยู่ผู้เขียน	TH Sarabun PSK 14 pt	ตัวเอียง	กึ่งกลาง
หัวข้อ	TH Sarabun PSK 16 pt	ตัวหนา	ชิดซ้าย
เนื้อเรื่อง	TH Sarabun PSK 14 pt	ตัวธรรมดา	กระจายแบบไทย
หัวข้อเอกสารอ้างอิง	TH Sarabun PSK 16 pt	ตัวหนา	ชิดซ้าย

ส่วนชื่อและที่อยู่ผู้เขียนจะมีสัญลักษณ์¹ ทำยอนามสกุลผู้เขียนหลัก และชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาหรือผู้วิจัยร่วม¹ ตามลำดับ ที่อยู่ผู้เขียนให้ระบุที่อยู่ หน่วยงาน คณะ และมหาวิทยาลัยที่สังกัด ถ้าผู้เขียนมีที่อยู่ต่างกันให้ระบุเป็นตัวเลข^{1,2,...}

รูปแบบการพิมพ์ต้นฉบับบทความให้เป็นไปตามที่กำหนดในตารางที่ 1 และตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การตั้งค่านักกระดาษ

ขอบกระดาษ	ระยะขอบ (นิ้ว)
ขอบกระดาษบน	1.5
ขอบกระดาษล่าง	1
ขอบกระดาษซ้าย	1.5
ขอบกระดาษขวา	1

5. รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิง

การอ้างอิงและเอกสารอ้างอิง (References)

การอ้างอิง เป็นการอ้างอิงแทรกในเนื้อหาเป็นวิธีการอ้างอิงระบบนาม-ปี (ชื่อ-นามสกุลผู้แต่งปีที่พิมพ์) หรือระบบ APA (America Psychological Association Style)

ตัวอย่าง ศิริชัย//การณจนวนาสี /(2559)

เอกสารอ้างอิง ให้ระบุรายชื่อเอกสารที่ใช้เป็นหลักในการค้นคว้าวิจัยที่ได้ตรวจสอบเพื่อนำมาเตรียมรายงานและมีการอ้างอิงถึง จัดเรียงลำดับตามตัวอักษร ถ้าเป็นบทความภาษาไทยนำโดยกลุ่มเอกสารอ้างอิงภาษาไทยและตามด้วยกลุ่มเอกสารภาษาอังกฤษ รูปแบบของการเขียนเอกสารอ้างอิง ดังนี้

การอ้างอิงหนังสือ

รูปแบบ: ผู้แต่ง./ชื่อเรื่อง./ครั้งที่พิมพ์./สถานที่พิมพ์./ผู้จัดพิมพ์./ปีพิมพ์.

ตัวอย่าง: ประภัสสร เทพชาตรี. **สถานการณ์โลก 2553 และแนวโน้มปี 2554.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: เสมาธรรม, 2554.

Stebbing, Lionel. **Quality Assurance : The Route to Efficiency and Competitiveness.** 3rd ed. New York: Ellis Horwood, 1993.

การอ้างอิงจากวารสาร

รูปแบบ: ผู้เขียน./“ชื่อบทความ,”/ชื่อวารสาร./ปีที่,ฉบับที่/(วันที่/เดือน/ปี):/เลขหน้า

ตัวอย่าง: ดุษฎี วรรณกรรมดุสิต. “วัฒนธรรมกับการดื่ม,” **ราชพฤกษ์.** 10, 3 (กุมภาพันธ์-พฤษภาคม 2556): 13-20.

Gatten, Jeffrey N. “Measuring Consortium Impact on User Perception: OhioLINK and LibQUAL+™,” **The Journal of Academic Librarianship.** 30, 3 (May 2004): 115-135.

การอ้างอิงจากหนังสือพิมพ์

รูปแบบ: ผู้เขียน./ “ชื่อบทความหรือหัวข้อข่าว,”/ชื่อหนังสือพิมพ์./วันที่/เดือน/ปี:/เลขหน้า.

ตัวอย่าง: คีฤทธิ ปราโมช, ม.ร.ว. “ข่าวไกลนา,” **สยามรัฐ.** 12 มกราคม 2519: 3.

Jansen, Peter. “2009-Thailand’s Year Before the Decisive Storm,” **Bangkok Post.** 12 December 2009: 11. “Facts about Cambodia’s King Sihamoni,” **The Nation.** 12 December 2000: 1.

การอ้างอิงจากวิทยานิพนธ์

รูปแบบ ผู้เขียน./ชื่อวิทยานิพนธ์./ประเภทของบทนิพนธ์พร้อมด้วยชื่อหลักสูตร/สถาบัน./ปีพิมพ์.

ตัวอย่าง: วิตติกา ทางชั้น. **กลยุทธ์การตลาดการท่องเที่ยวของจังหวัดอุบลราชธานีในเชิงบูรณาการ.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2550.

Buppha Devahuti. **Use of Computer in Serials Control in Thai Libraries.** Master’s Thesis Department of Library Science Chulalongkorn University, 1975.

การอ้างอิงจากบทความ/เอกสารที่นำเสนอในการประชุมวิชาการ

รูปแบบ: ผู้เขียน//“ชื่อบทความ/เอกสาร,”//ใน/ชื่อบรรณาธิการ./บรรณาธิการ./ ชื่อเรื่องหรือหัวข้อการประชุม./ชื่อการประชุม./วันที่/เดือน/ปีที่จัดประชุม./สถานที่จัดประชุม./สถานที่พิมพ์./ผู้จัดพิมพ์./ปีพิมพ์./หน้า.

ตัวอย่าง: บุญส่ง พจนสุนทร. “ภาวะช็อก: การวินิจฉัยและการวินิจฉัยแยกโรค,” ใน: พลาการ สุรกุลประภา, บรรณาธิการ. *Medicine in the evidence-based era*. การประชุมวิชาการประจำปี 2544 คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ครั้งที่ 17; 16-19 ตุลาคม 2544; ขอนแก่น. ขอนแก่น: คณะแพทยศาสตร์, 2544. หน้า 195-208.

Bengtsson, S. and B.G. Solheim. “Enforcement of Data Protection, Privacy and Security in Medical Informatics,” In: Lun K. C, Lun, P. Degoulet and T. E. Piemme, editors. *MEDINFO 92*. Proceedings of the 7th World Congress on Medical Informatics; 6-10 September 1992; Geneva, Switzerland. Amsterdam: North-Holland, 1992. pp. 1561-1565.

การอ้างอิงจากสื่ออินเทอร์เน็ต

ข้อมูลจาก Website ของบุคคล

รูปแบบ: ผู้แต่ง//ชื่อเรื่อง/(ออนไลน์)/ปีพิมพ์/(อ้างเมื่อ/วันที่/เดือน/ปี)// จาก:/URL

ตัวอย่าง: ฟาดิละห์ บาโล. การศึกษาของเด็กไทยในปัจจุบัน. (ออนไลน์) 7 เมษายน 2556 (อ้างเมื่อ 18 พฤษภาคม 2557). จาก <http://www.l3nr.org/posts/538618>

Emanuel, Brian. *Another Study Fuels Movement to Push Back High School Start Times*. (online) 14 March 2014 (cited 18 May 2014). Available form: http://blogs.Edweek.org/edweek/inside-school-research/2014/03/14/another_study_fuels_movement_to_push_back_high_school_start_times.html?cmp=ENL-EU-NEWS3

ข้อมูลจาก Website ของหน่วยงานต่าง ๆ

รูปแบบ: ผู้แต่ง//ชื่อเรื่อง/(ออนไลน์)/ปีพิมพ์/(อ้างเมื่อ/วันที่/เดือน/ปี)//จาก:/URL

ตัวอย่าง: ฐากร จุลินทร. *ประชาคมอาเซียน พ.ศ. 2555*. (ออนไลน์) 2555 (อ้างเมื่อ 18 พฤษภาคม 2557). จาก <http://library2.parliament.go.th/ebook/content-ebbas/2556-thakoon.pdf>

Thaweesak Koanantakool, *Getting Ready for New Millennium: What are the Thai Government's Actions Toward the Year 2000*. (online) 1999 (cited 20 August 1999). Available from: <http://nectec.or.th/it-projects/>

6. การส่งบทความ

กำหนดการรับบทความ สามารถส่งบทความถึงกองบรรณาธิการ ได้ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป ผ่านระบบลงทะเบียนออนไลน์ <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/Pitchayatat/>

- 6.1. เมื่อกองบรรณาธิการวารสารได้รับต้นฉบับแล้ว จะนำมาพิจารณาแล้วแจ้งตอบกลับให้ผู้เขียนทราบผลว่าผ่านการพิจารณาหรือไม่ผ่าน
- 6.2. บทความที่ได้รับการพิจารณาตีพิมพ์จะได้รับการตรวจสอบวิชาการจากผู้ทรงคุณวุฒิตามเกณฑ์การตีพิมพ์ของวารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิษณุพรรณ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
- 6.3. บทความเมื่อได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว กองบรรณาธิการจะส่งผลการพิจารณาบทความ ให้ผู้เขียนไปปรับแก้ไขบทความและส่งกลับมากองบรรณาธิการ
- 6.4. เมื่อบทความของผู้เขียนได้รับการตีพิมพ์ในวารสารเรียบร้อยแล้ว กองบรรณาธิการจะจัดส่งวารสารให้ผู้เขียน จำนวน 1 เล่ม

7. ติดต่อสอบถามข้อมูล

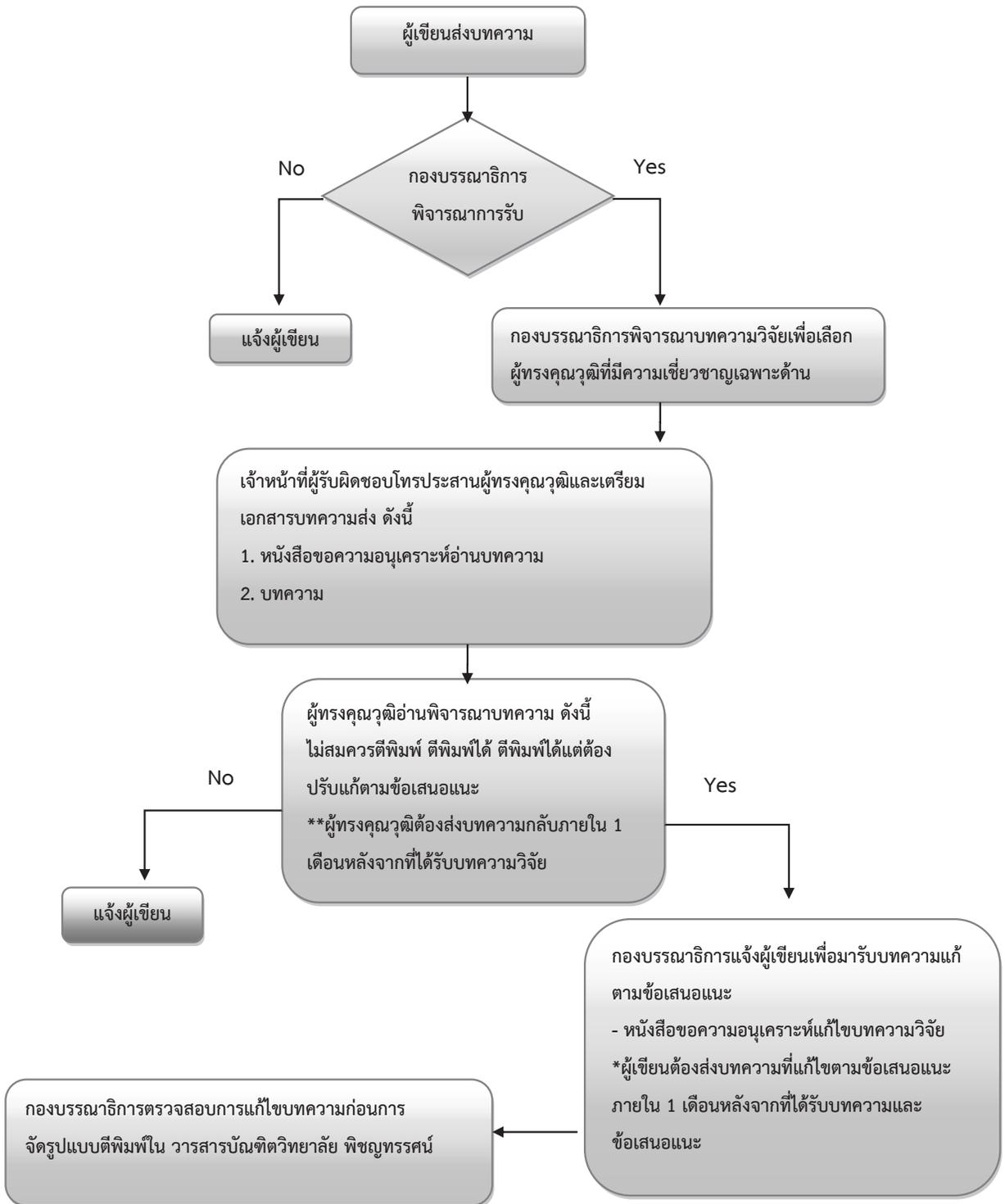
สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

เลขที่ 2 ถนนราชธานี ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี 34000

โทรศัพท์ 0-4535-2097 มือถือ 062-424-9400 โทรสาร 0-4535-2120

E-mail: info.gra@ubru.ac.th

ขั้นตอนการรับบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิษณุพรรณ
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

**แบบฟอร์มการส่งบทความเพื่อลงตีพิมพ์ใน
วารสารบัณฑิตวิทยาลัย “พิษณุพรรณ” มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี**

เลข.....
รับวันที่...../...../.....
ผู้รับ.....

เรียน บรรณาธิการวารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิษณุพรรณ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
เรื่อง ขอตีพิมพ์บทความลงบัณฑิตวิทยาลัย พิษณุพรรณ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

1. ชื่อผู้ส่งบทความ (ภาษาไทย)
(ภาษาอังกฤษ)

2. วุฒิการศึกษาชั้นสูงสุด ชื่อย่อ.....

3. ตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี) ชื่อภาษาไทย ชื่อภาษาอังกฤษ

4. สถานภาพผู้ส่งบทความ

4.1 () อาจารย์ () อื่น ๆ ระบุสถาบัน คณะ.....

ชื่อผู้วิจัยร่วม กรณีผู้ส่งบทความไม่เป็นนักศึกษา (ถ้ามี)

4.1.1 ชื่อภาษาไทย ภาษาอังกฤษ

วุฒิกการศึกษาสูงสุด ที่ทำงานปัจจุบัน..... คณะ

4.1.2 ชื่อภาษาไทย ภาษาอังกฤษ

วุฒิกการศึกษาสูงสุด ที่ทำงานปัจจุบัน..... คณะ

4.2 () นักศึกษา ปริญญาเอก ปริญญาโท หลักสูตร.....

สาขา..... คณะ..... สถาบัน.....

โปรดระบุชื่ออาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)

4.2.1 ชื่อภาษาไทย ภาษาอังกฤษ

วุฒิกการศึกษาสูงสุด ที่ทำงานปัจจุบัน..... คณะ

4.2.1 ชื่อภาษาไทย ภาษาอังกฤษ

วุฒิกการศึกษาสูงสุด ที่ทำงานปัจจุบัน..... คณะ

5. ประเภทของบทความ () บทความวิจัย () บทความวิชาการ () บทความจากปริทัศน์ () อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

6. ที่อยู่ผู้ส่งบทความ (ที่ติดต่อได้สะดวก).....

.....

.....

7. เบอร์โทรศัพท์ที่ติดต่อได้ โทรสาร E-mail

8. สิ่งที่ส่งมาด้วยเพื่อให้กรรมการพิจารณา

() เอกสารพิมพ์ต้นฉบับบทความ จำนวน 2 ชุด

() อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

9. ต้นฉบับที่ส่งให้พิจารณาเพื่อพิมพ์เผยแพร่ในวารสารนี้ ไม่อยู่ในระหว่างพิจารณาของวารสารอื่น และยินดีแก้ไขตามที่กองบรรณาธิการเสนอแนะ

ผู้ส่งบทความ ลงชื่อ

()

...../...../.....

10. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก (กรณีเป็นวิทยานิพนธ์) ได้ตรวจบทความนี้แล้วขอรับรองว่า องค์ประกอบและเนื้อหาของบทความนี้ มีความสมบูรณ์และถูกต้องตามหลักวิชาการ โดยบทความนี้เป็น

เนื้อหาบางส่วนของวิทยานิพนธ์

เนื้อหาโดยองค์รวมทั้งหมดของวิทยานิพนธ์

เห็นควรให้ตีพิมพ์เผยแพร่ต่อสาธารณชนได้

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ลงชื่อ
(.....)
...../...../.....

ส่วนนี้สำหรับเจ้าหน้าที่กองบรรณาธิการวารสารบัณฑิตวิทยาลัย “พิชญทรรศน์” มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

11. ความเห็นเจ้าหน้าที่ตรวจสอบองค์ประกอบของบทความ

() ครบ () ไม่ครบ ขาด
เจ้าหน้าที่ผู้ตรวจสอบ ลงชื่อ
(นางสาวปณิดา ธรรมวงศ์)
..... /...../.....

12. ความเห็นของบรรณาธิการ

() เก็บเรื่อง () ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมส่วนประกอบที่ยังไม่ครบ หรือไม่สมบูรณ์
() นำส่ง Peer Review พิจารณา ควรแต่งตั้ง () ผศ. () รศ. () ศ. () ดร.

1 2

อนุมัติ ไม่อนุมัติ

บรรณาธิการ ลงชื่อ
(รองศาสตราจารย์ชาญชัย สุกใส)
...../...../.....

ใบสมัครเป็นสมาชิกวารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิษณุพรรณ
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

โปรดกรอกรายละเอียดในใบสมัครเป็นสมาชิกดังต่อไปนี้

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ชื่อ - นามสกุลผู้รับ.....

ที่อยู่ บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... ถนน..... แขวง/ตำบล.....

อำเภอ..... จังหวัด..... รหัสไปรษณีย์..... โทรศัพท์.....

โทรสาร..... E-mail

หน่วยงาน..... สถานที่ทำงาน

ถนน..... แขวง/ตำบล..... เขตอำเภอ.....

จังหวัด..... รหัสไปรษณีย์..... โทรศัพท์.....

สมัครเป็นสมาชิกหนึ่งปี

ค่าสมาชิก 200 บาท

สมัครเป็นสมาชิกสองปีติดต่อกัน

ค่าสมาชิก 400 บาท

ท่านสามารถติดต่อสอบถามได้ที่ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี 2 ถนนราชธานี ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี 34000 โทร 045-352-097 โทรสาร 045-352-120

MEMBERSHIP APPLICATION

Date.....Month.....Year.....

Name.....

Last

First

Mailing Address.....

Street Number and Name

.....

.....

District (City)

Amphur (State)

.....

.....

Province (Country)

Postal Code

E-mail Address..... Telephone No.

Fax No.

One-year Membership

(200 Baht)

Two-year Membership

(400 Baht)

You can contact us at Graduate School, Ubon Ratchathani Rajabhat University, 2 Ratchathani
Road Mueang District of Ubon Ratchathani Province, 34000 Tel: 045-352-097 Fax. 045-352-120

วารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิชญทรรศน์

ISSN 1905-5811

ผู้ประเมินบทความ (Readers) ปีที่ 16 ฉบับที่ 1

รองศาสตราจารย์ ดร.ธีรวุฒิ เอกะกุล

รองศาสตราจารย์ ดร.จำลอง วงษ์ประเสริฐ

รองศาสตราจารย์สมหมาย ชินนาค

รองศาสตราจารย์ ดร.อภิรมย์ สีตาคำ

รองศาสตราจารย์ ดร.อุดมพันธ์ พิชญ์ประเสริฐ

รองศาสตราจารย์ ดร.บุญชววรรณ วิงวอน

รองศาสตราจารย์ ดร.นลินี ทองประเสริฐ

รองศาสตราจารย์ ดร.ปิยนันท์ โชติวงษ์

รองศาสตราจารย์ ดร.สัณญา เคณาภูมิ

รองศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ คำคง

รองศาสตราจารย์ ดร.นพรัตน์ ส่งเสริม

รองศาสตราจารย์ ดร.สุภาพร ใจการุณ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภัทร ศรีจงแสง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศาสตรา เหล่าอรรคะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุทัย คูหาพงศ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อังชรินทร์ ทองปาน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุพัฒน์ กุ้เกียรติกุล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พงษ์ธร สิงห์พันธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวิมล โพธิ์กลิ่น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิตานาจ โสภภาพล

ดร.เขาวรรักษ์ ทองพุ่ม

ดร.กุลวดี ละม้ายเงิน

ดร.เกริกไกร แก้วล้วน

ดร.สมเกียรติ เพ็ชรมาก

ดร.สุมาลี เงยวิจิตร

ดร.สายรุ้ง ดินโคกสูง

ดร.วิตติกา ทางชั้น

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ

ราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Journal of Graduate School, Pitchayatat, Ubon Ratchathani Rajabhat University

ISSN 1905-5811

Journal Readers; Vol. 16 No. 1

Assoc. Prof. Dr.Theerawut Akakul	Ubon Ratchathani Rajabhat University
Assoc. Prof. Dr.Jumlong Vongprasert	Ubon Ratchathani Rajabhat University
Assoc. Prof. Sommai Chinnak	Ubon Ratchathani University
Assoc.Prof. Dr.Aphirom Seedakham	Mahachulalongkornrajavidyalaya University Chiang Mai Campus
Assoc.Prof. Dr.Udompun Pitprasert	Sisaket Rajabhat University
Assoc. Prof. Dr.Boonthawan Wingwon	Lampang Rajabhat University
Assoc. Prof. Dr.Nalinee Thongprasert	Ubon Ratchathani Rajabhat University
Assoc. Prof. Dr.Piyakanit Chotivanich	Ubon Ratchathani Rajabhat University
Assoc. Prof. Dr.Sanya Kenaphoom	Maha Sarakham Rajabhat University
Assoc. Prof. Dr.Surasak Khamkhong	Ubon Ratchathani University
Assoc. Prof. Dr.Supaporn Chaigarun	Ubon Ratchathani Rajabhat University
Assoc. Prof. Dr.Nopparat Songserm	Ubon Ratchathani Rajabhat University
Asst. Prof. Dr.Suwaphat Sregongsang	Ubon Ratchathani University
Asst. Prof. Dr.Sastra Lao-akka	Maharakham University
Asst. Prof. Dr.Uthai Kuhapong	Nakhon Si Thammarat Rajabhat University
Asst. Prof. Dr.Angcharin Thongpan	Roi Et Rajabhat University
Asst. Prof. Dr.Nisanart Sopapol	Ubon Ratchathani Rajabhat University
Asst. Prof. Dr.Supath Kookiattikoon	Ubon Ratchathani University
Asst. Prof. Dr.Pongthorn Singpan	Ubon Ratchathani Rajabhat University
Asst. Prof. Suwimon Phoglin	Ubon Ratchathani Rajabhat University
Dr.Yaowaluk Tongphum	Ubon Ratchathani Rajabhat University
Dr.Kulvadee Lamaijeen	Ubon Ratchathani Rajabhat University
Dr.Grerkgrai Kaewluan	Ubon Ratchathani Rajabhat University
Dr.Somkiet phetmark	Surindra Rajabhat University
Dr.Sumalee Ngeoywijit	Ubon Ratchathani University
Dr.Sairung Dinkhoksung	Ubon Ratchathani University
Dr.Wittika Thangchan	Khon Kaen University